

MPB 2023-2026

Aan de slag

Inhoudsopgave

Inhoud

Leeswijzer bij Meerjaren Programma Begroting 2023-2026	5
1.1 Nota van aanbidding.....	9
2.1 Financiële beschouwingen	13
Samenvattend overzicht nieuwe ontwikkelingen	27
2 Bestuurlijke hoofdlijnen.....	35
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	43
Programma 2 Veiligheid	69
Programma 3 Openbare ruimte.....	87
Programma 4 Milieu	123
Programma 5 Jeugd en onderwijs.....	149
Programma 6 Apeldoorn activeert.....	173
Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning	197
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	231
Programma 9 Door! met de buitenstad	263
4. Paragrafen	295
4.4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	297
4.4.2 Onderhoud kapitaalgoederen	315
4.3 Financiering	321
4.4 Verbonden partijen	331
4.5 Grondbeleid	348
4.4.6 Lokale heffingen	351
4.4.7 Bedrijfsvoering	365

Bijzondere paragrafen 2023-2026	387
4.8 Investerings	389
4.4.9 Vastgoed	393
Bijlagen	403
1. Algemene reserve	407
2. Bestemmingsreserve Ontwikkeling Apeldoorn (BROA)	413
Toelichting projecten BROA	419
1. In 2023 lopende BROA projecten	419
2. In 2022 af te ronden BROA projecten	421
3.1 Totaal overzicht baten en lasten	425
3.2 Overzicht incidentele baten en lasten	426
3.3 Overzicht jaarlijks terugkerende arbeidskosten	427
3.4 Overzicht kapitaallasten en nieuwe investeringen	429
3.5 Overzicht reserves en voorzieningen (meerjarendoorrekening)	432
3.6 Enkele kerngegevens	435
3.7 Meerjaren balans	437
3.8 EMU-saldo	441
3.9 Lasten en baten per taakveld	443

Leeswijzer bij Meerjaren Programma Begroting 2023-2026

Inleiding

In de Meerjarenprogrammabegroting (MPB) wordt het gemeentelijk beleid toegelicht. De MPB gaat over alle gemeentelijke taken, zoals: zorg, ruimtelijke ontwikkeling, beheer en onderhoud openbare ruimte, veiligheid, milieu en gemeentebelastingen. De brede samenstelling van het gemeentelijk takenpakket maakt het lezen van een meerjarenbegroting niet eenvoudig. Deze leeswijzer is bedoeld om u daarbij op weg te helpen. De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- Waaruit bestaat een MPB?
- Indeling van de MPB.
- Voorgestelde nieuwe ontwikkelingen en beleidswijzigingen.
- De algemene reserve en de Bestemmingsreserve ontwikkeling Apeldoorn (BROA).
- Webversie MPB.

Waaruit bestaat een MPB ?

De MPB is vergelijkbaar met een huishoudboekje. De jaarlijkse uitgaven en inkomsten die de gemeente kent - ook wel de exploitatie genoemd - staan er in vermeld. Voorbeelden van belangrijke uitgaven zijn vergoedingen aan zorginstellingen (jeugd en maatschappelijke ondersteuning), subsidies aan verenigingen en organisaties, verstrekking van bijstandsuitkeringen, rente en afschrijving als gevolg van gemeentelijke investeringen, onderhoud van de openbare ruimte en kosten van het gemeentelijk personeel. De gemeenteraad bepaalt de onderwerpen, de hoeveelheid geld (het budget) dat er maximaal aan besteed mag worden en de prestaties die daarvoor geleverd moeten worden. De MPB is verdeeld in 9 programma's. Op die programma worden de inkomsten en uitgaven verantwoord op taakvelden, die bij wet zijn voorgeschreven.

Naast de uitgaven zijn ook de inkomsten in de begroting opgenomen. Tot de belangrijkste inkomsten van de gemeente behoren:

1. de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit is een rijksbijdrage, waarvan de raad de bestedingen voor het overgrote deel naar eigen inzicht kan bepalen;
2. specifieke bijdragen die het Rijk maar ook de provincie aan de gemeente verstrekken om door hen bepaalde taken te kunnen bekostigen. Voorbeelden zijn de rijksbijdragen voor bijstandsuitgaven, onderwijsachterstandenbeleid en het regionale meld- en coördinatiecentrum (schoolverzuim);
3. eigen inkomsten uit gemeentebelastingen zoals de onroerende zaakbelasting, maar ook inkomsten uit leges omdat inwoners specifieke diensten van de gemeente afnemen (bijv. een paspoort of een omgevingsvergunning) en gemeentelijke heffingen zoals voor het inzamelen van huishoudelijk afval. De raad beslist over de omvang van de gemeentebelastingen, leges en rechten.

De uitkering uit het gemeentefonds bepaalt voor bijna 60% onze inkomsten. Het gemeentefonds is gekoppeld aan de omvang van de rijksuitgaven. Nemen die rijksuitgaven toe, dan hebben ook gemeenten meer te besteden. Besluit het rijk tot bezuinigingen op haar uitgaven, dan hebben gemeenten minder te besteden. Een wettelijke eis is dat de gemeentelijke exploitatie-uitgaven niet hoger mogen zijn dan de inkomsten; ieder begrotingsjaar moet in principe 'sluitend' zijn. Dit in tegenstelling tot het Rijk, waar vaak sprake is van een begrotingstekort waarvoor het Rijk vervolgens een lening moet aantrekken.

Indeling van de MPB

In de inhoudsopgave treft u aan uit welke hoofdstukken de MPB is samengesteld. In vogelvlucht worden deze hoofdstukken hier nader toegelicht. Wij wijzen er op dat het hoofdstuk financiële beschouwingen in deze MPB vóór de Meerjarenprogrammabegroting is opgenomen.

Hoofdstuk 1.1 Nota van aanbidding

De nota van aanbidding vermeldt vooral de richting die het college voor de gemeente wil inslaan en op welke wijze dat in de MPB tot uitdrukking komt. Daarmee geeft de begroting aan hoe wij samen met u onze stad en dorpen willen vormgeven en besturen.

Hoofdstuk 1.2 Financiële beschouwingen

Hierin schetst het college de financiële ontwikkelingen voor de komende jaren die een rol spelen bij het opstellen van de MPB. Dat kan gaan over nieuwe beleidsvoornemens, de financiële verhouding tussen Rijk-gemeenten of over ombuigingen als die aan de orde zijn.

Hoofdstuk 1.3 Samenvattend overzicht

Het samenvattend overzicht betreft alle voorstellen voor (onontkoombaar) nieuw beleid en ombuigingen die in deze MPB zijn verwerkt.

Hoofdstuk 2 Strategische ambities

De begrotingsprogramma's in de MPB zijn (nog) niet geordend rond de strategische ambities zoals die in het coalitieakkoord 2022-2026 'Handen uit de mouwen en aan de slag!' zijn vastgelegd. In dit hoofdstuk geven we langs de lijnen van de brede welvaart index de samenhang tussen onze ambities aan en welke programma's hieraan bijdragen.

Hoofdstuk 3 Meerjarenprogrammabegroting

In dit hoofdstuk vindt u de meerjarenbegroting van de gemeente, die bestaat uit negen programma's. Elk programma begint met een doelenboom. Daarin wordt schematisch de relatie tussen de hoofddoelstelling(en) van het programma en de te leveren prestaties tot uitdrukking gebracht. Sommige taken zijn ondergebracht bij Gemeenschappelijke Regelingen (verlengd lokaal bestuur) of andere zogenaamde verbonden partijen, waarbij de gemeente aandeelhouder is. Effectindicatoren in grafiekvorm en de belangrijkste risico's zijn eveneens opgenomen. Tenslotte treft u digitale verwijzingen naar belangrijke kadernota's aan.

De wettelijke verantwoordingsvoorschriften voor gemeenten verplichten ons om een overzicht van de overheadkosten (o.a. indirecte personele kosten, huisvesting, ICT) op te nemen via een apart taakveld 04. De verantwoording hierover treft u aan in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Voor wat betreft de effectindicatoren stellen wij vast, dat gemeenten verplicht zijn om bepaalde indicatoren op te nemen en daarbij de data te gebruiken van de website 'waarstaatjegemeente.nl'. Helaas is deze data niet altijd actueel, wat ten koste gaat van de informatiewaarde van de betreffende indicator.

Deze MPB 2023-2026 is de laatste begroting in de huidige programmastructuur. Voor 2024-2027 wordt de MPB in overleg met de raad omgebouwd naar een structuur die aansluit bij de brede welvaart index en de opzet van het Coalitieakkoord. Vooruitlopend daarop zijn in deze MPB al enkele aanpassingen gedaan.

Hoofdstuk 4 Verplichte paragrafen

Het is een wettelijke eis dat elke gemeente alle onderstaande paragrafen in de MPB opneemt. De paragrafen vormen een dwarsdoorsnede van de begroting op een specifiek terrein.

- De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing
Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is en wordt bepaald door de weerstandscapaciteit (beschikbare gelden zoals reserves) af te zetten tegen de risico's.

- De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen
In deze paragraaf wordt per onderdeel toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
- De paragraaf financiering
Hierin wordt de werkwijze met betrekking tot de financieringsbehoefte van de gemeente toegelicht.
- De paragraaf verbonden partijen
De gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als deze samenwerking in een bestuurlijke en financiële vorm wordt gegoten, spreken we van een verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen nader toegelicht.
- De paragraaf grondbeleid
De gemeente speelt ook een rol in het verwerven, bouwrijp maken en verkopen van gronden. In deze paragraaf wordt dieper op het grondbeleid van de gemeente ingegaan.
- De paragraaf lokale heffingen
Hierin treft u de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen aan. Ook worden hier de tarieven voor het komende begrotingsjaar genoemd.
- De paragraaf bedrijfsvoering
Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie, die gericht zijn op een zo goed mogelijke dienstverlening aan de inwoners en een zo zorgvuldige mogelijke besluitvorming.

Op verzoek van uw raad is voor Vastgoed een niet verplichte paragraaf in de MPB opgenomen. Tevens is in deze MPB een eerste aanzet voor een Investeringsparagraaf opgenomen.

Hoofdstuk 5. Bijlagen.

Tot slot is een aantal bijlagen aan de meerjarenbegroting toegevoegd. Sommige daarvan zijn door het Rijk verplicht voorgeschreven. Tot de belangrijkste bijlagen behoren:

- [bijlage 1; de algemene reserve](#)
- [bijlage 2; de bestemmingsreserve BROA](#)
- [bijlage 5; de jaarlijks terugkerende arbeidskosten](#)
- [bijlage 7; de reserves en de voorzieningen](#)
- [bijlage 8; de kerngegevens van de gemeente](#)

Beleidswijzigingen

Het college neemt in deze MPB voorstellen voor nieuwe ontwikkelingen op, die vooral voortvloeien uit door de raad vastgestelde kaders en visiedocumenten en uit het coalitieakkoord 2022-2026. Deze onderwerpen staan met hun eventuele financiële gevolgen in hoofdstuk 1.2 Financiële beschouwingen en worden in de betreffende programma's toegelicht.

De BROA

Naast de jaarlijkse exploitatie-uitgaven voert de gemeente ook investeringsprojecten uit. Deze investeringen worden over meerdere jaren geactiveerd (jaarlijkse rente en afschrijving). Tevens beschikt de gemeente over bestemmingsreserves voor specifieke onderwerpen. De Bestemmingsreserve Ontwikkeling Apeldoorn (BROA) is één van die reserves. In de MPB 2022-2025 is een aanzet gegeven om de BROA als ontwikkel-fonds in te richten voor de langjarige ambities van Apeldoorn. In deze MPB reserveert het college in de BROA bedragen voor de schaa sprong Apeldoorn 2040 en voor bedrijventerreinen.

De doorrekening van de BROA is onder bijlage 5.2 opgenomen.

WEBVERSIE MPB 2023 - 2026

De MPB wordt, zoals afgesproken met de raad, niet meer als boekwerk aangeboden. De webversie van de MPB is de leidende informatiebron zowel voor de bestuurlijke discussie, als voor communicatie naar onze inwoners, instellingen en bedrijven. In deze online begroting wordt de financiële- en productinformatie op een grafische en interactieve manier gepresenteerd. De digitale versie biedt vele verdiepingsmogelijkheden. Het is bijvoorbeeld mogelijk in te zoomen op begrotingscijfers, doelen en prestaties. Bovendien kunt u zoeken op

trefwoorden. De financiële gegevens worden ontsloten doordat doorgelinkt kan worden tot het niveau van kostensoorten binnen de taakvelden. Dit betekent ook dat in een PDF versie bepaalde informatie minder goed of niet zichtbaar wordt; dat geldt onder meer voor enkele grafieken in de paragraaf weerstandsvermogen.

1.1 Nota van aanbidding

“Handen uit de mouwen en aan de slag!”

Met het in april gepresenteerde coalitieakkoord zijn we als college vol ambitie aan een nieuwe bestuursperiode begonnen. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties gaan we aan de slag met de grote opgaven van onze tijd. In de actie dus, handen uit de mouwen.

Maar sinds de coalitiebesprekingen zien we dat de onzekerheid in de samenleving als gevolg van geopolitieke spanningen, de oorlog in Oekraïne, klimaatverandering en de energiecrisis versneld is toegenomen. Onvoorspelbare en ingrijpende veranderingen raken iedere inwoner en ondernemer in Apeldoorn. Dat ziet u ook terug in deze MPB 2023-2026. Naast voorstellen voor meerjarige investeringen op urgente maatschappelijke opgaven, maken we als college namelijk ook middelen vrij om op korte termijn ondersteuning te kunnen bieden in deze tijd van acute crisis.

Crisis zet basis onder druk

De brede welvaart van onze gemeente staat onder druk en de meest basale basis van bestaanszekerheid wankelt. In augustus noteerde Nederland een inflatie van 12%, het hoogste cijfer sinds het begin van de metingen in 1963. De gasprijzen rijzen de pan uit, boodschappen zijn bijna 20% duurder ten opzichte van een jaar eerder en de woonlasten blijven stijgen. Als gevolg van deze opeenstapeling daalt de koopkracht en hebben ook steeds meer Apeldoornse huishoudens geldzorgen. Het Centraal Planbureau (CPB) voorspelt dat, zonder maatregelen, volgend jaar 9,5% van de kinderen in Nederland in armoede leeft.

We leven dan ook in onzekere tijden en ondervinden allemaal de gevolgen daarvan. Voor de een betekent het besparen op luxe, de ander kan zijn rekeningen niet meer betalen. En waar sommige ondernemers gouden tijden beleven, worstelen anderen juist door de stijgende kosten en teruglopende omzet.

We vinden dat we als gemeente oog moeten hebben voor de behoeften van iedereen, en voor zwaar getroffen in het bijzonder. Die laatste groep wordt snel groter als gevolg van de opeenstapeling van crises. Omdat we willen dat Apeldoorners het hoofd boven water kunnen houden, brengen we in kaart op welke manier we als gemeente op dit moment het beste ondersteuning kunnen bieden. Ook in de context van wat het Rijk, dat voor volgend jaar heeft aangekondigd met een omvangrijk pakket aan maatregelen te komen, en de provincie al doen. Daarbij is het zaak dat we snel schakelen en wendbaar zijn.

Los van het ‘hoe’, weten we al dat we hiervoor middelen vrijmaken. We willen graag samen met de raad stilstaan bij in hoeverre en op welke manier we inwoners kunnen ondersteunen. Daarbij is het voor ons allen de uitdaging om de keuzes te maken die passen bij wat de Apeldoornse inwoners, ondernemers en organisaties nodig hebben om door deze moeilijke tijd te komen. Daarnaast komen we in 2023 met een eenmalige belastingkorting van 75 euro voor inwoners en ondernemers, die we betalen vanuit het verwachte overschot van 2022. Op deze manier brengen we een deel van het overschot op korte termijn terug waar het hoort: bij Apeldoorners.

Het verschil maken

Dat we snel kunnen schakelen hebben we tijdens de coronacrisis overigens al laten zien. Tegelijkertijd neemt de urgentie om ook in actie te komen op andere maatschappelijke opgaven alleen maar toe. Zo worden de gevolgen van klimaatverandering steeds zichtbaarder, mondiaal maar ook in Apeldoorn. De vraag naar zorg neemt toe, de beschikbare arbeid neemt af. En de

stikstofdiscussie creëert spanning tussen de ambities op wonen, werken, landbouwtransitie en natuur. Oftewel, als we nu niet investeren in deze opgaven dan dient de volgende crisis zich binnenkort aan.

In deze MPB treft u een ambitieus maar gewogen pakket van voorstellen voor incidentele en structurele uitgaven aan, specifiek onder de kapstok van Brede Welvaart. In het coalitieakkoord schrijven we dat onze ambitie is “gericht op het versterken van de kwaliteit van Apeldoorn. Kwaliteit van leven, werken, verblijven, recreëren, natuur, klimaat.” Oftewel, economische groei met onder andere aandacht voor milieu, welzijn, gezondheid, wonen, kansengelijkheid en sociale verbinding. Want als je aan één aspect werkt, zie je ook effecten elders. Zo gaat wonen over huisvesting, stikstof en CO2-uitstoot én je welkom voelen in de buurt. De laatste maanden hebben nadrukkelijk laten zien hoe al deze verschillende aspecten met elkaar verweven zijn.

Jaaroverstijgend investeren

Er zitten een aantal bijzonderheden in deze MPB. Zo breiden we de omvang van de BROA uit tot een stevig Ontwikkelfonds voor de schaa sprong Apeldoorn 2040. Juist in deze onvoorspelbare tijd biedt dit ons de ruimte om mee te bewegen met economische en maatschappelijke ontwikkelingen, zodat we onze meerjarige groeiambities kunnen verwezenlijken.

In het ruimtelijk domein bouwen we namelijk volop verder aan onze stad, waar een aantal langjarige investeringen voor nodig zijn. Zo transformeren we het BSK-gebied, investeren we in een toekomstbestendige infrastructuur en waarborgen we voldoende passende woningen en voorzieningen voor kwetsbare groepen. Met het Ontwikkelfonds maken we onszelf minder afhankelijk van ontwikkelingen waar wij als gemeente zelf geen invloed op hebben, zoals stijgende bouwkosten en onzekere levering van bouwmaterialen.

Aanvullend op het Ontwikkelfonds investeren we ook in andere urgente meerjarige opgaven, zoals de energietransitie, het behoud van biodiversiteit en onze klimaatstrategie. Op het gebied van veiligheid ligt onze focus op de aanpak van ondermijning maar ook het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering en digitale weerbaarheid zijn belangrijke aandachtspunten.

Lange lijnen

We zetten ook een beweging in gang in het maatschappelijke domein, waarbij we op diverse terreinen aan de slag gaan. De afgelopen maanden hebben namelijk de integraliteit van levensgebieden binnen het maatschappelijke domein nogmaals benadrukt. Daarom stellen we plannen op rondom preventie en gezondheid, jeugd en onderwijs en armoedebestrijding. De urgentie hierop is groot. Naast de huidige crisis zien we namelijk ook de na-ijl effecten van de coronacrisis en de doorwerking van eerdere stelselwijzigingen. Bovendien anticiperen we op nieuwe wijzigingen in wet- en regelgeving op het gebied van de gezondheids- en jeugdzorg, waardoor er opnieuw meer beroep zal worden gedaan op gemeenten, wijken en buurten. Het belang van de sociale basis binnen wijken zal daardoor alleen maar toenemen.

De huidige crisis illustreert de noodzaak om snel en gericht ondersteuning te kunnen bieden aan inwoners en ondernemers. Zo groeit de groep die in armoede dreigt te komen snel. Steeds meer inwoners en ondernemers komen in de knel. In 2023 en 2024 reserveren we daarom in totaal ruim 7 miljoen euro om een tegemoetkoming in de energiekosten te kunnen bieden als dat nodig is. We bouwen hiermee voort op de ervaringen die we de afgelopen maanden hebben opgedaan met het beschikbaar stellen van de energietoeslag aan een bredere groep inwoners en bij te dragen aan de aanschaf van duurzame huishoudelijke apparaten. Tegelijkertijd gaan we aan de slag met een armoedeaanvalsplan, om inwoners en ondernemers ook te voorzien van ondersteuning en perspectief op de lange termijn. Mocht tussentijds blijken dat er meer nodig is, dan gaan we daar graag met uw raad over in gesprek.

Consequenties onvoorspelbaar

Onzekerheid en onvoorspelbaarheid zijn terugkerende thema's, zo ook in de stikstofdiscussie. Een onderwerp dat als gevolg van boerenprotesten veel in het nieuws is geweest maar in

Apeldoorn al langer onderwerp van gesprek is in het kader van natuurherstel. De opleving van de landelijke discussie roept wederom de vraag op hoe Apeldoorn zich, als hoofdstad van de Veluwe, tot haar leefomgeving verhoudt. De discussie gaat namelijk ook over onze bodem, ons water, ruimte voor werk en onze woningbouw. De consequenties van deze grote opgaven voor onze inwoners, stad, buitengebied en de ambities van Apeldoorn 2040 zijn nog onduidelijk. Dat het belang groot is, is echter onmiskenbaar. Het feit dat er veel wantrouwen richting de overheid is ook. Daarom zijn we nauw aangesloten op de gesprekken over de stikstofvisie van de provincie en werken we deze grote vraagstukken in het programma Veluwe in samenhang en samenspraak met inwoners, ondernemers en partners verder uit.

(On)beperkte groei

Zoals we in de inleiding schreven, zijn we als college vol ambitie aan deze bestuursperiode begonnen. Tegelijkertijd is het juist nu van belang om realistische keuzes te maken, want de onzekerheid in de samenleving raakt ons als gemeente zelf ook. Zo zijn onze eigen energiekosten sterk gestegen en signaleren we eenzelfde ontwikkeling bij de partners, instellingen en verenigingen die juist zo belangrijk zijn voor sociale en maatschappelijke (ver)binding in Apeldoorn.

Daarnaast wordt het als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt steeds lastiger om personeel aan te trekken. In het bijzonder op meer gespecialiseerde of bijzondere functies is de schaarste groot. Het wordt niet alleen lastiger om vacatures te vervullen, ook de werkdruk onder collega's neemt toe. Daarom hebben we in deze MPB een aantal strategische afwegingen gemaakt met betrekking tot het investeren in onze personele bezetting. We hebben gekeken naar slagkracht op kritische (bedrijfs)processen en domeinen, ruimte voor onze groeiambities en duurzaam behoud van onze eigen collega's.

De onzekerheid op de arbeidsmarkt houdt naar alle waarschijnlijkheid nog wel even aan en we anticiperen op een stuk onzekerheid in de realisatie van onze ambities. Desalniettemin zijn we als college hoopvol dat we met deze zorgvuldige afweging de komende jaren wendbaar en effectief zullen zijn in de uitvoering van onze ambities en een fijne werkgever voor onze collega's zullen blijven.

De wijk in

We hebben het tot nu toe gehad over de samenhang van vraagstukken, korte en lange termijn investeringen en het belang om als gemeente in te spelen op al die snel opeenvolgende ontwikkelingen. Dit zijn de ingrediënten die samen het financiële plaatje, het 'wat' van deze MPB vormen. We willen u echter ook graag meenemen in het 'hoe'.

We gaan namelijk meer de wijk in, met onze inwoners in gesprek. We herijken de gebiedsgerichte aanpak en gaan werken vanuit wat we in de wijk horen, in plaats van andersom. En dit vraagt nogal wat van onze manier van werken. Toch zien we dit als een belangrijke stap om het vertrouwen in ons als gemeente te vergroten.

Dit betekent onder andere dat we vroegtijdige en uitgebreide participatie organiseren op ruimtelijke trajecten, om zo het gedeelde eigenaarschap te vergroten. We vergroten de inzet van jongeren- en welzijnswerkers, vooral in wijken waar de leefbaarheid onder druk staat. Ook intensiveren we de aanpak op ondermijning, juist op wijk- en buurt niveau, en samen met onze inwoners door middel van goede samenwerking tussen zorg, welzijn, handhaving en politie. Want hoe beter ons contact in de wijk is, hoe lastiger het voor een crimineel wordt om anoniem te blijven. We stimuleren en faciliteren culturele en sportieve initiatieven om de onderlinge verbondenheid aan te jagen en zetten in op buurtbemiddeling. Zo vergroten we het vertrouwen in ons als lokale overheid en versterken we de sociale basis en onderlinge relaties in de wijk.

Brede Welvaart als meetlat

U komt in deze MPB enkele nieuwe elementen tegen. Zo hebben wij het hoofdstuk “Bestuurlijke hoofdlijnen” toegevoegd, waarin wij de samenhang schetsen tussen Brede Welvaart als kapstok, domeinoverstijgende vraagstukken en korte- en langlopende investeringen.

Dit alles is een opstap naar een meer grondige herziening van de MPB die de komende tijd zal volgen. Zo zullen Brede Welvaartsindicatoren een meer centrale positie krijgen in onze begrotingscyclus en zal de programmastructuur van de MPB in lijn worden gebracht met de Brede Welvaartsindeling. Op deze manier gaan we Brede Welvaart als een meetlat gebruiken, bijvoorbeeld om te kijken hoe het gaat met Apeldoorn en haar inwoners. Het geeft ons daarnaast ook inzicht in de ontwikkeling en verdeling van welzijn en welvaart, zowel in het hier en nu als in de toekomst. U zult over dit proces nog nader worden geïnformeerd.

Tot slot

In deze MPB hebben we als college gezocht naar onze cirkel van invloed. In een complexe en snel veranderende wereld moeten we blijven anticiperen en aanpassen. Parallel volgen we waar mogelijk onze eigen koers en ambities. Zo kunnen we het verschil maken waar het telt: in het dagelijks leven van onze inwoners. Daarom beginnen we bij het gesprek en het vertrouwen. We investeren op de korte termijn, met oog voor onze doelen op de lange termijn. Zo werken we met én voor onze inwoners aan welvaart en welzijn.

2.1 Financiële beschouwingen

1. Inleiding

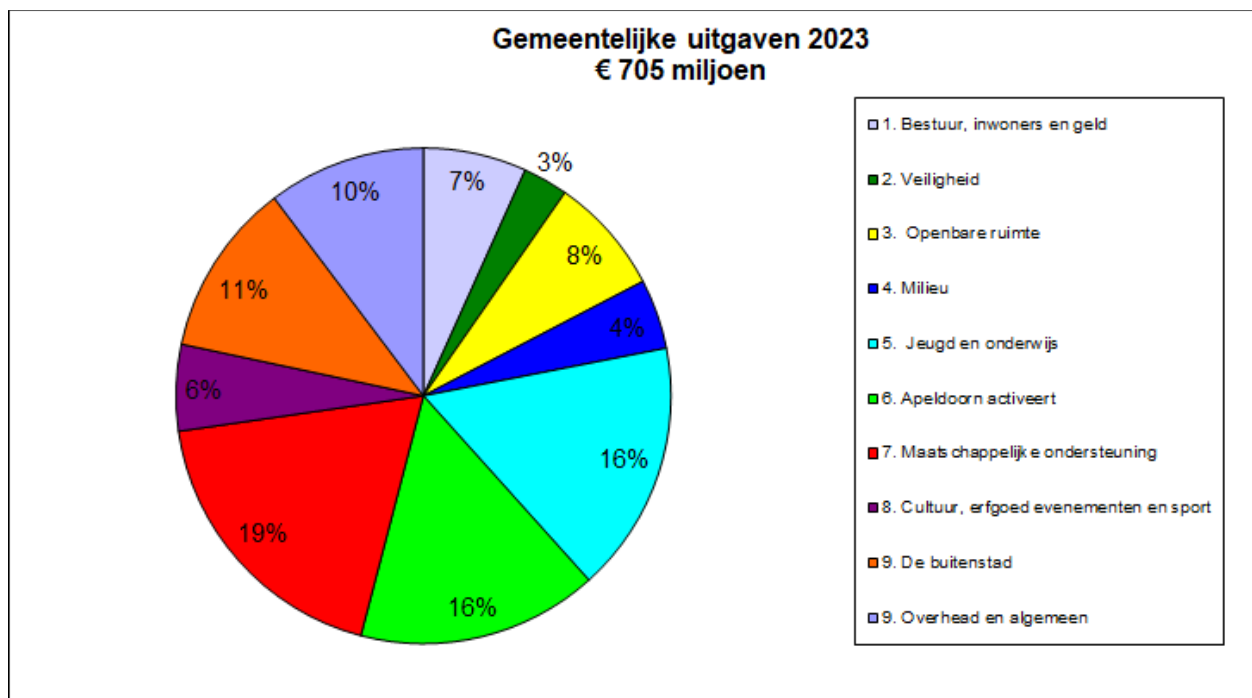
In dit hoofdstuk behandelen we de financiële hoofdlijnen van de programmabegroting 2023-2026. We gaan in op ontwikkelingen die niet in de begroting bestaand beleid zijn verwerkt en we beoordelen de verschillende onzekerheden waar we bij het opstellen van deze MPB mee te maken hebben.

Als gevolg van een ambitieus Regeerakkoord van het kabinet VVD/D66/CDA/CU groeit het gemeentefonds in de periode 2022-2025 sterk. Vooral hierdoor zijn de begrotingsuitkomsten bestaand beleid in de eerste jaren positief. In 2026 zien we een tekort. Omdat we in een verkiezingsjaar geen Voorjaarsnota opstellen is het nieuwe coalitieakkoord, vertrekpunt voor de MPB 2023-2026, naast de door de raad vastgestelde visies en kadernota's. Het beleid van financieel herstel in de afgelopen jaren en de groei van het gemeentefonds biedt ons de ruimte om met kracht uitvoering te geven aan de ambities van het coalitieakkoord.

We gaan hierna in op de afwegingen die hebben geleid tot onze voorstellen nieuw beleid inclusief de doorwerking naar de BROA als Ontwikkelfonds. De uitvoeringscapaciteit, zowel intern als extern, is bij de voorstellen een belangrijke wegingsfactor geweest. Ook kijken we vooruit naar de MPB 2024-2027 die we in lijn met de brede welvaart indeling willen opstellen en naar de woonlastenontwikkeling 2023. We beginnen met de begroting-in één oogopslag.

2. Begroting in één oogopslag

De omvang van de MPB bedraagt in 2023 afgerond € 705 miljoen. Het grootste deel van de budgetten ligt vast vanwege wettelijke verplichtingen, structurele kapitaallasten en langjarige afspraken. Circa 10 - 15% van de begroting is in een MPB periode van vier jaar beïnvloedbaar. Onderstaande grafiek geeft op hoofdlijn de verhouding weer van de lasten van ons takenpakket.

Voor een grafische weergave van de meerjarenbegroting 2023-2026 hebben wij een infographic opgesteld, die via de website is te raadplegen..

3. Economische vooruitzichten

Voor de stand van de economie en arbeidsmarkt in onze gemeente verwijzen wij naar [het Trendoverzicht 2021](#) dat gelijktijdig met de MPB voor u beschikbaar is gekomen.

De dynamiek in de wereldeconomie is op dit moment groot en met veel onvoorspelbaarheden. Prognoses die in het verleden lang stand hielden zijn nu binnen een paar maanden al weer achterhaald. Dit vraagt van de Europese Centrale Bank (ECB) ten aanzien van het rentebeleid en van de nationale overheden ten aanzien van koopkrachteffecten een grote mate van flexibiliteit en daadkracht.

In augustus publiceerde het CPB de voorlopige macro economische verkenningen en stelt daarin onder meer:

- na sterk herstel uit de coronacrisis valt de groei terug doordat inflatie de huishoudbestedingen onder druk zet. Voor 2022 is er een hoog groeicijfer van 4,6%, maar het beeld is aan het kantelen. De oorlog in Oekraïne en de verstoringen door de coronacrisis leiden tot een scherp opgelopen inflatie.
- als de energiecrisis niet verder escaleert, daalt de inflatie van 9,9% dit jaar naar 4,3% komend jaar.
- ondanks de krappe arbeidsmarkt nemen de lonen weinig toe.
- de koopkracht gaat onderuit, voor de laagste inkomens komt de klap dankzij tijdelijke maatregelen in 2022 pas volgend jaar. De combinatie van hoge inflatie en gematigde loonstijging leidt tot een forse daling van de koopkracht van gemiddeld 6,8% in 2022.
- de armoede neemt dit en komend jaar toe. Door de hoge inflatie stijgt het aandeel personen in armoede tot 7,6% in 2023, voor kinderen is dat zelfs 9,5%.
- de onzekerheid over de economische ontwikkeling is groot. Het verloop van de oorlog in Oekraïne heeft grote invloed. Daarnaast is er de dreiging van een nieuwe coronagolf en bestaat het risico dat centrale banken er niet in slagen de inflatie te beteugelen.

Deze cijfers zijn voor het Rijk de basis voor de Miljoenennota 2023 en de septembercirculaire 2022. Bij het opstellen van deze MPB waren de gevolgen hiervan voor gemeenten nog niet duidelijk. Wel is duidelijk, dat het kabinet voor 2023 met meerdere maatregelen zal komen om de koopkracht van gezinnen te ondersteunen.

In deze begroting gaan we uit van de CPB cijfers uit de meicirculaire 2022. In de loonkosten houden we standaard rekening met 0,5% extra voor premiestijgingen (ziektekosten, pensioen). Voor de trendmatige stijging van de OZB opbrengst hanteren we de laatste jaren op verzoek van uw raad het prijspeil Nationale bestedingen. Voor 2023 is dat 3,1%. De waarde ontwikkeling van woningen en niet woningen in het jaar t-1 bepaalt vervolgens de tarieven. Verderop in dit hoofdstuk treft u de (gemiddelde) woonlastenontwikkeling voor 2023 aan. In de paragraaf Lokale lasten gaan wij uitgebreid in op alle belastingen en heffingen.

4. Zekerheden en onzekerheden

Vorig jaar zijn in de MPB 2022-2025 geen maatregelen opgenomen om de begrotingstekorten op te lossen vanwege onzekerheden in met name de financiële verhouding met het Rijk. Intussen is die zekerheid er wel over de gevolgen van het nieuwe Regeerakkoord, de herverdeling van het gemeentefonds en de opschalings-korting in het gemeentefonds (door het Rijk ingesteld vanwege de in 2012 geplande schaalgroei naar 100.000+ gemeenten). De positieve gevolgen hiervan hebben we in de begroting bestaand beleid verwerkt. Onzeker is nog steeds de structurele oplossing voor de tekorten in de jeugdzorg. Onder 5.2 gaan we daar nader op in.

In de Jaarrekening 2021 kwam een overschot van € 39 miljoen naar voren en dit jaar verwachten we opnieuw een voordeel. Dat begrotingen 'onvoldoende voorspellend' zijn, is

mede het gevolg van de grote financiële afhankelijkheid van het Rijk, dat zo'n 80 procent van alle uitgaven van de gemeenten financiert. Als daar mee - of tegenvallers in zitten, is dat vooraf lastig te begroten.

Van gemeenten worden grote bijdragen verwacht aan landelijke opgaven voor klimaatadaptatie, energie-transitie, digitale transformatie en woningbouw. Hoeveel geld hiervoor nodig is valt op dit moment niet te zeggen. Alleen op onderdelen zijn enkele schattingen beschikbaar. Wij hebben ook nog geen zekerheid over het beroep dat wij kunnen doen op het Klimaatfonds, het Stikstoffonds, het Volkshuisvestingsfonds, het fonds Woningbouwimpuls en over compensatie voor de structurele kosten van de Omgevingswet. Daar liggen uiteraard kansen.

5. Uitkomst MPB 2023-2026

Het startpunt voor de nieuwe MPB is de uitkomst van de begroting bestaand beleid 2023-2026. Daarin zijn de kapitaallasten geactualiseerd, de leningenportefeuille bijgewerkt en de uitkomst van de meicirculaire 2022 verwerkt. We hebben de interne en externe (subsidie)budgetten voor inflatie aangepast. Daarbij hanteren we voor het zorgdomein branchecijfers (o.a. CAO) en houden rekening met een jaarlijkse volumegroei op basis van ervaringscijfers. De formatie voor uitvoering van de bijstand en de schuldhulpverlening is conform afspraak met uw raad aangepast aan de verwachte werkvoorraad. De omvang van de formatie beweegt hier mee met het aantal cliënten.

Dit leidt tot onderstaande opstelling die de financiële kern van de MPB 2023-2026 vormt. Een - teken voor een bedrag betekent hogere kosten of lagere inkomsten.

Transformatietabel MPB 2023-2026				
	2023	2024	bedragen x € 1.000	
			2025	2026
5.1 Uitkomst BBB 2023-2026	32.539	39.567	35.752	-5.839
5.2 Mei- en septembercirculaire gemeentefonds				
a. Taakstellende uitgaven	-2.134	-2.218	-2.228	-2.234
b. Taakstellend in te verdienen	105	156	1.149	1.140
c. Aanvullende rijksvergoeding jeugdzorg	-	(12.000)	(7.000)	(3.500)
d. Stelpost hervormingen jeugdzorg conform afspraak Rijk-VNG-IPO		1.000	5.000	5.000
e. Effect septembercirculaire 2022				10.000
5.3 Voorstellen nieuw beleid; exploitatie				
Totaal voorstellen nieuw beleid				
a. Samenleving en welzijn	-8.871	-6.149	-3.987	-4.056
b. Gezondheid en Leefomgeving	-14.442	-8.219	-4.379	-4.190
c. Arbeid en Inkomen	-23.440	-6.526	-1.026	-1.026
d. Bestuur en bedrijfsvoering	-19.428	-12.416	-12.466	-12.268
5.4 Voorstellen nieuw beleid; Algemene reserve en BROA				
Bijdrage algemene reserve incl. voeding BROA (ontwikkelfonds)	42.594	8.788	3.266	3.144
5.5 Bestemmingsreserve MO/BW	-5.700	-5.000	-5.000	-1.900
5.6 Hogere inwonerbijdrage GGD Noord-Oost Gelderland	-45	-45	-45	-45
Primaire uitkomst MPB 2023 - 2026	1.178	8.938	16.036	-12.274
5.7 Overschot 2023, 2024 en 2025 storten in de algemene reserve	-1.178	-8.938	-16.036	
5.8 Stelpost hogere rijksvergoeding /nieuwe financieringsafspraken Rijk				12.274
Saldo MPB 2023-2026	-	-	-	-

Hieronder lichten wij de onderdelen van de financiële opstelling nader toe.

5.1 Uitkomst Begroting Bestaand Beleid (BBB) 2023-2026

In vergelijking tot de MPB 2022-2025 is de uitkomst van de BBB sterk gewijzigd. Na jaren van tekorten is nu tot en met 2025 sprake van begrotingsruimte. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- Een sterke groei van de algemene uitkering gemeentefonds als gevolg van de door het Rijk geraamde miljardenuitgaven, het bevriezen van de opschalingskorting uit 2014 en de hoge inflatie waar ook het Rijk mee te maken heeft. Onze algemene uitkering neemt hierdoor toe met € 36 miljoen (2023), € 50 miljoen (2024), € 62 miljoen (2025) en € 34 miljoen (2026).
- Een kritische analyse van de overschotten op de laatste jaarrekeningen. Vaak zijn de verschillen incidenteel van aard, maar waar een meer structurele ontwikkeling zichtbaar is, zijn wij scherper aan de wind gaan zeilen. Onder het motto 'anders realistisch begroten'. Scherper aan de wind zeilen betekent uiteraard ook een groter risico op overschrijdingen, zeker bij open einde regelingen zoals jeugdzorg en Wmo.
- Actualiseren van het bijstandsbudget (BUIG). We hebben ons gebaseerd op de prestatie afspraken met Lucrato en op de prognose van de bijstandsaantallen in de meicirculaire. Ten opzichte van de MPB 2022-2025 leidt dit tot lagere uitgaven oplopend tot € 4,7 miljoen. De BUIG-systematiek is complex en het macrobudget wordt bepaald door factoren waar wij geen invloed op hebben. De BUIG is in de paragraaf Weerstandsvermogen dan ook als top risico opgenomen.
- De herverdeling van het gemeentefonds is een feit en dat levert ons met ingang van 2024 een structureel voordeel op van € 2,3 miljoen. Het voordeel 2023 blijft beperkt tot € 187.000 omdat voordeelgemeenten eerst bijdragen aan nadeelgemeenten.
- Overige ontwikkelingen zoals het doorschuiven van de realisatie van het nieuwe zwembad Noord naar 2026 waardoor een eenmalig voordeel van € 1 miljoen in 2024 en 2025 ontstaat omdat we in die jaren nog geen hogere exploitatie- en kapitaallasten hebben terwijl die wel waren geraamd.

Uiteraard heeft de hoge inflatie ook gevolgen voor onze eigen uitgaven. Deze zijn trendmatig verhoogd op basis van CPB indexen. Omdat dit voor sommige budgetten onvoldoende soelaas biedt, leggen wij voor de boven-trendmatige groei een separaat voorstel nieuw beleid aan u voor.

Dit alles leidt per saldo voor 2023, 2024 en 2025 tot aanzienlijke begrotingsoverschotten. Geheel anders is de uitkomst voor 2026 waar sprake is van een primair begrotingstekort als gevolg van een lagere algemene uitkering dan in 2025, terwijl de kosten wel oplopen. Onder 5.8 lichten wij dat toe en doen hiervoor een voorstel.

5.2 Mei- en septembercirculaire gemeentefonds

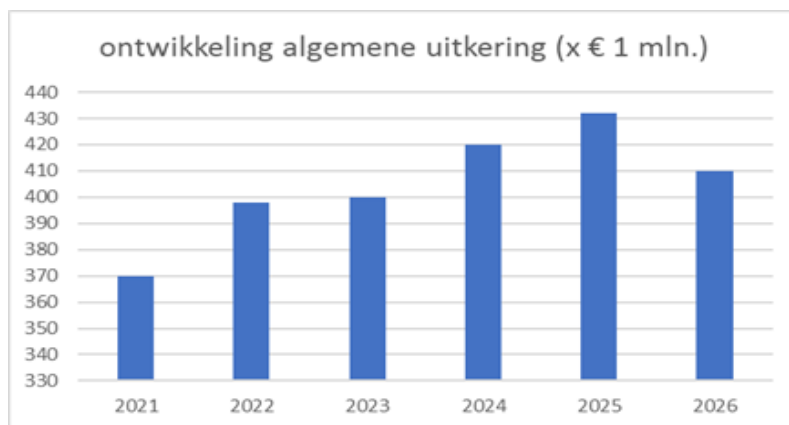
Het kabinet heeft een ambitieus regeerakkoord opgesteld en dat leidt tot en met 2025 tot een forse verhoging van het gemeentefonds. Voor 2026 en verder wordt echter afgeweken van de bestaande afspraken met gemeenten omdat geanticipeerd wordt op een nieuwe financieringssysteem. Een nieuwe systematiek vraagt een lange voorbereiding en naar onze mening zou het voor de hand liggen om tot die tijd uit te gaan van ongewijzigd beleid. Het Rijk heeft echter een andere keuze gemaakt waardoor in 2026 sprake is van een beperkt accres (groei) van het gemeentefonds. Daarnaast wordt de tot en met 2025 bevroren opschalingskorting weer in werking gezet, wat een structurele korting op onze algemene uitkering van ca. € 7 miljoen tot gevolg heeft.

Deze uitgangspunten leiden er toe dat gemeenten geen langjarige verplichtingen kunnen aangaan omdat structurele dekking ontbreekt. Gemeenten hebben zich hiertegen verzet, onder meer door het aannemen van de resolutie 'Zekerheid over de structurele financiën' op het VNG congres van 29 juni jl. Het kabinet realiseert zich de problematiek en heeft een externe procesbegeleider de opdracht gegeven om een analyse van het financiële vraagstuk van na 2025 op te stellen. In de zomer heeft de commissie Lazeroms hierover een Contourennota

uitgebracht met aanbevelingen aan het kabinet, waaronder het zo snel mogelijk gezamenlijk vastleggen welke financiële ruimte er voor gemeenten in 2026 en verder is.

De minister van BZK heeft het rapport aan de Tweede Kamer aangeboden en daarbij aangegeven dat gemeenten en provincies in september helderheid krijgen over mogelijke oplossingen voor 2026 en verder. In de Miljoenennota 2023 en in de septembercirculaire 2022 heeft dit voor 2026 geleid tot een toevoeging aan het gemeentefonds van € 1 miljard wat voor ons een hogere algemene uitkering van € 10 miljoen betekent. Bij uitzondering hebben wij dit deel van de circulaire tijdens de afronding van de MPB nog onder ad e. verwerkt.

De grafiek hieronder maakt zowel de forse groei tot en met 2025 als de gevolgen voor 2026 zichtbaar.

a. Taakstellende uitgaven

Tegenover de hogere algemene uitkering staan verschillende taakstellende uitgaven, die het gevolg zijn van nieuwe of uitbreiding van taken of die voortvloeien uit regionale opgaven waarvoor wij centrum gemeente zijn. Voor de volgende onderwerpen nemen wij in de MPB aanvullende budgetten op. Per saldo tellen deze posten op tot de reeks die onder 5.2a in de tabel is opgenomen:

- versterking gemeentelijke dienstverlening voor kwetsbare burgers
Het Rijk heeft tot en met 2027 middelen beschikbaar gesteld om de gemeentelijke dienstverlening te versterken. Dit naar aanleiding van de Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag. Het doel is om mensen in kwetsbare posities extra te ondersteunen en te voorkomen dat mensen in zo'n positie terechtkomen. Het geldt dat wij hiervoor in 2021 en 2022 hebben ontvangen hebben wij recent met separate begrotingswijzigingen aan u voorgelegd.

Voor 2023 gaat het om een bedrag van € 1,12 miljoen waarvan € 413.000 voor het versterken van de regionale coördinatiefunctie van het zorg- en veiligheidshuis in de ondersteuning van mensen met risicovol verward gedrag. Voor 2024 en verder gaat het om € 1,098 miljoen. Wij hebben u hierover in onze brief van 31 mei jl. geïnformeerd.

- extra capaciteit BOA's
De Tweede Kamer heeft in 2021 het kabinet gevraagd om de capaciteit van (wijk)agenten en BOA's in de openbare ruimte te vergroten. Wij ontvangen structureel € 59.000 voor extra BOA's.
- vrouwenopvang
Aan de regionale taak Vrouwenopvang wordt voor 2023 - 2025 een bedrag van jaarlijks € 493.000 toegevoegd in het kader van kind- en gezinsbescherming voor verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen.

- inburgering; leerbaarheidstoets

De leerbaarheidstoets is onderdeel van de brede intake in de Wet inburgering en heeft als doel om inzicht te geven in het niveau van de Nederlandse taal dat een inburgeringsplichtige kan bereiken. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de begeleiding bij de afname van de toets. Wij ontvangen hiervoor structureel ruim € 53.000.

- regionale bijdrage beschermd wonen / maatschappelijke opvang (MO/BEW)

Ten opzichte van de geraamde rijks gelden voor MO/BW ontvangen wij als centrumgemeente voor 2023 en verder € 1,33 miljoen extra vanwege de verwachte volumegroei. Zoals afgesproken in het regionaal convenant ontvangen de regiogemeenten in 2023 27% van de hogere rijks gelden (€ 361.000) en vanaf 2024 35% (€ 468.000).

b. Taakstelling in te verdienen

Via de meicirculaire worden gemeenten op hun algemene uitkering gekort vanwege twee taakmutaties die wij onder 5.2b van de tabel hebben samengevoegd:

- valpreventie bij ouderen

Valpreventie draagt bij aan gezond ouder worden en leidt tot besparingen in de zorg. De maatregelen die nodig zijn voor implementatie worden komende periode uitgewerkt. Dit leidt tot een korting op het gemeentefonds van € 105.000 in 2023 oplopend naar € 147.000 in 2026 en verder. Deze korting dekken wij door een taakstellende budgetverlaging op programma 7.

- eigen bijdrage huishoudelijke hulp

Het kabinet werkt aan aanpassing van de eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp in de Wmo. De komende periode wordt deze maatregel verder uitgewerkt. Vanaf 2025 is hiervoor een korting in het gemeentefonds opgenomen. Voor ons een bedrag van € 993.000. Deze korting dekken wij door een taakstellende budgetverlaging op programma 7.

c. Aanvullende rijksvergoeding tekorten jeugdzorg

Na de Arbitrage uitspraak in 2021 over compensatie van de tekorten van gemeenten in de jeugdzorg heeft het Rijk in 2022 en 2023 eenmalig middelen aan het gemeentefonds toegevoegd. Rijk, VNG en branchepartijen werken intussen aan de Hervormingsagenda jeugd. De hervormingen richten zich op lagere kosten en op extra inkomsten bijvoorbeeld via een eigen (ouder)bijdrage. In afwachting van de definitieve Hervormingsagenda heeft het kabinet na 2023 in het gemeentefonds geen compensatie voor de tekorten in de jeugdzorg opgenomen.

Rijk, VNG en IPO (als toezichthouder) hebben recent afspraken gemaakt over hoe gemeenten toch structureel in hun meerjarenbegroting rekening kunnen houden met een compensatie. Wij hebben de toegestane bedragen van € 12 miljoen (2024), € 7 miljoen (2025) en € 3,5 miljoen (2026) verwerkt. Om dit voor u zichtbaar te maken staan deze bedragen tussen haken in de financiële tabel. Ze zitten daardoor niet dubbel in de telling. Het Rijk heeft bij de afspraken als eis gesteld, dat gemeenten in deze aanvullende raming rekening houden met het regeerakkoord waarin een korting op de compensatie jeugdzorg is opgenomen van € 100 miljoen in 2024 en € 500 miljoen in 2025 en verder.

d. Stelpost hervormingen jeugdzorg

Op basis van de Arbitrage hebben gemeenten recht op volledige compensatie of op concrete besparingsmogelijkheden. Tot er duidelijkheid over de Hervormingsagenda is mogen gemeenten voor genoemde € 100 en € 500 miljoen korting een stelpost in hun begroting opnemen. Deze moet door ombuigingen gerealiseerd worden. Wij stellen voor om in programma 1 onder 'algemene baten en lasten' voor 2024 een taakstelling van € 1 miljoen en voor 2025 en verder van € 5 miljoen op te nemen. Wij kiezen er bewust voor om deze stelpost niet op programma 5 Jeugd en onderwijs onder te brengen. In dat geval zouden we impliciet een taakstelling bij jeugd inboeken en dat vinden wij te voorbarig. Naar onze mening dienen

eerst alle puzzelstukken van de Hervormingsagenda door Rijk, VNG en brancheorganisaties te worden gelegd. Daarna kan de gemeenteraad bepalen of en waar er omgebogen moet worden. Hiermee wijken wij af van het advies van de provinciaal toezichthouder, dat wel uitgaat van een ombuigingsopgave bij jeugdzorg.

5.3 Financieel beleid; voorstellen met gevolgen voor de exploitatie

We grijpen de kans die de begrotingsruimte biedt om onze ambities te vertalen in voorstellen nieuw beleid. We nemen daarbij een naar onze mening beheerst risico waar het gaat om het begrotingstekort in 2026 en verder. Financieel uitgangspunt is ook in deze MPB dat we incidentele uitgaven via reserves opvangen en dat we structurele uitgaven ook structureel in de exploitatie dekken. In lijn met het coalitieakkoord hebben wij in het financieel overzicht 2023-2026 de voorstellen langs de brede welvaart index geordend.

De uitwerking van het coalitieakkoord in concrete voorstellen is voor ons een natuurlijk moment om het financieel beleid te herijken. Wij hanteren hierbij de volgende invalshoeken:

- a. realistische begrotingsramingen die bijdragen aan lagere overschotten in de jaarrekening;
- b. realistische planning, waarbij wij geen projecten aan u voorleggen die we niet kunnen waarmaken. Inschatting van zowel interne als externe uitvoeringscapaciteit is daarbij essentieel;
- c. niet alles kan in één keer. We hebben oog voor de lange termijn (2030);
- e. niet alles hoeft in één keer. Onze begrotingscyclus van Voorjaarsnota, MPB en Tussentijdse rapportage biedt ieder jaar voldoende gelegenheid tot sturing en bijsturing.

Wij maken voor de financiële uitwerking onderscheid tussen de gevolgen voor de jaarlijkse exploitatie en de gevolgen voor de reserves, zoals de BROA. Wij doen dit niet alleen omdat de wetgeving ons dat verplicht, maar ook omdat sprake is van een wezenlijk verschil tussen beide sporen. De exploitatie is voor meest structurele uitgaven (en inkomsten) waarvan de prestaties ook in het betreffende jaar geleverd worden. Reserves zijn voor incidentele uitgaven, waarvan we soms nog niet weten in welk jaar de prestaties worden geleverd.

Daarnaast kenmerkt vooral het fysieke domein zich door investeringen, die we over de verwachte levensduur moeten afschrijven en waarvoor we rente betalen. In de overige domeinen gebruiken we het begrip 'investeren' meestal in de zin van mens en maatschappij.

Fysieke domein

De voorstellen in deze MPB leiden tot ruim € 160 miljoen aan investeringen. Bij de afweging van de voorstellen hebben we rekening gehouden met de huidige schaarste aan personeel en middelen in zowel de ambtelijke organisatie als bij onze maatschappelijke partners. In de MPB 2022-2025 is al voor € 140 miljoen aan investeringen opgenomen waarvan de uitvoering loopt of aanstaande is. Met onze nieuwe voorstellen leidt dat tot een voorgenomen investeringsvolume van ca. € 300 miljoen. Uit ervaring blijkt dat we jaarlijks tussen € 40 en € 50 miljoen in gang kunnen zetten. Op dit moment is er geen aanleiding te veronderstellen dat op korte termijn een versnelling haalbaar is.

We zien dat de complexiteit om tot realisatie van ruimtelijke projecten sterk is toegenomen. Naast regelgeving op gebied van natuur (stikstof) maar ook water en klimaat hebben is ook de impact van inwonersparticipatie en beschikbaarheid van grondstoffen en personele capaciteit steeds vaker van invloed op de realisatie van projecten. Dit vraagt goed inzicht in samenhang en flexibiliteit om snel te kunnen anticiperen. Tevens leidt de groeiende omvang van investeringen tot een sturingsvraagstuk. Hierover is in februari jl. reeds verkennend gesproken met de auditcommissie. De toen besproken lijn willen we doorzetten door begrotingsruimte voor kapitaallasten, die voortvloeien uit investeringen in mobiliteit, wonen, werken, energie en klimaatadaptatie via een stelpost te reserveren.

Tot nu toe was gebruikelijk om voor geplande investeringen in de MPB rekening te houden met toekomstige kapitaallasten. Dat is een prima werkwijze als de investeringsprojecten conform

planning worden uitgevoerd, maar leidt tot terugkerende onderbesteding als er vertraging optreedt. De complexiteit die wij in deze tijd ervaren om investeringsprojecten uit te voeren is dan ook reden om een onorthodoxe beleidswijziging voor te stellen.

Wij vragen uw instemming op enkele grote investeringen in het fysieke domein in de fasering zoals u die in het Samenvattend overzicht nieuw beleid (hoofdstuk 1.3) en onder 'nieuwe ontwikkeling' in de begrotingsprogramma's aantreft. Wij ramen daarvoor op het betreffende programma echter geen extra kapitaallasten. Pas als wij een concreet investeringsvoorstel aan uw raad voorleggen worden de daaruit voortvloeiende kapitaallasten met een begrotingswijziging geraamd. Dekking is aanwezig omdat wij de begrotingsruimte die ontstaat door niet op voorhand kapitaallasten te ramen, beschikbaar houden. Dat doen we via een stelpost kapitaallasten waarvan we bij de omvang rekening houden met 'over-programmering'. We ramen slechts een deel van de kapitaallasten omdat we verwachten dat in de uitvoering van alle voorstellen onvermijdelijk vertraging optreedt. Wij plannen uiteraard zo goed mogelijk, maar de genoemde interne en externe factoren hebben daarop grote invloed..

Dit vraagt in het fysieke domein een gedegen portfoliomanagement, een consistente rapportage-verplichting van ons college aan uw raad en bestuurlijke discipline om de begrotingsruimte niet voor andere zaken aan te wenden. Voordelen hiervan zijn, dat wij beter in staat zijn een realistische uitvoeringsplanning te koppelen aan benodigde dekkingsmiddelen en dat wij sneller kunnen inspelen op veranderende (markt)omstandigheden.

De voorstellen in het fysieke domein waar wij deze werkwijze op willen toepassen betreft:

- investeringen in stedelijke mobiliteit
- beheer en onderhoud openbare ruimte
- klimaatstrategie biodiversiteit en groen-water
- Stadmaken op de Veluwe

In het fysieke domein is daarnaast ieder jaar sprake van vervangingsinvesteringen. Daar liggen onderhoudsplannen en vervangingschema's aan te grondslag. Vooral nog nemen wij daarvoor wel kapitaallasten in onze MPB op, omdat uitvoering van die investeringen veelal conform planning haalbaar is. Uiteraard wegen wij bij vervanging van bestaande activa af, of voorgenomen nieuw beleid van invloed is. Vervanging is in die zin geen automatisme. Ook voor reeds beschikbaar gestelde investeringen zoals onderwijshuisvesting en bedrijfsvoering, nemen wij in de MPB kapitaallasten op.

Resumerend leggen wij in deze MPB ruim € 160 miljoen aan nieuwe investeringen aan u voor, In de loop van 2023 ontvangt u separate kredietvoorstellen op basis van actuele inschattingen van de uitvoerbaarheid. De reguliere planning en control cyclus, zoals de Voorjaarsnota 2023, biedt daarnaast voldoende gelegenheid tot bijstelling.

Overige domeinen

Bij de overige domeinen is vooral van incidentele en structurele exploitatie uitgaven. Ook hier hebben wij beoordeeld of stapeling van beleid en budgetten voorkomen kan worden en nieuw voor oud mogelijk is. Waar wij willen intensiveren zoals op het terrein van veiligheid en ondermijning, of waar sprake is van achterstanden zoals in de doorontwikkeling van de organisatie, is nieuw voor oud minder aan de orde. Wel hebben wij de gevraagde uitbreiding van de ambtelijke capaciteit voor 2023 beperkt omdat wij die, gelet op de gespannen arbeidsmarkt, niet haalbaar achten.

Daarnaast hebben we zoals eerder aangegeven de overschotten op de afgelopen jaarrekeningen geanalyseerd of daar sprake was van meer structurele oorzaken. In de jaarrekening 2020 en 2021 en in de tussentijdse rapportage 2022 is op het sociaal domein een aanzienlijke onderbesteding zichtbaar. Dat is voor ons reden om de budgetstijging op jeugd en Wmo te beperken zoals in paragraaf 5.1 al aangegeven, waarbij we wel rekening blijven houden met een jaarlijkse volumegroei.

5.4 Financieel beleid; gevolgen voor de algemene reserve en de BROA

In de MPB 2022-2025 is gestart met het instellen van de BROA als Ontwikkelfonds voor langjarige opgaven. Ten behoeve van de programmavoorbereiding Apeldoorn 2040 hebben we € 10 miljoen in de BROA gestort. Daarbij hebben we aangegeven dat op langere termijn meer nodig zal zijn. In de MPB 2023-2026 breiden wij het Ontwikkelfonds verder uit, gericht op de schaa sprong/Apeldoorn 2040 inclusief bedrijventerreinen. Omdat dit instrument de komende jaren belangrijk blijft, is het van belang helder te hebben waar een (deel)fonds aan dient te voldoen. In de nieuwe kadernota Reserves en Voorzieningen of in de Voorjaarsnota zullen wij dan ook criteria aan u voorleggen. Deze nota staat gepland voor het eerste kwartaal 2023.

In het Financieel perspectief 2023-2026 hebben wij ten laste van de algemene reserve € 24 miljoen voeding van de BROA opgenomen: aanvullend € 5 miljoen voor de schaa sprong Apeldoorn 2040 en € 19 miljoen voor bedrijventerreinen (eerst Ecofactorij 2, later 3) .

De storting ten behoeve van de kosten programmabureau schaa sprong 2040 is in de MPB 2022-2025 al aangekondigd. Het fondsdeel voor bedrijventerreinen is één van de actiepunten uit het coalitie-akkoord. Op begrotingsprogramma 9 treft u voor dit nieuwe beleid een uitgebreidere toelichting aan.

Met uitbouwen van de BROA als Ontwikkelfonds geven wij richting aan een vaak langjarige inzet van de middelen. De BROA kan op deze wijze worden gevoed omdat we na 2012 met succes hebben gewerkt aan financieel herstel. Na de Jaarrekening 2021 beschikken we over € 211 miljoen eigen vermogen: een algemene reserve van € 144 miljoen en bestemmingsreserves van € 67 miljoen. Op basis van de Tussentijdse rapportage 2022 verwachten we voor dit jaar bovendien een overschot van ca. € 29 miljoen. Dat zou per 31 december 2022 tot een algemene reserve van € 173 miljoen leiden.

Maatschappelijke ondersteuning

Een sterk en betrokken Apeldoorn waar iedereen ertoe doet. Dat is het vertrekpunt in het coalitie-akkoord op het thema 'Samenleving en welzijn'. We werken aan een sterke sociale basis, waardoor Apeldoorners mee kunnen doen aan de samenleving op een manier die bij hen past. Bovendien is voorkomen beter dan genezen en preventie is één van de belangrijkste elementen van onze aanpak.

In het coalitieakkoord zijn ambities en doelstellingen voor maatschappelijke ontwikkeling opgenomen, bijvoorbeeld voor ondersteuning en dienstverlening aan inwoners, samenwerking met partners en de inrichting van het zorgstelsel. Op de programma's 5, 6 en 7 treft u hiervoor voorstellen aan die structureel van aard zijn, zoals versterken mantel- en respijtzorg, vroegsignalering en schuldhulp-verlening ondernemers.

Daarnaast willen wij voor een aantal jaren een incidentele impuls geven aan preventie jeugdzorg en onderwijs, preventieaanpak zorg (en wonen), aanpak armoedebestrijding en actieplan welzijn. Op de genoemde programma's treft u hiervoor eveneens voorstellen aan. Gelet op het incidentele karakter en de omvang van de bedragen brengen wij de benodigde € 15,8 miljoen ten laste van de algemene reserve.

Energietransitie

Op programma 4 Milieu zijn voorstellen opgenomen met betrekking tot Energietransitie. In ons coalitie akkoord is dit een belangrijk speerpunt. Voor de uitvoering van het Klimaatakkoord zijn wij afhankelijk van rijksmiddelen, die al wel op de rijksbegroting zijn gereserveerd maar tot en met de meicirculaire 2022 nog niet over gemeenten zijn verdeeld. Zeker bij de wijken van de toekomst zullen de uitgaven niet parallel lopen aan de rijksbijdragen. Wij willen daarom uit

eigen middelen een impuls geven aan de overstap naar duurzame warmte bij de Wijken van de Toekomst (in eerste instantie Kerschoten) en de ondersteuning van huishoudens die te maken hebben met energiearmoede bij het nemen van energiebesparende maatregelen. Gelet op het incidentele karakter en de omvang van de bedragen brengen wij de benodigde € 4 miljoen ten laste van de algemene reserve.

Actieprogramma Veluwe

Het Actieprogramma Veluwe richt zich op een Vitaal landelijk gebied en legt inhoudelijke focus op: versterken natuur, verduurzamen landbouw en duurzaam en kwalitatief toerisme & recreatie.

Het programma kenmerkt zich door een integrale aanpak van de opgaven en zal vooral een gebiedsgericht programma zijn. Het programma zal zich focussen op een beperkt aantal gebieden, waaronder in ieder geval gebiedsproces Uddel. Wij willen hier voor vier jaar een forse impuls aan geven en daarvoor treft u op programma 9 een voorstel nieuw beleid aan. Gelet op het incidentele karakter en de omvang van de benodigde bedragen brengen wij de benodigde € 5,67 miljoen ten laste van de algemene reserve.

Bestemmingsreserve Vervanging kunstgras en infill

Tenslotte stellen we voor om een nieuwe bestemmingsreserve Vervanging kunstgras en infill in te

stellen (ad 5.3e). Momenteel zijn er 23 overeenkomsten met sportvelden met een rubber infill. Voor de aanleg en tussentijdse vervanging van de toplaag zijn met verenigingen langlopende overeenkomsten gesloten. Gelet op de ambitie uit het coalitieakkoord in combinatie met de contractuele verplichtingen aan verenigingen is het aan de gemeente om de extra kosten te dekken die gemoeid zijn met terug gaan naar natuurgras en natuurlijke infill. Hiervoor is € 2,3 miljoen nodig en dit bedrag brengen we, verdeeld over 2023 en 2024, eveneens ten laste van de algemene reserve.

Alleen de raad is bevoegd tot het instellen van een reserve. Wij stellen voor hiertoe te besluiten.

Éénmalige belastingkorting 2023

Zoals toegelicht in de nota van aanbieding willen wij een deel van het verwachte overschot van 2022 teruggeven aan de belastingbetaler. Dat doen we voor huishoudens via een eenmalige korting op de gecombineerde aanslag (incl. inwoners die over 2022 al kwijtschelding hebben ontvangen) en voor ondernemers via de OZB aanslag niet-woningen gebruikers. Met deze teruggave is een bedrag van € 6,16 miljoen gemoeid dat we ten laste van de algemene reserve brengen.

Risicodeel algemene reserve

De algemene reserve is opgebouwd uit een risico- en een vrij aanwendbaar deel. Het risicodeel wordt bepaald door de weerstandscapaciteit die nodig is om de geïnventariseerde risico's op te vangen plus een buffer voor niet in te schatten calamiteiten. De raad heeft hiervoor in eerdere MPB's een weerstandsratio van 2,5 aangehouden. Tegenover iedere euro aan risico houden we twee en een half euro buffer in de algemene reserve aan. Voor deze MPB kwantificeren wij onze risico's op € 24,4 miljoen. Met een ratio van 2,5 leidt dat tot een risicobuffer in de algemene reserve van afgerond € 61 miljoen. Bij een algemene reserve van € 173 miljoen ultimo 2022 leidt dat tot een vrij aanwendbaar deel van € 112 miljoen. De bepaling van het weerstandsratio is eveneens een onderwerp waarvoor wij in de nieuwe kadernota Reserves en Voorzieningen voorstellen zullen doen.

Resumé inzet algemene reserve

Bovengenoemde voorstellen leiden in de periode 2023-2026 tot de volgende beslaglegging op het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve.

Fondsvorming BROA(schaalsprong en bedrijventerreinen)	24.000
Energietransitie	4.000
Actieprogramma Veluwe	5.666
Maatschappelijke ondersteuning	15.670
Vervanging kunstgrasvelden en natuurlijke infill	2.300
Eénmalige belastingkorting 2023 (programma 1)	6.156
totaal	57.792

Onder 5.4 is deze bijdrage uit de algemene reserve verdeeld over de vier jaarschijven. In het Samenvattend overzicht treft u de onderverdeling per begrotingsprogramma aan.

Bij een vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve van € 112 miljoen is deze onttrekking mogelijk en resteert, met inachtneming van het huidige risicoprofiel, nog ca. € 54 miljoen die we bij een volgende Voorjaarsnota en MPB betrekken. Met deze voorstellen geven wij uitvoering aan het actiepunt in het coalitieakkoord dat we een investeringsfonds creëren voor de ontwikkeling van de gemeente tot 2040, waarbij we oog houden voor het behoud van ons weerstandsvermogen.

5.5 Bestemmingsreserve maatschappelijke opvang/beschermd wonen (MO/BW)

Vanaf 2019 ramen wij de uitgaven voor jeugdzorg en de Wmo op basis van eigen parameters en niet meer op basis van de rijksvergoeding in het gemeentefonds. Dit heeft de afgelopen jaren geleid tot een situatie waarbij tekorten op de jeugdzorg en op de lokale Wmo deels werden opgevangen door overschotten beschermd wonen. Hier was jaarlijks een onderbesteding op de rijksbijdrage te zien, die dus, indirect, zorgde voor dekking van de tekorten jeugdzorg en Wmo.

In de PMA vergadering van 8 september jl. heeft u het Convenant regionale samenwerking MO/BW Oost-Veluwe besproken. Wij hebben in dat voorstel aangegeven een bestemmingsreserve in te willen stellen om overschotten op het MO/BW budget in te zetten voor investeringen in de overgang naar beschermd thuis. Het verschil tussen de uitgaven en de rijksvergoeding storten wij in de bestemmingsreserve. Wij hebben hiervoor een reeks van € 5,7 miljoen in 2023 aflopend naar € 1,9 miljoen in 2026 opgenomen.

Zoals eerder aangegeven zijn de overschotten in de jaarrekeningen voor ons aanleiding geweest voor een kritische analyse van de oorzaken. Het resultaat daarvan wordt vooral zichtbaar in de ramingen voor jeugdzorg en onze lokale Wmo. In de MPB 2022-2025 is voor de Wmo al een kostenverlaging van € 3 miljoen verwerkt en in deze begroting beperken we de budgetgroei nog een keer met ruim € 2 miljoen, zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de zorg. Voor de budgetten jeugdzorg hebben we de jaarlijkse trendmatige kostenstijging beperkt gehouden, waarbij we wel rekening blijven houden met jaarlijkse volumegroei.

Door deze ontwikkelingen binnen het sociaal domein is de onderbesteding op de rijksbijdrage BW niet langer nodig ter dekking van de tekorten op jeugd en Wmo en wordt de jaarlijkse storting in de nieuwe bestemmingsreserve MO/BW opgevangen door een lagere budgetgroei bij de Wmo en de jeugdzorg.

Alleen de raad is bevoegd tot het instellen van een reserve. Wij stellen voor hiertoe te besluiten.

5.6 Hogere inwoner bijdrage GGD Noord- Oost Gelderland

U heeft op 16 juni jl. ingestemd met de zienswijze op de begroting 2023 van de GGD Noord Oost Gelderland. In het begeleidende voorstel hebben wij gewezen op het risico van extra kostenstijging dan waarmee de GGD rekening heeft gehouden als gevolg van een hogere inflatie. Actuele inflatiecijfers leiden tot een verwachte kostenstijging van 5,89%, terwijl in de GGD begroting is uitgegaan van 2,63%. Vanwege deze toename heeft het dagelijks bestuur van

de GGD een begrotingswijziging 2023 opgesteld, die wij met een zienswijze separaat aan u voor zullen leggen.

Gelet op het verplichte karakter van de gemeenschappelijke regeling hebben wij de hogere inwoner-bijdrage van ruim € 45.000 structureel in deze MPB verwerkt.

5.7 Overschot 2023, 2024 en 2025

De begrotingsjaren 2023, 2024 en 2025 zijn structureel sluitend als we er vanuit gaan, dat het Rijk voor de problematiek van het gemeentefonds in 2026 met een oplossing komt. Op basis van de voorstellen nieuw beleid en de overige ontwikkelingen opgenomen in het Financieel Perspectief, resteert voor 2023, 2024 en 2025 een begrotingsoverschot van respectievelijk € 1,2 miljoen, € 9 miljoen en € 16 miljoen. Wij stellen voor om deze overschotten toe te voegen aan de algemene reserve waardoor we over de periode 2023-2026 beschikken over voldoende weerstandsvermogen en ruimte om het Ontwikkelfonds te voeden.

5.8 Stelpost hogere rijksvergoeding ca. voor 2026

Er resteert nog een tekort in de laatste jaarschijf en dat is onwenselijk. Een belangrijke oorzaak van dit tekort is, zoals eerder genoemd, de werkwijze van het Rijk ten aanzien van het gemeentefonds. Er zijn verschillende scenario's mogelijk om hiervoor dekking te vinden. We kunnen een pas op de plaats maken bij de voorstellen nieuw beleid die tot structurele lasten leiden of kiezen voor een bijdrage uit de algemene reserve als dekking voor het tekort 2026. Of een bezuinigingsproces in gang zetten ten behoeve van de Voorjaarsnota 2023.

Wij vinden het belangrijk om een sluitende meerjarenbegroting te realiseren maar beoordelen het tekort als financieel technische van aard veroorzaakt door het Rijk. Eerder in dit hoofdstuk hebben we de gang van zaken rond de Contourennota van de commissie Lazeroms geschetst. Wij vertrouwen erop, dat in de uitwerking hiervan het kabinet met de VNG tot een oplossing komt. Een belangrijke aanzet hiervoor is al in de Miljoenennota 2023 en de septembercirculaire 2022 gegeven..

Met het voor 2026 opnemen van een stelpost hogere rijksvergoeding van € 12,2 miljoen nemen we naar onze mening een beheerst risico en hebben dit ook afgestemd met de provinciaal toezichthouder. We ondervangen het resterende risico door de algemene reserve op voldoende peil te houden om zo een onverhoopt tekort in 2026 en 2027 op te kunnen vangen. Dat biedt ons indien nodig tijd om maatregelen te nemen.

6. Tijdelijke overschrijding maximum van de bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting

Uw raad heeft via de kadernota Reserves en Voorzieningen 2018-2022 het maximumniveau van de bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting op € 4,5 miljoen gesteld. In de Tussentijdse rapportage 2022 hebben wij aangegeven dat dit maximum tijdelijk zal worden overschreden. Reden hiervoor is dat in overleg met de betrokken schoolbesturen het Integraal Huisvestingsplan (IHP) tijdelijk 'on hold' is gezet met uitzondering van vijf projecten. Binnenkort zal een extern bureau de opdracht krijgen de nota onderwijshuisvesting en het daaruit voortkomende IHP te herijken. Daar zal ook de gewenste omvang van de bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting bij worden betrokken.

Alleen de raad is bevoegd tot aanpassing van het niveau van een reserve. Wij stellen voor in te stemmen met een tijdelijke overschrijding van het maximum.

7. Bijzondere paragraaf Investerings

De schaa sprong naar 180.000 inwoners en de bouw van 12.500 woningen brengen een grote investeringsopgave met zich mee. We investeren daarbij niet alleen in meer woningen maar

ook in mobiliteit, groen en sociale infrastructuur. De voorstellen nieuw beleid in de MPB 2023-2026 dragen bij aan deze ambitie en leiden tot € 165 miljoen aan nieuwe investeringen.

Deze nieuwe investeringen hebben betrekking op meerdere begrotingsprogramma's en zullen in de toekomst verder toenemen. Om een integraal beeld te kunnen presenteren van vooral de investeringen in de schaa sprong, waaronder de opgave voor Binnenstad, Spoorzone en Kanaalzone (BSK), hebben wij een nieuwe paragraaf Investeringen opgesteld. Deze treft u verderop in begroting aan. Het is een eerste aanzet die we komende jaren verder zullen ontwikkelen.

8. MPB, brede welvaart index en coalitieakkoord

De MPB 2023-2026 is opgesteld met de bestaande structuur van 9 begrotingsprogramma's. In ons coalitieakkoord is de brede welvaart index leidend en dit willen wij doorzetten in de MPB 2024-2027. In deze MPB hebben we een begin gemaakt met de ombouw door de doelenbomen, de programma ambitie en de programmaspeerpunten te richten op de doelstellingen van het coalitieakkoord. Tevens zijn veel van de 154 actiepunten uit het akkoord omgezet naar voorstellen nieuw beleid of naar nieuwe prestaties op de programma's.

In het najaar beraden wij ons over de gewenste opzet voor 2024-2027 en consulteren daarvoor het Auditcomité. Vervolgens kunnen wij in de Voorjaarsnota 2023 een concrete uitwerking aan uw raad voorleggen. Het spreekt voor zich dat onderstaande diagram een belangrijke leidraad zal zijn voor de nieuwe programma indeling en opbouw.

9. Corona

Wij hebben u de afgelopen jaren via nieuwsbrieven en quick scans geïnformeerd over de stand van zaken van de coronapandemie. Wij blijven dat ook in 2022 doen inclusief de gevolgen voor de bestemmingsreserve corona. Deze reserve willen we bij de jaarrekening 2022 definitief afwickelen en daarna de coronarisco's opvangen in de algemene reserve. In de MPB 2023-2026 hebben wij gelet op de ontwikkeling van de pandemie en de reguliere informatie verstrekking dan ook geen aparte paragraaf corona meer opgenomen.

10. Ontwikkeling woonlasten (meerpersoonshuishouden)

De gemeentelijke woonlasten bestaan voor huishoudens met een eigen woning uit de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In onderstaande tabel treft u de ontwikkeling van de

woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met een woningwaarde van € 378.730 aan. Op basis van deze parameters zouden de woonlasten in 2023 met 2,2% stijgen. Als de raad instemt met ons voorstel voor een eenmalige teruggave van (een deel van) het overschot 2022 via een belastingkorting van € 75 dan leidt dat in 2023 tot een lagere woonlastendruk dan in 2022.

Woonlasten meerpersoonshuishouden	2022 MPB 2022- 2025	2023	% ontw.
Gemiddelde woningwaarde	€ 313.000	€ 378.730	21,0%
Ozb	€ 367,60	€ 379,11	3,1%
Rioolheffing	€ 160,34	€ 167,02	4,2%
Afvalstoffenheffing	€ 288,00	€ 288,00	0,0%
Totaal	€ 815,95	€ 834,13	2,2%
Voorstel eenmalige teruggave belasting in 2023		€ -75,00	
Totaal na voorstel	€ 815,95	€ 759,13	-7,0%

Uit het COELO rapport 'Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2022' blijkt dat Apeldoorn als het gaat om gemiddelde woonlasten woningeigenaren meerpersoonshuishoudens plek 17 inneemt van de 40 grootste gemeenten (nummer 1 heeft de laagste lasten). We kunnen nog niet overzien welke positie Apeldoorn in 2023 zal innemen.

Samenvattend overzicht nieuwe ontwikkelingen

In onderstaand overzicht zijn de voorstellen voor het beschikbaar stellen van extra budgetten verwerkt. De toelichtingen zijn opgenomen bij de betreffende programma's van de MPB.

Samenvattend overzicht MPB 2023-2026		Brede welvaart index	Exploitatie uitgaven				Investerings				Actiepunten coalitieakkoord
			2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026	
1.	Bestuur, inwoners en geld										
1	Versterking formatie public affairs/lobby met 1 fte	IA	-140	-140	-140	-140					IA 13
2	Uitbreiding college naar 7 wethouders	BB	-860	-860	-860	-860					
3	Accountantscontrole	BB	-100	-100	-100	-100					
4	Impuls gebiedsgericht werken	SW	-500	-pm	-pm	-pm					SW 42
5	Inwonerparticipatie	SW	-420	-420	-420	-420					
6	Versterking Regio Stedendriehoek/Cleantech	BB	-159								AdS 9
7	Eenmalige belastingkorting 2023	BB	-6.156								
	Bijdrage algemene reserve	BB	6.156								
8	Verhogen budget fractie assistenten	BB	-52	-52	-52	-52					
9	Aanschaf laptops raadsleden en fractievertegenwoordigers (2022)	BB	-30	-30	-30	-30				-100	
10	Effect boventrendmatige prijsstijgingen	GL/BB	-10.000	-8.100	-7.100	-6.100					GL25
2.	Openbare veiligheid										
11	Actieplan ondermijning	GL	-675	-675	-675	-675					GL30
12	Jaarwisseling nieuwe stijl	GL	-270	-270	-270	-270					
13	Apeldoorn versterken als stad van veiligheid	GL	-250	-pm	-pm	-pm					GL32
14	Structureel opnemen strategisch adviseur veiligheid	GL		-140	-140	-140					GL30, GL32
15	Aanpak mensenhandel	GL	-60	-60	-60	-60					GL38
16	Programmamanager integrale veiligheid	GL	-133	-133	-133	-66					GL31, 32
17	Versterking thema veiligheid	GL	-243	-243	-243	-243					GL30
18	Kwaliteit kernregistraties	GL	-422	-422	-172	-172					
3.	Openbare ruimte										
19	Parkeren Apeldoorn West	GL	-600								
20	Spelen en bewegen in de openbare ruimte	SW	-120	-131	-154	-198	-200	-400	-800	-200	SW8
21	Investeren in stedelijke mobiliteit	GL	-435	-385	-335	-335	-2.100	-10.100	-13.100	-6.100	GL44, GL46, GL47, GL49, GL51, GL52, GL56
22	Verminderen ziekten en plagen	GL	-500	-pm	-pm	-pm	-pm	-pm			GL4

23	Index exploitatie beheer en onderhoud openbare ruimte	GL	-500	-500	-500	-500					GL10
24	Beheer en onderhoud openbare ruimte	GL						-3.000	-4.000	-5.000	GL5, GL10
25	Klimaatstrategie biodiversiteit en groen-water	GL						-4.350	-4.350	-4.350	GL2, GL4, GL8
				-pm	-pm	-pm					
25	Ontsluitingsweg de Wellen (Zuidbroek)	GL					-875	-875			GL57
26	Versnellen vergroening schoolpleinen	SW		-25	-51	-76	-350	-350	-350	-350	SW32
4. Milieu											
27	Programma Energie- warmtetransitie - bijdrage Rijk	GL	-pm	-pm	-pm	-pm	-pm	-pm	-pm	-pm	GL58
			pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	
28	Energietransitie	GL									GL10, GL58 t/m GL69, GL72
	a. Afdekken onrendabele top Kerschoten			-pm							
	b. Energiebesparende maatregelen huishoudens		-3.000								
	c. Subsidie voor energiecoöperaties en buurtinitiatief bij verduurzaming		-250	-250	-250	-250					
	Bijdrage Algemene Reserve		3.250	250	250	250					
5. Jeugd en onderwijs											
29	Preventieaanpak Jeugdzorg & Onderwijs - bijdrage Rijk/Provincie	SW	-800	-800	-pm	-pm					
			50	50							
	- Bijdrage Algemene Reserve	SW	750	750	- pm	-pm					SW3, SW5, SW9, SW10
30	Verbeteren binnenklimaat gymzalen en schoolgebouwen	IA	-pm	-pm							IA 8
6. Apeldoorn activeert											
31	Armoede aanvalsplan Bijdrage Algemene Reserve	SW	-3.850	-3.500	-pm	-pm					
			3.850	3.500							
32	Vroegsignalering	SW	0	-354	-354	-354					GL38
33	Schuldhelpverlening aan ondernemers	SW	-120	-120	-120	-120					
7. Maatschappelijke ondersteuning											
34	Actieplan welzijn - bijdrage Algemene Reserve	SW	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000					GL33
			1.000	1.000	1.000	1.000					

35	Preventieaanpak zorg - bijdrage algemene reserve	SW	-500 500	-500 500	-500 500	-500 500					
36	Aanpak wonen en zorg - bijdrage algemene reserve	SW	-205 205	-205 205	-205 205	-205 205					GL14 t/m GL16, GL19, GL20, GL22
37	Versterken mantel- en respijtzorg	SW	-300	-300	-300	-300					SW17
38	Sociale kaart	SW	-110	-60	-60	-60					SW4, SW6,
39	Verbeteren toegankelijkheid	SW	-225	-225	-pm	-pm					
40	Inclusie/ cultuursensitief werken c.a.	SW	-127	-127	-127	-127					SW19, SW20, SW40
41	Doorbraakmethode	SW	-100	-100	-100	-100					SW6, SW13, SW15
42	Omnizorg - tijdelijke huisvesting - vervroegd afschrijven bestaande krediet installaties	SW	-1.200 -1.038	-pm	-pm	-pm					
8. Cultuur, erfgoed, evenementen en sport											
43	Instellen reserve t.b.v. minder milieubelastende sportvelden Bijdrage Algemene Reserve	SW	-1.150 1.150	-1.150 1.150							SW33
44	Evenementen topsport en cultuur	SW	-750	-820	-820	-820					SW25 t/m SW28, SW33, IA26
45	Joods vastgoed	BB	-290 -pm	-pm	-pm	-pm					
46	Urban sports culture empowerment	SW	-40								
9. Buitenstad											
47	Implementatie Omgevingswet en wet kwaliteitsborging - extra kosten - bijdrage Rijk	GL	-841 841	-481 481	-465 465	-pm pm					
48	Actieprogramma Veluwe - uitvoeringskosten - bijdrage Rijk/Provincie - bijdrage Algemene Reserve	SW/GL	-1.733 -pm 1.733	-1.470 -pm 1.433	-1.348 -pm 1.311	-1.226 -pm 1.189	-1.200				GL1, GL3, GL6, SW42 t/m SW44, AdS9

49	Stikstof - aanvullende investeringen stikstofstrategie	GL	-371 -pm	-371 -pm	-253 -pm	-253 -pm					GL3, GL4
50	Relatiemanager agrarische sector	SW	-91	-91	-91	-91					GL1, GL3, SW43, SW44
51	SROI expertisecentrum	IA	-80								IA5, AdS6
52	Bedrijventerreinen BROA Storting in BROA Bijdrage vanuit Algemene Reserve Raming uitgaven via BROA	IA									IA16, IA18, GL60
			-19.000								
			19.000								
			(-17.000)			(-2.000)					
53	Investerings Stadmaken op de Veluwe - netto investering - kapitaallasten	GL					-2.800	-9.730	-34.650	-55.090	SW26, GL14 t/m GL16, GL22 t/m GL24,
54	Storting in de BROA t.b.v. programmabureau en IPOR - IPOR bijdrage via BROA - storting in de BROA - bijdrage vanuit Algemene Reserve	GL				(-2.500)					AdS1, AdS2
			-5.000								
			5.000								
55	Strategisch relatiemanagement economie-ondernemende stad	IA		-162	-162	-162					IA1 t/m IA3, IA12, IA17, IA21, IA28
56	Veldhuisontwikkeling/Campus Apeldoorn	IA		-2.000							IA9, IA10
57	NewTechPark	IA	-250	-250	-250	-250					IA10
58	Verkabeling hoogspanning Woudhuis-Osseveld (storting in reserve)	GL		-3.300							GL18
				-pm							
59	VNOG-PTH kamerverhuur	GL	-245	-245	-159	-159					
Bedrijfsvoering											
60	Robuuste en wendbare organisatie	BB	-2.715	-2.715	-2.715	-2.715					SW4, SW13, SW14, SW18, SW22, SW28, SW39. IA4, IA5, IA7, IA11, IA18. GL20, GL22, GL29, GL37, GL42, GL43. AdS2, AdS4, AdS5, AdS6
61	I-visie 2.0	BB	-619	-819	-1.286	-1.286	-pm	-pm	-pm	-pm	AdS5
62	Maatschappelijk verantwoord inkopen	BB		-pm	-pm	-pm					AdS6
63	Aanpassing overheadtoeslag van € 20.000 naar € 15.000	BB	310	260	277	275					

Overig											
64	Raming 25% onderbesteding nieuwe formatie		1.243								
65	Stelpost kapitaallasten				-600	-1400					
	Totaal		-23.587	-24.522	-18.592	-18.396	-7.525	-28.805	-57.250	-71.190	

2 Bestuurlijke hoofdlijnen

In het voorjaar van 2022 presenteerden de VVD, Lokaal Apeldoorn, GroenLinks, SGP en SP het coalitieakkoord “Handen uit de mouwen en aan de slag!”. In dat coalitieakkoord is, zoals eerder ook al gemeld, de keuze gemaakt om te gaan sturen op Brede Welvaart. Dat betekent dat we zoeken naar manieren om, naast economische groei ook te sturen op sociale en ecologische vooruitgang. Een belangrijk uitgangspunt in deze tijd van grote maatschappelijke uitdagingen, zoals de woningnood, de groeiende tweedeling in de samenleving en de energie- en klimaatcrisis.

Werken aan Brede Welvaart kan simpelweg vertaald worden als werken aan het versterken van de kwaliteit van Apeldoorn. Kwaliteit van leven, werken, verblijven, recreëren, natuur, klimaat. Onze welvaart én ons welzijn dus. We wonen en werken met elkaar op een unieke plek in Nederland. Centraal gelegen, groen, royaal en duurzaam. Een plek waar mensen naar elkaar omkijken, waar sociale betrokkenheid hoog is en waar, of je nu in de stad woont of in één van de veertien prachtige dorpen en buurtschappen, een uitnodigende buitenruimte altijd dichtbij is.

Brede Welvaart biedt ook een vertrekpunt om te kunnen meten of onze inzet de doelgroep wel bereikt. In hoeverre draagt de samenhang van wat we doen daadwerkelijk bij aan de welvaart en het welzijn in Apeldoorn? De komende tijd werken we aan het integreren van Brede Welvaart in onze begrotingscyclus. Dit betekent dat we de programmastructuur van de MPB, in nauw overleg met de raad, lijn met de indeling van Brede Welvaart en onze monitoring aanscherpen. Vooruitlopend op deze omslag willen we in dit hoofdstuk aan de raad laten zien hoe Brede Welvaart op dit moment al wel verweven is in ons handelen en beleid. En hoe dit in de huidige MPB is terug te vinden.

Brede Welvaart kent drie hoofdcategorieën, die wij ook in het coalitieakkoord gebruiken om te sturen op Brede Welvaart. In dit hoofdstuk nemen we u aan de hand van deze indeling mee in de huidige MPB en laten we u zien hoe we op dit moment al sturen en handelen naar Brede Welvaart. We werken daarbij over de “traditionele” domeinen heen. Zo zult u bijvoorbeeld zien dat Maatschappelijke Ontwikkeling binnen alle drie de categorieën terugkomt. En dat u financiën en het beleidseffect soms op verschillende plekken in de MPB terugziet. Zo vindt de fysieke realisatie van voldoende zorg- en doelgroep woningen in het ruimtelijk domein plaats, terwijl het effect bij Maatschappelijke Ontwikkeling zichtbaar wordt. Deze samenhang, dat is precies waar het ons om gaat.

Samenleving en Welzijn

In het coalitieakkoord hebben we de ambitie om te komen tot een sterke samenleving waarin mensen zich goed en gelukkig voelen. Dit bereiken we onder andere door te investeren in sociale voorzieningen maar ook door te werken aan een aantrekkelijke buitenruimte.

Onze gemeentelijke inspanningen onder deze categorie kunt u vooral terugvinden in de programma’s 5, 6 en 7. Zo gaan we de wijk in, bijvoorbeeld door de inzet van het aantal jongerenwerkers uit te breiden. We gaan in gesprek met jongeren, hun ouders en omgeving, om te horen waar hun behoefte ligt. Op deze manier werken we aan het vergroten van vertrouwen en bieden we laagdrempelige ondersteuning. Hiermee verwachten we een deel van de instroom richting individuele jeugdzorg terug te voorkomen, de bredere sociale basis in de wijk te verstevigen en het gevoel van veiligheid te versterken. De financiële investering vindt u terug in programma 5. Maar de effecten verwachten wij op de langere termijn ook te zien op andere terreinen zoals in de programma’s 2, 3 en 6.

Een ander voorbeeld zijn de vitaliteitsagenda's. Een instrument uit programma 1 maar met sterke raakvlakken met de categorie samenleving en welzijn. Door de vitaliteitsagenda's te combineren met gebiedsvisies, versterken we onze gebiedsgerichte aanpak.

Inkomen en Arbeid

Samen zorgen voor een goede en sterke economie. Een economie waarbij een baan of inkomen, bestaanszekerheid, voor iedereen bereikbaar is en waar samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers essentieel is.

In onze huidige programma indeling is deze categorie voornamelijk terug te vinden in de programma's 5, 6 en 9. In die programma's vindt u bijvoorbeeld zaken terug als investeringen in NewTechPark of in de campusontwikkeling in de spoorzone. Ook de ontwikkeling van Ecofactorij 2 past binnen deze categorie omdat dit tot meer ruimte voor bedrijven leidt.

Maar ook ontwikkelingen als een actieplan armoedebestrijding of een pilot schuldhulpverlening voor ondernemers zien we hier terug. Een breed actieplan armoedebestrijding beperkt zich overigens niet tot de programma's die we hierboven hebben genoemd. Het gaat ook over zaken als huisvesting, energie(armoede), preventie en gezondheid. Bijvoorbeeld door woningen te isoleren en het energieverbruik terug te dringen, helpen we ook huishoudens die in de problemen komen door de hoge energieprijzen en zo in de armoede geraken. Met deze investeringen dragen we bovendien tegelijkertijd bij aan onze ambities op de energietransitie. We werken vanuit programma 6 aan het armoedebestrijdingsplan maar er zijn duidelijke raakvlakken met de programma's 3 en 4.

Een laatste voorbeeld dat we hier willen noemen is de investering in onze relatie met de agrarische sector middels een relatiemanager maar ook met pilots rond het vernieuwen van het verdienmodel van boeren. Ook die investeringen kennen meervoudige doelstellingen, werkgelegenheid maar zeker ook het werken aan onze leefomgeving (programma 3 en 9).

Gezondheid en Leefomgeving

Een gezonde en veilige leefomgeving kent vele aspecten. Van energieopwekking tot klimaatadaptatie en van woningbouw tot bereikbaarheid.

Deze categorie laat zich moeilijker vangen in de huidige programma's van de MPB. Onderdelen zijn te vinden in 2, 3, 4, 8 en 9. Daarbij valt natuurlijk te denken aan onze investeringen in het BSK-gebied of de toekomstige ontwikkelingen aan de Zuidrand. Dat betreft nadrukkelijk niet alleen het toevoegen van woningen, maar ook stevige investeringen in mobiliteit én in de groene mal die stad en buitengebied verbindt en de kwaliteit van onze omgeving verhoogd. Die vergroening zien we ook terug op schoolpleinen, of in ons vitaal landelijk gebied zoals in Uddel. Investeringen in onze leefomgeving kunnen daarbij ook weer maatschappelijke doeleinden dienen; een uitnodigende buitenruimte lokt beweging en contact uit. Beide kennen een preventieve werking die weer leidt tot potentiële baten in de programma's 5, 6 of 8.

Bestuur, financiën en bedrijfsvoering

Werken aan Brede Welvaart vraagt om een goed functionerend gemeentelijk apparaat en om gezonde gemeentefinanciën.

In deze begroting doen we dat onder meer door stevig te investeren in onze ambtelijke capaciteit. Een gemeente in ontwikkeling vraagt om goede medewerkers. Daarom zetten we in deze MPB stevig in op een robuuste en wendbare organisatie. Dat is in deze tijd geen gemakkelijke opgave. Een gemeente in ontwikkeling vraagt ook om ruimte om te investeren, met het versterken van de BROA / investeringsfonds creëren we die ruimte voor nu en voor in de toekomst.

De ontwikkelingen rond bestuur, financiën en bedrijfsvoering vindt u vooral terug in programma 1 en de paragraaf bedrijfsvoering maar raakt in feite alles wat we doen als gemeentelijke organisatie.

Tot slot

Brede Welvaart gaat over het verbinden van verschillende opgaven. Onze dagelijkse praktijk laat zich niet inkaderen in categorieën en dit zien we ook terug in onze begroting. Inzetten op de energietransitie in de wijk raakt ook het bestrijden van (energie)armoede. Het creëren van nieuwe werklocaties (bedrijventerreinen) is niet alleen een antwoord op bedrijven die een plek zoeken maar helpt ook om meer mensen aan het werk te helpen en daarmee de participatie in de samenleving te verhogen. Als die bedrijventerreinen dan ook nog eens energieneutraal en klimaat adaptief zijn, snijdt het mes aan meerdere kanten. Dat is voor ons Brede Welvaart, niet ééndimensionaal maar multidimensionaal kijken naar onze opgaven en daar de beste oplossingen voor vinden.

De komende tijd gaan we aan de slag om te komen tot een hernieuwde indeling van de MPB-programmastructuur, om deze multidimensionale blik ook in onze begrotingscyclus terug te laten komen.

Programma 1

Bestuur, inwoners en geld

Taakvelden:

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken
- 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB Woningen
- 0.62 OZB Niet-woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
- 3.4 Economische promotie
- 5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie
- 0.10 Mutaties reserves

Hoofddoelstelling

Subdoelstelling

Prestatie

1. We zijn een uitnodigende gemeenteraad, college en organisatie

1.1 De versterking van de rolname door de gemeenteraad

1.1.1 Participatie in de lokale democratie

1.1.2 Weerbaar en integer bestuur

1.1.3. De raads werkgroep Omgevingswet bereidt procedureel en procesmatig de besluitvorming door de Raad voor zodat in 2029 één gemeentelijk omgevingsplan is vastgesteld.

1.1.4. De verbetering van de beleidscyclus

1.1.5. Invoering wijzigingen wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

1.2 Wij werken met onze inwoners samen en omarmen initiatieven

1.2.1 We geven meer invulling aan inwonersparticipatie

1.2.2 We zetten extra in op initiatieven

1.3 Digitalisering van de samenleving is een eigenstandige opgave die samenwerking met de stad én met partners vereist: lokaal, regionaal, landelijk, en internationaal.

1.3.1. Wij bouwen met partners verder aan digitalisering op vier stedelijke brede welvaartsuitdagingen

1.3.2. Positionering koploper “smart mobility”.

1.3.3. Wij betrekken burgers, bedrijven, (onderwijs)instellingen, etc. bij de digitalisering van de samenleving

1.3.4. Wij informeren de gemeenteraad periodiek over de ontwikkelingen op het terrein van digitalisering van de Samenleving

1.4 Wij werken gebiedsgericht

1.4.1 We zetten de Vitaliteitsaanpak door

1.4.2 We versterken de Vitaliteitsaanpak in de kwetsbare gebieden

		1.4.3 We verbinden verschillende vormen van gebiedsgericht werken
	1.5 Dienstverlening: benaderbaar en bereikbaar	1.5.1. In 2023 voeren we een kwaliteitshandvest in
		1.5.2. In 2023 verbeteren we de dienstverlening rond meldingen openbare ruimte verder
2. Apeldoorn is bekend en erkend in Arnhem, Den Haag en Brussel	2.1 Wij informeren de Raad jaarlijks over de voortgang en de inspanningen die onder de noemer Public Affairs plaatshebben.	
	2.2 Wij werken regionaal samen waar dit meerwaarde heeft voor onze doelen	2.2.1 We zetten stevig in op samenwerking n de regio Stedendriehoek en de regio Veluwe
3. De financiële positie van Apeldoorn is gezond	3.1 Voldoende eigen vermogen in de algemene dienst en het grondbedrijf	3.1.1 Wij streven naar een solvabiliteitsratio van 20% of meer
	3.2 Onze schuldenlast is in verhouding tot onze inkomsten niet te hoog	3.2.1 Wij streven naar een netto schuldquote < 90%
	3.3 De meerjarenbegroting is in alle jaren (structureel) sluitend.	3.3.1 Alle jaarschijven van de MPB 2023-2026 zijn sluitend.
		3.3.2 De OZB wordt alleen voor inflatie verhoogd.
		3.3.3 Instellen van een investeringsfonds voor langjarige ontwikkelingen met behoud van voldoende weerstandsvermogen.

Programma 1 Bestuur, inwoners en geld

Portefeuillehouder(s): Allen

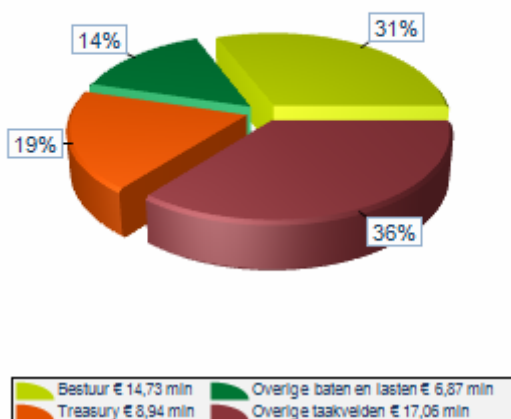
Ambitie van het programma

De MPB is de grote 'to do-list'. Dit programma uit de MPB gaat minder om wat we doen, dat lezen we terug in de andere acht programma's. Hier gaat het om het hoe! De manier waarop we als gemeente (samen)werken, met inwoners, (buur)gemeenten, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden in binnen en buitenland. We kunnen het niet alleen, we hebben elkaar nodig. We moeten onze manier van werken voortdurend ontwikkelen om op basis van de informatie, wensen en zorgen van onze inwoners te komen tot een gedragen en doeltreffend beleid. De traditionele verhoudingen tussen overheid en inwoner en tussen inwoners onderling veranderen continu. We willen dat ons beleid met die veranderingen meebeweegt. Programma 1 gaat ook over de algemene uitgangspunten van onze financiële huishouding en welke randvoorwaarden daarbij gelden. Tenslotte verantwoorden we in dit programma het grootste deel van de gemeentelijke inkomsten die als algemeen dekkingsmiddel dienen voor de kosten van onze ambities.

Speerpunten van beleid

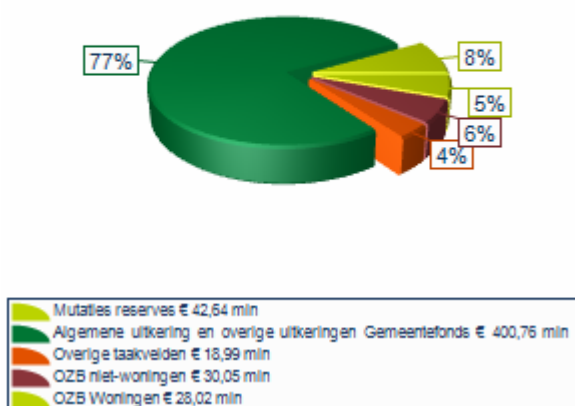
Het coalitieakkoord 2022-2026 'Handen uit de mouwen en aan de slag!' is leidend voor programma 1. Maar zoals gezegd het gaat in dit programma niet om het **wat** maar om **hoe** we het doen: als gemeenteraad, college en als organisatie. De open en op participatie gerichte houding en bezieling is de leidraad voor het handelen bij de andere programma's. Dat alles binnen de randvoorwaarde van een gemeente die blijft zorgen voor een gezonde financiële huishouding.

Uitgavenverdeling binnen programma

Totaal lasten
€ 47,6 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

Totaal baten
€ 520,45 mln

Hoofddoelstelling 1. We zijn een uitnodigende gemeenteraad, college en organisatie

We zijn een toegankelijke gemeenteraad, college en organisatie, dat houdt in dat we voortdurend in gesprek zijn met onze inwoners en ondernemers en partners om de doelen voor onze stad te bereiken en om de comfortabele, ondernemende en duurzame stad te zijn waaraan we met elkaar zo hard werken.

Doelstelling 1.1 De versterking van de rolname door de gemeenteraad

De positie en verantwoordelijkheden van de gemeenteraad zijn voortdurend in ontwikkeling. In het grote krachtenveld van de gemeenteraad vinden steeds maatschappelijke en bestuurlijke veranderingen plaats. Ze kunnen leiden tot nieuwe dilemma's en tot discussies. Met het toenemen van de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de lokale overheid neemt ook de complexiteit van het raadswerk toe.

Het samenspel tussen samenleving en gemeenteraad vraagt daarbij gaandeweg om vernieuwing van participatievormen. De gemeenteraad wil ruimte bieden aan de verschillende vormen van burgerparticipatie en -initiatieven die in toenemende mate ontstaan. De informatievoorziening tussen burgers onderling en tussen samenleving en overheid gaat snel. In de komende periode zal dat zijn vervolg krijgen in de ontwikkeling van digitale dossiers en de invoering van de Wet Open Overheid. In de afgelopen jaren zijn er (nieuwe taken) bij de gemeente neergelegd waarbij Apeldoorn die zelf of in regionaal verband op zich heeft genomen. Ook de invoering van de Omgevingswet na het komende jaar vraagt het nodige van de raad. De gemeenteraad kan alleen zijn rol waarmaken door in te zetten op een goede dialoog en sterke interactie met de samenleving, versterking van de regionale samenwerking en bij dat alles sturing te geven aan de voorkant van het beleidsproces.

PRESTATIE

1.1.1 Participatie in de lokale democratie

De gemeenteraad van Apeldoorn speelt een centrale rol in de lokale democratie. De raad is immers het hoofd van het gemeentebestuur, zegt de Grondwet. De reden daarvan is dat de kiesgerechtigde inwoners de leden van de gemeenteraad kiezen. Maar bij de raadsverkiezingen van 2022 kwamen er minder kiezers naar de stembus. De gemeenteraad wil, zeker na de coronalockdowns, nog actiever in gesprek raken met inwoners, ook om het draagvlak voor de democratie te vergroten.

De gemeenteraad vernieuwt daarom de bijeenkomsten 'In Gesprek Met De Raad' en 'de Ontmoeting'. Persoonlijk contact met inwoners staat centraal. Zo ontstaat geloofwaardige participatie met de lokale democratie. Elk kwartaal bezoekt de raad een dorp of stadswijk. Er komt meer aandacht voor digitaal inwonerscontact. Om te weten hoe de Apeldoorners denken over concrete en actuele thema's blijft de raad mailboxacties houden om van daaruit actie te kunnen ondernemen.

Gesprekken en ontmoetingen alleen zijn nog onvoldoende om draagvlak te winnen en om kennis van de lokale democratie te vergroten. Politiek is ingewikkeld georganiseerd, ook op een stadhuis. Er zijn veel procedures en processtappen. Bovendien zijn er bij elk vergaderonderwerp allerlei spelers. Dat maakt het vaak ingewikkeld.

Om de kennis over politiek te vergroten blijft de raad de populaire publiekscursus Politiek Actief aanbieden. Om inwoners meer inzicht te bieden in politieke hoofddossiers komen er meer openbare thematische Informatiedossiers. Ten slotte is de raad actief betrokken bij de gefaseerde invoering van de Wet Open Overheid, opdat zoveel mogelijk raadsinformatie actief wordt gepubliceerd.

1.1.2 Weerbaar en integer bestuur

Inwoners verwachten integriteit van hun bestuurders, zowel van raads- als collegeleden. Andersom verwachten gemeentebestuurders hun democratische werk veilig te kunnen doen, zonder agressie. Het gemeentebestuur van Apeldoorn is toegankelijk voor een ieder en wil dat ook blijven, ook als er veel emoties zijn rondom een politiek issue. Emoties horen erbij in de gemeentepolitiek. Maar tegen agressie tegen een gemeentebestuurder treedt de gemeente op. Een weerbaar en integer bestuur is van groot belang, ook voor het draagvlak voor de democratie.

De gemeenteraad gaat binnenkomende agressiemeldingen tegen raadsleden actiever monitoren en hierover periodiek publiceren, evenals het register van de binnengekomen giften aan raadsleden en -fracties.

1.1.3. De raadswerkgroep Omgevingswet bereidt procedureel en procesmatig de besluitvorming door de Raad voor zodat in 2029 één gemeentelijk omgevingsplan is vastgesteld.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is opnieuw uitgesteld tot 1 januari 2023. Met name de koppeling met het Digitaal Stelsel Omgevingswet dat het aanvragen van vergunningen en het ontsluiten van ruimtelijke informatie mogelijk moet maken levert landelijk de nodige (technische) problemen op.

Voor de begeleiding van het implementatieproces is in de vorige raadsperiode een raadswerkgroep ingesteld. De raadswerkgroep heeft een belangrijke rol gespeeld in de vaststelling van de omgevingsvisie “Woest aantrekkelijk Apeldoorn” op 24 februari 2022. Inmiddels is een nieuwe raadswerkgroep in het leven geroepen die zich met name bezig zal houden met de onderdelen die de bevoegdheid van de raad raken en waarover nieuwe afspraken moeten worden gemaakt. Concreet gaat het dan om de invulling van de delegatie- en adviesbevoegdheid, de vraag welke verordeningen wel en welke niet opgenomen moeten worden in het omgevingsplan, de wijze van participatie en de invulling van de zogenaamde bruidsschat (regels van het Rijk waarover de raad moet beslissen welke wel en welke niet overgenomen worden).

Het omgevingsplan dat de huidige bestemmingsplannen vervangt, zal in delen worden voorgelegd aan de raad. Ook hierover moeten nog nadere afspraken worden gemaakt. Voor het omgevingsplan geldt overigens een ruime overgangstermijn. Uiterlijk in 2029 moeten alle bestemmingsplannen en andere regels met betrekking tot fysieke leefomgeving zijn ondergebracht in één gemeentelijk omgevingsplan.

1.1.4. De verbetering van de beleidscyclus

De komende jaren krijgen de verschillende programma's in de begroting gefaseerd een nieuwe opzet, waarbij we goed willen aansluiten bij de ontwikkeling van 'Apeldoorn 2040', de Omgevingsvisie en de kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling. De brede welvaartindex conform het nieuwe Coalitieakkoord zal naar verwachting leidraad worden voor de MPB 2024-2027. Verbetering van de leesbaarheid en de doelen en indicatoren blijft een permanent proces. Dit is onderdeel van het meerjarig traject 'Verbetering van de beleidscyclus'. Ook is dit als actie opgenomen in het Beheersplan. Er is een volledig digitale versie beschikbaar van zowel de begroting als de jaarstukken. Deze is compact en levert op hoofdlijnen stuurinformatie en biedt de mogelijkheid door te koppelen naar detailinformatie.

De Rekenkamercommissie is zelfstandig in de inrichting van haar onderzoeksprogramma. De commissie voert elk jaar onderzoeken uit over doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid waarvan de onderzoeksbevindingen input vormen voor de controlerende functie van de raad.

De verwachting is dat in het najaar 2022 de Eerste Kamer een besluit neemt over de nieuwe Wet versterking decentrale rekenkamers. In het wetsvoorstel staat de verplichting dat elke gemeente een onafhankelijke rekenkamer moet hebben waarin geen raadsleden zitting hebben. De mogelijkheid om te kiezen voor invulling door een raadscommissie komt te vervallen waardoor het ook gevolgen heeft voor de wijze waarop Apeldoorn deze functie heeft vormgegeven. Na de besluitvorming is er een overgangstermijn van een jaar om te kunnen voldoen aan de nieuwe wet. Start voorbereiding vindt plaats in het najaar van 2022.

1.1.5. Invoering wijzigingen wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Per 1 juli 2022 is de gewijzigde wet gemeenschappelijke regelingen ingevoerd. De wetwijziging strekt ertoe de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen te versterken. Onder andere door versterking van de besluitvorming en introductie van aanvullende controle instrumenten. De consequenties van deze wijziging voor Apeldoorn worden verder uitgewerkt door een, nog in te stellen, raads werkgroep.

NIEUWE ONTWIKKELING

Aanschaf laptops raadsleden en fractie assistenten

De raad heeft ons college verzocht om een kredietaanvraag voor te bereiden voor de aanschaf van 80 laptops. De kosten hiervan bedragen € 100.000. . Dat zal in 2022 geschieden. De hiermee samenhangende kapitaallasten dienen met ingang van 2023 in de MPB te worden meegenomen.

Benodigd budget: Structureel € 30.000 per jaar.

Uitbreiding college naar 7 wethouders

Het college van burgemeester en wethouders is van 5 naar 7 wethouders gegaan. Dit leidt tot hogere bestuurlijke kosten en hogere kosten voor ondersteuning (communicatie, management assistentie, kabinetszaken, overhead).

Benodigd budget: Structureel € 860.000.

Verhogen budget fractie assistenten

Ophoging van het budget voor fractieassistentie is nodig omdat er meer fracties en fractievertegenwoordigers zijn. Tevens is de wens van de fracties om frequenter inwoners te kunnen betrekken bij de te behandelen onderwerpen.

Benodigd budget: Structureel € 52.000 per jaar.

Doelstelling 1.2 Wij werken met onze inwoners samen en omarmen initiatieven

Samenwerken betekent dat we de inwoners van begin af aan betrekken bij beleid, strategische projecten en programma's. Maar ook dat we ruimte bieden aan inwoners om zelf initiatief te nemen en aan de slag te gaan met wat beter kan. Als overheid ondersteunen we dergelijke initiatieven en soms doen we ook zelf mee.

PRESTATIE

1.2.1 We geven meer invulling aan inwonersparticipatie

We komen tot een nadere inhoudelijke vertaalslag vanuit het juridisch kader van de participatieverordening. Daarbij bouwen we voort op de in de afgelopen jaren opgebouwde infrastructuur, bijvoorbeeld rond het ondersteunen van inwonersinitiatieven. Aanvullend geven we nadere invulling aan het organiseren van inspraak en participatie rond beleids- en besluitvorming. Een en ander verbinden we met het concept van brede welvaart.

1.2.2 We zetten extra in op initiatieven

We gaan meer inwoners stimuleren om met mooie initiatieven te komen en ondersteunen hen daarbij met subsidie en door het leggen van verbindingen. Dat doen we door inzet van de initiatievenmakelaar en door het versterken van het netwerk van andere collega's en partners en al bestaande initiatieven die veel contact met inwoners hebben. Op deze wijze willen we meer uit de samenleving ophalen waardoor we de inwonersparticipatie versterken.

NIEUWE ONTWIKKELING

Inwonersparticipatie

Het programma burgerparticipatie heeft breed gewerkt aan de invulling van de raadsopdracht tot verbreding en uitbreiding van participatie. Dat heeft geresulteerd in de invoering van een groot aantal werkwijzen en instrumenten én een opleidingsaanbod. Veel van wat voortkwam uit het programma burgerparticipatie kon met bestaande inzet en budgetten voldoende in de lijn worden weggezet. Uitzondering daarop vormen de volgende activiteiten:

- De inzet van de Initiatievenmakelaar is na korte tijd al dusdanig succesvol gebleken dat uitbreiding nodig is, zowel personeel als budgettair. Het gaat hier om 0,5 fte en een uitvoeringsbudget van € 250.000,- per jaar voor de periode van 4 jaar.
- De inzet op stimulering en ondersteuning van de betrokkenheid van jongeren, waaronder met name de jongerenraad, is in 2021 met inhuur van expertise als pilot uitgevoerd en met het college positief geëvalueerd. Er is personele uitbreiding nodig om dit structureel te borgen en waar ruimte is of kansen zich voordoen ook in te zetten op andere specifieke doelgroepen. Het gaat om 0,5 fte.
- Tot slot is er een communicatiebudget nodig om de met het programma burgerparticipatie opgedane kennis en gemaakte afspraken intensief te delen en zo in de werkwijzen te veranderen. Het gaat om € 50.000,- per jaar, eveneens voor 4 jaar.

Benodigd budget: Structureel voor formatie € 120.000.

Voor de MPB periode 2023-2026 jaarlijks een uitvoeringsbudget van totaal € 300.000.

Doelstelling 1.3 Digitalisering van de samenleving is een eigenstandige opgave die samenwerking met de stad én met partners vereist: lokaal, regionaal, landelijk, en internationaal.

Digitale technologieën veranderen onze samenleving en economie op een fundamentele wijze. De digitale revolutie is zowel industrieel, als maatschappelijk van aard. Het college van B&W onderkent dat deze ontwikkeling fundamentele ethische en maatschappelijke vragen oproept. De digitalisering van de samenleving verandert de manier waarop in Apeldoorn geleefd, gewerkt, verplaatst en ontspannen wordt. De Corona-pandemie heeft laten zien wat de waarde van connectiviteit en digitale dienstverlening is en het proces van digitalisering versneld, ook in onze eigen organisatie. De digitale dienstverlening in Apeldoorn groeit snel, en dat leidt tot allerlei vraagstukken. Voor de eigen organisatie hebben we deze uitdagingen vertaald naar een I-visie, maar deze heeft alleen betrekking op wat we zélf als organisatie kunnen en moeten doen in onze informatievoorziening.

Digitalisering van de samenleving is een eigenstandige opgave die samenwerking met de stad én met partners vereist: lokaal, regionaal, landelijk, en internationaal.

Hoe zorgen we als gemeente ervoor dat we de juiste afwegingen maken ten aanzien van ethische vraagstukken die samenhangen met de digitalisering? Hoe zorgen we voor voldoende toezicht, transparantie en betrokkenheid van ambtenaren, college en raad? Het raakt onderwerpen zoals ondermijning, hacking, identiteitsfraude, digitale connectiviteit (b.v. glasvezel, 5G en Lora), laagdrempelige digitale toegankelijkheid, een digitaal vaardige samenleving, de betrouwbaarheid van data, transparantie van de digitale stad (b.v. sensorenregister). Daarbij doen zich ook nieuwe opgaven voor, waarop bestaande oplossingen tekort schieten.

De afgelopen jaren hebben we in het Smart City programma geëxperimenteerd met verschillende instrumenten en rollen. We hebben veel geleerd. De kwesties die aan de orde komen bij de ontwikkeling tot smart city zijn divers: wat betekent de digitalisering voor de rol van de overheid? Waar moeten we rekening mee houden als we besluiten nemen? Hoe denken onze netwerkpartners hierover? We gaan daarbij uit van de kracht van onze inwoners en de kracht van ons netwerk: lokaal, regionaal, en nationaal.

PRESTATIE

1.3.1. Wij bouwen met partners verder aan digitalisering op vier stedelijke brede welvaartsuitdagingen

We focussen ons op de impact van digitalisering op vier stedelijke brede welvaartsuitdagingen: veiligheid in de stad, zorg en preventie in de buurt, mobiliteitstransitie, energietransitie. Aanhakend op de programma's voor deze opgaven realiseren we met onze partners projecten: gefinancierd, zoveel mogelijk gefinancierd uit externe daartoe bestemde subsidieprogramma's. Daar waar bestaande oplossingen niet meer werken bedenken we samen met onze partners, dus ook onze inwoners, een innovatiestrategie. Apeldoorn werkt mee in de bestuurlijke voorhoede van de G40. Zij zoekt daarbij de samenwerking met de VNG, G4, M50, K80, P10 (de laatste zijn netwerken van kleinere gemeenten), ministeries en publiek-private samenwerkingsverbanden als de Future City Foundation. Wij bouwen zo verder aan ons netwerk om de aanwezige kennis bij de partijen met elkaar te delen.

1.3.2. Positionering koploper "smart mobility".

Binnen de G40 positioneren we ons als koploper op het vlak van "smart mobility". Daarnaast volgen we de andere ontwikkelingen binnen de G40 en nemen we innovaties over van andere gemeenten als deze voor Apeldoorn bruikbaar zijn.

1.3.3. Wij betrekken burgers, bedrijven, (onderwijs)instellingen, etc. bij de digitalisering van de samenleving

Via onder meer bijeenkomsten (Café en Meetups) betrekken we inwoners, bedrijven, (onderwijs)instellingen, etc. Om zo de samenwerking met deze partijen en gezamenlijk de kwaliteit van leven in de gemeente Apeldoorn te verbeteren.

1.3.4. Wij informeren de gemeenteraad periodiek over de ontwikkelingen op het terrein van digitalisering van de Samenleving

De ontwikkelingen rond het thema digitalisering van de samenleving zijn complex en gaan snel. Het is een belangrijke ontwikkeling waarbij wij de gemeenteraad voortdurend willen betrekken. Daarom informeren we de gemeenteraad periodiek over dit thema.

Doelstelling 1.4 Wij werken gebiedsgericht

Apeldoorn heeft buurten en dorpen met hun eigen kenmerken en sfeer. Die diversiteit bepaalt mede de aantrekkelijkheid van onze gemeente voor inwoners, ondernemers en toeristen. We houden rekening met die diversiteit door zoveel mogelijk gebiedsgericht te werken. Daardoor kunnen we doen wat in een buurt of dorp echt nodig is en op een manier die daar ook werkt. In Apeldoorn werken we met de Vitaliteitsaanpak waarmee we met onze partners en inwoners onderzoeken wat nodig is om een gebied vitaal te houden of vitaler te maken. Apeldoorn is daartoe opgedeeld in 46 gebieden (buurten, dorpen, bedrijventerreinen). De Vitaliteitsagenda die daaruit voortkomt kan richtinggevend en inspirerend zijn voor beleid en uitvoering en voor inwoners en ondernemers om zelf initiatieven te nemen.

PRESTATIE

1.4.1 We zetten de Vitaliteitsaanpak door

In deze bestuursperiode komen alle 46 gebieden aan de beurt. Sociaal en fysiek domein werken daarin samen en komen samen met de inwoners en andere partners tot acties of oplossingen die onze buurten, dorpen of bedrijventerreinen vitaal houden of vitaler maken. Bij de Vitaliteitsaanpak benutten we de kennis, kracht en initiatieven van de inwoners van de gebieden.

1.4.2 We versterken de Vitaliteitsaanpak in de kwetsbare gebieden

In de buurten die kwetsbaar zijn en waar maatschappelijke tweedeling aan de orde is of dreigt, werken we in het hele proces tot en met de uitvoering en aansturing daarvan, nauw samen met de wooncorporaties en het welzijnswerk. Het rapport 'Veerkracht in Apeldoorns corporatiebezit' (Circusvis, 2020) heeft ons daarvoor een gezamenlijke urgentie en vertrekpunt gegeven.

1.4.3 We verbinden verschillende vormen van gebiedsgericht werken

We verbinden de verschillende vormen van gebiedsgericht werken die er nu al zijn, zoals de Vitaliteitsaanpak, Samen055 en buurtteams. Ook de uitwerking van de Omgevingsvisie en de Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling pakken we zoveel mogelijk gebiedsgericht op. Gemeentebrede thema's integreren we in de Vitaliteitsaanpak.

NIEUWE ONTWIKKELING

Impuls gebiedsgericht werken

In Apeldoorn werken we met de Vitaliteitsaanpak, waarmee we met onze partners en inwoners onderzoeken wat nodig is om een gebied vitaal te houden of vitaler te maken en stellen daarmee, per gebied, de Vitaliteitsagenda op. Wij willen graag een extra impuls geven aan het gebiedsgericht werken, onder andere in kwetsbare gebieden, ook waar nog geen Vitaliteitsagenda is opgesteld.

Uit een extern onderzoek komt naar voren dat in een 11-tal gebieden de veerkracht (zwaar) onder druk staat en die daarmee kwetsbaar zijn:

1. Kerschoten
2. Anklaar en Sluisoord (Gentiaan)
3. de Sprenkelaar
4. Woudhuis (gedeeltelijk)
5. Driehuizen (gedeeltelijk)
6. Orden
7. het Vogelkwartier en de Staatsliedenbuurt (die beiden een positieve trend laten zien)
8. de Horsten
9. de Donken
10. Westenenk (gedeeltelijk)
11. het Componistenkwartier.

Soms doen zich situaties voor die vragen om snel schakelen. Omdat er in een gebied een acuut probleem is of zich een plotselinge kans voordoet, of om het enthousiasme van de inwoners vast te houden. Daarvoor dienen snel middelen beschikbaar te zijn, zeker in de gebieden waar de veerkracht onder druk staat. Wij stellen voor om voor 2023 € 500.000 beschikbaar te stellen, waarmee we experimenteren met een snelle en gerichte inzet om kleine en/of urgente zaken uit te voeren. Die aanpak gaan we evalueren. In afwachting van de evaluatie houden we voor de jaren daarna voorlopig een p.m.-post aan.

Benodigd budget: Voor 2023 € 500.000 en daarna p.m.

Doelstelling 1.5 Dienstverlening: benaderbaar en bereikbaar

We luisteren naar onze inwoners, betrekken ze waar mogelijk én zijn duidelijk over verwachtingen over en weer. We willen een betrouwbare, aanspreekbare en betrokken overheid zijn. Zo versterken we onze relatie met onze inwoners. Heldere, begrijpelijke, tijdige en benaderbare dienstverlening moet centraal staan, waarbij we voorkomen dat inwoners en ondernemers last hebben van een opeenstapeling van regels.

Onze dienstverlening is inwonergegericht en we gaan uit van “ja, mits”.

We stemmen de dienstverlening af op de inwoner, bijvoorbeeld door te communiceren in eenvoudige taal die alle doelgroepen aanspreekt.

We snappen dat inwoners soms vastlopen bij het aanvragen van landelijke en lokale regelingen en bieden daarbij hulp.

PRESTATIE

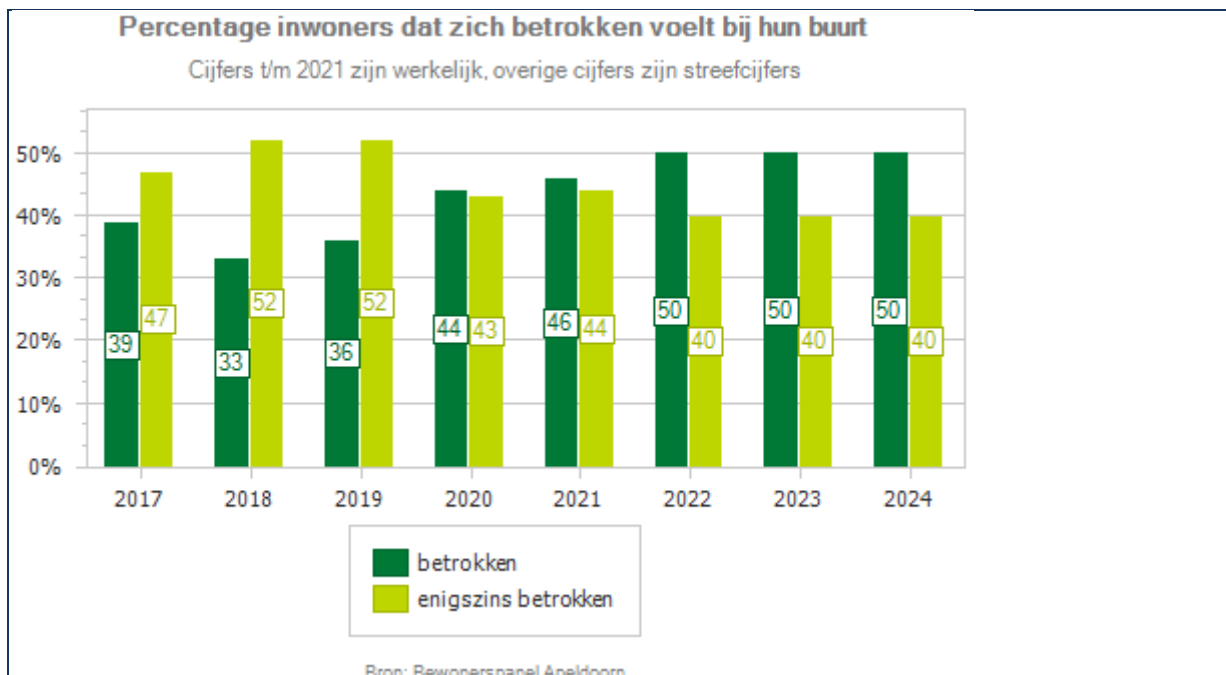
1.5.1. In 2023 voeren we een kwaliteitshandvest in

Inwoners en ondernemers weten wat zij in dienstverlening van ons kunnen verwachten en wij komen die belofte na. We zeggen wat we doen en we doen wat we zeggen. Met onze inwoners willen we werken aan het optimaliseren van onze dienstverlening. Een kwaliteitshandvest is een manier om dit samen te doen. De kern van het kwaliteitshandvest is dat wij door middel van servicenormen een aantal concrete belofte doen over de kwaliteit van onze dienstverlening. Deze servicenormen zijn duidelijk zichtbaar en maken onze dienstverlening transparant.

1.5.2. In 2023 verbeteren we de dienstverlening rond meldingen openbare ruimte verder

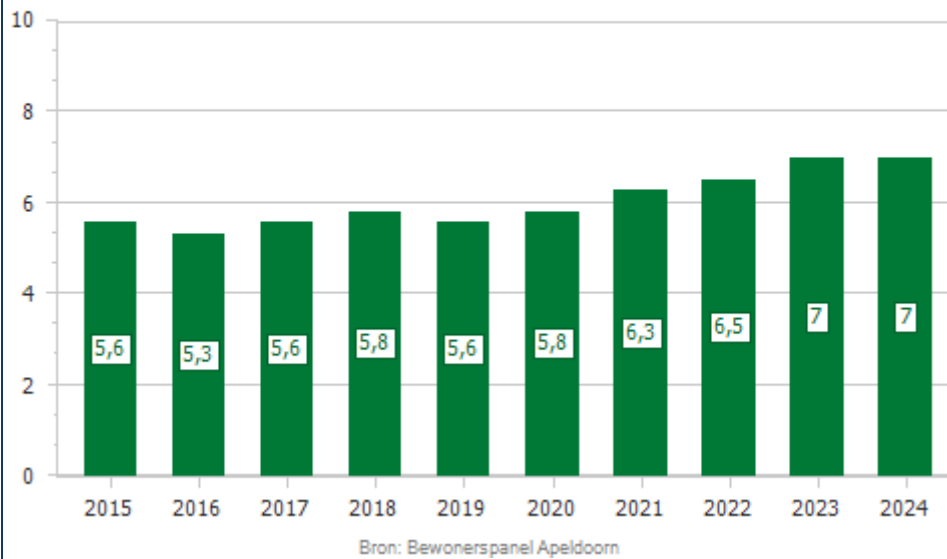
We hebben een start gemaakt met het verbeteren van de dienstverlening rond meldingen openbare ruimte, met als doelen: pro-actiever communiceren over het beheer van de openbare ruimte, meer meldingen openbare ruimte beantwoorden in het eerste contact en sturingsinformatie beter benutten. We hebben daarvoor de instrumenten enquête en klantreis gebruikt. We zijn begonnen met de categorie 'groen'. In 2023 breiden we dit uit naar andere categorieën.

Effectindicatoren

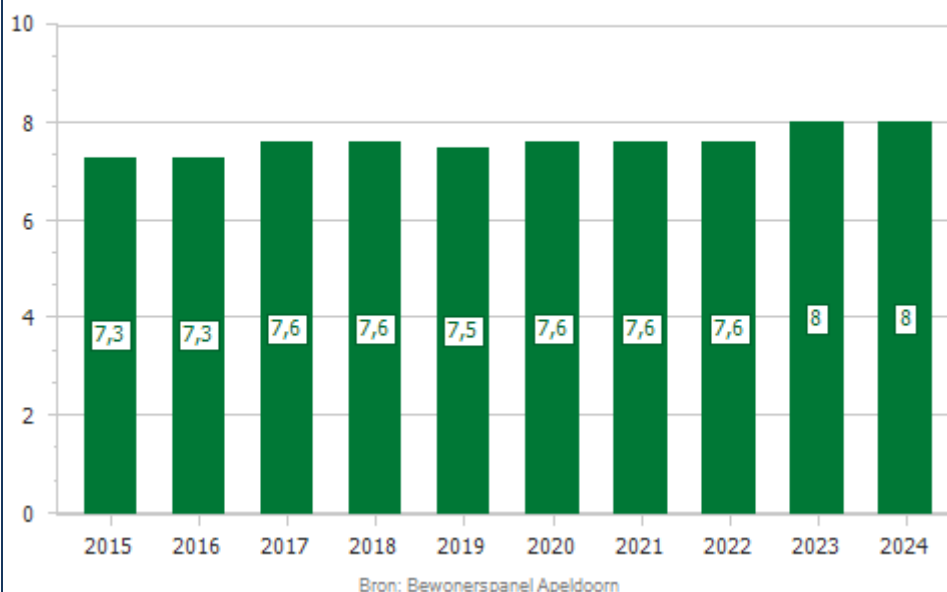
Rapportcijfer van inwoners over mate van vertegenwoordiging door de gemeenteraad

t/m 2022 zijn werkelijke cijfers. Overige jaren zijn streefcijfers

Rapportcijfer leven algemeen

t/m 2022 zijn werkelijke cijfers. Overige jaren zijn streefcijfers

Trendanalyse

Percentage inwoners dat zich betrokken voelt bij hun buurt

In 2021 is voor het laatst gemeten hoeveel inwoners zich betrokken voelen bij hun wijk of buurt. In dat jaar voelt 90% zich (enigszins) betrokken bij hun buurt. Het streefcijfer voor de komende jaren is 90%.

Rapportcijfer leven algemeen

Dit jaar is het rapportcijfer dat bewoners geven voor het leven in Apeldoorn gelijk gebleven ten opzichte van vorig jaar. Het maakt daarbij niet uit waar de ondervraagde woont, welk geslacht hij of zij heeft of hoe oud iemand is. Gevraagd naar de redenen waarom men hier wil wonen, worden de aantrekkelijke directe woonomgeving, familie, vrienden en/of kennissen die in Apeldoorn wonen en de ligging nabij de Veluwe het meest genoemd.

Rapportcijfer van inwoners over de mate van vertegenwoordiging door de gemeenteraad

Dit onderdeel wordt al jaren meegenomen in de jaarlijkse peiling over de MPB-indicatoren en scoort ook stevast het laagste van de gevraagde rapportcijfers. Dit komt onder andere doordat er relatief veel (15%) erg lage rapportcijfers (1,2 of 3) worden gegeven. Er valt verder op dat de oudste leeftijdsgroep ongeveer een punt hoger waardeert dan de jongste groep.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Programmaplan burgerparticipatie	
Koersnotitie gebiedsgericht werken	
Discussienota regionale samenwerking	31-12-2023
Visie op publiekdienstverlening Apeldoorn	31-12-2023

Hoofddoelstelling 2. Apeldoorn is bekend en erkend in Arnhem, Den Haag en Brussel

Onder de noemer Public Affairs werken we aan een combinatie van instrumenten als samenwerken, netwerken, profileren, beïnvloeden en het binnenhalen van projectfinanciering. Dat doen we vanuit het besef dat we niet al onze wensen en ambities zelfstandig kunnen waarmaken: samenwerking met andere overheden (gemeenten, provincie(s), Rijk, Europa) is onontbeerlijk

Lobby is een organisatie-brede activiteit die we tegenkomen in vrijwel alle programma's van de MPB. Lobby als onderwerp is een periodiek terugkerend thema op de agenda van ons college. Het is goed om ook de Raad explicieter mee te nemen in de inspanningen die onder de noemer Public Affairs door ons zijn ingezet. Het is immers niet altijd even zichtbaar welke dat zijn.

Zo werken we samen met de G40 en de VNG aan het beïnvloeden van het beleid van hogere overheden, bijvoorbeeld als het gaat over de gemeentefinanciën op lange termijn. Daarnaast zoeken we per dossier naar de juiste coalities van overheden en andere partijen om de belangen van Apeldoorn te dienen.

Met het nieuwe coalitieakkoord hebben we helder op welke koers we onze lobbyinspanningen kunnen richten. Dat zal dan ook de leidraad vormen voor ons handelen in het komende jaar. Het gaat hierbij naast bestuurlijke lobby ook om het versterken van ambtelijke kennis en vaardigheden op alle niveaus in onze organisatie. Een goede en stevige relatie met onze partners in bijvoorbeeld Arnhem, Den Haag, Brussel of Düsseldorf (Euregio) is essentieel. Daarnaast behalen we schaalvoordelen door, waar mogelijk, de samenwerking met de Cleantech Regio en de Veluwe Alliantie beter te benutten. Als belangen overeenkomen betekent samenwerking niet alleen dat er efficiëntievoordelen te behalen zijn, maar maken we onze positie ook sterker en betekenisvoller.

Doelstelling 2.1 Wij informeren de Raad jaarlijks over de voortgang en de inspanningen die onder de noemer Public Affairs plaatshebben.

Lobby is een organisatie-brede activiteit die we tegenkomen in vrijwel alle programma's van de MPB. Lobby als onderwerp is een periodiek terugkerend thema op de agenda van ons college. Het is goed om ook de Raad explicieter mee te nemen in de inspanningen die onder de noemer Public Affairs door ons zijn ingezet. Het is immers niet altijd even zichtbaar welke dat zijn.

NIEUWE ONTWIKKELING

Versterken formatie public affairs (lobby)

Lobby is een activiteit waarvan het belang toeneemt. Dit heeft te maken met de voorziene groei van de gemeente en de afhankelijkheid van externe financieringsbronnen. Hierbij spelen complexe vraagstukken en een veranderend politiek krachtenveld: naar verwachting nemen de geldstromen af en neemt het belang van netwerken/regionaal werken toe. Om deze redenen is het noodzakelijk om de lobbyfunctie op senior-niveau te versterken.

Benodigd budget: Structureel € 140.000 (inclusief overhead)

Doelstelling 2.2 Wij werken regionaal samen waar dit meerwaarde heeft voor onze doelen

Apeldoorn werkt samen in veel verschillende samenwerkingsverbanden. Dat is ook noodzakelijk om al onze opgaven goed en zorgvuldig te kunnen oppakken. De komende periode willen we de deelname aan die verschillende verbanden opnieuw bekijken op basis van lokale prioriteiten. Daarbij blijven we zeker onze verantwoordelijkheid nemen als centrumgemeente. Daar hoort ook bij dat we goed moeten kijken hoe we als gemeente(raad) grip houden op regionale samenwerkingsverbanden. We hebben en houden daarbij onze leidende rol in de Stedendriehoek en op de Veluwe.

PRESTATIE

2.2.1 We zetten stevig in op samenwerking in de regio Stedendriehoek en de regio Veluwe

In de Stedendriehoek werken we met onderwijs, ondernemers en overheden samen. Dat doen we omdat veel van de maatschappelijke opgaven waar we voor staan zich niet houden aan gemeentegrenzen. Denk aan wonen, werken, bereikbaarheid of de energietransitie. De Stedendriehoek is ons Daily Urban System: het gebied waarbinnen onze belangrijkste dagelijkse bewegingen plaatsvinden. Daar vinden we de partners die nodig zijn om deze opgaven op te pakken. Daarom maken we ons sterk voor een nieuwe regionale uitvoeringsagenda. In die agenda werken we samen op de thema's wonen, werken en bereikbaarheid in een schitterend en duurzaam landschap.

Naast de samenwerking in de Stedendriehoek, werken we op inhoud ook samen met onze partners op de Veluwe. Ons prachtige natuurgebied en toeristische toplandschap midden op de Veluwe trekt dagelijks duizenden bezoekers van heinde en verre. Als gemeente(n) op de Veluwe werken we samen om zowel de kostbare Veluwse natuurwaarden als de ontwikkeling van toeristische economie mogelijk te maken. Ook dat kunnen we niet alleen. Daarom zetten we in op voortzetting en verdieping van de samenwerking op de Veluwe, zoals vastgelegd in de VeluweAgenda 2030. Samen maken we de Veluwe

NIEUWE ONTWIKKELING

Versterking Regio Stedendriehoek/Cleantech

De regio Stedendriehoek werkt samen met de strategische board aan een nieuwe uitvoeringsagenda die in 2023 afgerond wordt. Deze agenda, die in de komende periode ook afgestemd zal worden met de gemeenteraad, gaat het handelingsperspectief bieden voor onze regionale samenwerking.

De rol van de regio Stedendriehoek neemt aan belang toe. De basisbezetting is echter niet ingericht op de strategische integrale beleidsvraagstukken die steeds vaker van de regio gevraagd worden. Bovendien is er al geruime tijd sprake van onderbezetting. Incidentele middelen zijn nodig om de capaciteit van de regio uit te breiden voor een aantal specifieke functies, zoals de inhuur van juridische expertise. Het benodigde totaalbedrag van € 360.000 is op basis van inwoneraantal over de 8 gemeenten verdeeld. In 2023 volgt een voorstel voor de inrichting van de werkorganisatie van de gemeenschappelijke regeling en de board. De gevolgen hiervan betrekken we bij de MPB 2024-2027. *Benodigd budget:* In 2023 incidenteel € 159.000

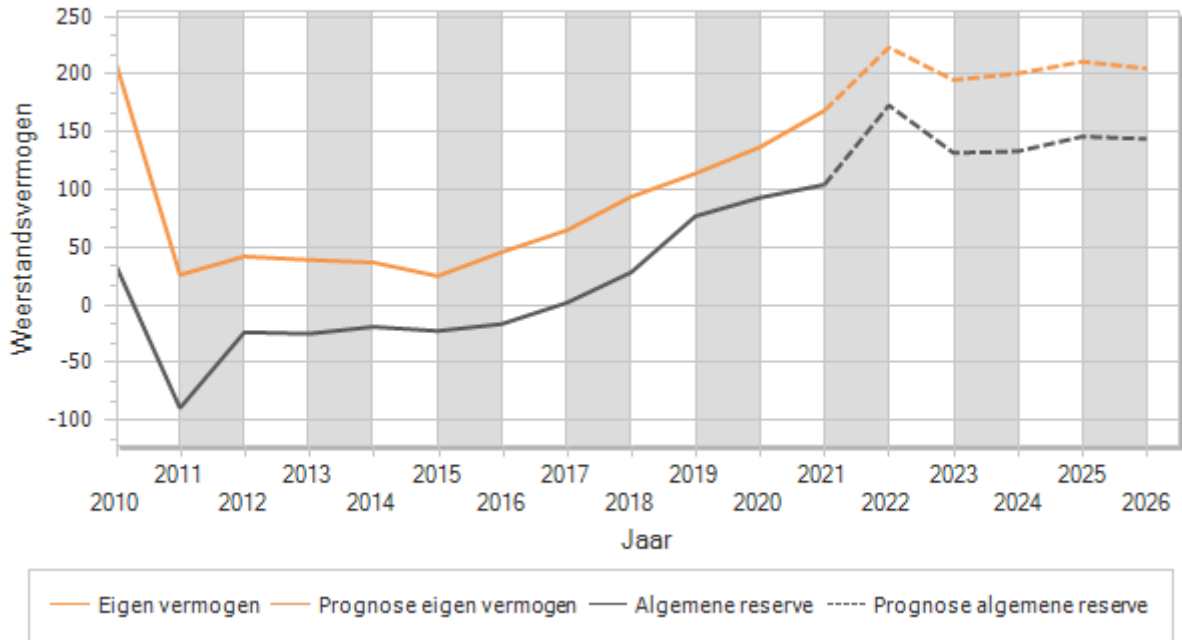
Kadernota's

Naam	Einddatum
------	-----------

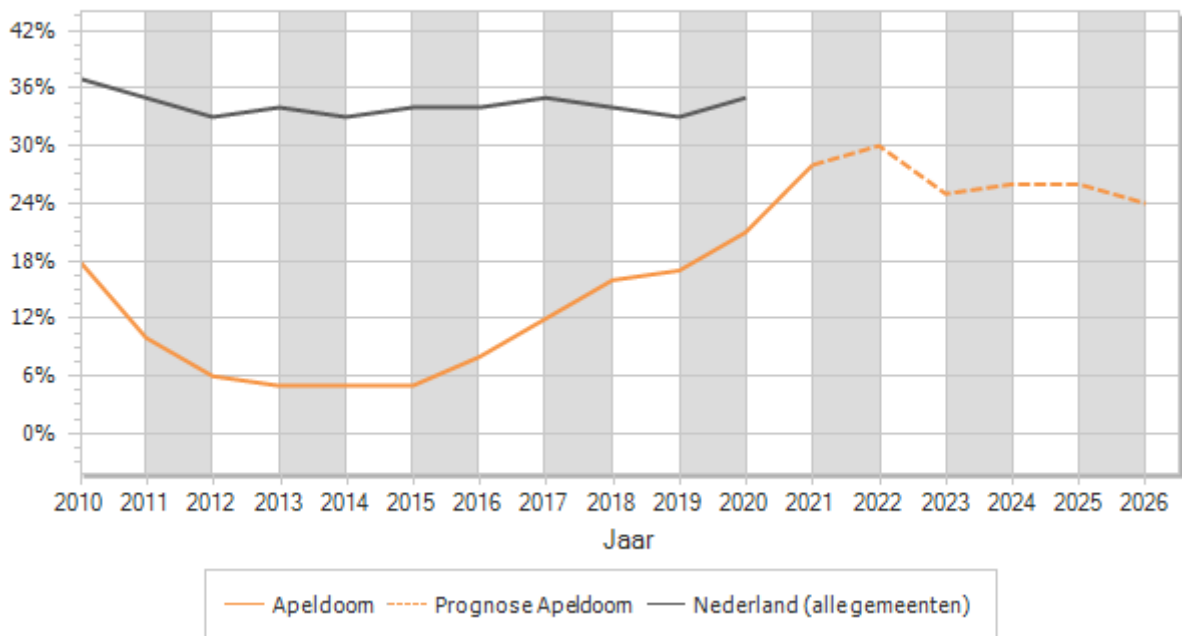
Hoofddoelstelling 3. De financiële positie van Apeldoorn is gezond

We blijven werken aan een solide meerjarenbegroting. Dat betekent een beperkte schuldpositie, voldoende solvabiliteit voor zowel grondbedrijf als algemene dienst en een structureel sluitende begroting.

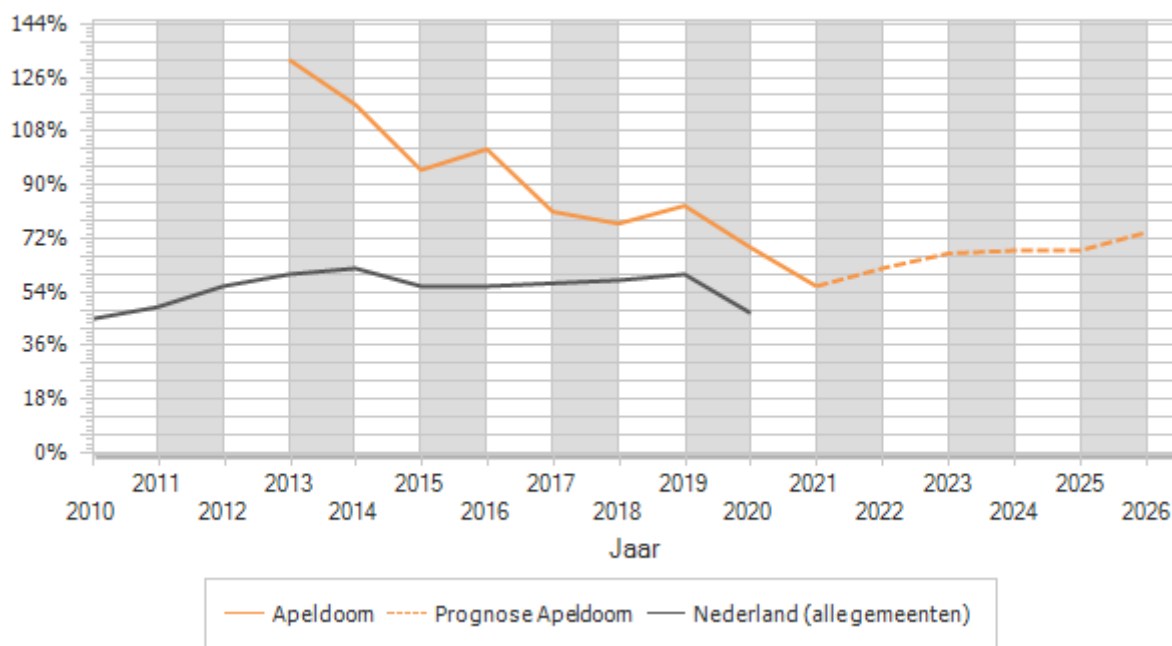
Verloop eigen vermogen & algemene reserve

Verloop solvabiliteit

Verloop schuldquote

Doelstelling 3.1 Voldoende eigen vermogen in de algemene dienst en het grondbedrijf

We calculeren onze risico's. Het grondbedrijf en de algemene dienst hebben voldoende weerstandsvermogen om onze financiële risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf en algemene dienst wordt bepaald door de algemene reserve grondbedrijf en algemene reserve algemene dienst. Bij economisch slecht weer dienen we voldoende financieel weerbaar te zijn. Onze solvabiliteit (verhouding eigen vermogen en totale vermogen) is een belangrijke factor om te bepalen of wij financieel voldoende weerbaar zijn.

PRESTATIE

3.1.1 Wij streven naar een solvabiliteitsratio van 20% of meer

Wij streven naar een solvabiliteitsratio van minimaal 20%. Dat betekent dat we dan voldoende eigen vermogen hebben om in tijden van ernstige crisis de continuïteit van beleid te kunnen borgen. Deze ratio toont de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Doelstelling 3.2 Onze schuldenlast is in verhouding tot onze inkomsten niet te hoog

De netto schuldquote - verhouding schuld en baten - is het criterium waar wij onze schuldenlast aan toetsen.

PRESTATIE

3.2.1 Wij streven naar een netto schuldquote < 90%

We streven naar een netto schuldquote < 90%. De laatste jaren is de netto schuldquote gedaald: In 2016 was deze nog hoger dan 100% en in de jaarrekening 2021 is deze gedaald tot 56%. De prognose voor 2023 komt op 67%. Dit percentage laat zien wat de schuld van de gemeente is in verhouding tot de baten.

Doelstelling 3.3 De meerjarenbegroting is in alle jaren (structureel) sluitend.

De jaarschijven van onze meerjarenbegroting zijn sluitend. De laatste jaarschijf van de MPB is structureel sluitend.

PRESTATIE

3.3.1 Alle jaarschijven van de MPB 2023-2026 zijn sluitend.

Wij realiseren deze prestatie in de jaren 2023, 2024 en 2025 zonder dat hiervoor een bijdrage uit de algemene reserve nodig is. De jaarschijf 2026 kent een tekort en daarvoor hebben we een stelpost opgenomen in afwachting van duidelijkheid vanuit het Rijk over de financiële verhouding met de mede overheden na 2025.

3.3.2 De OZB wordt alleen voor inflatie verhoogd.

Voor de OZB hanteren wij als inflatiecorrectie de prijs Nationale bestedingen (pNb), zoals die door het Centraal Planbureau wordt gepubliceerd. In de MPB 2023-2026 hebben wij de pNB gehanteerd zoals die in de meicirculaire 2022 is opgenomen. Voor 2023 leidt dat tot een inflatie van 3,1%.

3.3.3 Instellen van een investeringsfonds voor langjarige ontwikkelingen met behoud van voldoende weerstandsvermogen.

Als incidentele dekkingsbron van uitgaven voor de ontwikkeling van de gemeente tot 2040 creëren we een investeringsfonds en hebben daarbij oog voor het behoud van ons weerstandsvermogen.

NIEUWE ONTWIKKELING

Eenmalige belastingkorting

De Tussentijdse rapportage 2022 heeft een positief saldo van ca. € 29 miljoen. Daar liggen meerdere redenen aan ten grondslag, maar feit is dat de gemeentebelastingen achteraf gezien lager hadden kunnen zijn. Door deze generieke maatregel ontvangen alle huishoudens en ondernemers op de aanslag 2023 een zichtbare korting van € 75. Door de gecombineerde belastingen woningen en de OZB niet woningen gebruikers als uitgangspunt te nemen ontvangen zowel woningeigenaren als huurders deze korting. Dit sluit aan bij het coalitieakkoord waarin is opgenomen dat het van belang is dat Apeldoorn een financieel gezonde gemeente is die let op de lastendruk voor inwoners en ondernemers maar tegelijkertijd ook ruimte heeft voor een stevige investeringsagenda.

Benodigd budget: In 2023 éénmalig € 6.156.000.

Effect boven trendmatige prijsstijgingen

Als gevolg van de sterk gestegen energieprijzen en grondstoffen zijn de werkelijke prijsstijgingen groter dan de reguliere trendmatige indexatie. Deze kostenstijging is in onze eigen organisatie aan de orde, maar ook bij partijen die voor ons uitvoering geven aan maatschappelijke voorzieningen. De kostenstijging in onze eigen uitvoeringsorganisatie zien we vooral bij beheer en onderhoud openbare ruimte (€ 2,9 miljoen), energiekosten gemeentelijke huisvesting (€ 1,7 miljoen) en investeringen uit lopende kredieten (€ 0,1 miljoen). Ook partijen die voor ons uitvoering geven aan maatschappelijke voorzieningen hebben hiermee te maken. Op dit moment is hiervan nog geen volledige inventarisatie bekend. Een belangrijke partij hierin is Accres. Deze (verbonden) partij heeft berekend dat de gestegen energieprijzen voor haar bedrijfsvoering, op basis van nieuwe contracten, leidt tot een kostenstijging van ca. € 3 miljoen in 2023. Ook voor Stichting Zwembad Noord (Sprenkelaar) is afgelopen periode een compensatie afgesproken als gevolg van de sterk gestegen energieprijzen. Andere partijen waar de impact naar verwachting zichtbaar zal zijn: vervoersorganisatie voor collectief- en doelgroepenvervoer, afvalverwerker Circulus en ook organisaties in sport- en cultuursector.

Voor 2023 wordt rekening gehouden met € 10 miljoen. Mede door te nemen duurzaamheids- en andere besparingsmaatregelen wordt voor latere jaren rekening gehouden met een daling van deze meerkosten.

Benodigd budget: € 10 miljoen voor 2023 aflopend naar € 6,1 miljoen voor 2026.

Stelpost kapitaallasten

In de MPB 2023-2026 is sprake van een geplande investeringsvolume van ruim € 160 miljoen. Voor de voorstellen van Stadmaken, stedelijke mobiliteit, beheer en onderhoud openbare ruimte en klimaatstrategie, biodiversiteit en groen-water ramen we in tegenstelling tot in het verleden op voorhand geen kapitaallasten. Pas wanneer wij een concreet (investerings)voorstel aan de raad voorleggen omdat wij voldoende zicht hebben op de haalbaarheid van het project worden kapitaallasten in de begroting opgenomen. Die dekken we uit een stelpost die we hiervoor centraal op programma 1 opnemen. Deze stelpost is voorsnog 50% van de te verwachten investeringslasten als alle projecten uitgevoerd zouden worden. De praktijk van de laatste jaren laat echter zien, dat wij vanwege complicerende factoren (beperkte uitvoeringscapaciteit intern en extern, planologische belemmeringen, inspraakprocedures) slechts een deel van de projecten in gang kunnen zetten. Waar nodig passen we deze stelpost bij een Voorjaarsnota en/of een volgende MPB aan.

Benodigd budget: € 600.000 in 2025 en € 1.400.000 in 2026 (vanwege vooral Stadmaken oplopend naar € 2.200.000 in 2027).

Verhogen budget accountantscontrole

Het huidige budget voor de accountantscontrole ad € 200.000 schiet al een aantal jaren tekort. Dit wordt o.a. veroorzaakt doordat ieder jaar sprake is van meerwerk. Voorts is recent een nieuw contract afgesloten. De kosten volgens dit nieuwe contract zijn hoger dan de kosten van het oude. Een budget van € 300.000 sluit meer aan bij de realiteit.

Benodigd budget: Vanaf 2023 structureel € 100.000.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Voorjaarsnota 2021	
Financiële Verordening 2016	31-12-2020

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
474	<u>Aanvullende rijksvergoeding tekorten Jeugd (2024/2025/2026)</u>	50%	€ 2.000.000	€ 1.000.000	I
	<p>Risicogebeurtenis: In de MPB 2023-2026 is er rekening mee gehouden dat het Rijk structureel aanvullende middelen beschikbaar stelt om tekorten in het jeugddomein op te vangen. De door Rijk en VNG ingestelde Arbitragecommissie problematiek jeugdzorg heeft hierover in 2021 een uitspraak gedaan. Vooralsnog zijn deze middelen incidenteel beschikbaar gesteld t/m 2023. Provinciale toezichthouders, VNG en BZK hebben afgesproken dat gemeenten vanaf 2023 rekening mogen houden met 100% van de door de arbitragecommissie vastgestelde netto compensatie onder aftrek van de vanaf 2024 in het regeerakkoord opgenomen korting op de compensatie. De Hervormingsagenda die Rijk, VNG en brancheorganisaties samen opstellen moet maatregelen bevatten die leiden tot minder beroep op de Wet op de Jeugdzorg, lagere kosten en/of hogere inkomsten (ouderbijdrage) bij gemeenten. Risico is dat de hervormingsmaatregelen een lagere opbrengst hebben, terwijl het Rijk in de resterende compensatie (via een hogere algemene uitkering) wel rekening houdt met een maximale opbrengst.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Intensieve bestuurlijke en ambtelijke lobby 				
861	<u>Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken</u>	25%	€ 3.000.000	€ 750.000	I
	<p>Risicogebeurtenis: De AVG wordt overtreden of er ontstaat een datalek.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * We zijn compliant aan de AVG en de PDCA-cyclus is geborgd in relatie tot privacy * Er is een crisisorganisatie ingericht voor beveiligingsincidenten * Privacy oplossingen zijn geïmplementeerd en zijn concernbreed consistent en operabel * Er loopt een continu programma om medewerkers te informeren en te scholen over informatiebeveiliging en privacy. * Er is voldoende personeel dat kan adviseren over privacyvraagstukken en beheersmaatregelen, waaronder beveiliging * Er loopt een continu programma om medewerkers te informeren en te scholen over privacy * Er zijn vastgestelde procedures voor het melden van datalekken. Die zijn concernbreed gecommuniceerd * Er is geïnvesteerd in gespecialiseerd personeel 				
1641	<u>Nog te verwachten extra rijksvergoeding 2026 en verder (nieuwe financieringsafspraken Rijk-gemeenten)</u>	25%	€ 10.000.000	€ 5.000.000	S
	<p>Risicogebeurtenis: In de MPB is een stelpost van € .. miljoen opgenomen voor nog te ontvangen rijksvergoeding/ algemene uitkering in 2026. Het regeerakkoord gaat er vanuit, dat er dan een nieuwe financieringssysteem voor gemeenten en provincies is en heeft vooruitlopend daarop de trendmatige groei van het gemeentefonds na 2025 sterk beperkt. Mogelijk komt het kabinet in het najaar van 2022 of in het voorjaar 2023 met een oplossing.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * - Monitoren ontwikkelingen herverdeling gemeentefonds- Jaarlijks tenminste de 1e jaarschijf van de begroting sluitend maken- Tijdig onderzoeken van mogelijke ombuigingen 				
Totaal				€ 6.750.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
503	<u>Focus op actuele strategische koers en toekomstagenda</u>	31%	3	3	
	<p>Risicogebeurtenis: De strategische kaders zijn breed. Door te focussen vergroten wij de realisatiekracht</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Hoogwaardige personele invulling * Medewerkers volgen trainingen (strategisch positioneren, scenarioplanning) * Beschikbaar stellen 3-jarig lobbybudget voor intensivering lobby 				

	* Scherpste op meest kansrijke inzet, op basis van raadsaders				
861	<u>Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken</u>	25%	1	3	
Risicogebeurtenis: De AVG wordt overtreden of er ontstaat een datalek.					
<u>Beheersmaatregelen</u>					
* We zijn compliant aan de AVG en de PDCA-cyclus is geborgd in relatie tot privacy					
* Er is een crisisorganisatie ingericht voor beveiligingsincidenten					
* Er is voldoende personeel dat kan adviseren over privacyvraagstukken en beheersmaatregelen, waaronder beveiliging					
* Er zijn vastgestelde procedures voor het melden van datalekken. Die zijn concernbreed gecommuniceerd					
* Er loopt een continu programma om medewerkers te informeren en te scholen over privacy					
* Er loopt een continu programma om medewerkers te informeren en te scholen over informatiebeveiliging en privacy.					
* Er is geïnvesteerd in gespecialiseerd personeel					
* Privacy oplossingen zijn geïmplementeerd en zijn concernbreed consistent en operabel					
1601	<u>Financieel effect COVID-19</u>	25%	2	2	
Risicogebeurtenis: Het coronavirus COVID-19 heeft een grote impact op onze samenleving gehad. Vanuit de reserve corona heeft de gemeente veel steun- en herstelmaatregelen genomen om de effecten te verzachten. Bij het opstellen van deze begroting zijn er nog voldoende middelen beschikbaar binnen de reserve mochten er de komende periode alsnog maatregelen noodzakelijk zijn. Bij de jaarrekening 2022 zal onderzocht worden in hoeverre de reserve kan worden opgeheven. Dit betekent dat we dit risico afschalen en niet meer als een toprisico beoordelen. Uiteraard is dit nog met onzekerheden omgeven en is een pessimistischer scenario mogelijk.					
<u>Beheersmaatregelen</u>					
* - Crisismanagement organiseren om verspreiding van het virus te voorkomen- Steunmaatregelen nemen financieel en facilitair in kader van "Doorkijk Corona"- Lobby voor steunmaatregelen van Rijk en Provincie- KOSTen en minder inkomsten a.g.v. Corona monitoren; ieder kwartaal quick scan Corona- Reserve instellen ter dekking extra kosten, kosten van steunmaatregelen en gedeelde inkomsten a.g.v. Corona- Waar mogelijk investeringen doen en faciliteren, die leiden tot meer werkgelegenheid.- Extra inzetten op participatie en omscholing- Aanpassingen in de openbare ruimte en met name de binnenstad - Aanpassingen in het gemeentehuis- verbonden partijen faciliteren, zodat zij zoveel mogelijk gebruik kunnen maken van steunmaatregelen (oa sport, buurthuizen en cultuur)					

Programma 1

Taakvelden	Jaarrekening 2021	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2021	Saldo 2022 (incl 1e wijziging)	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
0.1 Bestuur	-9.101	-10.486	14.730	152	-14.578	-14.213	-14.540	-15.097
0.2 Burgerzaken	-1.796	-1.939	4.096	2.168	-1.928	-1.167	-1.215	-1.131
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-698	-2.029	2.952	1.408	-1.544	-2.200	-2.524	-2.702
0.5 Treasury	1.998	1.926	8.944	10.346	1.402	-82	-1.831	-3.486
0.61 OZB Woningen	23.876	24.585	1.766	28.015	26.249	27.128	28.034	28.850
0.62 OZB Niet-woningen	27.578	28.632	272	30.049	29.777	30.980	32.229	33.396
0.64 Belastingen overig	9.936	1.973	6.211	2.110	-4.101	2.095	2.117	2.139
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	371.597	361.189		400.763	400.763	419.867	432.396	420.350
0.8 Overige baten en lasten	148	2.338	6.868	399	-6.469	-4.715	-250	12.290
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-145							
3.4 Economische promotie	2.205	2.068	146	2.396	2.250	2.295	2.345	2.396
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-23	-56	59		-59	-61	-63	-65
Saldo van baten en lasten voor bestemming	425.575	408.201	46.044	477.806	431.762	459.927	476.698	476.940
0.10 Mutaties reserves	-6296	-5.893	1.546	42.639	41.093	-1.294	-13.796	2.118

Totaal	419.279	402.308	47.590	520.445	472.855	458.633	462.902	479.058
--------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Afwijkingen tussen 2022 en 2023 > € 500.000 worden hieronder toegelicht.

Op dit programma zijn forse mutaties zichtbaar. We lichten de grootste afwijkingen toe:

Taakveld 0.1 Bestuur

Om een impuls te geven aan de vitaliteit in 11 kwetsbare gebieden, nemen we aan nieuw beleid € 500.000 in de begroting op. Om de inwonersparticipatie te versterken en meer initiatieven van inwoners te kunnen ondersteunen, hebben we € 400.000 aan nieuw beleid opgenomen. Daarnaast leidt de uitbreiding van het college met twee wethouders inclusief ondersteuning tot € 0,8 miljoen aan extra kosten. Daarnaast heeft er een verschuiving van de loonkosten plaatsgevonden en is op dit taakveld € 1,2 miljoen meer verantwoord. Op het taakveld overhead is een verlaging voor hetzelfde bedrag zichtbaar.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

In 2022 is eenmalig ten laste van de reserve Corona een budget van € 1 miljoen ter beschikking gesteld voor huurcompensatie aan huurders over de achterliggende coronaperiode.

Taakveld 0.64 Belastingen overig

In 2023 ontvangen alle huishoudens en ondernemers een eenmalige belastingkorting van € 75 , De totale kosten hiervan bedragen € 6,2 miljoen.

Taakveld 0.7 Algemene uitkering

De algemene uitkering stijgt fors. De meicirculaire 2022 is verwerkt. In hoofdstuk 1 financiële beschouwingen is een nadere toelichting opgenomen.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten

Op dit taakveld 08 ramen we de grotere concernstelposten waaronder in 2023 en verder het effect van de boventrendmatige prijsstijgingen, in 2023 een raming van 25% onderbesteding op het aantrekken van nieuwe formatie als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt, vanaf 2025 de stelpost kapitaallasten nieuwe investeringen en voor het jaar 2026 de stelpost extra rijksvergoeding in verband met nieuwe financieringsafspraken met het Rijk. In het hoofdstuk Financiële Beschouwingen is een aanvullende toelichting opgenomen.

Verbonden partijen

Alliander NV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Alliander is het energienetwerkbedrijf dat verantwoordelijk is voor de levering van gas en electriciteit naar inwoners en bedrijven in onze gemeente. Alliander is het netwerkbedrijf van het vroegere Nuon. Het is in 2009 afgesplitst van Nuon. Alliander heeft alleen publieke aandeelhouders.

Link naar jaarstukken

[Jaarverslag 2021](#)

Prestatie afspraken

N.v.t.

Risico's

N.v.t.

Ontwikkelingen beleid

N.v.t.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Bank Nederlandse Gemeenten

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang. Via financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2021](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het dividend kan tegenvallen, als de winst van de BNG tegenvalt of als de BNG minder dividend over de winst betaalt. Daarnaast kunnen toezichthouders beperkingen opleggen ten aanzien van dividenduitkeringen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Leisurelands (RGV)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Samenwerking

Link naar jaarstukken [Jaarverslag 2021](#)

Prestatie afspraken

Risico's

De kans is klein dat er bij ontbinding van de BV verplichtingen zijn die we nu niet kennen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

NV Luchthaven Teuge

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Luchthaven Teuge biedt voorzieningen voor General Aviation (kleine luchtvaart) en draagt bij aan de recreatieve, educatieve en economische doelstellingen van de gemeente. De luchthaven zet zich in voor de ontwikkeling van duurzaam vliegverkeer en verduurzaming van de luchthaven.

Link naar jaarstukken [Jaarrekening 2020 NV Luchthaven Teuge](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het blijft onzeker wanneer Lelystad Airport open zal gaan voor burgerluchtvaart, besluitvorming hierover is in elk geval uitgesteld tot 2024. Parallel aan deze besluitvorming bereidt het Ministerie van I&W de herindelings van het luchtruim voor. Deze besluiten kunnen effect hebben op het aantal vliegbewegingen op vliegveld Teuge en de exploitatie en verdere ontwikkeling van de luchthaven beïnvloeden. Vooralsnog heeft de NV een sluitende exploitatie.

Ontwikkelingen beleid

Er vindt onderzoek plaats naar mogelijkheden om het vliegveld verder door te ontwikkelen langs de pijlers van duurzame luchtvaart, recreatie en toerisme en algemene luchtvaartgebonden bedrijvigheid.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Vitens

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf in Nederland. Het verzorgt ook de drinkwatervoorziening in onze gemeente. Vitens is in de afgelopen jaren ontstaan door fusies van lokale en regionale drinkwaterbedrijven. Wij hebben sinds 2007 een belang in Vitens.

Link naar jaarstukken

[Jaarverslag 2021](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Er zijn geen risico's.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Regio Stedendriehoek

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Regio Stedendriehoek draagt bij aan onze ambities uit programma 3, 4 en 9 door belangenbehartiging op het gebied van duurzaamheid, ruimtelijke ordening (waaronder milieu en mobiliteit) en economische zaken.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2021](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het weerstandsvermogen van de Regio Stedendriehoek is zeer beperkt. Bij deze WGR 'light' is de afspraak gemaakt dat de Stedendriehoek geen eigen vermogen opbouwt. Indien de Regio Stedendriehoek op enig moment onverhoopt niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 493.912

Tribuut

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Met ingang van 1 januari 2016 voert Tribuut voor de gemeente Apeldoorn de belastingtaak uit. Naast de uitkeringen van de rijksoverheid vormen de gemeentelijke belastingen een belangrijke bron van inkomsten.
Link naar jaarstukken	Jaarverslag 2021

Prestatie afspraken

Risico's

In 2021 zal voor Apeldoorn omzetting van de waardering op basis van gebruiksoppervlakten in plaats van inhoud plaatsvinden voor de herwaardering in het belastingjaar 2022. Ervaring leert dat een dergelijke stelselwijziging leidt tot extra bezwaren.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 3.509.000

Programma 2

Veiligheid

Taakvelden:

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- 0.10 Mutaties reserves

Hoofddoelstelling

Subdoelstelling

Prestatie

1. Apeldoorn is een veilige gemeente (en dat willen we zo houden)

1.1 Behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid

1.1.1 In 2022 ervaart niet meer dan 10% van de bevolking sociale overlast en blijven de incidenten sociale kwaliteit gelijk

1.1.2 Verminderen van strafbaar gedrag van (probleem) jongeren en jeugdcriminaliteit

1.1.3 Signaleren en aanpakken van georganiseerde criminaliteit/ ondermijnende criminaliteit

1.1.4 Beter zicht op digitale criminaliteit en de aanpak

1.1.5 Voorkomen en verminderen van High Impact Crime

1.1.6 Uitvoeren projectplan Explosievenruiming

1.2 Voorkomen en verminderen van de onveiligheid in Apeldoorn veroorzaakt door brand, ramp of crisis

1.2.1. Toekomstvisie VNOG

1.2.2 Stimuleren zelfredzaamheid en risicobewustzijn van inwoners, bedrijven en organisaties

1.2.3 Vakbekwaam en deskundig door gebruik passend materieel en goed opgeleide, getrainde en geoefende medewerkers

1.2.4 Een sterke informatiepositie om zorg en hulp beter te verlenen, sneller en adequater te kunnen optreden en de juiste informatie over veiligheid te kunnen geven.

Programma 2 Veiligheid

Portefeuillehouder(s): A.J.M. Heerts

Ambitie van het programma

Apeldoorn is een veilige gemeenten en dat willen we graag zo houden (en daar moeten we harder voor werken). Vanaf 2023 sluiten we het Veiligheidsplan 2019-2022 af en gaan we werken met een nieuw Integraal Veiligheidsplan 2023-2026.

Om Apeldoorn veilig te houden en nog veiliger te maken staan wij voor een resultaatgerichte aanpak van veiligheid en leggen we relaties met onder andere zorg, wonen en onderwijs.

Uw gemeenteraad heeft op basis van de veiligheidsanalyse 2018-2021 gekozen voor de volgende prioriteiten:

1. Ondernijning en georganiseerde criminaliteit;
2. Digitale criminaliteit;
3. Jeugdcriminaliteit en individuele probleemjongeren;
4. Sociale kwaliteit.

En de strategische thema's

- a. Zorg en veiligheid;
- b. Informatiemanagement.

We werken aan de aanpak van ondernijning en georganiseerde criminaliteit door onzichtbare criminaliteit zichtbaar te maken. Door het verzamelen van informatie en deze te analyseren, krijgen we zicht op wat er zich afspeelt in de Apeldoornse samenleving. De daarop volgende aanpak is zodanig dat we door onze integrale inzet deze vormen van criminaliteit voorkomen, verstoren en verminderen. De aandacht voor de jeugd is essentieel. Daar leggen we de basis voor een Veilig Apeldoorn in de toekomst. De integrale aanpak van veiligheid is, naast de intensieve samenwerking met de ketenpartners, een collegebrede verantwoordelijkheid. De aanpak sluit namelijk aan bij de diverse beleidsterreinen.

De gemeente is niet in staat om alleen de zorg voor veiligheid te dragen. We hebben de hulp nodig van alle relevante ketenpartners op het gebied van veiligheid. Naast de professionele veiligheidspartners zijn dat onder meer de inwoners, ondernemers, woningbouwcorporaties, scholen en zorginstellingen. Projecten zoals de WhatsApp-groepen en het Keurmerk Veilig Ondernemen, zijn successen waarbij onze inwoners en ondernemers actief bijdragen aan de veiligheid in de stad. Veiligheidsproblemen kunnen wij alleen effectief aanpakken wanneer we rekening houden met de context waarin ze plaatsvinden. Daarom werken we samen in landelijke en regionale netwerken. Echter, met name lokaal maatwerk draagt direct bij aan het vergroten van de veiligheid en de gevoelens van veiligheid in de stad.

Deze veiligheidsaanpak stemmen we af op de lokale situatie. Dat blijkt het meest succesvol te zijn. De betrokkenheid van bewoners en bedrijven is het grootst bij problemen in hun directe omgeving.

Programma Veiligheid

Tegelijk met het voorbereiden van het IVA 2023-2026 bereiden we een programmatische aanpak voor. Die aanpak zet erop in dat onderdelen van het IVA, waar ze ook gepositioneerd zijn in de gemeentelijke organisatie, worden aangestuurd vanuit één punt. De programmamanager Integrale Veiligheid legt de verbindingen met de verschillende afdelingen. Hierdoor borgen we integraliteit en winnen we aan scherpte. Ook draagt deze aanpak bij aan het op volle sterkte inzetten van de veiligheidsketen; van pro -actie, preparatie, preventie, repressie, tot nazorg. De output van de ene schakel vormt deels input voor de andere schakel. En cliché maar waar; de keten is zo sterk als de zwakste schakel. Door middel van de programmatische aanpak versterken we de ook zwakkere schakels en daarmee het geheel.

Versterking

De startnotitie Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 is op 9 juni 2022 besproken in de PMA en de op 16 juni door de gemeenteraad vastgestelde veiligheidsthema's worden als geprioriteerde veiligheidsthema's en de strategische thema's uitgewerkt in het integraal veiligheidsplan 2023-2026. Dit gebeurt in afstemming en overleg met betrokken afdelingen en externe ketenpartners.

Veiligheid kent velen vormen, zoals bijvoorbeeld van straatintimidatie tot (georganiseerde) criminaliteit en van verkeersveiligheid tot digitale veiligheid. Voor zover de ontwikkeling van problematiek van een aantal van deze vormen van veiligheid toeneemt, willen we die het liefst keren, maar we willen het minimaal veilig houden. Dit doen we door fors meer in te zetten op preventie en bestaande 'good practices' verder te versterken. De versterking van het programma veiligheid heeft onder meer plaatsgevonden door op verzoek van uw raad uitvoering te geven aan het actieplan ondermijning en de inzet op de aanpak van mensenhandel en illegale prostitutie. Ook is de strategisch adviseur veiligheid structureel in dienst getreden en voor vier jaar is de programma manager Veiligheid aangesteld. Verder treffen we maatregelen voor het verlichten van de werkdruk bij de vakgroep veiligheid. We maken hierin een slag door de aanpak woonoverlast en de inzet op beleid en casuïstiek op het snijvlak van zorg en veiligheid te versterken. Op verzoek van uw raad is het veiligheidsthema 'sociale kwaliteit' als prioriteit toegevoegd aan het IVA. Als blijkt dat er, om de bestaande aanpak te versterken, extra inzet voor nodig is, dan brengen we dat in bij de Voorjaarsnota; begin 2023.

Natuurbrandbestrijding

Voor een project ter voorkoming en bestrijding van natuurbrand is een PM-post opgenomen: we weten dat daar inzet op moet plaatsvinden, maar wanneer en in welke vorm is nog niet exact bekend. Dat bereiden we voor in nauwe samenwerking met de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland

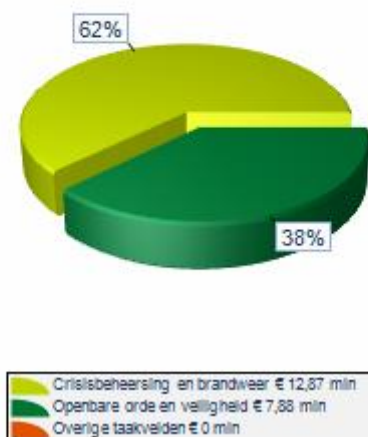
Bovenstaande inzet is een goede, versterkte, basis om hard te kunnen blijven werken aan Apeldoorn als veilige stad.

Speerpunten van beleid

Brede welvaart

Het thema veiligheid komt als categorie voor in de brede welvaartsmonitor. Veiligheid is een belangrijke randvoorwaarde om een gemeente met een brede welvaart te zijn. We gaan mee in de ontwikkeling van het coalitieakkoord en het daaraan verbonden monitoringssysteem van 'brede welvaart'. Tot die tijd blijven we gebruik maken van bestaande monitoringssystemen. Zodra de prestaties in het nieuwe IVA zijn vastgesteld door de gemeenteraad wordt dit ook aangepast in de MPB.

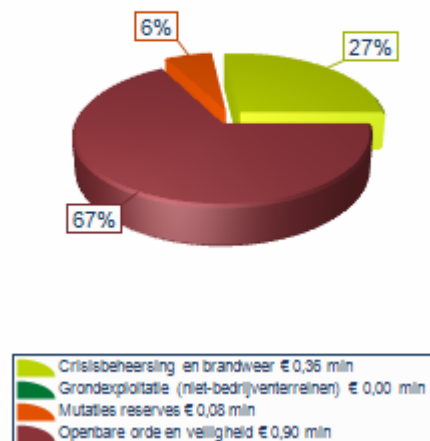
Uitgavenverdeling binnen programma

Totaal lasten

€ 20,75 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

Totaal baten

€ 1,34 mln

Hoofddoelstelling 1. Apeldoorn is een veilige gemeente (en dat willen we zo houden)

Apeldoorn is op dit moment een veilige en comfortabele woon- werk en recreatiestad en dat willen we blijven! Immers een veilige leefomgeving is de basis om met elkaar plezierig te wonen, te werken en te recreëren. Kortom de basis voor de comfortabele en inclusieve (gezins)stad die Apeldoorn graag wil zijn.

Doelstelling 1.1 Behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid

Ons doel is het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse inwoners, bedrijven en instellingen. Dit doen we doordat de raad de veiligheidsthema's sociale kwaliteit, jeugdcriminaliteit en individuele probleemjongeren, georganiseerde criminaliteit/ ondermijnende criminaliteit, digitale criminaliteit en High Impact Crime evenals de strategische thema's 'zorg en veiligheid' en 'informatie en intelligence' heeft vastgesteld. Aanvullend stelde de raad 'discriminatie' als rode draad opgenomen te willen zien. Begin 2021 was de tussenevaluatie van het Integrale Veiligheidsplan Apeldoorn 2019-2022 gereed en is bestuurlijk gesproken over de wens of noodzaak tot bijstelling. In 2022 wordt een nieuw Integraal veiligheidsplan Apeldoorn voor de periode 2023- 2026 aan de raad voorgelegd. Elk jaar vergelijken we per veiligheidsthema een aantal indicatoren met het voorgaande jaar. Aan het einde van de beleidsperiode vergelijken we dat jaar met die van voorafgaande 5 jaren. De vergelijkingen vinden plaats aan de hand van de door de raad vastgesteld indicatoren in combinatie met kennis van de professionals. Hiervan brengen we halfjaarlijks verslag uit aan de raad door de zogenaamde 'veiligheidsbrieven'.

PRESTATIE

1.1.1 In 2022 ervaart niet meer dan 10% van de bevolking sociale overlast en blijven de incidenten sociale kwaliteit gelijk

Het voorkomen en bestrijden van overlast in de woonomgeving, zodanig dat niet meer dan 10% (in 2022) van de bevolking sociale overlast ervaart en de incidenten sociale kwaliteit gelijk blijven of verminderen. Dit geldt voor elk jaar in de periode 2019-2022. Elk jaar vergelijken we met een voorafgaand jaar op basis van onder andere de volgende indicatoren; percentage inwoners dat veel overlast in de woonomgeving ervaart in combinatie met een aantal categorieën misdrijven en incidenten zoals bijvoorbeeld burengerucht, overlast zwervers, drugs/ drankoverlast etc. Het integraal veiligheidsplan 2023-2026 wordt in 2023 vastgesteld door de raad. Zodra het mogelijk is nemen we de vastgestelde prestaties op in de MPB tot die tijd hanteren we de huidige.

1.1.2 Verminderen van strafbaar gedrag van (probleem) jongeren en jeugdcriminaliteit

Het verminderen van het strafbare/ crimineel gedrag van de jeugd evenals het verminderen van het ervaren strafbaar gedrag/ jeugdcriminaliteit van de jeugd in de buurt . Daarnaast zetten we preventief en repressief in op de Apeldoornse individuele probleemjongere in samenwerking met hun ouders/ verzorgers, zodanig dat de problemen van die jongere verminderen.

Elk jaar vergelijken we met een voorafgaand jaar voor wat betreft cijfers op de indicatoren ervaren strafbaar gedrag van jeugd in de buurt, vandalisme, overlast, de instroom van de jongeren bij het OM en de plannen van aanpak die de gemeente maakt voor en met individuele probleemjongeren. Het integraal veiligheidsplan 2023-2026 wordt in 2023 vastgesteld door de raad. Zodra het mogelijk is nemen we de vastgestelde prestaties op in de MPB tot die tijd hanteren we de huidige.

1.1.3 Signaleren en aanpakken van georganiseerde criminaliteit/ ondermijnende criminaliteit

Signaleren van, en integraal, voorkomen, verstoren en verminderen van georganiseerde/ ondermijnende criminaliteit. We geven prioriteit aan de thema's:

- 1: mensenhandel;
- 2: zorgfraude;
- 3: drugsproductie.

Hiervan zijn mensen namelijk direct het slachtoffer. We handelen minimaal 12 casussen per jaar af. Daarnaast verrichten we onderzoek naar afwijkingen op branches, maken die zichtbaar en richten we ons op plekken waar weinig zicht is zoals, bedrijventerreinen en het buitengebied.

Ieder jaar behandelen we 12 casussen, zodanig dat deze een halt toe zijn geroepen of opgelost zijn. Elk jaar vergelijken we met een voorafgaand jaar aan de hand onder andere de volgende indicatoren; meldingen bij het meldpunt niet-pluis, aantal RIEC casussen, aantal integrale controles etc.

Het integraal veiligheidsplan 2023-2026 wordt in 2023 vastgesteld door de raad. Zodra het mogelijk is nemen we de vastgestelde prestaties op in de MPB tot die tijd hanteren we de huidige.

1.1.4 Beter zicht op digitale criminaliteit en de aanpak

We krijgen beter zicht op digitale criminaliteit en de aanpak ervan. We creëren bewustwording en we vergroten de meldingsbereidheid. De verwachting is dat horizontale fraude nog stijgt we willen dat deze stijging afvlakt.

Bij digitale criminaliteit gaat het om delicten die worden gepleegd met een ict middel, maar die niet gericht zijn op een ict middel. Bij horizontale fraude gaat het om digitale criminaliteit waar burgers en bedrijven het slachtoffer van zijn geworden. Naast de preventieve acties en het in kaart brengen van activiteiten van ketenpartners rapporteren we op dit moment alleen via de indicator horizontale fraude. We volgen de ontwikkelingen gaan daar in mee.

Het integraal veiligheidsplan 2023-2026 wordt in 2023 vastgesteld door de raad. Zodra het mogelijk is nemen we de vastgestelde prestaties op in de MPB tot die tijd hanteren we de huidige.

1.1.5 Voorkomen en verminderen van High Impact Crime

Het voorkomen en verminderen van High Impact Crime- feiten in Apeldoorn, zodanig dat subjectieve en objectieve cijfers gelijk blijven of dalen. Elk jaar vergelijken we met een voorafgaand jaar aan de hand van onder andere de indicatoren aantal inbraken, overvallen en meldingen huiselijk geweld.

In het integraal veiligheidsplan 2023-2026 is high impact crime geen prioriteit meer.

1.1.6 Uitvoeren projectplan Explosievenruiming

De afsluiting van het project fase 1 is gepland in het jaar 2024.

In fase 2 (Caitwickerzand en 't Sol) nemen we op basis van de resultaten van het veldonderzoek in dat gebied met de eigenaren besluiten over de gewenste vervolgaanpak.

NIEUWE ONTWIKKELING

Aanpak Ondermijnende Criminaliteit

De ondermijnende criminaliteit (drugs, wapenhandel, afpersingen, bedreigingen, steekpenningen) heeft de afgelopen jaren in Nederland een versnellings-effect gekregen. Tientallen miljarden gaan hier in om en de aanpak hiervan vraagt om meer strategische denk- en ontwikkelkracht. De aanpak is anders dan bij de meer traditionele vormen van criminaliteit. De Strategisch Adviseur Veiligheid is het boegbeeld voor deze ontwikkeltaak.

De versterking van het programma veiligheid heeft onder meer plaatsgevonden door op verzoek van uw raad uitvoering te geven aan het actieplan ondermijning.

Benodigd budget: Voor de versterking van het programma veiligheid wordt er structureel € 675.000 per jaar uitgetrokken.

Apeldoorn stad van Veiligheid

Apeldoorn als stad van veiligheid richt zich op het verzilveren van de kansen die het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering, de aanwezigheid van alle krijgsmachtdelen van defensie, de politie academie met zich meebrengen. Ook de plekken van herinnering als het Apeldoornsche Bosch en ereveld Loenen passen hierbij.

Benodigd budget: In 2023 € 250.000 en de jaren daarna PM

Jaarwisseling nieuwe stijl

De raad heeft besloten dat er geen consumentenvuurwerk meer mag worden afgestoken. De implementatie van het afsteekverbod consumentenvuurwerk vraagt om extra financiële middelen voor flankerende maatregelen en er moet rekening worden gehouden met mogelijke schadeclaims van vuurwerkhandelaren wegens omzetsderving als gevolg van het afsteekverbod.

Benodigd budget: Vanaf 2023 tot en met 2026 is er elk jaar € 270.000 beschikbaar gesteld voor het geven van een andere invulling aan het vieren van de jaarwisseling anders dan het afsteken van consumentenvuurwerk. De raad heeft in juni 2022 al besloten om € 75.000 beschikbaar te stellen voor burgerinitiatieven.

Kwaliteit kernregistraties

Het belang van de basisregistraties is evident; alle betrokkenen hebben baat bij slim gebruik van veel gebruikte overheidsgegevens zoals adressen, persoonsgegevens, bedrijfsnamen en geo-informatie. En dat staat of valt bij een juiste kwaliteit van deze basisregistraties. Kwaliteit is belangrijk voor het Stelsel van Basisregistraties. De gegevens uit basisregistraties worden namelijk veel en verplicht gebruikt in allerlei belangrijke (overheids)processen. Zo maken meer dan 2.000 instanties gebruik van de BRP. De BAG is de bron van alle officiële adressen en met de BGT kan iedereen gebruik maken van dezelfde basisset grootschalige topografie van Nederland.

Benodigd budget: In 2023 en 2024 € 422.000 per jaar
Vanaf 2025 € 172.000 structureel per jaar

Mensenhandel

We bestrijden mensenhandel, o.a. het tegengaan van loverboys en uitbuiting van prostituees

Benodigd budget: € 60.000 per jaar

Programma manager Integrale veiligheid

Het coalitieakkoord, een interne analyse van wat we als organisatie beter te richten hebben t.a.v. ondermijning en het nieuwe IVA maken duidelijk dat het nodig is om Integrale Veiligheid meer als één geheel te laten functioneren. Daarom is hiervoor een programmamanager aangesteld, voor de duur van de collegeperiode. Dit zal ook helpen om de werkdruk te verlichten.

Benodigd budget: Vanaf 2023 wordt er voor 3,5 jaar € 133.000 per jaar uitgetrokken voor de programmamanager veiligheid

Strategische adviseur veiligheid

Structureel opnemen van de strategisch adviseur Veiligheid in de MPB, vanaf jaarschijf 2024

Benodigd budget: € 140.000 in 2024 en verdere jaren

Versterken thema Veiligheid

Thema Veiligheid neemt steeds een belangrijke rol in onze maatschappij. Op een aantal vlakken nam het gemeentebestuur reeds maatregelen of formuleerde het voorstellen. Als we niet meer formatie voor Veiligheid gaan inzetten dan lopen wij risico's. De hoeveelheid casuïstiek neemt toe, de noodzaak tot verbinding groeit: we moeten steeds harder werken om Apeldoorn even veilig te houden. Daarnaast hebben we de verantwoordelijkheid om een goed werkgever te zijn. In de huidige arbeidsmarkt is dat extra belangrijk.

Benodigd budget: Structureel € 243.000

Doelstelling 1.2 Voorkomen en verminderen van de onveiligheid in Apeldoorn veroorzaakt door brand, ramp of crisis

Wij nemen deel aan de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG). De VNOG voert voor ons een aantal taken uit op het gebied van brandweer en rampenbestrijding. De VNOG behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening met behoud van de lokale verankering, conform de Wet Veiligheidsregio's. Daarmee draagt de VNOG bij aan het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse inwoners, bedrijven en instellingen op het gebied van fysieke veiligheid.

PRESTATIE

1.2.1. Toekomstvisie VNOG

De VNOG heeft een toekomstvisie vastgesteld waarin meerdere prestaties zijn afgesproken, waaronder versterking bevolkingszorg en voldoende (vrijwillig) brandweerpersoneel.

De VNOG is een zgn. verbonden partij. De gemeenteraad wordt tijdig betrokken en geconsulteerd bij de belangrijke beslismomenten zoals de Kadernota, de Begroting en de Jaarrekening. Er is gewerkt, aangepast door corona en de opvang van de vluchtelingen, aan de doelstellingen opgenomen in het Regionale Beleidsplan 2021-2024 en het daaraan ten grondslag liggende Regionale Risicoprofiel.

1.2.2 Stimuleren zelfredzaamheid en risicobewustzijn van inwoners, bedrijven en organisaties

Het is belangrijk dat iedereen risicobewust is en preventief handelt om zelf risico's te voorkomen of te verkleinen. De VNOG gaat samen met inwoners, bedrijven en organisaties onze regio en gemeente veiliger maken door:

- Burgers, bedrijven en organisaties te stimuleren tot zelf- en samenredzaamheid en het nemen van eigen verantwoordelijkheid bij incidenten, rampen en crisis en het voorkomen daarvan; en
- Inwoners en bezoekers te informeren over risico's en handelingsperspectieven te bieden bij incidenten

1.2.3 Vakbekwaam en deskundig door gebruik passend materieel en goed opgeleide, getrainde en geoefende medewerkers

De VNOG groeit toe naar een compacte en slagvaardige brandweer, GHOR en multidisciplinaire crisisorganisatie met beter passend materieel en bijbehorende goed opgeleide, getrainde en geoefende medewerkers. Daarbij neemt de VNOG verantwoordelijkheid waar mogelijk en ondersteunen ze waar nodig.

Als gemeente hebben we ook een eigen verantwoordelijkheid als onderdeel van de multidisciplinaire crisisorganisatie. We organiseren als gemeente zelf jaarlijks (bestuurlijke) opleidingen, trainingen en oefeningen op het gebied van de rampenbestrijding en crisisbeheersing waarbij de intensiteit afhangt van de mate waarin de crisisorganisatie ervaring heeft op dit gebied, zodanig dat het bestuur en de organisatie goed is voorbereid op de uitvoering van hun taak tijdens een ramp of crisis.

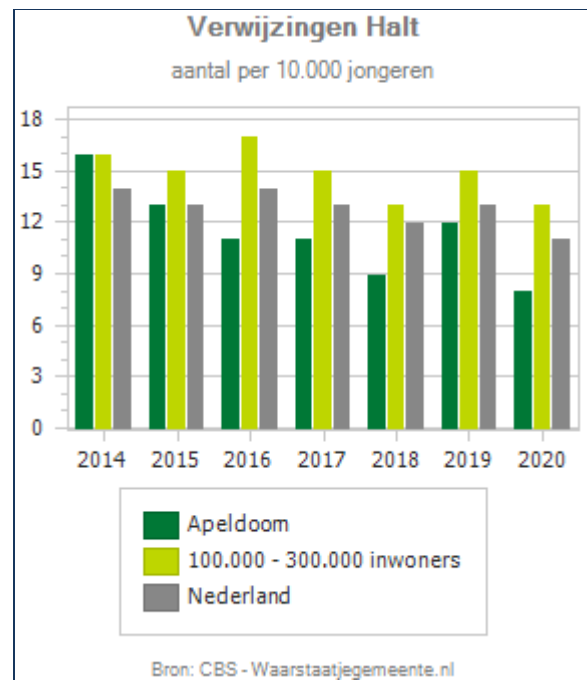
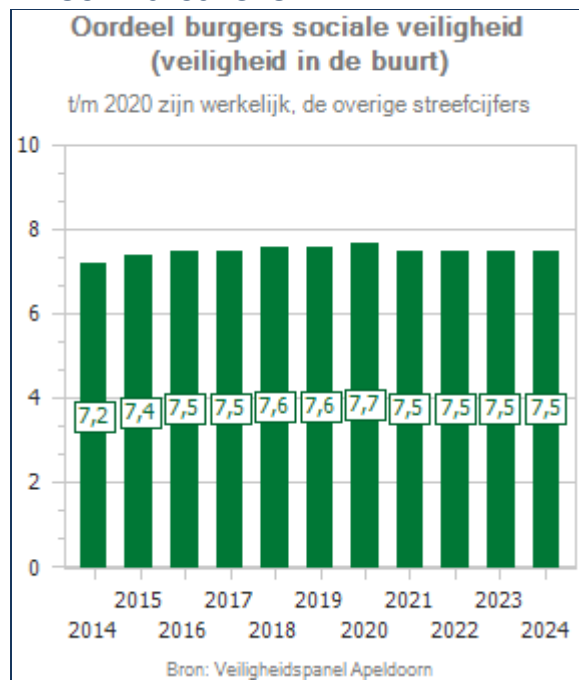
1.2.4 Een sterke informatiepositie om zorg en hulp beter te verlenen, sneller en adequater te kunnen optreden en de juiste informatie over veiligheid te kunnen geven.

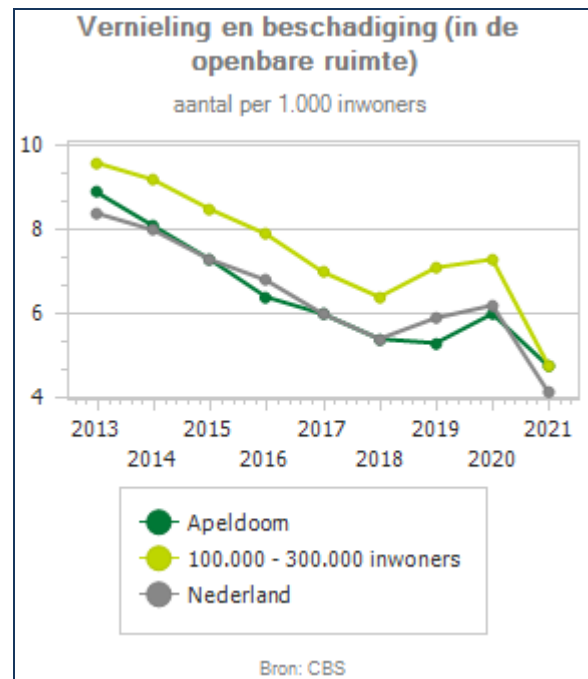
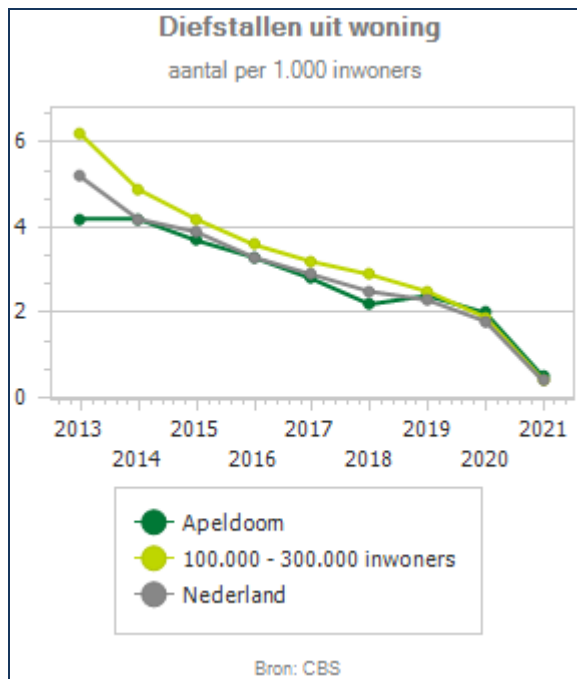
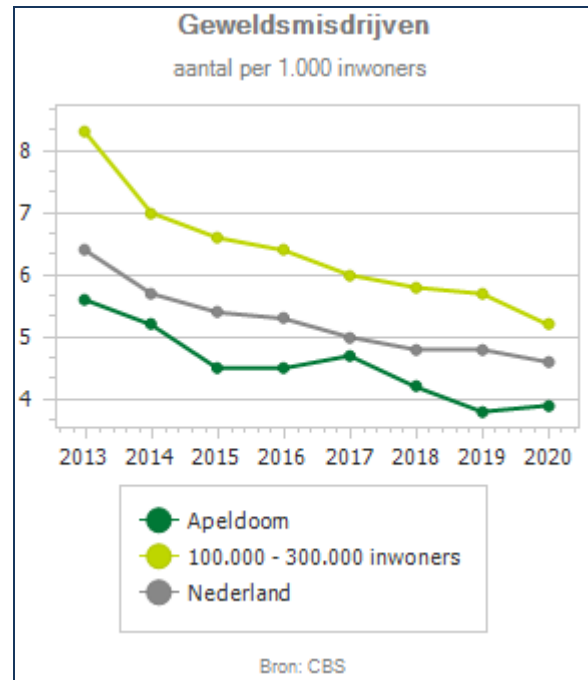
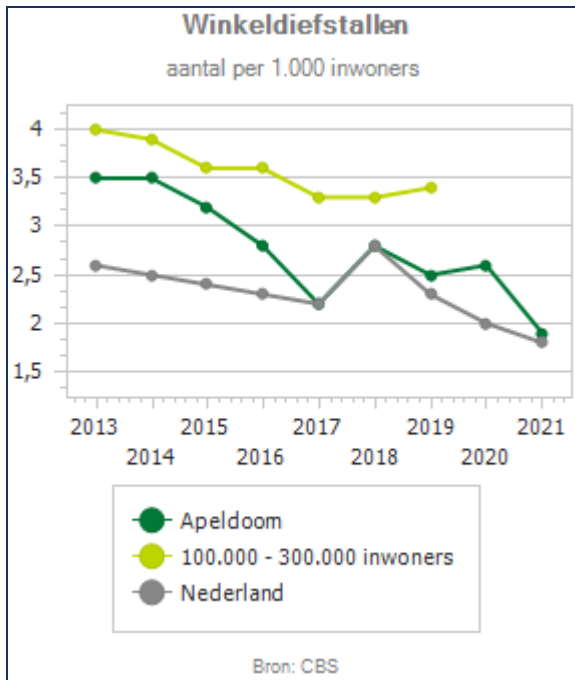
Voor de uitoefening van alle taken door de VNOG is een sterke informatiepositie een vereiste. Door een versterking van de informatiepositie wil de VNOG de incidentbestrijding, risico- en crisisbeheersing en het verlenen van zorg en hulp beter te verlenen, sneller en adequater te kunnen optreden en de juiste informatie over veiligheid te kunnen geven.

Enkele voorbeelden van de in het beleidsplan 2021-2024 opgenomen te bereiken doelen zijn:

- bij crisisbeheersing om conform de toetsingscriteria van de Inspectie te beschikken over een actueel risicobeeld, dat continu toegankelijk en beschikbaar is voor de parate crisisorganisatie;
- een veiligheidsdashboard gebaseerd op het risicoprofiel van de gemeente beschikbaar in de gehele regio;
- een goede informatiepositie voor de eigen bedrijfsvoering van de VNOG. Voor de gemeente Apeldoorn vinden we goede KPI's wezenlijk om vast te stellen of de gestelde maatschappelijke doelen zijn behaald en waar eventueel bijsturing of bijstelling gewenst is.

Effectindicatoren

Trendanalyse

Deze kengetallen zijn verplicht in het kader van de BBV en worden gegenereerd uit de gegevens van het CBS. Voor een uitgebreide trendanalyse verwijzen we naar de halfjaarlijkse veiligheidsbrief. Daarin wordt uw raad uitgebreid geïnformeerd over de stand van zaken en ontwikkelingen in het veiligheidsdomein. Uw raad ontvangt dan informatie, die actueler is dan de onderstaande/bovenstaande kengetallen.

Twee keer per jaar wordt de raad via het college geïnformeerd over de resultaten en waargenomen trends via de Veiligheidsbrief. Als het nodig is wordt bijgestuurd. Deze analyse in de Veiligheidsbrief gaat over recentere cijfers dan die door het CBS landelijk beschikbaar zijn. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u naar de deze veiligheidsbrieven.

Het integraal veiligheidsplan Apeldoorn (IVA) kent een looptijd van 4 jaar. Na 2 jaar uitvoering te hebben gegeven aan het IVA stellen wij een tussentijdse rapportage op. Ook deze legt het college voor aan de raad om, indien nodig, te kunnen bijstellen op de prioritering van de veiligheidsthema's en de indicatoren.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Beheer- en organisatieplan rampenbestrijding en crisisbeheersing	
Integraal Veiligheidsplan Apeldoorn 2019-2022	31-12-2022
Uitbreiding beleidslijn Bibob-beleid Apeldoorn	31-12-2023
Beleidskader Camerabeveiliging in Apeldoorn 2018	
Programmabegroting VNOG 2023-2026	31-12-2024
Regionaal beleidsplan 2021-2024	31-12-2024
Regionaal risicoprofiel 2021-2024	31-12-2024
Regionaal Crisisplan 2020-2023	31-12-2023

Toprisico's financieel

Toprisico's niet-financieel

Programma 2

Taakvelden	Jaarrekening 2021	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2021	Saldo 2022 (incl 1e wijziging)	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-12.141	-12.104	12.874	365	-12.509	-12.631	-12.960	-12.955
1.2 Openbare orde en veiligheid	-6.576	-3.051	7.884	896	-6.988	-6.980	-6.978	-7.093
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-48							
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-18.765	-15.155	20.758	1.261	-19.497	-19.611	-19.938	-20.048
0.10 Mutaties reserves	140			81	81			
Totaal	-18.625	-15.155	20.758	1.342	-19.416	-19.611	-19.938	-20.048

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Op taakveld 1.2 Veiligheid hebben wij een verschil van afgerond totaal 4.000.000,-. Het verschil wordt voornamelijk door 4 posten veroorzaakt.

- Aan nieuwe ontwikkelingen hebben wij te maken met 2.100.000,- i.v.m. nieuw beleid.
- De salariskosten zijn herverdeeld naar taakvelden voor een bedrag van 1.100.000,-. Dit is een budgettaire actie.
- Verhoging van de algemene uitkering voor verwarde personen voor 400.000,- (Veiligheidshuis).
- Diverse verschillen van beneden de 500 K voor totaal van 400.000,-.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland/GHOR

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland voert de regionale taken uit op het terrein van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De Veiligheidsregio doet dat ook op lokaal niveau zoals dat is aangegeven in de Wet Veiligheidsregio's. Daarmee draagt de VNOG bij aan het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse burgers, bedrijven en instellingen.

Link naar jaarstukken

[Jaarverslag 2021](#)

Prestatie afspraken

Risico's

De VNOG kan normaal gesproken de risico's opvangen binnen haar eigen reserves. In het rapport commissie van Arkel wordt geadviseerd het weerstandsvermogen aanzienlijk te verhogen. Het algemeen bestuur heeft dit voorstel overgenomen. De weerstandscapaciteit bestaat uit het totaal van middelen dat beschikbaar is om de risico's financieel af te dekken. Het beschikbare weerstandsvermogen rekening 2020 bedraagt € 3.745.114. De benodigde weerstandscapaciteit is € 3.166.100. De ratio is 1,18 en daarmee ruim voldoende.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 10.474.000

Programma 3

Openbare ruimte

Taakvelden:

- 0.63 Parkeerbelasting
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.5 Openbaar vervoer
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- 7.2 Riolering
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 0.10 Mutaties reserves

Hoofddoelstelling

1. Bereikbare, leefbare stad en omgeving, zoals verwoord in de Omgevingsvisie 2040 Woest Aantrekkelijk Apeldoorn, waar doorstroming voor fiets, auto en openbaar vervoer voorop staat (slim, duurzaam, innovatief)

Subdoelstelling

1.1 Iedereen moet zich op een betaalbare wijze kunnen verplaatsen met innovatieve vormen van vervoer

1.2 Optimale doorstroming met fiets, auto en openbaar vervoer, waarbij zorgvuldig ruimtegebruik uitgangspunt is

Prestatie

1.1.1. We faciliteren vraagafhankelijk vervoer als aanvulling op het regulier openbaar vervoer

1.1.2 We stellen een plan voor deelmobiliteit op, faciliteren en stimuleren deelmobiliteit, in het licht van nieuwe stedelijke ontwikkelingen in de binnenstad, Kanaalzone en Spoorzone

1.2.01 We verbeteren de doorstroming van het noordoostelijk deel van de Ring (Laan van Zevenhuizen en Laan van Osseveld) en tussen A50 en Ring door het vergroten van de capaciteit.

1.2.02 We verminderen het doorgaand verkeer in Zevenhuizen Zuidbroek

1.2.03 We nemen deel aan de planvorming N786

1.2.04 We lobbyen voor landelijke en regionale bereikbaarheid van Apeldoorn (weg en spoor)

1.2.05 We maken de AGOVV velden inzetbaar voor de structurele parkeeroplossing Apeldoorn-west

1.2.06 We verbeteren de beschikbaarheid en toegankelijkheid van het parkeren met diverse projecten uit de Parkeervisie en de Visie op Mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn

1.2.07 We verkennen de mogelijkheid van een directe treinverbinding en extra station

1.2.08 We vergroten de bereikbaarheid en leefbaarheid door het realiseren van slimme mobiliteitsoplossingen waaronder slimme verkeerslichten

1.2.09 We verbeteren de voorzieningen om de fiets te kunnen parkeren

1.3 Iedereen moet veilig kunnen deelnemen aan het verkeer	1.3.1 We verbeteren de verkeersveiligheid door fysieke maatregelen en door educatie
	1.3.2 We realiseren veilige fietsroutes
1.4 Schoner en stiller verkeer in stad en omgeving	1.4.1 We verkennen manieren waarop de binnenstad goed bereikbaar blijft waarbij de ambities van het Stadspark worden gerealiseerd.
	1.4.2 We maken een laadvisie, plaatsen laadpalen en faciliteren marktpartijen bij plaatsing laadpalen en inrichten van tankpunten schone brandstoffen.
1.5 We stimuleren de ontwikkeling van luchthaven Teuge tot duurzame luchthaven voor General Aviation en streven naar een leefbare omgeving met betrekking tot vliegverkeer	1.5.1 Met de Cleantech Regio ondersteunen we het onderzoek van het Dutch Electric Aviation Centre (DEAC) op vliegveld Teuge naar verduurzaming van de luchtvaart
	1.5.2 We lobbyen samen met Gelderse partners en Provincie Gelderland tegen de geplande laagvliegroutes van en naar Lelystad Airport over de Veluwe
	1.5.3 We monitoren vliegbewegingen en meten vliegtuiggeluid, zodat we kunnen vaststellen waar en wanneer geluidsniveaus worden overschreden.
2. Een royale en veerkrachtige groen-blaauwe omgeving voor mens, dier en natuur	2.1 Klimaatbestendiger door stad en dorpen te vergroenen en waterrobuust in te richten
	2.1.1 We ontwikkelen een strategische agenda voor klimaatadaptatie&natuur
	2.1.2 We starten met de implementatie van NIKA
	2.1.3 We koppelen 6 ha verhard oppervlak af en pakken wateroverlastknelpunten aan
	2.1.4 We dragen bij aan het herstel van het natuurlijk watersysteem om droogte tegen te gaan
	2.1.5 We werken verder aan het herstel van beken en sprengen

		2.1.6 We werken verder aan de vergroening van de stad en hoofdgroenstructuur
2.2 Het verbeteren van het leefgebied van inheemse soorten van plant en dier.		2.2.1 We lossen ecologische knelpunten op en realiseren ecospots
		2.2.2 We vergroten de biodiversiteit in het buitengebied door stimuleringsmaatregelen
		2.2.3 We brengen inwoners meer in verbinding met de Apeldoornse natuur
		2.2.4 We zetten in op natuurherstel en duurzaam houtgebruik van onze bossen
2.3 Vergroenen (meer en beter groen) voor een aantrekkelijke en gezonde stad, dorpen en landelijk gebied		2.3.1 We werken aan de realisatie van de klimaatrobuuste Groene mal
		2.3.2 We actualiseren het bomenbeleid
		2.3.3 We actualiseren de groenstructuurkaart en maken deze omgevingsplanklaar
		2.3.4 We werken aan het vergroenen van de wijken en aan het beter benutten van bestaand groen
2.4 Verbeteren van het dierenwelzijn		2.4.1 We voeren de Notitie Dierenwelzijn uit.
3. Realiseren en beheren van een openbare ruimte die veilig, toegankelijk, klimaatbestendig, toekomstbestendig, uitnodigend en gezond is.	3.1 In stand houden van de basiskwaliteit van de openbare ruimte ten aanzien van functionaliteit en veiligheid	3.1.1 Kwaliteit van de wegen, paden en pleinen volgens bewonerspanel gewaardeerd op 7.0 of hoger
		3.1.2 Voorkomen van onveilige situaties en kapitaalvernietiging
	3.2 Vergroten van de biodiversiteit in het beheer van de openbare ruimte	3.2.1. Vermeerdering aandeel bloemrijk grasland en wijzigen maaibeleid
		3.2.2 Verbeteren groeiplaatsen bomen, toename kroonvolume bomen, afkoppelen regenwater bij groot onderhoud en omvorming van verharding naar groen

	3.2.3 Tegengaan van overlastgevende soorten zoals de eikenprocessierups, onder meer door vergroten biodiversiteit
3.3 Vergroten duurzaamheid en circulariteit in het beheer van de openbare ruimte	3.3.1 Circulariteit als ambitie opnemen in aanbestedingen
	3.3.2 Werfterrein in Zuid omvormen tot terrein voor meer circulaire materialen
3.4 Vergroting van het aantal plekken voor spelen en ontmoeten	3.4.1 In 2023 ontwikkelen we een uitvoeringsplan voor spelen en ontmoeten in de openbare ruimte en versterken we onze uitvoeringsorganisatie op dit gebied
3.5 Toekomstbestendige openbare ruimte	3.5.1 Wij leggen de gemeenteraad een Strategisch Assetmanagementplan (SAMP) voor waarin de raad kan bepalen hoe moet worden omgegaan met de “knoppen” kwaliteit, geld en risico’s
3.6 Zorgdragen voor gedifferentieerd aanbod aan begraafplaatsen en herdenken	3.6.1 Voldoende aanbod voor begraven en cremeren in Apeldoorn
	3.6.2 Onderzoeken mogelijkheid om natuurbegraven toe te voegen
	3.6.3 Evenwicht tussen kosten en opbrengsten met voldoende differentiatie in tarieven
	3.6.4 Onderzoek naar mogelijkheden van herdenken in Apeldoorn
3.7 Zorgdragen voor beheer en exploitatie van parkeergarages en rijwielstallingen	3.7.1. Beheren van minimaal 7 rijwielstallingen
	3.7.2 Beheren en exploiteren van 5 parkeergarages
3.8 Zorgdragen voor een storingsdienst	3.8.1 Storingsdienst reageert 24/7 op acute knelpunten in de openbare ruimte.
3.9 Zorgdragen voor gladheidsbestrijding	3.9.1 Na een melding van verwachte gladheid kennen de strooiwagens een uitruktijd van maximaal 1 uur. Na de uitruktijd hebben de strooiploegen een strooitijd van maximaal 2 uur

3.9.2 Zorgen voor gestrooide wegen
binnen 400 meter van elke woning

3.10 Een inclusieve overheid

3.10.1 Minimaal 100 collega's vanuit de
Participatiewet of (oude) Sociale
Werkvoorziening werken in de openbare
ruimte

3.10.2 We bieden werkleerlijnen en BBL
plekken aan om mensen nieuwe stappen
op de arbeidsmarkt te laten zetten

Programma 3 Openbare ruimte

Portefeuillehouder(s): W. Willems, D.S. Huizer

Ambitie van het programma

We werken in de openbare ruimte aan onze Brede Welvaart. De thema's Samenleving en Welzijn, Inkomen en Arbeid en Gezondheid en Leefomgeving geven we hier letterlijk vorm. Bij de uitwerking volgen we de kaders van de omgevingsvisie die we hebben vertaald naar een viertal opgaven om de stad en de 14 dorpen verder te versterken.

Speerpunten van beleid

1. Stadmaken

Met een veilige, toegankelijke, klimaatbestendige, toekomstbestendige, uitnodigende en gezonde buitenruimte, bieden we kans aan nieuwe woon- en werkmilieus. Met royaal groen benutten we onze kernkwaliteit.

2. Vitale dorpen en buitengebied

De omgevingsvisie biedt ruimte aan de stad en de dorpen. Ieder dorp heeft een eigen karakteristiek en verdient de openbare ruimte die daarbij hoort. Via landschapsontwikkeling voegen we - samen met de partners en grondeigenaren - kwaliteit toe.

3. Fysiek fundament

Ons natuurlijke systeem van water en groen vormt de basis. Juist daarom investeren we in de groene mal die de stad en het buitengebied verbindt en versterken we met onze partners de kwaliteit van het landschap. We houden ons water vast en maken Apeldoorn klimaatbestendig en biodivers.

4. Sociaal fundament

De openbare ruimte biedt kansen voor ontmoeting. Veel groen en bankjes nodigen uit tot nieuwe contacten en een goed gesprek. Daarbij zoeken we naar buitenruimte die ons uitdaagt om in beweging te komen. De stad als sportschool.

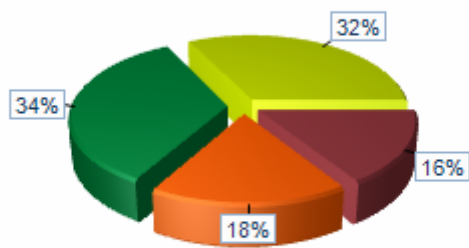
Dit alles doen we in combinatie met onze energietransitie. Zonneparken krijgen een goede inpassing in de buitenruimte en aardgasvrij maken van wijken, willen we combineren met andere werkzaamheden in de openbare ruimte. Uiteraard is circulair werken het devies. Werk met werk maken, noemen we dat.

Via gebiedsprofielen en vitaliteitsagenda's gaan we gebiedsgericht aan de slag, daarmee geven we de participatie verder vorm en halen we de specifieke vraagstukken uit de wijken en dorpen op.

De opgave voor de openbare ruimte werken we uit in 3 hoofddoelstellingen:

- Hoofddoelstelling 1 Bereikbare, leefbare stad en omgeving, waar doorstroming voor fiets, auto en openbaar vervoer voorop staat (slim, duurzaam, innovatief)
- Hoofddoelstelling 2 Een royale en veerkrachtige groen-blauwe omgeving voor mens, dier en natuur
- Hoofddoelstelling 3 Realiseren en beheren van een openbare ruimte die veilig, toegankelijk, klimaatbestendig, toekomstbestendig, uitnodigend en gezond is

Uitgavenverdeling binnen programma

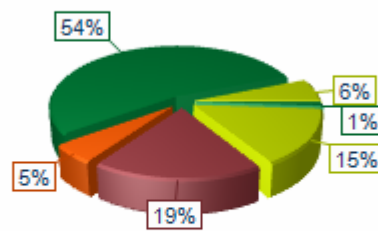

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 17,56 mln
Verkeer en vervoer	€ 18,44 mln
Riolering	€ 9,59 mln
Overige taakvelden	€ 6,5 mln

Totaal lasten

€ 54,09 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 1,50 mln
Riolering	€ 13,39 mln
Verkeer en vervoer	€ 1,29 mln
Parkkeerbeasting	€ 4,69 mln
Begraafplaatsen en crematoria	€ 3,74 mln
Overige taakvelden	€ 0,25 mln

Totaal baten

€ 24,86 mln

Hoofddoelstelling 1. Bereikbare, leefbare stad en omgeving, zoals verwoord in de Omgevingsvisie 2040 Woest Aantrekkelijk Apeldoorn, waar doorstroming voor fiets, auto en openbaar vervoer voorop staat (slim, duurzaam, innovatief)

We dragen met onze werkzaamheden op het gebied van mobiliteit bij aan Gezondheid en Leefomgeving, als onderdeel van de Brede Welvaart uit het Coalitieakkoord 2022-2026. De kwaliteit van de openbare ruimte en de verdere doorontwikkeling bij het 'stad maken' wordt voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige verkeersstructuren. Te voet, met de fiets, het openbaar vervoer en de auto moet iedereen zich veilig, (waar nodig) snel en betaalbaar kunnen verplaatsen. Er wordt flink geïnvesteerd op dit vlak, waarbij tevens zoveel mogelijk kansen worden benut om bij te dragen aan het realiseren van de overige beleidsdoelstellingen, zoals het versterken van de groenstructuren. Om de gevolgen voor de ruimte en het leefmilieu zo klein mogelijk te houden zetten we in op slimme, duurzame en innovatieve oplossingen. De vastgestelde verkeersvisie 2016-2030 en de Omgevingsvisie en de daarin beschreven gebiedsprofielen zijn het onderliggende kader.

Doelstelling 1.1 Iedereen moet zich op een betaalbare wijze kunnen verplaatsen met innovatieve vormen van vervoer

We vinden het belangrijk dat iedereen in Apeldoorn kan deelnemen aan maatschappelijke activiteiten. Maatwerk en nieuwe vormen van vervoer zijn daarbij nodig. Op het gebied van openbaar vervoer wordt in opdracht van de provincie Gelderland per december 2022 een nieuwe concessie gereden. Inzet van Apeldoorn is dat iedereen van dit openbaar vervoer gebruik moet kunnen blijven maken en dat het betaalbaar blijft. Vraagafhankelijke vormen van vervoer, aanvullend op het reguliere busvervoer, zorgen een fijnmazigheid zodat iedereen vervoer tot zijn/haar beschikking heeft.

Indicatoren:

Dit doel laat zich moeilijk in een getal of beoordeling vangen.

PRESTATIE

1.1.1. We faciliteren vraagafhankelijk vervoer als aanvulling op het regulier openbaar vervoer

Per 11 december 2022 is EBS de nieuwe busvervoerder. Samen met EBS en de provincie zullen we ons blijven inspannen voor goed openbaar vervoer voor onze inwoners. Dit kan met reguliere bussen maar ook met kleinschaliger vervoer, zoals buurtbussen of HaltetaxiRRReis.

1.1.2 We stellen een plan voor deelmobiliteit op, faciliteren en stimuleren deelmobiliteit, in het licht van nieuwe stedelijke ontwikkelingen in de binnenstad, Kanaalzone en Spoorzone

Deelmobiliteit heeft zijn intrede gedaan in Apeldoorn. Deelfietsen en deelscooters worden door verschillende aanbieders uitgerold. We bezien welke rol de gemeente hierin gaat nemen, en stellen aan de hand daarvan randvoorwaarden bij de uitrol van deze nieuwe vormen van vervoer. Bij de stedelijke ontwikkelingen zoals die in de Omgevingsvisie staan benoemd speelt deelmobiliteit ook een belangrijke rol.

Doelstelling 1.2 Optimale doorstroming met fiets, auto en openbaar vervoer, waarbij zorgvuldig ruimtegebruik uitgangspunt is

Efficiënte netwerken zijn van belang om alle verplaatsingen op te vangen. Hierbij gaat het om netwerken voor wandelen, fietsen, auto's en openbaar vervoer, overstappunten en parkeervoorzieningen.

Veel verplaatsingen worden te voet gemaakt. Meer dan voorheen willen we de aandacht richten op deze duurzame manier van verplaatsen, vooral in de binnenstad die de komende jaren transformeert naar een Stadspark. Het gebruik van de fiets heeft veel voordelen. Door meer ruimte aan de fiets te geven (snellere, directere routes en meer stallingscapaciteit), verbetert de bereikbaarheid op een duurzame manier. In de woonwijken krijgt de fietser en voetganger meer aandacht, te beginnen bij herinrichtingsopgaven.

Voor het autoverkeer gaat het om het verbeteren van de doorstroming op met name de ring en de aansluitingen op regionale en landelijke hoofdwegen. In 2022 zijn de effecten verkend van de ruimtelijke ambities op het wegennet (onderzoek naar hoofdwegen en mobiliteit Apeldoorn 2040, maart 2022). Naast investeringen in fiets, parkeren en deelmobiliteit, zijn ook aanpassingen aan de hoofdwegen, waaronder de ring, nodig om de stad bereikbaar te houden. De komende jaren gaan we deze maatregelen voorbereiden. Toepassen van slimme technieken (smart city, intelligente verkeerslichten) dragen bij aan de doorstroming. Daarnaast is een goede doorstroming van de nationale en regionale hoofdwegen van belang om Apeldoorn bereikbaar te houden. Waar mogelijk worden verbeteringen aan de hoofdwegenstructuur gecombineerd met verbeteringen in de groenstructuren.

Door toepassing van slimme technieken kunnen ook het openbaar vervoer en de hulpdiensten geprioriteerd worden.

We werken aan de transformatie van de parkeergarages in de binnenstad naar hubs en de daarvoor benodigde voorzieningen, waar van de ene naar de andere vervoerwijze kan worden overstapt met als doel om het autonetwerk en leefmilieu minder te belasten. De binnenstad kan hierdoor ook ontwikkelen tot autoluw gebied en er ontstaat ruimte op straat om meer te vergroenen en het Stadspark verder vorm te geven. Het NS station ontwikkelt zich tot een mobiliteitsknooppunt, mede vanwege de ontwikkelingen in de spoorzone, Kanaalzone en in de binnenstad. Hier worden verkenningen naar uitgevoerd. Daarnaast verkennen we ook de mogelijkheden voor hubs aan de rand van de stad waar overslag van goederen en personen naar schone vervoermiddelen kan plaatsvinden.

Efficiënt ruimtegebruik heeft ook te maken met parkeerfaciliteiten voor auto en fiets. Met name in de binnenstad wordt dit geoptimaliseerd en geconcentreerd in parkeergarages en kan de vrijkomende ruimte worden aangewend voor andere functies. We zetten in op het gebruiksvriendelijk maken van parkeervoorzieningen.

Indicatoren:

De effectiviteit van de prestaties wordt weergegeven aan de hand van de waardering van bewoners en bedrijven van de bereikbaarheid. Na de uitvoering van de prestaties wordt een verhoging van het waarderingscijfer verwacht. Dit waarderingscijfer wordt bepaald aan de hand van tweejaarlijks onderzoek onder bewoners.

Idealiter is een objectieve meting van de verbetering in de doorstroming gewenst, maar deze analyses zijn complex en vragen veel investeringen.

PRESTATIE

1.2.01 We verbeteren de doorstroming van het noordoostelijk deel van de Ring (Laan van Zevenhuizen en Laan van Osseveld) en tussen A50 en Ring door het vergroten van de capaciteit.

De voorbereiding voor de verdubbeling van de Laan van Zevenhuizen ter hoogte van de Sluisoordlaan heeft even pas op de plaats gemaakt vanwege het onderzoek naar de effecten van de ruimtelijke ambities op de hoofdwegen. Uit dit onderzoek is duidelijk geworden dat een verdubbeling van het noordoostelijke deel van de ring essentieel is om de stad bereikbaar te houden. Daarom is in deze MPB een claim opgenomen voor verdubbeling van het resterende gedeelte van de ring, namelijk de verdubbeling van de Laan van Zevenhuizen tussen Sluisoordlaan en Deventerstraat (zie nieuwe ontwikkeling). We bereiden dit project als één geheel voor in 2023.

We vergroten ook de capaciteit van Kanaal Noord tussen Anklaarseweg en Laan van Zevenhuizen (zie nieuwe ontwikkeling) en ter hoogte van de aansluiting Oost Veluweweg met de A50.

De werkzaamheden aan de tunnel in de Laan van Osseveld en de verbreding van de Laan van Osseveld worden in maart 2023 afgerond.

1.2.02 We verminderen het doorgaand verkeer in Zevenhuizen Zuidbroek

Vanwege stikstof zijn de procedures voor de uitvoering van maatregelen om het doorgaande verkeer in de wijk Zevenhuizen Zuidbroek te verminderen, on hold gezet. In 2023 blijven we de ontwikkelingen rond stikstof volgen. Het voornemen om de maatregelen uit te voeren blijft onverminderd van kracht zoals ook in het Coalitieakkoord staat beschreven.

1.2.03 We nemen deel aan de planvorming N786

We participeren in de planvorming van de Provincie Gelderland voor de N786. Dit project maakt onderdeel uit van het multiproject Eerbeek-Loenen 2030. Aangezien de provincie om financiële redenen heeft aangegeven geen rondweg te willen realiseren om het verkeersprobleem in Loenen op te lossen, zetten we in overleg met het dorp en de provincie stevig in op maatregelen die de leefbaarheid in het dorp vergroten. Eind 2022 moet er meer duidelijkheid komen over de snelheid op de belangrijkste wegen in dit gebied, waaronder de Kanaalroute, en de maatregelen die hiervoor nodig zijn.

1.2.04 We lobbyen voor landelijke en regionale bereikbaarheid van Apeldoorn (weg en spoor)

Omdat een goede bereikbaarheid een belangrijke randvoorwaarde is voor de ambities in Apeldoorn 2040 en de overige verstedelijkingsopgaven in de Cleantech Regio, lobbyen we samen met regionale partijen voor goede weg- en spoorverbindingen: een verbetering van de bereikbaarheid van Apeldoorn over de weg (de A1 tussen Apeldoorn en Barneveld en de A50 tussen Zwolle-Apeldoorn-Arnhem) en over het spoor (versnelling en behoud trein naar Berlijn, goede verbindingen met de Randstad, directe spoorverbinding Apeldoorn- Barneveld, versnelling Apeldoorn-Zutphen-Winterswijk). Het ontwikkelen van nieuwe mobiliteitshubs (in het centrum van Apeldoorn, aan de rand van de stad en daarbuiten) maakt hier onderdeel van uit. Hiertoe organiseren we samen met de Cleantech Regio bijeenkomsten, maken we deel uit van landelijke, provinciale en regionale projectgroepen en initiëren we bestuurlijke en ambtelijke overleggen.

1.2.05 We maken de AGOVV velden inzetbaar voor de structurele parkeeroplossing Apeldoorn-west

In maart 2020 heeft de raad besloten om de AGOVV velden structureel in te zetten voor het overloopparkeren van Apenheul. Gewerkt wordt aan de voorbereiding en uitvoering van deze oplossing. Het college heeft in maart 2022 besloten dat voor 2022 en 2023 als tijdelijke oplossing voor het parkeren de JC Wilsaan wordt gebruikt in afwachting van de structurele oplossing.

1.2.06 We verbeteren de beschikbaarheid en toegankelijkheid van het parkeren met diverse projecten uit de Parkeervisie en de Visie op Mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn

Gewerkt wordt aan diverse projecten uit de Parkeervisie (2019) en de Visie op Mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn (2021), zoals digitalisering van parkeerproducten (waaronder bewonersvergunningen), invoering scanauto (voor digitale handhaving), proeven realtime bezetting parkeerterreinen (waaronder de parkeersensoren op het parkeerterrein Rosariumstraat), stimuleren gebruik via transferpunten/hubs, extra aanbod fietsenstallingen, innovaties in parkeergarages (met Haven Centrum als voorbeeldlocatie), maatwerk oplossingen voor parkeren in wijken. Ook onderzoeken we mogelijkheden om in de binnenstad straat-parkeren te verplaatsen naar parkeergarages, waardoor extra groen kan worden toegevoegd. Zoals in het Coalitieakkoord aangegeven, heroverwegen we de parkeernormen met als doel de ontwikkelgebieden Binnenstad, Spoorzone en Kanaalzone duurzaam te kunnen ontwikkelen en het gebruik van deelmobiliteit te stimuleren.

1.2.07 We verkennen de mogelijkheid van een directe treinverbinding en extra station

Samen met stakeholders op spoorgebied verkennen we de mogelijkheid van een directe treinverbinding tussen Barneveld en Apeldoorn, met een nieuw station Apeldoorn West. Indien dit kansrijk blijkt te zijn, zal meerjarig nader onderzoek nodig zijn (zie nieuwe ontwikkeling).

1.2.08 We vergroten de bereikbaarheid en leefbaarheid door het realiseren van slimme mobiliteitsoplossingen waaronder slimme verkeerslichten

In het kader van slimme mobiliteit (smart city) implementeren we nieuwe technieken in verkeerslichten. Het gaat hier om data over de verkeersafwikkeling die ter beschikking wordt gesteld aan weggebruikers, waardoor de doorstroming van het verkeer verbetert. Ook maken we de verkeersregelininstallaties fietsvriendelijker door onder andere bij slecht weer fietsers eerder groen te geven. De komende jaren bouwen we de resterende verkeerslichten om tot slimme verkeerslichten.

1.2.09 We verbeteren de voorzieningen om de fiets te kunnen parkeren

Naast de opening van de nieuwe bewaakte fietsenstalling in de Paslaan eind 2019, zal eind 2022 ook de bewaakte fietsenstalling aan het Marktpllein in gebruik worden genomen (voormalig pand van de Rabobank). Ter ondersteuning van het fietsparkeerverbod in het voetgangersgebied, zetten we extra in op de ordening (fietsparkeervakken), communicatie, handhaving e.d.

NIEUWE ONTWIKKELING

Investeren in mobiliteit

Om Apeldoorn bereikbaar, leefbaar en verkeersveilig te houden investeren we in mobiliteit. Dit betreft: investeringen in de hoofdwegenstructuur, fietsroutes, deelmobiliteit, smart mobility maar ook verkeersveiligheid en schone mobiliteit. Dit draagt bij aan verschillende hoofddoelstellingen. Dit wordt op de onderstaande doelstellingen nader uitwerkt .

- 1.2 Stedelijke mobiliteit
- 1.2 ontsluitingsweg De Wellen
- 1.3 verbeteren verkeersveiligheid
- 1.4 Clean Energy Hubs

Benodigd budget: Benodigd budget 2023-2026:

Het geschatte benodigde investeringsruimte voor stedelijke mobiliteit tot en met 2026 bedraagt € 33,15 mln. Dit bestaat uit 26,4 mln. voor stedelijke mobiliteit, 1,75 mln. voor ontsluitingsweg De Wellen, en € 5 mln. voor verkeersveiligheid. Als dekking hier is een stelpost kapitaallasten opgenomen op programma 1. Bij

kredietvoorstellen aan uw raad zal deze stelpost kapitaallasten als dekking worden voorgesteld.

Daarnaast zijn de volgende (exploitatie) bedragen nodig: 2023: € 435.000; 2024: € 385.000; 2025: € 335.000; 2026: € 335.000.

Ontsluitingsweg De Wellen Zuidbroek

De toename van het aantal woningen in de Wellen (onderdeel van Zuidbroek) brengt nieuwe verkeersstromen met zich mee. De ontsluitingsstructuur richting Deventerstraat moet daarvoor aangepast en uitgebreid worden. Naast de aanpassing van de ontsluiting Zevenhuizen-Zuidbroek conform het raadsbesluit van 13 oktober 2016 (zie prestatie 1.2.02) zal er een nieuwe ontsluitingsstructuur tussen de Terwoldseweg en Deventerstraat worden gerealiseerd.

Benodigd budget: Voor de ontsluiting van Zuidbroek richting Deventerstraat is in totaal € 3,62 miljoen benodigd. Hiervan wordt een deel gefinancierd door ruimtelijk projecten in de nabije omgeving (via anterieure contracten) en de grondexploitatie Zuidbroek. Er blijft een resterend bedrag over van € 1,75 miljoen. Als dekking hier is een stelpost kapitaallasten opgenomen op programma 1. Bij kredietvoorstellen aan uw raad zal deze stelpost kapitaallasten als dekking worden voorgesteld.

Stedelijke mobiliteit

Om Apeldoorn bereikbaar en leefbaar te houden bij de realisatie van alle stedelijke ontwikkelambities zoals verwoord in de Omgevingsvisie, moet stevig ingezet worden op mobiliteitstransitie. In de studie 'Onderzoek naar hoofdwegen en mobiliteit Apeldoorn 2040' (Goudappel, maart 2022) zijn de maatregelen beschreven die nodig zijn om dit doel te bereiken. Het gaat dan om maatregelen op de ring, de centrumring en in de binnenstad die nodig zijn om de binnenstad en centrumring verkeersluwer te maken, maatregelen gericht op de verbetering van fietsroutes en maatregelen gericht op openbaar vervoer, parkeren en deelmobiliteit, smart mobility en schone mobiliteit. De komende 10 jaren zijn er veel investeringen nodig met name in aanpassingen van de ring, centrumring en fietsroutes. In deze MPB wordt het eerste deel van de benodigde investeringen gevraagd. Het gaat dan om de meest prioritaire maatregelen:

- Capaciteitsvergroting Laan van Zevenhuizen tussen Sluisoordlaan en Deventerstraat
- Aansluiting A50/Oost Veluweweg
- Kanaal Noord tussen Anklaarseweg en ring
- Verknoping van fietsroutes Spoorzone en Kanaalzone
- Mobipunten/hubs
- Verkeersanalyses, slimme mobiliteitsoplossingen, Maas-app
- Verkenning realisatie station Apeldoorn West
- Onderzoek ondertunneling spoor in Laan van Spitsbergen en Laan van Erica
- Gemeentebrede analyse en verbeteringen fietsverbindingen met name bij schoolroutes en -omgevingen.

Benodigd budget: De benodigde investeringsruimte wordt ingeschat op € 26,4 mln. Als dekking hier is een stelpost kapitaallasten opgenomen op programma 1. Bij kredietvoorstellen aan uw raad zal deze stelpost kapitaallasten als dekking worden voorgesteld.

Daarnaast zijn de volgende (exploitatie) bedragen nodig: 2023: € 385.000; 2024: € 385.000; 2025: € 335.000; 2026: € 335.000.

Tijdelijk parkeren Apeldoorn West

In het seizoen 2023 zal nog gebruik moeten worden gemaakt van de tijdelijke parkeeroplossing op de JC Wilsaan, in afwachting van de structurele parkeeroplossing. Het betreft kosten voor verkeers- en parkeerbegeleiding.

Benodigd budget: Het gaat om € 600.000 voor 2023 (exploitatie).

Doelstelling 1.3 Iedereen moet veilig kunnen deelnemen aan het verkeer

Iedereen, van jong naar oud, die in Apeldoorn deelneemt aan het verkeer moet dit veilig kunnen doen. Met de fiets, lopend, met de auto of het openbaar vervoer. Om dit te bereiken zetten we in op het veilig inrichten van hoofdwegen en woongebieden. Onder andere door het aanbrengen van oversteekvoorzieningen voor langzaam verkeer. Daarnaast worden langs drukke wegen vrij liggende fietspaden aangelegd. Extra aandacht krijgen de routes naar school en de directe omgeving van scholen.

Indicatoren:

De effectiviteit van de prestaties wordt in beeld gebracht door de stijging in de waardering van bewoners van de verkeersveiligheid en door een daling in het aantal ongevallen.

Het waarderingscijfer wordt bepaald aan de hand van een tweejaarlijks onderzoek onder bewoners.

PRESTATIE

1.3.1 We verbeteren de verkeersveiligheid door fysieke maatregelen en door educatie

We verbeteren de verkeersveiligheid door de aanpak van onveilige verkeerssituaties, waar we aansluiting zoeken bij het gemeentelijke onderhoudsprogramma. Ook zullen maatregelenpakketten om de verkeersveiligheid te verbeteren worden opgesteld op basis van het Verkeersveiligheidsplan dat in 2022/2023 wordt opgesteld. Tevens verbeteren we de verkeersveiligheid door middel van verkeerseducatie onder andere voor kinderen en schoolverkeersexamens.

1.3.2 We realiseren veilige fietsroutes

Langs de belangrijke schoolfietsroute naar Klarenbeek speelt al lang de wens om de veiligheid voor fietsers te vergroten. Op deze route realiseren we langs de Elsbosweg een vrijliggend fietspad. Het eerste deel is in 2021 aangelegd, het tweede deel zal worden uitgevoerd in 2022/2023.

We werken aan de opwaardering van het fietspad tussen Apeldoorn en Vaassen over de voormalige spoorlijn. Op verzoek van de raad wordt momenteel een ontwerp gemaakt voor de opwaardering van het fietspad in combinatie met onderhoud, waarbij de impact op de natuur en kosten beperkt zijn. Indien bestaande budgetten toereikend, gaan we in 2023/2024 de werkzaamheden uitvoeren.

NIEUWE ONTWIKKELING

Verbeteren verkeersveiligheid

- We realiseren vrijliggende fietsvoorzieningen op een deel van de Sprengenweg

Een deel van de Sprengenweg komt in aanmerking voor onderhoud, het gaat dan om het deel tussen Koning Lodewijklaan en Bartelsweg. Voor dit deel én het deel tot de Badhuisweg (ter hoogte van de spreng) bestaat al jarenlang een grote wens voor vrijliggende fietsvoorzieningen. Immers, de weg wordt gebruikt door veel fietsers (waaronder veel scholieren) die met name het gedeelte ter hoogte van de spreng als onveilig ervaren door de beperkte beschikbare ruimte, de hoeveelheid auto's en de aanwezigheid van bussen en vrachtverkeer. Met het onderhoud zullen naar verwachting ook de vrijliggende fietsvoorzieningen gerealiseerd worden. De nadrukkelijke wens bestaat om de vrijliggende fietsvoorzieningen ook te realiseren op het gedeelte ter hoogte van de spreng en dit in één project op te pakken. Het gaat om een investering van € 1 miljoen (2023 en 2024).

- Toevoegen maatregelen ter verbetering van verkeersveiligheid aan onderhoudsprojecten

In afwachting van het Strategisch Asset Management Plan (SAMP) waarin gestreefd wordt naar integrale budgetten voor onderhoud inclusief de benodigde maatregelen om de verkeersveiligheid te verbeteren, bestaat de behoefte aan budget om verkeersveiligheidsmaatregelen toe te kunnen voegen aan onderhoudsprojecten. Het gaat om een investering van € 4 miljoen (€ 1 miljoen per jaar).

- We maken Kanaal Zuid verkeersveilig

In het rapport dat Antea heeft opgesteld 'Verkeersveiligheidsanalyse kanaalroute, analyse en oplossingsrichtingen' (februari 2022) wordt geconcludeerd dat met een snelheid van 60 km/h de verkeersveiligheid op Kanaal Zuid het beste wordt geborgd. Hiervoor zijn maatregelen nodig om de weg als zodanig in te richten. Natuur- en stikstofonderzoek zijn nodig om de gewenste maatregelen te realiseren. Samen met provincie en gemeente Brummen worden de verkeerseffecten van alle ontwikkelingen in dit gebied in beeld gebracht en komt er duidelijkheid over de snelheden van de wegen in dit gebied en de daarbij behorende maatregelen. (zie prestatie 1.2.03) PM, aangezien ontwerp en kostenraming worden gemaakt.

Benodigd budget: De benodigde investeringsruimte bedraagt € 5 mln + PM. Als dekking voor deze kapitaallasten is een stelpost opgenomen op programma 1. Bij kredietvoorstellen aan uw raad zal deze stelpost kapitaallasten als dekking worden voorgesteld. en dekking tlv stelpost

Doelstelling 1.4 Schoner en stiller verkeer in stad en omgeving

We houden rekening met het leefmilieu door te stimuleren dat het verkeer schoner, stiller en duurzamer wordt en dragen hiermee bij aan de energietransitie. We faciliteren en stimuleren nieuwe ontwikkelingen als zelfrijdende auto's, deelauto's, elektrische auto's, snelle elektrische fietsen en slimme en schone manieren van bevoorrading van binnensteden. Dit biedt kansen voor een efficiëntere verkeersafwikkeling en een transitie naar emissieloze voertuigen voor de gemeente Apeldoorn als geheel, de binnenstad en de omliggende wijken. We leggen oplaadpunten voor elektrische auto's aan in de openbare ruimte, faciliteren tankpunten voor schone brandstoffen en stimuleren maatregelen die bijdragen aan een schoner en stiller leefmilieu.

Indicatoren:

Met de prestaties dragen we bij aan de doelstellingen op het gebied van luchtkwaliteit en geluid (zie programma 4). In de monitoringsrapportages voor het NSL wordt jaarlijks gerapporteerd over de indicatoren stikstofdioxide (NO₂), fijn stof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en roet. Ten aanzien van geluid is het streven om de geluidsbelasting op gevels van woningen te verminderen tot maximaal 63 dB (conform Actieplan Geluid 2018-2023).

PRESTATIE

1.4.1 We verkennen manieren waarop de binnenstad goed bereikbaar blijft waarbij de ambities van het Stadspark worden gerealiseerd.

Om het Griftpark in de Hofstraat / Kanaalstraat te kunnen realiseren, worden buslijnen verplaatst naar de Kalverstraat. We dragen bij aan een integraal plan om de binnenstad autoluw te maken wat nodig is om de ambities van de binnenstad als Stadspark te realiseren waarbij bewoners en bezoekers hun bestemmingen kunnen bereiken en de leefbaarheid wordt vergroot. Speciale aandacht gaat uit naar de positie van voetgangers en fietsers. In 2023 werken we aan de planvorming hiervoor.

We werken verder aan de doelstelling om de stadslogistiek per 2025 zoveel mogelijk Zero-Emissie te krijgen conform de Green Deal ZES.

1.4.2 We maken een laadvisie, plaatsen laadpalen en faciliteren marktpartijen bij plaatsing laadpalen en inrichten van tankpunten schone brandstoffen.

De laadvisie zal in 2023 worden vastgesteld. We participeren in de provinciale concessie voor de uitrol en plaatsing van laadinfrastructuur die in de openbare ruimte bij mensen thuis wordt gerealiseerd. Daarnaast ontwikkelen we een plan om met marktpartijen op strategische locaties in de stad auto's te kunnen laden, mogelijk zijn deze locaties in combinatie met lokale opwek van energie te ontwikkelen tot 'energy-hubs'.

Daarnaast bestaat de wens om samen met marktpartijen te komen tot meer aanbod van duurzame brandstoffen (waaronder bv waterstof), snellaadfaciliteiten en truckersvoorzieningen. We spelen hierbij een faciliterende rol.

NIEUWE ONTWIKKELING

Clean Energy hubs

We faciliteren en stimuleren de realisatie van vier Clean Energy hubs.

Benodigd budget: € 50.000 éénmalig in 2023 voor onderzoek/stimulering (exploitatie).

Doelstelling 1.5 We stimuleren de ontwikkeling van luchthaven Teuge tot duurzame luchthaven voor General Aviation en streven naar een leefbare omgeving met betrekking tot vliegverkeer

In 2019 en 2020 hebben we samen met Provincie Gelderland en Gelderse partners de Gelderse visie op luchtvaart opgesteld en bij het ministerie gepleit tegen de laagvliegroutes van en naar Lelystad Airport. Er moeten landelijk nog belangrijke keuzes gemaakt die het woon- en leefklimaat in Apeldoorn beïnvloeden; herziening van de luchtruimvisie en van het luchtruim en definitieve besluitvorming over de opening van Lelystad Airport. De ambitie blijft om de leefbaarheid in Apeldoorn te waarborgen. Ons doel is overlast door vliegverkeer te voorkomen. Dat geldt voor burgerluchtvaart en ook voor het vliegverkeer van en naar Luchthaven Teuge.

PRESTATIE

1.5.1 Met de Cleantech Regio ondersteunen we het onderzoek van het Dutch Electric Aviation Centre (DEAC) op vliegveld Teuge naar verduurzaming van de luchtvaart

We willen een belangrijke stap zetten in de verduurzaming van de luchtvaart. Per 1 februari 2019 is het landelijk kenniscentrum Dutch Electric Aviation Centre (DEAC) op Luchthaven Teuge gestart, onder andere met subsidie van Provincie Gelderland, een initiatief van Luchthaven Teuge, de Cleantechregio en de gemeente Apeldoorn (mede namens de aandeelhoudende gemeenten van NV Luchthaven Teuge). Het innovatie- en expertise centrum is gericht op het stimuleren, faciliteren en organiseren van innovatie op het gebied van elektrisch en Hybride vliegen.

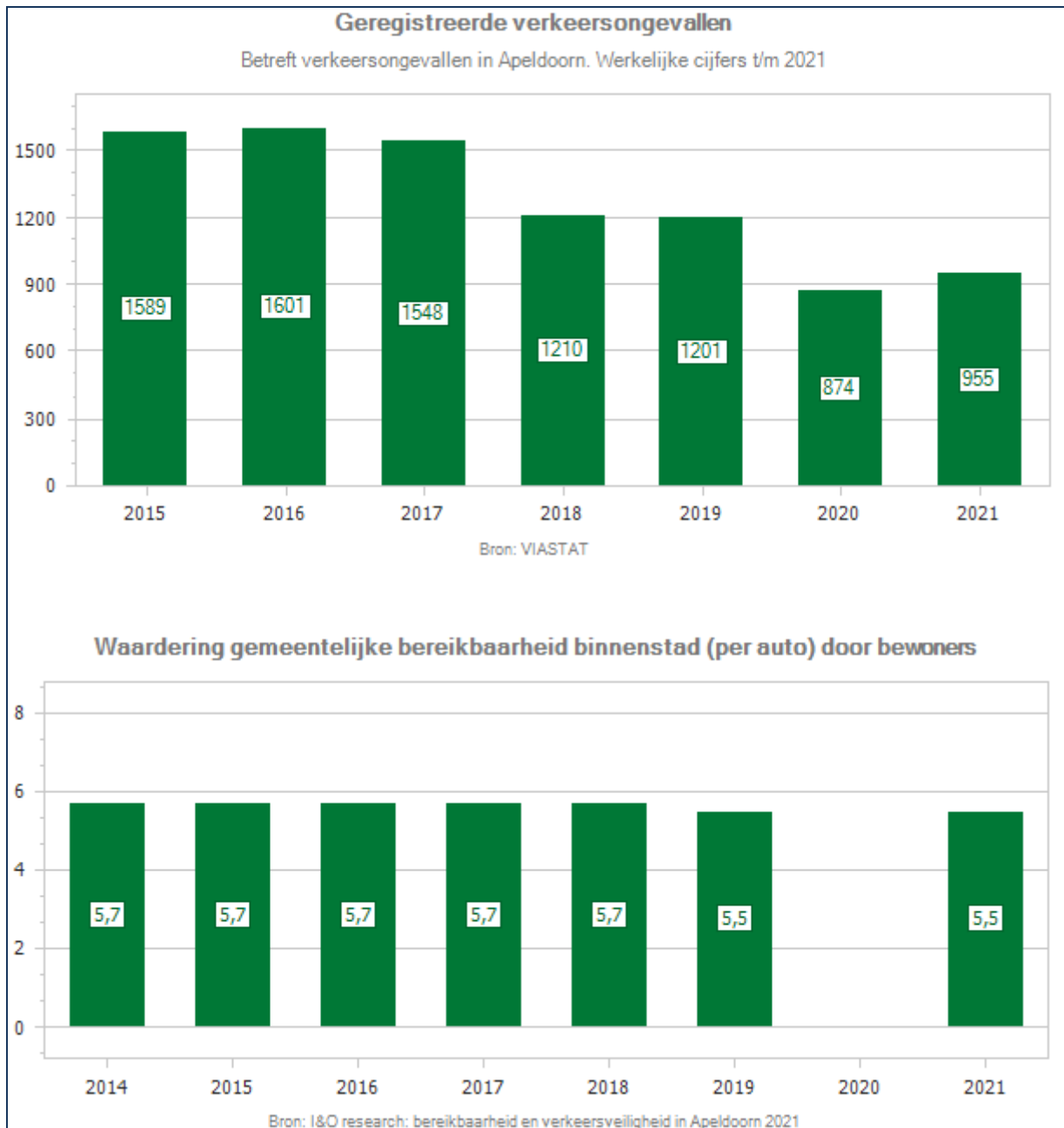
1.5.2 We lobbyen samen met Gelderse partners en Provincie Gelderland tegen de geplande laagvliegroutes van en naar Lelystad Airport over de Veluwe

We zetten in op een grondige herziening van het luchtruim, zodat overlast van burgervliegverkeer in het algemeen en door laagvliegroutes van en naar Lelystad Airport in het bijzonder wordt voorkomen. Het kabinet zal de uiteindelijke keuze over opening Lelystad Airport en de inzet van laagvliegroutes moeten maken. Het kabinet heeft laten weten een besluit over de opening van Lelystad Airport uit te stellen tot 2024. Besluitvorming over de luchtruimherziening wordt vooralsnog in het najaar van 2022 verwacht. Te zijner tijd zal blijken of onze lobby, samen met de Provincie Gelderland en buurgemeenten en van actiegroepen, tot het gewenste resultaat heeft geleid of dat aanvullende stappen nodig zijn.

1.5.3 We monitoren vliegbewegingen en meten vliegtuiggeluid, zodat we kunnen vaststellen waar en wanneer geluidsniveaus worden overschreden.

In 2019 hebben we zelf op een aantal plekken in de gemeente apparatuur geplaatst waarmee we (vliegtuig)geluid kunnen meten. We trekken op met de provincie Gelderland en de regiogemeenten om deze metingen een volwaardige plaats te geven in het proces om overlast tegen te gaan.

Effectindicatoren

Trendanalyse

Geregistreerde verkeersongevallen

De daling van de laatste twee jaren geeft een vertekend beeld omdat er tijdens de Corona pandemie minder verplaatsingen zijn gemaakt.

Tevredenheid over aanwezigheid groen in de directe leefomgeving

De tevredenheid over groen in de directe woonomgeving is in een jaar tijd niet significant veranderd, maar in 2020 wel iets beter dan het jaar er voor.

Tevredenheid over de uitstraling groen in de directe woonomgeving

Er is in de afgelopen jaren het nodige gedaan om meer kleur en fleur in de stad te krijgen. Ook is het gelukt om qua onderhoud bijna overal een CROW B-score te halen. Dat is het afgesproken streefniveau. Dat vertaalt zich in een hoger waarderingcijfer ten opzichte van voorgaande jaren. Deze score ligt daarmee net boven het streefcijfer.

Waardering gemeentelijke bereikbaarheid binnenstad (per auto) door bewoners

In 2021 heeft er een herhalingsonderzoek plaatsgevonden naar de tevredenheid onder inwoners van Apeldoorn over de bereikbaarheid per auto binnen Apeldoorn. Ten opzichte van het laatste onderzoek in 2019 blijkt de waardering in 2021 hetzelfde te zijn, namelijk 5,5.

Waardering kwaliteit van wegen, straten en pleinen in buurt of dorp

De waardering van de kwaliteit is in 2020 iets toegenomen ten opzichte van 2019. Gezien de maatregelen die genomen zijn, is dit in lijn der verwachting. Voor 2021 en later gaat het om prognoses.

Waardering verkeersveiligheid door bewoners (fiets)

In 2021 heeft er een herhalingsonderzoek plaatsgevonden naar de tevredenheid onder inwoners van Apeldoorn over de verkeersveiligheid van Apeldoorn. In tegenstelling tot voorgaande jaar is hierin niet meer specifiek gevraagd naar de waardering van de verkeersveiligheid als fietser. Inwoners geven nu een 7,0 voor het algemene gevoel van veiligheid in het verkeer.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Parkeervisie (vastgesteld maart 2019)	31-12-2029
Verkeervisie 2016-2030 (vastgesteld 7 juli 2016)	31-12-2030
Agenda Cleantech Regio 2019-2023	31-12-2023

Hoofddoelstelling 2. Een royale en veerkrachtige groen-blauwe omgeving voor mens, dier en natuur

Een groene en biodiverse leefomgeving draagt bij aan de brede welvaart en het welzijn van alle inwoners van Apeldoorn. We worden gekend en geroemd als een prettige groene gemeente en willen dat blijven en versterken. We zetten in op een robuuste groenblauwe hoofdstructuur als ruggengraat. We willen de hoeveelheid soorten planten en dieren in standhouden en vergroten, bij alle ingrepen die we (moeten) doen in onze openbare ruimte. Niet alleen voor nu maar ook voor de toekomst. Want we weten dat klimaatverandering, afnemende biodiversiteit en verschromelende bodemvitaliteit ons kwetsbaar maken. Effecten als wateroverlast, hittestress, droogte, soortenarmoede en uitgeputte bodems zijn te verwachten. Als we niets doen krijgen we daar last van. Door meer groen en robuuster groen, door klimaatadaptief de openbare ruimte in te richten en natuurinclusief te bouwen, beperken we die kwetsbaarheid. Het Groenplan, de Ecogids, het Water- en rioleringsplan, de Omgevingsvisie en het coalitieakkoord vormen hiervoor het onderliggende kader.

Doelstelling 2.1 Klimaatbestendiger door stad en dorpen te vergroenen en waterrobuust in te richten

In Apeldoorn spelen we in op klimaatverandering door onze inwoners bewust te maken en onze omgeving anders in te richten via klimaatadaptatie. Concreet gaat het dan om aanpassing van de ruimtelijke inrichting door het vergroenen en verblauwen: meer en beter groen, waterrobuust inrichten, beekherstel, afkoppelen regenwater, aanleg van groene daken en gevels en een gezonde vitale bodem.

PRESTATIE

2.1.1 We ontwikkelen een strategische agenda voor klimaatadaptatie&natuur

We ontwikkelen een agenda om klimaatadaptatie&natuur beter te verankeren in onze doelen en projecten. De agenda is gericht op realisatie en versnelling. Met dit plan kunnen we aan inwoners en bestuurders eenvoudig en duidelijk uitleggen wat we de komende jaren willen bereiken, hoe we dat gaan doen en hoe organisaties, inwoners en bedrijven daaraan kunnen bijdragen. De agenda wordt opgesteld samen met andere afdelingen en stakeholders.

2.1.2 We starten met de implementatie van NIKA

Het is van groot belang om bij (her)ontwikkelingen en bouwprojecten vanaf het begin maatregelen voor klimaatadaptatie en natuur mee te nemen. Het afgelopen jaar is hiervoor de methodiek NIKA (natuurinclusief bouwen en klimaatadaptatief ontwikkelen) ontwikkeld, die past binnen de Omgevingswet. Na de bestuurlijke behandeling in 2022 wordt de methodiek in 2023 geïmplementeerd.

2.1.3 We koppelen 6 ha verhard oppervlak af en pakken wateroverlastknelpunten aan

Het afkoppelen is een maatregel die bijdraagt aan verschillende klimaatdoelen, waaronder het bestrijden van wateroverlast en verdroging. Onze afkoppeldoelstelling van 6 hectare verhard oppervlak per jaar zetten we in 2023 voort. Dit doen we door vermindering en afkoppeling van verharding, uitvoering van de subsidieregeling afkoppelen & groene daken en afkoppelprojecten met coöperaties en bedrijven. We gaan door met het NK tegelwippen en nemen daarin mee hoe we bewoners kunnen ontzorgen. Ook in 2023 pakken we enkele knelpunten met wateroverlast versneld aan door lokale maatregelen te nemen.

2.1.4 We dragen bij aan het herstel van het natuurlijk watersysteem om droogte tegen te gaan

De periodieke droogte van de afgelopen jaren heeft de kwetsbaarheid van ons watersysteem voor de gevolgen van klimaatverandering opnieuw onder de aandacht gebracht. Het doel is het (grond)watersysteem natuurlijker in te richten en daarmee robuuster te maken. Samen met onze waterpartners; waterschap, provincie en Vitens verkennen we welke maatregelen we op de korte en lange termijn kunnen nemen, zoals bijvoorbeeld het vernatten van gronden in de beekdalen van de klimaatrobuuste Groene Mal buitengebied.

2.1.5 We werken verder aan het herstel van beken en sprengen

Het systeem van beken, sprengkoppen en beekzones wordt opgeknapt, uitgebreid en ingericht. De beekzones versterken de natuurwaarden en dragen bij aan meer biodiversiteit. Ze versterken de landschappelijke identiteit van Apeldoorn en de Veluweflank tot in de binnenstad. Ze dragen bij aan een gezonde leefomgeving, die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten. Ze bieden koelte en ruimte aan afgekoppeld regenwater. We werken aan de voorbereiding en realisatie van delen van de Ugchelse beken en Griff-Orderbeek Driehuizerspreng.

2.1.6 We werken verder aan de vergroening van de stad en hoofdgroenstructuur

Een groene openbare ruimte is de basis van een klimaatbestendige stad. We leveren kennis en capaciteit voor projecten om een groene binnenstad te realiseren. De hoofdgroenstructuur versterken we met de aanleg van meer en structuurrijker groen.

NIEUWE ONTWIKKELING

Klimaatstrategie biodiversiteit en groen-water

We starten met de realisatie van de groene ambities uit de Omgevingsvisie. Hiervoor ontwikkelen we eerst een strategische agenda klimaatadaptatie&natuur. De agenda is gericht op realisatie en versnelling en omvat vergroening van de binnenstad, wijken en dorpen, behoud en realisatie van de Groene Mal (stad en land), toename bosareaal, natuurherstel en -beleving en herstel van het natuurlijk bodem- en watersysteem. Een belangrijke plek hierin heeft de uitrol van NIKA, waarbij natuurinclusief bouwen en klimaatadaptief ontwikkelen vanaf de start wordt meegenomen bij nieuwe ontwikkelingen.

Benodigd budget: De beoogde investeringen voor vergroening, biodiversiteit en natuur 2024-2027 schatten we vooralsnog op jaarlijks € 4,35 mln. Als dekking hiervoor is een stelpost kapitaallasten opgenomen op programma 1. Bij kredietvoorstellen aan uw raad zal deze stelpost kapitaallasten als dekking worden voorgesteld. In de strategische agenda klimaatadaptatie&natuur wordt deze claim nader in beeld gebracht (inclusief additionele exploitatielasten). De uitkomst hiervan wordt betrokken bij de voorjaarsnota van 2023.

Doelstelling 2.2 Het verbeteren van het leefgebied van inheemse soorten van plant en dier.

Apeldoorn heeft een grote rijkdom aan plant- en diersoorten; die biodiversiteit koesteren we, houden we in stand en versterken we. Om de hoeveelheid soorten te behouden en vergroten moeten we de variatie in verschillende leefgebieden behouden en leefgebieden robuuster maken. Een gezonde bodem en variatie in groenstructuren is hierbij van groot belang. Bij ontwikkeling van plannen en bouwprojecten zetten we in op natuurinclusief bouwen. Ook bij het beheren van groen heeft dit bijzondere aandacht, waarbij we eveneens plagen en uitheemse planten bestrijden. In samenhang met het versterken van groen werken we aan het versterken van ecologische samenhang in en rond Apeldoorn. Daar hebben we partners, bewoners en maatschappelijke organisaties bij nodig. De uitwerkingssporen zijn beschreven in de Ecogids.

PRESTATIE

2.2.1 We lossen ecologische knelpunten op en realiseren ecospots

We realiseren ecospots op bedrijventerreinen en schoolpleinen via samenwerking met ondernemers en partners. Via de uitvoering van het soortenmanagementplan (SMP) voor gebouwbewonende soorten zorgen we dat soorten zoals vleermuizen, gierzwaluwen en huismus voldoende verblijfplekken hebben. Het ecologische knelpunt Groote Wetering - A1 wordt aangepakt door het realiseren van een ecologische verbindingzone.

2.2.2 We vergroten de biodiversiteit in het buitengebied door stimuleringsmaatregelen

We stimuleren agrariërs en terreineigenaren om kruidenrijke akkerranden, erfbeplanting en landschapselementen zoals struweelhagen aan te leggen. Hiermee versterken we karakteristieke en biodiverse landschappen. Daarnaast stimuleren en helpen we terreineigenaren om poelen te onderhouden en beheren. Ook werken we aan de realisatie van twee klompenpaden. Dit alles realiseren we met hulp van diverse Provinciale subsidieregelingen.

2.2.3 We brengen inwoners meer in verbinding met de Apeldoornse natuur

We werken aan het opstellen van een digitale natuuratlas waarin we actuele en kenmerkende soortinformatie interactief op kaart presenteren. We werken samen met vrijwilligers aan monitoring van diverse soortgroepen. We realiseren observatieplekken om de natuur te beleven en ontdekken in combinatie met verstrekking van gebieds- en soortinformatie.

2.2.4 We zetten in op natuurherstel en duurzaam houtgebruik van onze bossen

We starten met het klimaatbestendiger en biodiverser maken van de bosopstanden en zetten in op natuurherstel van de Natura 2000 waarden. Dit doen we in overeenstemming met andere opgaven en met hulp van provinciale subsidie. We starten met de uitvoering van het bosbeheerplan voor Natuurpark Berg&Bos en Dennenheuvel.

Doelstelling 2.3 Vergroenen (meer en beter groen) voor een aantrekkelijke en gezonde stad, dorpen en landelijk gebied

Apeldoorn is trots op zijn groen en dat willen we ook blijven. Apeldoorn gaat voor groene groei! Dit doen we door te investeren in behouden en versterken van onze groene kwaliteit. Mede op verzoek van de raad hebben we in 2018 een Groenplan en Ecogids opgesteld. Met ingang van 2019 zijn we met het bijbehorende uitvoeringsprogramma aan de slag gegaan. De komende periode focussen we hierbij op de manier waarop groen het natuurlijk systeem kan versterken. Groen is niet alleen belangrijk voor de beleving en aantrekkelijkheid van de gemeente. Het draagt actief bij aan het beperken van de gevolgen van de klimaatverandering en heeft een positief effect op de gezondheid van mens en dier. We zetten in op meer groen in groenarme wijken en stimuleren bewegen en ontmoeten in het groen. De gemeente geeft het goede voorbeeld, maar kan het niet alleen. Onze inzet is gericht op samenwerking met andere overheden, partners en maatschappelijke organisaties én participatie met bewoners. Daarnaast zetten we extra in op duurzaam groenbeheer en vervanging.

De effectiviteit van de prestaties wordt weergegeven aan de hand van de waardering van bewoners. Na de uitvoering van de prestaties wordt een verhoging van het waarderingcijfer verwacht. Dit waarderingcijfer wordt bepaald aan de hand van tweejaarlijks onderzoek onder bewoners.

PRESTATIE

2.3.1 We werken aan de realisatie van de klimaatrobuuste Groene mal

In de klimaatrobuuste Groene mal in het buitengebied houden we water vast voor drogere tijden, ontwikkelen we natte natuur en bos en verbinden we natuurgebieden, zodat leefgebieden vergroot en versterkt worden. Komend jaar ligt de focus op realisatie van het Ontwikkelperspectief Wenumse beekdalen en zetten we stappen om de groene verbinding in het Beekbergsebroek en het brongebied Groote Wetering mogelijk te maken. We verbinden met andere opgaven uit de Omgevingsvisie en werken samen met onze partners, eigenaren en bewoners.

2.3.2 We actualiseren het bomenbeleid

We actualiseren het bomenbeleid en de regelgeving in de APV en maken het beleid Omgevingswetproof. De actualisatie heeft ook als doel om meer in te spelen op de strategische doelen voor klimaatadaptatie, biodiversiteit, uitnodigende buitenruimte en identiteit.

2.3.3 We actualiseren de groenstructuurkaart en maken deze omgevingsplanklaar

We evalueren de huidige groenstructuurkaart en actualiseren de kaart inhoudelijk en technisch (digitaal). Tevens maken we de kaart omgevingsplanklaar.

2.3.4 We werken aan het vergroenen van de wijken en aan het beter benutten van bestaand groen

Door de aanleg van meer (ecologisch) groene plekken in de openbare ruimte gaan we hittestress tegen en bevorderen we de biodiversiteit. We zetten in op versterken van de identiteit en kwaliteit van onze groenstructuren en stadsparken. Tevens zetten we in op het vergroenen waar nu nagenoeg geen groen is. Een aantal vergroeningsprojecten in de openbare ruimte wordt uitgevoerd. Dat doen we met voorrang bij hittestress gebieden in Osseveld en Woudhuis. Bij de implementatie van ecologisch beheer worden waar nodig groenvakken voorzien van beter en duurzaam groen. We gaan door met de Groeninitiatieven-regeling, waarin bewoners kunnen participeren met de aanleg van groen in de openbare ruimte.

Doelstelling 2.4 Verbeteren van het dierenwelzijn

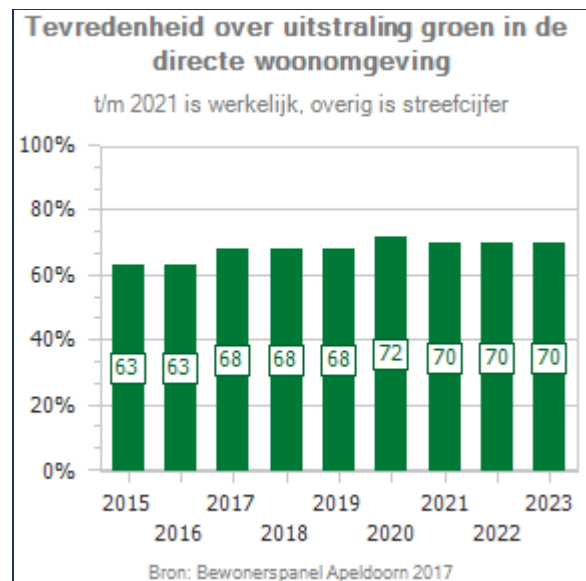
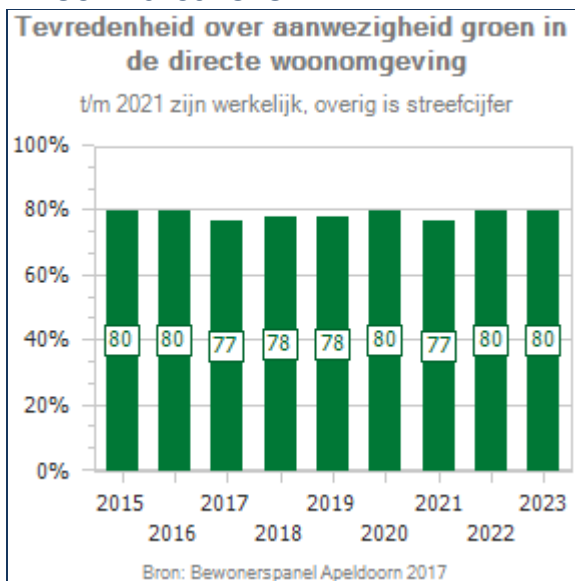
Dieren maken een essentieel onderdeel uit van de Apeldoornse samenleving en verdienen de zorg die daarbij hoort. Bovenop de wettelijke zorgplicht en opvang van zwerfdieren wil Apeldoorn het dierenwelzijn verbeteren. Daarbij gaat het zowel over huisdieren, hobby of bedrijfsmatig gehouden dieren en dieren die in het wild leven. De wettelijke taak voor de opvang voor zwerfdieren heeft de gemeente belegd bij Dierenasiel Kuipershoek, dat rechtstreeks valt onder de Dierenbescherming. Dit is geregeld in een contract. De gemeente heeft in verschillende processen een taak rond dierenwelzijn. Zowel bij vergunningverlening, bijvoorbeeld bij evenementen met dieren of de uitbreiding van een veehouderij, als bij toezicht en handhaving. De gemeente heeft daarnaast bos- en natuurgebieden in eigendom en beheer, wat de zorgplicht voor de daarin levende dieren met zich meebrengt. Het beheer en verbeteren van het leefgebied is meegenomen bij doelstelling 2.3. Naast dieren in natuurgebieden kent Apeldoorn drie gemeentelijke kinderboerderijen waar bewoners kennis kunnen maken met landbouwhuisdieren. Hier kan iedereen op speelse en laagdrempelige wijze leren over dieren en de zorg daarvoor. De exploitatie en beheer is belegd bij Accres Apeldoorn B.V. door middel van prestatieafspraken.

PRESTATIE

2.4.1 We voeren de Notitie Dierenwelzijn uit.

We voeren de Notitie Dierenwelzijn uit. We werken samen met partners als Politie en Dierenbescherming aan dierenwelzijn. Intern werken we in nauw overleg met Maatschappelijke Ontwikkeling, PTH en Juridische Zaken. We werken aan het vergroten van bewustzijn en zorg voor dierenwelzijn door voorlichting en communicatie in samenwerking met onder andere de Dierenbescherming. We kijken daarbij ook naar de invloed van klimaat op dierenwelzijn. We evalueren de Notitie Dierenwelzijn.

Effectindicatoren

Trendanalyse

Kadernota's

Naam	Einddatum
uitvoeringsprogramma groen en biodiversiteit	31-12-2022
Structuurvisie Apeldoorn biedt ruimte 2013	31-12-2020
Rioleringsplan Apeldoorn Waterproof 2016	31-12-2020
Beekherstelprogramma (Waterplan en actualisatie 10 jr beekherstel) 2016	31-12-2025
Ecogids (vastgesteld juni 2018, geldig t/m dec. 2022)	31-12-2022

Hoofddoelstelling 3. Realiseren en beheren van een openbare ruimte die veilig, toegankelijk, klimaatbestendig, toekomstbestendig, uitnodigend en gezond is.

De openbare ruimte is de plek waar alles letterlijk en figuurlijk samen komt; het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Het is ook de plek waar ambities rondom bijvoorbeeld klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit kunnen worden gerealiseerd. De openbare ruimte vervult daarmee een belangrijke rol in onze brede welvaart.

Doelstelling 3.1 In stand houden van de basiskwaliteit van de openbare ruimte ten aanzien van functionaliteit en veiligheid

Via onze eigendommen (assets) in de openbare ruimte sturen we op de leefkwaliteit voor mens en dier. Die assets moeten allereerst functioneel en veilig zijn. In totaliteit beheren we de volgende assets, met een totale waarde van 2 miljard euro.

Onderhoud van groen

- 2.800.000 m2 beplanting
- 4.200.000 m2 gazon
- 68.000 bomen

Onderhoud van grijs/wegen

- 10.500.000 m2 verharding
- 33.000 stuks straatmeubilair
- 30.000 verkeers/straatnaamborden

Onderhoud gebouwen en gebieden

- 5 begraafplaatsen
- 5 parkeergarages
- 7 rijwielstallingen

Overig onderhoud

- 30.000 lichtmasten
- 71 verkeersregelininstallaties
- 2.000 speeltoestellen
- 300 bruggen en 530 duikers
- 450 objecten bewegwijzering
- 840 rioolgemalen en pompen
- 1380 kilometer riolering

Ons burgerpanel geeft aan dat 80% van de inwoners op dit moment tevreden tot zeer tevreden is over de openbare ruimte in Apeldoorn (in 2019 was het 78%). Over de kwaliteit van het groen was 72% van de inwoners tevreden tot zeer tevreden (in 2019 was dit nog 68%). Dat is een mooi resultaat. Om deze resultaten vast te houden, moeten we de komende jaren investeren, met name op de plekken waar de openbare ruimte aan vervanging toe is. Zie in dit kader doelstelling 3.5.

Naast de tevredenheid, neemt het aantal meldingen openbare ruimte - mede door de grote betrokkenheid van inwoners - flink toe. Behandelden we een aantal jaren geleden nog circa 14.000 meldingen per jaar, momenteel zijn dat er circa 20.000 per jaar. We hebben om deze reden onze organisatie op 3 plekken voor 2022 en 2023 versterkt:

- Verkeerveiligheid, oplossen van onveilige situaties;
- Bomen, oplossen van risico's zoals instabiele bomen en takken;
- Verkeersregelininstallaties, oplossen van storingen.

Door meer communicatie en informatie over de openbare ruimte, willen we inwoners beter en vroegtijdiger informeren en zo ook meldingen voorkomen.

PRESTATIE

3.1.1 Kwaliteit van de wegen, paden en pleinen volgens bewonerspanel gewaardeerd op 7.0 of hoger

Kwaliteit van de wegen, paden en pleinen volgens bewonerspanel gewaardeerd op een 7.0 of hoger. De waardering van de kwaliteit van de wegen, paden en pleinen wordt (jaarlijks) in mei/juni gepeild bij het burgerpanel. De uitkomst is na de zomer beschikbaar.

3.1.2 Voorkomen van onveilige situaties en kapitaalvernietiging

Kwaliteit van de wegen, paden en pleinen volgens bewonerspanel gewaardeerd op een 7.0 of hoger. De waardering van de kwaliteit van de wegen, paden en pleinen wordt (jaarlijks) in mei/juni gepeild bij het burgerpanel. De uitkomst is na de zomer beschikbaar.

Doelstelling 3.10 Een inclusieve overheid

Bij inclusie willen we als werkgever het goede voorbeeld geven. Dit doen we door mensen uit de participatiewet en de (voormalige) sociale werkvoorziening een goede werkplek te bieden bij de afdeling Beheer en Onderhoud. Ook werken we met werkleerlijnen en bieden we BBL plekken. We bieden nuttig werk en begeleiding en zo komen mensen met afstand tot de arbeidsmarkt weer een stap verder in hun ontwikkeling.

We ontwikkelen een Strategisch Personeelsplan (SPP) waarin we alle ontwikkelingen die op ons afkomen inzichtelijk maken en beoordelen wat er nodig is om ook in de toekomst onze doelstellingen kunnen waarmaken. Daarin gaan we onder meer in op de krapte op de arbeidsmarkt en onze rol als inclusieve overheid.

PRESTATIE

3.10.1 Minimaal 100 collega's vanuit de Participatiewet of (oude) Sociale Werkvoorziening werken in de openbare ruimte

3.10.2 We bieden werkleerlijnen en BBL plekken aan om mensen nieuwe stappen op de arbeidsmarkt te laten zetten

Doelstelling 3.2 Vergroten van de biodiversiteit in het beheer van de openbare ruimte

Waar het netjes houden van de openbare ruimte jarenlang de norm was, willen we nu de natuur meer de ruimte geven. Via ecologisch beheer kunnen we de biodiversiteit vergroten en de gevolgen van de klimaatverandering (deels) opvangen.

In het beheer van de openbare ruimte merken we de gevolgen van de klimaatverandering. Er is bijvoorbeeld sprake van verdroging en wateroverlast bij hevige stortbuien. Daarnaast is er sprake van verzuring door stikstof. Dit betekent dat we moeten investeren in groeiplaatsen voor bomen, het totale kroonvolume van bomen moeten vergroten en stenige omgevingen moeten omvormen naar groen. Voor een deel doen we dat natuurlijk al, onder meer via Bokashi voor de bomen en de actie Steenbreek voor het omvormen naar groen.

Er is sprake van een toename van het aantal ziekten en plagen. Zoals de Japanse Duizendknoop die soorten verdringt en de eikenprocessierups die voor overlast zorgt. We willen zorgen voor een grotere soortenrijkdom qua bomen en planten en ecologisch beheer om de ziekten en plagen te verminderen. De afgelopen jaren hebben we dat gedaan door meer wilde flora te realiseren, het concept Kleurkeur van de Vlinderstichting toe te passen en door minder te maaien. Het resultaat is een natuurlijkere omgeving.

PRESTATIE

3.2.1. Vermeerdering aandeel bloemrijk grasland en wijzigen maai beleid

3.2.2 Verbeteren groeiplaatsen bomen, toename kroonvolume bomen, afkoppelen regenwater bij groot onderhoud en omvorming van verharding naar groen

3.2.3 Tegengaan van overlastgevende soorten zoals de eikenprocessierups, onder meer door vergroten biodiversiteit

NIEUWE ONTWIKKELING

Tegengaan van ziekten en plagen

We willen het aantal ziekten en plagen verminderen. Mede als gevolg van de verandering van ons klimaat en door monoculturen is ons groen vatbaarder voor invasieve soorten zoals de Japanse Duizendknoop en de Letterzetter. Daarnaast willen we het aantal overlastgevende soorten zoals de Eikenprocessierups verminderen. Via ecologisch beheer kunnen we de biodiversiteit vergroten en de gevolgen van de klimaatverandering deels opvangen. Een biodiverse omgeving draagt bij aan de gezondheid van de flora en fauna en maakt deze minder kwetsbaar voor ziekten en plagen.

Benodigd budget: We vragen € 500.000 voor 2023. We willen deze (extra) kosten laten landen in het Strategisch Assetmanagementplan, waar het gemeentebestuur in het 1e kwartaal van 2023 over zal besluiten.

Doelstelling 3.3 Vergroten duurzaamheid en circulariteit in het beheer van de openbare ruimte

We willen het gebruik van grondstoffen verminderen. Om die reden willen we meer circulair inkopen en ook onze eigen materialen hergebruiken. Naast de locaties Kerkeveld en Laan van Zodiak, willen we ook het werfterrein bij de werf in Zuid omvormen tot een circulair terrein. We zullen hiervoor een kredietvoorstel doen.

PRESTATIE

3.3.1 Circulariteit als ambitie opnemen in aanbestedingen

3.3.2 Werfterrein in Zuid omvormen tot terrein voor meer circulaire materialen

Doelstelling 3.4 Vergroting van het aantal plekken voor spelen en ontmoeten

De openbare ruimte is van iedereen. We streven naar een verdubbeling van het aantal plekken in de openbare ruimte voor spelen en ontmoeten. Daartoe ontwikkelen we een uitvoeringsplan en versterken we de uitvoeringsorganisatie op het gebied van realisatie en beheer. We beginnen met een investering van 2 miljoen eenmalig om deze inclusie vorm te geven.

PRESTATIE

3.4.1 In 2023 ontwikkelen we een uitvoeringsplan voor spelen en ontmoeten in de openbare ruimte en versterken we onze uitvoeringsorganisatie op dit gebied

NIEUWE ONTWIKKELING

Uitnodigende buitenruimte

In het coalitieakkoord "Handen uit de mouwen en aan de slag!" is afgesproken dat elke inwoner van Apeldoorn in zijn buurt een plek moet vinden waar bewegen wordt gestimuleerd. Dit als een concrete vertaling van de "uitnodigende buitenruimte" die in de omgevingsvisie is benoemd.

We willen komen tot concrete plannen per wijk of buurt. In deze plannen staat welk type speel- of sporttoestel of beweegvoorziening er geplaatst kan worden. Hierbij kijken we naar de demografie van de buurt en de bestaande toestellen en voorzieningen in de openbare ruimte en op/bij schoolpleinen. Ons uitgangspunt is spelen, sporten en bewegen voor alle leeftijdscategorieën. Ieder met hun eigen wensen en behoeften: zoals:

- Kinderen en jongeren (speeltuinen, speelveldjes, skatebanen, pumtracks etc)
- Ouderen (ommetjes, kwiek-routes, fitness voor ouderen etc)
- Informele sporters (Cruyff-courts, bootcamp, hardlooproutes etc)

Belangrijk uitgangspunt is ook dat we inclusief zijn, onder meer voor minder-validen.

De planning is om in 2023 te komen tot het totaalplan en te starten met uitvoering, waarbij de zwaartekracht van deze uitvoering ligt in 2024 en 2025. In 2026 zal het uitvoeringsplan worden afgerond. De in dit voorstel opgenomen extra tijdelijke formatie is nodig tot en met 2026 en daarmee meerjarig incidenteel.

Benodigd budget: Voor de uitvoering is een investeringsbudget van € 1,6 mio opgenomen voor 2023 t/m 2026, leidend tot kapitaallasten van € 11.000 (in 2024), € 34.000 (2025), € 78.000 (2026) en € 90.000 vanaf 2027. Daarnaast is er voor de jaren 2023 t/m 2026 extra tijdelijke formatie aan de orde van € 100.000 per jaar.

Versnellen vergroenen van schoolpleinen

Om het tempo van vergroenen van Apeldoornse schoolpleinen te versnellen wordt voorgesteld om de kredieten voor schoolpleinen in de periode 2023 - 2026 jaarlijks te verhogen met € 350.000.

In 2019 is gestart met de subsidieregeling Schoolpleinen waarmee het spelaanbod op schoolpleinen wordt uitgebreid en aantrekkelijker wordt. Gelijktijdig worden de schoolpleinen klimaatbestendiger en geïntegreerd in het lesprogramma. Jaarlijks is er € 510.000 beschikbaar en ondertussen zijn 27 van de 92 Apeldoornse schoolpleinen vergroend. Onderdeel van de vergroening van het schoolplein is de subsidievoorwaarde dat het schoolplein ook buiten schooltijd wordt opengesteld. Zodat het schoolplein ook voor de wijk een plek is om te spelen en ontmoeten.

Een structurele versnelling van het vergroenen van schoolpleinen is mogelijk. Jaarlijks worden subsidieaanvragen afgewezen omdat het subsidieplafond wordt bereikt. Door het verhogen van de jaarlijkse kredieten - en daarmee het subsidieplafond - kan het vergroenen van de 92 schoolpleinen worden versneld met 3 jaar. In plaats van 2029 kunnen alle schoolpleinen dan in 2026 opnieuw ingericht zijn; klimaatbestendig en uitnodigend voor bewoners om te bewegen en ontmoeten.

Benodigd budget: Verhoging van de kredieten leidt vanaf 2024 tot hogere en oplopende kapitaallasten: in 2024 € 25.000, in 2025 € 51.000, in 2026 € 76.000 en in 2027 € 102.000.

Doelstelling 3.5 Toekomstbestendige openbare ruimte

Veel assets lopen tegen het eind van hun levensduur. Momenteel ligt 87% tot 90% van de wegen er goed bij, maar het moment dat we deze wegen niet meer met onderhoud alleen op orde houden, komt naderbij. De omvangrijke naoorlogse groei van Apeldoorn leidt 60 tot 80 jaar later tot een grote vervangingsopgave.

In het Beheerprogramma openbare ruimte dat de gemeenteraad in januari 2021 besprak, werd uitgegaan van oplopende structurele kosten tot circa 30 miljoen euro per jaar vanaf 2030 - 2040. Ook onze ambitie om extra groen en extra bomen vraagt om investeringen en onderhoudsmiddelen. Om deze reden hebben we ook in het coalitieakkoord opgenomen dat er meer geld nodig is om het beheer van de openbare ruimte op een passend niveau te borgen in elke wijk, dorp en buurt.

PRESTATIE

3.5.1 Wij leggen de gemeenteraad een Strategisch Assetmanagementplan (SAMP) voor waarin de raad kan bepalen hoe moet worden omgegaan met de “knoppen” kwaliteit, geld en risico's

NIEUWE ONTWIKKELING

Beheer en onderhoud openbare ruimte

Het beheer van de openbare ruimte staat onder druk. Dit komt o.a. door verouderde naoorlogse wijken, maar ook omdat we steeds meer met en in de openbare ruimte willen.

Onderstaande tekst is uit de notitie over assetmanagement (januari 2022) aan uw raad.

Er moet iets gebeuren met de openbare ruimte. Daar is een aantal redenen voor:

- 1) We redden het niet met de manier zoals we nu werken. We moeten meer doen dan alleen maar groot onderhoud in wijken die na de oorlog zijn gebouwd. Deze wijken zijn namelijk verouderd. En dan niet alleen technisch, ook sociaal en op het gebied van leefbaarheid. We hebben in deze wijken altijd normaal onderhoud gedaan, maar er is nu meer nodig om ze ook de komende decennia leefbaar en aantrekkelijk te houden.
- 2) We willen met z'n allen steeds meer met en in de openbare ruimte. We willen zorgen voor biodiversiteit. Kinderen én volwassenen moeten er kunnen spelen en bewegen. Mensen met een beperking moeten kunnen meedoen. En we willen wensen van onze inwoners meenemen in onze plannen. De openbare ruimte moet aantrekkelijk, uitdagend, leefbaar, gebruiksvriendelijk en aangenaam zijn.
- 3) We moeten werken aan grote opgaven die gevolgen hebben voor de stad. Energietransitie, klimaatadaptatie, natuurbehoud en een circulaire economie.
- 4) We moeten niet alleen beheren wat we al hebben, maar we groeien ook als stad. Het is van belang dat ook die nieuwe openbare ruimte goed is te beheren. Ook is het logisch om beheeropgaven in groeigebieden goed af te stemmen op de nieuwe ontwikkelingen.
- 5) We willen werkzaamheden meer combineren om zo overlast voor onze inwoners zo veel mogelijk te beperken.

Om goed om te gaan met al deze verschillende belangen, doelstellingen en opgaven implementeren we strategisch assetmanagement en stappen we over van sturing op normen naar sturen op waarden. We proberen onze assets en middelen zo in te zetten dat deze maximaal waarde toevoegen voor de inwoners en gebruikers van onze stad.

Benodigd budget: We stellen voor om het niet-indexeren van budgetten voor onderhoud van de openbare ruimte in 2021 en 2022 ongedaan te maken. Dit vraagt extra onderhoudsbudget van € 0,5 mln. Daarnaast voorzien we, mede als gevolg van de vervangingsopgave in de vroeg-naoorlogse wijken dat er extra investeringsruimte en exploitatieruimte nodig is. Dit schatten we in op een oplopende jaarlijkse investeringsruimte van € 3 mln. in 2024 tot € 5 mln. in 2026. Als dekking voor deze investering is een stelpost kapitaallasten op programma 1 opgenomen. Bij kredietvoorstellen aan uw raad zal deze stelpost kapitaallasten als dekking worden voorgesteld. Voor de druk op de exploitatiekosten is nu geen budget geraamd en zal meelopen met de uitkomst van het SAMP.

Doelstelling 3.6 Zorgdragen voor gedifferentieerd aanbod aan begraafplaatsen en herdenken

Apeldoorn heeft een breed aanbod aan begraafplaatsen. Heidehof, Soerenseweg, Beekbergen, Uddel en Wenum Wiesel zijn de openbare begraafplaatsen die door de afdeling Beheer en Onderhoud beheerd worden. Wij willen dit aanbod verbreden en onderzoeken of er een natuurbegraafplaats kan worden gerealiseerd. Daarnaast willen we een plek om te herdenken toevoegen. Uitgangspunt is en blijft dat er evenwicht moet blijven tussen de kosten en de opbrengsten.

PRESTATIE

3.6.1 Voldoende aanbod voor begraven en cremen in Apeldoorn

3.6.2 Onderzoeken mogelijkheid om natuurbegraven toe te voegen

3.6.3 Evenwicht tussen kosten en opbrengsten met voldoende differentiatie in tarieven

3.6.4 Onderzoek naar mogelijkheden van herdenken in Apeldoorn

Doelstelling 3.7 Zorgdragen voor beheer en exploitatie van parkeergarages en rijwielstallingen

We willen voldoende mogelijkheden bieden voor het parkeren van gemotoriseerde voertuigen en rijwielen.

Onze rijwielstallingen zijn op de locaties Marktplaats, Marktstraat, De Serre, Paslaan, ACEC en Oranjerie. Eind 2022 komt hier de locatie bij de voormalige Rabobank bij. We beheren daarnaast vijf parkeergarages. Dit zijn Marktplaats, Koningshaven, Brinkpark, Anklaar en Orpheus.

We merken dat het moeilijker wordt om beheerders voor de rijwielstallingen aan te trekken. Omdat het aantal stallingen stijgt, kan dit tot knelpunten leiden. Om deze reden zullen we ook andere vormen van beheer onderzoeken.

PRESTATIE

3.7.1. Beheren van minimaal 7 rijwielstallingen

3.7.2 Beheren en exploiteren van 5 parkeergarages

Doelstelling 3.8 Zorgdragen voor een storingsdienst

Onze storingsdienst is 24/7 beschikbaar bij calamiteiten zoals bij ongelukken (afzetten wegen), acute knelpunten in de riolering of onveilige situaties in de openbare ruimte.

PRESTATIE

3.8.1 Storingsdienst reageert 24/7 op acute knelpunten in de openbare ruimte.

Doelstelling 3.9 Zorgdragen voor gladheidsbestrijding

Op basis van weeranalyses en metingen willen we het risico op gladheid beoordelen en gladheid tegengaan.

PRESTATIE

3.9.1 Na een melding van verwachte gladheid kennen de strooiwagens een uitruktijd van maximaal 1 uur. Na de uitruktijd hebben de strooiploegen een strooitijd van maximaal 2 uur

3.9.2 Zorgen voor gestrooide wegen binnen 400 meter van elke woning

Kadernota's

Naam	Einddatum
Water- en rioleringsplan 2022-2026	31-12-2021
Ecogids (vastgesteld juni 2018, geldig t/m dec. 2022)	31-12-2022
Programma Beken en Sprengen (tussentijds verlengd juni 2016)	31-12-2026
Gemeentelijk rioleringsplan (vastgesteld mei 2016, geldig t/m dec. 2020)	31-12-2020
Beheerprogramma (2022-2023)	
Groenplan (vastgesteld juni 2018, geldig t/m dec. 2022)	31-12-2022
Raadsnotitie dierenwelzijn (2016)	31-12-2026
Vitale openbare ruimte in toekomstbestendige wijken (2017)	31-12-2027
Plan van aanpak begraafplaatsen (2014)	31-12-2024
Gladheidsbeleidsplan (2017)	31-12-2023
Parken van herinnering 2021-2040	

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
1461	Tunnel Laan van Osseveld	50%	€ 3.175.000	€ 1.587.500	I
	Risicogebeurtenis: Het budget van € 28,9 miljoen is onvoldoende om de bouw te realiseren.				
	<u>Beheersmaatregelen</u>				
	<ul style="list-style-type: none"> * Beheersing van het project in de projectorganisatie middels het continu actueel houden van de planning, budgetbewaking en het beheersen van risico's, door periodieke voortgangsbespreking in de overlegorganen. Hierbij worden ook de ramingen via (externe) second opinions getoetst. * Helder communiceren met betrokkenen zodat er minder kans op onduidelijkheden zijn. * Duidelijk maken wie waarvoor verantwoordelijk is. * Laten onderzoeken in hoeverre wij verplicht zijn eventuele prijsstijgingen te compenseren. * Het actief betrekken van bestuur en lijn (draagvlak). * Het kritisch beoordelen van aanvullende wensen die (mogelijk) leiden tot vertraging of extra kosten, het scherp in beeld hebben welke onderlinge afhankelijkheden er zijn. 				
Totaal				€ 1.587.500	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
301	Ongeval door gladheid	80%	3	1	
	Risicogebeurtenis: (Dodelijk-) Ongeval van een weggebruiker als gevolg van gladheid				
	<u>Beheersmaatregelen</u>				
	<ul style="list-style-type: none"> * Beleidsplan gladheidbestrijding (inclusief risico inventarisatie) * Overeenkomsten met strooiers * Instructie medewerkers + schouw van apparatuur * Op de koudste plekken in de gemeente zijn een aantal sensoren in de grond aangebracht om vroegtijdig mogelijke gladheid te signaleren. * Online verbinding met meteo-consult. Meteo-consult heeft afspraken met meerdere gemeenten waardoor de gemeente Apeldoorn vroegtijdig op de hoogte kan worden gebracht van naderende gladheid. * Aansprakelijkheidsverzekering 				
302	Onveiligheid medewerkers en derden	40%	1	3	
	Risicogebeurtenis: Ongeval van een medewerker en of derden				
	<u>Beheersmaatregelen</u>				
	<ul style="list-style-type: none"> * Maatregelen om de risico's te minimaliseren zijn opgenomen in de RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie) van het arbosysteem OHSAS * Veiligheidskleding * Jaarlijkse toolbox bijeenkomsten * Startbijeenkomsten projecten * Aanschaf van afzettingsmaterialen * Specifieke cursus 'veilig werken langs de weg' 				
303	Beheer en onderhoud wegen, bruggen etc.	30%	3	3	
	Risicogebeurtenis: Ongeval als gevolg van kwaliteitsachterstanden (laag risico), verlies van comfort en beeldkwaliteit (midden risico), kapitaalsvernietiging (laag risico), door een stevige winter zullen de onderhoudsachterstanden groter worden (midden risico).				
	<u>Beheersmaatregelen</u>				
	<ul style="list-style-type: none"> * Herstelplan wegen 				

	<ul style="list-style-type: none"> * Budget splitsen in klein en groot onderhoud * Integrale aanpak van projecten / meeliften * Extra inzet van geld en uren voor onderhoud van fietsroutes en voetpaden * Aansprakelijkheidsverzekering 				
1381	<u>Gevolgen langdurige droogte</u>	45%	3	1	
	<p>Risicogebeurtenis: Door langdurige droogte dreigt schade aan openbaar groen</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * extra water geven (handmatig) * klimaatbestendige bomensoorten terug planten * minimaal gebruik maken van 'droogte gevoelige heesters' * inzaaien nieuwe grasmengsels in slechte gazons * brandweer is alert op branden, gemeente deelt informatie over brandgevaar via haar kanalen * kappen van bomen (in verband met de onveiligheid doordat de letterzetter zich heeft ingevreten in bomen) * gecontroleerd afvoeren van hout wat is aangetast door de letterzetter * water vasthouden in de openbare ruimte 				
1383	<u>Groen: toename van invasieve soorten</u>	75%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Het bestrijden van invasieve soorten in het groen</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * verstrekken van informatie (brief/website/ontwikkelen van app, etc) * alle locaties in beeld brengen en monitoren * lobby op verbod door tuincentra * kennisontwikkeling * garantie bij aannemers vragen bij het opleveren van 'groen' * bestrijden door middel van stoom, stroom, afgraven, frequent maaien, verstikken, injecteren met round up, begrazen * toezicht houden bij maaien 				
1421	<u>Overlastgevende soorten</u>	70%	3	1	
	<p>Risicogebeurtenis: De eikenprocessierups wordt in toenemende mate aangetroffen en zorgt voor veel overlast. De dennenprocessierups is nog niet aangetroffen. Naar verwachting zal ook de dennenprocessierups zijn opwachting gaan maken in Apeldoorn</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * bomen preventief bespuiten * nesten laten verwijderen door specialisten * aansluiten op het landelijke actieplan * meer diversiteit in boomsoorten bij boomvervanging aanbrengen * meerjarig aanbesteden van het verwijderen van de rupsen en nesten 				
1461	<u>Tunnel Laan van Osseveld</u>	50%	2	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Het budget van € 28,9 miljoen is onvoldoende om de bouw te realiseren.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Beheersing van het project in de projectorganisatie middels het continu actueel houden van de planning, budgetbewaking en het beheersen van risico's, door periodieke voortgangsbespreking in de overlegorganen. Hierbij worden ook de ramingen via (externe) second opinions getoetst. * Het actief betrekken van bestuur en lijn (draagvlak). * Het kritisch beoordelen van aanvullende wensen die (mogelijk) leiden tot vertraging of extra kosten, het scherp in beeld hebben welke onderlinge afhankelijkheden er zijn. * Duidelijk maken wie waarvoor verantwoordelijk is. * Helder communiceren met betrokkenen zodat er minder kans op onduidelijkheden zijn. * Laten onderzoeken in hoeverre wij verplicht zijn eventuele prijsstijgingen te compenseren. 				

1781	Vervangingsgolf wegen als gevolg van naoorlogse groei van Apeldoorn kan niet opgevangen worden binnen toekomstige beschikbare financiële ruimte	25%	2	2	
<p>Risicogebeurtenis: Veel assets lopen tegen het eind van hun levensduur. Momenteel ligt 87% tot 90% van de wegen er goed bij, maar het moment dat we deze wegen niet meer met onderhoud alleen op orde houden, komt naderbij. De omvangrijke naoorlogse groei van Apeldoorn leidt 60 tot 80 jaar later tot een grote vervangingsopgave. Deze vervangingsgolf zal opgevangen moeten worden binnen de toekomstige beschikbare financiële ruimte. Hierop zal tijdig moeten worden geanticipeerd. In het Beheerprogramma openbare ruimte dat de gemeenteraad in januari 2021 besprak, werd uitgegaan van een vervangingsgolf vanaf 2030 tot 2040. Als er structureel onvoldoende financiële ruimte beschikbaar is, leidt het tot een lagere kwaliteit van de assets en hogere kosten voor het onderhoud</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Om goed om te gaan met al deze verschillende belangen, doelstellingen en opgaven implementeren we strategisch assetmanagement en stappen we over van sturing op normen naar sturen op waarden. We proberen onze assets en middelen zo in te zetten dat deze maximaal waarde toevoegen voor de inwoners en gebruikers van onze stad. * We maken een Strategisch Assetmanagement Plan (SAMP). Hierin wordt langjarig vooruit gekeken en leggen we een investeringsprogramma voor aan de gemeenteraad voor de komende 4 jaar. We volgen de kwaliteit van de assets en leggen keuzes voor vervanging voor, waarbij sturing verloopt via de knoppen: kwaliteit / financiën / risico's. Het eerste SAMP zullen we eind 2022 / begin 2023 aan uw raad voor leggen zodat de uitkomst betrokken kan worden in de voorjaarsnota 2024-2027 					

Programma 3

Taakvelden	Jaarrekening 2021	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2021	Saldo 2022 (incl 1e wijziging)	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
0.63 Parkeerbelasting	2.140	4.333		4.694	4.694	4.801	4.906	5.015
1.2 Openbare orde en veiligheid	-199	-208	218		-218	-225	-232	-240
2.1 Verkeer en vervoer	-13.884	-14.980	18.438	1.294	-17.144	-18.730	-20.170	-20.909
2.2 Parkeren	-4.612	-3.960	4.568	3	-4.565	-4.008	-4.137	-4.230
2.5 Openbaar vervoer	-47	-85	99		-99	-102	-106	-110
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-13.969	-14.050	17.564	1.498	-16.066	-16.043	-16.761	-17.401
7.2 Riolering	3.301	3.777	9.594	13.390	3.796	3.896	3.978	3.721
7.4 Milieubeheer	-458	-358	372		-372	-379	-387	-394
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	419	575	3.228	3.735	507	525	543	600
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-27.309	-24.956	54.081	24.614	-29.467	-30.265	-32.366	-33.948
0.10 Mutaties reserves	-309	246	14	248	234	121	121	-14
Totaal	-27.618	-24.710	54.095	24.862	-29.233	-30.144	-32.245	-33.962

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

De budgetafwijkingen tussen 2022 en 2023 groter dan € 500.000 worden hier toegelicht. Naast de prijsindexatie worden de mutaties verklaard door:

Het budget voor taakveld 2.1:

In de begroting van 2023 is een bedrag van € 0,4 miljoen toegevoegd voor investeringen in stedelijke mobiliteit.

De kapitaallasten nemen toe met een bedrag van € 0,7 miljoen. Door een BBV wijziging in 2017 worden investeringen in de openbare ruimte geactiveerd. Hierdoor zullen de kapitaallasten de komende jaren stijgen.

Het budget voor taakveld 2.2:

In de begroting 2023 wordt € 0,6 miljoen toegevoegd om de parkeerproblemen in Apeldoorn West op te lossen.

Het budget op taakveld 5.7:

In de begroting van 2023 wordt € 0,5 miljoen toegevoegd voor het verminderen van ziekten en plagen in de openbare ruimte.

De budgetten voor het beheren en onderhouden van de openbare ruimte zijn in 2021 en 2022 niet geïndexeerd. In verband met de gerealiseerde prijsstijgingen wordt in de begroting van 2023 € 0,5 miljoen toegevoegd om het niet-indexeren ongedaan te maken.

Voor het spelen en bewegen in de openbare ruimte wordt € 0,1 miljoen aan de begroting 2023 toegevoegd.

Programma 4

Milieu

Taakvelden:

7.3 Afval

7.4 Milieubeheer

0.10 Mutaties reserves

Hoofddoelstelling

Subdoelstelling

Prestatie

1. Het opnieuw gebruiken van grondstoffen en het schoner en stiller maken van Apeldoorn.

1.1 In 2025 wordt 55% van het huishoudelijk afval gerecycled.

1.1.1 In 2023 is de totale hoeveelheid fijn restafval per persoon verder gedaald dan in 2022, in 2025 nog maar 30 kg.

1.1.2 In 2023 wordt minimaal 75% van het huishoudelijk afval gescheiden naar grondstoffen. We streven naar behoud van het percentage van 75% in 2025.

1.1.3. In de komende jaren worden de ingezamelde grondstofstromen zuiverder. In 2023 hebben we maximaal 5 % complete afkeur van ter verwerking aangeboden grondstofstromen.

1.1.4 We halen, brengen en ontwikkelen Europese kennis en kunde op het thema van de circulaire economie.

1.2 Het schoner en stiller maken van Apeldoorn

1.2.1 Inzet van de OVIJ bij het uitvoeren wettelijke (milieu)taken

1.2.2 In 2023 zetten we de sanering asbestdaken door, met als doel in 2023 30% minder asbestdaken t.o.v. 2018.

1.2.3 In 2023 zijn de verontreinigingen in het grondwater met tenminste 10% verminderd ten opzicht van 2017.

2. Energieneutraal voor 2050

2.1 Zelf besparen en zelf opwekken

2.1.1 Het Energiepunt adviseert, begeleidt en activeert inwoners

2.1.2 Het Energiepunt is zichtbaar en vindbaar

2.1.3 Het Energiepunt stelt subsidies, leningen en (financiële) instrumenten beschikbaar of haalt subsidies binnen.

2.1.4. Het Energieloket voor ondernemers en instellingen adviseert, begeleidt en activeert

2.2 Iedereen kan meedoen

2.2.1 We zorgen voor doelgroepgerichte communicatie

2.2.2 We zorgen ervoor dat participatie goed vorm krijgt zodat inwoners, bedrijven en instellingen kunnen meedenken, meebeslissen en meedoen

2.3 We geven het goede voorbeeld	2.2.3 We zorgen dat inwoners geholpen worden met energiemaatregelen om armoede tegen te gaan
	2.3.1 Vastgoed & Grond zet verdere stappen naar de volgende fase van de verduurzaming van het eigen vastgoed
	2.3.2 Beheer en Onderhoud werkt aan verduurzaming en bewustwording
	2.3.3 Wonen zorgt voor aangescherpte prestatie-afspraken over verduurzaming
	2.3.4 Bedrijfsvoering zet verduurzaming voorop
	2.3.5 Als gemeente benutten we regelgeving optimaal
2.4 Het vergroten van opwek en aanbod van duurzame energie	2.4.1 We stellen een uitvoeringsstrategie voor het opwekken van zonne-energie op
	2.4.2 We geven de lobby vorm voor wind en realiseren een kaderstelling voor opwek uit windenergie
	2.4.3 We stellen een voortgangsrapportage voor de RES op
	2.4.4. We doen onderzoek naar alternatieve bronnen
	2.4.5 We koppelen vraag en aanbod tijdig aan elkaar om netcongestie tegen te gaan
2.5 Samen aan het werk voor gebieden	2.5.1 Wijk van de Toekomst: Kerschoten; We nemen een principe besluit voor het realiseren van een open warmtenet
	2.5.2 Wijk van de Toekomst De Maten: we stellen een samenwerkingsovereenkomst op met de partners en maken stappen in de overstap naar duurzame warmte.
	2.5.3 Wijk van de Toekomst Loenen: we sluiten een samenwerkingsovereenkomst en doen de eerste stappen gericht op isolatie en de overstap naar duurzame warmte

2.5.4. Wijk van de Toekomst De Parken:
er worden stappen gezet in
verduurzaming van de wijk

2.5.5 Stadmaken op de Veluwe: de
Binnenstad, de Spoorzone, Kanaalzone:
we bereiden de aanleg van de
energievoorziening voor

2.5.6. We gaan aan de slag met smart
grids op bedrijventerreinen Noord en
Zuid

2.5.7 We stellen gebiedsvisies op voor
Beemte Broekland en Klarenbeek voor
grootschalige opwek

2.5.8. We adviseren op de
energievoorziening bij de ontwikkeling
van de Zuidrand.

2.6 Innovatieve oplossingen en
voldoende arbeidskrachten zijn
randvoorwaarden

2.6.1 We benutten
samenwerkingsrelaties met partijen en
innovaties die zich voordoen

Programma 4 Milieu

Portefuillehouder(s): D.S. Huizer

Ambitie van het programma

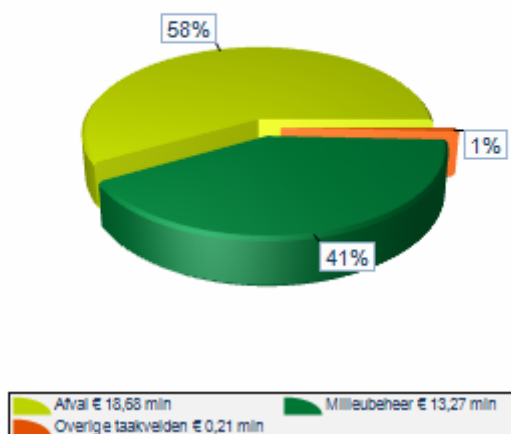
We focussen ons op circulair en energieneutraal in 2050; wat kunnen onze inwoners, onze bedrijven en wij als gemeente zelf doen om de impact op onze omgeving zo klein mogelijk te maken? Dit gaat zowel over energie besparen, de overstap van fossiele naar duurzame brandstoffen, de opwek van energie, als ook over het verminderen van het gebruik van grondstoffen en het gezonder (schoner en stiller) maken van onze omgeving.

Speerpunten van beleid

We merken, dat zowel bewoners als bedrijven zich ervan bewust zijn dat ze komende jaren de transitie naar een duurzame woon- en werkomgeving moeten maken. Dat dit programma een bijdrage levert aan het strategisch doel duurzaamheid is duidelijk. Vergeet daarbij niet dat dit strategische doel ook over werkgelegenheid, wonen en ons eigen vastgoed gaat (programma 9), maar ook over de openbare ruimte, klimaatadaptatie en mobiliteit (programma 3) en sociale inclusie (programma 7). Dit alles draagt bij aan een stijging van de Brede Welvaart.

Ook raakt dit programma aan andere thema's als inclusiviteit, participatie en financieel gezond. De verduurzaming van Apeldoorn vraagt van iedereen investeringen. Daarop wordt in deze begroting ook ingezet. Tegelijkertijd wordt het de uitdaging (zoals ook landelijk in het kader van het Klimaatakkoord belicht) ervoor te zorgen dat iedereen met deze verduurzaming (ook financieel) mee kan doen. Duurzaamheid is een thema waarop we de samenwerking met inwoners, woningbouwcorporaties, coöperaties, instellingen en bedrijven zoeken. Alleen samen kunnen we de eerste stappen in deze transitie succesvol zetten.

Uitgavenverdeling binnen programma

Totaal lasten
€ 32,16 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

Totaal baten
€ 27,23 mln

Hoofddoelstelling 1. Het opnieuw gebruiken van grondstoffen en het schoner en stiller maken van Apeldoorn.

Apeldoorn heeft met het vaststellen van de Recycleservice 2025 haar beleid vastgelegd op het gebied van huishoudelijk afval. Het doel hierbij is beperking van de hoeveelheid restafval met de focus op de inzameling van grondstoffen, gevolgd door hoogwaardige recycling. Daarnaast zijn er ambities geformuleerd op het stiller en schoner maken van Apeldoorn.

Doelstelling 1.1 In 2025 wordt 55% van het huishoudelijk afval gerecycled.

Met het Rijksbrede programma 'Nederland circulair in 2050' zet het kabinet in op de ontwikkeling om, samen met maatschappelijke partners, voor 2050 een volledig circulaire economie te bereiken.

De circulaire economie is noodzakelijk, omdat:

- er een explosieve vraag is naar grondstoffen;
- we voor grondstoffen afhankelijk zijn van andere landen;
- het gebruik van grondstoffen invloed heeft op het klimaat.

Het zorgvuldig omgaan met grondstoffen is dan ook de grote uitdaging van de 21e eeuw. Het biedt tegelijkertijd ook kansen in de vorm van werkgelegenheid.

De Rijksoverheid heeft programma's ontwikkeld om gemeenten te helpen de nodige stappen te zetten op het gebied van grondstoffengebruik. Eén daarvan is het programma VANG (Van Afval naar Grondstoffen). In het eerste uitvoeringsprogramma VANG lag de nadruk op het reduceren van de hoeveelheid restafval per inwoner. In het in maart 2022 geactualiseerde uitvoeringsprogramma VANG is er nog steeds aandacht voor goede afvalscheiding, waarmee hoogwaardige recycling gefaciliteerd wordt. Het accent ligt daarnaast ook nadrukkelijk op de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen (zoals GFT, PMD, textiel)

Het ophalen van huishoudelijk afval is een wettelijke taak. Door de invoering van het in 2017 door de Raad vastgestelde beleidsplan 'Recycleservice 2025' stimuleren we onze inwoners nog meer om het 'afval' te scheiden in restafval (het echte afval) en in grondstoffen.

Onze partner Circulus zorgt ervoor, dat onze inwoners de mogelijkheid hebben om dit ook daadwerkelijk te doen.

De inwoners van Apeldoorn doen het al heel goed. In 2021 was de hoeveelheid fijn restafval 62 kg per persoon (in 2017 was dit 134 kg) en werd 80% van het huishoudelijk afval gescheiden.

We streven ernaar dat in 2025 de hoeveelheid fijn restafval maximaal 30 kg per persoon is en dat blijvend minimaal 75 % van het huishoudelijk afval gescheiden wordt.

Bedacht moet worden dat het beter scheiden van afval helpt om de hoeveelheid restafval te verkleinen, maar alleen niet voldoende is om tot de gewenste hoeveelheid restafval te komen. We nemen dan ook actief deel in projecten, waarin de focus ligt op het voorkomen van afval.

Met onderstaande prestaties willen we, binnen onze invloedssfeer, een bijdrage aan de circulaire economie leveren

PRESTATIE

1.1.1 In 2023 is de totale hoeveelheid fijn restafval per persoon verder gedaald dan in 2022, in 2025 nog maar 30 kg.

In 2020 is het recycleplan 'Recycleservice 2025' uitgerold en wordt in heel Apeldoorn omgekeerd ingezameld. Het restafval wordt door de inwoners naar een ondergrondse container weggebracht. Onze inzamelaar, Circulus, levert elk kwartaal cijfers over de gemiddelde hoeveelheid ingezameld restafval.

We monitoren structureel:

- waardoor we continu weten in hoeverre we onze doelstelling bereikt hebben.
- omdat de hoeveelheden restafval onze inkomsten (variabele gedeelte afvalstoffenheffing) en uitgaven (kosten verbranding) direct beïnvloeden.

Indicator: in 2023 is de gemiddelde maximale hoeveelheid fijn restafval per persoon 60 kg. In 2025 is dat nog maar 30 kilo.

1.1.2 In 2023 wordt minimaal 75% van het huishoudelijk afval gescheiden naar grondstoffen. We streven naar behoud van het percentage van 75% in 2025.

Bewoners kunnen hun grondstoffen gratis aanbieden. Voor de bewoners van de laagbouw is dit bij hun woning, voor de bewoners van de hoogbouw is dit onder andere bij winkelcentra.

De inwoners van Apeldoorn scheiden hun afval al goed in vergelijking met andere gemeenten. In Apeldoorn was dit percentage in 2019 74% en in 2021 80%, terwijl het landelijk gemiddelde rond de 60 % ligt. Ondanks dit goede resultaat, verdwijnen er op dit moment aanzienlijke hoeveelheden grondstoffen toch nog in het restafval, die daardoor bij verbranding verloren gaan. Dit heeft ook financiële gevolgen: we lopen inkomsten mis (bijvoorbeeld uit de verkoop van papier) en/of hebben extra verbrandingskosten.

We zijn trots op het huidige percentage, maar het is niet vanzelfsprekend dat dit zo blijft. We streven naar behoud van het percentage van 75% in 2025. Dit is conform 'Recycleservice 2025' en het rijksbeleid. De kans bestaat dat het behaalde percentage weer daalt. Het percentage is direct afhankelijk van het gedrag van onze inwoners. Als de verwerkende bedrijven de lat hoger leggen voor de aangeleverde grondstoffen en bepaalde zaken bijvoorbeeld niet meer in het GFT mogen, bestaat de kans dat mensen er de brui aan geven en voor de zekerheid of voor het gemak alles maar weer in het restafval gooien.

Ook hier monitoren we structureel,

- waardoor we continu weten in hoeverre we onze doelstelling bereikt hebben.
- omdat de hoeveelheden grondstoffen onze inkomsten (onder andere inzamelvergoeding PMD) en uitgaven (onder andere kosten verwerken GFT) direct beïnvloeden.

Indicator; in 2023 wordt minimaal 75% van het huishoudelijk afval gescheiden naar grondstoffen. We streven naar behoud van dit percentage in 2025.

1.1.3. In de komende jaren worden de ingezamelde grondstofstromen zuiverder. In 2023 hebben we maximaal 5 % complete afkeur van ter verwerking aangeboden grondstofstromen.

Hoewel er veel grondstoffen aangeboden worden, zien we dat de grondstofstromen niet zuiver zijn. Zo zien we restafval bij het GFT of PMD en volle verpakkingen in het PMD. Ook zien we in de grondstofstromen andere grondstofstromen die daar niet in thuishoren (bijvoorbeeld plastic verpakkingen in het GFT).

Kortom, het zuiverder maken van grondstofstromen kan nog beter. We blijven aanvullende plannen ontwikkelen en waar mogelijk uitvoeren om de grondstofstromen die door huishoudens aangeboden worden zuiverder te maken.

Een klein percentage vervuiling is onvermijdelijk. Grotere vervuilingen leiden tot lagere inkomsten of hogere verwerkingskosten. Per grondstofstroom is contractueel vastgelegd wat het maximale percentage aan vervuiling mag zijn. Vervuiling boven dit percentage zorgt voor complete afkeur, waardoor de partij verbrand moet worden. Dit leidt tot hogere kosten en ook gaan waardevolle grondstoffen verloren.

Indicator: in 2023 hebben we maximaal 5% complete afkeur van ter verwerking aangeboden grondstofstromen.

1.1.4 We halen, brengen en ontwikkelen Europese kennis en kunde op het thema van de circulaire economie.

Als partner in twee Europese subsidieprojecten doen we met andere Europese steden/regio's, kennisinstellingen, onderwijs, ondernemers en inwoners onderzoek en ontwikkelen projecten. Met SMART WASTE (Interreg Europe) onderzoeken we hoe we als gemeente onze inwoners meer bewust kunnen maken van hun koopgedrag en hoe we bedrijven kunnen stimuleren om hun afval te scheiden.

Het project ShaRepair (Interreg NWE) richt zich op elektrische en elektronische apparatuur en beoogt deze hoeveelheid te verminderen. Dit gebeurt door het ontwikkelen van een digitale infrastructuur om meer burgers in staat te stellen om reparaties uit te voeren, zowel zelfstandig, samen (in reparatiecafés) en met de hulp van professionele reparatiediensten. Hier is een duidelijk link met de E-novation hub waarin met verschillende (regionale) partijen en onderwijs wordt samen gewerkt. Door actief partner te zijn in deze Europese projecten en netwerken ontwikkelen we m.b.t. huishoudelijk afval kennis op het gebied van circulaire economie en zoeken naar (co)-financiering om stappen te zetten op de circulaire ladder.

Doelstelling 1.2 Het schoner en stiller maken van Apeldoorn

Uitvoering van de wettelijke milieutaken op het gebied van milieuvergunningverlening, -toezicht, -handhaving en rechtsbescherming.

Verbeteren van de milieukwaliteit (bovenwettelijk).

Op het gebied van luchtkwaliteit en geluid richten wij ons daarbij op de volgende doelen in 2023 (referentiejaar 2018):

- De luchtkwaliteit in de openbare ruimte voldoet aan de Europese grenswaarden en minimaal aan de tot voor kort geldende Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO)-norm. Recent heeft de WHO haar advieswaarden naar beneden toe bijgesteld. Hoe deze gaan doorwerken in de Europese richt- en grenswaarden is nog niet bekend. Wel is al zoveel duidelijk dat voor het behalen van de nieuwe WHO advieswaarden lokale inspanningen alleen niet voldoende zijn. In de monitoringsrapportages voor het Nationale Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) wordt jaarlijks gerapporteerd over de indicatoren stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en roet.
- Het streven is de geluidsbelasting op gevels van woningen te verminderen tot maximaal 63 dB. Er is een Actieplan Geluid 2018-2023 vastgesteld waarin deze plandrempel is opgenomen, hierbij zijn echter geen structurele middelen beschikbaar gesteld. Op de belangrijkste bron, snelwegverkeerlawaaï, heeft de gemeente geen directe invloed.

Voor de bovenwettelijke prestaties die bijdragen aan de doelen op gebied van luchtkwaliteit en geluidsbelasting wordt verwezen naar programma 3 onder de doelstelling 1.4. Schoner en stiller verkeer in stad en omgeving, aangezien mobiliteit hier de dominante factor is.

Op het gebied van de milieukwaliteit van de bodem en ondergrond hebben we als doel het verminderen van de verontreinigingen in het grondwater. Voor de verbetering van de kwaliteit van het grondwater is het uitvoeringsprogramma Gebiedsgericht Grondwaterbeheer Apeldoorn opgesteld

PRESTATIE

1.2.1 Inzet van de OVIJ bij het uitvoeren wettelijke (milieu)taken

De OVIJ voert de wettelijke milieutaken uit voor Apeldoorn. Daarnaast geeft de OVIJ milieuvolgadvies bij gemeentelijke projecten en ruimtelijke ontwikkelingen en op het gebied van energie en circulariteit. Dit gebeurt door uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst die jaarlijks met de OVIJ wordt afgesloten.

Indicator

- Middels het jaarverslag van de OVIJ wordt gerapporteerd over de behaalde resultaten. Het jaarverslag wordt ieder jaar gelijktijdig met de ontwerpbegroting van de OVIJ aan de Raad aangeboden.
- In het jaarverslag zijn naast aantallen producten een 9-tal Kritische Prestatie-Indicatoren (Gelders Stelsel kernset KPI's) opgenomen. Tevens wordt in het jaarverslag gerapporteerd over de kwaliteitscriteria welke zijn bedoeld om de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH-taken) te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen

1.2.2 In 2023 zetten we de sanering asbestdaken door, met als doel in 2023 30% minder asbestdaken t.o.v. 2018.

Omdat de 1e Kamer in 2019 het wetsvoorstel voor het Asbestdakenverbod in 2024 heeft verworpen komt er geen saneringsverplichting voor asbestdaken. Om asbest uit ons leefmilieu te verwijderen blijven we sanering van de asbestdaken stimuleren.

Gelet op de gezondheidsrisico's van asbest kiezen we daarom in te zetten op vrijwillige sanering om zo toch een versnelling van de sanering van asbestdaken te bewerkstelligen. We streven in 2023 naar 30% minder asbestdaken t.o.v. 2018. Beginstand is 7.000 daken, het tempo van de versnelling is 10% per jaar.

Indicatoren

- Versnelling van de sanering van asbestdaken zal vorm worden gegeven door stimuleringsacties en voorlichting voor zowel burgers als bedrijven. We informeren en adviseren bedrijven en bewoners die eigenaar zijn van grond met daarop een pand met een asbesthoudend dak over de maatregelen die nodig zijn om het asbesthoudende dak te verwijderen en over bedrijven die deze maatregelen kunnen uitvoeren.
- In samenwerking met Circulus Berkel zorgen wij ervoor dat de milieustraten het extra aanbod van asbest door particulieren mogelijk maken. Hierbij zetten we dus in op een verantwoorde en veilige manier van saneren.
- Na het wegvallen van een wettelijk asbestdakenverbod worden er (landelijk) andere initiatieven gezocht en gevormd om tot stimulering van de sanering van asbestdaken te komen. Dit gebeurt ook binnen Apeldoorn. Het gemeentelijke plan van aanpak voor de sanering van asbestdaken en de daarbij behorende projecten wordt herschreven. Hierin zal ook aandacht worden besteed aan de monitoring van het aantal gesaneerde vierkante meters asbestdaken.

1.2.3 In 2023 zijn de verontreinigingen in het grondwater met tenminste 10% verminderd ten opzicht van 2017.

Verontreinigingen in het grondwater zijn in 2023 met 10% verminderd (referentiejaar 2017). In 2027 is er weer een meetronde waarbij een vergelijk mogelijk is met het referentiejaar 2017-2022.

Indicator

- In 2023 zal de gemeente twee projecten uitvoeren met als doel het verminderen van de verontreiniging door vluchtige chloor koolwaterstoffen (VOCL). In de evaluatie van deze projecten zal zo mogelijk de vermindering van de verontreiniging gekwantificeerd worden.
- De gemeente zorgt voor de financiële randvoorwaarden voor het uitvoeren van de projecten.

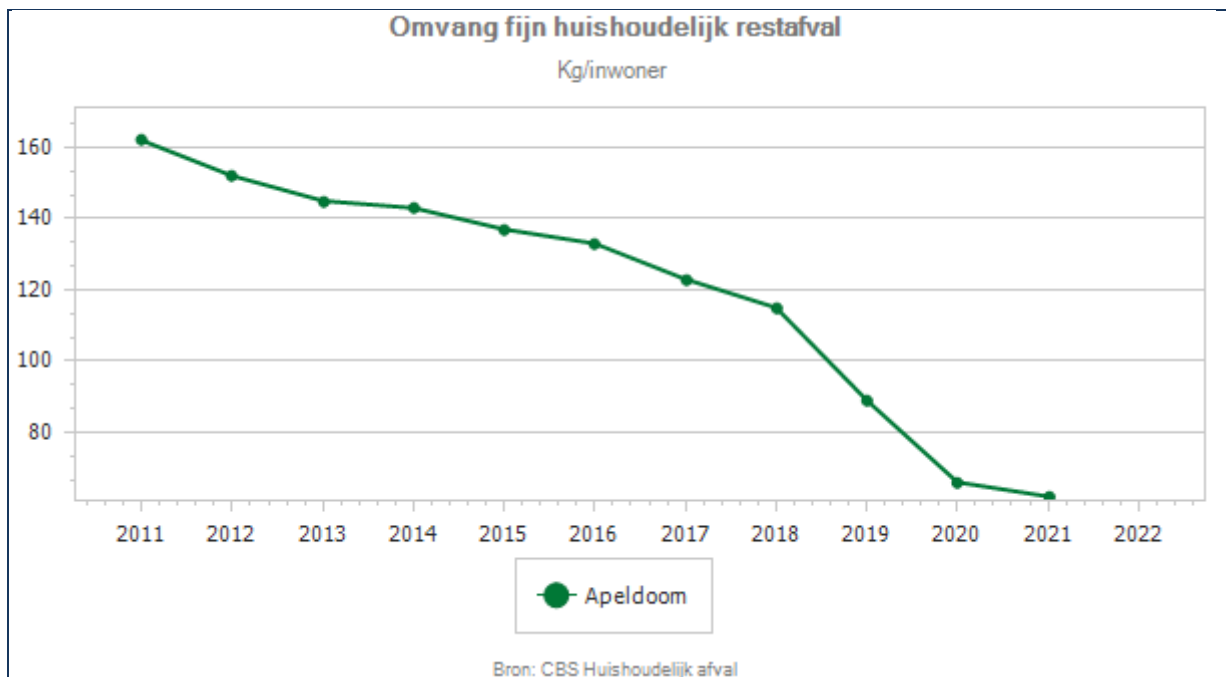
Trendanalyse

Geregistreerde energielabels

Bron: [Energemonitor](#)

Het overzicht laat een duidelijke stijging van het aantal geregistreerde labels zien. Dit is een positieve ontwikkeling die bijdraagt aan de nauwkeurigheid van de warmtekansenkaarten op wijkniveau. De gegevens voor 2019 zijn nog niet beschikbaar.

Effectindicatoren

Kadernota's

Naam	Einddatum
Afval- en recycleplan Apeldoorn 'Recycleservice 2025' (raadsbesluit 6 juli)	31-12-2025
Nederland Circulair 2050 (rijksoverheid 2017)	31-12-2050
Plan van aanpak asbestdakenverbod 2018-2024	31-12-2024
Actieplan geluid 2018-2023	31-12-2023
Gebiedsgericht grondwaterbeheer Apeldoorn Uitvoeringsprogramma 2018-2022	31-12-2022

Hoofddoelstelling 2. Energieneutraal voor 2050

In het Klimaatakkoord van Parijs is in 2015 afgesproken om de opwarming van de aarde beperkt te houden tot 1,5 graad. Het nationale Klimaatakkoord heeft als doel het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2030 met 49% t.o.v. 1990 en 95% in 2050. Dit doel, het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen, raakt aan het leven van alledag. Bewoners, bedrijven staan voor een reeks beslissingen die van invloed zijn op hoe we wonen, ons verplaatsen, wat we eten, de producten die we kopen en hoe we ons geld verdienen. Het zijn geen gemakkelijke keuzen, waarbij bewoners, bedrijven en gemeente op elkaar zijn aangewezen om hun krachten (investerings, kennis en kunde) te bundelen.

Ambitie Apeldoorn

In 2050 willen we in Apeldoorn energieneutraal en aardgasvrij zijn met een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar energiesysteem. Iedereen doet daar aan mee. Daarom omarmen, faciliteren we eigen initiatief van inwoners, ondernemers en instellingen. We werken samen met partners in de gemeente, met ondernemers, onderwijs en (collectieven van) inwoners. We hebben daarnaast specifiek oog voor de kwetsbare groepen in de samenleving.

Als tussenstap in het realiseren van deze ambitie willen we in Apeldoorn in 2030 46% energieneutraal zijn. Dat wil zeggen dat in 2030 de hoeveelheid duurzame energie-opwek binnen de gemeente Apeldoorn evenveel is als 46% van het totale energiegebruik binnen Apeldoorn. In 2014 was Apeldoorn 4% energieneutraal. Dit alles met als doel om de CO₂ uitstoot en daarmee de opwarming van de aarde te beperken. In 2030 zou dit een reductie van 61% CO₂ ten opzichte van 2014 betekenen. Dat wil zeggen dat Apeldoorn van 1.188 kT CO₂ uitstoot in 2014 naar 461 kT uitstoot in 2030 gaat.

Doelen voor 2030

We hebben onze doelen opgedeeld in drie doelen:

- Doel 1: Verminderen van het totale energiegebruik

Concreet betekent dit op het gebied van besparen dat we in 2030 32% besparing in energiegebruik realiseren. Dat wil zeggen dat Apeldoorn van 16.026 TJ energiegebruik in 2014 gaat naar 10.835 TJ in 2030. Daarnaast zijn alle nieuwe ontwikkelingen minimaal energieneutraal.

- Doel 2: Het vergroten van een tijdig aanbod van duurzame energie

De energie die we nodig hebben, komt van duurzame bronnen. Om energieneutraal te worden willen we in 2030 in totaal 5022 TJ opwekken. Opwek doen we d.m.v.

- a. Opwek van zon in de gebouwde omgeving

In 2030 wordt in de gebouwde omgeving 116 keer zoveel elektriciteit opgewekt uit zonnepanelen. Dat wil zeggen in de gebouwde omgeving gaat Apeldoorn van 19 TJ opwek uit zonnepanelen in 2014 naar 2202 TJ in 2030 (297 hectare panelen).

- b. Opwek van zon via zonneparken

Binnen de gemeente wordt in 2030 1977 TJ per jaar aan elektriciteit opgewekt uit zonneparken. Het gaat om 250 hectare aan panelen waarvoor 530 hectare zonneparken nodig is vanwege ruimte voor beheer en landschapsinpassing op het terrein van de parken.

- c. Opwek van Windenergie

We blijven actief lobbyen voor wind langs de snelwegen A1 en A50 i.v.m. de wespandief en Natura 2000

- d. Opwek via overige bronnen

Naast elektriciteitsopwek uit zon vindt in 2030 843TJ per jaar energie-opwek plaats uit overige bronnen, zoals biogas, zonthermie, geothermie, waterkracht en biomassa. Een groei van 200 TJ (31%) ten opzichte van 2014.

- Doel 3: Iedereen kan meedoen

De energietransitie raakt iedereen. We willen dat iedereen uitgenodigd wordt om mee te doen en willen ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen. Als gemeente nemen we verantwoordelijkheid als regisseur van de warmtetransitie. Daarnaast laten we zien hoe we bijdragen aan het behalen van de

doelstelling. We zetten de benodigde stappen, net zoals we verwachten van onze inwoners, bedrijven en instellingen.

Voor de periode 2023-2026 stellen we een nieuw programmaplan op met een jaarlijks bij te stellen actieplan op. N.b. het actieplan wordt gelijktijdig met het opstellen van de MPB 2023-2026 opgesteld. Onderstaande kan daarom nog tot wijzigingen leiden.

Doelstelling 2.1 Zelf besparen en zelf opwekken

In het kader van besparen, besparen en besparen willen we dat zoveel mogelijk mensen zelf de regie nemen in hun eigen omgeving om besparingsmaatregelen te nemen, maar ook zelf opwek kunnen realiseren.

PRESTATIE

2.1.1 Het Energiepunt adviseert, begeleidt en activeert inwoners

- a. Er ligt een ruim aanbod van activiteiten om inwoners te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning
- b. We realiseren een grote collectieve inkoopactie van hybride warmtepompen in buurten waar dat zinvol is gezien de vastgestelde Transitievisie Warmte

2.1.2 Het Energiepunt is zichtbaar en vindbaar

- a. We hebben minimaal twee doelgroepgerichte campagnes gedaan
- b. Het aantal bezoekers aan het Energiepunt is toegenomen t.o.v. 2022
- c. We lanceren een nieuwe website van het Energiepunt
- d. We nemen een besluit over de huisvesting van het (fysieke) Energiepunt
- e. In elke Wijk van de Toekomst is een mobiel Energiepunt of een concreet plan daarvoor

2.1.3 Het Energiepunt stelt subsidies, leningen en (financiële) instrumenten beschikbaar of haalt subsidies binnen.

- a. Het aantal aanbieders op de Verduurzamingsmarkt is toegenomen
- b. Het Energiepunt biedt de lening Toekomstbestendig Wonen aan
- c. Er zijn subsidieregelingen voor energiecoöperaties en buurtinitiatieven beschikbaar

2.1.4. Het Energieloket voor ondernemers en instellingen adviseert, begeleidt en activeert

- a. Het nieuwe Energieloket voor brede advisering aan ondernemers en instellingen gaat van start
- b. Ondersteuning van twee bedrijventerreinen vindt plaats vanuit het Energieloket

Doelstelling 2.2 Iedereen kan meedoen

De energietransitie raakt ons allemaal. Dit kunnen we alleen maar samen voor elkaar krijgen. We werken aan een inclusieve transitie, waarbij iedereen zich uitgenodigd voelt om mee te doen.

PRESTATIE

2.2.1 We zorgen voor doelgroepgerichte communicatie

- a. We maken doelgroepgerichte campagnes om te informeren over en te motiveren voor de energietransitie
- b. We communiceren continue via verschillende kanalen
- c. We beslissen over een communicatieplatform vanuit gemeente en samenwerkende partijen
- d. In de Wijken van de Toekomst voeren we campagnes uit o.b.v. projectplannen en mijlpalen
- e. Het communicatieconcept de "Energie van Apeldoorn" en bijbehorende toolkit wordt ontwikkeld.

2.2.2 We zorgen ervoor dat participatie goed vorm krijgt zodat inwoners, bedrijven en instellingen kunnen meedenken, meebeslissen en meedoen

- a. We geven in vier Wijken van de Toekomst en de gebiedsvisies participatie op maat vorm.
- b. We voeren een enquête uit over de warmtetransitie.
- c. We ontwikkelen instrumenten voor participatie,
- d. We ontwerpen en starten een voortdurend professioneel beraad.
- e. Twee keer per jaar voeren we straatgesprekken (inclusie).
- f. We voeren een meta-analyse uit naar houding en gedrag inwoners rondom klimaat en energie.

2.2.3 We zorgen dat inwoners geholpen worden met energemaatregelen om armoede tegen te gaan

Hier gaat het om uitvoering van het plan van aanpak armoede.

Indicatoren:

- a. We zijn voortdurend in gesprek n.a.v. vroegsignalering;
- b. We hebben 1500 inwoners bereikt met het project "Advies op Maat"
- c. 300 inwoners met een koopwoning hebben gebruik gemaakt van de subsidieregeling voor het isoleren van de woning;
- d. In het armoedebestrijdingsplan wordt aandacht besteed aan een betaalbare energierekening
- e. Het sociale netwerk rondom energiearmoede (zoals maatschappelijke organisaties, woningcorporaties en o.a. de schuldhulpverlening en WMO vanuit onze interne organisatie) is zodanig opgeleid dat energiearmoede beter kan worden gesignaleerd.

Doelstelling 2.3 We geven het goede voorbeeld

Als gemeente geven we het goede voorbeeld. Het is logisch als iedereen stappen maakt in de energietransitie, wij dat zelf ook doen. Als gemeente geven we daarom het goede voorbeeld.

PRESTATIE

2.3.1 Vastgoed & Grond zet verdere stappen naar de volgende fase van de verduurzaming van het eigen vastgoed

- a. We blijven inzetten op nieuwe verduurzamingsmaatregelen die binnen de afschrijvingstermijn (max 20 jr) zichzelf terugverdienen (verduurzamingsopgave 1.0)b. We stellen een routekaart op voor de verduurzamingsopgave 1.0 van ons eigen vastgoed waarbij het terugverdien criterium niet meer leidend is.

2.3.2 Beheer en Onderhoud werkt aan verduurzaming en bewustwording

- a. 8% extra ledverlichting t.o.v. 2022, 45% van de totale verlichting in de openbare ruimte
- b. Gemalen van de riolering voorzien we van slimme, energiebesparende software
- c. Alle gemeentelijke voertuigen worden bij vervanging elektrisch
- d. Motor gereedschappen vervangen we zoveel mogelijk door elektrisch oplaadbare accugereedschappen.

2.3.3 Wonen zorgt voor aangescherpte prestatie-afspraken over verduurzaming

- a. We vernieuwen de woonvisie en prestatieafspraken met de woningcorporaties, andere vastgoedeigenaren en huurdersbelangenorganisatie. Ook wat betreft energieprestaties. We hebben daarbij oog voor de stapeling van eisen op de kosten.
- b. Voor de ontwikkelgebieden Binnenstad, Spoorzone en Kanaalzone is energie integraal meegenomen in gebiedsvisies en investeringsagenda's.

2.3.4 Bedrijfsvoering zet verduurzaming voorop

- a. We nemen een besluit over welke prioriteit duurzaamheid heeft bij onze inkoopprocedures. .
- b. We nemen onze eigen inkoop van energie onder de loop en kijken of en hoe dit duurzamer kan.
- c. We nemen een besluit over het aanbieden van mogelijkheden om energie te besparen aan onze medewerkers .

2.3.5 Als gemeente benutten we regelgeving optimaal

- a. In het Omgevingsplan nemen we regelgeving op die helpen bij de energietransitie. .
- b. We handhaven bij bedrijven die niet aan energielabel C voldoen.

NIEUWE ONTWIKKELING

Energietransitie / warmtetransitie richting aardgasvrij

Gemeenten werken samen met medeoverheden, maatschappelijk partners, inwoners en bedrijfsleven om de doelstellingen en maatregelen uit het Klimaatakkoord uit te voeren. Het bedrag aan uitvoeringsmiddelen die gemeenten hiervoor ontvangen is op het moment van opstellen van deze begroting nog niet bekend. In de meicirculaire 2022 heeft het kabinet aangegeven dat gemeenten voor 2022 tot en met 2030 meer middelen ontvangen voor uitvoering van het klimaatakkoord. Duidelijk is dat de grootste uitgaven gemoeid zijn met de overstap van buurten/ wijken van het aardgas naar duurzame warmte. Iedereen zal deze overstap moeten maken. Dit vraagt om goede voorlichting, communicatie en co-creatie met onze bewoners, bedrijven en instellingen, maar ook om het beschikbaar stellen van subsidies en financiële instrumenten.

Benodigd budget: Voor 2022 heeft het kabinet alleen een overbruggingsbedrag beschikbaar gesteld (€ 0,9 mln.). Over de resterende middelen die het Rijk heeft gereserveerd voor uitvoeringskosten van medeoverheden voor het klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid vinden nog gesprekken plaats met VNG en IPO. Op basis van indicatieve cijfers verwachten we in 2023 een bedrag van circa € 2,7 mln. oplopend tot € 7,8 mln. in 2026 te ontvangen. De definitieve bedragen worden naar verwachting in de september- of decembercirculaire 2022 opgenomen. We stellen voor om de extra rijksmiddelen meerjarig volledig in te zetten voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Op basis van een programmaplan, incl. een jaarlijks te actualiseren actieplan worden de kaders, doelstellingen en middelen aan uw raad voorgelegd. Het programmaplan en eerste actieplan zijn voorzien in december 2022. Omdat op dit moment de omvang van de extra rijksmiddelen nog niet bekend is, zal het programmaplan voorzien zijn van een begrotingswijziging ter grootte van de extra rijksmiddelen.

Energietransitie/ aanpak armoede door ondersteuning bij energiebesparende maatregelen

De stijging van de energieprijzen zorgt ervoor dat veel huishoudens in de problemen komen. Vanuit het Rijk zijn in 2022 middelen beschikbaar gesteld via een Specifieke Uitkering. Naar verwachting is dit onvoldoende om huishoudens te helpen waardoor een voortzetting van de aanpak wordt voorgesteld in 2023-2024. De aanpak is gericht op huishoudens in een kwetsbare positie vanwege de gestegen energielasten om hen op korte termijn te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om de energierekening te verlagen.

Benodigd budget: Voor deze voortzetting is circa € 3 mln benodigd.

Energietransitie/ Onrendabele top Kerschoten

De aanleg en exploitatie van een warmtenet in Kerschoten is niet kostendekkend. Ondanks de Rijksbijdrage in de vorm van een PAW-subsidie resteert er een onrendabele top. In de laatste berekeningen varieert die onrendabele top tussen € 9 en € 21,8 mln. Naar verwachting wordt in 2024 gestart met de aanleg van dit warmtenet. In de loop van 2023 zal er meer duidelijkheid ontstaan over het werkelijk benodigde bedrag.

Benodigd budget: Voorgesteld wordt om nu te volstaan met een p.m.-post in 2024 en dit bedrag in het kader van de MPB 2024-2027 nader te kwantificeren.

Energietransitie/ subsidies voor energiecoöperaties en buurtinitiatieven

De stijging van de energieprijzen laat zien dat de noodzaak voor het nemen van energiebesparende maatregelen alleen maar toeneemt. Steeds meer huishoudens willen weten wat ze kunnen doen en hoe ze dit moeten aanpakken. De energiecoöperaties zien we als belangrijke partners om inwoners te helpen. Zij gaan naar de inwoners toe en geven concreet aan wat inwoners in de eigen woning kunnen doen om energie te besparen. Daarnaast zien we steeds meer buurtinitiatieven ontstaan om gezamenlijk stappen te ondernemen richting duurzame alternatieven voor aardgas. Dit willen we ondersteunen door subsidies te verlenen aan energiecoöperaties en buurtinitiatieven.

Benodigd budget: jaarlijks € 250.000 in 2023 - 2026

Doelstelling 2.4 Het vergroten van opwek en aanbod van duurzame energie

De energietransitie heeft ruimte nodig; voor opwek van elektriciteit uit zon en wind. Maar ook voor opslag.

PRESTATIE

2.4.1 We stellen een uitvoeringsstrategie voor het opwekken van zonne-energie op

- a. We stellen de (uitvoerings)strategie zonnepanelen vast inclusief een voorstel voor de benodigde middelen
- b. We en de betrokken organisaties starten met de uitvoering

2.4.2 We geven de lobby vorm voor wind en realiseren een kaderstelling voor opwek uit windenergie

- a. Door lobby en het afstemmingsoverleg met provincie en regiopartners blijft er zicht op ontwikkelruimte in Apeldoorn voor windenergie in het provinciale beleid.
- b. We weten wat de nieuwe landelijke milieunormen voor windturbines betekenen voor de Apeldoornse situatie. In het bijzonder voor de mogelijke zoekgebieden voor grootschalige opwek die we opgenomen hebben in de Omgevingsvisie.
- c. Als blijkt dat er voldoende ontwikkelruimte is in het nieuwe provinciebeleid en de landelijke normering tot 2030, dan:
 - Stellen we een gemeentelijk normenkader op voor windturbine-initiatieven. Het gaat om gemeentelijke bovenwettelijke normen, procesregels, eisen aan maatschappelijk draagvlak, participatie en lokaal eigendom, eisen aan inpassingsmogelijkheden in de zoekgebieden en een realisatiestrategie, bijvoorbeeld in het geval van te verwachten onrendabele top.
 - wegen we af of de oprichting van een gemeentelijk energiebedrijf nuttig is.
- d. Onze conclusies over de Apeldoornse situatie en normenkader zijn ons vertrekpunt voor onze inbreng voor RES herijking 2.0 na 2023.
- e. We evalueren het huidige beleidskader voor kleine windturbines. Hierna kijken we opnieuw naar de mogelijkheden voor kleine windturbines. Als de Omgevingswet ingaat wordt een zogeheten 'parapluplan' van kracht om het vergunningsproces voor erfturbines makkelijker te maken.

2.4.3 We stellen een voortgangsrapportage voor de RES op

a. We werken in afstemming met de regionale RES-partners aan de uitvoering van de RES1.0. In Apeldoorn gebeurt dat onder andere met:

- de ontwikkeling van de gemeentelijke zonstrategie;
 - twee gebiedsvisies voor grootschalige opwek;
 - een kaderstelling voor windenergie.
- b. We stellen begin 2023 de startnotitie voor de Herijking RES2.0 vast.
- c. We leveren de voortgangsrapportage RES1.0 op voor 1 juli 2023.
- d. We starten met het planproces voor de RES herijking 2.0, zowel regionaal als binnen de gemeente. We richten ons hiervoor op:
- een opnieuw vastgesteld bod voor hoeveel energie we grootschalig gaan opwekken uit zon en wind;
 - een update van de Regionale Structuur Warmte;
 - een opnieuw vastgestelde strategie voor de benodigde aanpassingen in het energiesysteem.

Hierbij gebruiken we de meest actuele lokale inzichten en kaders voor grootschalige opwek in Apeldoorn als

2.4.4. We doen onderzoek naar alternatieve bronnen

- a. In 2023 besluiten we of we ondiepe geothermie verder gaan onderzoeken.
- b. We maken een keuze voor groengas of waterstof als warmtebron voor de Parken.
- c. We starten de lobby voor het aansluiten van de Cleantech Regio op de waterstofbackbone.

2.4.5 We koppelen vraag en aanbod tijdig aan elkaar om netcongestie tegen te gaan

- a. Bij alle activiteiten die in dit actieplan staan weten we wat we moeten doen om het energiesysteem zo efficiënt mogelijk te houden en hoe we overbelasting van het stroomnet tegengaan.
- b. We besluiten in afstemming met Liander en TenneT welke locatie geschikt is voor de bouw van een nieuw middenspanningstation Dit station is voor het Zuiden van Apeldoorn.
- c. We werken mee aan een pilot van netbeheerder Liander, waarbij er meer transformatorhuisjes in de in de bestaande stad komen.
- d. Bij het opstellen van de RES 2.0 brengen we de Apeldoornse inzichten en strategie in.

Doelstelling 2.5 Samen aan het werk voor gebieden

De belangrijkste gebiedsaanpakken de komende jaren zijn:

- Wijken van de Toekomst: Kerschoten, De Maten, Loenen, De Parken
- BSK (Binnenstad, Spoorzone en Kanaalzone)
- Bedrijventerreinen Apeldoorn Noord en Zuid
- Gebiedsvisies Beemte Broekland en Klarenbeek
- De ontwikkelopgave in de Zuidrand

PRESTATIE

2.5.1 Wijk van de Toekomst: Kerschoten; We nemen een principe besluit voor het realiseren van een open warmtenet

- a. We beslissen of we als gemeente deelnemen aan een warmte-infrabedrijf.
- b. We nemen een principebesluit over het realiseren van het open warmtenet in Kerschoten.
- c. We sluiten overeenkomsten met de warmteleverancier en met de projectpartners.
- d. Minimaal 100 woningeigenaren in Kerschoten krijgen maatwerkadviezen voor hun eigen woonsituatie.

2.5.2 Wijk van de Toekomst De Maten: we stellen een samenwerkingsovereenkomst op met de partners en maken stappen in de overstap naar duurzame warmte.

- a. We ronden fase 1: Samen starten af,. Dit betekent dat we een intentie overeenkomst over de proces- en projectaanpak sluiten tussen de Energieke Maten, de woningcorporaties de Woonmensen, Ons Huis, De Goede Woning, Mooiland, de netwerkbeheerder Liander en de gemeente.
- b. We ronden fase 2: het Karakteriseren van de wijk af. Dit betekent dat we een wijkanalyse hebben op sociaal, maatschappelijk en fysieke kenmerken van de wijk. En daarbij een perspectief op de mogelijke warmteoplossingen.
- c. Samen met de partners kiezen we met welke drie of vier buurten aan de slag gaan om de overstap naar duurzame warmte te maken.
- d. We lanceren de wijkaanpak in De Maten, we gaan van start!
- e. Na de lancering van de wijkaanpak starten we met fase Strategieën identificeren (fase 3).
- f. We starten met de Ferguutgaarde-Ridderbuurt als voorloper binnen De Maten

2.5.3 Wijk van de Toekomst Loenen: we sluiten een samenwerkingsovereenkomst en doen de eerste stappen gericht op isolatie en de overstap naar duurzame warmte

- a. We maken afspraken met de gemeente Brummen en provincie Gelderland over de samenwerking WvdT Loenen op realisatie warmtenet, groen gas en warmtepompen.
- b. We sluiten een samenwerkingsovereenkomst LEN, ECL, DPL over de invulling participatieve aanpak WvdT Loenen gericht op isolatie van de woningen en toekomstige aansluiting warmtenet en groen gas.

2.5.4. Wijk van de Toekomst De Parken: er worden stappen gezet in verduurzaming van de wijk

- a. Initiatiefgroep De Duurzame Parken richt een coöperatie op. De initiatiefgroep gaat over in coöperatie om de doelen en aanpak te realiseren.
- b. De coöperatie Duurzame Parken start het Huis & Haard spoor op, de eerste inkoopacties onder de vlag van de coöperatie.
- c. De coöperatie Duurzame Parken start het infrastructuur-spoor door opdracht te geven aan een ingenieurs- en adviesbureau voor de verkenning op groen gas of waterstof.
- d. We selecteren 5 monumentale voorbeeldwoningen die we samen met de duurzaamheidsdienst (erfgoed en cultuurhistorie) verder verduurzamen.

2.5.5 Stadmaken op de Veluwe: de Binnenstad, de Spoorzone, Kanaalzone: we bereiden de aanleg van de energievoorziening voor

- a. We bereiden de aanleg van collectieve delen van de warmtevoorziening voor
- d. We adviseren actief over de aanpak op gebouwniveau

2.5.6. We gaan aan de slag met smart grids op bedrijventerreinen Noord en Zuid

- a. We hebben twee 2 gebiedsgerichte aanpakken ontwikkeld.
- b. Binnen 1 tot 2 jaar hebben we een smart grid (opwek, opslag) op Apeldoorn Noord gerealiseerd.

2.5.7 We stellen gebiedsvisies op voor Beemte Broekland en Klarenbeek voor grootschalige opwek

- a. We hebben overeenstemming over de route van het gebieds proces met alle belanghebbenden in Beemte Broekland
- b. Er is voor Beemte Broekland een gebiedsvisie vastgesteld. Deze visie biedt duidelijke handvatten of kaders voor de uitvoering.
- c. We starten in Klarenbeek met voorbereidingen van een gebiedsvisie in overleg met betrokken stakeholders.
- d. We starten in Klarenbeek het planproces om te komen tot een vastgestelde gebiedsvisie in 2024.

2.5.8. We adviseren op de energievoorziening bij de ontwikkeling van de Zuidrand.

Doelstelling 2.6 Innovatieve oplossingen en voldoende arbeidskrachten zijn randvoorwaarden

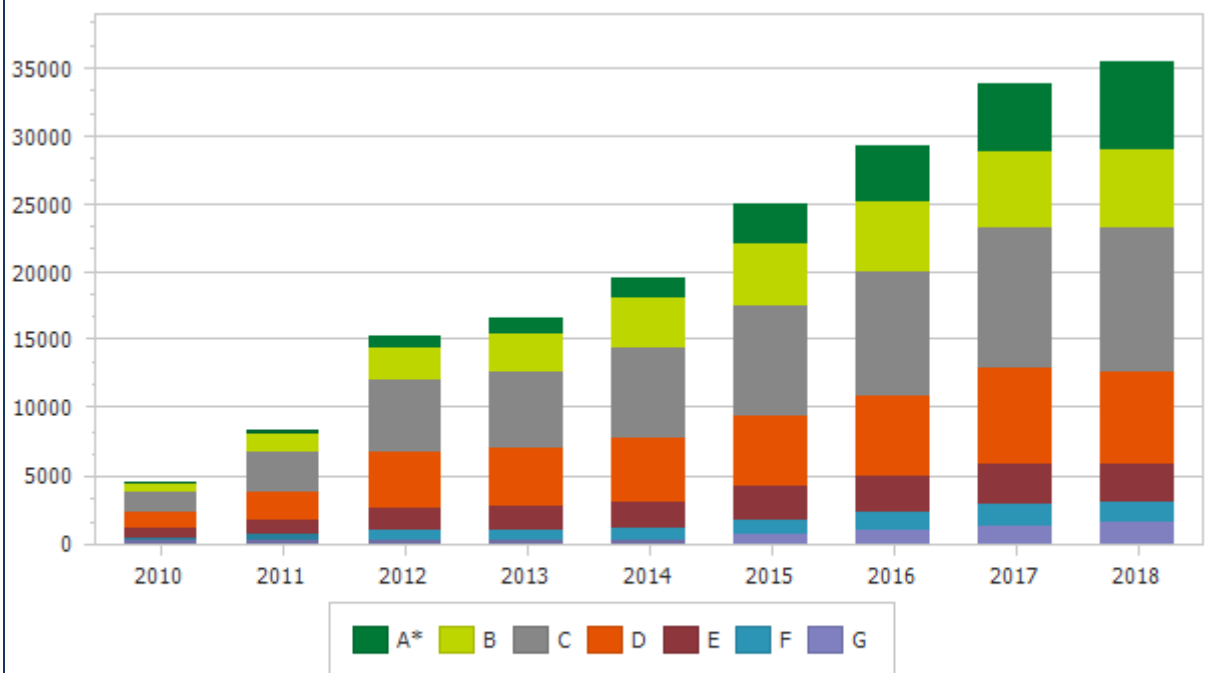
PRESTATIE

2.6.1 We benutten samenwerkingsrelaties met partijen en innovaties die zich voordoen

- a. Binnen de Tech1000 zetten we samen met het bedrijfsleven en het onderwijs stappen om minimaal 1000 mensen om te scholen richting technische beroepen. Hierbij onderzoeken we ook of het opleiden van mensen voor het installeren van warmtepompen mee kunnen in de uitvoering.
- b. Met New Tech Park, Lucrato, UWV, RCT Gelderland, Transitiehuis Gelderland, Aventus werken we de Routekaart Tech1000 uit. Het doel is om een samenwerkingsovereenkomst met te sluiten met partijen waarmee we de komende 4 jaar de (zij)instroom in de installatietechniek vergroten.
- c. We geven de samenwerking met Saxion verder vorm.
- d. We nodige partijen uit om te experimenteren op het gebied van bronnen, zoals het benutten van waterstof.

Effectindicatoren

Geregistreerde energielabels Apeldoorn 2011-2018

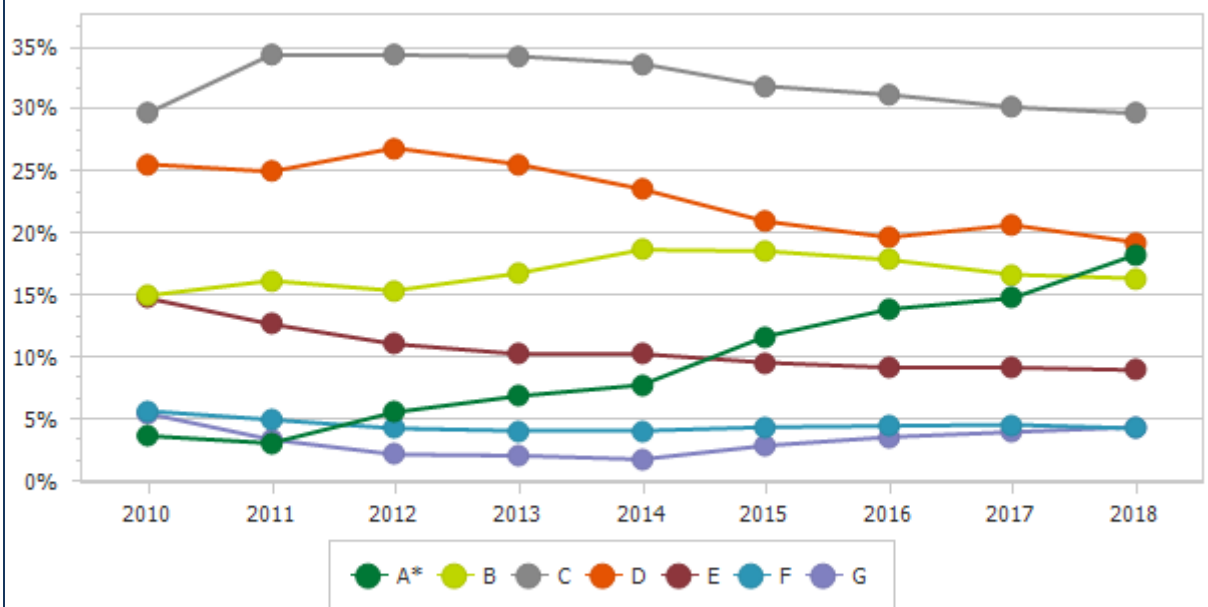

* Label A inclusief A+ en A++; Label A++ is de meest energiezuinige categorie.

N.B.: het aantal geregistreerde labels in 2018 is ca. 35.581 woningen. Dit is ruim 49,7% van de woningvoorraad in Apeldoorn, terwijl dit in 2017 nog ruim 47,7% was. Dit zijn voornamelijk huurwoningen.

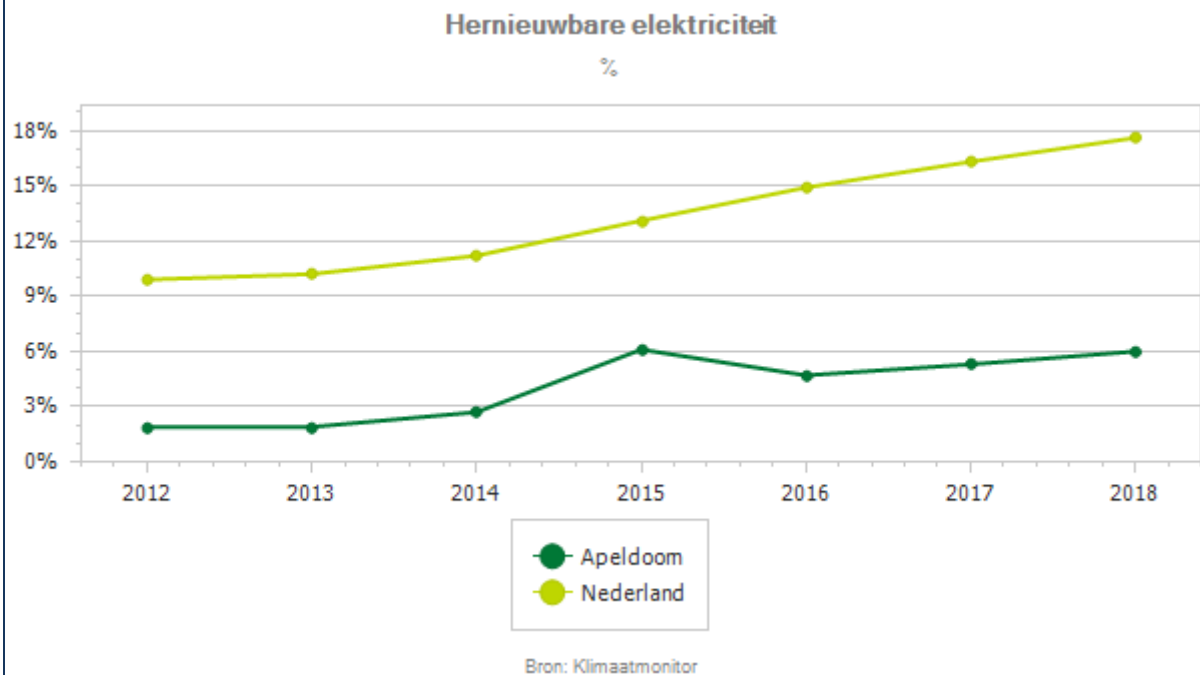
Bron: Registratiesysteem voor energielabels van gebouwen, RVO, bewerking door ABF Research

Verdeling energielabels in %

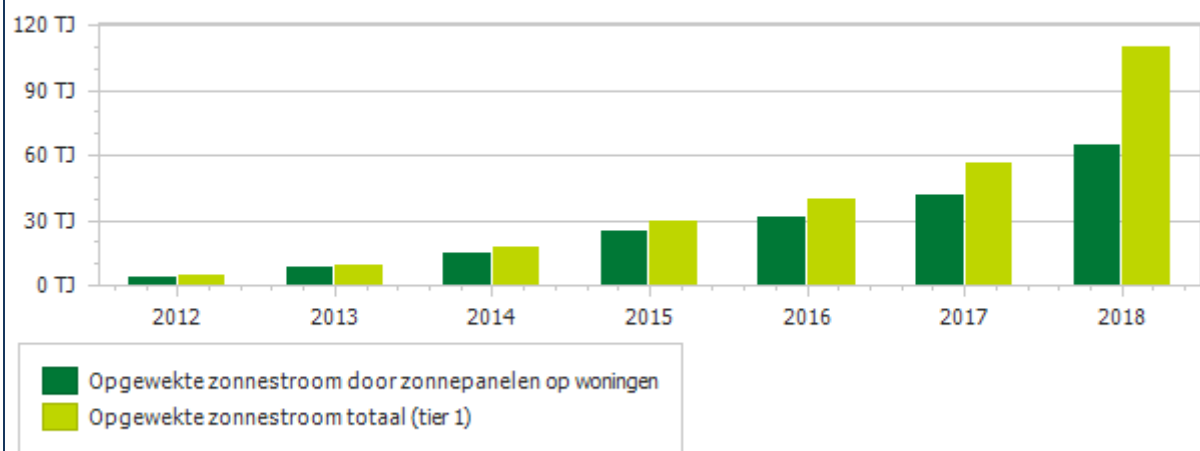
Grafiek m.b.t. geregistreerde energielabels in % t.o.v. total aantal woningen met geldig energielabel

Bron: Registratiesysteem voor energielabels van gebouwen, RVO, bewerking door ABF Research

Productie van duurzame elektriciteit op woningen

In onderstaande grafiek (groene staven) wordt de productie van hernieuwbare elektriciteit met zonnepanelen op woningen weergegeven. Bij de gele staven wordt ter vergelijking de totale productie met zonnepanelen in de gemeente weergegeven.

Aanvulling grafiek Hernieuwbare electriciteit

Bron: Rijkswaterstaat: Verdeling Nederlands totaal o.b.v. verdeelsleutel per gemeente, CBS - Statistiek zonnestroom en voorlopige schatting RWS

Trendanalyse

Hernieuwbare electriciteit

Bron: [Energemonitor](#)

In bovenstaande figuur is het percentage hernieuwbare elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa opgenomen. Cijfers voor 2019 voor Apeldoorn zijn nog niet beschikbaar. De stijging van hernieuwbare elektriciteit elders in Nederland verklaart zich voornamelijk door de plaatsing van windturbines. Zonder windturbines kunnen wij deze stijging nu niet bijbenen. Overigens is het percentage hernieuwbare elektriciteit een andere parameter dan het percentage energieneutraliteit.

Omvang fijn huishoudelijk restafval

Huishoudelijk restafval in Apeldoorn is per inwoner veel lager dan het landelijk gemiddelde. De daling in 2019-2022 ten opzichte van 2018 is het gevolg van de start met het omgekeerd inzamelen door het recycleplan "Recycleservice 2025".

Kadernota's

Naam	Einddatum
Uitvoeringsagenda energietransitie 2017-2020 (vastgesteld 4 oktober 2016, geldig t/m 31 december 2020))	31-12-2020

Toprisico's financieel

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1801	<u>Uitvoering energietransitie blijft achter, waardoor doelen niet worden gehaald</u>	50%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Projecten worden niet geïnitieerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projecten stagneren en komen niet tot uitvoer. • De opgave wordt steeds groter. <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <p>* • Marktpartijen betrekken bij ontwikkeling van eisen en randvoorwaarden • Keuzes maken in integrale afweging van diverse belangen en consequenties aanvaarden. • Flexibiliteit en wendbaarheid zoveel mogelijk inbouwen, raad nauw betrekken houden bij ontwikkelingen, inbouwen van experimenteren en leren • Kennisdelen over inzet van bewezen technieken en ruimte geven aan innovaties • Inzetten op besparen en bewustwording en laagdrempelige kennisdeling • Nog meer inzetten op besparen en bewustwording • Afspraken via raamcontracten en in samenwerkingen met uitvoerende partijen (leveren van mensen, producten en diensten), samen met sociaal, hr en ez werken aan vergroten aantrekkelijkheid als werkgever en afnemer. • Prioriteiten aanpassen, stoppen van activiteiten of niet starten, accepteren van vertraging • Werken aan bewustwording en voordelen inzichtelijk maken • Deels accepteren en deels focus verleggen waar wel ruimte is</p>				
1802	<u>Wijzigingen in Rijks- en provinciaal beleid t.a.v. energietransitie</u>	50%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Ons beleid sluit niet meer aan op provinciaal en Rijksbeleid.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <p>* • Disclaimer opnemen in afspraken met partners • Jaarlijkse monitoring en gesprek met college en raad en indien nodig bijsturen van actieplan of programma • Invloed uitoefenen via VNG e.d.</p>				
1803	<u>Ombuigingen op Rijks- en provinciale bijdragen energietransitie</u>	50%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Onvoldoende financiële middelen beschikbaar om uitvoering te realiseren</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <p>*</p>				

Programma 4

Taakvelden	Jaarrekening 2021	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2021	Saldo 2022 (incl 1e wijziging)	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
7.3 Afval	4.352	4.699	18.682	23.609	4.927	5.086	5.251	5.422
7.4 Milieubeheer	-5.139	-7.962	13.267	-234	-13.501	-9.349	-7.577	-7.773
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-787	-3.263	31.949	23.375	-8.574	-4.263	-2.326	-2.351
0.10 Mutaties reserves	-1446	1.644	207	3.858	3.651	2.155	140	80
Totaal	-2.233	-1.619	32.156	27.233	-4.923	-2.108	-2.186	-2.271

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

De lasten op taakveld 7.4 stijgen met circa € 2 miljoen. Het betreft met name de geraamde uitgaven voor Warmtenet Kerschoten. Hiertegenover staat een bijdrage uit de BROA. Voorts is er in 2023 ten laste van de Algemene Reserve € 3 mln. gereserveerd ten behoeve van de bestrijding van energiearmoede en is voor de jaren 2023 t/m 2026 €250kper jaar beschikbaar ten behoeve van subsidies aan energiecoöperaties en buurtinitiatief bij verduurzaming.

Verbonden partijen

Zonnepark Brinkenweg Exploitatie B.V.

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling De B.V. exploiteert een park met zonnepanelen. De opwek van zonne-energie draagt bij aan energieneutraliteit in 2050

Link naar jaarstukken

Prestatie afspraken

Risico's

Reguliere exploitatierisico's

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Circulus BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Circulus BV is de overheids-bv van 9 gemeenten die specifiek is aangewezen voor de inzameling van het afval. Afvalbeheer en advisering over vermindering van restafval hoort ook tot haar taken.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken Circulus Berkel BV 2021](#)

Prestatie afspraken

De prestatieafspraken worden jaarlijks vastgelegd in de Resultatenovereenkomst deel C Afval.

Risico's

Wij krijgen dividend van Circulus op basis van de winst van CIREC BV. Dat is het overslagbedrijf van Circulus-Berkel. In onze begroting gaan we uit van een dividend van € 350.000 per jaar. De prognose van Circulus is dat de omzet en winst van CIREC komende jaren ongeveer gelijk blijven. Het risico is beperkt.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 19.485.000 (prognose)

Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Een goede fysieke leefomgeving (o.a. schoner, stiller en duurzamer) creëren door regulering op basis van vergunningverlening, milieutoezicht, handhaving en milieuadviesing.

Link naar jaarstukken [Jaarrekening OVIJ 2021](#)

Prestatie afspraken

Risico's

In de begroting en jaarrekening van de OVIJ staan interne risico's. Die kan OVIJ zelf opvangen binnen haar eigen begroting. Er wordt een stijgende lijn in het aantal adviesproducten geconstateerd. Met name op het gebied van bodem/asbest, ecologie en energietransitie. Voor 2022 kon deze stijging nog weer opgevangen worden binnen de begroting. Dit begint echter wel op gespannen voet te staan met de bijdrage van de OVIJ op onze strategische doelen. Het weerstandsvermogen van OVIJ is goed te noemen.

Ontwikkelingen beleid

De omgevingswet is de grote beleidsontwikkeling in het fysieke domein waarbinnen ook de OVIJ opereert. De OVIJ is intensief betrokken bij het gemeentelijke voorbereidingstraject. Aan de begroting van OVIJ zijn structurele middelen toegevoegd in verband met de overdracht van asbesttaken van Apeldoorn naar OVIJ. Daarnaast zien we dat OVIJ steeds meer partner is bij het behalen van onze strategische doelen en ambities op het gebied van ontwikkeling woningbouw, stikstof en energietransitie.

In 2022 is er door de algemene besturen van de OVIJ en de ODNV een intentieovereenkomst tot een fusie ondertekent. Hierover bent u geïnformeerd. Verdere besluitvorming over dit traject is in voorbereiding.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 4.761.358

Programma 5

Jeugd en onderwijs

Taakvelden:

- 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 7.1 Volksgezondheid
- 0.10 Mutaties reserves

Hoofddoelstelling

Subdoelstelling

Prestatie

1. Jeugdigen krijgen kansen in het onderwijs

1.1 Iedere leerplichtige jeugdige kan naar school en behaalt een startkwalificatie

1.1.1 Wij voorkomen en bestrijden schoolverzuim zodat in 2023 het aantal leerlingen in Apeldoorn dat absoluut verzuimt lager blijft dan dat van vergelijkbare gemeenten en het relatief verzuim is gedaald t.o.v. 2021 (= 21 per 1.000 leerlingen)

1.1.2 Wij voorkomen en bestrijden voortijdig schoolverlaten zodat het percentage leerlingen dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat in 2023 lager is dan in 2021 (= 2,2%)

1.2 Onderwijs en jeugdhulp verbinden.

1.2.1 Wij zetten in op preventie en versterken de ondersteuningsstructuur met in 2023 specifieke aandacht voor het schoolmaatschappelijk werk.

1.2.2 Wij zorgen ervoor dat leerplichtigen met een ondersteuningsvraag zoveel mogelijk naar school gaan en bieden maatwerkoplossingen waar nodig.

1.3 Verspreid over de stad hebben we moderne schoolgebouwen.

1.3.1 Wij geven in aangepaste vorm uitvoering aan het huidige Integrale Huisvestingsplan (IHP).

1.3.2 Wij maken een beleidsrijk Integraal Huisvestingsplan (IHP) met een gedragen visie, duidelijke afspraken inclusief een investeringsprogramma voor de komende 12 jaar

1.4 Wij ondersteunen jonge kinderen zodat zij de kans krijgen op een goede start in het basisonderwijs.

1.4.1 Wij zorgen voor een goed aanbod van voor- en vroegschoolse educatie waarbij we in 2023 inzetten op het vergroten van het gebruik door kwetsbare kinderen

2. Jeugdigen groeien veilig en gezond op

2.1 Fysieke en mentale ontwikkeling van kinderen preventief volgen en bevorderen.

2.1.1 Wij nodigen alle jeugdigen uit voor gezondheidsonderzoeken en verzorgen passende voorlichting en ondersteuning zodat minimaal 95% van de baby's en peuters wordt gezien door de jeugdgezondheidszorg van het CJG.

2.1.2 We versterken de sturing op het CJG door uitvoering te geven aan de aanbevelingen uit het onderzoek naar de Toegang Jeugd

	2.1.3 Wij breiden het jongerenwerk in de buurten uit
	2.1.4 Wij geven invulling aan normaliseren en de-medicalisering door inzet van BSO+
	2.1.5 Wij bouwen jeugdzorgplus verder af en werken aan alternatieve verblijfsvormen.
	2.1.6 Wij blijven het inzicht in de jeugdzorg versterken. In 2023 hebben we inzicht in en eerder passende zorg voor jeugdigen in de SGGZ.
2.2 Veiligheid waarborgen	2.2.1 We hebben huiselijk geweld in 2023 eerder in beeld door in te zetten op bekendheid en preventie .
	2.2.2 We besteden specifieke aandacht aan seksueel geweld.
	2.2.3 We hebben zicht op en aandacht voor kwetsbare groepen door het versterken van ketensamenwerking rondom veiligheid en gezinsbescherming.
	2.2.4 We versterken de preventieve aanpak rondom echtscheidingsproblematiek

Programma 5 Jeugd en onderwijs

Portefeuillehouder(s): P.C.J. Messerschmidt, S. Bihari, H. van den Berge

Ambitie van het programma

Binnen het programma Jeugd en Onderwijs streven we er naar dat kinderen, jeugdigen en jongeren in veiligheid en geborgenheid opgroeien en dat zij de kans krijgen zich te ontwikkelen passend bij hun talent en vermogen. Het coalitieakkoord is gericht op het verhogen van de brede welvaart in Apeldoorn. Het werken aan Brede Welvaart betekent continu zoeken naar manieren om economisch, sociaal én ecologisch vooruitgang te boeken. In balans met elkaar. De brede welvaart gebruiken we als meetlat waarlangs we kijken hoe het gaat met Apeldoorn en haar inwoners. Wanneer jeugdigen zich goed kunnen ontwikkelen, kunnen zij als volwassenen een bijdrage leveren aan de brede welvaart van onze gemeente.

Ouders zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor het gezond en veilig opgroeien van hun kind(eren). Opgroeien en opvoeden gaat niet volgens een blauwdruk. Iedere jeugdige bewandelt zijn eigen weg om zich zelf en samen met anderen te ontwikkelen tot zijn eigen unieke persoon. Voor alle opvoeders geldt dat opvoeden niet altijd vanzelf gaat of loopt zoals verwacht, dat is heel normaal. Daar waar nodig helpen wij ouders en jeugdigen bij herstel van het gewone leven. Wij gaan uit van de eigen kracht van jeugdigen en hun ouders en de samenredzaamheid. Apeldoorners kunnen immers veel zelf, met de hulp van hun netwerk. Daarbij luisteren wij naar de inwoners en werken we, met onze partners, vanuit vertrouwen samen met de inwoners en hun netwerk.

Voorkomen is beter dan genezen. Daar waar we problemen voor kunnen zijn met goede preventie en toegang tot lichte ondersteuning streven we ernaar jeugdigen en hun opvoeders snel en goed te helpen. Preventie is één van de belangrijkste elementen van onze aanpak: bewustwording en inwoners blijven wijzen op de mogelijkheden die er voor hen zijn.

Dat begint al rond de geboorte van een kind, waarbij (toekomstige) ouders advies en informatie krijgen. We hebben algemene voorzieningen en individuele jeugdhulp beschikbaar wanneer een jeugdige meer hulp nodig heeft dan het gezin, de omgeving en de school kunnen bieden.

We faciliteren kansen voor onze jonge inwoners door een goede start in het onderwijs te optimaliseren. We voorzien het onderwijs van goede huisvesting en maken waar nodig vervoer van en naar de school mogelijk. Waar iemand verzuimt of dreigt uit te vallen, kijken onze medewerkers leerplicht of Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) wat nodig is om verder te kunnen met als doel het behalen van een startkwalificatie of een passend toekomstperspectief in de vorm van een werkplek.

We gaan de preventie voor jeugd versterken onder andere door het schoolmaatschappelijk werk in het basisonderwijs te versterken en door te ontwikkelen. Daarnaast onderzoeken we hoe we voor middelbare scholieren het preventief aanbod beter vindbaar kunnen maken. Samen met onze partners geven we daarbij ook betekenis aan het begrip ‘normaliseren’. Daarnaast maken we afspraken over de toegevoegde waarde van een schoolgebouw in de wijk en ondersteunen we de schoolbesturen bij het realiseren van een doorlopende leerlijn.

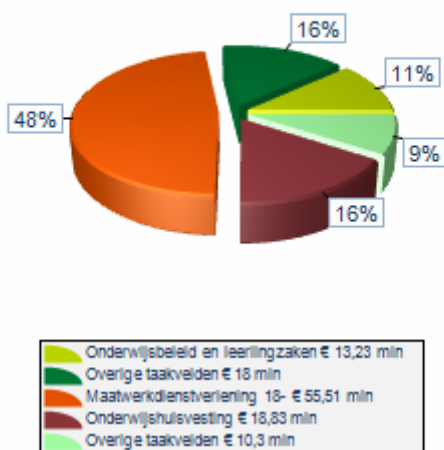
In de prestaties van programma 5 geven hier concreet invulling aan. Onze prestaties zijn erop gericht ervoor te zorgen dat alle jeugdigen in Apeldoorn de kans krijgen gezond en veilig op te groeien en zich te kunnen ontwikkelen tot evenwichtige volwassenen. Daarbij zijn wij ons ervan bewust dat onze invloed beperkt is.

Speerpunten van beleid

De speerpunten van beleid sluiten aan bij het actiegerichte coalitieakkoord 'Handen uit de mouwen, aan de slag' en de kadernota 'Een veerkrachtig Apeldoorn'.

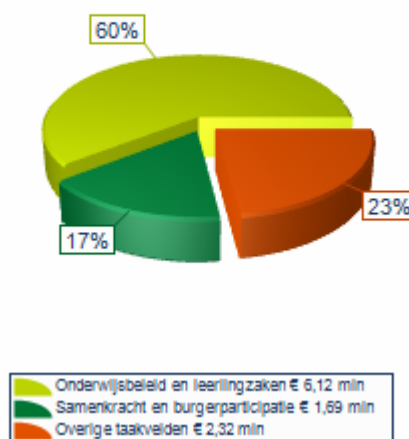
- Wij zetten actief in op preventie door het primair en voortgezet onderwijs te ondersteunen om schooluitval te voorkomen. Wij hebben daarbij aandacht voor de rol van het onderwijs, de verantwoordelijkheid van ouders en het geven van invulling aan het begrip normaliseren.
- Wij zorgen voor duurzame, gezonde en moderne onderwijshuisvesting. Door bestaande schoolgebouwen te renoveren en te vernieuwen passend bij de behoefte van de wijk. Met aandacht voor het verbeteren van de doorgaande leerlijnen en op het onderwijs van de toekomst.
- Wij zetten bij bestaande schoolgebouwen in op duurzame en frisse scholen (ventilatie).
- Wij stimuleren het realiseren van doorlopende leerlijnen kinderopvang-primair onderwijs en van praktijkonderwijs/speciaal onderwijs naar het MBO.
- Wij werken aan het realiseren van efficiënte en effectieve jeugdhulp voor jeugdigen, waarbij we meer sturen op de rol van het CJG en onderzoeken hoe we met minder aanbieders jeugdhulp kunnen realiseren.
- Wij zetten actief in op de verschuiving van individuele (maatwerk) voorzieningen naar lichtere vormen van hulp.
- Wij zorgen voor kwalitatief goede Jeugdgezondheidszorg waarbij de focus ligt op de doorgaande, integrale zorg aan kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar.
- Wij zorgen ervoor dat kinderen en jongeren, ook van statushouders en asielzoekers, gebruik kunnen maken van goede faciliteiten voor onderwijs, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp.
- Wij versterken de aansluiting tussen jeugdhulp en passend onderwijs door te investeren in de deskundigheid en de aanwezigheid van zorgprofessionals op en bij scholen. Ook het inzetten van maatwerkoplossingen maakt hiervan onderdeel uit.
- Wij stimuleren kinderen en jongeren te bewegen, sporten en gezond te eten, door de structurele inbedding van de JOGG-aanpak (Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst)).
- Wij zetten ons in om huiselijk geweld te voorkomen, vroegtijdig te signaleren, terug te dringen, te stoppen en de schade van geweld te beperken.

Uitgavenverdeling binnen programma

Totaal lasten
€ 115,87 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

Totaal baten
€ 10,13 mln

Hoofddoelstelling 1. Jeugdigen krijgen kansen in het onderwijs

Samen met onze partners willen we als gemeente onze kinderen en jongeren een gelukkige jeugd bieden door een omgeving te creëren die uitnodigt om te groeien, te leren en te ontwikkelen. We zorgen voor een complementair aanbod van onderwijs en zorg, zodat iedere jeugdige passend bij zijn talent, vermogen, ambitie en achtergrond optimale kansen krijgt om zich te ontwikkelen tot zijn eigen unieke persoon. Leerlingen die daarvoor in aanmerking komen kunnen (tijdelijk) rekenen op leerlingenvervoer. Om uitval van leerlingen in het onderwijs te voorkomen stimuleren wij preventief overleg tussen de betrokken partijen: onderwijs, samenwerkingsverbanden en jeugdhulp. Dat doen we expliciet in het netwerk Jeugd en onderwijs, volgens het Fundament van samenwerking, de kernteams van de scholen en de multidisciplinaire overleggen (MDO) als het gaat om casuïstiek.

Doelstelling 1.1 Iedere leerplichtige jeugdige kan naar school en behaalt een startkwalificatie

We werken continu aan het voorkomen en bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten door het terugleiden van jongeren naar het onderwijs of de arbeidsmarkt.

Samen met de schoolbesturen en samenwerkingsverbanden zorgen we ervoor dat iedere jeugdige naar school kan en passend onderwijs kan volgen.

PRESTATIE

1.1.1 Wij voorkomen en bestrijden schoolverzuim zodat in 2023 het aantal leerlingen in Apeldoorn dat absoluut verzuimt lager blijft dan dat van vergelijkbare gemeenten en het relatief verzuim is gedaald t.o.v. 2021 (= 21 per 1.000 leerlingen)

De leerplichtambtenaren en RMC-consulenten (Regionaal Meld- en coördinatiepunt) stimuleren een aanpak die gericht is op naar school gaan en de ontwikkeling van het kind en die past binnen de kaders van wet- en regelgeving. Vanaf 2023 nemen de leerplichtambtenaren de taak, Verzuimregistratie op scholen controleren, over van de inspectie van het onderwijs. Dat past bij de lijn om de samenwerking met de scholen te versterken. Daarnaast gaan leerplichtambtenaren in gesprek met ouders voordat een vrijstelling onder 5b (het 'richtingenbezwaar') verstrekt wordt. De scholen voor Speciaal Basis Onderwijs (SBO), Voorgezet Speciaal Onderwijs (VSO), Praktijkonderwijs en Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) versterken de samenwerking rondom de kwetsbare overstap naar het MBO. In 2023 continueren we met onze partners de uitrol van de ziekteverzuimmethode M@zI over de voorgezet onderwijs-scholen in Apeldoorn. Daarnaast gaan we werken met routekaarten en een escalatieladder die duidelijkheid bieden over de rol van ouders, de school, het samenwerkingsverband, het Centrum voor Jeugd en Gezin en Leerplicht.

1.1.2 Wij voorkomen en bestrijden voortijdig schoolverlaten zodat het percentage leerlingen dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat in 2023 lager is dan in 2021 (= 2,2%)

Wat betreft voortijdig schoolverlaten steken wij lokaal in op het regionale beleidsprogramma van de RMC-regio Stedendriehoek. Hierin staat de samenwerking met en de verdere participatie van jongeren, ouders, de Zorgregio en de Arbeidsmarktregio centraal. Dit zal de komende periode zichtbaar worden in nieuwe activiteiten, die als doel hebben de preventieve ondersteuning voor leerlingen op het Voortgezet Onderwijs (VO) en het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) vindbaarder en toegankelijker te maken.

Doelstelling 1.2 Onderwijs en jeugdhulp verbinden.

Verzuim gaat vaak gepaard met groeiende sociaal-psychische problematiek, waardoor schoolgang en het behalen van een startkwalificatie belemmerd wordt en waarbij jeugdzorg noodzakelijk is. Daarnaast zijn er jeugdigen, die enkel met structurele begeleiding naar school kunnen. We verstevigen de relatie tussen jeugdhulp en passend onderwijs, zodanig dat signalen bij kinderen en jongeren vroegtijdig worden opgepakt en hulp kan worden geboden.

PRESTATIE

1.2.1 Wij zetten in op preventie en versterken de ondersteuningsstructuur met in 2023 specifieke aandacht voor het schoolmaatschappelijk werk.

Op alle scholen voor basis- en voortgezet onderwijs is schoolmaatschappelijk werk voor laagdrempelige ondersteuning aanwezig. In 2023 onderzoeken we hoe we schoolmaatschappelijk werk binnen het basisonderwijs kunnen versterken en doorontwikkelen en welke preventieve ondersteuning er in het voortgezet onderwijs nodig is om verzuim en voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

1.2.2 Wij zorgen ervoor dat leerplichtigen met een ondersteuningsvraag zoveel mogelijk naar school gaan en bieden maatwerkoplossingen waar nodig.

Het Speciaal basisonderwijs (SBO), Voorgezet Speciaal Onderwijs (VSO) en Speciaal Onderwijs (SO) krijgen preventieve ondersteuning van OJA (onderwijs Jeugdhulp Apeldoorn). Op SO Het Hofpark financieren we mede De Schakelklas, waar leerlingen op school begeleid worden bij het reguleren van hun emoties en gedrag. Leerplichtambtenaren en CJG voeren procesregie op de doelgroep Leerlingen in zorg, zodat zij tijdig en zorgvuldig begeleid worden bij de terugkeer naar school. Daarnaast geven we, samen met de samenwerkingsverbanden en de schoolbesturen, invulling aan de verbeteraanpak passend onderwijs.

NIEUWE ONTWIKKELING

Preventieaanpak Jeugdzorg & Onderwijs

Voorkomen is beter dan genezen. We richten onze aandacht bij de jeugd niet alleen op de individuele jeugdzorg maar ook op de bredere samenleving en betrokkenheid, oftewel preventie door middel van versterking van de sociale basis. Op deze manier voorkomen we onnodige individuele jeugdzorg en houden we het toegankelijk voor die jongeren die het echt nodig hebben. Een sterke basis draagt ook bij aan een soepelere overgang vanuit de jeugdzorg terug naar de eigen omgeving. Onderwerpen waar we ons onder andere op richten zijn:

1) Scheiden zonder schade

Rondom echtscheidingsproblematiek komt er een sluitende keten en een preventieve aanpak om jeugdigen hier niet de dupe van te laten zijn. We voeren onderzoek uit naar preventief aanbod rond (vecht)scheiding en bepalen op basis daarvan aan welk aanvullend aanbod behoefte is. We ramen € 50.000 in 2023 en 2024 voor het onderzoek / uitlijnen aanbod en daarnaast € 50.000,-- voor inzet van mogelijk extra activiteiten.

2) Borging coalitie Kansrijke start

Met het programma Kansrijke Start beoogt het ministerie ieder kind een goede start in zijn leven te geven. Het CJG en partners uit de ziekenhuis-, geboorte- en kraamzorg vormen samen de Coalitie Kansrijke Start. We willen het programma structureel een plek in de begroting geven en ramen daarvoor € 50.000,--. We gaan er daarbij vanuit dat we voor de dekking gebruik kunnen maken van een specifieke rijksbijdrage die daarvoor is aangekondigd.

3) Schoolmaatschappelijk werk

Schoolmaatschappelijk werk biedt scholen de mogelijkheid om een beroep te doen op deskundige begeleiding en advisering bij (het signaleren van) problemen van hun leerlingen. Schoolmaatschappelijk werk helpt om problemen op te lossen en potentiële (vaak grotere) problemen te voorkomen. Momenteel stellen we een subsidie beschikbaar aan het onderwijs waarmee gemiddeld 3 uur per week SMW op achterstandsscholen kan worden ingezet en 1 uur op reguliere scholen. Door toegenomen problematiek komt het echter voor dat er uren moeten verschuiven waardoor sommige scholen helemaal geen SMW hebben. Dat is zeer ongewenst, reden waarom we extra budget is opgenomen.

4) Uitrol van het project M@zzl

Verzuim van leerlingen is een belangrijk signaal. Kortdurend verzuim kan leiden tot schooluitval. Voor het voorkomen en terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim willen we de implementatie van M@ZL op alle VO-scholen in het schooljaar 2022-2023 realiseren. Dit in overeenstemming met het advies van de Rekenkamer commissie (Rapport Thuiszitters: een zorg?). M@ZL staat voor Medische Advisering van de Ziek gemelde Leerling. Met M@ZL wordt er proactief gereageerd op ziekteverzuim signalen.

5) Brede toegankelijkheid kinderopvang / doorlopende leerlijn

Kinderen met een ondersteuningsbehoefte krijgen de juiste opvang naast school door meer voorschoolse voorzieningen, kinderopvang en een BSO+. Een deel van de kosten kunnen we dekken binnen budget Jeugdzorg c.q. het bestaande budget bijzondere bijstand. We verwachten daarbovenop een bedrag van € 100.000,-- nodig te hebben. Bijvoorbeeld voor de verruiming van de budgetten voor Sociaal Medische Indicatie en Bijzondere Bijstand zodat meer kwetsbare kinderen (tijdelijk) gebruik kunnen maken van kinderopvang.

6) Laaggeletterdheid

Aanpak lage basisvaardigheden is gericht op alle inwoners in Apeldoorn, van kinderen tot volwassenen. Taalontwikkeling begint immers al meteen na de geboorte. Voor inwoners zijn verschillende leefgebieden onlosmakelijk met elkaar verbonden. Om de doorlopende ontwikkeling van basisvaardigheden te borgen, is de integrale samenwerking met partijen die in alle levensfasen een rol spelen cruciaal. Denk hierbij aan de samenwerking met het Taalhuis en taalpunten, de Werkclub en samenwerking met Centrum Apeldoorn Werkt Mee en onze VVE-partners. Hierdoor kan een bijdrage geleverd worden aan het voorkomen van achterstanden. Het vraagt een blijvende inspanning om de samenwerking te versterken, verbreden en effectiever te laten zijn. Voor deze blijvende inspanning ramen we € 100.000,--.

7) Extra inzet Wie beweegt / toekomst coach

Sinds een aantal jaren adviseert Team Leerplicht thuiszitters ('ziekte-thuiszitters') om fysiek in beweging te komen. Fysieke beweging helpt in de aanpak van psychische en sociale problemen.

Deze kinderen worden in een één-op-éénsetting gecoacht door een gediplomeerde personal coach. Leerplichtambtenaren zien steeds meer leerlingen voor wie deze aanpak positief kan werken om schooluitval te voorkomen. Daarom willen we hier extra op inzetten wat ook extra budget vergt.

Toekomstcoach: Een kleine groep leerlingen uit het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs dreigt uit te vallen. Zij hebben vaak een licht verstandelijke beperking of een chronische ziekte. Deze jongeren hebben niet het totaaloverzicht over gebeurtenissen en gevolgen daarvan op hun leven, waardoor het niet goed gaat op school en uitval dreigt. Gebrek aan inzicht en overzicht is een onderdeel van de beperking. Met ondersteuning van een toekomstcoach worden vraagstukken op alle levensgebieden in beeld gebracht en ervoor gezorgd dat er samenhangende informele en formele hulp- en zorgverlening wordt ingezet, waar dat nodig is. Hierdoor ontstaat er meer ruimte voor de jongere om een opleiding te volgen, stage te lopen of te werken. Dit zoveel als mogelijk vanuit de eigen regie en eigen kracht van de jongere zelf en inzet van het netwerk in de omgeving en/of vrijwilligers. Dekking vindt nu nog plaats vanuit een rijksbijdrage (NPO-middelen) maar die is niet structureel. Overigens vindt eerst nog een evaluatie plaats op basis waarvan we bepalen of en hoe we dit een vervolg geven.

Benodigd budget: 2023: € 750.000,-- en 2024: 750.000,--. Daarna vooralsnog pm.

Doelstelling 1.3 Verspreid over de stad hebben we moderne schoolgebouwen.

We investeren in toekomstbestendige schoolgebouwen, passend bij de wijk en zoveel mogelijk duurzaam gebouwd. Daarnaast voeren we regie op scholenplanning, zodanig dat spreiding en kwaliteit van onderwijshuisvesting wordt gerealiseerd.

PRESTATIE

1.3.1 Wij geven in aangepaste vorm uitvoering aan het huidige Integrale Huisvestingsplan (IHP).

In 2022 hebben we, onder andere vanwege de stijgende bouwkosten, besloten het IHP te bevriezen, op een aantal projecten na. De schoolbesturen kunnen verder met de uitwerking van deze projecten. Nadat de aanbestedingsresultaten bekend zijn nemen we een definitief besluit over uitvoering van de bouwwerkzaamheden.

1.3.2 Wij maken een beleidsrijk Integraal Huisvestingsplan (IHP) met een gedragen visie, duidelijke afspraken inclusief een investeringsprogramma voor de komende 12 jaar

In dit IHP hebben we samen met de schoolbesturen een visie ontwikkeld op onder andere de functie van een schoolgebouw in de wijk. Daarnaast liggen er duidelijk afspraken over onder andere binnenklimaat, normvergoeding, duurzaamheid en vergroenen en gebruik van de schoolpleinen. Streven is om uiterlijk in 2026 alle schoolpleinen vergroend te hebben waarbij de voorwaarde is dat deze ook buiten schooltijden breed toegankelijk zijn. We starten dit proces (nieuw IHP) in het najaar van 2022 en ronden het in 2023 af.

NIEUWE ONTWIKKELING

Verbeteren binnenklimaat gymzalen en schoolgebouwen

Het verbeteren van het klimaat in zowel gymzalen als panden waarin het onderwijs is gevestigd. Corona is helaas nog niet voorbij in Nederland en in de rest van de wereld en de Rijksoverheid heeft als uitgangspunt gesteld dat alle scholen moeten voldoen aan de eisen uit het bouwbesluit. Voor het pand dok Zuid is er eerder een brief gestuurd naar de Burgemeester met het verzoek de klimaatproblemen aan te pakken. Met de huidige subsidiemogelijkheden willen we onderzoeken of het klimaat op verschillende locaties verbeterd kan worden waardoor de ventilatie en klimaatregulatie bij warmte wordt verbeterd. Op dit moment is het lastig een budget verzoek neer te leggen aangezien er nog geen duidelijk beeld is per pand wat er nodig is. Dit vraagt om een aanvullend en uitgebreid onderzoek per pand. Het doel van dit voorstel is de scholen te voorzien van een optimaal ventilatie en klimaatregulatie systeem zodat Corona ook in de klaslokalen minder kans maakt.

Benodigd budget: 2023: pm
2024: pm

Doelstelling 1.4 Wij ondersteunen jonge kinderen zodat zij de kans krijgen op een goede start in het basisonderwijs.

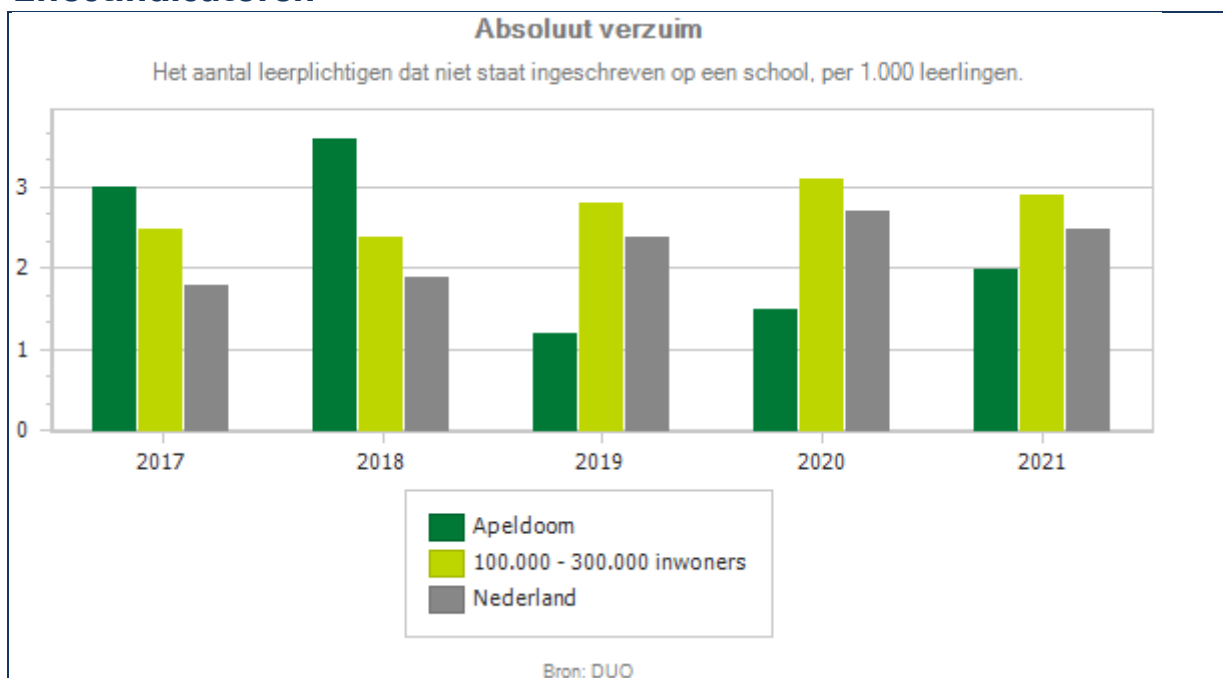
In Apeldoorn zijn er bij jeugdigen, al voordat ze naar de basisschool gaan, verschillen in vaardigheden. Kinderen van opvoeders met een lager inkomen of opleidingsniveau presteren minder goed in taal en rekenen. Ook jeugdigen met een migratieachtergrond beginnen gemiddeld met een achterstand op de basisschool. Hun achterstand neemt af als ze ouder worden. Maar doordat deze jeugdigen ook vaak opvoeders hebben met een lager inkomen, krijgen ze minder ontwikkelkansen. Hoe eerder we deze jeugdigen in beeld hebben en ondersteunen in hun ontwikkeling hoe beter hun kansen zijn.

PRESTATIE

1.4.1 Wij zorgen voor een goed aanbod van voor- en vroegschoolse educatie waarbij we in 2023 inzetten op het vergroten van het gebruik door kwetsbare kinderen

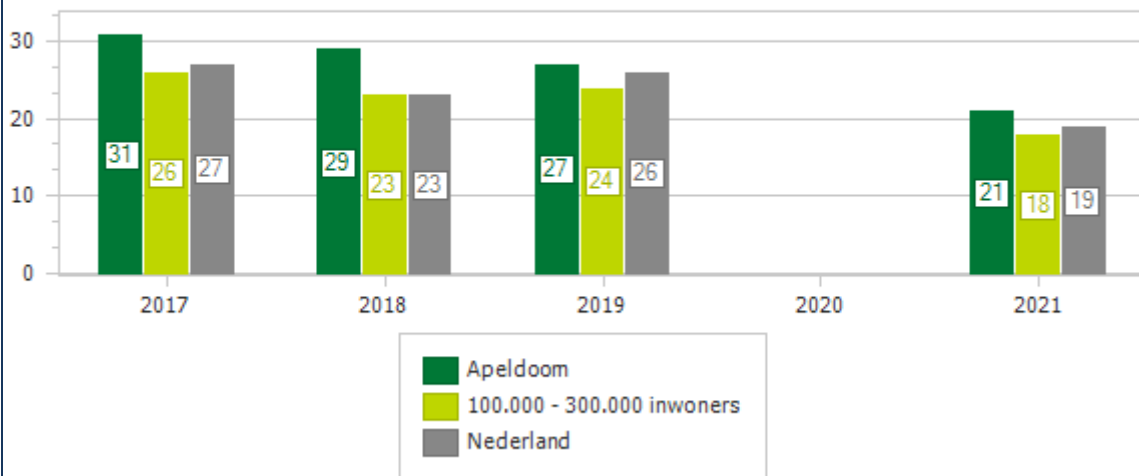
We geven uitvoering aan ons onderwijskansenbeleid en herijken dit in 2023. Daarnaast vernieuwen we de regeling voor kinderopvang, zodat meer kwetsbare kinderen gebruik kunnen maken van kinderopvang. Daarnaast stimuleren we een doorlopende leerlijn kinderopvang en onderwijs en bespreken we met partners wat zij nodig hebben om dit (verder) te ontwikkelen.

Effectindicatoren

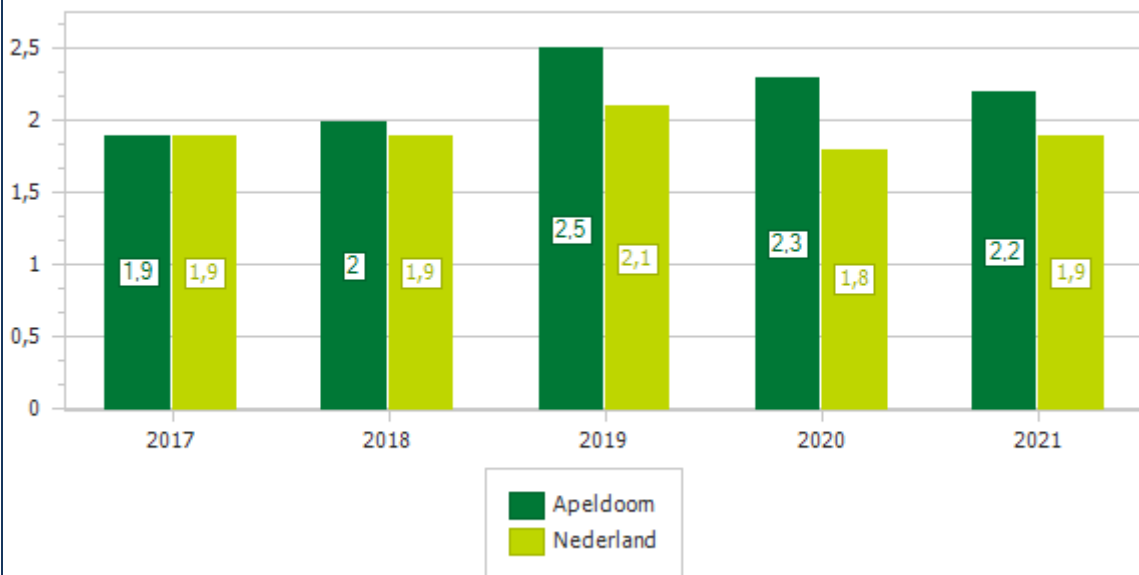
Relatief verzuim

Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
Cijfers 2020 is niet beschikbaar.

Bron: DUO

Voortijdig schoolverlaters VO+ MBO zonder startkwalificatie in %

Bron: DUO

Trendanalyse

Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)

Het aantal leerplichtigen dat op enig moment in het jaar niet ingeschreven staat op een school en geen vrijstelling heeft is in 2019/2020 in Apeldoorn gedaald, maar in het schooljaar 2020-2021 weer opgelopen. Een adequate verklaring hebben we hiervoor nog niet gevonden, maar we onderzoeken of dit te maken heeft met niet op tijd of foutief registreren van schoolinschrijvingen. In het verleden bleek namelijk ook dat een gedeelte van deze meldingen onterecht waren i.v.m. verhuizingen etc.

Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)

Het gaat om het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is per 1.000 leerlingen. De cijfers 2020 zijn bij het opstellen van de MPB 2023-2026 nog steeds niet beschikbaar op waarstaatjegemeente.nl. Wel de cijfers 2021.

Vroegtijdig schoolverlaters vo en mbo zonder startkwalificatie

De afgelopen vijf jaar was er sprake van een licht stijgende trend van het aantal voortijdig schoolverlaters, zowel binnen Apeldoorn als het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten. In 2020/2021 is er sprake van een lichte daling. Ten gevolge van corona was er voor jongeren weinig werk, wat maakte dat zij er eerder voor kozen hun schoolloopbaan voort te zetten. In het schooljaar 2020-2021 is er vanuit leerplicht en RMC extra ingezet op jongeren die de school hebben verlaten met als doel hen terug te leiden naar het onderwijs, zodat zij alsnog een startkwalificatie behalen. Effecten daarvan lijken zichtbaar. De inzet zetten we ook in 2022 voort.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Kadernota Onderwijshuisvesting 2021-2024	31-12-2024

Hoofddoelstelling 2. Jeugdigen groeien veilig en gezond op

Iedere jeugdige verdient het om gezond en veilig op te groeien en zichzelf te ontwikkelen tot zijn eigen unieke persoon. Ouders zijn in het eerste instantie verantwoordelijk voor het veilig en gezond opgroeien van hun kinderen. Voor alle opvoeders geldt dat opvoeden niet altijd vanzelf gaat of loopt zoals verwacht, dat is heel normaal. Daar waar nodig helpen wij ouders en jeugdigen bij herstel van het gewone leven. We geloven in een systeemgerichte aanpak, waarbij we kijken naar het gezin en de directe omgeving van het kind, en thuis nabij ondersteunen bij kwetsbare gezinnen. Bij opvoedingsproblemen kijken we niet alleen naar het kind en de opvoeding, maar ook naar andere leefgebieden. Dat doen we omdat problemen op verschillende leefgebieden elkaar beïnvloeden. Voor de transformatie van de jeugdzorg kijken we ook naar successen van andere gemeenten. Landelijk hebben we te maken met de Hervormingsagenda Jeugdzorg. De komende periode wordt duidelijk wat dit concreet gaan betekenen en wat het van ons gaat vragen.

Doelstelling 2.1 Fysieke en mentale ontwikkeling van kinderen preventief volgen en bevorderen.

Jeugdigen kunnen zich pas ontwikkelen als ze fysiek en mentaal veilig en gezond opgroeien. Ouders zijn daar in eerste instantie verantwoordelijk voor. Het Centrum voor Jeugd en Gezin ondersteunt ouders met het opvoedspreekuur voor de laagdrempelige enkelvoudige vragen, Praktische Gezinsondersteuning, ambulante gezinsondersteuning (CJG4Kracht), Verbindend Opvoeden, Onderwijs en Jeugdhulp Apeldoorn (OJA), Cool055 en Video-interactiebegeleiding (VIB). De jeugd- en gezinswerkers zijn generalistisch inzetbaar in de gezinnen en werken systeemgericht en oplossingsgericht.

Daarnaast maken we met onze partners een preventief aanbod dat zich richt op het versterken van de sociaal en emotionele ontwikkeling om jeugdhulp te voorkomen. Zoals: Hfftig (gericht op jongeren), KOPP (voor kinderen waarvan de ouders psychische problemen hebben), kr8kidzz (voor kinderen die weerbaarder willen worden) en KIES en BOR (gericht op kinderen die te maken krijgen met een echtscheiding), InHuis (steungezinnen) en Homestart (vrijwillige opvoedondersteuning) en de Relatiedesk. Ook zetten we Team ED in. Dit team bestaat uit ervaringsdeskundigen die jeugdigen individuele ondersteuning en een luisterend oor bieden.

PRESTATIE

2.1.1 Wij nodigen alle jeugdigen uit voor gezondheidsonderzoeken en verzorgen passende voorlichting en ondersteuning zodat minimaal 95% van de baby's en peuters wordt gezien door de jeugdgezondheidszorg van het CJG.

De gezondheidszorg voor kinderen en jongeren tussen 0 en 18 jaar en is een van de pijlers van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Gedurende het opgroeien worden jeugdigen en hun ouders uitgenodigd voor een gezondheidsonderzoek en krijgen ze voorlichting passend bij de leeftijd van het kind. In 2023 continueren we de Coalitie Kansrijke Start en werken we samen met partners aan preventieve ondersteuning voor kwetsbare inwoners, zoals aanstaande ouders die laaggeletterd zijn of licht verstandelijk beperkt, stuwouders, arbeidsmigranten en inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Daarnaast geven we vervolg aan het programma Ouder Baby en Peuter Ondersteuning voor moeders of vaders met psychische problemen en hun kinderen om de hechting te versterken.

2.1.2 We versterken de sturing op het CJG door uitvoering te geven aan de aanbevelingen uit het onderzoek naar de Toegang Jeugd

We willen meer sturen op de rol van het CJG. In het najaar van 2022 laten we extern onderzoek uitvoeren met name gericht op de toegang van het CJG. De aanbevelingen uit dit onderzoek zullen in 2023 aan het college worden voorgelegd en na besluitvorming worden doorgevoerd.

2.1.3 Wij breiden het jongerenwerk in de buurten uit

Jongeren kunnen in jongerenhonden elkaar en jongerenwerkers ontmoeten. De jongerenwerkers werken outreachend, ondersteunen kortdurend bij individuele problemen en verwijzen door naar het CJG bij zwaardere problematiek. In 2023 bereiden we de capaciteit van het jongerenwerk uit en onderzoeken we hoe we het jongerenwerk stevig kunnen verankeren in de wijk en op school.

2.1.4 Wij geven invulling aan normaliseren en de-medicalisering door inzet van BSO+

In 2023 starten we met BSO+. Op dit moment gaan kinderen met een ondersteuningsbehoefte na schooltijd naar een dagbesteding indien ouders opvang nodig hebben. Met BSO+ bieden we passende en kwalitatief goede opvang voor kinderen met een ondersteuningsbehoefte en zijn ouders verantwoordelijk voor de financiering, zoals dat ook het geval is bij reguliere buitenschoolse opvang,

2.1.5 Wij bouwen jeugdzorgplus verder af en werken aan alternatieve verblijfsvormen.

Om te voorkomen dat jeugdigen in de jeugdzorgplus terecht komen continueren we het programma Verbindend Opvoeden en participeren we in het Regionale Expertteam. Daarnaast bouwen we jeugdzorgplus verder af en werken we (bovenregionaal) aan alternatieve verblijfsvormen. Gelijktijdig werken we mee aan de ombouw van driemilieu verblijfsvoorzieningen (zorg-wonen-onderwijs).

2.1.6 Wij blijven het inzicht in de jeugdzorg versterken. In 2023 hebben we inzicht in en eerder passende zorg voor jeugdigen in de SGGZ.

In 2022 en 2023 wordt het budgetplafond voor de producten SGGZ in de vorm van een project tijdelijk buiten werking gesteld. Gedurende dit project zal worden ingezet op verdere transformatie van de jeugdhulp samen met de SGGZ-jeugdhulpaanbieders. Het doel hiervan is snellere en beter passende hulpverlening en kostenbeheersing. Dit doen we door middel van 3 deelprojecten: pilots met aanbieders, procesregie en kwartaaltransformatiegesprekken met aanbieders.

NIEUWE ONTWIKKELING

Uitbreiding jongerenwerk

Als onderdeel van de versterking van het welzijnswerk (zie de toelichting daarop op programma 7) breiden we het jongerenwerk uit zodat we deze doelgroep beter gaan bereiken. Hiermee maken we de 2 extra fte jongerenwerk die tijdelijk zijn gedekt vanuit Corona-budget structureel en vullen die met 4 fte aan.

Benodigd budget: In de jaren 2023 t/m 2026 € 600.000 per jaar.

Doelstelling 2.2 Veiligheid waarborgen

Onze inzet is er op gericht om onveiligheid / huiselijk geweld eerder te signaleren, terug te dringen en te stoppen, de schade van het geweld te beperken en overdracht van generatie op generatie duurzaam te doorbreken. Dit doen we door kinderen en gezinnen (of: huishoudens zonder kinderen) waar sprake is van ontwikkelingsbedreiging en onveiligheid / huiselijk geweld tijdig passende hulp, ondersteuning en interventies te bieden. En waar dit tot onvoldoende resultaat leidt, kindbeschermsmaatregelen in te zetten. In regionaal verband organiseren we Veilig Thuis als advies- en meldpunt voor geweld in de huiselijke sfeer. Daarnaast continueren we de laagdrempelige plegeraanpak, geven uitvoering aan de ketenaanpak prostitutie en onderzoeken hoe we vrouwen die slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld kunnen ondersteunen bij hun terugkeer in de maatschappij. Ook versterken wij de ketensamenwerking en ketenregie rondom zorg en veiligheid (gericht op mensenhandel en jeugdprostitutie).

Landelijk is geconstateerd dat de keten van jeugdbescherming te lang en complex is en is een Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming ontwikkeld. We volgen de ontwikkelingen rondom het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en vertalen die naar de lokale situatie.

PRESTATIE

2.2.1 We hebben huiselijk geweld in 2023 eerder in beeld door in te zetten op bekendheid en preventie .

De impact van huiselijk geweld is groot. Preventie door het geweld eerder te signaleren en aan te pakken, heeft onze prioriteit. We werken aan het versterken van de kennis van professionals rondom het gebruik van de meldcode zodat huiselijk geweld eerder in beeld komt. In 2023 blijven we investeren in voorlichting over huiselijk geweld aan professionals, bieden trainingen aan voor vroegsignalering en gebruik van de meldcode. Daarbij werken we aan een krachtige lokale toegang, die is toegerust om te signaleren, geweld bespreekbaar te maken en herstelgerichte zorg te bieden vanuit het veiligheidsplan.

Het vergroten van de bekendheid van Veilig Thuis en het versterken van de samenwerking met het onderwijs heeft ook in 2023 onze aandacht.

2.2.2 We besteden specifieke aandacht aan seksueel geweld.

De afgelopen periode is er meer aandacht in de media voor seksueel geweld. In 2023 gaat onze specifieke aandacht uit naar het vergroten van de bekendheid bij slachtoffers, omstanders en professionals van het Centrum Seksueel Geweld.

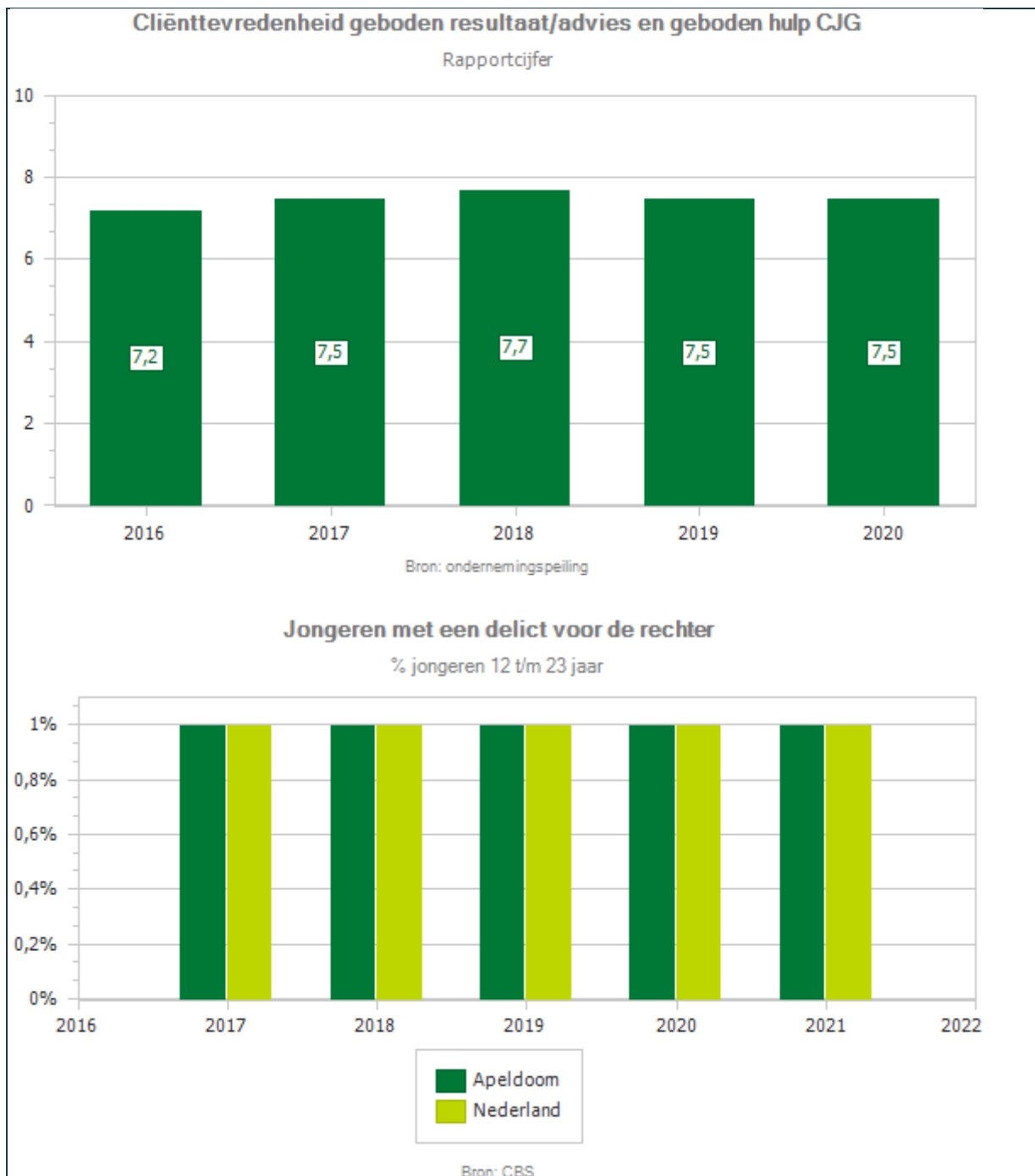
2.2.3 We hebben zicht op en aandacht voor kwetsbare groepen door het versterken van ketensamenwerking rondom veiligheid en gezinsbescherming.

In 2023 investeren we in het versterken van de toegang met expertise op huiselijk geweld en een heldere opdracht en randvoorwaarden om goed te kunnen samenwerken met alle betrokken partijen. Daarnaast starten we in 2023 regionale pilots om de samenwerking van de toegang met de veiligheidspartners zoals Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instellingen op lokaal niveau te verbeteren als voorloper op het landelijke toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Dit moeten leiden tot een verkorting van de (jeugdbeschermings)keten en sneller te kunnen doen wat nodig is voor kwetsbare inwoners die in onveiligheid verkeren.

2.2.4 We versterken de preventieve aanpak rondom echtscheidingsproblematiek

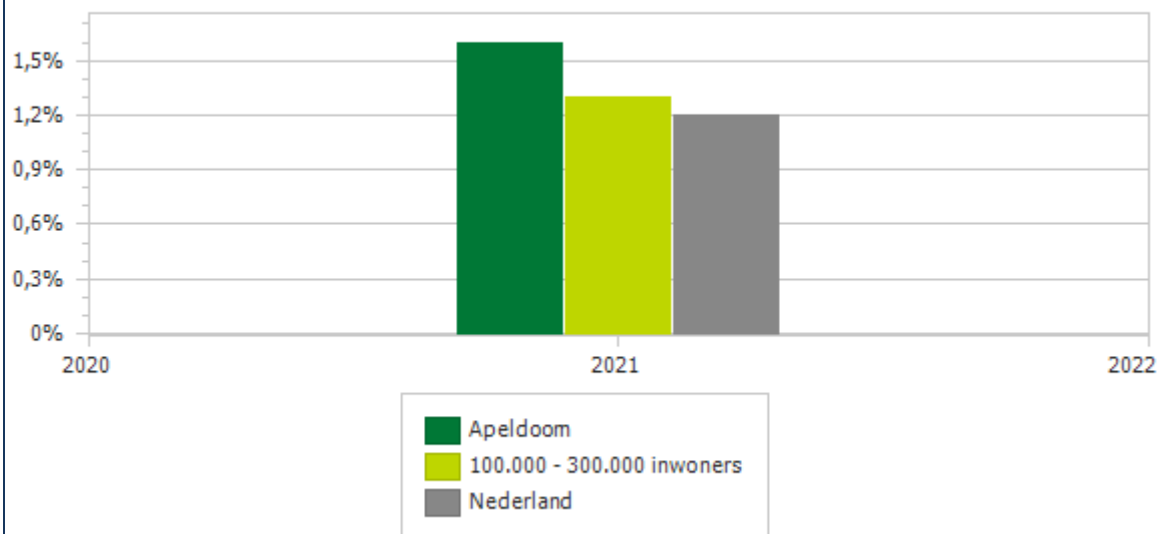
In 2023 willen we vanuit onze regie- en aanjaagrol samen met partners toe naar een sluitende keten op basis van het landelijk programma Scheiden zonder Schade en gaan we verkennen hoe we steviger kunnen inzetten op preventie.

Effectindicatoren

Jongeren met jeugdbescherming

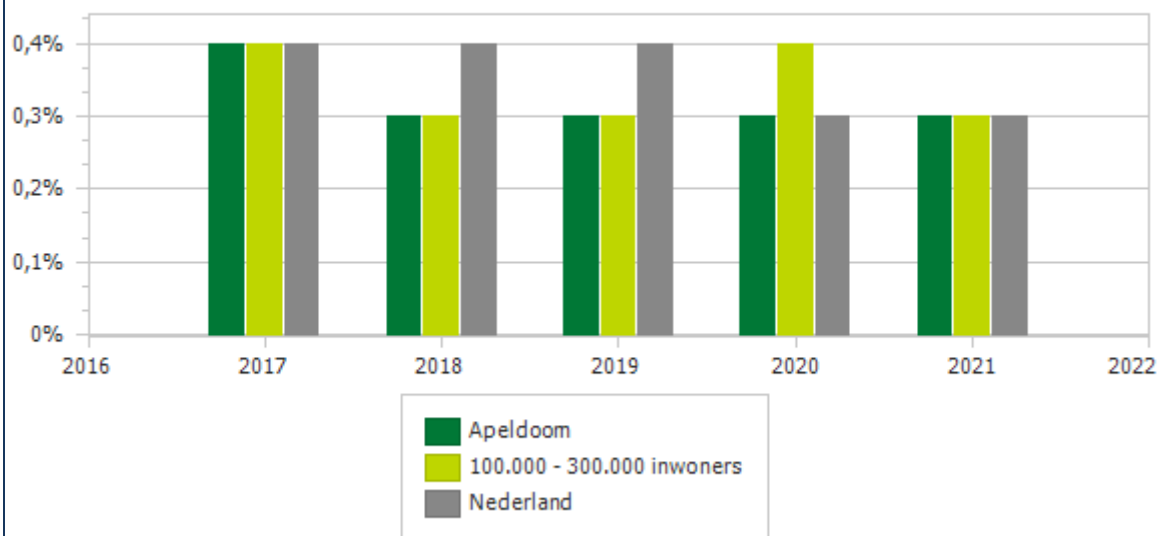
% aandeel jongeren tot 18 jaar

Bron: CBS

Jongeren met jeugdreclassering

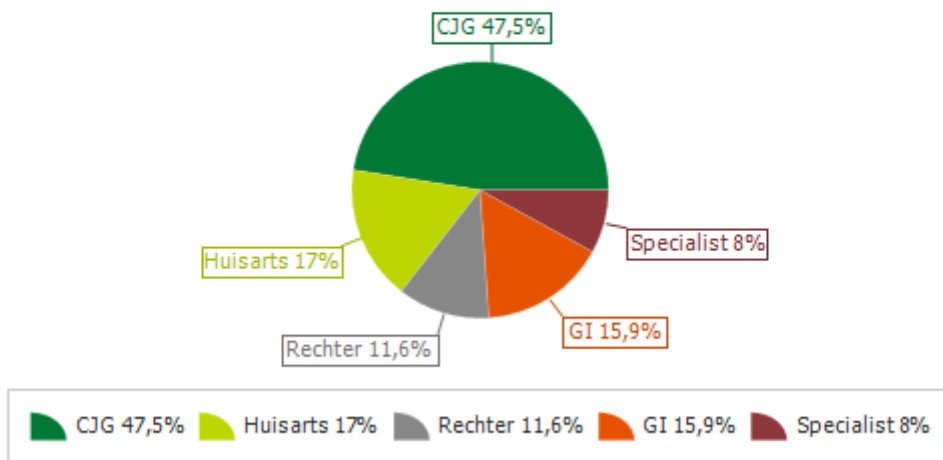
% van alle jongeren van 12 tot 22 jaar

Bron: CBS

Ontwikkeling aantal wettelijke verwijzers naar Jeugdhulp

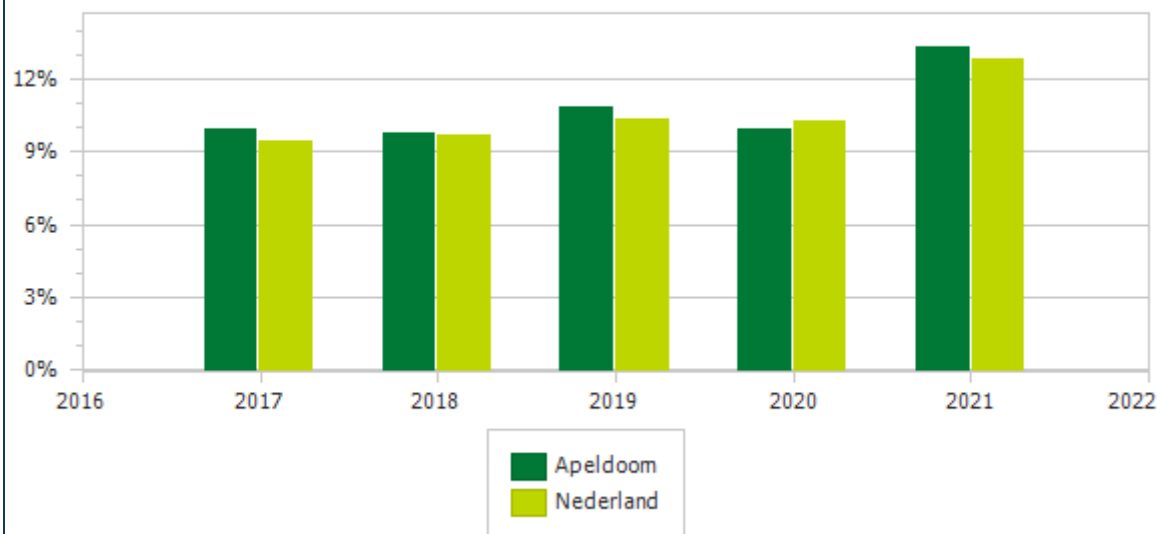
vanuit het CJG
ten opzichte van andere wettelijke verwijzers
medio 2021

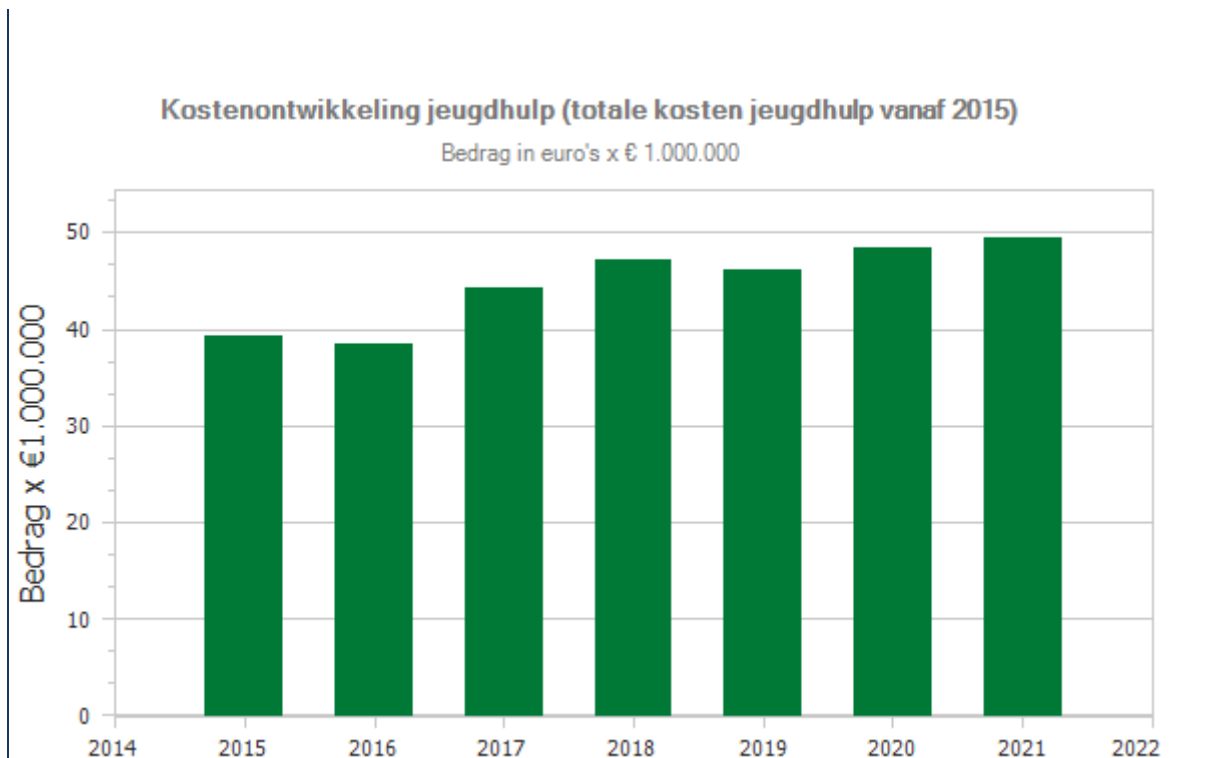
Bron: GWS

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

Bron: CBS

Trendanalyse

Clienttevredenheid geboden resultaat/advies en geboden hulp CJG

Uit het jaarverslag 2020 van het CJG blijkt dat opvoeders het CJG gemiddeld met een 7,5 beoordelen. Ouders geven de Jeugdgezondheidszorg een 8,6. De clienttevredenheid voor de pedagogenteams wordt vanaf 2019 met een digitale vragenlijst uitgevraagd bij alle ouders die in het half jaar voorafgaand aan de meting contact hadden gehad met het CJG. Ouders geven het contact met het CJG in algemene zin een 7,1. Ouders die door de CJG-pedagogen zijn begeleid, geven het contact met de pedagoog gemiddeld een 7,2. De gezinnen die doorverwezen worden, geven het contact met de CJG-pedagoog gemiddeld een 7,5.

De taken van het CJG zijn divers en daarom is het lastig de clienttevredenheid in een cijfer te vatten. Het CJG toetst voortdurend hoe tevreden de inwoners zijn die gebruik maken van het CJG. Verbeterpunten worden zo snel mogelijk opgepakt. In de 2e helft van 2022 voeren wij een onderzoek uit naar de toegang tot de jeugdzorg.

Jongeren met een delict voor de rechter

Het percentage is in Apeldoorn al een aantal jaren stabiel en vergelijkbaar met gemiddelde in Nederland (1%). Het streven is dit aantal op dit niveau te houden.

Jongeren met jeugdbescherming

In de vorige MPB gaven wij aan dat de aantallen blijven stijgen en spraken de verwachting uit dat door de brede aanpak van het probleem, mede vanuit onze aanpak "Geweld hoort nergens thuis", een stabilisatie werd verwacht. Op waarstaatjegemeente.nl zijn alleen cijfers 2021 gepubliceerd. Wellicht is de vergelijkbaarheid als gevolg van invoering nieuw woonplaatsbeginsel Jeugd per 1 jan 2021 de oorzaak van onvergelijkbare kengetallen over de jaren heen en daarmee de keuze om alleen 2021 te publiceren. Dit maakt het bieden van inzicht in een trend onmogelijk.

Jongeren met jeugdhulp

De landelijke en Apeldoornse cijfers laten over de periode 2015-2019 een stijgende lijn zien. In 2020 is er sprake van een daling waarbij duidelijk is dat Corona hierop een effect heeft. In 2021 zien we een verdere stijging naar 13%, iets boven het landelijk gemiddelde. De forse toename in 2021 in Apeldoorn en Nederland is met name gevolg van extra ondersteuning aan jongeren als gevolg van Corona maatregelen in 2020/2021.

Jongeren met jeugdreclassering

Deze cijfers laten zien dat het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel vrij stabiel rond de 0,3% blijft. Het aantal in Apeldoorn neemt iets af. Mede door onze structurele preventieve inzet en samenwerking tussen politie, Jeugd-Boa's en het jongerenwerk. Het streven is dit aantal op dit niveau te houden.

Kostenontwikkeling jeugdhulp (totale kosten jeugdhulp vanaf 2015)

We zien dat de kosten Jeugdhulp in Apeldoorn, overeenkomstig het landelijke beeld, een stijgende trend laat zien. Volgens landelijke rapporten, speelt daarbij niet zozeer een hoge instroom maar vooral een achterblijvende uitstroom een rol. Landelijk wordt deze problematiek herkend en een Hervormingsagenda Jeugdzorg uitgewerkt met daarop diverse maatregelen. Uiteraard volgen wij deze ontwikkeling en nemen daarin, daar waar mogelijk, actief deel.

Ontwikkeling aantal wettelijke verwijzers naar Jeugdhulp

Het aantal verwijzers naar jeugdhulp is divers. Het streven is dat de afstemming en samenwerking tussen de gemeentelijke toegang, ons CJG en de externe toegangen verder verbetert. Het streven is het aantal verwijzingen door het CJG toe te laten nemen en het volume bij andere verwijzers te laten dalen. Momenteel bedraagt het aantal verwijzingen via het CJG 47,5%

Kadernota's

Naam	Einddatum
Nota Jeugd onze zorg 2014	31-12-2020
Doorontwikkeling CJG Apeldoorn (passende zorg voor iedereen)	31-12-2023
Integraal Veiligheidsplan Apeldoorn 2015 - 2018	31-12-2018
Transformatieagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 2016-2019	31-12-2019
Inkoopnota 2019 Regio Midden-IJssel Oost Veluwe (raad 14-9-'17)	31-12-2021

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
641	<u>Financiële consequenties in MPB opgenomen tekorten en volume- en prijsontwikkeling Jeugdhulp worden onvoldoende door de ingezette maatregelen opgevangen c.q. zijn hoger dan het vastgestelde scenario (groei van 8% per jaar voor prijs- en volume)</u>	25%	€ 4.000.000	€ 2.000.000	S
	<p>Risicogebeurtenis: De Jeugdwet heeft het karakter van een open einde regeling doordat er een zorgplicht is. Daarbij wordt een groot deel van de Apeldoornse jeugdigen buiten de gemeente om via andere toegangen dan het CJG naar jeugdzorg toegeleid. Dit maakt beheersing van en grip op de uitgaven voor gemeenten zeer lastig / op onderdelen onmogelijk. Dit leidt tot jaarlijks stijgende kosten. Diverse acties zijn en worden ingezet. Dit leidde tot meer inzicht en daar waar mogelijk aanvullende beheersingsmaatregelen. In de huidige budgetten houden wij rekening met een gecombineerde volume- en prijsstijging van 8%. Met de huidige inzichten lijkt dat een realistisch percentage. Het risico bestaat echter dat zowel prijs- als volumeontwikkeling anders uitpakt. Bijvoorbeeld door lang aanhoudende effecten van Corona, een nieuwe coronagolf of hogere cao's. We ramen dit risico op netto € 2 miljoen</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Actieve aansluiting op de landelijke Hervormingsagenda Jeugd * Afspraken maken voor het indiceren van passende zorg met huisartsen waarbij we sturen op kostenbewustzijn bij verwijzers, dus op doelmatige en duurzame zorg. Onder andere door inzet van POH'ers (praktijk ondersteuner huisarts) bij de huisarts. * Het actief blijven uitvoeren van de KPMG ombuigingsmaatregelen die onderdeel zijn van Transformatienota 2020-2023 en het implementeren van nieuwe maatregelen zoals de BSO+ 				
Totaal				€ 2.000.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Programma 5

Taakvelden	Jaarrekening 2021	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2021	Saldo 2022 (incl 1e wijziging)	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-6.069	-9.013	10.303	285	-10.018	-10.094	-10.439	-10.814
4.2 Onderwijshuisvesting	-13.124	-15.677	18.832	1.068	-17.764	-16.621	-18.001	-17.640
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-5.735	-5.420	13.231	6.118	-7.113	-7.328	-6.800	-7.031
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-5.215	-6.213	7.418	1.685	-5.733	-5.929	-6.138	-6.354
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-43.700	-51.811	55.515		-55.515	-59.713	-64.399	-69.331
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-4.445	-5.300	5.800		-5.800	-6.200	-6.572	-7.048
7.1 Volksgezondheid	-4.410	-4.526	4.782		-4.782	-4.908	-4.996	-5.161
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-82.698	-97.960	115.881	9.156	-106.725	-110.793	-117.345	-123.379
0.10 Mutaties reserves	-4323	-654		973	973	-595	350	-456
Totaal	-87.021	-98.614	115.881	10.129	-105.752	-111.388	-116.995	-123.835

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

De budgetafwijkingen tussen 2022 en 2023 groter dan € 500.000 worden hier toegelicht. Naast de prijsindexatie worden de mutaties verklaard door:

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

De budgetten onderwijshuisvesting zijn in 2023 ruim € 2 miljoen hoger dan het budget 2022. Dit is conform besluitvorming Kadernota's onderwijshuisvesting (Integraal Huisvesting Plan) zoals in 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. De investeringsplannen IHP worden in 2023 geactualiseerd. De mutaties (voor- en nadelen) worden verrekend met de reserve onderwijshuisvesting.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Aan de begroting 2023 is € 1,4 miljoen toegevoegd voor de uitvoering van:

- de preventieaanpak Jeugdzorg & Onderwijs € 0,8 miljoen . Voor een nadere toelichting verwijzen we naar het onderdeel "Nieuwe ontwikkelingen" in dit programma.
- het versterken van de welzijnsaanpak jongeren € 0,6 miljoen. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar het onderdeel "Nieuwe ontwikkelingen" in programma 7.

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie / taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

In de begroting 2023 is € 0,6 miljoen verschoven van taakveld 6.1 naar 6.2 als gevolg van gewijzigde BBV regelgeving.

Taakveld 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Aan de begroting 2023 is € 3,7 miljoen toegevoegd vanwege de standaard volume- en prijsstijging (8%).

Taakveld 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Aan de begroting 2023 is € 0,5 miljoen toegevoegd vanwege de standaard volume- en prijsstijging (8%).

Taakveld 0.10 reserves (betreft reserve Onderwijshuisvesting)

Omdat de budgetten onderwijshuisvesting in 2023 hoger zijn dan in de begroting 2022 worden de hogere lasten verrekend met de reserve Onderwijshuisvesting. Dit is conform besluitvorming Kadernota's onderwijshuisvesting (Integraal Huisvesting Plan) zoals in 2021

door de gemeenteraad vastgesteld. De investeringsplannen IHP worden in 2023 geactualiseerd. Alle mutaties (voor- en nadelen) onderwijshuisvesting worden verrekend met de reserve onderwijshuisvesting.

Programma 6

Apeldoorn activeert

Taakvelden:

- 6.4 WSW en beschut werk
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 0.10 Mutaties reserves

Hoofddoelstelling

Subdoelstelling

Prestatie

1. Inclusieve samenleving: Iedereen doet mee!

1.1 Meer inwoners doen naar vermogen mee door werk, scholing of zijn anderszins maatschappelijk actief

1.1.1 In 2026 stroomt 80% van de inwoners die binnen 12 maanden bemiddelbaar zijn naar betaalde (deeltijd) arbeid, door of uit naar een duurzame betaalde (deeltijd) arbeidsmarktplaats (participatieladder trede 5 of 6 van de participatieladder).

1.1.2 In 2026 heeft 90% van de inwoners die ontwikkelbaar is naar trede 3 t/m 6 van de participatieladder een plan van aanpak gericht op het zetten van stappen op het gebied van re-integratie, participatie, scholing en/of zorg.

1.1.3 In 2026 stromen meer nieuwkomers na een intensief inburgeringstraject duurzaam door naar werk of maatschappelijke activiteiten dan in 2021.

1.1.4 In Apeldoorn zetten onderwijs, bedrijfsleven en overheid zich gezamenlijk in voor werkzekerheid van inwoners zodat zij niet (opnieuw) uitkeringsafhankelijk worden.

1.1.5. We zetten in op regelluwe bijstand waarin vertrouwen in onze inwoners centraal staat.

1.2 Meer inwoners komen uit met hun inkomsten

1.2.1 In 2023 hebben we een armoede-aanvalsplan opgesteld waar schuldhulpverlening aan inwoners en ondernemers ook deel van uitmaakt.

1.2.2 60% van de aanvragers die een beroep doen op de Participatiewet krijgen uiterlijk 2 dagen na het eerste gesprek, dat gaat over het vaststellen van het recht op een uitkering, uitsluitstel over het toekennen van de uitkering.

1.2.3 Wij stimuleren de maatschappelijke deelname van inwoners met een laag inkomen.

1.3 Minder inwoners hebben problematische schulden, hen bieden we ondersteuning aan om weer regie te krijgen op hun financiële zelfredzaamheid.

1.3.1 In 2024 is onze vroegsignalering zo effectief dat we minimaal 95% van de gemelde inwoners een advies hebben gegeven waarmee de (financiële) problemen opgelost kunnen worden.

1.3.2 In 2026 is het percentage jeugdigen (< 27 jaar) in de schuldhulpverlening gedaald ten opzichte van 2022 (uitgedrukt als percentage van alle Apeldoorners).

1.3.3 In 2026 zijn inwoners met problematische schulden dusdanig geholpen dat ze tenminste 3 jaar na afloop van een schuldhulpverleningstraject vrij van grote financiële zorgen zijn.

1.4 We spelen flexibel in op korte- en lange termijn vraagstukken op de (regionale) arbeidsmarkt

1.4.1 In 2023 heeft de hernieuwde samenwerking in de arbeidsmarktregio geleid tot snellere en effectievere dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden ten opzichte van 2022

1.4.2 In 2023 hebben wij actief onze Apeldoornse speerpunten ingebracht bij onze strategische partners (oa 1.000 banen in de gezondheid, 1.000 in techniek, impact ondernemen, uitbreiding van de samenwerking met partners in onderwijs en bedrijfsleven)

1.4.3 In 2023 zijn we met onze partners in gesprek over de aantallen benodigde instrumenten die wij en onze (regionale) partners inzetten en over de effectiviteit daarvan.

1.4.4 In 2023 zijn t.o.v. 2022 meer ondernemers actief met de sociale opgave om de brede welvaart voor inwoners te vergroten, vooral voor hen die geen plek op de arbeidsmarkt hebben. Wij ondersteunen actief door middel van het expertisecentrum SROI.

1.5 Meer inwoners hebben voldoende basisvaardigheden om deel te kunnen nemen aan de samenleving

1.5.1 In 2026 is het percentage laaggeletterden dat deelneemt aan een formeel educatieprogramma (Wet educatie beroepsonderwijs) ten opzichte van 2022 met 25% gestegen.

1.5.2 In 2026 is het percentage laaggeletterden dat deelgenomen heeft aan een non-formeel taalaanbod ten opzichte van 2022 met 25% gestegen.

1.5.3 In 2026 is het aantal Apeldoornse werkgevers dat een scholingsaanbod gericht op basisvaardigheden organiseert voor eigen werknemers ten opzichte van 2022 met 10% gestegen.

Programma 6 Apeldoorn activeert

Portefeuillehouder(s): S. Bihari

Ambitie van het programma

Wij streven naar bestaanszekerheid voor onze inwoners en ondernemers. Wij willen dat inwoners een beroep op ons en onze partners kunnen doen als zij zichzelf verder willen ontwikkelen en/of werk zoeken. Wij ondersteunen ze om zo snel mogelijk bestaanszekerheid op te bouwen en naar vermogen mee te doen in de samenleving. De uitvoering doen we integraal en we leggen verbinding met andere beleidsvelden omdat alleen dan brede welvaart mogelijk is. Wij voeren deze opgave niet alleen uit maar doen dit samen met onze partners, waaronder de inwoners en ondernemers zelf. We doen dit zo veel mogelijk buurtgericht. Samen creëren we heel veel mogelijkheden om mee te doen en de ruimte te nemen om mee te denken over beleid of een actieve rol te pakken.

Armoede kent vele vormen en kan iedereen overkomen, ongeacht je opleidingsniveau of financiële status. Daarom is het belangrijk de complexiteit van armoede in beeld te hebben. Wat gebeurt er nu precies, hoe voorkomen we dat inwoners in armoede raken en hoe zorgen we dat onze inwoners uit de bijstand raken. We gaan voor een integrale, brede en generatie-doorbrekende aanpak van armoede. Zo breed en samenhangend mogelijk, omdat alle leefgebieden, zoals werk, huisvesting en gezondheid op elkaar ingrijpen. Wij willen armoede samen met onze (keten)partners, inwoners en ondernemers aanpakken en verwachten een actieve bijdrage van hen.

Vooraf kinderen ervaren de negatieve effecten van armoede. In Apeldoorn groeit ongeveer 6% van de kinderen en jongeren tot 18 jaar (ongeveer 2.000) op in armoede. We willen kinderarmoede structureel aanpakken en vroeg signaleren. Ook hier is een brede en samenhangende aanpak noodzakelijk, die ook door de staatssecretaris hoog op de agenda is gezet.

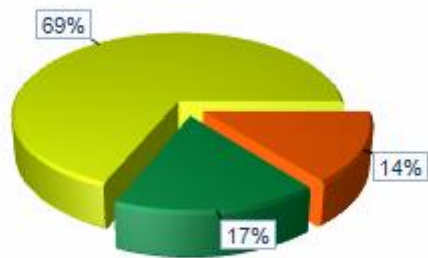
Veel mensen hebben schulden, maar lang niet alle schulden zijn problematisch. Het hebben van problematische schulden levert veel stress op en heeft gevolgen voor de gezondheid. Vaak gaan mensen minder doordacht handelen en leven ze bij de dag. Net als bij armoede zijn de oorzaken van schulden verbonden aan de omgeving (context). Een integrale en brede aanpak gericht op die omgeving in combinatie met het investeren in het menselijke kapitaal is noodzakelijk. Ook hier werken wij vanuit de gedachte dat schuldhelpverlening integraal moet zijn en dat nauw samengewerkt moet worden met professionele en vrijwilligersorganisaties in de wijk.

Speerpunten van beleid

We richten ons op het creëren van bestaanszekerheid door:

- Een breed aanvalsplan armoedebestrijding in gang te zetten, waarbij we ook kijken naar problematische schulden bij inwoners en ondernemers.
- Zo veel mogelijk mensen taal-, reken-, digitale basisvaardigheden te laten ontwikkelen.
- Zo veel mogelijk mensen naar vermogen mee te laten doen en voorzien in hun eigen inkomen.

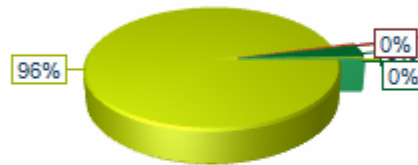
Uitgavenverdeling binnen programma

Inkomensregelingen	€ 76,12 mln
WSW en beschut werk	€ 19,14 mln
Overige taakvelden	€ 15,67 mln

Totaal lasten
€ 110,93 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

Maatwerkdienstverlening 18+	€ 0,30 mln
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	€ 1,85 mln
Arbeidsparticipatie	€ 0,19 mln
Bedrijventoet en bedrijfsregelingen	€ 0,07 mln
Inkomensregelingen	€ 57,19 mln
Overige taakvelden	€ 0,01 mln

Totaal baten
€ 59,61 mln

Hoofddoelstelling 1. Inclusieve samenleving: iedereen doet mee!

Doelstelling 1.1 Meer inwoners doen naar vermogen mee door werk, scholing of zijn anderszins maatschappelijk actief

Samen met onze partners streven we ernaar, dat zo veel mogelijk Apeldoorners actief meedoen in de samenleving en hun plek op de arbeidsmarkt vinden. Wij ondersteunen waar nodig bij het vinden van werk, verkleinen de afstand tot werk door onder andere scholing of zorgen dat mensen een activiteit krijgen waardoor zij volwaardig in de samenleving kunnen meedoen.

PRESTATIE

1.1.1 In 2026 stroomt 80% van de inwoners die binnen 12 maanden bemiddelbaar zijn naar betaalde (deeltijd) arbeid, door of uit naar een duurzame betaalde (deeltijd) arbeidsmarktplaats (participatieladder trede 5 of 6 van de participatieladder).

We werken met de participatieladder waarop het huidige participatieniveau van de inwoner en het verwachte niveau over een jaar wordt weergegeven. Mensen die naar (deeltijd) werk kunnen, hebben de perspectieftrede 5 of 6. Dat is de primaire doelgroep van leerwerkbedrijf Lucrato. Naast het bieden van dienstverbanden aan SW-medewerkers en medewerkers Beschut Werk, richt Lucrato zich ook op het toeleiden van werkzoekenden naar kans-beroepen door de samenwerking met ondernemers en het onderwijs aan te gaan. We verfijnen samen met Lucrato de aanpak voor mensen die 'van werk naar werk' ondersteuning nodig hebben.

1.1.2 In 2026 heeft 90% van de inwoners die ontwikkelbaar is naar trede 3 t/m 6 van de participatieladder een plan van aanpak gericht op het zetten van stappen op het gebied van re-integratie, participatie, scholing en/of zorg.

Eind 2026 hebben we van 90% van de inwoners, met een Participatiewet-uitkering en een perspectieftrede 3 t/m 5 die ontwikkelbaar zijn, een plan van aanpak. De informatie is niet ouder dan een jaar. Inwoners nemen deel aan een passende activiteit gericht op doorstromen naar participatie, traject op weg naar werk, scholing of een combinatie hiervan. Via onder meer Apeldoorn Werkt Mee en waar mogelijk in combinatie met de inzet van scholingsmogelijkheden werken we aan de verbetering van kansen om de aansluiting op de arbeidsmarkt te verbeteren.

1.1.3 In 2026 stromen meer nieuwkomers na een intensief inburgeringstraject duurzaam door naar werk of maatschappelijke activiteiten dan in 2021.

Eind 2026 hebben nieuwkomers een plan van aanpak (Toekomstplan) met het doel om zo snel mogelijk mee te doen en het liefst aan het werk te gaan. Hiervoor moeten we zorgen dat de randvoorwaarden op orde zijn o.a. door het aanbieden van voldoende kinderopvang. Ondertussen volgen nieuwkomers een Inburgeringstraject. Met de komst van de nieuwe Wet Inburgering is het aanbieden van een duale route (participatie/werk en inburgering) vastgelegd. Het blijft de verantwoordelijkheid van nieuwkomers om binnen de termijn van drie jaar te voldoen aan de inburgeringsplicht.

1.1.4 In Apeldoorn zetten onderwijs, bedrijfsleven en overheid zich gezamenlijk in voor werkzekerheid van inwoners zodat zij niet (opnieuw) uitkeringsafhankelijk worden.

De arbeidsmarkt is sterk in ontwikkeling en biedt kansen. De uitdaging is om te zorgen dat werkzoekenden voldoende wendbaar zijn om de aansluiting te houden met de arbeidsmarkt. We gaan met onze partners (o.a. werkgevers, onderwijs, scholingsorganisaties en Lucrato) meer inzetten op scholing zodat de kansen van inwoners toenemen dat zij een duurzame (en betere) plek op de arbeidsmarkt krijgen.

1.1.5. We zetten in op regelluwe bijstand waarin vertrouwen in onze inwoners centraal staat.

Regelluwe bijstand houdt in dat we nog meer aansluiten bij de inwoner en meer maatwerk leveren. Dat komt tot uitdrukking in betere ondersteuning voor de inwoner, meer handelingsvrijheid voor de uitvoering, meer aandacht, meer vertrouwen en aansluiten op de motivatie van de inwoner. Alle geleerde lessen uit ons experiment "Zelf aan het stuur en op maat" worden bij elkaar gebracht en geïmplementeerd in de (uitvoerings)praktijk. Onderdeel van deze verandering is dat we het vakmanschap van de uitvoering verder ontwikkelen en dat we ons instrumentarium om inwoners te ondersteunen naar werk en participatie onder de loep nemen.

Doelstelling 1.2 Meer inwoners komen uit met hun inkomsten

We stimuleren inwoners om zoveel mogelijk hun eigen inkomen te verdienen. We geven financiële ondersteuning aan die inwoners voor wie dat (tijdelijk) niet lukt. Daarnaast zien we, dat ook mensen met een baan soms niet meer uitkomen met hun geld. Dit komt door de gestegen kosten van het basislevensonderhoud. De omstandigheden van dit moment maken dat de groep die het (net) niet meer redt groter wordt. We streven er naar meer mensen uit te laten komen met hun inkomsten. Daarnaast bieden we actief en vroegtijdig ondersteuning aan inwoners en ondernemers die te maken krijgen met problematische schulden.

PRESTATIE

1.2.1 In 2023 hebben we een armoede-aanvalsplan opgesteld waar schuldhulpverlening aan inwoners en ondernemers ook deel van uitmaakt.

Armoede heeft vele gezichten en kan iedereen overkomen. Daarom is het belangrijk de complexiteit van armoede in Apeldoorn in beeld te hebben. Wat gebeurt er nu precies? Wie heeft antwoorden en ideeën? In Apeldoorn willen we een integrale, brede en generatie-doorbrekende aanpak van armoede. We zijn in 2022 begonnen en willen zo snel mogelijk in 2023 een armoede-aanvalsplan hebben, zo breed en samenhangend mogelijk. Armoede is vaak niet alleen een kwestie van te weinig geld hebben. Bij de aanpak houden we rekening met andere levensdomeinen zoals huisvesting, de arbeidsmarkt, preventie en gezondheid. We leggen onze focus volgend jaar op kinderen in armoede en (het helpen voorkomen van) problematische schulden omdat deze twee vormen van armoede het meest ingrijpend zijn.

1.2.2 60% van de aanvragers die een beroep doen op de Participatiewet krijgen uiterlijk 2 dagen na het eerste gesprek, dat gaat over het vaststellen van het recht op een uitkering, uitsluitstel over het toekennen van de uitkering.

In onze dienstverlening gaan wij in de gesprekken die wij met onze inwoners voeren over het recht op een uitkering uit van vertrouwen en een minimale uitvraag aan bewijsstukken. Dat blijven we doen, waardoor minimaal 60% van de inwoners na dat gesprek binnen twee werkdagen de schriftelijke bevestiging heeft over het recht op de uitkering. In veel gevallen krijgen mensen tijdens het gesprek al een mondelinge toelichting op het recht. Niet iedere aanvraag kunnen we op deze manier behandelen, omdat soms aanvullende informatie nodig is en het langer duurt om een besluit te nemen over de uitkeringsaanvraag.

1.2.3 Wij stimuleren de maatschappelijke deelname van inwoners met een laag inkomen.

Hulp is gericht op de vraag van de inwoners opdat inwoners met een laag inkomen mogelijkheden hebben om maatschappelijk te participeren als zij daartoe zelf financieel (nog) niet in staat zijn. Wij bieden regelingen aan waarbij de ondersteuning inwoners niet weerhoudt om aan het werk te gaan. Inwoners met hoge zorgkosten ondersteunen we. Wij hebben in het bijzonder aandacht voor kinderen. We willen voorkomen dat kinderen minder kansen krijgen doordat zij opgroeien in armoede en dat deze kinderen uitsluiting ervaren. Wij bevorderen een betaalbare energierekening en een duurzame woning voor inwoners met een laag inkomen, waardoor zij bijdragen aan en profiteren van de energietransitie.

NIEUWE ONTWIKKELING

Armoede-aanvalsplan

Zoals in het coalitieakkoord opgenomen geven we de komende jaren speciale aandacht aan het armoedebeleid. Het leven wordt duurder door oplopende inflatie, steeds meer mensen kampen met een te hoge energierekening en schulden lopen op. Ook zijn er nog veel onzekerheden over de gevolgen van de coronacrisis. We zien dat het niet voor iedereen die werkt mogelijk is om mee te doen. Werken moet lonen. Bestaanszekerheid voor iedereen is een basisprincipe. De opeenstapeling van financiële problemen beperkt zich niet alleen tot inwoners met een laag inkomen, een steeds bredere groep dreigt in armoede terecht te komen.. De snelle en onvoorspelbare ontwikkelingen vragen op korte en (middel)lange termijn de nodige acties. Om de zwaarste klappen te dempen op de korte termijn en mensen te ondersteunen nu en in de toekomst.

De compensatie van het Rijk voor 2023 bestaat o.a. uit de energietoeslag van € 1.300,-- en het verhogen van het minimumloon (en daaraan gekoppelde uitkeringen) van 10%. Voor de energietoeslag in 2022, eveneens € 1.300,-- (€ 800+€ 500), ontvingen we van het Rijk € 14 miljoen. Maar dit is niet voldoende om volledige compensatie te bieden. Ook valt een stevige doelgroep buiten deze maatregelen. Zonder aanvullende acties gaan (groepen van) inwoners van Apeldoorn in de financiële problematiek komen. Voor de onderbouwing van het minimaal extra benodigde bedrag bouwen we voort op de inzichten die we in 2022 hebben opgedaan met het beschikbaar stellen van de energietoeslag aan een bredere doelgroep. De Rijksmiddelen zijn namelijk alleen bestemd voor de doelgroep van inwoners met een inkomen tot 120% van het minimuminkomen én in relatie tot het specifieke onderwerp energiearmoede. In de praktijk is de armoedeproblematiek complexer en breder verspreid. Zo komen ook steeds meer inwoners en ondernemers met een inkomen boven 120% van het minimuminkomen in de knel als gevolg van de opeenstapeling van economische en maatschappelijke crises. Dit betekent dat we aanvullende maatregelen moeten nemen, omdat het bestaande beleid, dat is gericht op armoedebestrijding voor de doelgroep tot 120% van het minimuminkomen, ontoereikend is.

We willen concrete ondersteuning bieden aan een grotere groep en baseren de bedragen hierbij op de ervaringen die we recent hebben opgedaan. Dit betekent € 400,-- per inwoner/gezin in een verbrede doelgroep, wat optelt tot minimaal een bedrag van € 3 tot € 4 miljoen, naast het zo effectief mogelijk inzetten van de bestaande budgetten Sociaal Vangnet. We ramen de extra bedragen voor 2023 en 2024, de jaren daarna nemen we PM op in afwachting van meer inzicht in het structureel extra benodigde budget.

Om het bereik van bestaande regelingen te vergroten én de effectiviteit daarvan binnen de huidige omstandigheden tegen het licht te houden, gaan we in 2023 extra inspanningen verrichten. Op basis van de ervaringen in 2023 kijken we of daarna verlenging gewenst is. Hiervoor ramen we € 350.000,-- incidenteel.

Benodigd budget: € 3,5 miljoen per jaar in 2023 en 2024, daarna vooralsnog PM.

In 2023 incidenteel € 350.000 voor inzicht in effectiviteit huidige maatregelen, aanpassing en vergroten bereik.

Doorbraakmethode

In 2022 zijn we gestart met het experimenteren met de Doorbraakmethode met als doel om:

·Inwoners ondersteuning te geven die nodig is en die passend is bij wat zij zelf als oplossing zien. Hierbij gaat het om situaties die vaak net niet binnen de reguliere regels en financiën passen, maar waar een afwijking op de standaard nodig, een doorbraak. Met de doorbraakmethode kijken we wat echt nodig is voor mensen en kunnen we afwijken van de regels door maatwerk toe te passen. ·Het doel is om dit berekend te doen met een doordachte afweging zodat de uitzonderingen die we maken niet leidt tot willekeur. We gebruiken hiervoor een methode namelijk de waardendriehoek (Legitimiteit, Rendement en Betrokkenheid).

Het opstartjaar van de Doorbraakmethode voor de gemeente Apeldoorn, tot het tweede kwartaal van 2022, wordt gefinancierd vanuit de Rijksoverheid. Daarnaast zijn voor 2022 incidentele middelen beschikbaar gesteld. We zetten deze aanpak graag structureel voort. Met het implementeren van de Doorbraakmethode is een doorlopend (bij)scholingsprogramma gemoeid en maken we structureel gebruik van kwalitatieve verbeteringen en toevoegingen. Tevens betreft dit een structurele aansluiting op het Doorbraakprogramma, begeleiding van het Instituut Publieke Waarden, gebruik van de Helpdesk-functie en dataverzameling en analyse door IPW. De kosten daarvan bedragen € 50.000 tot € 100.000,--.

Benodigd budget: Structureel € 100.000,-.

Doelstelling 1.3 Minder inwoners hebben problematische schulden, hen bieden we ondersteuning aan om weer regie te krijgen op hun financiële zelfredzaamheid.

Het hebben van problematische schulden heeft grote impact op het leven en heeft gezondheidsproblemen tot gevolg. Ook zien mensen minder mogelijkheden om weer regie te pakken op alle leefgebieden en leven ze bij de dag. De gemeente is wettelijk verplicht schuldhulpverlening te bieden. Deze hulp is vaak een eerste stap naar een gezonder leven en het terugkrijgen van eigen regie en financiële zelfredzaamheid. Onze inspanningen zijn erop gericht problematische schulden te voorkomen door vroegsignalering en preventie, met bijzondere aandacht voor jongeren en jongvolwassenen.

PRESTATIE

1.3.1 In 2024 is onze vroegsignalering zo effectief dat we minimaal 95% van de gemelde inwoners een advies hebben gegeven waarmee de (financiële) problemen opgelost kunnen worden.

In 2026 is de vroegsignalering zo effectief dat meer dan 95% van de gemelde inwoners minder dan drie keer terugkeert in de meldingen.

Vroegsignalering (het meerdere keren niet kunnen betalen van vaste lasten als energie, huur of hypotheek) is vaak een eerste indicatie dat er grotere problemen zijn of op komst zijn, veelal op meerdere leefgebieden. We gaan met onze partners in de vroegsignalering in gesprek. Met de inwoner (of ondernemer) wordt vaak met lichtere ondersteuning stabiliteit en zelfredzaamheid bereikt. Vroegsignalering is daarmee een van de meest effectieve instrumenten.

1.3.2 In 2026 is het percentage jeugdigen (< 27 jaar) in de schuldhulpverlening gedaald ten opzichte van 2022 (uitgedrukt als percentage van alle Apeldoorners).

Het Jongerenloket richt zich op het begeleiden van jongeren die schulden hebben en daardoor niet optimaal kunnen deelnemen aan de maatschappij. Wij maken samen met de jongere een plan, waarbij het krijgen van een stabiele situatie, studie en een startkwalificatie voorop staan. Ook hier geldt dat vroegsignalering van groot belang is, bijvoorbeeld omdat schooluitval vaak samen gaat met financiële problemen. De stevige verbinding tussen schooluitval en het hebben van financiële problemen wordt in 2023 verder uitgewerkt.

1.3.3 In 2026 zijn inwoners met problematische schulden dusdanig geholpen dat ze tenminste 3 jaar na afloop van een schuldhulpverleningstraject vrij van grote financiële zorgen zijn.

Problematische schulden ontnemen mensen perspectief en daarmee het uitzicht op bestaanszekerheid en volwaardige deelname aan de maatschappij. Om die basis te realiseren staan duurzame oplossingen centraal in het traject. Hierbij kijken we niet alleen naar de schuld, maar ook naar andere problemen waarmee een inwoner te maken kan hebben. Met deze integrale aanpak krijgen inwoners stap voor stap meer grip op hun eigen leven terug. En door inwoners daarin zelf een actieve rol te laten vervullen, wordt de (financiële) zelfredzaamheid vergroot. Ook wordt voorkomen dat er (opnieuw) schulden ontstaan door preventie en nazorg.

NIEUWE ONTWIKKELING

Schuldhulpverlening aan ondernemers

Met een sterke samenleving waarin mensen ertoe doen en zich goed, gelukkig en betrokken voelen, zet Apeldoorn zich met het nieuwe coalitieakkoord 'Handen uit de mouwen en aan de slag' op de kaart. Bestaanszekerheid als basisprincipe voor iedereen, brede welvaart en een armoedebeleid met ook aandacht voor schuldhulpverlening voor inwoners en ondernemers hangen daarin nauw met elkaar samen. Gezonde Apeldoornse bedrijven en daarmee een gezonde economie en een vitale arbeidsmarkt, vormen een belangrijke onderdeel van de brede welvaart in Apeldoorn. Daar waar bedrijven of zelfstandigen financieel onder druk staan door schulden, wordt door onze gemeente daarom hulp geboden. Om zo een uitzichtloze schuldensituatie met veel stress te voorkomen. Niet alleen voor de ondernemer zelf, maar ook om de gevolgen van deze stressvolle gebeurtenis voor de andere gezinsleden van het huishouden te beperken. Door de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening worden we in het vervullen van deze rol voor onze ondernemers en zelfstandigen gesteund. Met de zorg van de oplopende inflatie, hoge energierekeningen en onzekerheden over de gevolgen van de coronacrisis, blijft het cruciaal om deze hulp ook in de komende jaren te blijven bieden.

Op dit moment wordt die hulp geboden vanuit de pilot 'Schuldhulpverlening voor ondernemers' waarvoor incidentele middelen tot en met 2022 beschikbaar zijn. In het najaar 2022 loopt deze pilot ten einde en vindt er een evaluatie plaats. Op basis hiervan kan de besluitvorming en implementatie over onze structurele hulp aan ondernemers en zelfstandigen met schulden in gang worden gezet. Hierin zullen ook de aanbevelingen uit het recent gepubliceerd rapport van de Nationale Ombudsman 'Zelfstandigen over de drempel' worden meegenomen. Op basis van de planning van de begrotingscyclus - kan daarom pas in de MPB 2024-2027 de structurele financiering hiervoor worden opgenomen. Om te voorkomen dat ondernemers en zelfstandigen in 2023 geen beroep meer kunnen doen op de gemeente voor hulp bij schulden, is er in deze MPB 2023-2026 structureel € 120.000,- opgenomen. Mocht uit de pilot blijken dat we structureel meer of minder dan dit bedrag nodig hebben dan komen we hier in de MPB 2024-2027 op terug. Zo borgen we dat ook in 2023 deze mensen in een bestaanszekere in plaats van uitzichtloze schuldensituatie terecht komen.

Benodigd budget: Structureel € 120.000

Vroegsignalering

Begin 2021 zijn wij gestart met een basisvariant vroegsignalering en dit proces is in de loop van 2021 verder geoptimaliseerd. Het proces Vroegsignalering kan nu structureel geborgd worden in onze gemeentelijke dienstverlening. Met het beschikbaar stellen van aanvullende middelen voorkomen wij dat we teniet doen wat nu al is bereikt. Wij kunnen verder voortbouwen.

Bij een crisismelding gaat het om een acute situatie waarin een aankondiging tot afsluiting van energie, ontruiming van een woning en/of roeyement van de zorgverzekering wordt gegeven. In deze situaties moeten gemeenten binnen drie werkdagen contact opnemen met de betreffende inwoner om hulp aan te bieden. Via een landelijk convenant zijn met de koepels van de signaalpartners afspraken gemaakt voor de concrete uitvoering van vroegsignalering en samenwerking.

Het gaat hier om het structureel borgen van de uitvoering van een nieuwe wettelijke taak waarvoor met veel partners samenwerkingsafspraken worden gemaakt. Vroegsignalering draagt bij aan het voorkomen van problematische schuldensituaties die niet eenvoudig zijn op te lossen. Door eerder in contact te komen met de inwoners verwachten we op de lange termijn minder intensieve schuldhulpverleningstrajecten in te zetten.

Het Rijk heeft voor deze nieuwe wettelijke taak van vroegsignalering geen middelen beschikbaar gesteld. Het betrokken ministerie is van mening dat vroegsignalering op lange termijn niet zal zorgen voor extra werkzaamheden, maar voor een verschuiving van werkzaamheden. De VNG heeft bij het ministerie herhaaldelijk onder de aandacht gebracht, dat deze nieuwe taak veel extra werk en kosten met zich meebrengt en dat het niet de verwachting is dat de bedoelde verschuiving van werkzaamheden op korte termijn plaatsvindt. Daar komt nog bij dat we verwachten in de komende jaren de gevolgen van de hoge energieprijzen en van de coronacrisis bij de schuldenaanpak zullen terugzien.

Benodigd budget: Structureel € 354.000 m.i.v. 2024

Doelstelling 1.4 We spelen flexibel in op korte- en lange termijn vraagstukken op de (regionale) arbeidsmarkt

De regionale werkgelegenheid groeit het meest in de zorg, techniek, maakindustrie en transport & logistiek. We hebben op dit moment te maken met een (zeer) krappe arbeidsmarkt in alle sectoren. Die hoge spanning voor werkgevers zien we ook in onze speerpuntsectoren zorg/gezondheid, veiligheid en techniek. Samen met lokale en regionale partners werken we aan een duurzame toekomst in het perspectief van de brede welvaart.

PRESTATIE

1.4.1 In 2023 heeft de hernieuwde samenwerking in de arbeidsmarktregio geleid tot snellere en effectievere dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden ten opzichte van 2022

Apeldoorn is als centrumgemeente een belangrijke partner binnen de arbeidsmarktregio Stedendriehoek en Noordwest Veluwe (Factor Werk) en de Cleantechregio Stedendriehoek. Het hernieuwde programma FactorWerk kent drie inhoudelijke programmalijnen: van werk naar werk, van uitkering naar werk en van onderwijs naar werk. Hiermee wordt regionaal ingezet op zoveel mogelijk mensen deel te laten nemen en de regionale economie te versterken. De samenwerking met de Cleantechregio wordt versterkt. Het Regionaal Mobiliteitsteam (RMT) en het Experticeentrum Social Return On Investment (SROI) gaan vallen onder de vlag van FactorWerk.

1.4.2 In 2023 hebben wij actief onze Apeldoornse speerpunten ingebracht bij onze strategische partners (oa 1.000 banen in de gezondheid, 1.000 in techniek, impact ondernemen, uitbreiding van de samenwerking met partners in onderwijs en bedrijfsleven)

Het aantal banen en vestigingen is de afgelopen jaren gegroeid. Met 103.950 banen is Apeldoorn de regionale banenmotor. De werkgelegenheid groeit en tegelijkertijd is de vraag naar geschikt personeel het grootst voor een aantal beroepen in de techniek, administratie, transport en logistiek, dienstverlening, zorg en IT. We hebben te maken met een (zeer) krappe arbeidsmarkt en met grote economische en maatschappelijke opgaven waarvan de realisatie in het gedrang komt door een tekort aan (gekwalificeerd) personeel. Via onze economische en onderwijspartners proberen we zo veel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te laten instromen in de sectoren zorg en techniek. Zodat zij ook hun talenten kunnen inzetten en kunnen bijdragen aan de economische opgaven.

In 2023 organiseren we samen met onze economische partners in de sectoren techniek en zorg gezamenlijke activiteiten om de (zij)instroom en het anders organiseren van werken te bevorderen, bijvoorbeeld door het inzetten van de dienstverlening van FactorWerk. Ook Lucrato zal een bijdrage leveren om inwoners vanuit de bijstand toe te leiden naar een werkplek in de gezondheidszorg en de techniek.

1.4.3 In 2023 zijn we met onze partners in gesprek over de aantallen benodigde instrumenten die wij en onze (regionale) partners inzetten en over de effectiviteit daarvan.

We verstevigen het gesprek samen met onze partners over wat wel en niet werkt om een duurzame arbeidsmarkt te creëren. We durven afscheid te nemen en geven nieuwe ontwikkelingen voldoende tijd en ruimte om tot wasdom te komen. We sturen hier lokaal op via bijvoorbeeld Lucrato, maar ook via de uitvoeringsagenda van FactorWerk.

1.4.4 In 2023 zijn t.o.v. 2022 meer ondernemers actief met de sociale opgave om de brede welvaart voor inwoners te vergroten, vooral voor hen die geen plek op de arbeidsmarkt hebben. Wij ondersteunen actief door middel van het expertisecentrum SROI.

Ondernemers en organisaties zijn verplicht bij het inkopen een deel van het bedrag uit te vragen via Social Return on Investment (SROI). Oftewel de leverancier moet een vastgelegd percentage van de opdracht sociaal investeren. Dat kan door inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar ook op andere manieren. Het regionale expertisecentrum helpt hen daarbij (inspiratie, hulp) en controleert of daadwerkelijk wordt gedaan wat is afgesproken. Het expertisecentrum wil aan de hand van goede succesvolle voorbeelden bedrijven en andere gemeenten inspireren om invulling te geven aan hun SROI-verplichtingen.

Doelstelling 1.5 Meer inwoners hebben voldoende basisvaardigheden om deel te kunnen nemen aan de samenleving

Iemand die laaggeletterd is kan problemen hebben met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden. Het niet beheersen hiervan heeft ingrijpende gevolgen in een steeds digitaal wordende samenleving. In de hulp die we bieden pakken we deze problemen gezamenlijk aan. Om de doorlopende ontwikkeling van basisvaardigheden te borgen is de integrale samenwerking met partijen die in alle levensfasen een rol spelen cruciaal. Hierdoor kan een bijdrage geleverd worden aan het voorkomen van achterstanden en kan het preventief ingezet worden. Het vraagt een blijvende inspanning om de samenwerking te versterken, te verbreden en effectiever te laten zijn.

PRESTATIE

1.5.1 In 2026 is het percentage laaggeletterden dat deelneemt aan een formeel educatieprogramma (Wet educatie beroepsonderwijs) ten opzichte van 2022 met 25% gestegen.

We richten ons met de Wet Educatie Beroepsonderwijs (Web) op het voorkomen en verminderen van lage basisvaardigheden bij inwoners vanaf 18 jaar. De gevolgen van lage basisvaardigheden werken op veel levensdomeinen door. Daarom zijn alle activiteiten die we (laten) uitvoeren gekoppeld aan een of meerdere thema's: participatie en werk, onderwijs, ouderbetrokkenheid, financiële zelfredzaamheid en gezondheid.

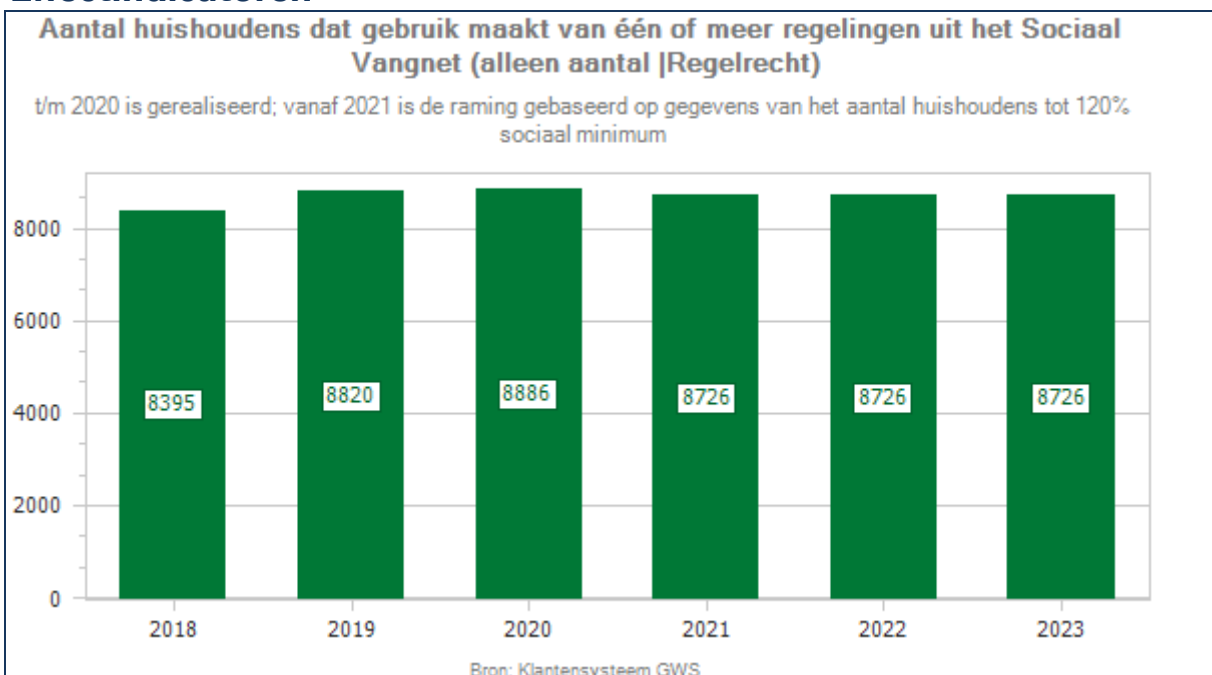
1.5.2 In 2026 is het percentage laaggeletterden dat deelgenomen heeft aan een non-formeel taalaanbod ten opzichte van 2022 met 25% gestegen.

Naast een formeel educatieprogramma in het kader van de Web ondersteunen we ook non-formeel taalaanbod dat door onze partners wordt aangeboden. Deze zijn vaker gericht op sociale cohesie en samenredzaamheid en minder op participatie, werk, onderwijs en gezondheid. Ze geven geen diploma.

1.5.3 In 2026 is het aantal Apeldoornse werkgevers dat een scholingsaanbod gericht op basisvaardigheden organiseert voor eigen werknemers ten opzichte van 2022 met 10% gestegen.

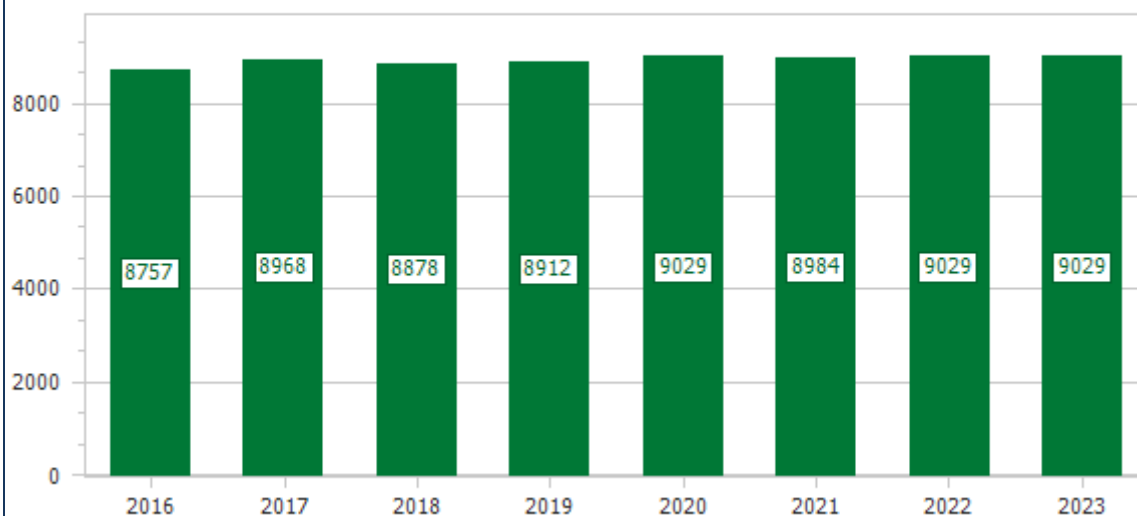
We richten ons bij het voorkomen en verminderen van lage basisvaardigheden op inwoners die werken. De huidige arbeidsmarkt is flexibel en er is sprake van een verandering van kansrijke sectoren die voor mensen met onvoldoende basisvaardigheden minder toegankelijk zijn. Daarom zijn alle activiteiten die we (laten) uitvoeren in het kader van de Web vindplaatsgericht en gekoppeld aan scholingsvragen op de arbeidsmarkt en bij werkgevers.

Effectindicatoren

Aantal huishoudens in doelgroep sociaal vangnet

* Door een gewijzigde berekeningsmethodiek heeft het CBS de gegevens van voorgaande jaren gecorrigeerd. Daardoor zijn ook de doorrekeningen in de minimascan van Stimulansz voor 2017 en 2018 aangepast.

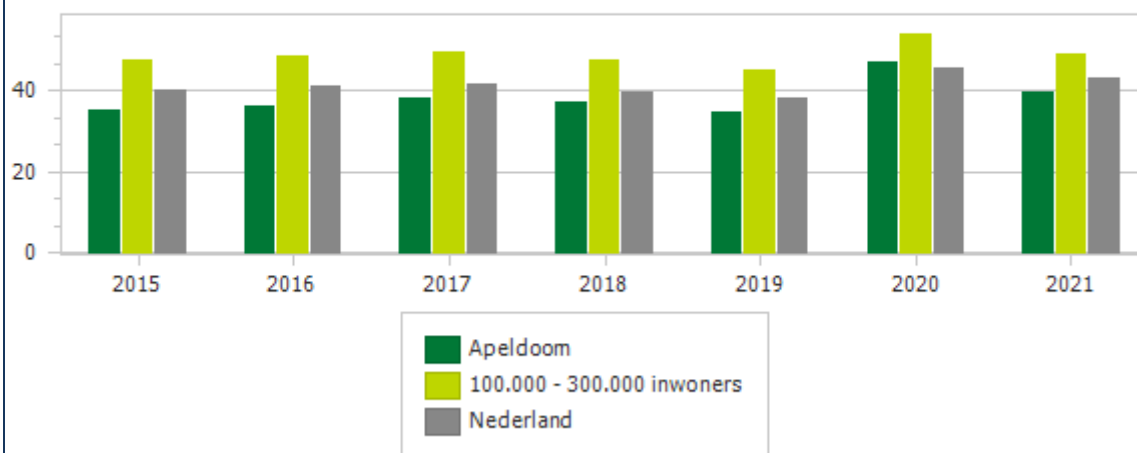

Bron: Minimascan van Stimulansz

Aantal personen met een bijstandsuitkering

aantal per 1.000 inwoners

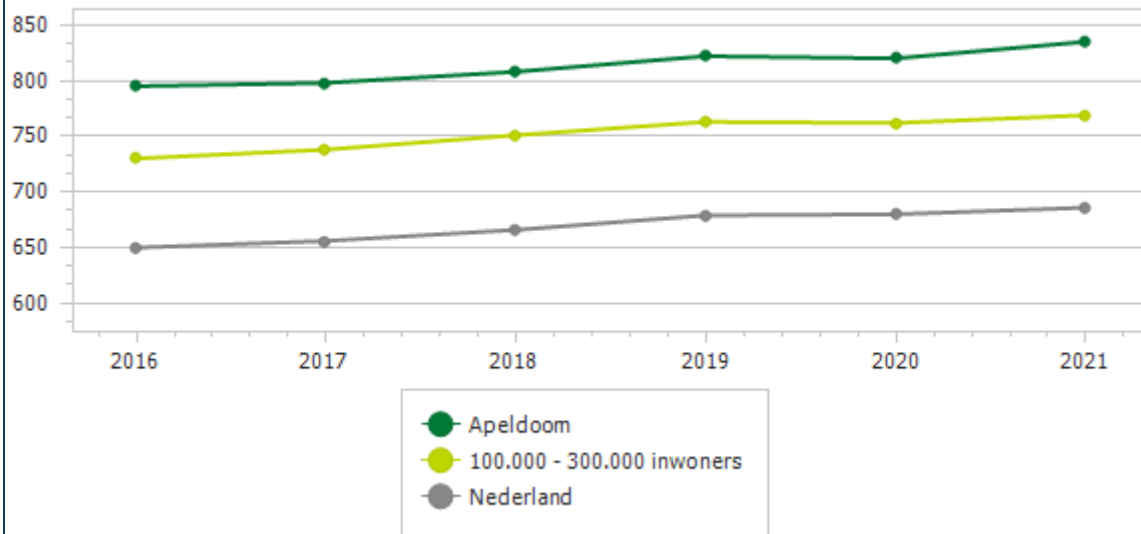
Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen. 2020 inclusief Tozo (die in de jaren daarvoor niet bestond).

Bron: CBS Participatie Wet

Banen

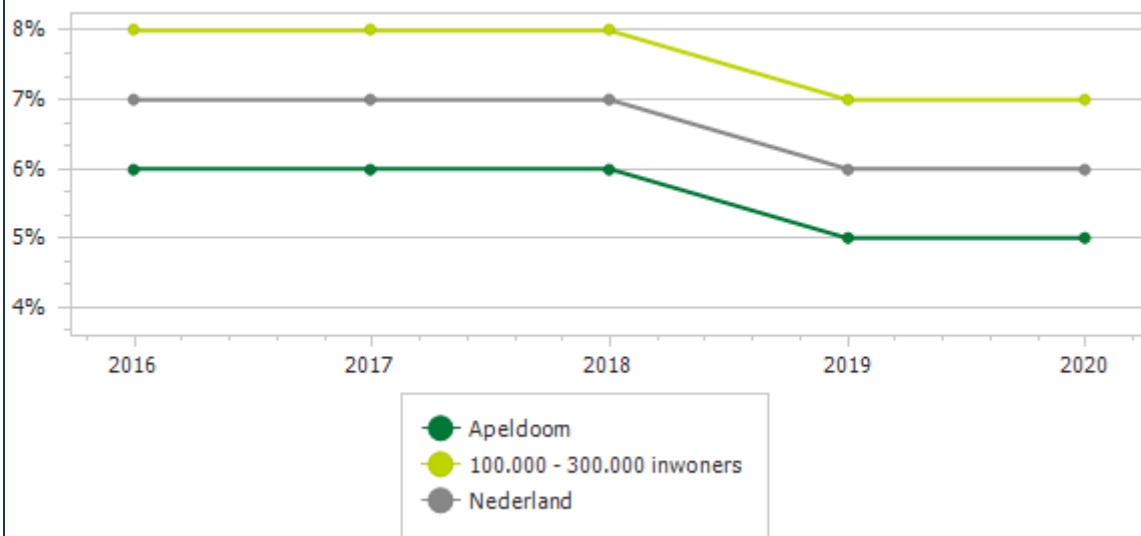
De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 74 jaar

Bron: LISA

Kinderen in uitkeringsgezin

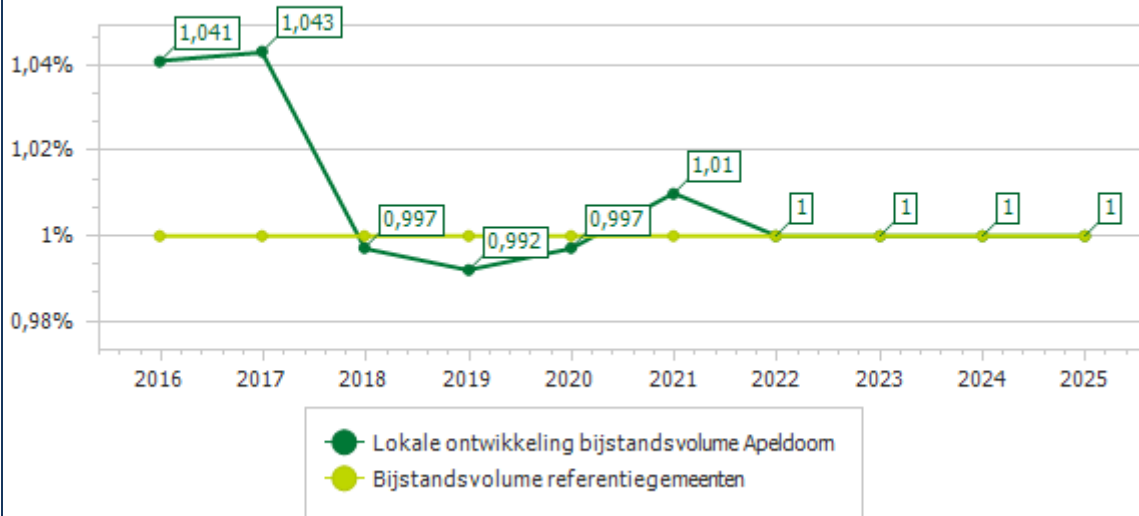
% kinderen tot 18 jaar

Bron: VJI

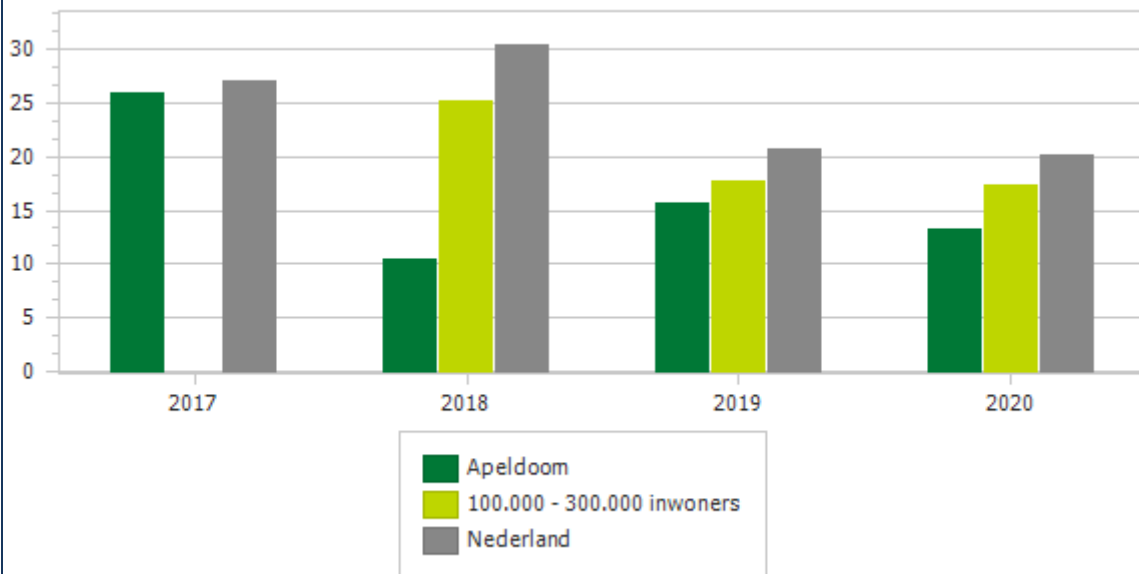
Lokale ontwikkeling bijstandsvolume t.o.v. de referentiegemeenten

Het verhoudingscijfer geeft de ontwikkeling aan van het bijstandsvolume ten opzichte van de referentiegemeenten. De cijfers tot en met 2021 zijn werkelijk gerealiseerd.

Bron: Benchmark referentiegemeenten bijstandsvolume

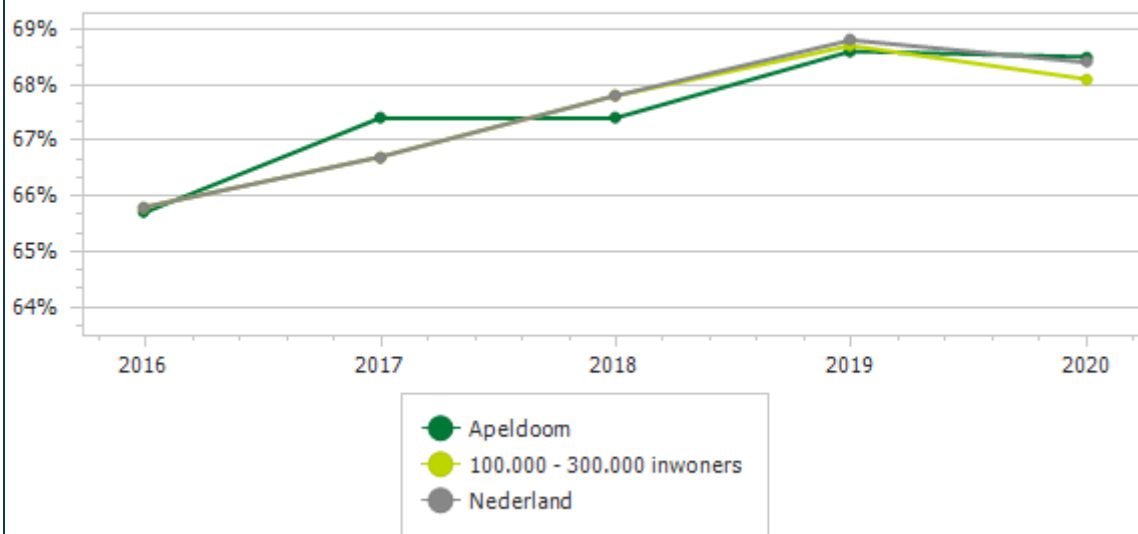
Lopende re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners van 15 - 75 jaar

Bron: CBS Participatie Wet

Netto arbeidsparticipatie

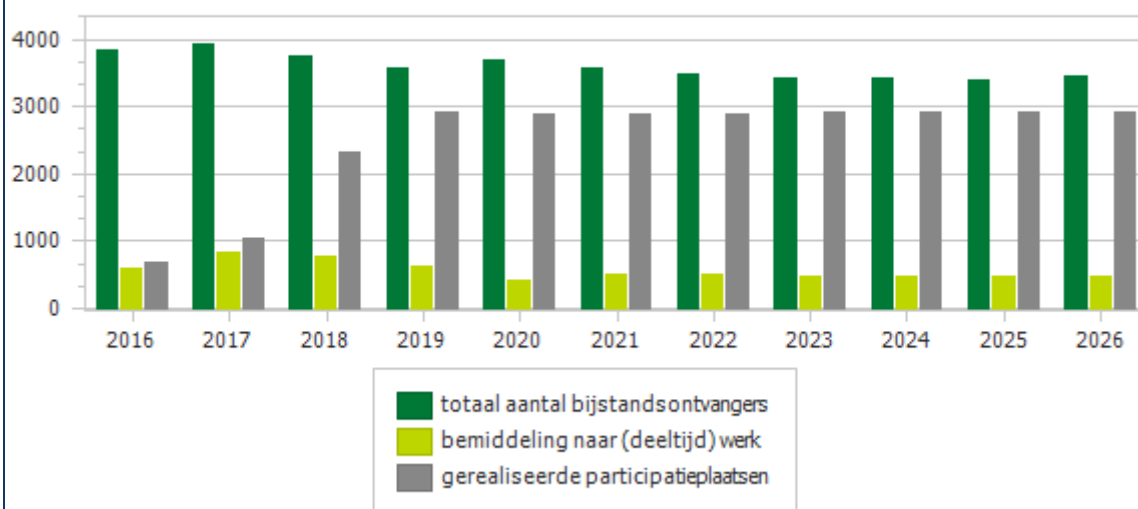
% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking

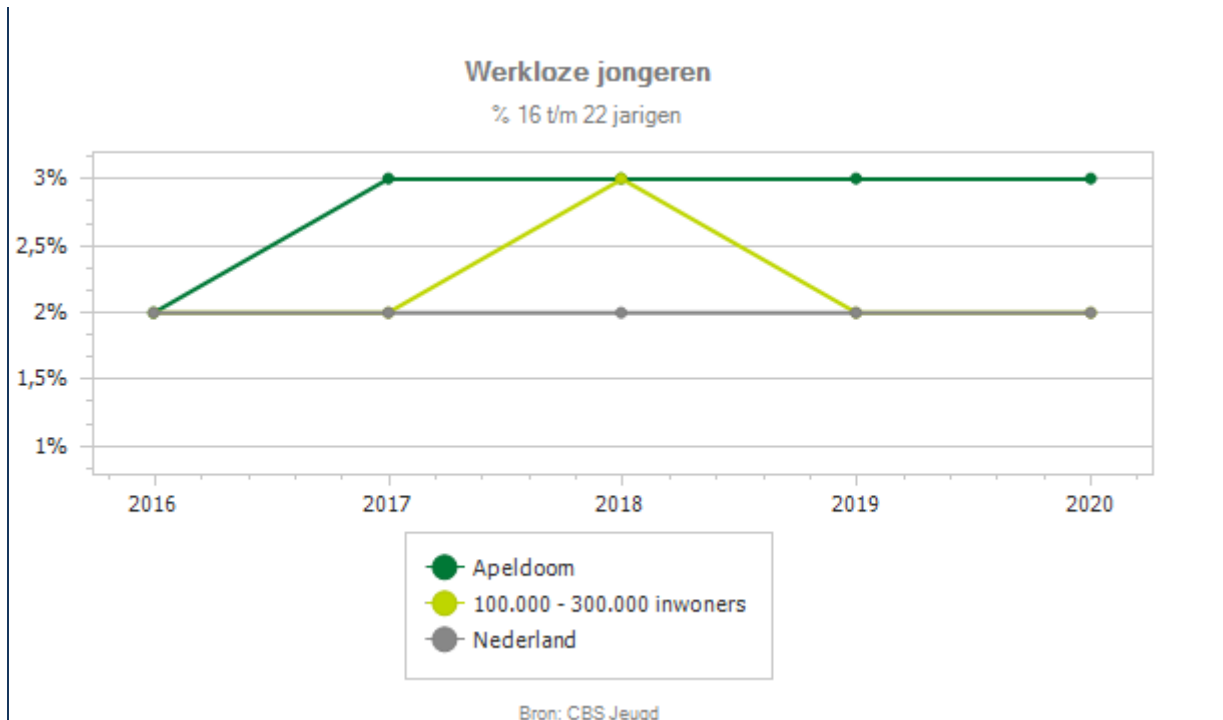
Bron: CBS

Uitstroom bijstandsonvangers naar werk en participatie

De cijfers tot en met 2021 zijn werkelijk gerealiseerd.

Bron: Klantensysteem GWS.

Trendanalyse

Aantal huishoudens dat gebruik maakt van één of meer regelingen uit het Sociaal Vangnet (alleen aantal |Regelrecht)

Wij verwachten op basis van de ontwikkeling van de inflatie, als gevolg van onder meer de sterke stijging van energieprijzen, dat het beroep op de regelingen uit het Sociaal Vangnet zal stijgen. De stijging zal naar verwachting vooral komen omdat huishoudens uit de middeninkomens een beroep op de regelingen (zoals bijzondere bijstand) gaan doen.

Aantal huishoudens in doelgroep sociaal vangnet

De gegevens in de grafiek zijn tot en met 2020 gebaseerd op de Minimascan van Stimulansz. Stimulansz stopt met het uitbrengen van de scan. Wij hebben de nieuwe cijfers gebaseerd op de trend uit het CPB rapport "Raming aantal personen/huishoudens onder de lage-inkomensgrens in 2021 en 2022" waarin in 2021 voor 2022 een geringe stijging werd verwacht. Nieuwe cijfers zijn op dit moment niet voorhanden. Wij corrigeren de aantallen op basis van nieuwe ramingen van het CBP (verwacht in december 2022) in de jaarrekening 2022.

Aantal personen met een bijstandsuitkering

Deze cijfers worden gepubliceerd op de landelijke website Waarstaatjegemeente.nl. In 2021 daalde de bijstandsafhankelijkheid ten opzichte van 2020. Het aantal personen met een bijstandsuitkering (aantal per 1.000 inwoners) ligt in Apeldoorn traditioneel lager in vergelijking met het landelijk niveau en vergelijkbare gemeenten met een inwoneraantal tussen 100.000-300.000. Dit is ook weer het geval in 2021, zowel in vergelijking met gemeenten in onze grootteklasse als in vergelijking met het landelijke gemiddelde.

Banen

Deze cijfers worden gepubliceerd op de landelijke website Waarstaatjegemeente.nl. Apeldoorn heeft veel arbeidsplaatsen in verhouding tot vergelijkbare gemeenten en het Nederlandse gemiddelde. In de afgelopen jaren is de werkgelegenheid in Apeldoorn toegenomen van iets minder dan 800 banen per 1000 inwoners in 2016 tot ruim 835 banen in 2021. Het aantal banen per 1000 inwoners ligt in Apeldoorn ruim boven het landelijke gemiddelde en ook boven het gemiddelde aantal banen bij grote gemeenten.

In absolute zin telde Apeldoorn 103.950 banen in 2021; 2370 meer dan in 2020. We verwachten dat het aantal banen in 2022 verder zal stijgen. De toegenomen krapte op de regionale arbeidsmarkt, de afname van het aantal WW-uitkeringen en de daling van het aantal bijstandsuitkeringen zijn daar indicatoren voor.

Kinderen in uitkeringsgezinnen

Deze cijfers worden gepubliceerd op de landelijke website Waarstaatjegemeente.nl. De gegevens over 2021 zijn op het moment van schrijven nog niet beschikbaar. We verwachten op basis van de ontwikkeling van het uitkeringsvolume dat het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen licht is afgenomen.

Lokaal bijstandsvolume t.o.v. referentiegemeenten

In 2021 is het aantal BUIG-uitkeringen (exclusief de tijdelijke BBZ Light regeling) in Apeldoorn gedaald met 4,2% ten opzichte van de eindstand 2020. Deze daling was iets minder groot dan de bestandsafname onder de groep grotere gemeenten (referentiegemeenten) waar wij ons mee vergelijken (-/-5,1%). Het verhoudingsgetal waarmee dit tot uitdrukking komt, kwam in 2021 uit op 1,010. Een score hoger dan 1 duidt op een minder grote bestandsafname in Apeldoorn. Voor de volgende jaren streven we ernaar om minimaal dezelfde ontwikkeling door te maken als de referentiegemeenten (verhoudingsgetal 1) of beter (verhoudingsgetal onder 1).

Lopende re-integratievoorzieningen

Deze cijfers worden gepubliceerd op de landelijke website Waarstaatjegemeente.nl. De gegevens over 2021 zijn op het moment van schrijven nog niet beschikbaar. Deze indicator toont het aantal inwoners dat gebruik maakt van een re-integratievoorziening op basis van de Participatiewet. Een re-integratievoorziening is een voorziening die door een gemeente wordt ingezet, nadat de gemeente heeft vastgesteld dat een inwoner een belemmering heeft die directe arbeidsinschakeling bemoeilijkt (er is een afstand tot de arbeidsmarkt). De voorziening is erop gericht de afstand tot de arbeidsmarkt van een inwoner te verkleinen, waarbij het doel op de lange termijn altijd arbeidsinschakeling is. Het is niet relevant of een voorziening door de gemeente zelf wordt uitgevoerd of dat deze door de gemeente wordt ingekocht. Er zijn diverse typen re-integratievoorzieningen: tijdelijke loonkostensubsidie, participatieplaats, loonkostensubsidie, (Participatiewet), beschut werk, begeleiding op werkkring/jobcoach, vervoersvoorziening (woon-werk), andere voorziening voor arbeidsbeperking en overige voorzieningen.

Netto arbeidsparticipatie

Deze cijfers worden gepubliceerd op de landelijke website Waarstaatjegemeente.nl. De gegevens voor Apeldoorn over 2021 zijn op het moment van schrijven nog niet beschikbaar. De arbeidsdeelname van de 15- tot 75-jarigen lag in Apeldoorn in 2020 op 68,5% ongeveer hetzelfde niveau als in 2019 (68,6%). De arbeidsparticipatie was in Apeldoorn in 2020 hoger dan het landelijke gemiddelde (68,4%) en het gemiddelde van de gemeenten tussen 100.000-300.000 inwoners (68,1%). We verwachten dat de arbeidsparticipatie in 2021 en 2022 hoger is dan in 2020. De lage werkloosheid is daar een indicator voor.

Uitstroom bijstandsontvangers naar werk en participatie

In 2021 is het bijstandsvolume in Apeldoorn ten opzichte van 2020 afgenomen. Ook in 2022 zien we het bijstandsvolume verder dalen. Voor 2023 baseren we ons op de verwachting die het CPB onlangs in de meicirculaire heeft afgegeven voor de landelijke ontwikkeling van het bijstandsvolume. Het CPB voorspelt voor 2023 een lichte daling ten opzichte van 2022.

Werkloze jongeren

Waarstaatjegemeente.nl laat cijfers tot en met 2020 zien, niet over 2021. Om een beter beeld te krijgen van trends kunnen we onder meer kijken naar beschikbare recente cijfers van UWV en naar onze eigen data. Deze bieden geen mogelijkheden om te vergelijken met andere gemeenten, maar geven wel een actueler beeld dan waarstaatjegemeente.nl.

Een graadmeter voor jeugdwerkloosheid is het aantal geregistreerde werkzoekenden zonder dienstverband bij het UWV. De meest recente UWV-cijfers zijn van februari 2022: 698 jongeren < 27 jaar waren geregistreerd als werkzoekend zonder dienstverband. Vergeleken met dezelfde periode van het jaar daarvoor is dit een daling. In februari 2021 was dit aantal 911.

Geregistreerde werkzoekenden < 27 jaar zonder dienstverband bij UWV

September 2020: 853

Februari 2021: 911

September 2021: 744

Februari 2022: 698

Ook aan de aantallen WW-uitkeringen kunnen we de jeugdwerkloosheid aflezen, hoewel deze aantallen geen compleet beeld geven, omdat veel jongeren niet of slechts beperkt recht hebben op een WW-uitkering. De meest recente cijfers zijn van mei 2022: 106 lopende WW-uitkeringen. Een jaar eerder waren dit er 166.

WW-uitkeringen < 27 jaar

December 2020: 237

Mei 2021: 166

December 2021: 110

Mei 2022: 106

Bij de gemeente stonden er per 01-07-2022 484 jongeren met een Participatiewet-uitkering geregistreerd. Dit waren er in februari 2021 522.

P-wet-uitkeringen < 27 jaar

Februari 2021: 522

Januari 2022: 499

Juli 2022: 484

Uit deze UWV en eigen data zien we over de gehele linie een afname van het aantal jongeren zonder een baan.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Kadernota Participatiewet Onderweg naar Werk	31-12-2020
Kadernotitie Schuldhulpverlening 2016 - 2019	31-12-2019
Kadernotitie Sociaal Vangnet "Met oog voor de toekomst"	31-12-2024
Beleidskader en uitvoeringsprogramma "Statushouders opnieuw thuis"	31-12-2019

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
244	Het definitieve Rijksbudget BUIG is lager dan waar we in de begroting rekening mee houden, waardoor we niet met deze Rijksmiddelen uitkomen.	50%	€ 1.500.000	€ 1.500.000	S
<p>Risicogebeurtenis: In de Meerjarenbegroting hebben we voor 2023 en verder als dekking voor de kosten van de bijstandsuitkeringen (BUIG) het Rijksbudget BUIG opgenomen. Dit budget 2023 is bekend gemaakt bij het definitieve budget 2021. Het definitieve Rijksbudget BUIG 2023 is in het najaar van 2023 pas bekend en zeker nog onderhevig aan wijzigingen onder andere als gevolg van de landelijke volumeontwikkeling in 2022. Vanwege deze onzekerheid lopen we het risico dat het Rijksbudget lager uit gaat komen dan waar we in de begroting rekening mee houden. Voor de verwachte kosten van de bijstandsuitkeringen hanteren we de volume ontwikkeling zoals die door het CPB in de meicirculaire is gepubliceerd. Ook deze volumeontwikkeling is onzeker en kan nadeliger uitvallen dan waar we nu in deze Meerjarenbegroting rekening mee houden. Beiden zijn onzekerheden waardoor het risico bestaat dat we met het definitieve Rijksbudget niet de kosten van de verstrekte bijstandsuitkeringen kunnen dekken.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * We gebruiken, zowel ambtelijk als bestuurlijk, onze lobby kanalen (VNG, G40, Divosa) om aanpassingen in de Participatiewet voor elkaar te krijgen en daar hoort ook een passende financiering door het Rijk bij. * We werken samen met onze partners in de arbeidsmarktregio (FactorWerk). In 2023 stelt FactorWerk een nieuwe uitvoeringsagenda op, waarin concrete acties staan die bijdragen aan het naar werk of scholing begeleiden van inwoners. * Samen met partners in de stad begeleiden we via het Programma "Apeldoorn Werkt Mee" inwoners naar participatie of werk. We bereiken daarmee dat de stappen die inwoners zetten in hun participatie- of re-integratietraject beter op elkaar aansluiten. Daarmee geven we invulling aan "switchen in de keten". * Lucrato biedt dienstverlening aan werkzoekenden vanuit de Participatiewet, zij probeert inwoners zo snel als mogelijk naar werk te begeleiden op bestaande vacatures en in de kansrijke sectoren. Dit is relatief eenvoudiger als inwoners kort gelegen werkloos zijn geworden. Als inwoners langer uit het arbeidsproces zijn geweest, is meer begeleiding en ontwikkeling vaak nodig. Lucrato heeft de samenwerking met de werkgevers en het onderwijs versterkt, waarmee een kwalificatie en het re-integratie traject gekoppeld worden aan een baangarantie. Daarnaast werken we met Lucrato samen in de zogeheten Werkclub statushouders, zodat we voor deze specifieke doelgroep een goede aansluiting op hun inburgering en re-integratie naar werk bieden. 					
Totaal				€ 1.500.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Programma 6

Taakvelden	Jaarrekening 2021	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2021	Saldo 2022 (incl 1e wijziging)	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
6.4 WSW en beschut werk	-19.159	-19.723	19.135		-19.135	-18.384	-17.656	-16.895
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-340	-410	485	70	-415	-429	-445	-462
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-211	-174	2.046	1.855	-191	-210		
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-266	-126	138	6	-132	-135	-138	-142
6.3 Inkomensregelingen	-14.242	-16.669	76.124	57.188	-18.936	-17.491	-14.395	-14.815
6.5 Arbeidsparticipatie	-12.475	-7.956	8.509	189	-8.320	-8.583	-8.861	-9.166
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-3.336	-3.792	4.481	300	-4.181	-4.605	-4.774	-4.951
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-50.029	-48.850	110.918	59.608	-51.310	-49.837	-46.269	-46.431
0.10 Mutaties reserves	2486							
Totaal	-47.543	-48.850	110.918	59.608	-51.310	-49.837	-46.269	-46.431

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

De afwijkingen tussen 2022 en 2023 groter dan € 500.000 worden hier toegelicht.

6.4 Wsw en beschut werk

De rijkssubsidie Wet sociale werkvoorziening wordt jaarlijks steeds verder afgebouwd, we ontvangen dus elk jaar minder subsidie. Deze subsidie gaat 1 op 1 door naar Lucrato en zijn daarmee voor Apeldoorn lasten. De ontvangen subsidie wordt verantwoord binnen programma 1, de lasten (doorzetten van de subsidie naar Lucrato) vallen binnen programma 6. Het effect van de lagere Rijkssubsidie (programma 1) en daarmee lagere lasten (programma 6) is verwerkt in deze MPB 2023 en verklaart het verschil (€ 0,6 miljoen) ten opzichte van 2022.

6.3 Inkomensregelingen:

BUIG:

Het nadelige saldo (baten minus lasten) op het BUIG- budget is in 2023 € 1,5 miljoen lager dan in de begroting 2022. Dit verklaart zich voornamelijk doordat we verwachten dat er minder uitkeringen (BUIG) zullen worden verstrekt dan in 2022. Daarnaast is de raming voor 2023 van het Rijksbudget hoger dan wat we in 2022 hebben geraamd.

Trap op trap af BUIG:

Volgens de afgesproken systematiek "trap op trap af" hebben we in de MPB 2022-2025 voor het jaar 2023 rekening gehouden met een afname van het gemiddelde bijstandsvolume en is daar ook de formatie op aangepast. Deze aanpassing leidt tot een afname van de salariskosten met € 232.700.

Armoede-aanvalsplan:

Aan de begroting 2023 is € 3,9 miljoen toegevoegd voor de uitvoering van het armoede-aanvalsplan. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar het onderdeel "Nieuwe Ontwikkelingen" in dit programma.

Doorbraakmethode:

Aan de begroting 2023 is € 100.000 toegevoegd voor de doorbraakmethode. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar het onderdeel "Nieuwe Ontwikkelingen" in dit programma.

Verbonden partijen

Werkbedrijf Lucrato

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Lucrato bedient drie doelgroepen. Ten eerste is zij werkgever voor mensen met een indicatie Wsw. In dit kader begeleidt Lucrato mensen naar een werkplek, zoveel mogelijk bij een reguliere werkgever. Daarnaast is Lucrato ook werkgever voor inwoners die in het kader van Beschut Werk een werkplek nodig hebben. De derde taak die Lucrato heeft is dat zij mensen vanuit de Participatiewet, die naar verwachting binnen een jaar aan het werk kunnen gaan, begeleidt.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2021](#)

Prestatie afspraken

Jaarlijks worden door het college prestatieafspraken met het bestuur van Lucrato overeengekomen. Voor 2023 zullen deze worden opgesteld en ter kennisneming aan de Raad worden toegezonden.

Risico's

Het financiële risico is benoemd onder het kopje "Ontwikkelingen beleid".

Ontwikkelingen beleid

Werkbedrijf Lucrato is een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Apeldoorn, Epe en Heerde die in 2018 is ontstaan uit een samenvoeging van Felua-groep en het re-integratie- en werkgeversdeel van Werkplein Activerium (gemeente Apeldoorn). De opdracht voor het Werkbedrijf is drieledig.

Ten eerste zorgt zij voor een match tussen werkgevers en kandidaten met een relatief korte afstand tot werk. Dit zijn mensen uit de doelgroep van de Participatiewet. De tweede opdracht aan Lucrato is dat zij een dienstverband aan mensen in het kader van Beschut Werk biedt. De derde doelgroep waar Lucrato verantwoordelijk voor is, zijn de mensen die in het kader van de Wsw een dienstverband bij Lucrato hebben. Dit kan zijn door regulier werk, individuele of groepsdetacheringen, begeleid werken of werken binnen Lucrato.

Naast deze primaire opdrachten is Lucrato ook preferred supplier voor de gemeente Apeldoorn als het gaat om dienstverlening die ingezet kan worden voor mensen die onder de 'gemeentelijke doelgroep' binnen de Participatiewet vallen. De gemeente koopt die dienstverlening separaat bij Lucrato in.

Sinds 2020 heeft Lucrato te maken met tekorten op het bedrijfsresultaat welke zij niet meer uit eigen middelen kan dekken. Dit is vooral het gevolg van de effecten van de structurele Rijksbezuinigingen die tot uiting komen in het Wsw-subsidieresultaat. Hier heeft de gemeente Apeldoorn rekening mee gehouden door structureel in haar meerjarenprogrammabegroting (MPB) een bijdrage in het exploitatieresultaat Lucrato (€ 0,7 mln. vanaf 2022) op te nemen. Op basis van de meest recente Meerjarenbegroting (2023-2026) van Lucrato zien we dat dit bedrag onvoldoende zal zijn. Dit betekent voor Apeldoorn dat de, in onze begroting opgenomen, bijdrage aan Lucrato niet meer toereikend is. We hebben in onze huidige meerjarenbegroting nu structureel €80.000 te weinig opgenomen. De ervaringen uit het verleden leren ons dat er gedurende het begrotingsjaar vaak positieve meevallers zijn. Zo zien we bijvoorbeeld dat er vanuit de Meicirculaire meestal meer budget van het Rijk wordt gekregen voor de Wsw dan waar in de begroting van Lucrato vanuit wordt gegaan. Wetende dat het geen zekerheid is dat dit de komende jaren ook weer gebeurt, rekenen we er toch op dat dit soort voordelen zich ook in de komende begrotingsjaren zal voordoen.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 22.190.600 (verwacht)

Programma 7

Maatschappelijke ondersteuning

Taakvelden:

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
 6.5 Arbeidsparticipatie
 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
 7.1 Volksgezondheid
 0.10 Mutaties reserves

Hoofddoelstelling

1. Inwoners wonen zo zelfstandig mogelijk en doen naar vermogen mee

Subdoelstelling

1.1 Mensen kijken naar elkaar om en voelen zich thuis in de wijk (Preventie)

Prestatie

1.1.1 In alle stadsdelen zijn ontmoetingsplekken en initiatieven gericht op het voorkomen van eenzaamheid, daarbij hebben we extra aandacht voor de minder veerkrachtige wijken

1.1.2 Samen055 bevordert zelfredzaamheid en meedoen met laagdrempelige integrale (maatwerk)ondersteuning in de stadsdelen

1.1.3. We maken per 2024 subsidieafspraken over inwonersondersteuning (onderdeel van Samen055)

1.1.4. We zetten meer in op de positie en de waardering van vrijwilligers

1.1.5 Zoveel mogelijk inwoners wonen in een passende woning. In 2023 werken we onder andere via de woonagenda aan deze opgave

1.1.6 Iedereen doet ertoe en telt mee. We blijven vol inzetten op het tegengaan van racisme, polarisatie en uitsluiting

		1.1.7 We bestrijden mensenhandel door een integrale aanpak te ontwikkelen gericht op bewustwording, signalerend vermogen, ketensamenwerking, daderaanpak en opvang en hulp voor slachtoffers en daders.
1.2 We bieden inwoners ondersteuning en voorzieningen op maat en organiseren dit effectief en efficiënt		1.2.1 We sluiten aan bij de eigen regie en de ondersteuningsvraag van onze inwoners/het huishoudens en zoeken naar zo normaal mogelijk oplossingen in het eigen netwerk en in de buurt (normaliseren). Uitgangspunt is dat zorg efficiënt en effectief is
		1.2.2. We werken aan het optimaliseren van de inkoop en de inrichting van processen voor de maatwerkvoorzieningen (regionale raamovereenkomst). Hierbij betrekken we het onderzoek naar minder aanbieders en de eisen die we stellen aan de aanbieders
		1.2.3. We versterken en intensiveren respijtzorg en mantelzorg, door extra in te zetten op respijtzorg en logeeropvang.
		1.2.4. In de periode 2022 tot 2030 implementeren wij het ontwerp beschermd thuis 2030
		1.2.5 We zetten extra capaciteit in op het toezien op de kwaliteit van de geboden voorzieningen
		1.2.6 We stimuleren samenwerking in de zorg waarbij we optimaal gebruik maken van de ruimte binnen de AVG
	1.3 Monitoring	1.3.1 We versterken het informatie gestuurd werken en maken daarbij gebruik van onafhankelijk onderzoek zoals door het CBS
2. Inwoners kunnen gezond leven in een gezonde leefomgeving	2.1 Beschermen, bewaken en bevorderen van de volksgezondheid (Preventie)	2.1.1 We stellen in 2023 een preventie actieplan op gericht op het bevorderen van de gezondheid van kwetsbare inwoners. Daarbij geven we extra aandacht aan bewoners van minder veerkrachtige wijken.

2.1.2 We voorkomen van rookverslaving door inzet preventieve activiteiten. We voorkomen dat jongeren beginnen met roken door stimuleren van de Rookvrije generatie (regionale samenwerking) en preventielessen op scholen.

2.1.3 Wij bevorderen een gezonde leefstijl en maken dat onderdeel van het preventie actieplan.

2.1.4. Wij bevorderen voldoende bewegen bij onze inwoners waarbij we wijkgericht werken en expliciet kijken hoe schoolpleinen hier breder in kunnen worden betrokken.

Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning

Portefeuillehouder(s): A.J. Prins, S. Bihari

Ambitie van het programma

De ambitie van het programma is dat alle Apeldoorners, ongeacht hun leeftijd of beperking, volwaardig mee kunnen doen aan de samenleving en iedereen er toe doet. We zetten in op het bevorderen van de gezondheid van Apeldoorners. De speerpunten van beleid sluiten aan bij het actiegerichte coalitieakkoord 'Handen uit de mouwen, aan de slag' en de kadernota 'Een veerkrachtig Apeldoorn'. Het coalitieakkoord is gericht op het verhogen van de brede welvaart in Apeldoorn. Het werken aan Brede Welvaart betekent continu zoeken naar manieren om economisch, sociaal én ecologisch vooruitgang te boeken. In balans met elkaar. De brede welvaart gebruiken we als meetlat waarlangs we kijken hoe het gaat met Apeldoorn en haar inwoners. Belangrijke kern van de Kadernota is de integrale benadering van en verbinding tussen de domeinen Maatschappelijke ondersteuning, Jeugd en Werk & Inkomen.

Met de inzet van preventieve voorzieningen zorgen we er voor dat mensen elkaar kunnen ontmoeten en faciliteren we inwonerinitiatieven. Ook stimuleren we op deze wijze het eigen sociaal vangnet. De preventieve algemene voorzieningen zijn gericht op het versterken van de zelfredzaamheid en de eigen regie op alle leefgebieden. Pas als inwoners geen eigen oplossingen kunnen vinden en de algemene voorzieningen niet passend zijn zetten we maatwerkvoorzieningen in. Door te werken aan goede voorzieningen in de buurt spannen we ons in om het beroep op het gemeentelijke maatwerkvoorzieningen zo klein mogelijk te houden. Als thuis wonen niet mogelijk is, zorgen we voor opvang of een beschermd woonplek. De komende jaren zetten we daar een belangrijke transitie in: van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis.

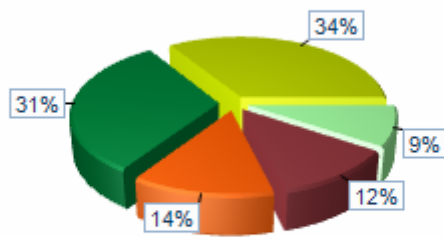
Zorg en welzijn zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De kadernota Algemene Voorzieningen en de transformatieagenda Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen implementeren wij samen met partners.

Speerpunten van beleid

Relevante strategische doelen zijn:

- Apeldoorn heeft effectieve en efficiënte voorzieningen in de nabijheid waarmee we onze inwoners zo goed mogelijk ondersteunen als het zelf onvoldoende lukt.
- Onze ondersteuning richt zich in de eerste plaats op het vergroten van de eigen regie en het zo goed mogelijk thuis wonen met inzet van het sociale netwerk (normaliseren). We doen dit door te investeren in preventie, informele zorg en de algemene voorzieningen, binnen de beschikbare budgetten.
- We ondersteunen en stimuleren mantelzorg en vrijwilligerswerk.
- Onze dienstverlening is wijkgericht, integraal (alle leefgebieden) en cultuur sensitief, de leidende kwaliteitsprincipes geven richting aan ons denken en doen bij de uitvoering van onze taken.
- We stimuleren de aansluiting van de sociale op de fysieke leefomgeving.

Uitgavenverdeling binnen programma

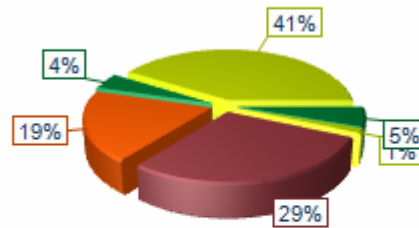

Geëscaleerde zorg 18+ € 44,79 mln
Maatwerkdienstverlening 18+ € 41,27 mln
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen € 17,85 mln
Overige taakvelden € 15,58 mln
Overige taakvelden € 11,99 mln

Totaal lasten

€ 131,48 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

Geëscaleerde zorg 18+ € 2,41 mln
Mutaties reserves € 0,25 mln
Maatwerkdienstverlening 18+ € 1,10 mln
Samenkracht en burgerparticipatie € 1,71 mln
Overige taakvelden € 0,07 mln
Maatwerkvoorzieningen (WMO) € 0,31 mln

Totaal baten

€ 5,86 mln

Hoofddoelstelling 1. Inwoners wonen zo zelfstandig mogelijk en doen naar vermogen mee

Inwoners doen naar vermogen, zo zelfstandig mogelijk, volwaardig en met een aanvaardbare kwaliteit mee aan de samenleving en worden ondersteund waar nodig.

Doelstelling 1.1 Mensen kijken naar elkaar om en voelen zich thuis in de wijk (Preventie)

Wanneer we inwoners ondersteunen investeren we eerst in preventie, informele zorg, algemene voorzieningen, vrijwilligerswerk en mantelzorg.

PRESTATIE

1.1.1 In alle stadsdelen zijn ontmoetingsplekken en initiatieven gericht op het voorkomen van eenzaamheid, daarbij hebben we extra aandacht voor de minder veerkrachtige wijken

Ook in 2023 zorgen wij ervoor dat er in alle stadsdelen ontmoetingsplekken zijn, met een levendig en gevarieerd aanbod van activiteiten. Samen met onze welzijnspartners zorgen we ervoor dat het aanbod actueel blijft en aansluit bij de behoeften van inwoners. Ook kunnen deze ontmoetingsplekken gebruikt worden door inwonerinitiatieven.

Wij organiseren inloop- en ontmoetingsplekken waar inwoners op een laagdrempelige wijze informatie en advies, ondersteuning/training en dagbesteding kunnen ontvangen.

Wij ontsluiten via www.ontmoetelkaarinapeldoorn.nl het aanbod zodat inwoners dit zelf of met hulp van het sociale netwerk kunnen vinden.

1.1.2 Samen055 bevordert zelfredzaamheid en meedoen met laagdrempelige integrale (maatwerk)ondersteuning in de stadsdelen

Normaliseren

Wij zetten ons er voor in dat de meeste mensen in staat zijn om hun eigen leven vorm te geven. Zij doen mee in de samenleving, zijn economisch zelfstandig en hebben een goede lichamelijke- en geestelijke gezondheid. Ook zij zullen in hun leven mogelijk te maken hebben met tegenslag. Tegenslag hoort, hoe schrijnend ook, bij het leven en is niet per definitie een zaak van overheidsbemoediging. Als het niet lukt om de problemen het hoofd te bieden én er sprake is van een gebrek aan eigen regie, doen-vermogen en/of hulpbronnen, dan biedt de gemeente ondersteuning. Onze voorzieningen zijn laagdrempelig en zoveel mogelijk zonder indicatie toegankelijk. Samen055 vervult daarbij een belangrijke scharnierfunctie. Samen055 zet vanuit gebiedsgericht werken in op het hulp bieden aan inwoners om een passende algemene voorziening te vinden en het eigen sociaal netwerk aan te spreken, waarvoor geen indicatie nodig is. Hiermee verminderen we de regeldruk voor onze inwoners en zorgen we ervoor dat het elkaar ontmoeten en gebruiken van algemene voorzieningen gewoon wordt. We helpen in de eerste plaats met het versterken van de eigen 'hulpbronnen' van onze inwoners. De inwoner heeft zelf zoveel mogelijk de regie en we sluiten aan zijn/haar behoefte. Het gaat dan bijvoorbeeld over de beheersing van de Nederlandse taal, voldoende opleiding, het hebben van een eigen sociaal netwerk en regie in het huishouden. Dit betekent soms ook het daadkrachtig oplossen van schulden- en woonproblematiek in plaats van het leveren van zorg- en ondersteuning in de vorm van voorzieningen.

Onafhankelijke cliëntondersteuner

Wij bieden inwoners de mogelijkheid om zich tijdens het indicatieproces te laten ondersteunen door een onafhankelijke cliëntondersteuner.

Eén regisserende professional per gezin/huishouden

De inwoners van gemeente Apeldoorn kunnen nu via verschillende loketten ondersteuning ontvangen. Als meerdere hulpverleners vanuit verschillende invalshoeken en los van elkaar betrokken zijn bij verschillende gezinsleden, is de kans groot dat de hulp niet effectief is. Ook is de kans op tegengestelde adviezen of overlap groot. Binnen het sociaal domein ontwikkelen we daarom één integrale toegang voor gezinnen/ huishoudens die problemen ervaren op meerdere levensdomeinen; werk, zorg, inkomen, schulden, huishouding voeren, sociale contacten, daginvulling, wonen, veiligheid, verslaving, geestelijke gezondheid, lichamelijke gezondheid, opvoeding etc.

1.1.3. We maken per 2024 subsidieafspraken over inwonersondersteuning (onderdeel van Samen055)

Inwonersondersteuners zijn onderdeel van de integrale wijkteams (Samen055). Ook dragen de inwonersondersteuners bij aan het verbeteren van de leefbaarheid in wijken en buurten. De huidige subsidieverleningen lopen tot en met 2023. Voor 2024 maken we in 2023 subsidieafspraken.

1.1.4. We zetten meer in op de positie en de waardering van vrijwilligers

Hiervoor zetten we onder andere inwonersinitiatieven, die kunnen worden bekostigd vanuit de initiatievenregeling.

1.1.5 Zoveel mogelijk inwoners wonen in een passende woning. In 2023 werken we onder andere via de woonagenda aan deze opgave

Des te meer mensen wonen in een passende woning of woonvorm des te minder woningaanpassingen en woonvoorzieningen vanuit de Wmo ingezet hoeven te worden. Ook kan met een passende woning zorg en ondersteuning worden beperkt of vertraagd. Of kan hulp, wanneer inwoners met een ondersteuningsbehoefte geclusterd wonen, soms efficiënter ingezet worden. In 2023 werken we aan deze opgave.

1.1.6 Iedereen doet ertoe en telt mee. We blijven vol inzetten op het tegengaan van racisme, polarisatie en uitsluiting

Iedereen doet mee en iedereen doet ertoe. Om polarisatie en escalatie te voorkomen zijn we proactief en preventief in gesprek met onze inwoners. We hebben frequent contact met de vier moskeeën en diverse migrantengroepen in Apeldoorn over hun veiligheidsbeleving. Ook zijn we actief met scholen aan de slag om docenten en schoolmaatschappelijk werkers handelingsperspectief te bieden bij mogelijke signalen van polarisatie of radicalisering. Sleutelpersonen en ambtenaren helpen de scholen om op een goede en tijdige manier met ouders en leerlingen over deze signalen in gesprek te gaan. Onze “Transformatoren voor begrip”, een groep van 33 inwoners met een niet westerse migratieachtergrond, ondersteunen bij effectieve communicatie met inwoners met een migratieachtergrond. Daarnaast hebben we 27 intermediairs die op basis van een vrijwilligersvergoeding professionals en burgers met een migratieachtergrond helpen om culture verschillen te overbruggen bij een zorg-/hulpvraag.

1.1.7 We bestrijden mensenhandel door een integrale aanpak te ontwikkelen gericht op bewustwording, signalerend vermogen, ketensamenwerking, daderaanpak en opvang en hulp voor slachtoffers en daders.

Vanuit veiligheid is de gemeente verantwoordelijk voor de volgende zaken:

- De beleidsmatige basis om mensenhandel te voorkomen, aan te pakken en om adequate hulp aan slachtoffers te kunnen bieden;
- Het verbeteren van het signalerend vermogen van de gemeente;
- Bevorderen van aandacht voor en bewustwording van het fenomeen mensenhandel;
- De samenwerking van de gemeente met ketenpartners (in de regio);
- De opvang van en hulpverlening aan slachtoffers en daders.

Binnen programma maatschappelijke ontwikkeling organiseren we opvang en ondersteuning voor slachtoffers jeugdprostitutie, seksuele uitbuiting en ander vormen van mensenhandel.

NIEUWE ONTWIKKELING

Cultuursensitief werken

Voor aanvullende activiteiten op het gebied van inclusie en cultuursensitief werken ramen we een bedrag van 127.000. Onder andere voor het inzetten van meer intermediairs, Apeldoorn als regenbooggemeente en gerichte acties om polarisatie te voorkomen.

Benodigd budget: Structureel € 127.000

Preventieaanpak zorg

Voorkomen is beter dan genezen, daarom zetten we in op effectieve preventie. Om de gezondheid van onze inwoners te verbeteren en zodat de zorg toegankelijk blijft voor mensen die het nodig hebben.

- Het voorkomen van gezondheidsproblemen kan een medische vraag zijn maar dan hoeft niet. Factoren zoals stress, bijvoorbeeld als gevolg van armoede, eenzaamheid of gebrek aan een zinvolle daginvulling kunnen leiden tot gezondheidsproblemen. We hebben daarom aandacht voor preventie in de breedste zin van het woord. Van leefstijl en individuele hulp tot het versterken van de sociale basis en het vergroten van betrokkenheid bij elkaar.
- Voor preventie moet je samenwerken. Binnen de organisatie betekent dit samenwerking tussen de verschillende domeinen en extern werken we samen met zorg-, welzijns- en maatschappelijke partners;
- Er komen onafhankelijke cliëntondersteuners en één professional per huishouden, we zetten in op de uitbreiding van het aantal plekken voor respijt logeeropvang en ondersteuning van de mantelzorger, implementeren het ontwerp beschermd thuis en zetten in op passende woningen;

We ramen voor extra preventieve activiteiten € 500.000,-- per jaar voor een periode van 4 jaar. Onderdelen die we binnen deze aanpak uitvoeren zijn het voortzetten van de activiteiten van JOGG ((Jongeren op Gezond Gewicht) zodat er ook na 2022 inzet blijft op het ondersteunen van zowel ouders/verzorgers als professionals in de omgeving van jongeren (school, sportclub, gezin) in het bevorderen van een gezonde leefstijl (bewegen, gezond eten, water drinken en slapen). JOGG werkt samen met verschillende lokale partners waaronder het CJG en de Gezonde School. De inzet op een gezonde leefstijl van jeugd en jongeren is essentieel in preventie, zowel nu als ook later als volwassene. In de preventieaanpak nemen we verder de uitvoeringsagenda preventie met het Zilveren Kruis op waarbij in de eerste instantie de focus ligt op samenwerking in relatie tot de GLI (Gecombineerde Leefstijl Interventie) en de SMR (Stoppen met Roken) op regio-niveau.

Met deze preventieaanpak sluiten we aan op landelijke akkoorden die in voorbereiding of al afgesloten zijn:

- IZA: Integraal zorgakkoord met vooral strengere eisen voor de ggz-sector;
- Gezond en actief leven akkoord (Gala) / Nationaal Preventieakkoord: afspraken over een rookvrije generatie, terugdringen van overgewicht en minder overmatig drankgebruik.
- WOZO: landelijk programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen. Het programma bestaat uit verschillende maatregelen, initiatieven en projecten om ervoor te zorgen dat ouderenzorg ook in de toekomst blijft passen bij wat ouderen willen. Uitgangspunt binnen het programma is: zelf als het kan, thuis als het kan en digitaal als het kan. Ingezet wordt op zelfredzaamheid door het zo nodig (opnieuw) aanleveren van vaardigheden, fit blijven, hulpmiddelen gebruiken en hulp uit de omgeving;

De middelen die aangevraagd worden zijn mede bestemd voor de vertaling van deze landelijke akkoorden naar de Apeldoornse situatie.

Benodigd budget: Voor de jaren 2023 t/m 2026 € 500.000,- per jaar.

Verbeteren toegankelijkheid

We willen werken aan een sterk en betrokken Apeldoorn waar iedereen mee doet en iedereen ertoe doet. Dat vraagt om een sterke sociale basis, waardoor Apeldoorners mee kunnen doen aan de maatschappij op een manier die bij hen past. Door een beperking is het voor sommige inwoners echter lastig om volwaardig te kunnen deelnemen aan de samenleving. Lang niet alle openbare gebouwen, bedrijven en horeca zijn fysiek goed toegankelijk. Maar ook immateriële toegankelijkheid is belangrijk, zo willen we ervoor zorgen dat informatie over wat er in eigen buurt en wijk gebeurt toegankelijk (zichtbaar, hoorbaar en begrijpelijk) is voor iedereen. Toegankelijkheid biedt ons zo concrete handvatten om de sociale basis te versterken.

We geven met dit voorstel invulling aan de wettelijke verplichting aangaande toegankelijkheid en inclusie voor mensen met een beperking als ook aan hetgeen hierover gesteld is in de in 2021 vastgestelde Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling "Een veerkrachtig Apeldoorn". Een gecoördineerde, integrale en beleidsmatige aanpak van materiële en immateriële toegankelijkheid ontbreekt nu nagenoeg volledig. Daaruit vloeit de vraag voort om extra formatie als ook financiële middelen om toegankelijkheid in de brede zin voldoende aandacht te kunnen bieden. We ramen vooralsnog € 225.000 in de jaren 2023 en 2024, daarna PM. Het structureel benodigde bedrag kunnen we bepalen op basis van de ervaringen die we in 2023 en 2024 opdoen.

Benodigd budget: Een jaarlijks bedrag van € 225.000 in 2023 en 2024, daarna PM

Versterken welzijnswerk

Je als individu verbonden voelen met je omgeving, naar elkaar omkijken en voelen dat je er mag zijn en meedoen op een manier die bij je past, daar gaat het om. Welzijnswerk in de vorm van jongerenwerk, ouderenwerk, basisontmoetingsplekken, buurtwerk, opbouwwerk en vrijwilligerswerk zijn belangrijke bouwstenen van onze sociale basis. De afgelopen jaren zijn deze voorzieningen te zeer verschaald.

- We kijken daarom opnieuw naar de organisatie en opdracht van het welzijnswerk;
- We gaan de buurt in, zodat we met onze inwoners in gesprek gaan. Om te horen wat wij voor hen kunnen betekenen en om vertrouwen op te bouwen door samen met onze inwoners oplossingen te bedenken en uit te voeren. We zijn zichtbaar en aanspreekbaar. Dit doen we zelf maar ook door gebruik te maken van welzijnswerk, bijvoorbeeld door inzet van jongerenwerkers. We breiden zowel het welzijnswerk als de formatie van het jongerenwerk stevig uit;
- Iedereen doet er toe en heeft gelijke rechten, ongeacht afkomst, gaardheid of geloof. We stimuleren het respect in de samenleving waarbij begrip voor en vertrouwen in elkaar het uitgangspunt is. We zetten in op het verkleinen van onderlinge tegenstellingen. Dit doen we bijvoorbeeld door als regenbooggemeente vol in te zetten op het tegengaan van discriminatie, racisme en polarisatie.

Door meer in te zetten op welzijn krijgen we problematiek eerder in beeld en kunnen daarop vroegtijdig anticiperen. We gaan ervan uit dat deze aanpak een positieve invloed heeft op het beroep op maatwerk / het sociale vangnet waarmee we de trend van oplopend gebruik en bijbehorende kosten (met name in de jeugdzorg) in positieve zin beïnvloeden en zorgen dat zorg toegankelijk blijft voor degenen die het echt nodig hebben. We kijken welke rol onze partners daarbij hebben en hoe we de rolverdeling ook zo optimaal mogelijk vorm kunnen geven.

De onderbouwing van het bedrag is als volgt:

- In 2022 hebben we, ten laste van het Coronabudget, het aantal jongerenwerkers met 2 fte uitgebreid. Deze inzet is vooral gericht op de wijken De Maten, Noord-Oost, Orden en een aantal VO-scholen.
- Gelet op de positieve ervaringen stellen we voor om deze uitbreiding structureel te maken en aan te vullen met een extra 4 fte jongerenwerk. De kosten daarvan zijn in totaal € 600.000,--.
- We gaan extra investeren in het welzijn in de buurten (gebiedsgerichte aanpak). Door aan te sluiten op specifieke behoeften en maatwerk te leveren, maken we de inzet zo effectief mogelijk. Met als doel om problematiek tijdig te herkennen, te werken aan een sociale buurt en de sociale basis te versterken. We sluiten aan op bestaande werkwijzen maar investeren ook in nieuwe werkwijzen en herbezinning op bestaande samenwerkingsstructuren zoals ook opgenomen in de door de raad vastgestelde Kadernota "Een veerkrachtig Apeldoorn". We ramen een extra inzet van 0,5 fte per wijk om inwoners in de eigen buurt te helpen en houden daarbij rekening met extra uitvoeringsbudget (werkbudget). In totaal ramen we een extra bedrag van € 400.000,--
- Deze extra inzet geeft uitvoering aan de Kadernota maatschappelijke ontwikkeling. We kunnen met deze uitvoering snel van start doordat we grotendeels gebruik kunnen maken van reeds beschikbaar instrumentarium (subsidieregeling en systeem van subsidiebeschikkingen).

Benodigd budget: In de jaren 2023 t/m 2026 € 400.000 per jaar. Daarnaast is € 600.000 per jaar verwerkt op programma 5 (Jongerenwerk).

Doelstelling 1.2 We bieden inwoners ondersteuning en voorzieningen op maat en organiseren dit effectief en efficiënt

We ondersteunen kwetsbare inwoners gericht op het versterken van de zelfredzaamheid, eigen regie en het opbouwen en inzetten van het eigen sociaal netwerk. Als het niet mogelijk is om thuis te wonen, zorgen we voor opvang of een beschermde woonplek, tijdelijk of permanent.

PRESTATIE

1.2.1 We sluiten aan bij de eigen regie en de ondersteuningsvraag van onze inwoners/het huishoudens en zoeken naar zo normaal mogelijk oplossingen in het eigen netwerk en in de buurt (normaliseren). Uitgangspunt is dat zorg efficiënt en effectief is

De ondersteuning sluit zoveel mogelijk aan bij de identiteit en de levenswijze van deze inwoner en kent verschillende vormen. Zo verstrekken we hulpmiddelen die bijdragen aan de zelfstandigheid, individuele begeleiding gericht op herstel of bestendiging. Vaak gaat het om een combinatie van verschillende voorzieningen, waarbij altijd eerst wordt gekeken naar wat iemand zelf kan, al dan niet met behulp van het sociale netwerk en de inzet van algemene voorzieningen. We zorgen ervoor dat inwoners zo lang mogelijk in de eigen woonomgeving kunnen blijven.

1.2.2. We werken aan het optimaliseren van de inkoop en de inrichting van processen voor de maatwerkvoorzieningen (regionale raamovereenkomst). Hierbij betrekken we het onderzoek naar minder aanbieders en de eisen die we stellen aan de aanbieders

In 2023 optimaliseren we de inkoop en de inrichting van processen voor de maatwerkvoorzieningen. De regionale evaluaties richten zich op de producten respijt logeeropvang, begeleiding individueel en begeleiding groep. Wij voeren hiervoor een evaluatie uit en komen met verbetervoorstellen. Uitgangspunt daarbij is dat kwaliteit van de dienstverlening behouden blijft. Zoals afgesproken volgen we actief de ontwikkelingen c.q. pilots die andere gemeenten uitvoeren om de effecten van de aanzuigende werking van het abonnementstarief op de huishoudelijke hulp te beperken.

1.2.3. We versterken en intensiveren respijtzorg en mantelzorg, door extra in te zetten op respijtzorg en logeeropvang.

In aansluiting op het coalitieakkoord zetten we in op groei van respijt logeeropvang ter ondersteuning van de mantelzorger. Vooruitlopend op de uitkomst van het hierboven beschreven optimalisatietraject raamovereenkomst, zetten we in op continuering met groeiambitie van de huidige pilot. De pilot heeft betrekking op goede, passende beschikbaarheid van respijtzorg in de vorm van logeeropvang buitenshuis of thuis met de Kap en een aantal strategische partners binnen de ouderenzorg (Talma Borgh, Zorggroep Apeldoorn, Atlant en KleinGeluk). Goede zorg voor én met mantelzorgers, het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers en een goed respijtaanbod dragen bij aan (langer) zelfstandig wonen en voorkomen overbelasting van de zorg.

1.2.4. In de periode 2022 tot 2030 implementeren wij het ontwerp beschermd thuis 2030

De regio Oost Veluwe heeft een relatief hoog aantal Beschermd Wonen cliënten. Vanaf 1-1-2021 gaat een groot deel van deze cliënten over naar de Wlz. Dit gaat gepaard met een overheveling van de rijksbijdrage (=budget) van de Wmo naar de Wet Langdurige zorg (Wlz). Deze beweging wordt budgetneutraal uitgevoerd.

Met de Transformatie-agenda MO/BW 2016-2020 is ingezet op een beweging (waar mogelijk) van intramuraal wonen in Beschermd Wonen naar GGZ in de wijk: zo goed mogelijk zelfstandig wonen met (intensieve) ambulante begeleiding. Ook met de EPA Taskforce is die beweging afgesproken en in gang gezet. Medio 2021 hebben de zes gemeenteraden van Oost-Veluwe het Kaderdocument Beschermd Thuis 2022-2030 en het Ontwerp Beschermd Thuis 2030 vastgesteld. Daarmee wordt aan deze beweging een nieuwe impuls gegeven. Hiertoe is ook een financiële noodzaak.

Vanaf 2023 verdeelt het Rijk het resterende macrobudget landelijk volgens een nieuwe systematiek over de regio's. Voor Oost Veluwe betekent dit een forse afname, naar huidige inzichten een halvering van het resterende budget Beschermd Wonen in een groeipad van 10 jaar. Zo'n forse afname van middelen vraagt om forse en integraal afgewogen keuzes. We anticiperen hier op in het Ontwerp beschermd thuis 2030 waarin visie, uitgangspunten en randvoorwaarden voor de doorontwikkeling van GGZ in de wijk worden uitgewerkt. Voor 2022 zijn belangrijke activiteiten:

- Inrichten van een regionale Denktank
- Vormgeven/inkoop per 1-4-2023 van integrale hersteltrajecten in strategisch partnerschap
- Financiële opgave: nadere vormgeving convenant financiële solidariteit
- Opstart gesprekstafels GGZ in de wijk in alle zes gemeenten
- Gespreksronde met alle huidige gecontracteerde aanbieders over het toekomstperspectief inclusief een afbouw van het aantal intramurale plaatsen (opgave tussen de 190 en 240 plekken afbouwen)

Naast deze activiteiten ligt er een forse opgave op het gebied van wonen (zorgen voor voldoende "passende" woningen) en werk & inkomen (voldoende financiële draagkracht om zelfstandig te kunnen wonen).

1.2.5 We zetten extra capaciteit in op het toezien op de kwaliteit van de geboden voorzieningen

We pakken fraudeurs in de zorg aan. De gemeente versterkt de toezichtfunctie. We werken regionaal samen aan het realiseren van verbeteringen. Wmo-toezicht is een complex samenspel tussen de toezichthouder, gemeente, aanbieders en Rijksinspecties. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) vindt het tempo waarin gemeenten het Wmo-toezicht invullen onvoldoende.

1.2.6 We stimuleren samenwerking in de zorg waarbij we optimaal gebruik maken van de ruimte binnen de AVG

Vanuit meerdere invalshoeken is samenwerking in de zorg heel erg belangrijk, hierbij is het tevens van belang optimaal gebruik te maken van de ruimte binnen het kader van de AVG. Hierdoor is meer mogelijk dan in eerste instantie lijkt. Dit komt de inwoner ten goede.

NIEUWE ONTWIKKELING

Aanpak wonen en zorg

Er zijn grote uitdagingen op de woningmarkt én in de zorg.

Momenteel vinden veel inwoners geen woning die past bij hun wensen, behoeften en portemonnee.

Er zijn onvoldoende geschikte woningen en het aantal huishoudens neemt toe. Mensen komen in de knel en kunnen moeilijk een woning vinden die past bij hun (veranderende) woonbehoefte.

Bijvoorbeeld door samenwonen, uit huis gaan, uitstromen uit instellingen en door ouder worden.

Daarbij komt dat woningen die wel beschikbaar zijn niet altijd passend zijn voor de behoefte van de bewoner(s). Er is behoefte aan meer passende woningen.

Dit in een markt waarin sprake is van een woningcrisis: de beschikbaarheid van een passende woning staat voor veel mensen onder druk. Dit hangt samen met de betaalbaarheid van wonen. Veel mensen hebben moeite met hun woonlasten of kunnen geen betaalbare woning vinden. Daarnaast is de kwaliteit steeds vaker een probleem: woningen passen niet bij de levensfase of woonbehoefte, zijn niet duurzaam of staan in een wijk waar de leefomgeving onder druk staat. In de zorg speelt daarbij het oplopende personeelstekort een grote rol, evenals de financiering. Uitdagingen die naar verwachting de komende jaren verder toenemen.

De woon-zorg aanpak wordt geïntegreerd in de woonvisie en nieuwe omgevingsplannen:

A We zorgen voor een goed inzicht in de kwantitatieve en kwalitatieve opgave per aandachtsgroep.

B We jagen het vergroten van het woningaanbod voor aandachtsgroepen aan.

Benodigd budget: Voor de periode 2023 t/m 2026 is jaarlijks een budget van € 205.000,- benodigd.

Omnizorg

Knelpunten en ongemakken aan het gebouw, wensen van de verhuurder en beleidswijzigingen hebben er toe geleid dat er aanpassingen aan en rond het gebouw Omnizorg noodzakelijk zijn. Om goede zorg te kunnen blijven bieden zijn een aantal gebouwaanpassingen noodzakelijk.

- Het betreft gebouwaanpassingen voortkomend uit huurderswensen en/of beleidswijzigingen en een veranderde zorgvraag en noodzakelijke vervangingen van technische installaties die vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente als eigenaar/verhuurder.
- De opgave bestaat uit het aanpassen van de entree, aanpassing van de slaapzalen op de 2e verdieping, het uitvoeren van een haalbaarheidsanalyse voor het aanpassen van de 3e en 4e verdieping, technisch noodzakelijke aanpassingen en een aantal verduurzamingsmaatregelen.
- Zo zijn er aanhoudende en hardnekkige problemen met de verwarmingsinstallatie en de riolering en is er noodzaak tot het vernieuwen van de sanitaire units. Onvermijdelijk is dat de activiteiten van Omnizorg gedurende de verbouwing tijdelijk elders worden ondergebracht.
- Naar verwachting zal het totale voorstel leiden tot een grote investering. Met de kennis van nu schatten we de kosten in tussen de € 5 en € 6 miljoen. Deze begroting is gezien de huidige fase nog omgeven met een bandbreedte. Hiervoor wordt een definitief voorstel uitgewerkt met een kredietaanvraag.

Voor de tijdelijke huisvesting tijdens de verbouwing en een versnelde afschrijving van het bestaande krediet installaties Omnizorg (kapitaallasten) is het voorstel om conform onderstaand schema budget op te nemen in de MPB. De vrijkomende kapitaallasten als gevolg van de afschrijving installaties worden als dekking betrokken bij de definitieve kredietaanvraag voor de noodzakelijke verbouwing in Omnizorg

Benodigd budget: 2023:

- tijdelijke huisvesting € 1.200.000
- vervroegd afschrijven bestaande krediet installaties € 1.038.000

2024-2026:

- kapitaallasten investering verbouwing/groot onderhoud pm

Sociale Kaart

Op dit moment is er geen totaaloverzicht over het aanbod van voorzieningen, zorg en ondersteuning in de vorm van een sociale kaart. Niet voor inwoners en ook niet voor professionals. Er zijn in de afgelopen jaren op onderdelen wel websites gebouwd om aanbod te ontsluiten, maar een volledig beeld ontbreekt. We gaan een actueel blijvende (digitale) sociale kaart ontwikkelen en dat combineren met een regionaal digitaal platform. Een sociale kaart die bestaande informatiebronnen samenvoegt en aanvult en die de gemeente en partners samen onderhoudt. Het doel is dat inwoners en professionals gemakkelijk vormen van zorg en ondersteuning kunnen vinden.

Benodigd budget: 2023: € 110.000

Vanaf 2024 structureel: € 60.000

Versterken mantel- en respijtzorg

Respijtzorg is zorg en ondersteuning ter ontlasting van de informele zorg rond een cliënt. Respijtzorg wordt ingezet in het belang van de mantelzorger en de zorgvrager. De mantelzorger krijgt tijd voor zichzelf en de zorgvrager komt in contact met anderen. Een specifieke vorm van respijtzorg is de logeeropvang, die ofwel thuis ofwel buitenshuis kan worden ingezet zodat de mantelzorger op adem kan komen. We zien de behoeften hieraan toenemen en willen daarom het aantal plaatsen uitbreiden naar 12 (2022 = 6). Verder zetten we in op een extra respijtcoach/ mantelzorgondersteuner met als taken ervoor zorgen dat de mogelijkheden nog beter inzichtelijk zijn voor mantelzorgers en knelpunten/lacunes gesignaleerd en geadresseerd worden om hiermee zorgvragers en mantelzorgers nog beter te ondersteunen. Daarnaast willen we het bereik van de mantelzorgwaardering vergroten.

Benodigd budget: Structureel € 300.000,--

Doelstelling 1.3 Monitoring

We maken de omslag naar data-gestuurd werken. We hebben niet alleen zicht op de kwantiteit en de kwaliteit van de door ons geboden individuele ondersteuning en preventieve maatregelen maar baseren die ondersteuning op een analyse van beschikbare gegevens die we zoveel als mogelijk gebiedsgericht willen vormgeven. We monitoren de inzet en kosten van de zorg nauwgezet, waarbij we inzetten op beheersing van de kosten binnen afgesproken kaders.

PRESTATIE

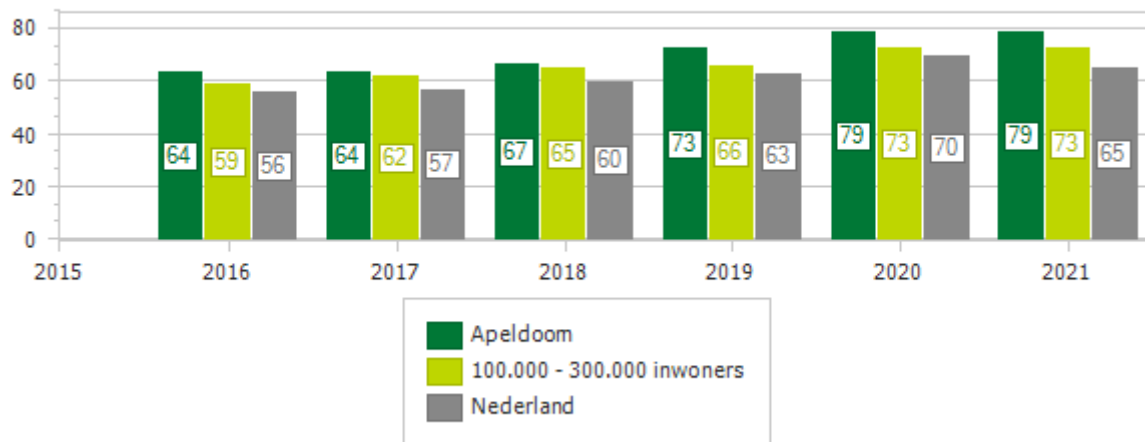
1.3.1 We versterken het informatie gestuurd werken en maken daarbij gebruik van onafhankelijk onderzoek zoals door het CBS

Jaarlijks rapporteren wij, tellen en vertellen, over onze activiteiten in het Maatschappelijk domein via de monitor Maatschappelijke Ontwikkeling. Deze monitor geeft inzicht in de cijfers, indicatoren en cliëntervaringen voor Wmo, Jeugd en Werk en Inkomen. Daarnaast werken we aan meer inzicht in de beschikbaarheid en wachttijden van aanbieders.

Effectindicatoren

Cliënten met een maatwerkarrangement WMO

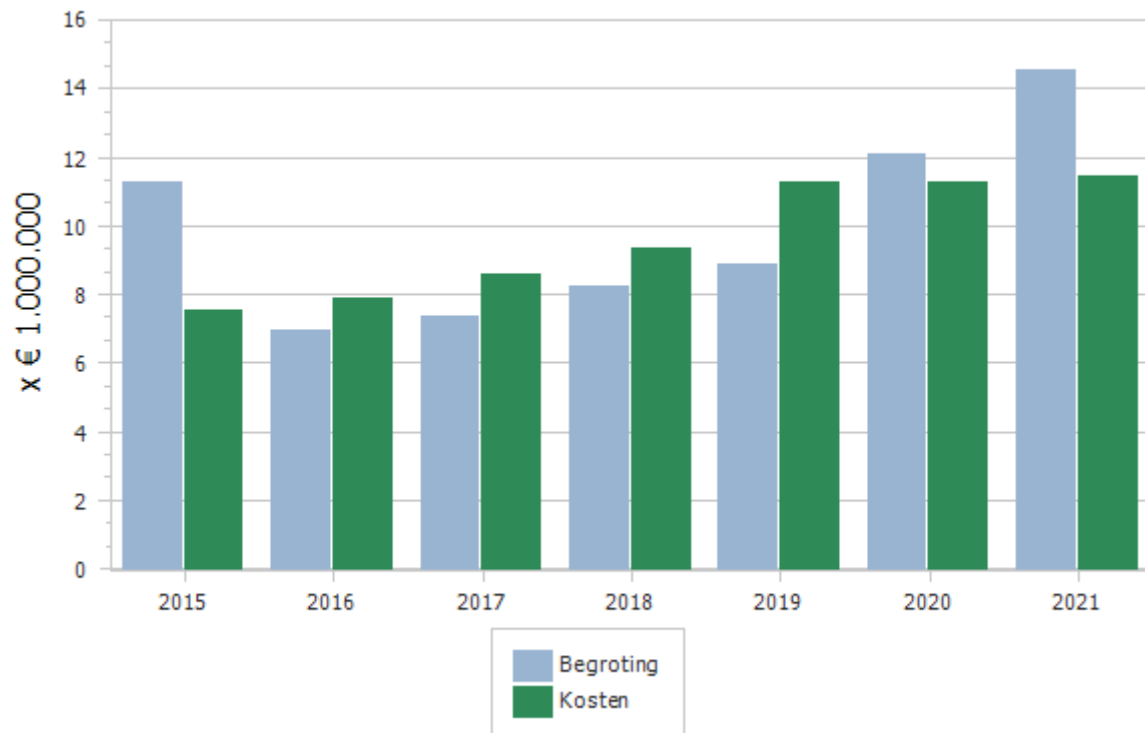
Aantal per 1.000 inwoners

Bron: CBS

Kostenontwikkeling huishoudelijke hulp

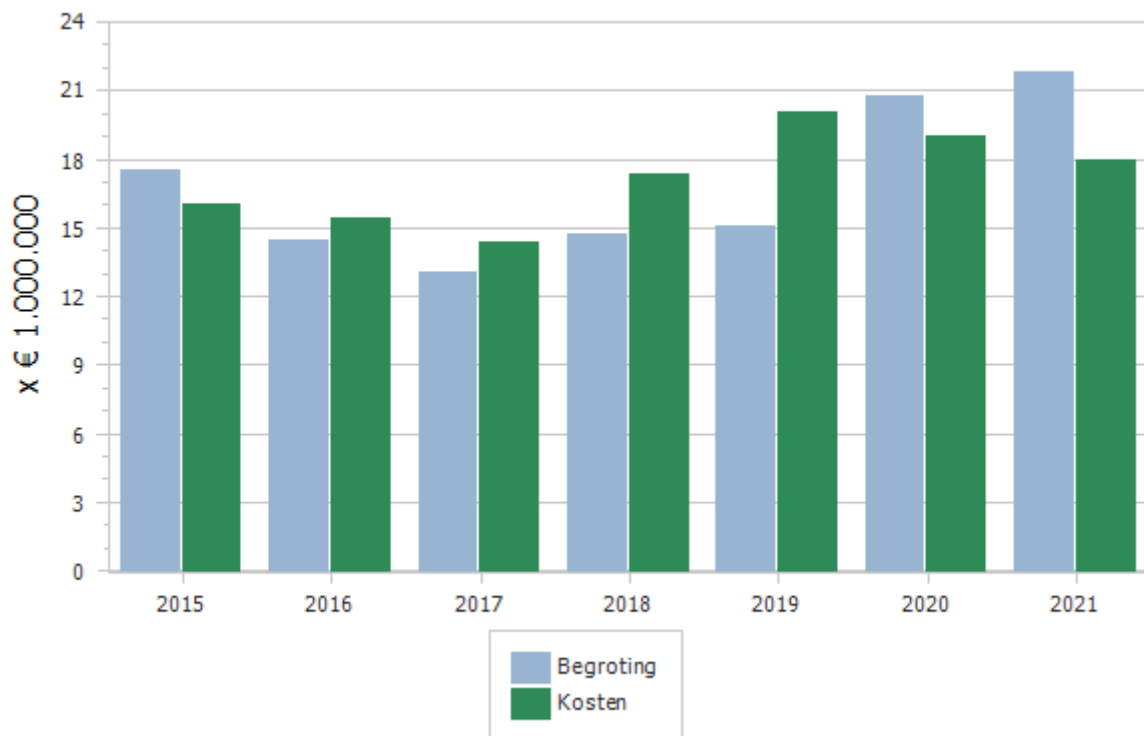
Bedragen in mln. euro

Bron: Gemeente

Kostenontwikkeling WMO begeleiding individueel en groep incl. PGB

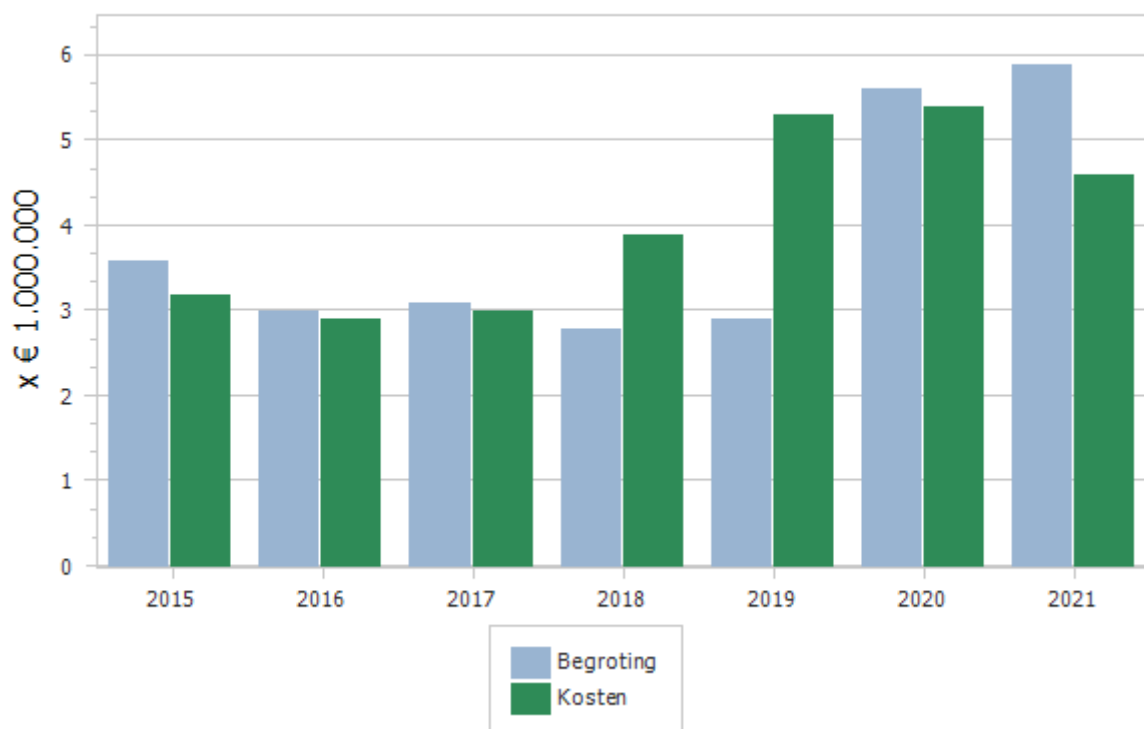
Bedragen in mln. euro

Bron: Gemeente

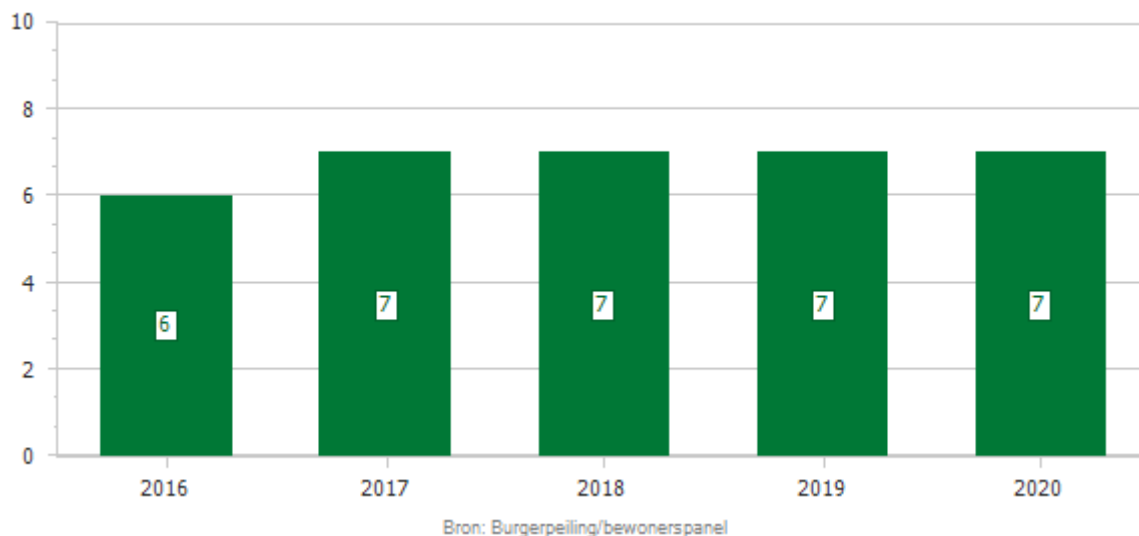
Kostenontwikkeling WMO voorzieningen (woonvoorzieningen rolstoelen etc.)

Bedragen in mln. euro

Bron: Gemeente

Rapportcijfer geleverde zorg

Trendanalyse

Cliënten met een maatwerkindicatie WMO

Apeldoorn heeft relatief meer inwoners met een maatwerk arrangement WMO dan gemiddeld in Nederland en andere grote gemeenten. Dit is mede te verklaren door de relatief hoge vergrijzing in onze gemeente.

Ten opzichten van 2021 is er sprake van een verdere stijging van het aantal cliënten. Dit wordt met name veroorzaakt door de voortzettende toename van het aantal inwoners met Huishoudelijke Hulp. Deze stijging wordt in de gepresenteerde cijfers iets gedempt door uitstroom / overgang van inwoners met een arrangement naar de Wlz (overheveling GGZ).

Kostenontwikkeling huishoudelijke hulp (bedragen in mln. euro)

De kostenontwikkeling over de jaren heen is een gevolg van ontwikkelingen in de tarieven (de prijs per uur huishoudelijke hulp) en een ontwikkeling in de zorgvraag (het aantal uur dat wordt ingezet voor huishoudelijke hulp). In 2019 zien we een forse stijging van de kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief (geen inkomensafhankelijke eigen bijdrage). In 2020 is het effect van Corona duidelijk zichtbaar en is er in de kosten vrijwel geen groei te zien. Het aantal inwoners met HH is echter eind van dat jaar nog altijd met ruim 10% gestegen. In 2021 neemt het aantal cliënten verder toe. Eind van het jaar is het aantal inwoners met HH met t.o.v. 31/12/2019 met 20% gestegen. Bij de kosten is deze stijging vrijwel niet zichtbaar. Oorzaken daarvoor zijn:

- Lagere gemiddelde kosten per cliënt: effect van ingezette maatregelen en Corona (minder gebruik door de cliënt of minder aanbod door aanbieder, bijvoorbeeld door uitval van personeel)
- Wachlijsten waardoor de volumegroei zich pas laat in het jaar vertaalt in hogere kosten
- Afname van het aantal inwoners met het product Regie op gestructureerd huishouden.

Kostenontwikkeling WMO begeleiding individueel en groep incl. PGB (bedragen in mln. euro)

De kostenontwikkeling over de jaren heen is ook hier een ontwikkeling in de tarieven en een ontwikkeling in de zorgvraag. Per onderdeel is de analyse als volgt:

Begeleiding individueel

In de jaren 2017 t/m 2019 zagen we een forse stijging van het aantal cliënten (gemiddeld 5% per jaar) en de daarmee samenhangende kosten. In 2020 zien we de kosten t.o.v. 2019 verder stijgen met € 0,5 miljoen (3%). Ten opzichte van 2020 zijn de kosten in 2021 gedaald met € 0,7 miljoen. Voor een belangrijk deel wordt dat verklaard door de verwerking van een mutatie over 2020 (€ 0,6 miljoen). Daarmee liggen de kosten in 2021 op vrijwel hetzelfde niveau als in 2020. Dat de kosten in 2021 niet verder zijn gestegen, kent de volgende oorzaken:

- In maart 2020 is de maatregel “het Andere Gesprek” geëvalueerd. Uit deze evaluatie bleek dat de verzilverde indicatie per cliënt door dit gesprek daalde met gemiddeld zo’n 20%. Dit percentage bleek hoger dan waarmee in de taakstelling rekening was gehouden. Met het huidige cliënten bestand is dat een bedrag van € 0,4 miljoen. Ook hier leidt Corona echter tot enige nuance: ook terughoudendheid in de afname van zorg c.q. het niet beschikbaar zijn van personeel kunnen redenen zijn van de gemiddeld lagere kosten.
- Wachtlijsten zorgen ervoor dat de instroom van cliënten meer geleidelijk over het jaar is c.q. deels nog niet in de cijfers zichtbaar is.

Begeleiding groep

In de jaren 2017 t/m 2019 zien we ook bij Begeleiding groep een groei van het aantal inwoners met een indicatie. Vanaf 2019 zet echter een daling in. Deze daling zet zich in de jaren 2020 en 2021 voort en vertaalt zich in lagere kosten. Oorzaken daarvoor zijn:

- Door Corona is er uitval van zorg. Aanbieders mochten in bepaalde perioden van 2020 en 2021 (coronagolven) als regulier declareren maar dat heeft niet iedere aanbieder gedaan. Daarnaast is er verminderde nieuwe instroom;
- Er is een verschuiving van cliënten naar Apeldoorn Werkt Mee.

Apeldoorn Werkt Mee

Apeldoorn Werkt Mee is een nieuw product in 2021. Het budget hiervoor is beschikbaar gesteld vanuit het budget Algemene Voorzieningen. In 2021 is een bedrag van € 0,8 miljoen uitgegeven. Deels is dit ook een verschuiving van cliënten van begeleiding groep.

Resumerend

De kosten stijgen tot en met 2019. Daarna zet zich een daling in. Deze daling wordt veroorzaakt door een combinatie van factoren (Inzet maatregelen, Corona). In 2021 is er weer sprake van een stijging maar die komt volledig voor rekening van het nieuwe product Apeldoorn Werkt Mee (verschuiving van kosten). Zonder deze verschuiving liggen de kosten 2021 ongeveer op het niveau van 2020

Kostenontwikkeling WMO voorzieningen (woonvoorzieningen rolstoelen etc.) (bedragen in mln. euro)

De kosten ontwikkeling over de jaren heen betreft een ontwikkeling in tarieven en een ontwikkeling in de zorgvraag ten aanzien van woningaanpassingen, rolstoelen en scootmobielen).

Vanaf 2019 zien we een forse stijging van de kosten ten opzichte van de verantwoorde kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief (geen inkomensafhankelijke eigen bijdrage) en nieuwe aanbesteding van hulpmiddelen. In 2020 stabiliseren de kosten zich, in 2021 is er sprake van een daling. Deze daling kent een aantal oorzaken:

- Wetswijziging: (mobiliteitshulpmiddelen vallen vanaf 1-1-2020 onder de Wlz indien een inwoner in een instelling verblijft met of zonder behandeling).
- In 2021 waren er minder kostbare woningaanpassingen. Deze voorziening fluctueert sterk tussen jaren en heeft vanwege de financiële omvang dan direct een behoorlijke impact op de totale kosten

Rapportcijfer geleverde zorg

Het rapportcijfer is in de afgelopen jaren stabiel (een 7).

Kadernota's

Naam	Einddatum
Wmo beleidsplan	31-12-2020
Transformatieagenda maatschappelijke opvang en beschermd wonen 2016-2019	31-12-2020
Kadernota Algemene Voorzieningen	31-12-2024
Regiovisie Samen tegen huiselijk geweld	31-12-2019
Raadskader Huishoudelijke Hulp 2017	31-12-2021
Inkoopnota 2019 Regio Midden-IJssel en Oost Veluwe	31-12-2021

Hoofddoelstelling 2. Inwoners kunnen gezond leven in een gezonde leefomgeving

De GGD Noord Oost Gelderland voert de taken van de Wet publieke gezondheidszorg zodanig uit dat iedereen een gelijke kans heeft op een optimale gezondheid. De GGD adviseert gemeenten bij vraagstukken en beleidsontwikkeling waar de volksgezondheid een rol speelt.

Doelstelling 2.1 Beschermen, bewaken en bevorderen van de volksgezondheid (Preventie)

We beschermen de inwoners conform de wettelijke taken tegen gezondheidsbedreigingen, bewaken de gezondheid van inwoners door onderzoeken uit te voeren en bevorderen de volksgezondheid door een gezonde leefomgeving te bieden en inwoners te stimuleren een gezonde keuze te maken.

PRESTATIE

2.1.1 We stellen in 2023 een preventie actieplan op gericht op het bevorderen van de gezondheid van kwetsbare inwoners. Daarbij geven we extra aandacht aan bewoners van minder veerkrachtige wijken.

Het bevorderen van de gezondheid van kwetsbare inwoners, daarbij geven we extra aandacht aan bewoners van minder veerkrachtige wijken.

We maken afspraken met de GGD Noord Oost Gelderland (NOG) over de uitvoering van de gezondheidsbescherming, de periodieke gezondheidsonderzoeken en de advisering bij het lokale gezondheidsbeleid. De GGD NOG voert de gezondheidsbescherming en -onderzoeken uit voor alle gemeenten in de regio NOG.

Een belangrijk focuspunt is het verbeteren van de gezondheid van inwoners met een lage sociaal economische status. De vitaliteitsagenda's geven een beeld van de gezondheid in wijken. Tevens bieden de monitoren van de GGD de mogelijkheid tot een ophoging per wijk, waardoor er inzicht komt in de gezondheid in de minder veerkrachtige wijken en hier lokaal op kan worden ingezet in samenwerking met de wijk. Tevens worden activiteiten van het Lokaal Preventie Akkoord ingezet in wijken waar veel inwoners wonen met een lage sociaal economische status.

Activiteiten van JOGG (zie ook programma 5) worden geborgd in het preventie actieplan waardoor er ook na 2023 inzet blijft op het ondersteunen van zowel ouders/verzorgers als professionals in de omgeving van jongeren (school, sportclub, gezin) in het bevorderen van een gezonde leefstijl (bewegen, gezond eten, water drinken en slapen). JOGG werkt samen met verschillende lokale partners waaronder het CJG en de Gezonde School. De inzet op een gezonde leefstijl van jeugd en jongeren is essentieel in preventie, zowel nu als ook later als volwassene.

In het preventie actieplan wordt tevens de uitvoeringsagenda preventie met het Zilveren Kruis opgenomen, waarbij in de eerste instantie de focus ligt op samenwerking in relatie tot de GLI (Gecombineerde Leefstijl Interventie) en de SMR (Stoppen met Roken) op regio-niveau. Voor beide onderwerpen wordt een inventarisatie gedaan naar belemmeringen in zowel verwijzen als uitvoering, hier is ook HOOG bij betrokken.

2.1.2 We voorkomen van rookverslaving door inzet preventieve activiteiten. We voorkomen dat jongeren beginnen met roken door stimuleren van de Rookvrije generatie (regionale samenwerking) en preventielessen op scholen.

Het voorkomen van verslaving. Daarbij voorkomen we dat jongeren beginnen met roken door het stimuleren van de Rookvrije Generatie. door deelname in de regionale samenwerking Rookvrije generatie

We stimuleren een gezonde leefstijl in een gezonde leefomgeving en geven daarbij extra aandacht aan de preventie en bestrijding van roken. We willen voorkomen dat jongeren beginnen met roken zodat een rookvrije generatie ontstaat. In 2022 zetten wij verder in op de regionale samenwerking Rookvrije generatie door:

- Rookvrije sport- en speelplaatsen
- Rookvrije scholen
- Rookvrije gemeente en bedrijven

Tevens wordt er deelgenomen aan de NIX campagne en zijn er diverse activiteiten via het Lokaal Preventieakkoord.

2.1.3 Wij bevorderen een gezonde leefstijl en maken dat onderdeel van het preventie actieplan.

Wij bevorderen een gezonde leefstijl en intensiveren de uitvoering van het lokaal preventieakkoord, het preventie- en handavingsplan alcohol, en zoeken regionaal de samenwerking met de ziektekostenverzekering.

Een gezonde leefstijl is altijd belangrijk en zeker nu, omdat volgens wetenschappers en medici een gezonde leefstijl bijdraagt om weerbaarder te zijn tegen de gevolgen van een coronabesmetting.

We geven uitvoering aan de ambities uit het gezondheidsbeleid en de ambities uit het preventie en handavingsplan alcohol, zoals:

- inzetten op het stimuleren van positieve gezondheid bij samenwerkingspartners. Gezondheid is een thema dat onderbelicht is in de hulpverlening aan inwoners door zowel gemeentelijke dienstverleners als zorg- en welzijnsorganisaties die in onze opdracht werken.
- Uitvoering van het preventie- en handavingsplan alcohol
- Bevordering van Gecombineerde levensstijl interventies (GLI) en de samenwerking met uitvoering sociaal domein.
- Via het lokaal preventieakkoord werken aan de thema's roken, alcohol, gewicht en leefomgeving, Het lokaal preventie akkoord wordt in 2023 uitgebreid met o.a. het thema eenzaamheid. Er wordt gekeken hoe hier lokaal invulling aan wordt gegeven in samenwerking met samen055 en met huisartsen en andere zorgpartijen.

2.1.4. Wij bevorderen voldoende bewegen bij onze inwoners waarbij we wijkgericht werken en expliciet kijken hoe schoolpleinen hier breder in kunnen worden betrokken.

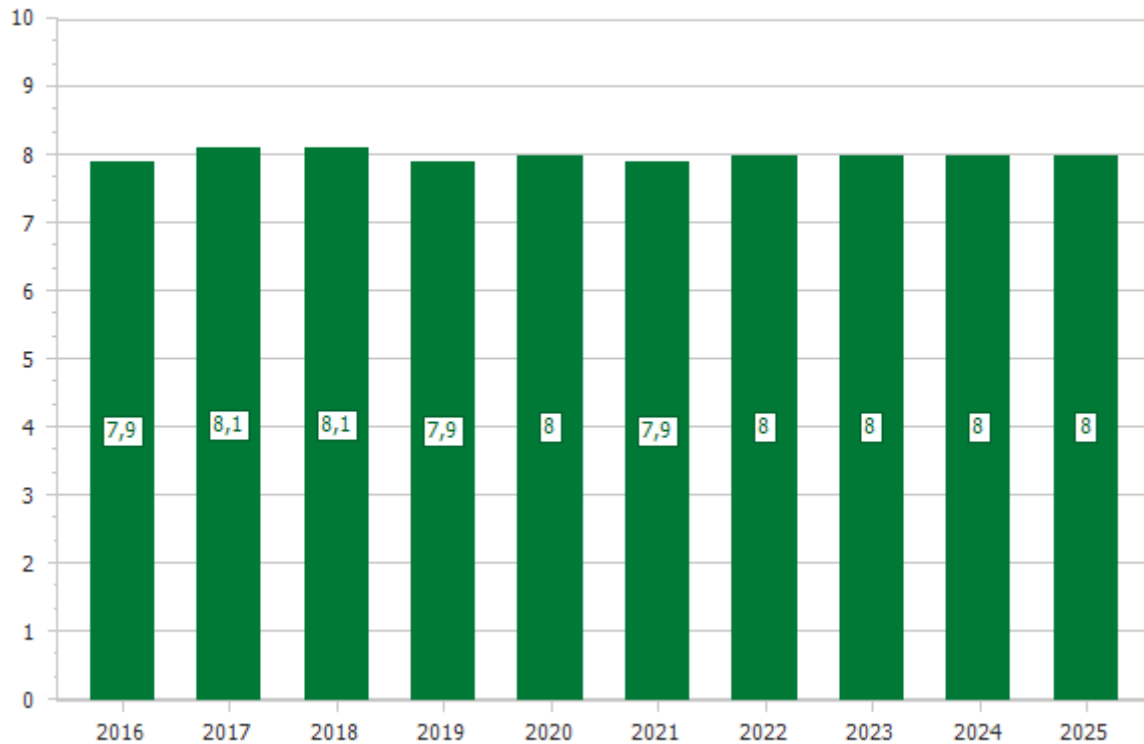
Bewegen draagt bij aan een langer en gezonder leven, onder meer door verminderde kansen op obesitas, diabetes en hart- en vaatziekten. Naast deze fysieke effecten hebben sport en bewegen ook mentale effecten. Zo zitten mensen vaak lekkerder in hun vel en is er meer geloof in eigen kunnen.

- Inzetten op bewegen in de buitenruimte in samenwerking met fysiek en sport
- Vanuit de vitaliteitsagenda's kijken naar inzet op bewegen
- Bewegen inzetten voor vitaal ouder worden.

Effectindicatoren

Rapportcijfer beleving eigen welzijn door Apeldoornse burger

(tm 2021 zijn werkelijk, overig zijn streefcijfer)

Bron: Bewonerspanel Apeldoorn

Trendanalyse

Rapportcijfer beleving eigen welzijn door Apeldoornse burger

Het rapportcijfer 2022-2025 betreft het streefcijfer. Het rapportcijfer rond de 8 geeft aan dat onze inwoners in het algemeen behoorlijk tevreden zijn over hun eigen welzijn.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Kadernota Gezondheid	31-12-2021

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
761	Oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) WMO (als gevolg van vergrijzing en inwoners zo lang mogelijk zelfstandig laten wonen)	25%	€ 4.000.000	€ 2.000.000	S
	<p>Risicogebeurtenis: Met name de aanzuigende werking van het abonnementstarief heeft in 2019 heeft geleid tot oplopende kosten. In 2020 en 2021 zagen we een achterblijvende kostenontwikkeling. Daarover liggen diverse oorzaken (Corona, inzet van maatregelen). Het is het onzeker wat het structurele financiële effect op termijn zal zijn als de Corona maatregelen niet meer van toepassing zijn.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby gericht op een toereikende rijksvergoeding en/of bijsturing op het abonnementstarief voor het zorgdomein. Lobby via VNG en G32 richting het rijk. Actieve samenwerking met andere gemeenten en zowel de lokale als regionale belangen zo duidelijk mogelijk naar voren brengen. * Uitvoering van de in de MPB 2020-2023 opgenomen maatregelen ten aanzien van de WMO. Waarbij de focus ligt op het verbeteren van de toegang, het inzetten van het voorliggend veld (algemene voorzieningen) en het aanspreken van inwoners op hun eigen mogelijkheden. Beoordelen welke inwoners een beroep zouden moeten doen op de WLZ i.p.v. de WMO. * Effectieve en efficiënte (samenwerkings)afspraken maken met regiogemeenten op het vlak van inkoop, informatievoorziening, monitoring en verantwoording. Hier versterken wij onze rol als opdrachtgever en kunnen wij met zorgaanbieders een zo goed mogelijke prijs-kwaliteit-verhouding overeenkomen. We zetten in op toezicht en handhaving bij instellingen om misbruik van middelen te voorkomen. 				
1441	Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage beschermd Wonen	25%	€ 4.000.000	€ 2.000.000	S
	<p>Risicogebeurtenis: Vanaf 2015 zijn de rijksmiddelen verdeeld over de regio gemeenten beschermd wonen op basis van het historische verdeelmodel. Apeldoorn is regiegemeente voor de regio Oost Veluwe. Met ingang van 1 januari 2024 (was eerst 1 januari 2023 maar invoering is uitgesteld) worden de rijks budgetten Beschermd Wonen objectief over gemeenten verdeeld. Apeldoorn heeft historisch gezien veel zorginfrastructuur. Om de continuïteit van hulp en ondersteuning van cliënten (het betreft zeer kwetsbare inwoners) te kunnen borgen is afgesproken (door VNG en ministerie VWS/BZK) om het objectief verdeelmodel voor Beschermd Wonen geleidelijk in te voeren. Eerder verwachtte we dat het financiële risico daarvan jaarlijks € 2 miljoen kon oplopen naar € 20 miljoen. In 2021 is een aanzienlijk deel van het cliëntenbestand echter overgezet naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ). Daardoor is de rijksbijdrage verlaagd maar zijn ook kosten weggefallen. De stevig verlaagde rijksbijdrage betekent dat het financiële risico van het nieuwe verdeelmodel fors kleiner is geworden. Voor de komende jaren verwachten we nu geen grote financiële tekorten, op termijn kan het negatieve financiële effect van de herverdeling oplopen naar zo'n € 7 miljoen. Om financiële tekorten te voorkomen wordt ingezet op de verdere afbouw van het aantal bedden en inzet van meer ambulante zorgvormen. We werken samen met de regiogemeenten Oost Veluwe waarbij we de voor- en nadelen met elkaar verevenen (convenant).</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby vanuit de VNG richting ministeries. Als gevolg van deze lobby is een invoering van objectieve verdeelmodel niet ineens maar in een periode van 10 jaar voorgesteld. * Verkennen nieuwe aanbesteding met beperkt aantal aanbieders en nieuwe productstructuur. Invoeren kostenbesparende maatregelen zoals meegenomen in het nieuwe Ontwerp Beschermd Thuis 2030 dat medio 2021 in de zes gemeenteraden is vastgesteld Het nieuwe Ontwerp Beschermd Thuis heeft betrekking op de gehele keten van zorg in de GGZ binnen de Zvw. Wlz en WMO waar Beschermd wonen een onderdeel van is. 				
Totaal				€ 4.000.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
761	Oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) WMO (als gevolg van vergrijzing en inwoners zo lang mogelijk zelfstandig laten wonen)	25%	3	3	
	<p>Risicogebeurtenis: Met name de aanzuigende werking van het abonnementstarief heeft in 2019 heeft geleid tot oplopende kosten. In 2020 en 2021 zagen we een achterblijvende kostenontwikkeling. Daarover liggen diverse oorzaken (Corona, inzet van maatregelen). Het is het onzeker wat het structurele financiële effect op termijn zal zijn als de Corona maatregelen niet meer van toepassing zijn.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby gericht op een toereikende rijksvergoeding en/of bijsturing op het abonnementstarief voor het zorgdomein. Lobby via VNG en G32 richting het rijk. Actieve samenwerking met andere gemeenten en zowel de lokale als regionale belangen zo duidelijk mogelijk naar voren brengen. * Effectieve en efficiënte (samenwerkings)afspraken maken met regiogemeenten op het vlak van inkoop, informatievoorziening, monitoring en verantwoording. Hier versterken wij onze rol als opdrachtgever en kunnen wij met zorgaanbieders een zo goed mogelijke prijs-kwaliteit-verhouding overeenkomen. We zetten in op toezicht en handhaving bij instellingen om misbruik van middelen te voorkomen. * Uitvoering van de in de MPB 2020-2023 opgenomen maatregelen ten aanzien van de WMO. Waarbij de focus ligt op het verbeteren van de toegang, het inzetten van het voorliggend veld (algemene voorzieningen) en het aanspreken van inwoners op hun eigen mogelijkheden. Beoordelen welke inwoners een beroep zouden moeten doen op de WLZ i.p.v. de WMO. 				
1441	Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage beschermd Wonen	25%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Vanaf 2015 zijn de rijksmiddelen verdeeld over de regio gemeenten beschermd wonen op basis van het historische verdeelmodel. Apeldoorn is regiegemeente voor de regio Oost Veluwe. Met ingang van 1 januari 2024 (was eerst 1 januari 2023 maar invoering is uitgesteld) worden de rijks budgetten Beschermd Wonen objectief over gemeenten verdeeld. Apeldoorn heeft historisch gezien veel zorginfrastructuur. Om de continuïteit van hulp en ondersteuning van cliënten (het betreft zeer kwetsbare inwoners) te kunnen borgen is afgesproken (door VNG en ministerie VWS/BZK) om het objectief verdeelmodel voor Beschermd Wonen geleidelijk in te voeren. Eerder verwachtte we dat het financiële risico daarvan jaarlijks € 2 miljoen kon oplopen naar € 20 miljoen. In 2021 is een aanzienlijk deel van het cliëntenbestand echter overgezet naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ). Daardoor is de rijksbijdrage verlaagd maar zijn ook kosten weggefallen. De stevig verlaagde rijksbijdrage betekent dat het financiële risico van het nieuwe verdeelmodel fors kleiner is geworden. Voor de komende jaren verwachten we nu geen grote financiële tekorten, op termijn kan het negatieve financiële effect van de herverdeling oplopen naar zo'n € 7 miljoen. Om financiële tekorten te voorkomen wordt ingezet op de verdere afbouw van het aantal bedden en inzet van meer ambulante zorgvormen. We werken samen met de regiogemeenten Oost Veluwe waarbij we de voor- en nadelen met elkaar verevenen (convenant).</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby vanuit de VNG richting ministeries. Als gevolg van deze lobby is een invoering van objectieve verdeelmodel niet ineens maar in een periode van 10 jaar voorgesteld. * Verkennen nieuwe aanbesteding met beperkt aantal aanbieders en nieuwe productstructuur. Invoeren kostenbesparende maatregelen zoals meegenomen in het nieuwe Ontwerp Beschermd Thuis 2030 dat medio 2021 in de zes gemeenteraden is vastgesteld Het nieuwe Ontwerp Beschermd Thuis heeft betrekking op de gehele keten van zorg in de GGZ binnen de Zvw. Wlz en WMO waar Beschermd wonen een onderdeel van is. 				

Programma 7

Taakvelden	Jaarrekening 2021	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2021	Saldo 2022 (incl 1e wijziging)	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-10.773	-13.015	17.851	75	-17.776	-16.868	-17.033	-17.510
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-10.548	-9.269	11.994	1.708	-10.286	-10.633	-10.901	-11.189
6.5 Arbeidsparticipatie	-242	-206	216		-216	-223	-230	-238
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-4.610	-6.461	7.210	315	-6.895	-7.387	-7.845	-8.351
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-31.780	-40.349	41.272	1.103	-40.169	-43.227	-45.160	-49.004
7.1 Volksgezondheid	-1.612	-1.916	2.451		-2.451	-2.470	-2.499	-2.515
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-40.679	-40.165	44.794	2.413	-42.381	-39.719	-39.304	-39.444
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-100.244	-111.381	125.788	5.614	-120.174	-120.527	-122.972	-128.251
0.10 Mutaties reserves	-1636		5.700	250	-5.450	-5.000	-5.000	-1.900
Totaal	-101.880	-111.381	131.488	5.864	-125.624	-125.527	-127.972	-130.151

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

De budgetafwijkingen tussen 2022 en 2023 groter dan € 500.000 worden hier toegelicht. Naast de prijsindexatie worden de mutaties verklaard door:

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Aan de begroting 2023 is € 0,7 miljoen toegevoegd voor de uitvoering van:

- Versterken mantel- en respijtzorg € 0,3 miljoen en
- Versterken van welzijnswerk € 0,4 miljoen

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar het onderdeel "Nieuwe ontwikkelingen" in dit programma.

Taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Aan de begroting is € 1,1 miljoen toegevoegd voor de uitvoering van:

- Sociale kaart € 110.000
- Verbeteren toegankelijkheid € 225.000
- Inclusie / cultuursensitief werken c.a. € 127.000
- Aanpak wonen en zorg € 205.000

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar het onderdeel "Nieuwe ontwikkelingen" in dit programma.

Daarnaast is in de begroting 2023 is € 3,3 miljoen verschoven van taakveld 6.81 naar 6.2 als gevolg van gewijzigde BBV regelgeving.

Naast bovengenoemde budgetmutaties hebben we op dit taakveld ook het budget voor versterking dienstverlening van € 435.500 verwerkt. We krijgen hiervoor ook een rijksbijdrage die is verwerkt op programma 1. Deze middelen zijn bestemd om de dienstverlening in het maatschappelijk domein te versterken, onder andere als gevolg van de Toeslagenaffaire.

Taakveld 6.71 (maatwerk dienstverlening WMO):

De afgelopen jaren hebben we in het budget rekening gehouden met een volumegroei. Deze volumegroei zien wij tot op heden niet gerealiseerd. In de MPB 2023-2026 hebben we daarom rekening gehouden met het neerwaarts bijstellen van het budget met € 2,6 miljoen. Daarnaast houden we in de MPB rekening met een zo actueel mogelijke volume en prijsontwikkeling van de WMO maatwerkvoorzieningen (zoals woningaanpassingen en rolstoelen/scootmobielen etc.) en de WMO dienstverlening (WMO begeleiding/ WMO vervoer / WMO huishoudelijke hulp).

Taakveld 6.81 (geëscaleerde zorg):

- In de MPB 2023-2026 hebben we voor jaarschijf 2023 rekening gehouden met een volume en prijsontwikkeling voor maatwerkvoorziening zorg in natura beschermd wonen (ZIN BW). Dit leidt tot een budgettoename van € 3 miljoen.
- Daarnaast hebben we in de MPB 2023-2026 voor jaarschijf 2023 € 2,2 miljoen budget opgenomen voor Omnizorg om knelpunten en ongemakken aan het gebouw, wensen van de verhuurder en beleidswijzigingen aan te passen. Om goede zorg te kunnen blijven bieden, is een aantal gebouwaanpassingen noodzakelijk. Voor de tijdelijke huisvesting tijdens de verbouwing en een versnelde afschrijving van de bestaande boekwaarde voor installaties Omnizorg is dit extra budget noodzakelijk.
- In de begroting 2023 is € 3,3 miljoen verschoven van taakveld 6.81 naar 6.2 als gevolg van gewijzigde BBV regelgeving.

Taakveld 7.1 (Volksgezondheid)

Aan de begroting 2023 is € 0,5 miljoen toegevoegd voor de uitvoering van:

- Preventieaanpak zorg € 500.000

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar het onderdeel "Nieuwe ontwikkelingen" in dit programma.

Verbonden partijen

Accres Holding BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Accres Apeldoorn BV is een dochter van Accres Holding BV. Accres Apeldoorn BV beheert en exploiteert voor de gemeente maatschappelijk vastgoed en verleent diensten op het gebied van natuur, onderwijs, welzijn, educatie, recreatie en sport. Daarmee draagt zij bij aan doelstellingen van de programma's 3 (openbare ruimte), 5 (jeugd en onderwijs), 7 (maatschappelijke ondersteuning) en 8 (cultuur, erfgoed evenementen en sport).

Link naar jaarstukken

[Jaarrapport 2021 Accres](#)

Prestatie afspraken

De gemeente heeft een dienstverleningsovereenkomst met Accres Apeldoorn BV. Deze dienstverleningsovereenkomst geldt voor de periode 2021 tot en met 2024. Accres beheert en exploiteert in opdracht van de gemeente maatschappelijk vastgoed en sportaccommodaties.

Risico's

Het financiële risico van de gemeente als eigenaar van Accres is in principe beperkt tot de waarde van het aandelenbezit. Maar Accres draagt als opdrachtnemer ook bij aan verschillende begrotingsprogramma's. Als Accres de afgesproken prestaties niet of niet goed genoeg levert, kan dat gevolgen hebben voor de inwoners van Apeldoorn en omgeving. Die zouden de gemeente als opdrachtgever hierop kunnen aanspreken. Als een dochteronderneming van Accres verlies lijdt, kan dit voor Apeldoorn als 100% eigenaar van het moederbedrijf tot imagoschade leiden. We hebben hier invloed op door als aandeelhouder periodiek met de directie van Accres de ontwikkeling van het bedrijf te bespreken. Daarnaast beschikt Accres over een governancestructuur die inzicht biedt in toezicht en verantwoordelijkheden. Door corona heeft Accres te maken met omzetsdalingen en verliezen. De hoogte van deze verliezen zijn in kaart gebracht en weergegeven in de jaarrekening van Accres. Als Accres zich meer als ondernemer gaat opstellen, kan dat betekenen dat zij activiteiten start die ook door private partijen uitgevoerd kunnen worden. Een marktpartij kan dit als concurrentieverstorend zien. We kunnen dat risico op twee manieren beperken. Ten eerste hebben wij met Accres afgesproken om de opdrachten die wij haar geven, juridisch en financieel duidelijk te scheiden van andere opdrachten en Accres brengt die andere opdrachten onder in aparte vennootschappen (zie ook de nieuwe juridische structuur per 2019). Ten tweede toetsen we de afspraken die we met Accres maken aan Europese en nationale wetgeving, onder andere de regels over ongeoorloofde staatssteun en de Wet Markt en Overheid.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 14.823.000 (prognose)

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Burgers leven zo veel mogelijk in veiligheid en gezondheid. Doel en openbaar belang: het bewaken, beschermen en verbeteren van de gezondheid van de inwoners. De taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg zijn per 2017 overgedragen aan het CJG.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2021](#)

Prestatie afspraken

Het algemeen bestuur (AB) heeft een Bestuursagenda voor de periode 2019 – 2023 vastgesteld met daarin vier prioriteiten: 1. NOG gezondere jeugd (niet Apeldoorn) 2. NOG gezondere leefomgeving 3. NOG gezonder oud worden 4. NOG gezondere leefstijl Voor alle vier prioriteiten geldt: • GGD sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen en bij het gezondheidsbeleid en de preventieagenda's van de gemeenten. • GGD heeft specifieke aandacht voor kwetsbare groepen (mensen met een lage sociaaleconomische status, in armoede, laaggeletterdheid, nieuwkomers en psychisch kwetsbare mensen). • GGD zoekt innovatieve strategieën om het bereik en de effecten van gezondheidsprogramma's te vergroten.

Risico's

De GGD voert een nieuwe HR waarderingsystematiek in, dit kan financiële gevolgen hebben voor de bijdrage van gemeenten. Indien de inwonersbijdrage moet worden verhoogd zal een zienswijze procedure van start gaan.

Ontwikkelingen beleid

Op 18 november 2021 nam het algemeen bestuur een afrondend besluit over nieuw beleid; GGD Robuust.

Het besluit houdt in dat er 7 aandachtspunten worden aangepakt om een robuustere GGD-organisatie te realiseren. De uitvoering van dit besluit resulteert voor 2023 in een structurele verhoging van de inwonerbijdrage met € 340.000,--. Daarnaast is voor 2023 is een incidentele bijdrage van de gemeenten nodig van € 562.000,--. Dit wordt in de 1e begrotingswijziging 2023 verwerkt. Er komt een plan van aanpak voor de zeven aandachtspunten. De uitvoering van deze aandachtspunten worden gemonitord en geëvalueerd op kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid. Dit doen wij in afstemming met de gemeenten. Waar nodig vindt bijsturing plaats.

Onderstaand noemen wij de aandachtspunten nog eens met daarbij de aanpak waarvoor financiering wordt gevraagd: 1. Beter inspelen op de vraag, 2. Vanuit partnerschap afspraken maken, 3. Data: veiligheidsrisico's wegnemen en gemeenten beter faciliteren met data, 4. Arbeidsmarkt, 5. Bedrijfsvoering, 6. Communicatie, 7. Medische Milieukunde

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.424.269

Vervoerscentrale Stedendriehoek

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Acties om personen met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen te helpen zich zoveel mogelijk zelf te redden in de eigen leefomgeving en mee te doen in de maatschappij (programma 7). De jeugd krijgt genoeg kansen om de eigen talenten te ontwikkelen (programma 5). De jeugd kan opgroeien in veiligheid en geborgenheid (programma 5). Inwoners zijn aan het werk of maatschappelijk actief (programma 6).

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2021](#)

Prestatie afspraken

-

Risico's

De samenvoeging van vervoertaken van de 9 gemeenten brengt risico's met zich mee, die in het bedrijfsplan van de vervoercentrale staan. Als één van deze risico's zich voordoet, kan dit leiden tot onrust bij reizigers en extra kosten. De vervoercentrale heeft weinig financiële ruimte in de begroting om financiële risico's op te vangen. Als de vervoercentrale niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moeten de deelnemende gemeenten meer betalen.

Ontwikkelingen beleid

Mensen prettig, betaalbaar en efficiënt vervoeren wanneer er geen vervoersalternatief is. Dat is de missie van PlusOV. Deze missie geeft ons twee belangrijke opdrachten; kwalitatief goed vervoer, efficiënt georganiseerd en daarmee betaalbaar voor reiziger en gemeenten. De basis van PlusOV is in de afgelopen vijf jaar gelegd. Nu breekt een nieuwe fase aan. Die van operational excellence. Dat betekent de betrouwbaarheid naar de klant naar een hoger niveau brengen: in één keer goed, op tijd en tegen acceptabele kosten. Om dat te bereiken moet de interne organisatie meer stabiliteit krijgen en minder kwetsbaar worden. We zoeken proactief de samenwerking op bij klanten en partners in de keten. Zo willen we synergie ontwikkelen, elkaar versterken en processen verder verbeteren.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 2.921.990

Programma 8

Cultuur, erfgoed, evenementen en sport

Taakvelden:

- 3.4 Economische promotie
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 0.10 Mutaties reserves

Hoofddoelstelling

Subdoelstelling

Prestatie

1. Cultuur, Erfgoed, Evenementen en Sport groeien mee met Apeldoorn naar 2040.

1.1 Cultuur, Erfgoed, Evenementen en Sport bereiden zich voor op de schaa sprong van Apeldoorn.

1.1.1 We voeren een integraal onderzoek uit naar wat er nodig is om de maatschappelijke voorzieningen op het gebied van Cultuur, Erfgoed, Evenementen en Sport op peil te houden en daar waar nodig te versterken.

1.1.2 In 2023 actualiseren we ons evenementenbeleid en de locatieprofielen.

1.1.3 We onderzoeken in 2023 in hoeverre de beschikbare evenementenlocaties voldoen en waar eventueel een nieuw evenemententerrein gerealiseerd kan worden.

1.2 Versterken van Apeldoornse buurten en netwerken door middel van sport, cultuur en buitenruimte

1.2.1 We realiseren in 2023 1 Cruyff Court plus.

1.2.2 We werken de Buitenkansens rond Omnisport, bedrijvenparken, Loolaan, binnenstad uit.

1.2.3 We bouwen aan een urban jongeren klimaat met urban sports, culture en streetart.

1.2.4 We zetten in op activiteiten in de wijk en samen tegen eenzaamheid.

2. Cultuur en erfgoed: het versterken van het Apeldoorns karakter

2.1 Vergroten van de herkenbaarheid van Apeldoorn

2.1.1 Door middel van minimaal 10 kunstuitingen van onze 5 stadsambassadeurs (de stadsdichter, stadsfotograaf, stadsrapper, stadsorganist en stadsbeiaardier) dragen we ons Apeldoorns Karakter uit.

2.1.2. We realiseren jaarlijks minimaal 2 kunstwerken die het Apeldoorns Karakter versterken.

2.1.3 We zetten in op een verdere ontwikkeling van het muzikale profiel van Apeldoorn

	2.1.4 We inventariseren en beschermen het waardevolle erfgoed van Apeldoorn en maken het zichtbaarder voor het brede publiek.
	2.1.5 Met de kerkenvisie hebben we in kaart op welke wijze monumentale kerken en begraafplaatsen onderhouden en ondersteund kunnen worden.
	2.1.6 We actualiseren onze regelgeving en data op het gebied van erfgoed.
	2.1.7 In 2023 ondersteunen we de organisatie van de tweede editie van cultureel festival Maaiveld.
	2.1.8 We onderzoeken de mogelijkheid om een nieuw cultureel gezelschap aan Apeldoorn te binden.
2.2 Onderscheidend cultuuraanbod en beleefbaar erfgoed	2.2.1 In 2023 ondersteunen we culturele uitingen met twee regelingen voor culturele projecten.
	2.2.2 In 2023 ondersteunen we onze culturele- en erfgoedpartners vanuit het Coronanoodsteunpakket.
	2.2.3 We gaan nauwer samenwerken op cultureel vlak binnen de regio
	2.2.4 We geven, samen met onze culturele instellingen en partners, uitvoering aan het regionale project 'Bevorderen bovenlokale culturele samenwerking en innovatie in de Stedendriehoek'.
	2.2.5 We investeren in de ontsluiting en beleving van het historisch en archeologisch waardevolle erfgoed en stimuleren de belangstelling hiervoor in Apeldoorn.
	2.2.6 We maken een plan voor buitenbeleving (nav stroomkastjes / buitenmuseum / buitenpodium).
2.3 Lokale cultuur- en erfgoededucatie	2.3.1 Wij onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om het aantal cultuurcoaches voor cultuur- en erfgoededucatie uit te breiden.

		2.3.2 We zetten het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in de periode 2023-2026 voort
		2.3.3 We participeren in het Grote verhaal van Apeldoorn om de geschiedenis van Apeldoorn laagdrempelig aan de inwoners van Apeldoorn aan te bieden.
		2.3.4 We geven uitvoering aan het gebaar dat het College maakt naar aanleiding van het onderzoek naar de onteigening van Joods vastgoed tijdens de Tweede Wereldoorlog.
	2.4 Actief en laagdrempelig van cultuur en erfgoed genieten	2.4.1 We verlagen, samen met de culturele instellingen, de drempels letterlijk en figuurlijk om van cultuur en erfgoed genieten.
		2.4.2 We maken een analyse van wat er nodig is om de amateurkunst in Apeldoorn te stimuleren en vertalen dit naar concrete acties en/of instrumenten.
		2.4.3 We onderzoeken de kansen voor sociaal-culturele samenwerkingen.
		2.4.4 We zorgen ervoor dat cultuur- en erfgoeduitingen laagdrempelig voor iedereen bereikbaar zijn.
3. Versterken van het Apeldoorns sport- en beweegklimaat	3.1 Toegankelijke en goede sportinfrastructuur	3.1.1 Wij realiseren een nieuw zwembad ter vervanging van zwembad de Sprenkelaar.
		3.1.2 Realiseren van een nieuwe Sporthal ter vervanging van sporthal Zuiderpark.
		3.1.3 Er vindt een locatiestudie plaats naar de best mogelijke locatie voor een turnhal.
		3.1.4 De regeling 'kunstgrasfonds' wordt aangepast.
		3.1.6 Referentienormen voor de sport worden vastgesteld.
		3.1.7 Opstellen sportaccommodatiebeleid.

	3.1.8 Wij geven uitvoering aan het Lokaal Sport- en Beweegakkoord.
3.2 Uitnodigend sportaanbod (sportstimulering)	3.2.1 Het sportaanbod wordt door inwoners die er gebruik van maken met een rapportcijfer 7 of hoger beoordeeld (Bron: Bewonerspanel en Buurtbelever).
	3.2.2 De deelname aan sport en beweegactiviteiten van Accres laten een stijgende lijn zien ten opzichte van het voorgaande jaar.
	3.2.3 Het vergroten van de sport- en beweegmogelijkheden in Apeldoorn voor kwetsbare doelgroepen.
3.3 Sport en bewegen als integraal onderdeel van een gezonde leefstijl en leefomgeving	3.3.1 Op minimaal 40 basisscholen is de motorische vaardigheid van kinderen gemeten door middel van de MQ scan.
	3.3.2 Het aantal gezonde sportkantines laat een stijgende lijn zien.
	3.3.3 Tussen 2021-2023 realiseren we een beweegvriendelijke inrichting van 3 CJG locaties.
	3.3.4 Sport en bewegen is in minimaal 2 vitaliteitsagenda's als onderwerp opgenomen.
3.4 Datagedreven sportbeleid	3.4.1 Doorontwikkelen van de prestatie-monitor op basis waarvan we de komende jaren de sport- en beweegtrends in de gemeente worden gemeten.
	3.4.2 In 2023 is een Plan van Aanpak gemaakt voor herstructurering van het Apeldoornse sportlandschap.
3.5 Topsportevenementen inspireren	3.5.1 We koppelen sportstimulering en een gezonde leefstijl aan topsportevenementen.
	3.5.2 Het convenant gezonde sportevenementen wordt in 2023 gezamenlijk met de partners vertaald naar beleid ter uitvoering bij de komende evenementen.

4. Evenementen zorgen voor levendigheid, aantrekkelijkheid, dragen bij aan het imago van Apeldoorn en hebben economische en maatschappelijke betekenis

4.1 Bezoekers waarderen de Apeldoornse evenementen met gemiddeld een 7,5

3.5.3 We sluiten in 2023 convenanten over onze kernsporten met sportbonden en verenigingen.

4.1.1 We organiseren topsporevenementen in Apeldoorn.

4.1.2 Er wordt gezorgd voor een divers evenementenaanbod voor verschillende doelgroepen.

4.1.3 In 2023 wordt het evenementenbeleid 'De Levendige Stad' geactualiseerd.

4.1.4 We verwerken de aanbevelingen uit de evaluaties van de locatieprofielen in geactualiseerde locatieprofielen.

4.1.5 We onderzoeken in 2023 in hoeverre de beschikbare evenementenlocaties voldoen en waar eventueel een nieuw evenemententerrein gerealiseerd kan worden.

4.1.6 Wij stimuleren en faciliteren, samen met Apeldoorn Partners, organisatoren om evenementen duurzamer te organiseren, waarin terugdringen van plasticgebruik en gebruik dieselaggregaten in 2022 centraal staat.

4.2 Apeldoorn is in (digitale) uitingen zichtbaar en herkenbaar voor zowel de inwoners als (potentiële) bezoekers

4.2.1 Apeldoorn is via verschillende media kanalen zichtbaar op het moment dat het evenement plaatsvindt.

5. Via Apeldoorn Partners werken wij aan de profilering van Apeldoorn bij bewoners, bezoekers, professionals en bedrijven

5.1 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport worden ingezet voor de positionering van Apeldoorn middels de kernwaarden royaal en groen.

5.1.1 In 2023 profileren we Apeldoorn door middel van de heropening van Paleis het Loo.

5.1.2 In 2023 ondersteunen we de organisatie van het Royal Light Festival bij de eerste editie, die gekoppeld is aan de grote heropening van Paleis Het Loo.

5.1.3 In 2023 blijven we inzetten op het versterken van de levendigheid van het nieuwe Marktplaatsplein middels een divers aanbod van cultuur en evenementen.

5.2 Apeldoorn Partners pakken samen de regie en uitvoering op de Citymarketingvisie 2020 – 2025.

5.2.1 De bewonerstevredenheid in kaart brengen (0-meting) en instrumenten en acties ontwikkelen en inzetten om deze tevredenheid te laten stijgen.

Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport

Portefeuillehouder(s): P.C.J. Messerschmidt, S. Bihari, J. Joon, A.J. Prins

Ambitie van het programma

Cultuur & Erfgoed, Evenementen en Sport geven kwaliteit aan de stad. Ze dragen bij aan het leven, werken en recreëren in Apeldoorn. In het coalitieakkoord 2022-2026 'Handen uit de mouwen en aan de slag!' wordt dit onderschreven.

Als de stad groeit, in het kader van Apeldoorn 2040, is het van belang dat ook de maatschappelijke voorzieningen op het gebied van Cultuur, Erfgoed, Evenementen en Sport meegroeien. Die voorzieningen geven positieve energie aan de samenleving. Het gaat hier zowel om het ontwikkelen van de bestaande infrastructuur als het mogelijk maken van nieuwe voorzieningen. Daarnaast kijken we hoe we de buitenruimte van de dorpen en stad meer kunnen laten aansluiten op het leven van onze inwoners.

Cultuur & Erfgoed

Cultuur & Erfgoed bepalen in grote mate de identiteit van Apeldoorn, ze laten zien waar we vandaan komen, wie we zijn en wat we kunnen worden. We werken aan het versterken van het Apeldoorns karakter. Dit doen we op basis van de opgaves die geformuleerd zijn in het coalitieakkoord en langs de lijn van de Cultuur- en Erfgoednota 2021-2024 'Apeldoorns Karakter!'. Om aan te blijven sluiten bij de samenleving, ontwikkelt het cultuur- en erfgoedaanbod met het publiek mee. Iedere inwoner van Apeldoorn kan Cultuur & Erfgoed beleven en hieraan zijn eigen bijdrage leveren.

Sport

Met Sport & Bewegen is onze ambitie om bij te dragen aan een fitte en gezonde Apeldoornse samenleving met sport- en beweegvoorzieningen en activiteiten waarvan iedereen gebruik kan maken c.q. aan mee kan doen. De kracht van sport en bewegen is eindeloos. Sport raakt, inspireert en zet dingen in beweging. Het Sport- en bewegakkoord Apeldoorn is het levende bewijs van die kracht. Allemaal met één gezamenlijk doel: een nog gezonder, hechter, sterker en socialer Apeldoorn

Citymarketing & Evenementen

Onze Apeldoornse Evenementen zorgen voor reuring en levendigheid, hebben economische en maatschappelijke meerwaarde en dragen zo bij aan onze brede welvaart. Een aantrekkelijk aanbod aan evenementen maakt Apeldoorn aantrekkelijk om in te wonen, te werken en te bezoeken. Daarbij leveren evenementen een positieve bijdrage aan het royale en groene imago en zet het ons op de kaart als Hoofdstad van de Veluwe.

Cultuur & Erfgoed, Evenementen en Sport dragen bij aan de royale en groene profilering van Apeldoorn, bij (nieuwe) inwoners én bezoekers. Deze profilering en Citymarketing doen wij middels Apeldoorn Partners: het verhaal van Apeldoorn vertellen, met onze unieke positie op de Veluwe, het versterken van de binnenstad met Veluwse waarden en het toeristische aanbod in het buitengebied te bestendigen.

Speerpunten van beleid

Hoe ziet Apeldoorn er uit in 2040? Hoe geven we straks onderdak, werk en vrijetijdsbesteding aan de toekomstige Apeldoorners? Natuurlijk weten we het niet precies, maar zonder een ruwe schets van een mogelijk perspectief worden onze stappen richtingloos. We moeten vooruit durven zien. Door de oogharen kijkend kunnen we een beeld schetsen van de stad die we straks willen zijn, samen met de dorpen en het prachtige buitengebied. Van een gemeente waarin je woont, waarin je investeert en waarin je je fijn voelt.

Ons vertrekpunt is het Apeldoorn dat gevormd en omringd is door dorpen in een rijk geschakeerd buitengebied. We zijn stad en dorp. Dat is ons DNA en dat verandert niet nu we een schaa sprong gaan maken. Ook in 2040 kom je graag thuis in Apeldoorn en voel je je veilig in het dorp dat je stad is en ga je erop uit in de stad die je dorp is.

Hoewel we kijken naar de lange lijnen, wil de gemeente tegelijkertijd direct aan de slag. De opgaven die voor ons liggen kunnen geen jaren meer wachten. We beginnen daarbij niet vanaf nul. De basis staat al. De gemeente gebruikt daarbij Brede Welvaart als startpunt voor haar handelen. Ze gebruiken het als meetlat waarlangs we kijken hoe het gaat met Apeldoorn en haar inwoners. Naar voorbeeld van het Plan Bureau voor de Leefomgeving identificeert het College drie categorieën waarmee ze kunnen sturen op beleid: Samenleven en Welzijn, Inkomen en Arbeid en Gezondheid en Leefomgeving en Inkomen en Arbeid.

Het aanbod van Cultuur & Erfgoed, Evenementen en Sport sluit aan op deze koers die beschreven is in het coalitieakkoord en 'Apeldoorn 2040' en de drie categorieën, zoals:

Samenleven en Welzijn

* Sport en Cultuur geven positieve energie aan onze samenleving. We koesteren onze sport en culturele voorzieningen en bouwen deze verder uit, bijvoorbeeld door het versterken van verenigingen en vrijwilligerswerk en creëren van meer en sterkere voorzieningen in onze gemeente.

* De cultuursector brengt levendigheid in onze gemeente. We hebben aandacht voor beleving in de buitenruimte, stimuleren amateurkunst en helpen inwoners (jong en oud) hun talenten te ontwikkelen. Met onze culturele instellingen voeren we het gesprek hoe zij een meer passende rol kunnen spelen in onze veranderende maatschappij.

* We vergroten de herkenbaarheid van Apeldoorn. We geven met erfgoed en cultuur meer kleur aan de (binnen)stad. We plaatsen nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte, werken aan herstel en beleving van erfgoed en zorgen voor bijzondere evenementen. We laten Apeldoorn meer zien, in samenhang met natuur en landschap.

Inkomen en Arbeid

* Onze evenementen inspireren onze inwoners en dragen ook bij aan zichtbaarheid van de gemeente. Daarmee zorgen we voor stadstrots voor en door Apeldoorn en extra bezoekers aan de gemeente.

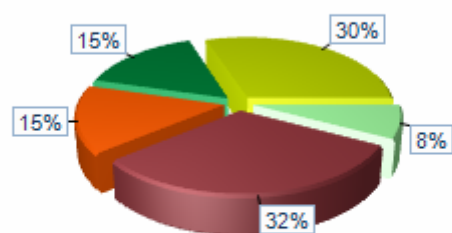
* We investeren in onze leefomgeving en ons vrijetijdsaanbod, op zo'n wijze dat het ons royale en groene karakter versterkt en Apeldoorn op de kaart zet. Apeldoorn wordt zo nog aantrekkelijker voor onze inwoners en voor bezoekers. Dat leidt tot meer bezoek en meer bestedingen.

Gezondheid en Leefomgeving

* Sporten draagt bij aan een gezonde leefstijl, is boven al leuk en draagt bij aan ontmoeting. Met ons uitnodigende sport- en sportstimuleringsaanbod, onze toegankelijke en goede sportinfrastructuur én topevenementen die mensen inspireren en aanzetten tot bewegen, versterken we ons profiel.

* De groene en duurzame uitstraling van Apeldoorn vinden we belangrijk. Binnen het Erfgoedfonds continueren we de duurzaamheidsdienst en de regeling cultuurlandschappen. Bij nieuwe kunstwerken houden we expliciet rekening met het groene karakter van Apeldoorn.

Uitgavenverdeling binnen programma

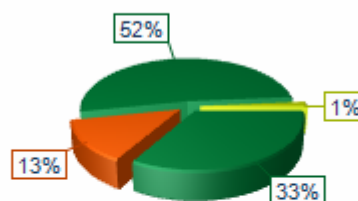

Sportaccommodaties	€ 11,96 mln
Media	€ 6,16 mln
Overige taakvelden	€ 6,04 mln
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	€ 12,6 mln
Overige taakvelden	€ 2,99 mln

Totaal lasten

€ 39,75 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

Cultureel erfgoed	€ 0,13 mln
Sportaccommodaties	€ 4,77 mln
Musea	€ 1,22 mln
Sportbeleid en activering	€ 0,00 mln
Media	€ 0,00 mln
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	€ 3,08 mln
Economische promotie	€ 0,00 mln
Mutaties reserves	€ 0,00 mln

Totaal baten

€ 9,2 mln

Hoofddoelstelling 1. Cultuur, Erfgoed, Evenementen en Sport groeien mee met Apeldoorn naar 2040.

Ondanks de beoogde schaa sprong in 2040 behouden we ons Apeldoorns DNA. Ook in 2040 kom je namelijk graag thuis in Apeldoorn en voel je je veilig in het dorp dat je stad is en ga je erop uit in de stad die je dorp is. Overal waar gebouwd wordt, moeten voorzieningen voor cultuur, erfgoed, sporten, bewegen en evenementen meegroeien.

Doelstelling 1.1 Cultuur, Erfgoed, Evenementen en Sport bereiden zich voor op de schaa sprong van Apeldoorn.

Als de stad groeit, in het kader van Apeldoorn 2040, is het van belang dat ook de maatschappelijke voorzieningen op het gebied van Cultuur, Erfgoed, Evenementen en Sport meegroeien.

PRESTATIE

1.1.1 We voeren een integraal onderzoek uit naar wat er nodig is om de maatschappelijke voorzieningen op het gebied van Cultuur, Erfgoed, Evenementen en Sport op peil te houden en daar waar nodig te versterken.

Het onderzoek geeft inzicht in hoe de voorzieningen op peil kunnen blijven, waar nodig versterkt kunnen worden, hoe er meegegroeid kan worden met het aantal inwoners in 2040 en wat hiervoor nodig is.

1.1.2 In 2023 actualiseren we ons evenementenbeleid en de locatieprofielen.

We brengen in kaart welke en wat voor type evenementen er plaatsvinden in Apeldoorn en wat voor type evenementen we graag naar Apeldoorn toe willen halen. We werken scherper uit hoe we keuzes maken.

1.1.3 We onderzoeken in 2023 in hoeverre de beschikbare evenementenlocaties voldoen en waar eventueel een nieuw evenemententerrein gerealiseerd kan worden.

Doelstelling 1.2 Versterken van Apeldoornse buurten en netwerken door middel van sport, cultuur en buitenruimte

Versterken van Apeldoornse buurten en netwerken waar bewoners van diverse generaties en culturen zijn zich positief en tot elkaar verhouden, met inzet van cultuur, erfgoed, sport en buitenruimte als vehikel. We zetten in op meer dwarsverbanden waarbij de buitenruimte fungeert als toneel van sport, cultuur en evenementen en waar we proactief ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen zoals bijv. urban sports.

PRESTATIE

1.2.1 We realiseren in 2023 1 Cruyff Court plus.

De nieuwe Cruyff Courts Plus geven iedereen in de buurt de ruimte om gezamenlijk buiten te bewegen, te sporten en te ontmoeten.

1.2.2 We werken de Buitenkansen rond Omnisport, bedrijvenparken, Loolaan, binnenstad uit.

Buitenkansen laten zien dat onze buitenruimte veel meer te bieden heeft dan gras, bomen, tegels, een bankje en wat speeltoestellen. En dat er ook veel meer mogelijk is buiten op het gebied van spelen, bewegen, sporten, cultuur, erfgoed en ontmoeten.

1.2.3 We bouwen aan een urban jongeren klimaat met urban sports, culture en streetart.

Een groeiend Apeldoorn wil jongeren aan zich binden, door een urban jongeren klimaat met bijpassend aanbod. We faciliteren hiervoor het organiseren van een urban evenement, georganiseerd voor en door de urban jongeren zelf, en bijbehorende kennismakingslessen op scholen, bij clubs of cultuurorganisaties, op (urban) locaties in de wijk en/of middels pop-up events in de wijk. In 2023 wordt daarnaast bepaald of en hoe het urban jongen klimaat kan worden geborgd in beleid en uitvoering.

1.2.4 We zetten in op activiteiten in de wijk en samen tegen eenzaamheid.

Dit doen wij door middel van diverse activiteiten en uitingen, zoals jeu de boules en community art.

NIEUWE ONTWIKKELING

Urban sports cultural empowerment

Een externe kwartiermaker heeft in 2022 de urban scene verkend. Daarnaast is er door de kwartiermaker een netwerk gecreëerd vanuit de scene zelf, van waaruit initiatieven (klein en groot) verder vorm kunnen worden gegeven. Door de kwartiermaker is daarmee een goede basis gelegd om het potentieel van urban recht aan te doen en verder te ontwikkelen.

Er moeten echter nog stappen worden gezet om te komen tot borging in de scene (het netwerk) en positionering van urban in beleid en de openbare ruimte. Voortzetting van de kwartiermakersrol is noodzakelijk om te voorkomen dat de basis die is neergelegd weer wegvalt.

Benodigd budget: In 2024 incidenteel een uitbestedingsbudget van € 40.000, in de jaren daarna p.m.

Kadernota's

Naam	Einddatum
------	-----------

Hoofddoelstelling 2. Cultuur en erfgoed: het versterken van het Apeldoorns karakter

Cultuur en Erfgoed zeggen iets over waar we vandaan komen, wie we zijn en wat we kunnen worden. De combinatie van cultuur en erfgoed met landschap en natuur geeft Apeldoorn zijn typische karakter. Dat karakter versterken we met een kwalitatieve impuls. Dit doen wij samen met interne en externe partners in programma's en projecten. Wij vergroten zowel het stadse als het dorps karakter van Apeldoorn, het regionale profiel en de aantrekkelijkheid voor bewoners en bezoekers.

Doelstelling 2.1 Vergroten van de herkenbaarheid van Apeldoorn

We vergroten de herkenbaarheid van Apeldoorn met creatieve kunsttoepassingen, erfgoedbehoud en -herstel en bijzondere culturele evenementen.

PRESTATIE

2.1.1 Door middel van minimaal 10 kunstuitingen van onze 5 stadsambassadeurs (de stadsdichter, stadsfotograaf, stadsrapper, stadsorganist en stadsbeiaardier) dragen we ons Apeldoorns Karakter uit.

2.1.2. We realiseren jaarlijks minimaal 2 kunstwerken die het Apeldoorns Karakter versterken.

Er zijn door uw raad tot en met het jaar 2023 middelen beschikbaar gesteld om deze kunstwerken te realiseren.

2.1.3 We zetten in op een verdere ontwikkeling van het muzikale profiel van Apeldoorn

Apeldoorn profileert zich als stad voor Jong Muzikaal Talent. Orpheus, GIGANT, de stichting Nationale Jeugdorkesten Nederland en orkest de Ereprijs gaan gezamenlijk het muzikale fundament uitbouwen vanuit een coalitie die het 'Talent in Live Muziek' in Apeldoorn gaat verbijzonderen, intensiveren en in de schijnwerpers gaat zetten. In de prestatieafspraken met deze organisaties zijn hierover concrete doelen vastgelegd.

2.1.4 We inventariseren en beschermen het waardevolle erfgoed van Apeldoorn en maken het zichtbaarder voor het brede publiek.

In 2023 werken we verder aan de bescherming van het jonge erfgoed uit de jaren '70-'90, wordt de inventarisatie van karakteristieke panden voltooid en zijn de cultuurhistorische waarden van Kerschoten planologisch beschermd.

2.1.5 Met de kerkervisie hebben we in kaart op welke wijze monumentale kerken en begraafplaatsen onderhouden en ondersteund kunnen worden.

2.1.6 We actualiseren onze regelgeving en data op het gebied van erfgoed.

We zetten in op een optimale (digitale) structuur in het kader van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en om onze inwoners zo goed mogelijk te bedienen. Onze erfgoeddata is daarbij op orde. Specifiek ronden we in 2023 de actualisatie af van de cultuurhistorische en archeologische waarden- en kenniskaart en de bijbehorende beleidskaarten en actualiseren we de erfgoedverordening.

2.1.7 In 2023 ondersteunen we de organisatie van de tweede editie van cultureel festival Maaiveld.

2.1.8 We onderzoeken de mogelijkheid om een nieuw cultureel gezelschap aan Apeldoorn te binden.

Een partij die recht doet aan de diversiteit van haar inwoners en dat een gemiddeld jonger publiek zal aantrekken. Bijvoorbeeld een partij op het gebied van jeugdtheater of muziektheater.

Doelstelling 2.2 Onderscheidend cultuuraanbod en beleefbaar erfgoed

We investeren in meer onderscheidende, Apeldoornse culturele producties, beleving van erfgoed en verrassende samenwerkingsverbanden (cross-overs).

PRESTATIE

2.2.1 In 2023 ondersteunen we culturele uitingen met twee regelingen voor culturele projecten.

Een voor projecten t/m 10.000 euro en een voor projecten t/m 50.000 euro. Vanuit deze regelingen maken wij minimaal 15 projecten met een Apeldoorns Karakter mogelijk.

2.2.2 In 2023 ondersteunen we onze culturele- en erfgoedpartners vanuit het Coronanoodsteunpakket.

Met maatregelen die bijdragen aan het bestendigen en, waar nodig, omvormen van de cultuur- en erfgoedsector in Apeldoorn (fase 3 van het Coronanoodsteunpakket Cultuur & Erfgoed).

2.2.3 We gaan nauwer samenwerken op cultureel vlak binnen de regio

Wij zoeken steeds meer de samenwerking op binnen de verschillende regionale verbanden, waaronder Landsdeel Oost, de Veluwe, de stedelijke Stedendriehoek (Apeldoorn, Deventer, Zutphen) en de landelijke stedendriehoek (Apeldoorn, Brummen, Lochem, Voorst en Zutphen). We benadrukken daarbij de sterke relatie met het landschap en de Veluwe.

2.2.4 We geven, samen met onze culturele instellingen en partners, uitvoering aan het regionale project 'Bevorderen bovenlokale culturele samenwerking en innovatie in de Stedendriehoek'.

Door de samenwerking in de regio wordt zichtbaarheid van en deelname aan cultuur bevorderd, neemt innovatie in de sector toe en wordt de sector versterkt.

2.2.5 We investeren in de ontsluiting en beleving van het historisch en archeologisch waardevolle erfgoed en stimuleren de belangstelling hiervoor in Apeldoorn.

We maken het Apeldoorns Karakter daarmee op Veluwe schaal beleefbaar. We doen dit door bij te dragen aan het Erfgoed Platform Apeldoorn (EPA), aan CODA en overige partners.

Door middel van het Actieprogramma Veluwe worden de belevingsgebieden geladen met Apeldoornse inhoud. In 2023 staan de volgende prestaties op stapel:

- Het erfgoed langs het Apeldoorns Kanaal wordt in het kader van de Industriële Veluwe beleefbaar gemaakt en de zichtbaarheid en beleving van watermolens wordt vergroot.
- Vanuit belevingsgebied Veluws Verleden wordt samengewerkt met Veluwe gemeenten om het archeologisch verhaal zichtbaarder te maken. Specifiek zet Apeldoorn daarbij meer in op de vroegmiddeleeuwse ijzerindustrie en wordt een verbeelding in de omgeving van sportpark Orderbos gerealiseerd, bij het Beekbergschebroek komt een verbeelding die verwijst naar het begraven prehistorisch landschap aldaar.
- Ook werken we mee aan diverse projecten vanuit Veluwe Remembers, zoals het Herinneringscentrum Apeldoornsche Bosch. En natuurlijk benutten we kansen om het Royale Apeldoorn / de Koninklijke Veluwe meer zichtbaar te maken, onder andere door het plaatsen van verbeeldingen langs de Royal Ride.

2.2.6 We maken een plan voor buitenbeleving (nav stroomkastjes / buitenmuseum / buitenpodium).

Naar aanleiding van het project 'Energie weer laten stromen' dat straatmeubilair, zoals stroomhuisjes en andere kastjes, in samenwerking met omwonenden en cultuurmakers, in cultuur- en erfgoedblikvangers heeft omgetoverd.

NIEUWE ONTWIKKELING

Joods vastgoed

In reactie op een onderzoek naar de rol van de gemeente in de omgang met Joods vastgoed tijdens en direct na de Tweede Wereldoorlog hebben wij de raad geïnformeerd over ons voornemen een gebaar te willen maken. Dit gaat om het mogelijk maken van de verbouwingsplannen van het herinneringscentrum het Apeldoornsche Bos. In onze raadsbrief noemen wij een bedrag van € 250.000 tot € 400.000. Op basis van een gesprek met de Joodse gemeenschap is een aanvullend gebaar denkbaar. Bespreking in de gemeenteraad heeft nog niet plaatsgevonden.

Benodigd budget: Voor 2023 incidenteel € 290.000 + p.m.

Doelstelling 2.3 Lokale cultuur- en erfgoededucatie

Goede cultuur- en erfgoededucatie draagt bij aan een inspirerend, creatief en betekenisvol leven. De focus ligt hierbij in de eerste plaats bij de jeugd en het primair onderwijs.

PRESTATIE

2.3.1 Wij onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om het aantal cultuurcoaches voor cultuur- en erfgoededucatie uit te breiden.

Vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) worden buurtsportcoaches en cultuurcoaches ingezet, dit zijn voor 40% door het rijk gesubsidieerde medewerkers die een brug slaan tussen maatschappij, cultuur en sport. Ze combineren sport of cultuur met ten minste één andere sector zoals onderwijs, zorg, welzijn of het bedrijfsleven. Momenteel investeren we in combinatiefunctionarissen (9FTE) die vanuit onze culturele partners GIGANT en CODA werken aan educatie- en participatieprojecten voor Apeldoorn.

2.3.2 We zetten het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in de periode 2023-2026 voort

Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit wordt verlengd en de opzet van het programma wordt verbreed richting het VO en buitenschoolse activiteiten. Met Cultuurwijzer (GIGANT) is afgesproken om 95% van het primair onderwijs met het programma te bereiken.

2.3.3 We participeren in het Grote verhaal van Apeldoorn om de geschiedenis van Apeldoorn laagdrempelig aan de inwoners van Apeldoorn aan te bieden.

SSamen met CODA en alle partners binnen het Erfgoedplatform Apeldoorn zetten we in op het laagdrempelig beschikbaar maken van erfgoedinformatie voor iedereen. Bij het grote verhaal van Apeldoorn wordt daarnaast gewerkt aan een lespakket.

2.3.4 We geven uitvoering aan het gebaar dat het College maakt naar aanleiding van het onderzoek naar de onteigening van Joods vastgoed tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Dit gebaar bestaat uit het (mede) mogelijk maken van de uitbreidingsplannen van het Herinneringscentrum het Apeldoornsche Bosch, het opzetten van een onderzoek/studiefonds en het vergoeden van reeds geplaatste en nog te plaatsen gedenksteden.

Doelstelling 2.4 Actief en laagdrempelig van cultuur en erfgoed genieten

De gemeente zet in op het vergroten van de toegankelijkheid van cultuur en erfgoed, een afgestemd doelgroepen beleid en het stimuleren van cultuurparticipatie.

PRESTATIE

2.4.1 We verlagen, samen met de culturele instellingen, de drempels letterlijk en figuurlijk om van cultuur en erfgoed genieten.

We zetten ons in om samen met de grote culturele en erfgoedinstellingen specifieke doelgroepen te bereiken. Met de instellingen zijn afspraken gemaakt om specifieke doelgroepen te bereiken zodat er gezamenlijk een brede waaier aan programma's en activiteiten aangeboden wordt zoveel mogelijk mensen, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, beperking of inkomen.

2.4.2 We maken een analyse van wat er nodig is om de amateurkunst in Apeldoorn te stimuleren en vertalen dit naar concrete acties en/of instrumenten.

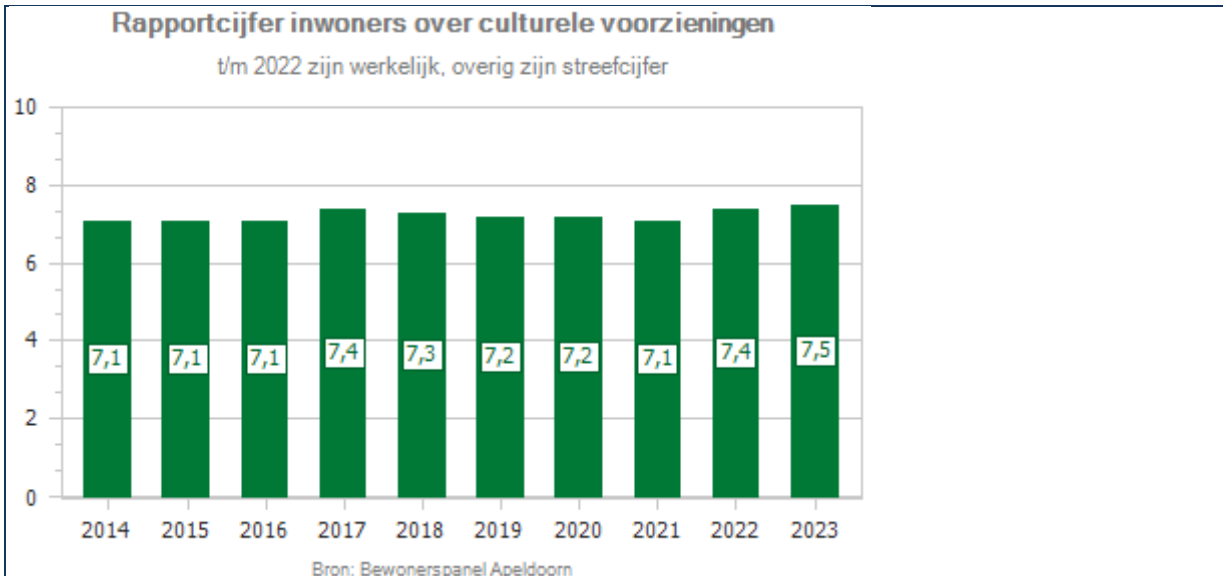
2.4.3 We onderzoeken de kansen voor sociaal-culturele samenwerkingen.

Hierbij staat de verbinding tussen kunst/cultuur en zorg/welzijn centraal. Hieronder verstaan wij cultuurparticipatie en -beleving toegankelijk maken voor iedereen (Inclusie en Diversiteit) en tegelijkertijd kunst en cultuur inzetten bij de preventie en aanpak van sociale problematiek.

2.4.4 We zorgen ervoor dat cultuur- en erfgoeduitingen laagdrempelig voor iedereen bereikbaar zijn.

We stellen het stadhuis beschikbaar voor cultuur- en erfgoeduitingen en maken jaarlijks tentoonstellingen en optredens mogelijk in het Huis van de Stad. Ook stimuleren we dat dit op andere plekken in de gemeente gebeurt, zoals bijvoorbeeld in het theehuis Berg en Bos.

Effectindicatoren

Trendanalyse

Rapportcijfer inwoners over culturele voorzieningen

Het rapportcijfer over culturele voorzieningen is het laatst gemeten in 2022.

In 2019 is de methode van uitvragen veranderd. Van 2015 tot 2018 werden de culturele voorzieningen beoordeeld, in 2019 is deze term vervangen door cultureel aanbod. Er gaat een nieuwe inleiding op deze vraag vooraf. Respondenten die geen gebruik maken van het cultuuraanbod wordt expliciet gevraagd ook een rapportcijfer te geven. Dit zou de milde dip in de beoordeling kunnen verklaren.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Erfgoed I-cultuur t/m 2020	31-12-2020
Structuurvisie Apeldoorn biedt ruimte 2030	31-12-2030
Cultuurnota 2017-2020 CULTUREEL KAPITAAL	31-12-2020
Archeologische beleidskaart 2015-2025	31-12-2025

Hoofddoelstelling **3. Versterken van het Apeldoorns sport- en beweegklimaat**

Samen met de partners in de stad komen we tot een sportklimaat waarin meer inwoners en bezoekers actief en inactief kunnen deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten die hun aanspreken. Sport- en beweegactiviteiten die passend zijn bij de behoefte, kwaliteiten en niveau van onze inwoners. Een sportklimaat dat de bestaande voorzieningenstructuur versterkt. En het sport-DNA van de stad meer zicht- en voelbaar maakt.

Doelstelling **3.1 Toegankelijke en goede sportinfrastructuur**

Samen met de partners in de stad komen we tot een sportklimaat waarin meer inwoners en bezoekers actief en inactief kunnen deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten die hen aanspreken. Sport- en beweegactiviteiten die passend zijn bij de behoefte, kwaliteiten en niveau van onze inwoners. Een sportklimaat dat de bestaande voorzieningenstructuur versterkt en waarbij de voorzieningen meegroeien met de behoefte van een groeiende stad. En waardoor het sport-DNA van de stad meer zichtbaar en voelbaar wordt.

PRESTATIE

3.1.1 Wij realiseren een nieuw zwembad ter vervanging van zwembad de Sprenkelaar.

Het zwembad de Sprenkelaar is afgeschreven en blijft tot aan de opening van het nieuwe zwembad in gebruik. In 2023 wordt de aanbesteding voor de bouw van het nieuwe zwembad gestart.

3.1.2 Realiseren van een nieuwe Sporthal ter vervanging van sporthal Zuiderpark.

Sporthal Zuiderpark is afgeschreven en zal moeten worden vervangen. Herijking van het locatieonderzoek is nodig om de mogelijkheden van het toevoegen van een turnhal aan de nieuwe sporthal in beeld te brengen. Streven is om in 2023 de aanbesteding te starten. Voorwaarde hiervoor is wel dat de sport- en eventuele turnhal ruimtelijk en financieel in te passen zijn op de locatie.

3.1.3 Er vindt een locatiestudie plaats naar de best mogelijke locatie voor een turnhal.

De turnverenigingen hebben een voorkeur voor het realiseren van een Turnhal in Apeldoorn Zuid. In het kader van multifunctioneel ruimtegebruik is het wenselijk om een turnhal te realiseren in combinatie met de nieuw te realiseren Sporthal in Apeldoorn Zuid. Dit vereist een aanvullende locatiestudie op de bestaande sporthal locatiestudie.

3.1.4 De regeling 'kunstgrasfonds' wordt aangepast.

Sportverenigingen worden op verschillende manieren uitgedaagd om meer op natuurgras te gaan spelen of over te gaan op kunstgrasvelden met een natuurlijke infill. Om dit te kunnen bereiken zal de huidige regeling 'kunstgrasfond's worden herzien.

3.1.6 Referentienormen voor de sport worden vastgesteld.

Door middel van referentienormen reserveren we bij gebiedsontwikkelingen structureel ruimte voor zowel nieuwe sportaccommodaties als nieuwe openbare sport- en beweegvoorzieningen.

3.1.7 Opstellen sportaccommodatiebeleid.

In het sportaccommodatiebeleid wordt het huidige aanbod en de vraag naar sportaccommodaties in kaart gebracht, en relateren we deze aan capaciteitsnormen. Er worden voorstellen gedaan om het sportaccommodatiebeleid éénduidiger te maken en hoe multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties te stimuleren.

3.1.8 Wij geven uitvoering aan het Lokaal Sport- en Beweegakkoord.

Wij zijn partner van het Sport- en Beweegakkoord. We faciliteren, ondersteunen en participeren in de regiegroep en werkgroepen van de verschillende deelakkoorden. Samen met het sport- en beweegveld en andere maatschappelijke partners geven we op die manier invulling aan de in 2020 gezamenlijk geformuleerde ambities. We zetten, in samenspraak met de partners, de door het rijk beschikbaar gestelde middelen voor de uitvoering van het lokaal Sportakkoord in op activiteiten die bijdragen aan het behalen van deze ambities.

NIEUWE ONTWIKKELING

Vervanging kunstgras

Wij stellen voor om een reserve in te stellen van maximaal € 2,3 miljoen, zodat de ambitie uit het collegeprogramma voor het aanleggen van minder milieu belastende sportvelden gerealiseerd kan worden.

Met de Ondersteuning regeling Sportinfrastructuur kunnen veldsportverenigingen in aanmerking komen voor een renteloze lening voor de aanleg van kunstgrasvelden. Het leningsbedrag wordt in 25 jaar door de vereniging afgelost. Momenteel zijn er ongeveer 23 kunstgrasvelden met een rubber infill. Terug gaan naar natuur grasvelden of, vanwege beperkingen in speelcapaciteit, het kunstgras vervangen door een veld met een natuurlijke infill brengt extra kosten met zich mee. Deze kosten kunnen niet volledig door de verenigingen bekostigd worden. Hiervoor ontbreekt het ze aan financiële middelen. En omdat de verenigingen zelf eigenaar zijn van de kunstgrasvelden, kan de gemeente niet meer dan verenigingen stimuleren.

Het is aan de gemeente om te voorzien in de extra kosten voor een veld met een natuurlijke infill. Met daarbij het uitgangspunt dat de gemeente in het vervolg alleen nog een renteloze lening verstrekt voor de aanleg of vervanging van kunstgras met een natuurlijke infill. Hiervoor is per veld € 100.000 nodig. Om in de toekomstige vraag te kunnen voorzien is het voorstel om een reserve vervanging kunstgras en rubbergranulaat van totaal € 2,3 miljoen in te stellen.

Benodigd budget: Een storting in de te vormen reserve Vervanging Kunstgras, verspreid over twee jaar: € 1,15 miljoen in 2023 en € 1,15 miljoen in 2024.

Doelstelling 3.2 Uitnodigend sportaanbod (sportstimulering)

Het zijn niet alleen de sportvoorzieningen die sport mogelijk maken. Het zijn tevens de sportaanbieders die zorgen voor een veelzijdig aanbod. Een breed aanbod is het uitgangspunt, rekening houdend met je mogelijkheden en beperkingen (sportverleden, financiën, etc.). Samen of in een omgeving met anderen sporten verbindt en brengt je verder.

PRESTATIE

3.2.1 Het sportaanbod wordt door inwoners die er gebruik van maken met een rapportcijfer 7 of hoger beoordeeld (Bron: Bewonerspanel en Buurtbelever).

De Apeldoornse inwoners zijn tevreden over sportvoorzieningen en waarderen de voorzieningen met een rapportcijfer 7.

3.2.2 De deelname aan sport en beweegactiviteiten van Accres laten een stijgende lijn zien ten opzichte van het voorgaande jaar.

In de DVO Accres ligt de afspraak vast dat de sport- en beweegactiviteiten van Accres een stijgende lijn laten zien. Hiervoor worden beweegcoaches, buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen ingezet die mede bekostigd worden uit de rijksregeling Brede Regeling combinatiefuncties.

3.2.3 Het vergroten van de sport- en beweegmogelijkheden in Apeldoorn voor kwetsbare doelgroepen.

Op basis van gezamenlijke doelstellingen van sport- en beweegaanbieders in het Sport- en Bewegakkoord (2020) is in 2022 een inventarisatie afgerond van de bestaande sport- en beweegmogelijkheden in Apeldoorn voor de diverse kwetsbare doelgroepen. Deze inventarisatie vormt de basis voor de met Accres Sportservice en andere partners nog te formuleren acties waarmee de sport- en beweegmogelijkheden voor kwetsbare doelgroepen worden vergroot.

Doelstelling 3.3 Sport en bewegen als integraal onderdeel van een gezonde leefstijl en leefomgeving

Sporten, bewegen, spelen en gezonde voeding zijn in toenemende mate thema's die niet meer los van elkaar te zien zijn. De aandacht voor sport, bewegen en gezondheid is gegroeid, vooral vanuit een preventief oogpunt. In het belang van een gezonde en vitale stad ligt er een grote opgave. Dit met het oog op 30 tot 40% (sport) inactieve inwoners, de (stil)zittende levensstijl (gebrek aan lichaamsbeweging) en steeds meer onderzoeken die uitwijzen hoe cruciaal bewegen is voor een fysiek én mentaal gezond leven. Sport als middel van een vitale en gezonde individu en samenleving.

PRESTATIE

3.3.1 Op minimaal 40 basisscholen is de motorische vaardigheid van kinderen gemeten door middel van de MQ scan.

In samenwerking met sport- en onderwijspartijen zijn er diverse activiteiten ontwikkeld om de motoriek van kinderen tijdens schooltijd en/of opvanguren te bevorderen. Door het meten van de motorische vaardigheid door vakdocenten vanuit Accres kan op klas- en individueel niveau gewerkt worden aan de motorische vaardigheden van kinderen.

3.3.2 Het aantal gezonde sportkantines laat een stijgende lijn zien.

Gemeente Apeldoorn wil graag de sportomgeving gezonder maken. Zo werkt JOGG Apeldoorn samen met Accres sportstimulering, Stimenz en TeamFit om dit te bereiken. Zij ondersteunen kosteloos sportaanbieders en verenigingen door onder andere het voedingsaanbod in sportkantines en horeca van -accommodaties gezonder te maken. Daarnaast is er aandacht voor een rookvrij sportterrein en verantwoord alcoholgebruik.

3.3.3 Tussen 2021-2023 realiseren we een beweegvriendelijke inrichting van 3 CJG locaties.

Om de boodschap van het CJG over het belang van een gezonde leefstijl te benadrukken, worden 3 CJG locaties beweegvriendelijk ingericht. Op die manier worden kinderen en ouders ook tijdens het wachten uitgenodigd om in beweging te komen. In 2021 is één locatie gerealiseerd en tussen 2022-2023 realiseert JOGG in samenwerking met CJG en Apenheul een beweegvriendelijke inrichting van de twee overige CJG locaties. Door de boxenkamers anders in te richten met beweegstimulerende attributen, worden kinderen en ouders gestimuleerd om in beweging te komen. 95% van de Apeldoornse kinderen komt naar het CJG. Een mooie plek waar medewerkers het belang van bewegen kunnen uitdragen. Niet alleen door het gesprek te voeren over bewegen, maar ook door het te laten zien.

3.3.4 Sport en bewegen is in minimaal 2 vitaliteitsagenda's als onderwerp opgenomen.

Als gemeente vinden we het belangrijk dat onze inwoners met veel plezier in hun buurt wonen en dit in de toekomst kunnen blijven doen. Sporten en bewegen maken daar een belangrijk onderdeel van uit. En zal uiteindelijk in alle vitaliteitsagenda's een centraal thema moeten worden.

Doelstelling 3.4 Datagedreven sportbeleid

Landelijke cijfers en data geven veel inzicht en richting voor het sport- en beweegbeleid.. Maar om goed lokaal sport- en beweegbeleid te voeren en om goed te monitoren, evalueren en bijstellen, wil je zo veel mogelijk lokale cijfers. Sturingsinformatie op gemeenteniveau en zo mogelijk op stadsdeel of wijkniveau. Want ook al zijn we de meest gemiddelde stad van Nederland, we weten ook dat sport- en beweegdeelname sterk samenhangt met bevolkingssamenstelling, sociaal economische status en opleidingsniveau. En daarin zitten verschillen tussen gemeente en wijken/buurtten. Zo kan je als gemeente, met de gewenste partners, bijsturen waar mogelijk en aantonen wat met de inzet van sport en bewegen wordt bereikt.

PRESTATIE

3.4.1 Doorontwikkelen van de prestatie-monitor op basis waarvan we de komende jaren de sport- en beweegtrends in de gemeente worden gemeten.

In de in 2021 vastgestelde kadernota sport wordt geconcludeerd dat voor goed 'lerend' beleid het wenselijk is een eigen Sport- en beweegmonitor te ontwikkelen. Een monitor waarmee de gemeente beschikt over eenduidige, actuele en vergelijkbare cijfers van goede kwaliteit. Cijfers die een bijdrage leveren aan het inzicht in welke mate de inspanningen en investeringen bijdragen aan de sport- en beweegdoelstellingen. In 2022 is een overzichtelijke lokale sportmonitor (dashboard) ontwikkeld met voornamelijk data op gemeenteniveau. Om nog beter te kunnen monitoren en evalueren wordt in de komende beleidsperiode de monitor verder verrijkt met data op stadsdeel en/of wijkniveau. In 2023 wordt uitgewerkt welke data we op stadsdeel/wijkniveau inzichtelijk willen maken is, hoe deze data verzameld kan worden en verwerkt in de monitor.

3.4.2 In 2023 is een Plan van Aanpak gemaakt voor herstructurering van het Apeldoornse sportlandschap.

We vergroten het inzicht in sportaccommodaties. Apeldoorn kent een groot aantal sportaccommodaties. Bij een aantal partijen is er een wens tot groei daar waar bij anderen er sprake is van krimp. Met de schaarse ruimte in Apeldoorn en een sportlandschap dat voortdurend in beweging is, vraagt dit om een nog betere afweging over en sturing op de (multifunctionele) inzet van de ruimte. Via een digitale kaart wordt het totaalaanbod inzichtelijk gemaakt.

Doelstelling 3.5 Topsportevenementen inspireren

Topsportevenementen hebben een aantrekkende werking. Topsportevenementen zorgen niet alleen voor levendigheid en promotie van de stad. Ze dragen bij aan de inspiratie van (jonge) sporters, inwoners en bezoekers als het gaat om gezonde keuzes te maken en hun talenten te blijven ontwikkelen.

PRESTATIE

3.5.1 We koppelen sportstimulering en een gezonde leefstijl aan topsportevenementen.

Elk topsportevenement dat door de gemeente wordt gesubsidieerd omvat een portstimuleringsprogramma dat enthousiasmeert en stimuleert om in beweging te komen. Voor 2023 zal de focus liggen op sportstimulering en gezonde voeding. Side-events bij topsportevenementen zijn vooral gericht op buitensporten.

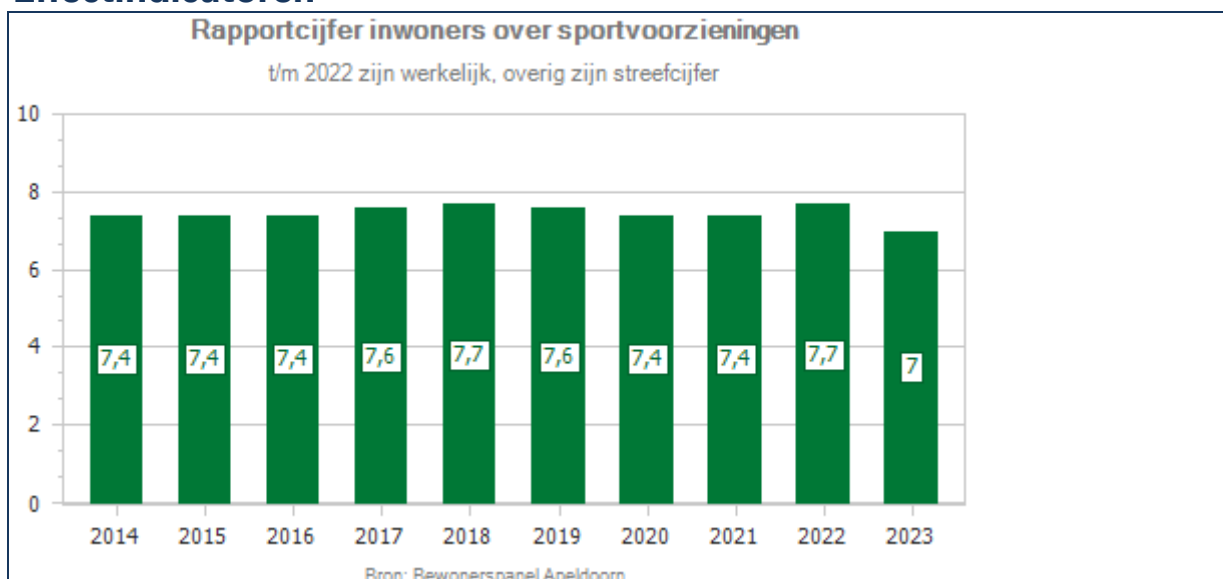
3.5.2 Het convenant gezonde sportevenementen wordt in 2023 gezamenlijk met de partners vertaald naar beleid ter uitvoering bij de komende evenementen.

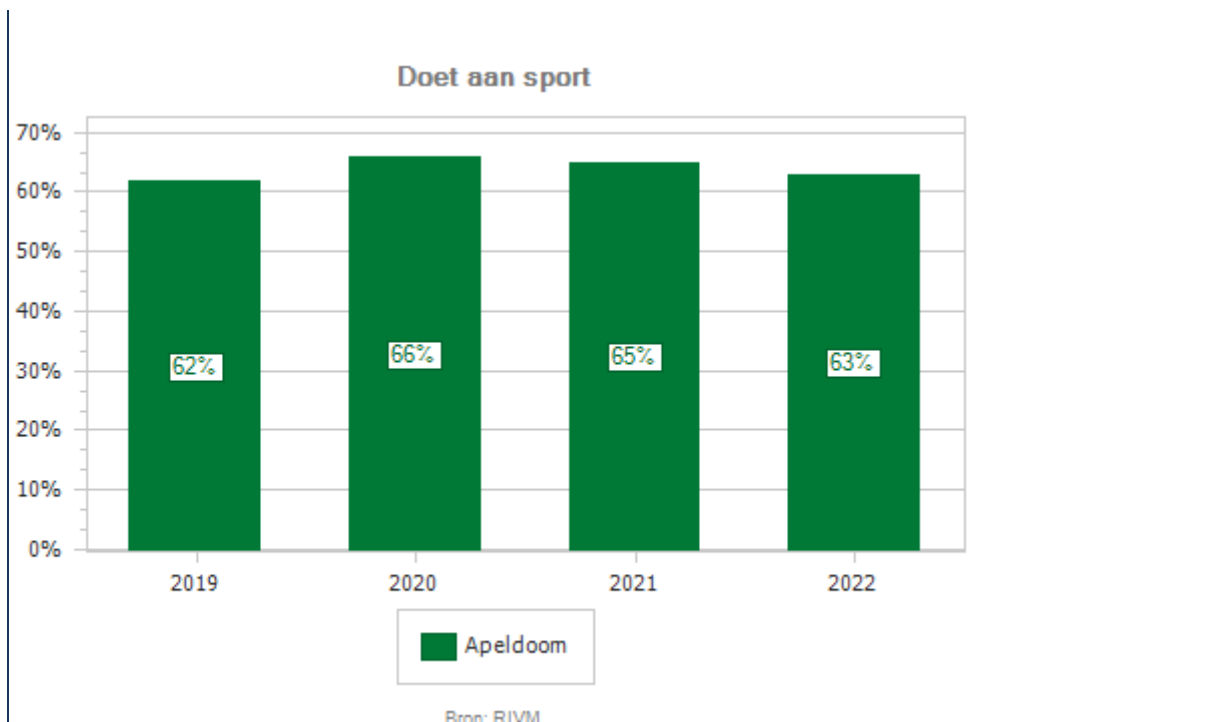
In 2021 heeft de gemeente Apeldoorn het convenant Gezonde sportevenementen 2020-2030 ondertekend. Met dit convenant Gezonde Sportevenementen ondersteunt de gemeente de ambitie om binnen de wereld van de sportevenementen aandacht te vragen voor een gezonde keuze, met name ook onder jongeren t/m 12 jaar. Zodat ook de sportevenementen en daaraan verbonden side events bijdragen aan het stimuleren van gezonde voedingskeuzes en sportsponsoring. Dit doet de gemeente door de ambities actief uit te dragen en bij te dragen aan kennisuitwisseling. En door inhoud van het convenant op te nemen in het nieuwe evenementenbeleid en bijbehorende subsidieregelingen.

3.5.3 We sluiten in 2023 convenanten over onze kernsporten met sportbonden en verenigingen.

In de convenanten staan onder andere de versterking van de topsportevenementen, het verenigingsleven, de sportdeelname en de koppeling met het onderwijs en het bedrijfsleven centraal.

Effectindicatoren

Trendanalyse

Rapportcijfer inwoners over sportvoorzieningen

De Apeldoornse inwoners zijn tevreden over sportvoorzieningen en waarderen de voorzieningen met een rapportcijfer dat boven de norm uit komt.

Hoofddoelstelling 4. Evenementen zorgen voor levendigheid, aantrekkelijkheid, dragen bij aan het imago van Apeldoorn en hebben economische en maatschappelijke betekenis

Evenementen dragen ertoe bij dat de stad aantrekkelijk is om in te wonen, te werken en te bezoeken. Onze evenementen worden door de meeste inwoners hoog gewaardeerd. Daarbij leveren evenementen een positieve bijdrage aan het stadsimago. Wij onderscheiden publieksevenementen, topsport evenementen en citymarketing evenementen.

Doelstelling 4.1 Bezoekers waarderen de Apeldoornse evenementen met gemiddeld een 7,5

Het is belangrijk dat de evenementen die in Apeldoorn plaatsvinden, ook door de bezoekers gewaardeerd worden. Als indicator gebruiken we de 'economische impact studies evenementen'.

PRESTATIE

4.1.1 We organiseren topsportevenementen in Apeldoorn.

We organiseren topsportevenementen in Apeldoorn, gericht op de kernsporten atletiek, volleybal en de wielersport. De Apeldoornse topsportevenementenkalender is jaarlijks gevuld met één of meerdere aansprekende topsportevenementen. In 2023 vinden in Omnisport de Nederlandse Kampioenschappen baanwielrennen en atletiek plaats. In de zomer is Apeldoorn één de speelsteden voor het eredivisie beachvolleybalcircuit. Een groot deel van het 2023-budget wordt 'gespaard' om internationale evenementen in 2024 en 2025 mogelijk te maken.

4.1.2 Er wordt gezorgd voor een divers evenementenaanbod voor verschillende doelgroepen.

Wij sturen op een breed evenementenaanbod, goed verspreid over het jaar. Dit doen wij via Apeldoorn Partners (onder andere door sturing op de evenementenkalender) en door de beschikbare subsidies gericht in te zetten.

4.1.3 In 2023 wordt het evenementenbeleid 'De Levendige Stad' geactualiseerd.

Het huidige evenementenbeleid 'De Levendige Stad' dateert uit 2015 en is verouderd. Beleidskaders van na die tijd zijn niet verwerkt in het evenementenbeleid. Ook het nieuwe coalitieakkoord, vanuit Brede Welvaart, geeft uitgangspunten die doorvertaald moeten worden. Daarnaast is de evenementenbranche aan verandering onderhevig, niet in de laatste plaats vanwege de coronacrisis. Daarom wordt in 2023 het evenementenbeleid geactualiseerd.

4.1.4 We verwerken de aanbevelingen uit de evaluaties van de locatieprofielen in geactualiseerde locatieprofielen.

4.1.5 We onderzoeken in 2023 in hoeverre de beschikbare evenementenlocaties voldoen en waar eventueel een nieuw evenemententerrein gerealiseerd kan worden.

4.1.6 Wij stimuleren en faciliteren, samen met Apeldoorn Partners, organisatoren om evenementen duurzamer te organiseren, waarin terugdringen van plasticgebruik en gebruik dieselaggregaten in 2022 centraal staat.

Als hoofdstad van de Veluwe met een groen en royaal karakter zit duurzaamheid verweven in alles wat we doen. Enerzijds gaat het om duurzaamheid toe te passen in een evenement, waarbij terugdringen van plasticgebruik en het gebruik van dieselaggregaten in 2023 centraal staat. Anderzijds gaat het om duurzaamheid in jaren, waarbij we stimuleren dat evenementen kunnen doorgroeien door de jaren en meer impact voor Apeldoorn opleveren. Dit doen we onder meer door duurzaamheid zwaarder mee te laten wegen in de toekennen van de subsidie publieksevenementen en door het informeren en inspireren van organisatoren.

NIEUWE ONTWIKKELING

Top(sport) evenementen en cultuur

Topsportevenementen

Apeldoorn heeft de ambitie om de lijn van topsportevenementen - inclusief de daarbij horende maatschappelijke activatieprogramma's - die sinds 2015 is ingezet ook in de komende jaren door te zetten voor de kernsporten. Bij de MPB-behandeling van 2022 e.v. heeft de gemeenteraad besloten het topsportevenementenbudget incidenteel voor 2022 en 2023 te verhogen naar het oude niveau met de intentie dit opnieuw structureel te maken.

In het coalitieakkoord is 'buitensporten' als belangrijk speerpunt benoemd. Het is de intentie om ons bij de kernsporten niet alleen te richten op binnensportevenementen in Omnisport, maar ook op buitensportevenementen, zoals beachvolleybal, wiel- en atletiekwedstrijden. Het gevraagde budget is de minimale basis voor de wens om topsportevenementen te kunnen hosten, inclusief een goed activeringsprogramma voor de inwoners van Apeldoorners.

Evenementenlocatie

Wij stellen voor om eenmalig een budget (€ 100.000) beschikbaar te stellen om het evenementenbeleid en de locatieprofielen te actualiseren, te onderzoeken in hoeverre de beschikbare evenementenlocaties voldoen en waar eventueel een nieuw evenemententerrein gerealiseerd kan worden.

We verwachten dat het nodig is om een nieuw evenemententerrein te realiseren. Zodra wij goed zicht hebben op de mogelijke locaties, de kosten van de investering en de overige kosten, werken wij dat uit in een apart raadsvoorstel.

Topevenementen

In de afgelopen jaren heeft Apeldoorn flink ingezet op het binnenhalen en organiseren van topevenementen. Dat zijn evenementen die Apeldoorn (inter)nationaal op de kaart zetten, die sterk bijdragen aan het imago en positionering van Apeldoorn, maar ook bijdragen aan de trots en identiteit van Apeldoorn(ers). Voorbeelden van dergelijke evenementen uit het verleden zijn Serious Request, Giro d'Italia en de Landelijke Sinterklaasintoet.

Het budget voor Topevenementen (circa € 170.000) is niet toereikend om jaarlijks grote topevenementen te laten plaatsvinden. Een conclusie die ook in het Rekenkameronderzoek naar het evenementenbeleid wordt getrokken. In feite moeten we met het huidige budget ongeveer 2 à 3 jaar 'sparen' om één topevenement te kunnen hosten.

Met een verhoging van het budget Topevenementen zijn we in staat een passend A-evenement naar Apeldoorn toe te halen. Vaak zijn dat ingekochte evenementen die een belangrijke economische en/of publicitaire waarde hebben. Maar liever nog zetten we het budget in om zogenaamde etalage-evenementen mogelijk te maken. Dit zijn soortgelijke evenementen als A-evenementen, maar hierbij staat het vertellen van het verhaal van de stad centraal. Deze evenementen zijn onderscheidend, sluiten aan bij de merkwaarden van Apeldoorn en versterken het imago en karakter. Dit zijn het type evenementen dat het meest bijdragen aan de brede welvaart.

Culturele evenementen en een culturele partij

Naast het binnenhalen van landelijke evenementen wordt de noodzaak gevoeld typisch Apeldoornse culturele evenementen te faciliteren. De culturele sector brengt immers levendigheid in onze gemeente. Denk hierbij aan evenementen waarmee je het eigen Apeldoornse karakter meer kan uitdragen, evenementen die zich daardoor onderscheiden en die ook bezoekers van buiten Apeldoorn aantrekkelijk zijn. Het onlangs gehouden festival Maaiveld is daar een goed voorbeeld van.

Ook streeft de gemeente er naar een nieuwe culturele partij aan Apeldoorn te verbinden. Een partij die recht doet aan de diversiteit van haar inwoners en dat een gemiddeld jonger publiek zal aantrekken. Bijvoorbeeld een partij op het gebied van jeugdtheater of muziektheater.

Benodigd budget: Voor topsportevenementen structureel € 170.000 vanaf 2024

Onderzoek en voorbereiding evenementenlocatie eenmalig in 2023 € 100.000

Een reservering voor kapitaallasten van de investering in aanleg en inrichting van een evenementenlocatie, p.m. vanaf 2024

Voor topevenementen verhoging van het budget met structureel € 250.000

Voor culturele evenementen en uitbreiding met een culturele partij structureel € 400.000

Doelstelling 4.2 Apeldoorn is in (digitale) uitingen zichtbaar en herkenbaar voor zowel de inwoners als (potentiële) bezoekers

PRESTATIE

4.2.1 Apeldoorn is via verschillende media kanalen zichtbaar op het moment dat het evenement plaatsvindt.

Bij elk evenement maken we afspraken over de zichtbaarheid van Apeldoorn tijdens en (toewerken naar) het evenement.

Indicator: zowel via onze eigen kanalen als de kanalen van de organisatoren wordt de naam Apeldoorn dagelijks gebruikt.

Hoofddoelstelling 5. Via Apeldoorn Partners werken wij aan de profilering van Apeldoorn bij bewoners, bezoekers, professionals en bedrijven

Samen met Apeldoorn Partners gaan we het royale en groene verhaal van Apeldoorn vertellen, met de focus op onze unieke positie op de Veluwe, het versterken van de binnenstad met Veluwse waarden en het toeristische aanbod in het buitengebied te bestendigen. Met de schaa sprong zijn voor alle nieuwe inwoners voldoende arbeidsplaatsen nodig: Apeldoorn Partners heeft derhalve ook aandacht voor de Apeldoornse arbeidsmarkt van de toekomst. Bewonerstevredenheid is de basis voor citymarketing.

Doelstelling 5.1 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport worden ingezet voor de positionering van Apeldoorn middels de kernwaarden royaal en groen.

Royaal is een begrip dat op allerlei wijzen met Apeldoorn in verband kan worden gebracht. Natuurlijk het koninklijke karakter met Paleis Het Loo, de Kroondomeinen en andere koninklijke elementen. Maar ook de oppervlakte van de gemeente, de ruimte in en om de stad, de hoeveelheid ruime woningen, en de sociale structuur kunnen royaal genoemd worden. Voeg daarbij de schoonheid en de kwaliteit van het grootste en bekendste natuurgebied van Nederland (de Veluwe) en je kunt constateren dat de begrippen 'royaal' en 'groen' heel erg bij Apeldoorn passen.

PRESTATIE

5.1.1 In 2023 profileren we Apeldoorn door middel van de heropening van Paleis het Loo.

Paleis het Loo is onze royale parel. De heropening wordt breed ingezet met tal van activiteiten het hele jaar door, een heel divers aanbod voor onze inwoners en bezoekers en spin-off voor de vrijetijdsbranche, de horeca en de binnenstad.

5.1.2 In 2023 ondersteunen we de organisatie van het Royal Light Festival bij de eerste editie, die gekoppeld is aan de grote heropening van Paleis Het Loo.

5.1.3 In 2023 blijven we inzetten op het versterken van de levendigheid van het nieuwe Marktplein middels een divers aanbod van cultuur en evenementen.

Het nieuwe, groene Marktplein wordt geladen als hart van onze binnenstad. Apeldoorn Partners werken samen aan een interessante programmering op het plein.

Doelstelling 5.2 Apeldoorn Partners pakken samen de regie en uitvoering op de Citymarketingvisie 2020 - 2025.

PRESTATIE

5.2.1 De bewonerstevredenheid in kaart brengen (0-meting) en instrumenten en acties ontwikkelen en inzetten om deze tevredenheid te laten stijgen.

Apeldoorn Partners gaat in 2023 de bewonerstevredenheid in kaart brengen, zodat de ontwikkelingen de komende jaren kunnen worden gemonitord. Hierbij wordt ook gekeken naar het imago van Apeldoorn bij (potentiële) bewoners.

Toprisico's financieel

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1681	<u>Zwembad Noord Oost</u>	50%	3	1	
	<p>Risicogebeurtenis: Het huidige zwembad, de Sprenkelaar, voldoet niet aan de huidige eisen en is aan vervanging toe. De provincie Gelderland gedooft de huidige situatie, nu de gemeenteraad besloten heeft tot vervanging van het zwembad. Een eerdere sluiting als gevolg van veiligheidsrisico's betekent een tijdelijke vermindering van zwemwater en op de langere termijn mogelijk verlies van bezoekers die naar andere zwembaden zijn uitgeweken.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <p>* Door regelmatig een bouwkundige en installatietechnische inspectie uit te laten voeren, houden we zicht op de staat van het zwembad. Indien nodig kunnen we tijdig maatregelen treffen.</p>				

Programma 8

Taakvelden	Jaarrekening 2021	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2021	Saldo 2022 (incl 1e wijziging)	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
3.4 Economische promotie		-871	1.072		-1.072	-1.106	-1.141	-1.177
5.1 Sportbeleid en activering	-1.479	-1.841	2.995		-2.995	-2.939	-3.010	-3.083
5.2 Sportaccommodaties	-6.654	-8.241	11.961	4.774	-7.187	-7.059	-8.666	-8.599
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-8.770	-9.262	12.596	3.078	-9.518	-9.747	-9.909	-10.162
5.4 Musea	-1.281	-1.088	2.354	1.222	-1.132	-1.157	-1.181	-1.205
5.5 Cultureel erfgoed	-903	-812	1.452	125	-1.327	-1.022	-1.055	-1.094
5.6 Media	-5.813	-5.884	6.161		-6.161	-6.364	-6.574	-6.791
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-24.900	-27.999	38.591	9.199	-29.392	-29.394	-31.536	-32.111
0.10 Mutaties reserves	361	-17	1.167		-1.167	-1.167	1.303	-17
Totaal	-24.539	-28.016	39.758	9.199	-30.559	-30.561	-30.233	-32.128

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Het budget 'sportbeleid' is verhoogd met € 750.000 om de ambities uit het coalitieakkoord op het vlak van Topsport, Evenementen & Cultuur in de komende vier jaar sterker vorm te geven. Verder is het budget verhoogd door een wijziging in de toerekening van loonkosten.

Het budget voor sportaccommodaties neemt in 2023 af met € 1,2 miljoen. Dat heeft te maken met het budget voor de eenmalige aanlegkosten (o.a. bodemsanering) voor het zwembad

Apeldoorn Noord in 2022. De extra tijd die de besluitvorming heeft gekost leidt er toe dat de raming doorschuift naar 2025.

We voegen eenmalig € 290.000 toe aan het budget voor cultureel erfgoed, voor een gemeentelijke bijdrage in de verbouwingkosten van het herinneringscentrum het Apeldoornsche Bos. Het overige verschil op dit taakveld heeft te maken met een wijziging in de toerekening van de loonkosten.

Verbonden partijen

Stichting Apeldoorns Archief

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Krachtens de Archiefwet 1995 zijn archieven van de overheid van 20 jaar e.o. openbaar. Samen met archieven en documentaire collecties van private instellingen, bedrijven en personen wordt bijgedragen aan versterking van de informatiepositie van inwoners die hiermee kennis kunnen nemen van een zo breed mogelijk gedocumenteerd verleden van de Apeldoornse samenleving (Raadsbesluit 28-02-2002 en 01-04-2020 op).

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2021](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het risico dat de gemeente o.g.v. het aanbestedingsrecht wordt gedwongen de taak zelf uit te voeren of aan te besteden is gemitigeerd met de in 2020 genomen maatregel tot quasi inbesteding door de archieftaak op te dragen aan de Stichting Apeldoorns Archief, waarover het college volledige zeggenschap heeft. De SAA heeft een samenwerkingsovereenkomst met CODA om de archieftaak zoveel mogelijk integraal met de museum- en bibliotheektaken van CODA uit te voeren.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.b.

NV Orpheus theater/congrescentrum

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Orpheus draagt met zijn theater- en congresfunctie bij aan de culturele en economische doelstellingen van de gemeente Apeldoorn: een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, een goed leefklimaat voor bewoners en een aantrekkelijke stad voor bezoekers.

Link naar jaarstukken [Jaarverslag 2021 Orpheus](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het eigen vermogen van de NV is € 1.545000. Orpheus heeft daarmee voldoende buffers om operationele financiële tegenvallers opvangen. Corona heeft de activiteiten van Orpheus 2021 deels stilgelegd. Mede dankzij steun van het Rijk, Provincie en gemeente Apeldoorn heeft Orpheus eind 2021 geen financiële problemen. Het is nog onzeker in welk tempo het herstel zal gaan. Ook in 2022 verwacht Orpheus nog niet op een 100% bezetting. Orpheus informeert Apeldoorn als aandeelhouder door het jaar heen actief over de financiële ontwikkelingen en resultaten.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 4.559.220 (prognose)

Programma 9

Door! met de buitenstad

Taakvelden:

- 8.1 Ruimte en Leefomgeving
- 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- 8.3 Wonen en bouwen
- 0.10 Mutaties reserves

Hoofddoelstelling

Subdoelstelling

Prestatie

1. Stadmaken op de Veluwe

1.1 De opgave van de Omgevingsvisie is om in het BSK-gebied de komende jaren circa 5.000 woningen toe te voegen met daarnaast ruimte voor commerciële, culturele en maatschappelijke publieksfuncties

1.1.1 Wordt het uitvoeringsprogramma Stadmaken op de Veluwe begin 2023 geactualiseerd (rollende agenda) en met het bestuur gedeeld

1.1.2 Is aan het bestuur een meerjarige investeringsagenda (BROA) voorgelegd zodat er inzicht ontstaat en dekking kan worden georganiseerd

1.1.3 Is aan het bestuur een meerjarige strategische verwervingsagenda voorgelegd zodat er inzicht ontstaat en dekking kan worden georganiseerd.

1.2 Binnenstad waar bewoners, bezoekers en ondernemers zich welkom voelen.

1.2.1 Is een kredietaanvraag voor de uitvoering van fase 1 Griftpark (herinrichting Kalverstraat) bestuurlijk voorgelegd

1.2.2 Is het project plein van de Stad met de realisatie van de Markthal opgeleverd

1.2.3 Worden de projecten Pasplesin en Caterplein afgerond

1.2.4 Is het participatietraject van de eerste prioritaire projecten afgerond

1.3 De Spoorzone als lerend district

1.3.1 ruimtelijke procedures voor de eerste woningbouwplannen in Kayersmolen Noord, Veldhuis en Herzberger Parc gestart

1.3.2 Ontwikkelplan op hoofdlijnen en investeringsagenda voor stationsomgeving opgesteld

1.4. Kanaalzone, Royaal wonen, maken en beleven.

1.4.1 Ruimtelijke procedure voor Cascade gestart

1.4.2 SOK met geselecteerde partner Zwitsal gesloten

1.4.3 Start aanbestedingsprocedure Zwembad

2. Aantrekkelijk en duurzaam woonklimaat voor iedereen in elke levensfase

2.1. Voldoende en gevarieerde nieuwbouw

2.1.1. We vullen ons woningbouwprogramma met 7.950 woningen voor de periode 2020-2030 en sturen daarbij op minimaal 50% betaalbare woningen in het goedkope en middeldure prijssegment om tegemoet te komen aan de vraag van lage en middeninkomens.

2.1.2 Inzetten op vergroten van de harde plancapaciteit en aanjagen van de woningbouw

2.1.3 We maken een nieuwe Woonvisie.

2.1.4 Programma woningbouw verdiepen op gewenste kwaliteiten voor de verschillende doelgroepen.

2.1.5 We starten met de realisatie van extra standplaatsen voor woonwagenbewoners en kermisexploitanten om te zorgen dat er in de komende jaren 115 koopstandplaatsen bijkomen.

2.1.6 Uitvoeren lopende prestatieafspraken (2022-2023) met de woningcorporaties, die zich richten op nieuwbouw, vitale wijken, verduurzaming en betaalbaarheid. De corporaties doen de gemeente in 2022 een bod voor aanpassing van de prestatieafspraken.

2.1.7 In 2023 maken we nieuwe prestatieafspraken op basis van de nieuwe woonvisie en omgevingsvisie. Inclusief de ambities mbt natuur inclusief bouwen, energiereductie en tempo van toevoegen van sociale huurwoningen.

2.2 Nieuwe beleidskaders Wonen

2.2.1 In 2023 wordt de nieuwe Woonvisie vastgesteld in de raad, waarin ook onderzoek naar/aandacht voor maatregelen om de woningmarkt vlot te trekken, zoals urgentieregelingen, zelfbewoningsplicht, doorstroombevordering en wonen en zorg.

2.2.2 Doorstroom stimuleren door middel van het ontwikkelen van instrumenten.

		2.2.3 Afwegingskader woningbouw als onderdeel van het afwegingskader van de omgevingsvisie
	2.3 Leefbare wijken	2.3.1. We streven naar een differentiatie van woningen in de wijken. Via de vitaliteitsagenda's en (als dat aan de orde is) gebiedsaanpakken sturen we daar op.
	2.4 Wonen voor aandachtsgroepen	2.4.1. We sturen op het opnemen van voldoende geschikte woningen voor de aandachtsgroepen in het woonprogramma en de projecten.
		2.4.2. Oplevering Short Stay Facility in 2023 met 30 wooneenheden om spoedzoekers tijdelijk onderdak te bieden en dakloosheid te voorkomen. Dit doen we samen met Ons Huis
		2.4.3. We realiseren negen Skaeve Huse en een beheerderswoning voor kwetsbare bewoners die een prikkelarme omgeving nodig hebben. We doen dit samen met De Woonmensen
3. De veerkrachtige Apeldoornse economie is toekomstbestendig	3.1 Economische koers	3.1.1 We maken een doorvertaling van de economische koers naar een uitvoeringsprogramma samen met economische partners.
		3.1.2 In 2023 investeren we in ons actieve relatiemanagement als backbone van ons economisch beleid.
		3.1.3 We bouwen in 2023 aan een krachtige netwerkstructuur waarin ondernemers, onderwijs en overheid samenwerken aan de opgaven van Apeldoorn.
	3.2 We geven de groei van de Apeldoornse economie ruimte op bestaande plekken en breiden fors uit	3.2.1 We actualiseren de Strategie Werklocaties (2019) tot een Programma Werklocaties dat kan meebewegen met actuele ontwikkelingen.
		3.2.2 We onderzoeken hoe we de groei van Apeldoorn en de groei van werkgelegenheid gelijk op kunnen laten gaan (voor stad incl. de dorpen).
		3.2.3 We geven de bestaande economie en de groei van de Apeldoornse economie ruimte op bestaande plekken en breiden uit.

3.2.4 Op de bestaande terreinen bekijken we mogelijkheden voor intensivering (ruimtwinst). En gaan we in 2023 door met het toekomstbestendig maken van onze bestaande werklocaties (o.a. via de RegioDeal).

3.2.5 Naast Ecofactorij II en Kieveen onderzoeken we de aanleg van nieuwe terreinen zoals Ecofactorij III/ De Kar. Hier speelt het NPLG en de uitwerking ervan een rol.

3.2.6 We versterken de economische ontwikkeling in het BSK gebied. We zetten daarbij stevig in op de spoorzone als belangrijke werklocatie (+50.000 m2 kantoren), onder andere door de ontwikkeling van een campus.

3.2.7 In de binnenstad blijven we inzetten op het verminderen van de leegstand. Dat doen we onder andere door aan de slag te gaan met de motie 'doorbouwen op succesvolle functieverandering'

3.3 Meer talent aantrekken, binden en boeien

3.3.1 In 2023 stimuleren en faciliteren we initiatieven die een brug slaan tussen onderwijs, arbeidsmarkt en ondernemerschap die onder andere de mismatch op de arbeidsmarkt verkleinen, zoals het Ontwikkefonds Cleantech Regio.

3.3.2 In 2023 organiseren we samen met onze economische partners in de sectoren techniek en zorg gezamenlijke activiteiten om de (zij)instroom en het anders organiseren van werken te bevorderen.

3.3.3 We continueren onze regionale inzet op het thema Human Capital, en geven uitvoering aan de regionale Uitvoeringsagenda 2.0 (Cleantech Regio).

3.3.4 Binnen NewTechPark ontwikkelen voor elke doelgroep (van PO, VO, MBO, HBO/ WO, zijinstromers en vakmensen) activiteiten en programma's om levenslang te ontwikkelen en innoveren in de Techniek.

3.4 Apeldoornse Kiemkracht verzilveren

3.4.1 In 2023 jagen we samenwerkingen, projecten, activiteiten en innovaties met bedrijven en onderwijsinstellingen aan die gekoppeld zijn aan de grote opgaven van Apeldoorn.

3.4.2 We koppelen bedrijven, onderwijs, organisaties en activiteiten op de thema's kiemkracht en binden& boeien aan het Centrum van Veiligheid en Digitalisering en NewTechPark.

3.4.3 In 2023 zetten we in op behoud, uitbreiding en gerichte acquisitie en spelen in op economische kansen en ontwikkelingsmogelijkheden gekoppeld aan de kiemkrachtthema's.

3.4.4 We investeren in fysieke ontmoetingsplekken (broedplaatsen) om de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid te versterken en ruimte voor experimenteren en innoveren te verbeteren.

3.5 Impactvolle economie

3.5.1 In 2023 continueren we de bijdrage aan de City Deal Impact Ondernemen en lanceren we (lokaal) de pilot Makelaarsteam met Mandaat.

3.5.2. We jagen de ontwikkeling van een community van impact ondernemers aan door het organiseren van twee events rond dit thema.

3.5.3 We bieden een ontwikkelprogramma aan gericht op impact ondernemen, voor start-ups en ondernemingen die de transitie tot impact onderneming willen maken.

3.5.4 In 2023 zetten wij in op het bevorderen van lokaal aanbesteden door een hogere waarde toe te kennen aan ondernemers die maatschappelijk verantwoord ondernemen.

4. De Veluwe: een vitaal landelijk gebied met robuuste natuur en landschap, duurzame landbouw en kwalitatief duurzaam recreatie en toerisme

4.1 We versterken onze Veluwse natuur. Apeldoorn is de hoofdstad van de Veluwe

4.1.1 In 2023 zetten we in op verdere realisatie van de hoofdgroenstructuur (Klimaatrobuuste Groene Mal) inclusief vernattingsmaatregelen

4.1.2 We voeren in 2023 de recreatiezoneringsmaatregelen voor ons eigen grondgebied (Berg en Bos) uit

4.2 We werken samen aan verduurzamen van de landbouw in Apeldoorn	4.2.1 We stimuleren de transitie naar duurzame landbouw/kringlooplandbouw, onder meer door investeringen in samenwerkingsverbanden van onderop.
4.3 We werken aan excellente gastvrijheid, beleving en kwalitatief duurzaam toerisme	4.3.1 We laden in 2023 onze Veluwe belevingsgebieden met erfgoed aanbod (zie ook programma 8)
	4.3.2 We stellen een Masterplan Bestemmingsmanagement op en starten met de uitvoering ervan
	4.3.3 We geven in 2023 invulling aan duurzame mobiliteit/ontvangstlocaties (realisatie 3 hubs) op de Veluwe
	4.3.4 In 2023 ronden we de aanleg van het recreatieve routenetwerk af (fietsen, wandelen, ruiter en MTB)
	4.3.5 We geven in 2023 onder meer via VisitVeluwe regionaal collectief invulling aan bestemmingsmanagement op de Veluwe
4.4 We zetten in op Vitale Vakantieparken	4.4.1 In 2023 hebben we de informatie
	4.4.2 In 2023 werken we gebiedsgericht aan Vitale Vakantieparken in Beekbergen Zuidwest
	4.4.3 In 2023 werken we met 10 vakantieparken aan een parkplan.
	4.4.4 We handhaven in 2023 op strijdig ruimtegebruik op tenminste twee vakantieparken.
4.5 Vitaal en leefbaar Uddel 2040	4.5.1 We doorlopen een gebiedsproces om te komen tot een integrale gebiedsvisie Uddel met gezamenlijke ambities voor een vitaal en leefbaar Uddel.
	4.5.2 We geven uitvoering aan Living Lab Uddel Elspeet
5. De gemeente draagt via haar publiekrechtelijke rol bij aan de ruimtelijke ontwikkeling van Apeldoorn.	5.1 Initiatieven en plannen vlot en vakkundig behandelen, zodat kansrijke initiatieven en plannen gerealiseerd kunnen worden.
	5.1.1 Vergunningaanvragen worden binnen de wettelijke termijn behandeld.

5.1.2 Beoordelen van initiatieven en plannen zodanig dat het proces en de termijnen helder zijn voor de initiatiefnemer. En dat binnen de afgesproken termijn het initiatief of plan beoordeeld is.

5.1.3 Beoordeling van plannen en initiatieven (vooralsnog) per 1 januari 2023 conform de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging.

5.2 Preventie, toezicht en handhaving draagt bij aan naleven van de regels.

5.2.1 Uitvoeringsplan PTH opstellen, gebaseerd op de PTH-visie

5.2.2 Preventie, toezicht en handhaving (vooralsnog) per 1 januari 2023 conform de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging

Programma 9 Door! met de buitenstad

Portefeuillehouder(s): P.C.J. Messerschmidt, J. Joon, D.S. Huizer, H. van den Berge

Ambitie van het programma

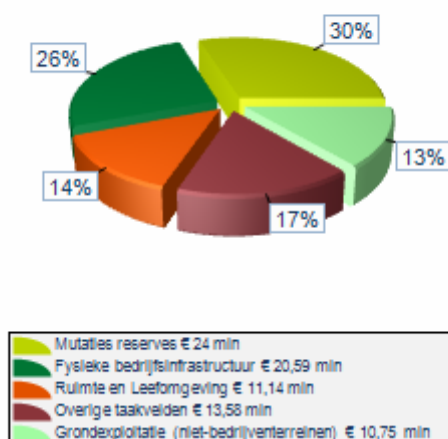
Een veilige en gezonde leefomgeving en een sterke economie. Dit doen we zodat het voor iedereen in onze gemeente fijn wonen en werken is en bezoekers zich welkom voelen. Hiervoor werken we aan een fijne woonomgeving waar de natuur van de Veluwe nooit ver weg is en iedereen een passende en betaalbare woning kan vinden. Ook laten we de Apeldoornse economie meegroeien met de stad om zo een bijdrage te leveren aan de beschikbaarheid van een baan voor onze inwoners..

Speerpunten van beleid

Om deze ambities waar te maken hebben we in de omgevingsvisie vier samenhangende opgaven geformuleerd waarmee Apeldoorn de toekomst tegemoet gaat en nóg aantrekkelijker wil worden. Zo gaan we 'stadmaken', vitale dorpen en buitengebied realiseren en werken aan het versterken van ons fysieke en sociale fundament. Voor programma 9 betekent dit dat wij ons de komende jaren gaan inzetten op de volgende speerpunten:

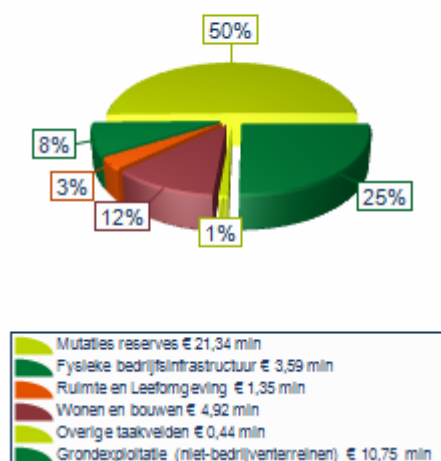
- We zetten stevig in op het toevoegen van woningen voor iedereen, van starters tot mensen die zoeken naar een levensloopbestendige woningen, in het bestaande stedelijke gebied en een nieuwe uitleglocatie.
- We verder gaan met het transformeren van bestaande wijken naar kindvriendelijk, duurzame en slimme woongebieden.
- Creëren we een aantrekkelijk vestigingsklimaat en voldoende bedrijfsruimte door hoogwaardige nieuwe werkgebieden te realiseren en bestaande werkgebieden op te knappen, te verduurzamen en waar mogelijk te intensiveren.
- Zetten we stevig in op een vitaal landelijke gebied door integraal en gebiedsgericht natuur en landschap te versterken en onze landbouw- en recreatieve sector in een goede balans met natuur en landschap te verduurzamen.

Uitgavenverdeling binnen programma

Totaal lasten
€ 80,06 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

Totaal baten
€ 42,39 mln

Hoofddoelstelling 1. Stadmaken op de Veluwe

We transformeren het BSK-gebied naar een levendig stadsmilieu met een mix aan functies. We voegen een nieuw en aantrekkelijk woon en werkgebied toe. We zetten in op meer stedelijkheid dan we in Apeldoorn gewend zijn. Maar wel stedelijkheid met Apeldoornse kwaliteit en passend bij het Apeldoornse karakter, door bijvoorbeeld groen toe te voegen, en goede openbare ruimte te maken. En door aan te sluiten op en gebruik te maken van bestaande bebouwing. Het bestaat uit drie deelgebieden die ieder met haar eigen profiel het Stadspark inkleuren.

Doelstelling 1.1 De opgave van de Omgevingsvisie is om in het BSK-gebied de komende jaren circa 5.000 woningen toe te voegen met daarnaast ruimte voor commerciële, culturele en maatschappelijke publieksfuncties

Een belangrijke doelstelling van Stadmaken is woningen realiseren. Zodat Apeldoorn kan doorgroeien naar minimaal 180.000 inwoners in 2040. Maar Stadmaken is veel meer dan dat. Onze ambitie is dat het BSK gebied een levendig stadsmilieu wordt. Dit vraagt het toevoegen van commerciële, culturele en maatschappelijke publieksfuncties.

PRESTATIE

1.1.1 Wordt het uitvoeringsprogramma Stadmaken op de Veluwe begin 2023 geactualiseerd (rollende agenda) en met het bestuur gedeeld

1.1.2 Is aan het bestuur een meerjarige investeringsagenda (BROA) voorgelegd zodat er inzicht ontstaat en dekking kan worden georganiseerd

1.1.3 Is aan het bestuur een meerjarige strategische verwervingsagenda voorgelegd zodat er inzicht ontstaat en dekking kan worden georganiseerd.

NIEUWE ONTWIKKELING

Programmabureau en IPOR

De raad heeft het visiedocument Apeldoorn 2040 en de Omgevingsvisie vastgesteld. Om die visie uit te kunnen voeren is o.a. een uitvoeringsstrategie opgesteld voor Stadmaken op de Veluwe, waarbij zowel incidentele als structurele middelen nodig zijn. In dit format zijn aanvullende incidentele middelen opgenomen. We hebben in een eerder stadium gecalculerd dat we circa 6 jaar een programmabureau en IPOR-gelden nodig hebben. Bij de MPB 2022-2025 zijn vanuit de Algemene Reserve voor de eerste 4 jaar middelen in de BROA gestort. Met dit voorstel willen nog voor 2 jaar middelen in de BROA storten, zodat het programmabureau en de IPOR-gelden voor de volledige 6 jaar zijn gereserveerd.

Benodigd budget: Storting in de BROA van € 5 miljoen tbv de jaren 2026 en 2027.

Stadmaken op de Veluwe

Om het programma Stadmaken op de Veluwe uit te voeren zijn er naast het programmabureau en de IPOR-gelden ook middelen nodig om te investeren in de stad. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het vergroenen van de binnenstad, aanleg van de openbare ruimte bij woningbouw, het oplossen van parkeerproblematiek en mobiliteit bij het toevoegen van extra woningen in de het BSK-gebied, etc. Dit voorstel is exclusief de mobiliteit buiten het BSK-gebied, bedrijventerreinen en energie.

Benodigd budget: De benodigde investeringsruimte 2023-2026 wordt ingeschat op circa € 100 mln. Als dekking voor deze investering is een stelpost kapitaallasten op programma 1 opgenomen. Bij kredietvoorstellen aan uw raad zal deze stelpost kapitaallasten als dekking worden voorgesteld.

Doelstelling 1.2 Binnenstad waar bewoners, bezoekers en ondernemers zich welkom voelen.

We willen de binnenstad groener maken en verdichten met woningen. Door binnenhoven aan te pakken en parkeerplaatsen te laten verkleuren. Ook worden winkelpanden omgezet naar woon- en/of werkruimtes of andere functies. De binnenstad wordt een ontmoetingsplek, die alle dagen van de week leeft en waar iets te beleven valt.

PRESTATIE

1.2.1 Is een kredietaanvraag voor de uitvoering van fase 1 Griftpark (herinrichting Kalverstraat) bestuurlijk voorgelegd

1.2.2 Is het project plein van de Stad met de realisatie van de Markthal opgeleverd

1.2.3 Worden de projecten Pasplein en Caterplein afgerond

1.2.4 Is het participatietraject van de eerste prioritaire projecten afgerond

Doelstelling 1.3 De Spoorzone als lerend district

Spoorzone transformeren tot een stedelijk milieu waar het onderwijs van de toekomst, innovatieve bedrijvigheid, slimme mobiliteit en stedelijk wonen samenkomen. Inzet op "human capital". We waarderen en stimuleren ieders kennis en talenten door hier een prettige leefomgeving en een sterk vestigingsklimaat te creëren. De spoorzone is het Lerend District van Apeldoorn. Door meer bewoners, bezoekers, studenten en werkenden versterken we de knooppuntfunctie van het centraal station.

PRESTATIE

1.3.1 ruimtelijke procedures voor de eerste woningbouwplannen in Kayersmolen Noord, Veldhuis en Herzberger Parc gestart

1.3.2 Ontwikkelplan op hoofdlijnen en investeringsagenda voor stationsomgeving opgesteld

Doelstelling 1.4. Kanaalzone, Royaal wonen, maken en beleven.

De Kanaalzone ontwikkelen als aantrekkelijk gebied met een mix aan stedelijke functies en diverse sociale en culturele activiteiten. Met grote en kleine gebouwen, met groene tuinen, gevels en daken, met stoere nieuwbouw en hergebruik van bestaande hallen en oude panden.

PRESTATIE

1.4.1 Ruimtelijke procedure voor Cascade gestart

1.4.2 SOK met geselecteerde partner Zwitsal gesloten

1.4.3 Start aanbestedingsprocedure Zwembad

Hoofddoelstelling **2. Aantrekkelijk en duurzaam woonklimaat voor iedereen in elke levensfase**

De woningmarkt is oververhit. Veel mensen zijn op zoek naar een woning die past bij hun levensfase en portemonnee. Apeldoorn groeit naar meer dan 180.000 inwoners in 2040, voor wie we aantrekkelijke woonmilieus willen realiseren.

We zorgen voor heldere kaders in ons woonbeleid, zodat in programma's en projecten gestuurd kan worden op het realiseren van de juiste woningen: in aantal, in kwaliteit en in betaalbaarheid. Daarvoor baseren we ons op ontwikkelingen in de woningmarkt en demografische ontwikkelingen. We sluiten aan bij de nationale kaders en bij de kaders van de gemeente Apeldoorn: de omgevingsvisie, de kadernota maatschappelijke ontwikkeling en de warmtetransitievisie.

Doelstelling **2.1. Voldoende en gevarieerde nieuwbouw**

Sturen op uitvoering van het programma woningbouw 2030. Dat betekent: voldoende woningen, voor diverse doelgroepen, in diverse prijsklassen. We hebben speciale aandacht voor woningen voor ouderen, starters, flexwonen en standplaatsen voor woonwagenbewoners en kermisexploitanten.

PRESTATIE

2.1.1. We vullen ons woningbouwprogramma met 7.950 woningen voor de periode 2020-2030 en sturen daarbij op minimaal 50% betaalbare woningen in het goedkope en middeldure prijssegment om tegemoet te komen aan de vraag van lage en middeninkomens.

2.1.2 Inzetten op vergroten van de harde plancapaciteit en aanjagen van de woningbouw

2.1.3 We maken een nieuwe Woonvisie.

2.1.4 Programma woningbouw verdiepen op gewenste kwaliteiten voor de verschillende doelgroepen.

2.1.5 We starten met de realisatie van extra standplaatsen voor woonwagenbewoners en kermisexploitanten om te zorgen dat er in de komende jaren 115 koop-standplaatsen bijkomen.

2.1.6 Uitvoeren lopende prestatieafspraken (2022-2023) met de woningcorporaties, die zich richten op nieuwbouw, vitale wijken, verduurzaming en betaalbaarheid. De corporaties doen de gemeente in 2022 een bod voor aanpassing van de prestatieafspraken.

2.1.7 In 2023 maken we nieuwe prestatieafspraken op basis van de nieuwe woonvisie en omgevingsvisie. Inclusief de ambities mbt natuur inclusief bouwen, energiereductie en tempo van toevoegen van sociale huurwoningen.

Doelstelling 2.2 Nieuwe beleidskaders Wonen

Nieuwe nationale en gemeentelijke kaders en ontwikkelingen zijn aanleiding om de kaders rondom het woonbeleid te vernieuwen.

PRESTATIE

2.2.1 In 2023 wordt de nieuwe Woonvisie vastgesteld in de raad, waarin ook onderzoek naar/aandacht voor maatregelen om de woningmarkt vlot te trekken, zoals urgentieregelingen, zelfbewoningsplicht, doorstroombevordering en wonen en zorg.

2.2.2 Doorstroom stimuleren door middel van het ontwikkelen van instrumenten.

2.2.3 Afwegingskader woningbouw als onderdeel van het afwegingskader van de omgevingsvisie

Doelstelling 2.3 Leefbare wijken

We willen zorgen voor leefbare en toekomstbestendige wijken die een prettige woonomgeving bieden aan onze inwoners. We richten onze aandacht daarbij met name op de meest kwetsbare wijken, waar de leefbaarheid het meest onder druk staat. In wijken met veel corporatiebezit is dit in toenemende mate het geval. We werken hierin samen met onze ketenpartners.

PRESTATIE

2.3.1. We streven naar een differentiatie van woningen in de wijken. Via de vitaliteitsagenda's en (als dat aan de orde is) gebiedsaanpakken sturen we daar op.

NIEUWE ONTWIKKELING

Verkabeling hoogspanning Woudhuis-Osseveld

Net als in Apeldoorn Zuid (2014-2015) en in De Maten, willen we ook rondom de hoogspanningslijn door Woudhuis en Osseveld onrust en zorgen van bewoners wegnemen op gezondheidsgebied ten gevolge van elektromagnetische straling door magneetvelden. We maken hierbij gebruik van de aanwijzing van de Minister van EZ om op grond van artikel 22a van de Elektriciteitswet en de Algemene Maatregel van Bestuur 359, tussen mast 209 en 215 de hoogspanningslijn ondergronds te brengen. Hiervoor is € 3,3 miljoen opgenomen als extra storting in de reserve.

Hierbij wordt onderzocht of verlenging van deze verkabeling mogelijk is voor Zuidbroek om tot een optimalisatie van gronduitgifte voor woningbouw te komen. Deze eventuele verlening valt niet onder artikel 22a van de Elektriciteitswet en de Algemene Maatregel van Bestuur 359, maar in samenhang met de verkabeling tot mast 215, is er naar verwachting een nader te bepalen synergievoordeel op plan- en realisatiekosten, ambtelijke inzet en planning en prioritering bij de netbeheerder TenneT. De kosten van deze verlenging zijn nog niet in te schatten en zijn daarom nog niet begroot.

Benodigd budget: Storting in de bestemmingsreserve van € 3,3 miljoen in 2024.

Doelstelling 2.4 Wonen voor aandachtsgroepen

Voor sommige mensen geldt dat ze minder kans hebben op het vinden van een passende woning op de reguliere woningmarkt. Bijvoorbeeld omdat ze niet alleen een woning zoeken, maar ook ondersteuning nodig hebben. Tot de aandachtsgroepen rekenen wij dak- en thuisloze mensen, mensen die uit een ggz-instelling komen, statushouders of mensen met een sociale of medische urgentie.

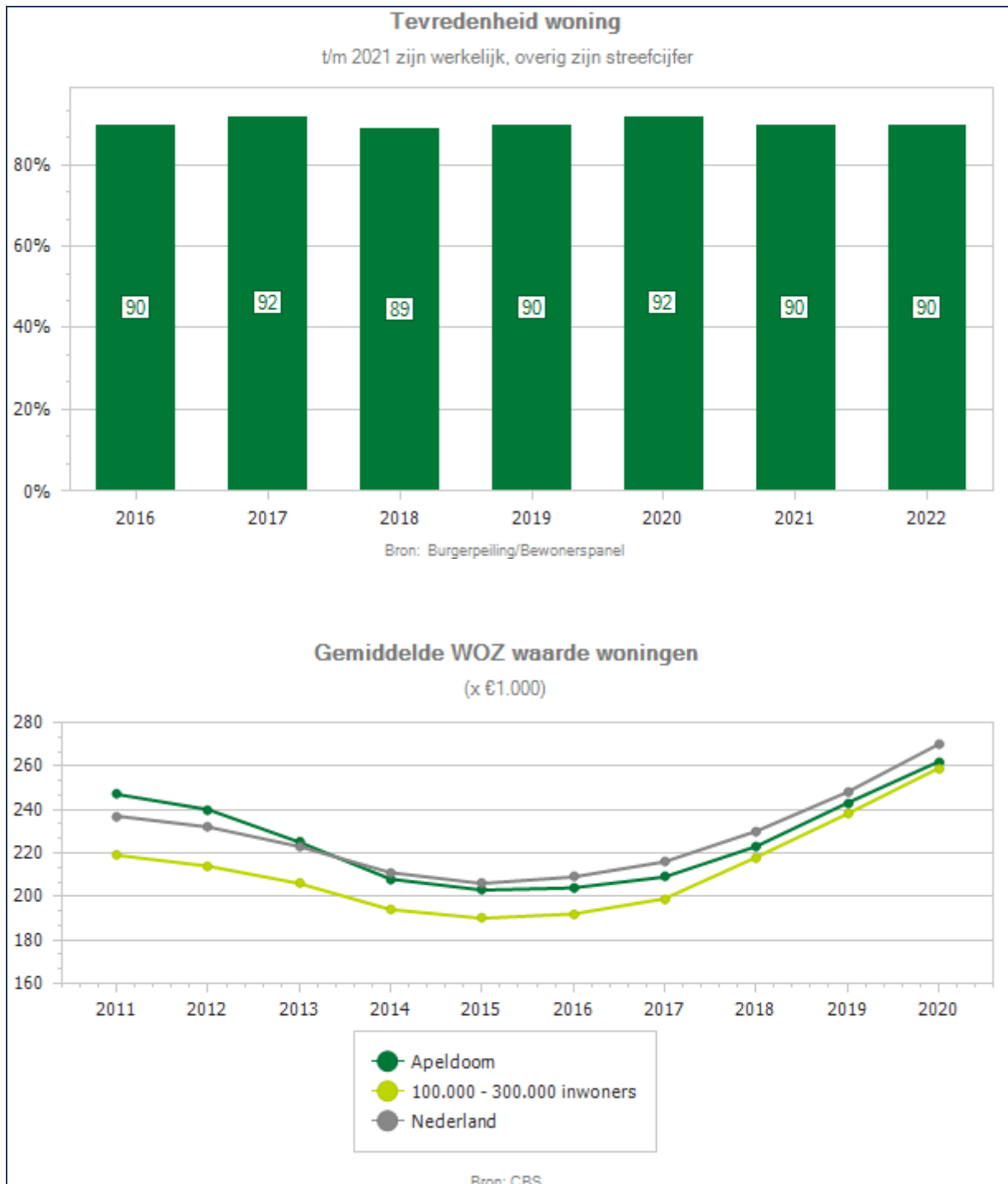
PRESTATIE

2.4.1. We sturen op het opnemen van voldoende geschikte woningen voor de aandachtsgroepen in het woonprogramma en de projecten.

2.4.2. Oplevering Short Stay Facility in 2023 met 30 wooneenheden om spoedzoekers tijdelijk onderdak te bieden en dakloosheid te voorkomen. Dit doen we samen met Ons Huis

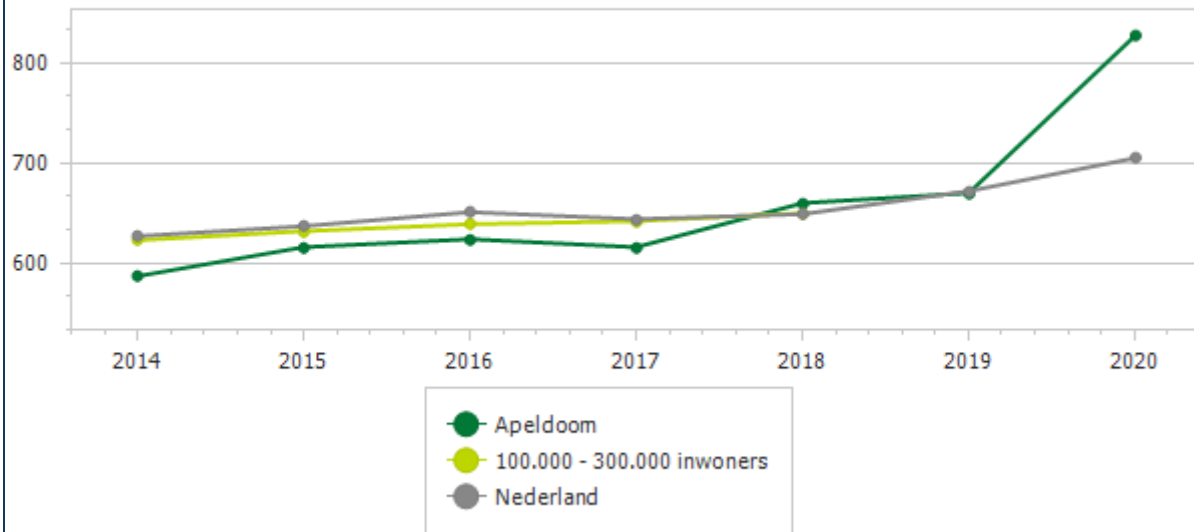
2.4.3. We realiseren negen Skaeve Huse en een beheerderswoning voor kwetsbare bewoners die een prikkelarme omgeving nodig hebben. We doen dit samen met De Woonmensen

Effectindicatoren

Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

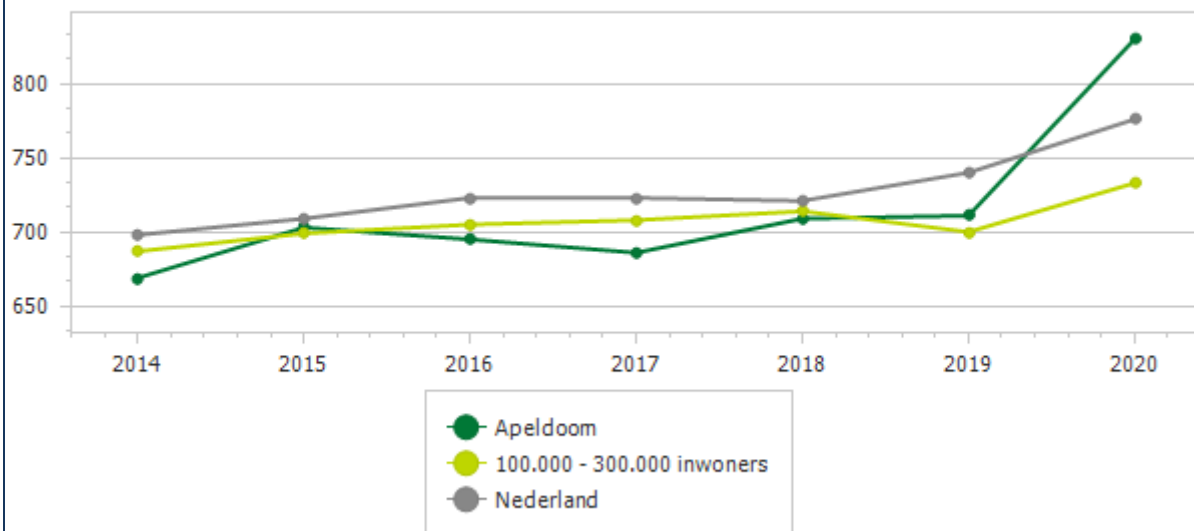
(in euro's)

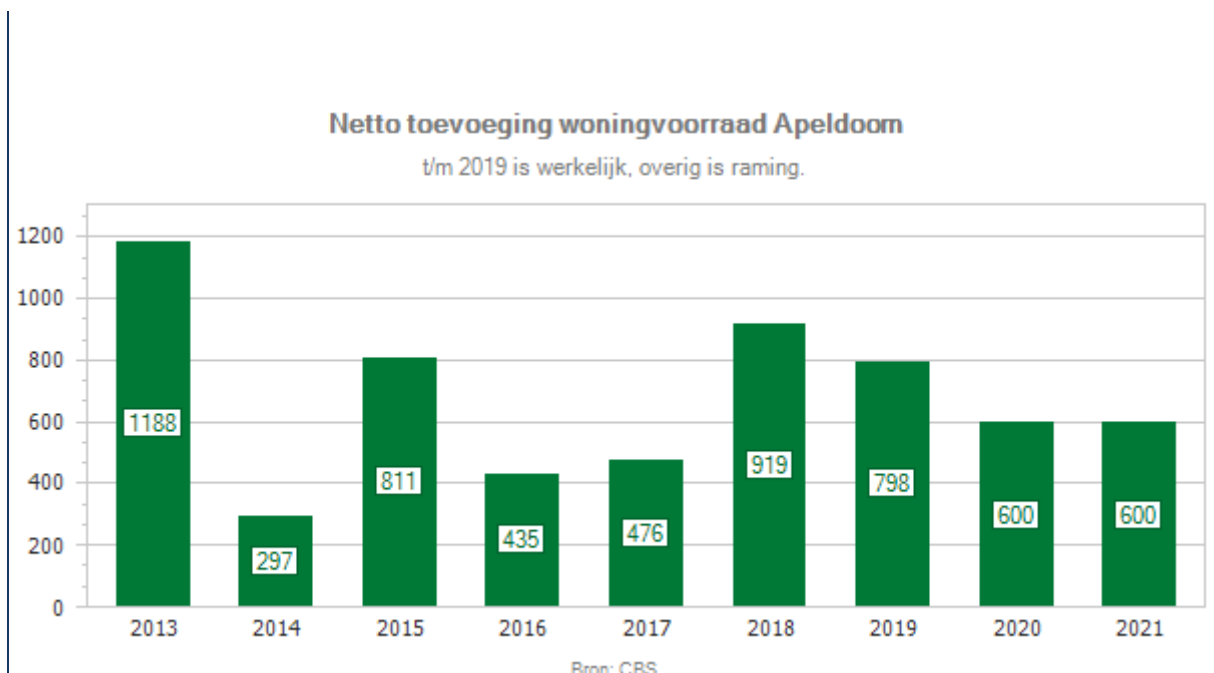
Bron: COELO

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

(in euro's)

Bron: COELO

Trendanalyse

Gemeentelijke woonlasten een- en meerpersoonshuishoudens

In 2020 waren de woonlasten in Apeldoorn hoger dan gemiddeld als gevolg van de tariefverhogingen van OZB en afval in 2020, ca 11%.

De woonlasten van een éénpersoonshuishouden in Apeldoorn in 2020 zijn lager dan die van de gemeenten Nijmegen en Arnhem maar iets hoger dan die van Ede, Amersfoort en Zwolle. De totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in Apeldoorn zijn in 2020 hoger dan de woonlasten in Ede, Amersfoort en Zwolle en aanzienlijk lager dan de woonlasten van Nijmegen en Arnhem.

De bedragen zijn overgenomen uit de COELO Atlas van de lokale lasten 2020 en betreffen gemiddelden.

Per 2021 worden de gemeentelijke belastingen met niet meer dan inflatie verhoogd. Dit leidt er toe, dat onze woonlasten in 2021 op het niveau van het landelijk gemiddelde zullen uitkomen.

Gemiddelde WOZ waarde woningen

WOZ waarde stijgt in Apeldoorn mee met de landelijke stijging.

Netto toevoeging woningvoorraad

Voor 2019 gaat het om 798 netto toevoegingen (definitieve BAG cijfers). Voor 2020 en 2021 is de schatting 600 woningen.

Tevredenheid woning

De woningtevredenheid blijft op het door ons gewenste niveau.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Woonagenda	31-12-2021
Structuurvisie	31-12-2020

Hoofddoelstelling 3. De veerkrachtige Apeldoornse economie is toekomstbestendig

Apeldoorn heeft een breed economisch profiel, gedragen door het midden- en kleinbedrijf met daarnaast een aantal grote, vaak publieke, instellingen. De economie verandert snel en ingrijpend. Naast de grote verandering is er ook een kentering in denken. Het draait niet om alleen economische groei, maar ook om brede welvaart (Arbeid & Inkomen) zoals opgenomen in onze Economische Koers 2040. Bedrijven en ondernemers bereiden zich voor op de megatrends die onze economie en samenleving ingrijpend veranderen, zoals technologische vernieuwing, zorg om het milieu, vergrijzing en de versnellende verstedelijking. Ook kennen we grote opgaven op het gebied van arbeidsmarkt, energietransitie, klimaat, biodiversiteit en werklocaties.

Samen met het bedrijfsleven en onderwijs werken we aan een veerkrachtige en impactvolle economie. Om dit te bereiken bieden we de juiste voorwaarden voor ondernemend Apeldoorn om in te spelen op economische en maatschappelijk ontwikkelingen en creëren we ruimte voor bedrijvigheid, werkgelegenheid en groei. We richten ons in 2023 op de volgende speerpunten in lijn met ons Programma de Ondernemende Stad (2019):

- Om de bestaande economie en de groei van de Apeldoornse economie te faciliteren is ruimte nodig. In overeenstemming met de Omgevingsvisie bieden we deze ruimte op onze bestaande bedrijventerreinen en zetten we in op de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen (Kieveen, Ecofactorij II & Ecofactorij III/ De Kar). Prioriteit is om de huidige voorraad bedrijventerrein toekomstbestendig te maken en te houden en waar mogelijk een intensiveringsslag te realiseren. Daar zetten we vol op in met verschillende projecten. Evenals de ontwikkeling van de nieuwe terreinen Kieveen en Ecofactorij II. Door de stikstofopgave is de ontwikkeling van nieuwe terreinen in algemene zin complexer geworden. Daarom werken we aan een actualisatie van de Strategie Werklocaties (2019) tot een Programma Werklocaties dat kan meebewegen met actuele ontwikkelingen en waarmee ruimte voor ondernemen is geborgd zodat het aantal arbeidsplaatsen meegroeit met de toename van het aantal inwoners.
- We bouwen aan een inclusieve en toekomstbestendige arbeidsmarkt, toegankelijk en met gelijke kansen voor iedereen zoals beschreven in de kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling. Met voldoende vakmensen om te voorzien in de vraag naar zorg en die uitvoering kunnen geven aan de energietransitie.
- Om een stimulans te geven aan de kansrijke thema's veiligheid, circulaire economie en innovatie stimuleren we de groeikracht van ons midden- en kleinbedrijf, faciliteren en bevorderen we de netwerkkracht, investeren we in fysieke broedplaatsen en bieden we ruimte voor het experiment.
- We ondersteunen ondernemers die maatschappelijk betekenisvol willen zijn. Met het actieprogramma Impact Ondernemen stimuleren en faciliteren we ondernemers die zich voorbereiden op de transitie naar de Brede Welvaartseconomie, waarin naast financiële gezondheid ook duurzaamheid, circulariteit en maatschappelijke verantwoordelijkheid belangrijke randvoorwaarden zijn.

Doelstelling 3.1 Economische koers

De economie van de toekomst is fundamenteel anders dan die van vandaag. Stilstaan is geen optie. Met de economische koers slaan we het groeipad in naar 2040. Naar een gemeente die zijn eigen toekomst creëert en tegen een stootje kan. Samen met onze economische partners, vertegenwoordigd in een krachtige netwerkstructuur, werken we aan een veerkrachtige en toekomstbestendige economie met een bijbehorend Uitvoeringsprogramma. Waarin we groeikansen voor het bedrijfsleven creëren, kunnen anticiperen op de economische en maatschappelijke opgaven en bouwen we aan een impactvolle economie die bijdraagt aan de brede welvaart en welzijn van onze gemeente.

PRESTATIE

3.1.1 We maken een doorvertaling van de economische koers naar een uitvoeringsprogramma samen met economische partners.

3.1.2 In 2023 investeren we in ons actieve relatiemanagement als backbone van ons economisch beleid.

3.1.3 We bouwen in 2023 aan een krachtige netwerkstructuur waarin ondernemers, onderwijs en overheid samenwerken aan de opgaven van Apeldoorn.

Doelstelling 3.2 We geven de groei van de Apeldoornse economie ruimte op bestaande plekken en breiden fors uit

Belangrijke randvoorwaarde in onze economische ambities is de beschikbaarheid van voldoende en toekomstbestendige locaties voor werken, wonen en leven. We willen de vestigingsbehoefte van ondernemers accommoderen. In Apeldoorn is op de bestaande bedrijventerreinen nauwelijks bedrijfsruimte te vinden. De vraag naar fysieke ruimte is echter onverminderd aanwezig. We streven daarom naar de uitgifte van nieuwe terreinen, revitalisering van bestaande terreinen en stimuleren de realisatie van innovatie werklocaties.

PRESTATIE

3.2.1 We actualiseren de Strategie Werklocaties (2019) tot een Programma Werklocaties dat kan meebewegen met actuele ontwikkelingen.

Insteek bij het Programma Werklocaties is dat het kan meebewegen met actuele ontwikkelingen en waarmee ruimte voor ondernemen is geborgd zodat het aantal arbeidsplaatsen meegroeit met de toename van het aantal inwoners. Een van de ontwikkelingen is het beleid van hogere overheden zoals het NPLG en de uitwerking daarvan.

3.2.2 We onderzoeken hoe we de groei van Apeldoorn en de groei van werkgelegenheid gelijk op kunnen laten gaan (voor stad incl. de dorpen).

Op de bestaande bedrijventerreinen is vrijwel geen kavel meer beschikbaar. Met deze ontwikkeling willen we de (regionale) behoefte aan bedrijfskavels opvangen.

3.2.3 We geven de bestaande economie en de groei van de Apeldoornse economie ruimte op bestaande plekken en breiden uit.

Om de bestaande economie en de groei van de Apeldoornse economie te faciliteren:

- zetten we in op het behoud van een goede mix aan milieucategorieën
- onderzoeken we of we lokale ondernemers met voorrang groeimogelijkheden kunnen bieden op nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen.

3.2.4 Op de bestaande terreinen bekijken we mogelijkheden voor intensivering (ruimtewinst). En gaan we in 2023 door met het toekomstbestendig maken van onze bestaande werklocaties (o.a. via de RegioDeal).

Onze bestaande voorraad bedrijventerreinen is essentieel. Daarom bekijken we mogelijkheden voor intensivering (ruimtewinst). En gaan we in 2023 door met het toekomstbestendig maken van onze bestaande werklocaties (o.a. via de RegioDeal). Opgaven zijn het vergroenen van de bedrijventerreinen - klimaatadaptatie - verhogen van de biodiversiteit - camerabeveiliging - verhogen organisatiegraad - toekomstbestendig energienetwerk/ stimuleren dat (bedrijven)terreinen zelfvoorzienend te worden, bijvoorbeeld via smart grids.

3.2.5 Naast Ecofactorij II en Kieveen onderzoeken we de aanleg van nieuwe terreinen zoals Ecofactorij III/ De Kar. Hier speelt het NPLG en de uitwerking ervan een rol.

3.2.6 We versterken de economische ontwikkeling in het BSK gebied. We zetten daarbij stevig in op de spoorzone als belangrijke werklocatie (+50.000 m2 kantoren), onder andere door de ontwikkeling van een campus.

Zo is er bijvoorbeeld bij startende bedrijven meer vraag naar flexibele kantoorconcepten en locaties waar innovatie wordt gestimuleerd.

3.2.7 In de binnenstad blijven we inzetten op het verminderen van de leegstand. Dat doen we onder andere door aan de slag te gaan met de motie 'doorbouwen op succesvolle functieverandering'

NIEUWE ONTWIKKELING

Bedrijventerreinen BROA

Onze voorraad gronden voor bedrijven is naar verwachting in 2024 zo goed als uitverkocht. Na 2024 resteren er nog enkel kavels met een zeer beperkt aantal m². Bedrijven hebben nu al steeds vaker moeite om een passende bedrijfskavel te kunnen vinden. Daarnaast is er noodzaak om bedrijven te verplaatsen om ruimte te maken voor woningbouw. Om dit mogelijk te maken is er behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen.

In het coalitieakkoord van 2022 heeft het college vastgelegd te willen werken aan de uitbreiding van onze bedrijventerreinen, te beginnen met de ontwikkeling van Ecofactorij 2 en daarna Ecofactorij 3. Op deze locaties kunnen bedrijven landen die elders in de stad geen passende kavel meer kunnen vinden. Om deze ontwikkeling daadwerkelijk te kunnen starten, wordt hiervoor besluitvorming voor college en raad voorbereid.

Concreet betekent dit dat er de komende jaren financiële middelen vrij gemaakt moeten worden om de bedrijventerreinen te kunnen ontwikkelen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de kosten voor de baat uitgaan. Concreet betekent dit dat er tot en met 2027 investeringen worden gedaan. In 2028 kunnen voor het eerst de vruchten worden geplukt van de investeringen, dan pas kunnen de gronden daadwerkelijk uitgegeven worden.

Ecofactorij 2

Wanneer we in 2023 een grondexploitatie openen verwachten we een negatieve grondexploitatie van € 17 mln., dit is inclusief de ontsluiting (de ondertunneling van het spoor). De regelgeving schrijft voor dat we dit verlies gelijk nemen of in een voorziening reserveren.

Ecofactorij 3

- Voorbereidingsbudget: € 0,4 miljoen (zit in IPOR, BROA)
- Planontwikkeling en diverse onderzoeken: € 2,0 miljoen (extra reservering)

Benodigd budget: 2023: € 17 miljoen, 2026: € 2 miljoen

Relatiemanagement agrarische sector

Op 15 juli 2022 is de startnotitie 'toekomst van de Apeldoornse veehouderij' besproken in de PMA. De startnotitie is een antwoord op een motie van de gemeenteraad, over stimuleren natuur inclusieve kringloopveehouderij. Met de raad is gesproken over allerlei instrumenten die we als gemeente kunnen inzetten om de transitie te stimuleren. Eén van de instrumenten is het aanstellen van de relatiemanager landbouw/agrarische sector. Dit is aangewezen als een effectieve maatregel om invulling te geven aan de kadernota en daarbij de invulling aan de landbouwtransitie.

De relatiemanager heeft een prominente rol voor functieveranderingsbeleid, stikstof en de landbouwtransitie. De relatiemanager wordt ingezet als tussenpersoon tussen de agrarische sector en de gemeente. De landbouwtransitie is omvangrijk en de noodzaak wordt vooral ingegeven door stikstof/gevolgen voor de natuur/milieu, Daarnaast hebben boeren de behoefte aan een contactpersoon en betere begeleiding om de transitie te realiseren.

Benodigd budget: Structureel € 91.000

Strategisch relatiemanagement economie

Wij versterken het strategisch relatiemanagement naar de (grote) ondernemingen en instellingen in Apeldoorn en daarbuiten. Het programma "De Ondernemende Stad" richt zich op het versterken van bedrijvigheid en het creëren van nieuwe bedrijvigheid. Daartoe is het belangrijk dat Apeldoorn zich strategisch richt op de verbinding van de belangrijke partners in Apeldoorn en het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid van buiten Apeldoorn.

In de diverse ambitiedocumenten van de gemeente is groei van Apeldoorn het centrale thema. Groei betekent ook actief investeren in onze economie, bedrijvigheid en werkgelegenheid. Daarom willen we de extra inzet in strategisch relatiemanagement voortzetten. Gericht op de besluitmakers van onze (toekomstige) partners. Juist nu gaat het om de samenwerking met bedrijven, van MKB tot landelijke trekkers, die bijdragen aan de noodzakelijke vernieuwing en opgaven als digitalisering, energietransitie en circulaire economie. Niet alleen in Apeldoorn, maar ook in ons Daily Urban System en mogelijk verder daarbuiten.

In de MPB 2022-2025 is incidenteel voor 2022 en 2023 budget beschikbaar gesteld, wij stellen voor dit voort te zetten vanaf 2024.

Benodigd budget: Vanaf 2024, structureel € 162.000

Veldhuisontwikkeling/Campus Apeldoorn

Het college heeft de ambitie om de Veldhuislocatie nieuw leven in te blazen. Dit was ooit een levendige plek maar met het vertrek van de oude industrie is dit stukje stad stiller geworden. Gelukkig heeft de recente komst van de Fotovakschool, Wittenborg en hogeschool Saxion voor nieuw leven gezorgd. Nu staan we aan de vooravond om door te pakken in dit gebied. Het aanwezige onderwijs biedt een kans om dit gebied te ontwikkelen als een creatieve en lerende omgeving. Als het aan college ligt, komt straks het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering prominent in deze omgeving te staan en willen wij de omgeving verder uitbreiden met studentenhuisvesting, creatieve- en innovatieve ondernemen, horeca en sportfaciliteiten. Ontmoeten staat centraal in deze omgeving. Ook willen we het onderwijsprogramma van bestaande en mogelijk nieuwe onderwijsaanbieders verder uitbreiden. Wij willen kansen benutten als deze zich voordoen. Dit is straks de plek waar innovaties in het veiligheidsdomein gaan plaats vinden en grote conferenties plaatsvinden. Op die manier kan het profiel van het stationsgebied zich ontwikkelen tot een lerende- en ondernemende omgeving met aan beide zijde van het Centraal Station zichtbaar beroepsonderwijs. Om deze ambitie te realiseren zijn aanloopkosten nodig voor zowel programmaontwikkeling als voor de accommodaties. Hiervoor wordt een extra bedrag van € 2 miljoen opgenomen in de reserve Hoger Onderwijs.

Benodigd budget: Eenmalig € 2 miljoen in 2024.

Doelstelling 3.3 Meer talent aantrekken, binden en boeien

Het aantal banen en vestigingen zijn de afgelopen jaren gegroeid. Met 103.950 banen is Apeldoorn de regionale banenmotor. De werkgelegenheid groeit in de zorg, techniek en maakindustrie en transport & logistiek. Tegelijkertijd is de vraag naar geschikt personeel het grootst voor een aantal beroepen in de techniek, administratie, transport en logistiek, dienstverlening, zorg en IT. We hebben te maken met een (zeer) krappe arbeidsmarkt en met grote economische en maatschappelijke opgaven waarvan de realisatie in het gedrang komt door een tekort aan (gekwalificeerd) uitvoerend vermogen. Het is zaak om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verstevigen, de mismatch te verkleinen en de (zij) instroom te bevorderen in de sectoren als zorg en techniek zodat we talenten kunnen aantrekken, binden en boeien.

PRESTATIE

3.3.1 In 2023 stimuleren en faciliteren we initiatieven die een brug slaan tussen onderwijs, arbeidsmarkt en ondernemerschap die onder andere de mismatch op de arbeidsmarkt verkleinen, zoals het Ontwikkelfonds Cleantech Regio.

Onder topsectoren verstaan we de maakindustrie, zorg, IT, toerisme en transport & logistiek.

3.3.2 In 2023 organiseren we samen met onze economische partners in de sectoren techniek en zorg gezamenlijke activiteiten om de (zij)instroom en het anders organiseren van werken te bevorderen.

3.3.3 We continueren onze regionale inzet op het thema Human Capital, en geven uitvoering aan de regionale Uitvoeringsagenda 2.0 (Cleantech Regio).

3.3.4 Binnen NewTechPark ontwikkelen voor elke doelgroep (van PO, VO, MBO, HBO/ WO, zijinstromers en vakmensen) activiteiten en programma's om levenslang te ontwikkelen en innoveren in de Techniek.

NIEUWE ONTWIKKELING

NewTechpark

De samenwerking tussen Onderwijs overheid en ondernemers is essentieel om een goede economische structuur neer te zetten. Dat doen we in Apeldoorn lokaal en regionaal en in brede economische context. Met natuurlijk specifieke aandacht voor het stevige profiel van MKB, maakindustrie en (digitale) veiligheid die we hier in Apeldoorn aan het opbouwen zijn. Binnen de techniek zijn we betrokken bij NewTechPark. De vereniging NewTechPark bestaat inmiddels 2 jaar en heeft haar plek binnen het economische structuur in Apeldoorn en Cleantech Regio inmiddels verdient. NewTechPark inspireert en faciliteert Apeldoornse talenten, bedrijven en onderwijs om te kiezen zich een leven lang te ontwikkelen in de techniek. Met als focus samen ontdekken en innoveren binnen de kansrijke techniek. Dit doen ze op de focusgebieden: energietransitie, circulariteit en smart industry. De gemeente Apeldoorn is hierin actief betrokken en een strategisch partner, samen met het onderwijs op elke niveau (PO, VO, MBO, HBO/WO, vakmensen en zij- instromers) en het bedrijfsleven uit de maakindustrie, techniek- en IT sector. Naar de toekomst is het belangrijk dat wij ons externe samenwerkingen met het (georganiseerde) bedrijfsleven, onderwijs- en overige instellingen robuuster gaan inkleden. Enerzijds om samen invulling te geven aan een stijging van de brede welvaart en anderzijds aan het behalen van de doelstellingen uit Apeldoorn 2040 en onze economische koers. Daarom willen we een impuls geven aan NewTechPark, zodat we over een aantal jaren een duurzame organisatie hebben staan, toonaangevend in Oost Nederland en helpt om nu en in de toekomst voldoende capaciteit hebben om onze opgaven te kunnen realiseren.

Benodigd budget: Incidenteel in totaal € 1 miljoen (verspreid over 4 jaar, jaarlijks € 250.000).

Doelstelling 3.4 Apeldoornse Kiemkracht verzilveren

De thema's veiligheid, circulaire economie en innovatie zijn kansrijk om Apeldoorn economisch te versterken. De thema's zijn gekozen in de aanscherping van onze economische profilering.

Doelstelling is om binnen deze thema's een bovengemiddeld economische groei te realiseren.

Tevens willen we de groeikracht van ons midden en klein bedrijf stimuleren, en de netwerkkracht (onderlinge samenwerking) bevorderen.

PRESTATIE

3.4.1 In 2023 jagen we samenwerkingen, projecten, activiteiten en innovaties met bedrijven en onderwijsinstellingen aan die gekoppeld zijn aan de grote opgaven van Apeldoorn.

3.4.2 We koppelen bedrijven, onderwijs, organisaties en activiteiten op de thema's kiemkracht en binden& boeien aan het Centrum van Veiligheid en Digitalisering en NewTechPark.

3.4.3 In 2023 zetten we in op behoud, uitbreiding en gerichte acquisitie en spelen in op economische kansen en ontwikkelingsmogelijkheden gekoppeld aan de kiemkrachtthema's.

3.4.4 We investeren in fysieke ontmoetingsplekken (broedplaatsen) om de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid te versterken en ruimte voor experimenteren en innoveren te verbeteren.

Doelstelling 3.5 Impactvolle economie

Steeds meer ondernemers hebben naast het ondernemen ook maatschappelijk relevante thema's omarmt en onderdeel gemaakt van hun bedrijfsvoering. Impact ondernemers leveren daardoor een belangrijke bijdrage in het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Apeldoorn is gebaat bij een ondernemersklimaat of impact eco-systeem, waarin bedrijven gestimuleerd worden om betekenisvol te ondernemen en te groeien. Randvoorwaarde voor groei van het impact ecosysteem is een dynamisch ondernemers netwerk. De doelstellingen zijn gericht op het verbinden, ontwikkelen, kennisdeling en faciliteren van de transitie naar een brede welvaartseconomie.

PRESTATIE

3.5.1 In 2023 continueren we de bijdrage aan de City Deal Impact Ondernemen en lanceren we (lokaal) de pilot Makelaarsteam met Mandaat.

3.5.2. We jagen de ontwikkeling van een community van impact ondernemers aan door het organiseren van twee events rond dit thema.

3.5.3 We bieden een ontwikkelprogramma aan gericht op impact ondernemen, voor start-ups en ondernemingen die de transitie tot impact onderneming willen maken.

3.5.4 In 2023 zetten wij in op het bevorderen van lokaal aanbesteden door een hogere waarde toe te kennen aan ondernemers die maatschappelijk verantwoord ondernemen.

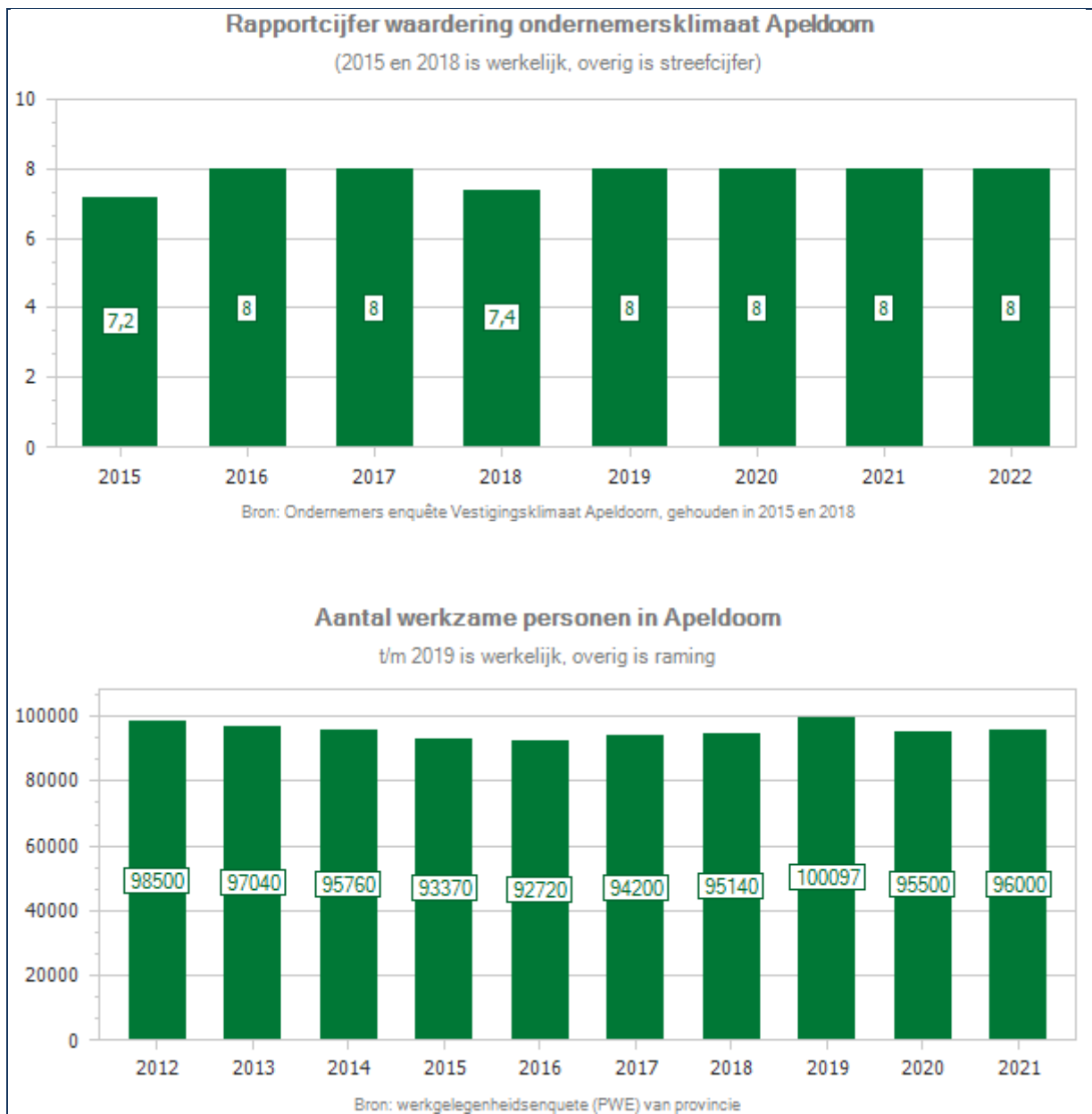
NIEUWE ONTWIKKELING

Impact ondernemen (SROI)

Sinds 2019 zijn vanuit de Doe-Agenda van FactorWerk (het uitvoeringsplan van Perspectief op Werk), diverse pilots uitgevoerd. Gemeenten zonder expertise of ervaring met social return werden door adviseurs uit Deventer en Apeldoorn ondersteund bij de implementatie en uitvoering van social return beleid. Doorontwikkeling en verdere optimalisatie van de regionale samenwerking rondom social return vraagt om het bundelen van inkoopvolume, expertise en capaciteit. Met het inrichten van een regionaal Expertisecentrum social return geven we gehoor aan de vraag van werkgeversorganisaties en brancheverenigingen zoals VNO-NCW, MKB Nederland en Bouwend Nederland naar meer uniformiteit in de uitvoering van social return. Om de ambities te kunnen realiseren en te kunnen starten met het Expertisecentrum is een (vooralsnog) incidenteel budget nodig.

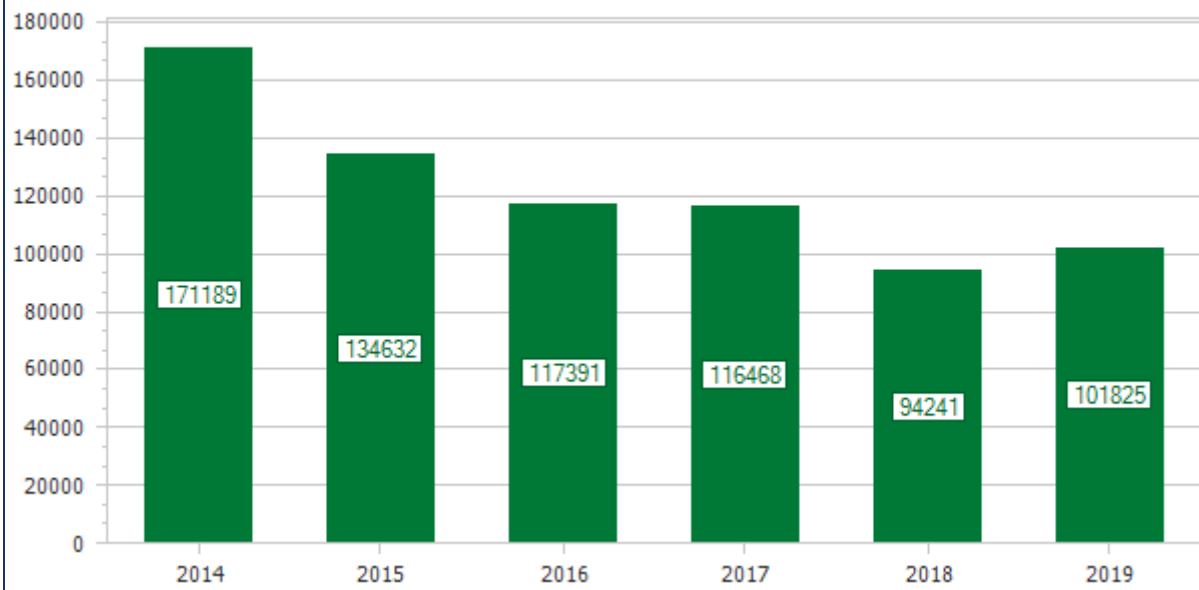
Benodigd budget: Eenmalig een budget van € 80.000

Effectindicatoren

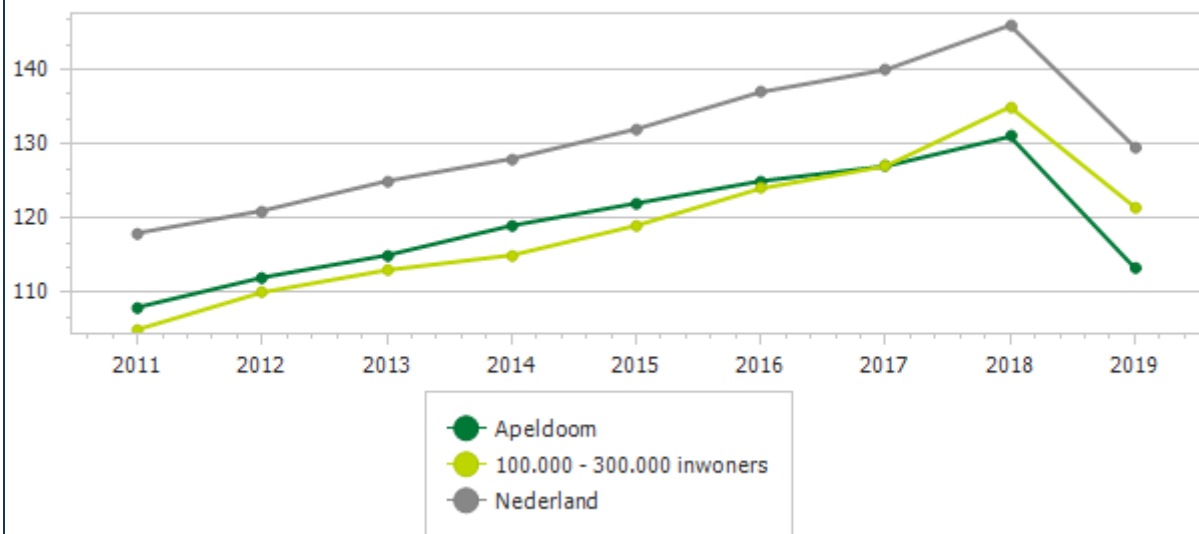
Leegstand kantoren in m2 bruto-vloeroppervlakte

Cijfers tot en met 2019 werkelijk

Vestigingen (van bedrijven)

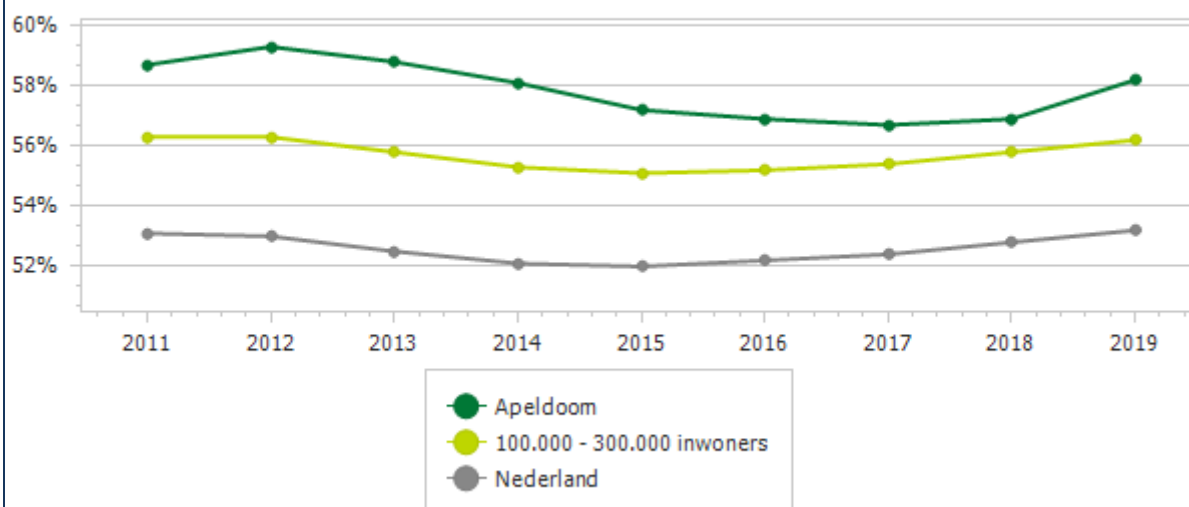
Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar

Bron: LISA

Funcziemenging

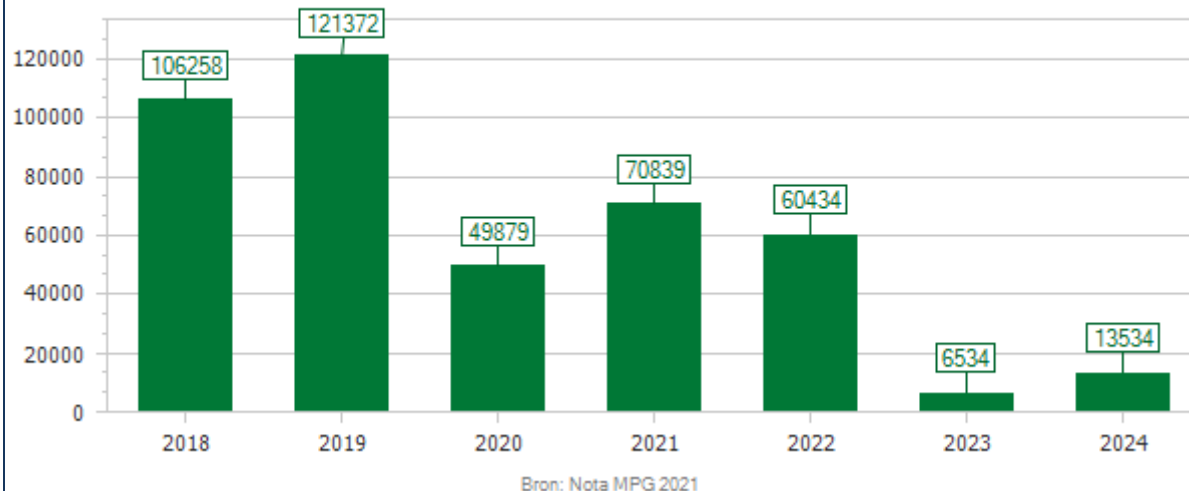
De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Bron: LISA

Netto uitgifte bedrijventerrein in m2

t/m 2019 is werkelijk, overig is raming MPG 2021

Bron: Nota MPG 2021

Trendanalyse

Aantal werkzame personen in Apeldoorn

Na een lange periode van terugloop zien er nu weer een stijgende lijn. Het aantal werkzame personen groeit in de gemeente Apeldoorn. Hierin zien we het herstel van de economie terug op lokaal niveau.

Leegstand kantoren

De verwachting is dat de leegstand slechts licht zou dalen. De doelstelling is een afname naar een frictieleegstandsniveau (van 4%) in 2022. De gevolgen van COVID-19 zijn in deze prognose nog niet verwerkt.

Netto uitgifte bedrijventerrein

In 2019 is ruim 12 ha grond verkocht. Dit is 1 ha meer dan verwacht. Op dit moment is een groot deel van de nog uit te geven gronden gereserveerd. Net zoals voorgaande jaren is er voor gekozen om niet al deze gronden in 2020 mee te nemen als feitelijke gronduitgiftes, maar hier een deel van op te nemen. Er is dus gekozen voor een voorzichtig, reëel uitgangspunt.

Op basis van getekende overeenkomsten en reserveringen zijn de geraamde gronduitgiftes in 2020 bepaald.

De afname van het aantal geraamde hectares bedrijventerrein in 2020 heeft verschillende redenen. Enerzijds komt dit doordat er in het jaar 2019 meer bedrijfskavels zijn verkocht dan geraamd. Een deel van de verklaring zit dus in een versnelling van de uitgifte. Daarnaast is er voor het komende jaar geen grondverkoop op de Noordkaap (Apeldoorn Noord II) geraamd ondanks gevorderde gesprekken over de verkoop van deze kavel. De potentiële afnemer van deze kavel van 6 hectare is in gesprek met verschillende huurders. Mocht het toch op korte termijn lukken om voldoende huurders te binden dan bestaat de kans dat dit jaar de kavel alsnog wordt afgenomen wat een forse versnelling van het uitgiftetempo met zich mee kan brengen. Tot slot is de verwachte verkoop van Ecofactorij I wat naar beneden bijgesteld. Dit komt doordat de verkoop van een kleinere kavel in 2020 meer kans van slagen heeft dan de grotere kavels.

Waardering ondernemingsklimaat

De waardering van het ondernemersklimaat wordt periodiek gemeten, in 2018 is de laatste meting verricht.

Kadernota's

Naam	Einddatum
Uitvoeringsprogramma de ondernemende stad	

Hoofddoelstelling 4. De Veluwe: een vitaal landelijk gebied met robuuste natuur en landschap, duurzame landbouw en kwalitatief duurzaam recreatie en toerisme

Wij staan voor de uitdaging om de Veluwse natuur te versterken en tegelijkertijd de Veluwe ook richting toekomst vitaal en beleefbaar te houden. Door de kwaliteit van natuur en landschap, toerisme & recreatie en landbouw samen op te laten gaan. Dit doen dit samen met onze partners op de Veluwe.

Vanaf 2023 werken we, als vervolg op de aflopende programma's Wij zijn Veluwe en Vitale Vakantieparken, onder meer via het Actieprogramma Veluwe 2023-2026 verder aan een vitaal landelijk gebied. Centraal hierin staat een gebiedsgerichte en integrale aanpak. Met het programma sluiten we aan op de opgaven in het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het provinciale Veluwe Arrangement.

De komende jaren zetten we extra in op versterken van onze hoofdgroenstructuur (Klimaatrobuuste Groene Mal) inclusief vernattingsmaatregelen en ontwikkeling van nat bos en beleefbaarheid.

Als vervolg op de Kadernota landbouw stimuleren we de transitie naar duurzame landbouw/kringlooplandbouw, onder meer door investeringen in samenwerkingsverbanden van onderop. In Uddel zetten we in op het Living Lab Uddel Elspeet en een gebiedsproces om te komen tot een integrale gebiedsvisie Uddel.

Door inzet op bestemmingsmanagement - concreet in Veluwse ontvangstlocaties, duurzame mobiliteit en ontwikkeling van belevingsgebieden (waaronder Koninklijke Veluwe) - zorgen we samen met onze Veluwse partners voor een betere spreiding van bezoekers op de Veluwe. In tijd en in plaats. Hiermee zorgen we voor een betere balans tussen mens en natuur. We ontlasten onze kwetsbare natuur en verleiden onze bewoners en bezoekers naar minder drukke gebieden (zoals de IJsselvallei) door juist daar te investeren in beleving en een aantrekkelijk toeristisch recreatief product. Het Recreatiezoneringplan Veluwe is hierbij een belangrijk kader.

We blijven inzetten op het vitaal houden van onze vakantieparken. Via een meer gebiedsgerichte aanpak waarbij we ook kijken naar koppelkansen met andere opgaven. Ondernijning en veiligheid hebben ook in dit kader de aandacht.

Doelstelling 4.1 We versterken onze Veluwse natuur. Apeldoorn is de hoofdstad van de Veluwe

De Veluwe als de meest gastvrije vakantiebestemming van Nederland met het sterkste toeristische aanbod, de beste natuur en het beste beleefbare erfgoed. Dit is een grote opgave die zich richt op verschillende pijlers: natuur, erfgoed, economie/toerisme en landschap. We streven naar een gezonde verhouding tussen mens en natuur, waarbij we de kwaliteit van ons landschap verbeteren en kwalitatieve groei van toerisme nastreven. Dat doen we met het programma 'Wij zijn Veluwe'. In regionaal verband werken we samen met de Veluwe Alliantie aan het kwalitatief versterken van toerisme, recreatie, natuur, erfgoed en landschap. Apeldoorn levert als grootste gemeente op de Veluwe hieraan een stevige bijdrage.

PRESTATIE

4.1.1 In 2023 zetten we in op verdere realisatie van de hoofdgroenstructuur (Klimaatrobuuste Groene Mal) inclusief vernattingsmaatregelen

4.1.2 We voeren in 2023 de recreatiezoneringsmaatregelen voor ons eigen grondgebied (Berg en Bos) uit

NIEUWE ONTWIKKELING

Actieprogramma Veluwe

Het Actieprogramma Veluwe richt zich op een Vitaal landelijk gebied en legt inhoudelijke focus op: versterken natuur, verduurzamen landbouw en duurzaam en kwalitatief toerisme & recreatie.

Het programma kenmerkt zich door een integrale aanpak van de opgaven en zal vooral een gebiedsgericht programma zijn. Hiermee zorgen we voor een meer samenhangende aanpak van de verschillende opgaven waarmee we deze beter, sneller en in betere afstemming met onze (stedelijke) opgaven kunnen realiseren.

Het Actieprogramma Veluwe sluit zoveel mogelijk aan bij het te ontwikkelen Veluwe Arrangement en de rijks- en provinciale middelen die daarmee gepaard gaan.

We zetten onder meer in op:

1. Investeren in hoofdgroenstructuur (Klimaatrobuuste Groene Mal)
2. Gebiedsproces Uddel & Realisatie project Living Lab Uddel
3. Realisatie project Brongebied Grote Wetering
4. Stimuleren transitie naar duurzame landbouw/kringlooplandbouw door investeringen in samenwerkingsverbanden van onderop
5. Investeren in optimaal bestemmingsmanagement op de Veluwe: Veluwse ontvangstlocaties, duurzame mobiliteit en ontwikkeling van belevingsgebieden (uitvoering van het Masterplan Bestemmingsmanagement)
6. Vitale Vakantieparken: waaronder realisatie uitvoeringsstrategie Beekbergen Zuidwest

Het is belangrijk dat de budgettering voor het programma over de jaren heen flexibel is. Dus stellen we voor om de middelen meerjarig, incidenteel beschikbaar te stellen via een onttrekking aan de algemene reserve. Ook zetten we in op het verkrijgen van bijdragen van derden, waarbij het uitbestedingsbudget als co-financiering ingezet kan worden. Het gaat totaal om een bijdrage uit de algemene reserve van € 5.666.000.

Benodigd budget: Kapitaallasten, structureel € 37.000 vanaf 2024

Incidenteel, de komende vier jaren, een onttrekking aan de algemene reserve, in totaal € 5.666.000

Doelstelling 4.2 We werken samen aan verduurzamen van de landbouw in Apeldoorn

We werken aan de toeristisch recreatieve versterking van onze ruim 75 vakantieparken. Daarbij hebben we oog voor andere functies die de parken soms vervullen, zoals (tijdelijke) bewoning en tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten. Maar ook voor zaken als veiligheid en sociale problematiek. De opgave is integraal en elk park is anders. Dat vraagt om maatwerk. Daarom volgen we de aanpak 'één park, één plan' door in gesprek te gaan met parkondernemers en eigenaren.

PRESTATIE

4.2.1 We stimuleren de transitie naar duurzame landbouw/kringlooplandbouw, onder meer door investeringen in samenwerkingsverbanden van onderop.

Doelstelling 4.3 We werken aan excellente gastvrijheid, beleving en kwalitatief duurzaam toerisme

In Uddel zetten we in op een gebiedsproces door te zoeken naar de integrale samenhang tussen alle verschillende programma's, visies, ambities, toekomstperspectieven, opgaven en processen die zijn opgesteld door een grote diversiteit aan stakeholders.

Door de integrale aanpak zoeken we met elkaar naar het koppelen en versterken van opgaven om te komen tot een integrale gebiedsvisie Uddel 2040 met gezamenlijke ambities voor een vitaal en leefbaar dorp.

Om de gezamenlijke ambities voor de toekomst ook te kunnen vertalen naar een gezamenlijke uitvoering investeren we in het gebiedsproces stevig in de bouw van een positieve samenwerking met de gebiedspartners om ervoor te zorgen dat we in de toekomst ook met elkaar de schouders gaan zetten onder het behoud, versterking en ontwikkeling van een leefbaar en vitaal Uddel.

PRESTATIE

4.3.1 We laden in 2023 onze Veluwse belevingsgebieden met erfgoed aanbod (zie ook programma 8)

4.3.2 We stellen een Masterplan Bestemmingsmanagement op en starten met de uitvoering ervan

4.3.3 We geven in 2023 invulling aan duurzame mobiliteit/ontvangstlocaties (realisatie 3 hubs) op de Veluwe

4.3.4 In 2023 ronden we de aanleg van het recreatieve routenetwerk af (fietsen, wandelen, ruiter en MTB)

4.3.5 We geven in 2023 onder meer via VisitVeluwe regionaal collectief invulling aan bestemmingsmanagement op de Veluwe

Doelstelling 4.4 We zetten in op Vitale Vakantieparken

We werken aan de toeristisch recreatieve versterking van onze ruim 75 vakantieparken. Daarbij hebben we oog voor andere functies die de parken soms vervullen, zoals (tijdelijke) bewoning en tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten. Maar ook voor zaken als veiligheid en sociale problematiek. De opgave is integraal en elk park is anders. Dat vraagt om maatwerk. Daarom volgen we de aanpak 'één park, één plan' door in gesprek te gaan met parkondernemers en eigenaren.

PRESTATIE

4.4.1 In 2023 hebben we de informatie

4.4.2 In 2023 werken we gebiedsgericht aan Vitale Vakantieparken in Beekbergen Zuidwest

4.4.3 In 2023 werken we met 10 vakantieparken aan een parkplan.

4.4.4 We handhaven in 2023 op strijdig ruimtegebruik op tenminste twee vakantieparken.

Doelstelling 4.5 Vitaal en leefbaar Uddel 2040

We werken aan de toeristisch recreatieve versterking van onze ruim 75 vakantieparken. Daarbij hebben we oog voor andere functies die de parken soms vervullen, zoals (tijdelijke) bewoning en tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten. Maar ook voor zaken als veiligheid en sociale problematiek. De opgave is integraal en elk park is anders. Dat vraagt om maatwerk. Daarom volgen we de aanpak 'één park, één plan' door in gesprek te gaan met parkondernemers en eigenaren.

PRESTATIE

4.5.1 We doorlopen een gebiedsproces om te komen tot een integrale gebiedsvisie Uddel met gezamenlijke ambities voor een vitaal en leefbaar Uddel.

4.5.2 We geven uitvoering aan Living Lab Uddel Elspeet

Hoofddoelstelling 5. De gemeente draagt via haar publiekrechtelijke rol bij aan de ruimtelijke ontwikkeling van Apeldoorn.

De gemeente draagt bij aan de ruimtelijke ontwikkeling van Apeldoorn door het verlenen van vergunningen en toezicht op de realisatie. In onze rol als vergunningverlener beoordelen we initiatieven snel en goed, gaan we in gesprek van initiatiefnemers over hun plannen en gaan we niet uit van onmogelijkheden, maar zoeken we juist de kansen. Vooral nog staat de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging per 01-01-2023 gepland. Beide hebben gevolgen voor vergunningverlening en toezicht. Op het moment dat deze wetten inwerking treden, zijn de werkprocessen hierop aangepast.

Doelstelling 5.1 Initiatieven en plannen vlot en vakkundig behandelen, zodat kansrijke initiatieven en plannen gerealiseerd kunnen worden.

PRESTATIE

5.1.1 Vergunningaanvragen worden binnen de wettelijke termijn behandeld.

5.1.2 Beoordelen van initiatieven en plannen zodanig dat het proces en de termijnen helder zijn voor de initiatiefnemer. En dat binnen de afgesproken termijn het initiatief of plan beoordeeld is.

5.1.3 Beoordeling van plannen en initiatieven (vooral nog) per 1 januari 2023 conform de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging.

NIEUWE ONTWIKKELING

Omgevingswet

Voor de komende jaren verwachten wij kosten te maken die verband houden met de Omgevingswet en de invoering van Wkb. Van een aantal onderdelen (milieuleges, de sporen bodem en geluid) weten we dat ze impact hebben, maar we kennen de omvang nog niet. De onderdelen waarvoor we impact wel kennen (technologie, informatievoorziening, Wkb en het Omgevingsplan) zijn in deze MPB als onontkoombaar nieuw beleid verwerkt. Tegenover de lasten staan inkomsten van het Rijk zodat de voorstellen budgettair neutraal worden verwerkt in de MPB.

- Voor technologieontwikkeling en informatievoorziening via het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) zullen we een hogere bijdrage in de beheerskosten aan het Rijk gaan betalen. Deze wordt verrekend met de uitkering die Apeldoorn ontvangt uit het Gemeentefonds (lagere uitkering). Hierover zijn al afspraken met het rijk gemaakt, alleen is het tempo waarin we worden gekort nog niet bekend. Als gevolg van het later invoeren van de Omgevingswet, voeren de gemeenten (VNG) en het Rijk hierover gesprekken. Wij hebben op advies van de VNG een geleidelijke verlaging van de uitkering uit het Gemeentefonds geraamd (2023 - € 85.000 / 2024 - € 170.000 / 2025 e.v. - € 250.000)
- Voor de vormgeving van het Omgevingsplan is met ingang van 2023 € 105.000 extra capaciteit nodig voor stedenbouwkundig tekenaar en gegevensspecialist. Daarnaast wordt voor het uitbesteden van delen van het omgevingsplan capaciteit 30.000,- per gebiedsdeel geraamd. Uitgaande van het oppakken van vier gebiedsdelen en/of thema's per jaar betekent dit een extra jaarlijks uitbestedingsbudget van € 120.000.
- Voor 2023 tot en met 2025 wordt een budget opgenomen voor de implementatie van het programma realisatie Omgevingswet naar de lijnorganisatie (2023 - € 422.000 / 2024 - € 68.000 / 2025 - € 52.000).
- Tegenover de lasten staan baten die we van het Rijk verwachten. We hebben een raming opgenomen voor een eenmalige en structurele compensatie van kosten voor de Wkb en een eenmalige bijdrage voor de Omgevingswet (2023 - € 841.000 / 2024 - € 566.000 / 2025 - € 635.000). Over een structurele bijdrage van het Rijk voor de dekking van de kosten van de Omgevingswet is nog niets bekend. Voor de periode na 2025 vragen we voorlopig nog geen aanvullend budget in afwachting van een mogelijke vergoeding van het rijk. De lasten en baten zijn tot en met 2025 budgettair neutraal in de MPB verwerkt.

Benodigd budget: Incidenteel 2023 - 2026: € 542.000

Structureel: 2023 - € 419.000 / 2024 - € 498.000 / 2025 - € 583.000 / 2026 - € 663.000.

Tot en met 2025 kunnen de overige incidentele en structurele lasten worden gedekt door incidentele bijdragen uit de Algemene uitkering van het Gemeentefonds. Met ingang van 2026 verwachten we de lasten te kunnen dekken uit de structurele bijdrage van het Rijk. Hierover worden onderhandelingen gevoerd tussen de gemeenten bij monde van de VNG en het Rijk. Zodra de uitkomsten hiervan bekend zijn informeren wij u daarover.

Stikstof

Het realiseren van de doelstellingen uit de Omgevingsvisie gaat samen met het mitigeren van milieueffecten. Een prominente factor daarin is het terugdringen van de stikstofuitstoot. Daartoe heeft u tot nu toe nog geen middelen beschikbaar gesteld. Van meerdere afdelingen wordt nu en in de toekomst meer inzet gevraagd.

Deze inzet betreft:

- ruimtelijke juridisch advies, gericht op de vertaling van nieuwe landelijke (wettelijke) richtlijnen naar de Apeldoornse situatie
- ecologisch advies, gericht op het herstellen van de Apeldoornse natuur (in samenwerking met de provincie)
- milieu advies door OVIV, gericht op het maken van stikstofberekeningen (en andere samenhangende milieueffecten)
- regie op het stikstofvraagstuk, tijdelijke voortzetting tot 2025 van de regierol, gericht op interne en externe organisatie. Bijvoorbeeld samenwerking met rijk en provincie.

Benodigd budget: Het voorstel is om voor 2023 en 2024 in ieder jaar € 370.000 beschikbaar te stellen om m.n. de opgaven rondom organisatie en natuur op orde te krijgen. In 2025 en

2026 is de verwachting dat de organisatie met minder middelen toe kan om de opgaven rondom stikstof te realiseren. Het gaat dan om € 253.000 per jaar. Het gaat voorshands om incidentele middelen, waarbij we verwachten dat na 2026 de effecten van dit vraagstuk kunnen worden geborgd in de lijn. Voor aanvullende investeringen houden we voorlopig PM aan.

Doelstelling 5.2 Preventie, toezicht en handhaving draagt bij aan naleven van de regels.

PRESTATIE

5.2.1 Uitvoeringsplan PTH opstellen, gebaseerd op de PTH-visie

5.2.2 Preventie, toezicht en handhaving (vooralnog) per 1 januari 2023 conform de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging

NIEUWE ONTWIKKELING

Toezicht kamerverhuur

Gebouwen moeten voldoen aan het Bouwbesluit. Het brandveilig gebruik en de brandveiligheidseisen worden hierin beschreven. Daarnaast is in sommige gevallen een gebruiksvergunning, gebruiksmelding of omzettingsvergunning voor kamerverhuur nodig. De aangevraagde vergunningen worden getoetst. Op ingediende meldingen (en verleende vergunningen) moet periodiek toezicht worden gehouden. Dit is het uitvoeren van een wettelijke taak. In het verleden werd dergelijk toezicht uitgevoerd door de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG). Inmiddels is helder dat dit niet meer valt binnen de kerntaken van de VNOG. Dit maakt dat deze taak uitgevoerd moet worden door Apeldoorn zelf. Het afbreukrisico is groot, gelet op de mogelijk ernstige gevolgen bij het niet voldoen aan de brandveiligheidseisen. Temeer als nadien blijkt dat geen of onvoldoende toezicht heeft plaatsgevonden. In de afgelopen jaren is achterstand ontstaan in het toezicht. Gelet op het hoge afbreukrisico is dit onwenselijk. Voorgesteld wordt om structurele formatie (1,5 Fte) op te nemen om te kunnen voldoen aan de wettelijke taak die er ligt om meldingen te beoordelen, vergunningen te verlenen toezicht te houden. Om de ontstane achterstand weg te werken wordt voorgesteld om (incidenteel) voor 2023 en 2024 1 Fte op te nemen.

Benodigd budget: Incidenteel € 245.000 in 2023 en 2024 en vanaf 2025 € 159.000 structureel.

Wet kwaliteitsborging

Op 1 januari 2023 treedt de nieuwe Wet kwaliteitsborging (Wkb) voor het bouwen welke gekoppeld is aan de omgevingswet in werking. De wet gaat gefaseerd in. Er wordt gestart met het overdragen van de bouwtechnische toetsing van bouwwerken en het toezicht tijdens de bouw aan de markt. Dit betreft in 1e instantie de eenvoudigere bouwprojecten (gevolgklasse 1), daarna volgen eventueel de meer complexere projecten. Onder de Wkb zullen kwaliteitsborgers zorgdragen voor het voldoen aan de bouwtechnische regels. Deze taken (bouwtechnische toets en controle tijdens de bouw) vervallen hiermee bij gemeenten voor bouwwerken in gevolgklasse 1. Overigens blijft de gemeente wel het bevoegd gezag v.w.b. handhaving. Dit betekent het verminderen van de kosten maar ook het wegvallen van leges.

Tegelijkertijd wijzigen bepaalde taken en krijgen gemeenten er extra taken bij, zoals registratie en beoordeling van de Wkb-meldingen. Hieronder vallen onder andere bouwmeldingen en gereed meldingen en informatieverstrekking van de start en einde van bouwwerkzaamheden. Hiervoor kunnen geen leges geheven worden.

Benodigd budget: Het gaat met ingang van 2023 om ca. € 88.000 structurele lasten. Hiervoor worden wij door het rijk gecompenseerd.

Toprisico's financieel

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1501	<u>Gevolgen en aanpak verplichtingen uit diverse natuur-, water-, en klimaatdoelstellingen</u>	50%	2	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Vergunningverlening vertraagt of stopt als we niet kunnen voldoen aan landelijke maatregelen die voortvloeien uit Europese en internationale verplichtingen ten aanzien van diverse natuur-, water-, en klimaatdoelstellingen zoals verwoord in het Nationaal programma Landelijk Gebied (NPLG).</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <p>* We kiezen voor een projectmatige aanpak. Er is een projectleider aangesteld en een programmaorganisatie in uitvoering om in te kunnen spelen op kansen en mogelijkheden die zich in de praktijk aandienen. Er is nauw contact met het Rijk en de Provincie Gelderland. Binnen de bestaande toestemmingsverlening bestaan er mogelijkheden om tot een adequate oplossing te komen. De landelijke en provinciale ontwikkelingen op gebied van bronmaatregelen, toestemmingsverleningen (vergunningen) en stikstofbanken worden nauw gevolgd. Inventarisatie uitgevoerd naar de huidige stikstofproblematiek in Apeldoorn. Inventarisatie uitgevoerd naar de stikstofbehoefte Apeldoorn 2040. Betreft de benodigde ruimte voor projecten op gebied van o.a. wonen, werken en mobiliteit. Juridisch extern advies gevraagd voor het aankopen van stikstof. Gebiedsgerichte aanpak (Uddel en IJsselvallei). Verkenningen uitgevoerd voor het formuleren van een aankoopbeleid van stikstof. Opstellen stikstofaanpak.</p>				

Programma 9

Taakvelden	Jaarrekening 2021	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2021	Saldo 2022 (incl 1e wijziging)	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
8.1 Ruimte en Leefomgeving	-5.434	-7.803	11.143	1.353	-9.790	-8.690	-8.116	-9.614
3.1 Economische ontwikkeling	-2.576	-3.834	4.248		-4.248	-4.249	-4.260	-4.707
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.931		20.586	3.586	-17.000			-2.000
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-377	266	234	436	202	210	219	229
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.174	-1.270	3.195		-3.195	-3.135	-3.140	-3.064
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	471	-664	10.752	10.752				
8.3 Wonen en bouwen	-808	-869	5.912	4.923	-989	-932	-2.674	-2.718
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-7.967	-14.174	56.070	21.050	-35.020	-16.796	-17.971	-21.874
0.10 Mutaties reserves	-3814	4.670	24.000	21.341	-2.659	-2.248	3.998	7.014
Totaal	-11.781	-9.504	80.070	42.391	-37.679	-19.044	-13.973	-14.860

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

De afwijkingen tussen 2022 en 2023 groter dan € 500.000 worden hier toegelicht.

De begroting van taakveld 8.1 ruimtelijke ontwikkeling is met € 2,95 mln toegenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door extra toerekening van loonkosten en de extra middelen voor herstel disbalans (€ 0,65 mln.) en meerjarig incidentele middelen voor Apeldoorn 2040/schaalsprong. (€ 1,855 mln.)

Het Grondbedrijf is opgenomen op basis van het MPG 2022. In 2023 stelt u een nieuw MPG, inclusief begrotingswijziging vast, welke de basis zal zijn voor de begroting 2023 voor de taakvelden 3.2 en 8.2. Op taakveld 3.2 is vooruitlopend hierop € 17 miljoen extra lasten opgenomen ter dekking van de nog te openen grex Ecofactorij II. Voor een inhoudelijke toelichting verwijzen wij u naar de nieuwe ontwikkelingen.

Het budget op taakveld 5.7 neemt toe met € 1,7 miljoen voor de uitvoering van het Actieprogramma Veluwe.

Verbonden partijen

Kanaalzone Zuid (Schatkamer van Zuid)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Herontwikkeling plangebied volgens ontwikkelingskader Kanaalzone Zuid.

[Link naar jaarstukken](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het belangrijkste risico zijn eventuele tegenvallers in het civieltechnische werk, zoals bodemsaneringen en verrassingen tijdens het bouw- en woonrijp maken. In de exploitatie is een post onvoorzien als buffer tegen risico's opgenomen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Veldekster

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Gemeenschappelijk tot exploitatie brengen van bouwgrond voor woningbouw. Het gaat om de locatie waar camping De Veldekster was gevestigd.

[Link naar jaarstukken](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Geen; in afrondende fase

Ontwikkelingen beleid

In 2021 zijn de laatste 4 kavels verkocht. De planning is dat in de loop van 2022 de laatste werkzaamheden in het plangebied worden afgerond.

Indien e.e.a. conform planning verloopt kan de maatschap worden ontbonden.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Wegener

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling De PPS Wegener is oorspronkelijk bedoeld voor de realisatie van kantoren en enkele kavels voor vrijstaande woningen.

[Link naar jaarstukken](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Van het programma dat is opgenomen in de PPS Wegener valt een derde deel toe aan de gemeente. Dit deel is opgenomen in de grondbedrijf programmering per 1 januari 2019. Het risico voor het aandeel van de gemeente is afgedekt door een verliesvoorziening.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Bijdrage aan toeristische recreatieve versterking van vakantieparken

Link naar jaarstukken [Jaarrekening 2021 Ontwikkelmaatschappij Vitale Vakantieparken](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Risico's bij opheffing en risico's bij revolverendheid.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie nog niet

Centrum voor Veiligheid en Digitalisering

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering draagt bij aan ons strategische doel van De ondernemende stad en is als volgt omschreven: 'Ons breed midden- en kleinbedrijf is relatief stabiel, maar vraagt wel om vernieuwingsimpulsen, kennis en kenniswerkers. We willen innovatie stimuleren en gaan daarover in gesprek met hoger onderwijsinstellingen en Apeldoornse bedrijven.'

Link naar jaarstukken

Prestatie afspraken

Het uitbouwen van het CVD de komende jaren tot een toonaangevend kenniscentrum op het gebied van digitale veiligheid.

Risico's

Risico's komen voort uit het doel van dit project. Het hoofddoel is om samen met de kennisinstellingen en het Apeldoornse bedrijfsleven te werken aan een gezond en aantrekkelijk kennis-ecosysteem in Apeldoorn en daarmee de grote vraag naar kennisspecialisten op de arbeidsmarkt op te lossen. Het risico is dat de doelstellingen niet- of onvoldoende gehaald worden aangezien er geen verplichtingen aan deze samenwerking zijn verbonden.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 116.000

4. Paragrafen

4.4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

4.1.1 Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op onze risico's en hoe we daarmee omgaan. Dit doen we door een weergave te geven van de risico's die we lopen bij het realiseren van onze doelstellingen en de maatregelen die we nemen om die te beheersen. Ook brengen wij in beeld welke buffer (weerstandscapaciteit) aanwezig is om financiële risico's op te vangen mochten die zich onverhoopt toch voordoen.

We starten de paragraaf met een weergave van onze financiële positie. Dat vormt immers belangrijke context om impact van risico's te duiden: hoe gevoelig zijn we daarvoor? Het financiële beeld duiden we aan de hand van de verplichte financiële kengetallen en ijkpunten, aangevuld met een aantal aanvullende indicatoren. Vervolgens beschrijven we ons systeem van risicomangement, de geïnventariseerde risico's en daarbij getroffen beheersmaatregelen.

4.1.2 Financiële positie in vogelvlucht

In de afgelopen jaren was financieel herstel een belangrijk speerpunt in de begrotingen. Dat heeft ertoe geleid dat de gemeente er inmiddels financieel weer goed voor staat, zoals blijkt uit de financiële kengetallen bij de jaarrekening over 2021. Mede hierdoor is er nu ruimte voor een breder perspectief. In het coalitieakkoord 2022-2026 "Handen uit de mouwen en aan de slag" is dan ook de keuze gemaakt om te sturen op Brede Welvaart. Met Brede Welvaart benadrukken we dat financieel/economische doelen in samenhang moeten worden bekeken met de gevolgen voor samenleving en maatschappij. De financiële positie en bijbehorende kengetallen zijn daarmee niet minder belangrijk geworden. De onzekerheden in de samenleving en de economie zijn groot. Hierdoor is het belangrijk aandacht te hebben voor het behoud van ons weerstandsvermogen. Dat is dan ook één van de uitgangspunten uit het coalitieakkoord.

De onderstaande figuur geeft uitleg over de financiële kengetallen die we als gemeente gebruiken om inzichtelijk te maken hoe we er financieel voor staan. De tabel daaronder geeft de waarden van de betreffende kengetallen. We hanteren voor de solvabiliteit, het weerstandsvermogen en de netto gecorrigeerde schuldquote de ijkpunten zoals we die met uw raad hebben afgesproken. Voor de andere kengetallen gebruiken we de normen van de provincie Gelderland.

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente

Indicator / kengetal	Peildatum / verwerkt in P&C-document
----------------------	--------------------------------------

	31-12-2021	01-09-2021	1-9-2022				Norm
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	
a Weerstandsvermogen concern	3,68	1,95	4,18	4,22	4,60	4,54	>1
b Eigen Vermogen inclusief rekeningresultaat (* 1 miljoen)	€ 207,84	€ 158,10	€ 195,19	€ 200,84	€ 211,10	€ 205,14	
c Netto schuldquote	61,48%	85,04%	72,15%	71,47%	71,69%	78,03%	<100%
d Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	55,99%	78,86%	66,79%	67,57%	67,94%	74,35%	<90%
e Solvabiliteitsratio	28,26%	21,13%	25,42%	25,57%	26,10%	24,17%	>20%
f Structurele exploitatieruimte	4,45%	-1,10%	1,20%	2,44%	2,47%	-1,82%	>0,6%
g Grondexploitatie	0,96%	0,71%	1,10%	1,07%	1,04%	1,04%	<20%
h Belastingcapaciteit	97,16%	97,16%	101,66%	101,66%	101,66%	101,66%	<95%

De financiële buffer die we sinds 2012 opgebouwd hebben en de lage schuldquote geven een solide financiële basis voor de toekomst. Toch blijft het van belang om structureel aandacht te blijven geven aan onze financiële positie. Daarnaast is de zorg met betrekking tot inflatie fors toegenomen.

Onze structurele exploitatieruimte, die bepaald wordt door de omvang van onze incidentele baten en lasten, is positief in de jaren 2023 tot en met 2025. In 2026 is deze negatief omdat we de stelpost hogere rijksvergoeding in 2026 voorzichtigheidshalve als incidenteel in de berekening hebben meegenomen. Onze grondexploitaties en de daaraan verbonden risico's zijn beperkt.

Onze belastingcapaciteit is de verhouding tussen lokale woonlasten meerpersoonshuishoudens (peiljaar 2022) ten opzichte van de landelijk gemiddelde woonlasten (peiljaar 2022). Deze zijn gebaseerd op berekeningen van Coelo. In 2022 waren de gemiddelde woonlasten iets hoger dan het landelijk gemiddelde, wat resulteert in een belastingcapaciteit van 101,66%.

IJkpunten

Netto schuldquote gecorrigeerd (verplicht)

Voor een financieel gezonde situatie moet deze netto schuldquote lager zijn dan 90%. Voor de schuldquote gecorrigeerd houden we de volgende normen aan:

Netto schuldquote	<90%	<100%	100%<=130%	>130%
Kwalificatie	Goed	voldoende	Matig	Onvoldoende

De gecorrigeerde schuldquote blijft met 67% ruim beneden de 90% in 2023. Met de voorgestelde begroting 2023-2026 en de investeringen die voor ons liggen verwachten wij een oplopende Schuldquote. Daarbij houden we rekening met een behoorlijke netto toename van ons bezit (vaste activa) in de komende begrotingsjaren en een besteding van onze reserves. Daarnaast kunnen lagere baten dit kengetal negatief beïnvloeden. Wij voorzien voor nu met een doorkijk naar de nabije jaren dat de gecorrigeerde netto schuldquote beneden de 90% blijft. Wij blijven de ontwikkeling van dit kengetal nauwgezet volgen. In de paragraaf Financiering gaan we hier uitvoeriger op in.

Solvabiliteitsratio

We hanteren de volgende normen voor onze solvabiliteit (eigen vermogen/ totaal passiva):

Solvabiliteit	$\geq 20\%$	$15\% < 20\%$	$10\% < 15\%$	$< 10\%$
Kwalificatie	Goed	voldoende	Matig	Onvoldoende

Onze solvabiliteit is met de jaarrekening 2021 op een prima niveau van ruim 28% uitgekomen. Met de bestedingen van reserves en nieuwe investeringen in de komende jaren zal de verhouding tussen dat deel wat met eigen geld is betaald en het totale bezit iets lager worden. Wij verwachten met een doorkijk naar 2026 op circa 24% uit te komen.

Weerstandsvermogen

Het risicoprofiel van de gemeente Apeldoorn is ongeveer gelijk gebleven. Er zijn wel verschuivingen geweest tussen risico's. Ook de niet financiële risico's krijgen binnen ons systeem van risicomanagement in toenemende mate aandacht.

Het weerstandsvermogen is prima in orde. In de komende jaren verwachten we dat het weerstandsvermogen wel zal dalen maar nog altijd op een kwalificatie goed uitkomt. In het begrotingsjaar 2023 bedraagt de ratio 4,18 en is daarmee goed.

Weerstandsvermogen	$W \geq 2,5$	$1,5 \leq W < 2,5$	$1 \leq W < 1,5$	$W < 1$
Kwalificatie	Goed	voldoende	Matig	Onvoldoende

NIEUW

Met uw raad hebben wij afgesproken om een nieuw (eigen) kengetal op te nemen ten aanzien van de kapitaallastenontwikkeling. Dit kengetal noemen wij Kapitaallastenratio.

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten met betrekking tot investeringen af te zetten tegen de totale lasten (excl. onttrekkingen aan reserves). De kapitaallastenratio zegt iets over de mate van flexibiliteit van de begroting. Investeringen drukken door de kapitaallasten als last op de begroting, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. De informatiewaarde zit vooral in de ontwikkeling van de kapitaallastenratio over de tijd.

Kengetal	JR		prognose				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kapitaallastenratio	6,15%	4,95%	5,08%	4,72%	5,21%	5,43%	5,50%

4.1.3 Kader risicobeheersing en risico's

De door de raad in 2018 vastgestelde Kadernota Risicomanagement 2018-2021 bevat de uitgangspunten voor ons risicomanagement. In 2021 is een evaluatie uitgevoerd waarin werd geconstateerd dat de ambitie uit de kadernota nog steeds actueel is. Uit de evaluatie zijn geen punten naar voren gekomen die om aanpassing van het beleid en daarmee van de kadernota uit 2018 vragen. Risicomanagement omvat alles wat we doen om risico's en kansen in beeld te brengen en te beheersen. Als gemeentelijke organisatie is het daarbij noodzakelijk om risicomanagement niet alleen onbewust onderdeel van ons werkproces te laten zijn maar risico's en kansen en de wijze waarop we daarmee om willen gaan ook expliciet en transparant te betrekken bij de bestuurlijke besluitvorming. Onze ambitie is om te groeien naar een proactief risicomanagement waarbij we slimmer met risico's omgaan. De doelstelling die we met risicomanagement nastreven is als volgt in de voornoemde kadernota opgenomen:

We bevorderen binnen onze beïnvloedingssfeer dat doelen en projectresultaten binnen de afgesproken kaders worden gerealiseerd door op een open, gestructureerde en inzichtelijke manier risico's tijdig in beeld te krijgen, te beheersen en te rapporteren.

Van deze doelstelling zijn de navolgende subdoelstellingen afgeleid:

1. Met ingang van de MPB 2019-2022 zijn in onze P&C-cyclus naast de financiële risico's ook de niet financiële TOP-risico's inzichtelijk gemaakt.
2. Met ingang van de MPB 2019-2022 is de voortgang en het effect van de beheersing van de TOP-risico's expliciet in de P&C-documenten zichtbaar.
3. College, directieraad en (project)management ervaren binnen 2 jaar een duidelijke impuls in de mate van en de wijze waarop het gesprek (breed en expliciet) over risico's in onze organisatie wordt gevoerd.
4. De positieve benadering van risicomanagement is sinds 2019 concreet onderdeel van de wijze waarop we in Apeldoorn invulling geven aan risicomanagement.

Uit de in 2021 gehouden evaluatie kwam naar voren dat de subdoelstellingen 1 en 3 zijn gerealiseerd. De niet-financiële TOP-risico's zijn inzichtelijk gemaakt en ook weer in de huidige begroting opgenomen. En uit de evaluatie bleek dat er meer aandacht voor risicomanagement wordt ervaren en dat een aantal leden van de kerngroep risicomanagement een cursus heeft gevolgd voor de begeleiding van risicosessies.

Met betrekking tot het tweede subdoel is geconcludeerd dat bij de TOP-risico's beheersmaatregelen worden genoemd. Het inzicht in wanneer deze worden toegepast en welk effect we ermee willen bereiken, is echter nog niet altijd voldoende geëffectueerd. Over het vierde subdoel is in de evaluatie aangegeven dat de concrete inzet op Risk Appetite nog niet heeft plaatsgevonden. Wel worden de risicosessies als helpend ervaren bij het voeren van het goede gesprek. Daarmee draagt risicomanagement in positieve zin bij en is het indirect daarmee een eerste gezette stap, maar dat vraagt nog om een concreter vervolg. Inmiddels wordt hier onder andere invulling aan gegeven door de directie die per kwartaal per thema een lijst met kritieke projecten doorneemt specifiek op de risico's. In de evaluatie zijn verder een aantal verbeterpunten opgenomen. Om hierin verder door te ontwikkelen is in 2022 opdracht gegeven aan een extern bureau om het risicomanagement verder te begeleiden. Ook wordt een strategisch adviseur geworven die zich met risicomanagement bezig gaat houden. De verwachting is dat we daarmee aandacht voor een diepgaander risicomanagement nog meer in de dagelijkse praktijk kunnen inbedden.

4.1.4 Risico's

Risicobeheersing is een continu proces welke vertrekt vanuit de doelstellingen die we als gemeente op de diverse beleidsvelden nastreven. De vraag staat centraal welke risico's het behalen van deze doelstellingen kunnen belemmeren en hoe die te beheersen zijn óf in een kans om te zetten. De beantwoording van deze vraag leidt tot een overzicht van financiële en niet- financiële risico's met bijbehorende beheersmaatregelen. Dit overzicht actualiseren wij periodiek. Zoals afgesproken nemen we vervolgens de TOP-risico's uit dat overzicht in deze paragraaf op. Het gaat dan om risico's met een groot financieel gevolg (> € 1 miljoen) en/ of met forse invloed op het imago of het halen van onze doelstellingen. De kans van optreden is > 50%. Vanwege het specifieke karakter maken we daarbij onderscheid in risico's voor de "algemene dienst" en de risico's die verbonden zijn aan grondexploitaties.

4.1.4.1 Risico's algemene dienst

Bij het inventariseren van de risico's kijken we naar:

- de kans, dat een risicogebeurtenis zich voordoet;
- de invloed op de prestaties en het imago van de gemeente;
- de eventuele financiële gevolgen van een risico.

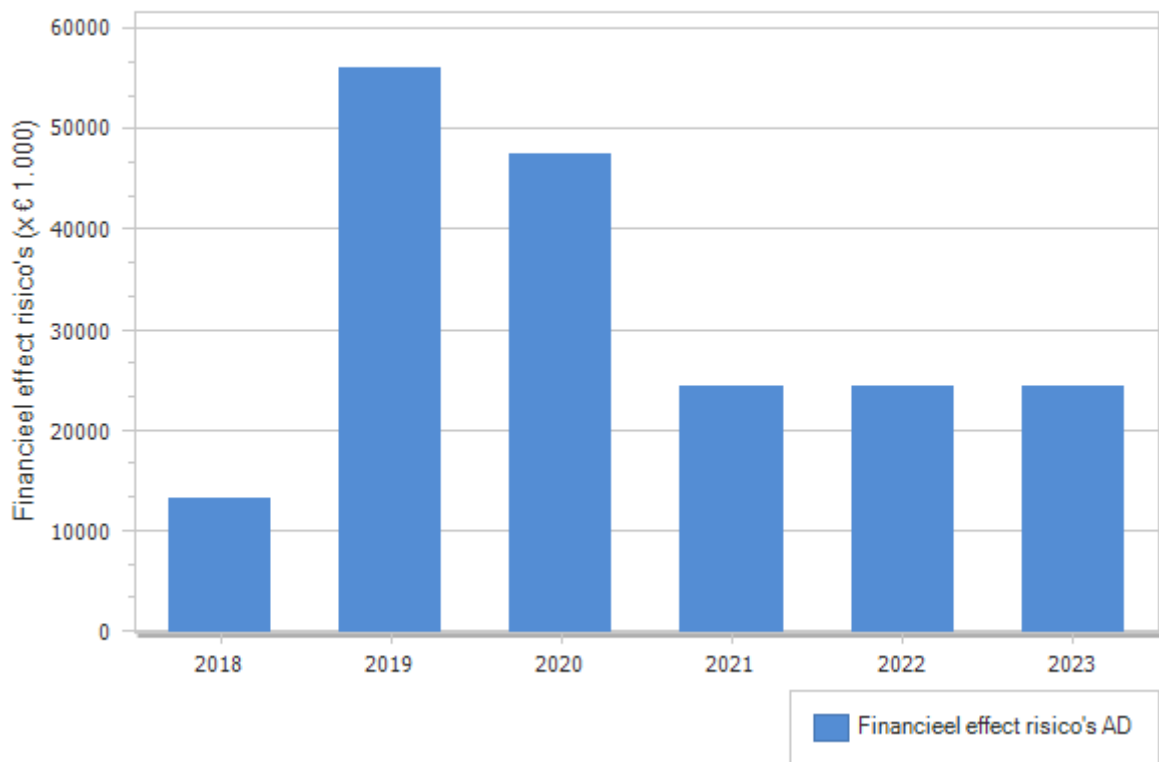
Financiële risico's blijven gelijk

Die risico's kunnen eenmalig voorkomen of zijn voor een deel altijd aanwezig. Bij de bepaling van de grootte van de risico's gaan we ervan uit, dat structurele risico's in vier jaar worden gedekt door ombuigingen binnen de begroting, aanpassing van beleid of beheersmaatregelen. Deze systematiek leidt tot een verdubbeling van de financiële gevolgen. Het 1e jaar zijn de gevolgen 100%, het 2e jaar 67%, het 3e jaar 33% en het 4e jaar 0%.

Actualisatie: risicoprofiel Algemene dienst gelijk gebleven

De omvang van de financiële risico's van de Algemene Dienst is berekend op € 24,4 miljoen.

Ontwikkeling risico's AD

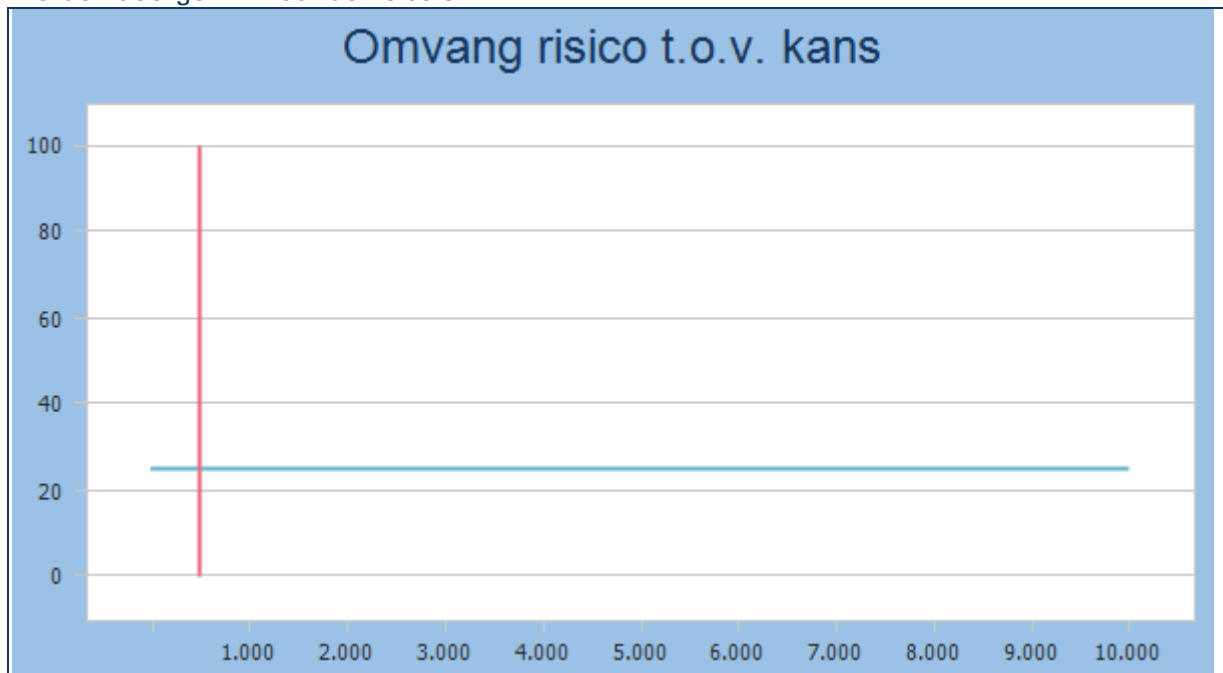

De risico's van de Algemene Dienst zijn in omvang gelijk gebleven ten opzichte van de risico's in de jaarrekening 2021. Er is 1 nieuw financieel TOP-risico toegevoegd, één risico is geen TOP-risico meer en dus vervallen en een aantal TOP-risico's zijn gewijzigd. Het nieuwe TOP-risico in deze begroting is de onzekerheid met betrekking tot het Rijksbudget voor de Buig. Het risico ten aanzien van Covid-19 is niet langer een TOP-risico.

Risicoprofielen

Het risicobestand bestaat uit een groot aantal risico's die verschillen in omvang en kans van optreden. Om het risicoprofiel goed te kunnen duiden, is het interessant om in beeld te hebben hoe de verdeling van de risico's naar omvang / kans eruit ziet. Dit is grafisch onderstaand weergegeven.

De onderstaande grafiek is alleen op de web-versie beschikbaar. Op de web-versie kan hierop worden doorgeklikt naar de risico's.

Het aantal TOP-risico's is beperkt

De matrix laat zien dat de meeste risico's kleine financiële gevolgen hebben. De financiële TOP-risico's zitten in kwadrant I (rechtsboven) van het risicoprofiel. Daar is de kans van optreden minimaal 25% en het risicobedrag groter dan €1.000.000. Volgens afspraak ligt onze aandacht primair bij deze risico's; reden waarom deze onderstaand nader zijn uitgewerkt.

TOP-risico's: vooral zorgdomein en onzekerheid met betrekking tot extra rijksvergoedingen

Het financiële gevolg van onze risico's ramen we op ruim € 24,4 miljoen. De financiële TOP-risico's calculeren we op € 15,8 miljoen, 65% van het totale risicobedrag. Een belangrijk deel van het bedrag aan TOP-risico's betreft risico's in het zorgdomein. Daarnaast zorgt de onzekerheid met betrekking tot de verwachte extra rijksvergoedingen en/of het nog om te buigen bedrag in de MPB vanaf 2026 voor een belangrijk gewijzigd risico. Dit risico is in programma 1 opgenomen. We geven een uitgebreide toelichting op de TOP-risico's en beheersmaatregelen in het programma waar het risico betrekking op heeft. Het gaat met name om de programma's 1, 3, 5, 6 en 7. Onderstaand is een samenvattend overzicht opgenomen:

TOP-risico's Algemene dienst										
Nr.	Afdeling	Risico	Bedrag	Kans	I/S	Netto financieel gevolg weerstandsvermogen	Impact op de doelstelling		Totaal	
Programma 1										
1641	Afdeling financiën en control	Nog te verwachten extra rijksvergoeding 2026 en verder (nieuwe financieringsafspraken Rijk-gemeenten)	10.000.000	25%	S	5.000.000	2	1	3	
861	Afdeling concern zaken	Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken	3.000.000	25%	I	750.000	1	3	4	
474	Afdeling financiën en control	Aanvullende rijksvergoeding tekorten Jeugd (2024/2025/2026)	2.000.000	50%	I	1.000.000	2	1	3	
Programma 3										
1461	Afdeling projecten, programma's en interimmanagement	Tunnel Laan van Osseveld	3.175.000	50%	I	1.587.500	2	2	4	
Programma 5										
641	Afdeling Keten en accountmanagement	Financiële consequenties in MPB opgenomen tekorten en volume- en prijsontwikkeling Jeugdhulp worden onvoldoende door de ingezette maatregelen opgevangen c.q. zijn hoger dan het vastgestelde scenario (groei van 8% per jaar voor prijs- en volume)	4.000.000	25%	S	2.000.000	1	1	2	
Programma 6										
244	Afdeling loket sociaal	Het definitieve Rijksbudget BUIG is lager dan waar we in de begroting rekening mee houden, waardoor we niet met deze Rijksmiddelen uitkomen.	1.500.000	50%	S	1.500.000	2	1	3	
Programma 7										
761	Afdeling loket sociaal	Oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) WMO (als gevolg van vergrijzing en inwoners zo lang mogelijk zelfstandig laten wonen)	4.000.000	25%	S	2.000.000	3	3	6	
1441	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling	Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage beschermd Wonen	4.000.000	25%	S	2.000.000	3	2	5	
	Overige risico's					8.537.875				
	Totaal					24.375.375				

Ten opzichte van de financiële TOP-risico's in de Jaarrekening 2021 zijn een aantal TOP-risico's nieuw, bijgesteld / gewijzigd of vervallen:

Nieuw:

244 Tekort rijksbudget BUIG

In de Meerjarenbegroting hebben we voor 2023 en verder als dekking voor de kosten van de bijstandsuitkeringen (BUIG) het Rijksbudget BUIG opgenomen. Dit budget 2023 is bekend

gemaakt bij het definitieve budget 2021. Het definitieve Rijksbudget BUIG 2023 is in het najaar van 2023 pas bekend en zeker nog onderhevig aan wijzigingen onder andere als gevolg van de landelijke volumeontwikkeling in 2022. Vanwege deze onzekerheid lopen we het risico dat het Rijksbudget lager uit gaat komen dan waar we in de begroting rekening mee houden. Ook de volumeontwikkeling is onzeker en kan nadeliger uitvallen dan waar we nu in deze Meerjarenbegroting rekening mee houden.

Gewijzigd:

1641 Nog te verwachten extra rijksvergoeding en / of nog om te buigen in de MPB vanaf 2026 Met het nieuwe Regeerakkoord is de onzekerheid met betrekking tot de extra rijksvergoeding voor de jaren 2023 tot en met 2025 verdwenen. Voorsnog ontstaat er echter vanaf 2026 met de huidige afspraken een structureel fors tekort. We verwachten op enig moment wel een oplossing al dan niet met eigen ombuigingen. We hebben nu een stelpost in de begroting voor 2026 opgenomen om dit te compenseren.

474 Aanvullende rijksvergoeding tekorten jeugdzorg

Er zijn nadere afspraken gemaakt over de extra rijksvergoeding voor 2023, 2024 en 2025. Daarmee is niet alle onzekerheid opgelost. Echter is voor ons het risico wel kleiner geworden, vandaar dat het bedrag naar beneden is bijgesteld.

1461 Tunnel Laan van Osseveld

Nu de uitvoering van de Tunnel gestaag vordert zijn de risico's bijgesteld naar de nieuwste inzichten. Met name de afwijking in de bouwkosten zijn nog een risico, maar wel incidenteel.

Vervallen:

1601 Financieel effect Covid- 19

Dit risico is niet langer een Top-risico, gezien de ruimte in de corona-reserve. Eventuele onvoorziene ontwikkelingen kunnen daarin worden opgevangen.

De overige TOP-risico's zijn ongewijzigd.

Risicobeheersing: actief aan de slag

Er is een pakket aan beheersmaatregelen in ontwikkeling om de risico's terug te brengen. Hiervoor verrichten wij veel inspanningen.

Per risico blijven we actief beheersmaatregelen uitvoeren om het optreden van het risico te verkleinen en/of bij het optreden daarvan de effecten zo klein mogelijk te houden. We organiseren hiervoor specifieke risicosessies rond projecten en hebben het onderdeel gemaakt van onze aanpak rond procesmanagement. Bij de TOP-risico's in de diverse programma's zijn ook beheersmaatregelen te lezen. Belangrijke risico's zijn nog altijd terug te vinden in de programma's 5 (Onderwijs & Jeugd) en 7 (Maatschappelijke Ondersteuning). Dit is mede ingegeven door het open-einde karakter van diverse regelingen. Actieve beheersmaatregelen die we daar nemen:

Jeugdhulp

We blijven stevig inzetten op de uitvoering van de beheersmaatregelen zoals door KPMG voorgesteld. Deze maatregelen vergroten het inzicht wat het mogelijk optreden van het risico eerder in beeld brengt. Ook zetten we inhoudelijke maatregelen in om kosten te beheersen. Het gaat bijvoorbeeld om de Praktijkondersteuners bij de Huisartsen en de budgetplafonds. Een belangrijke ontwikkeling is de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. VNG en Rijk overleggen binnen deze agenda samen welke maatregelen kunnen en moeten worden genomen om de trend van oplopende kosten Jeugdzorg te doorbreken. We zijn als gemeente goed op deze Hervormingsagenda aangesloten.

Beschermd Wonen

De decentralisatie van de rijksbijdrage beschermd wonen en de daarmee gepaard gaande afbouw van de rijksbijdrage is een ander belangrijk risico. Ook hier nemen we stevige beheersmaatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van het regionale convenant met heldere afspraken én de vorming van een reserve om extra maatregelen te kunnen nemen om de benodigde afbouw te kunnen realiseren.

Niet-financiële risico's

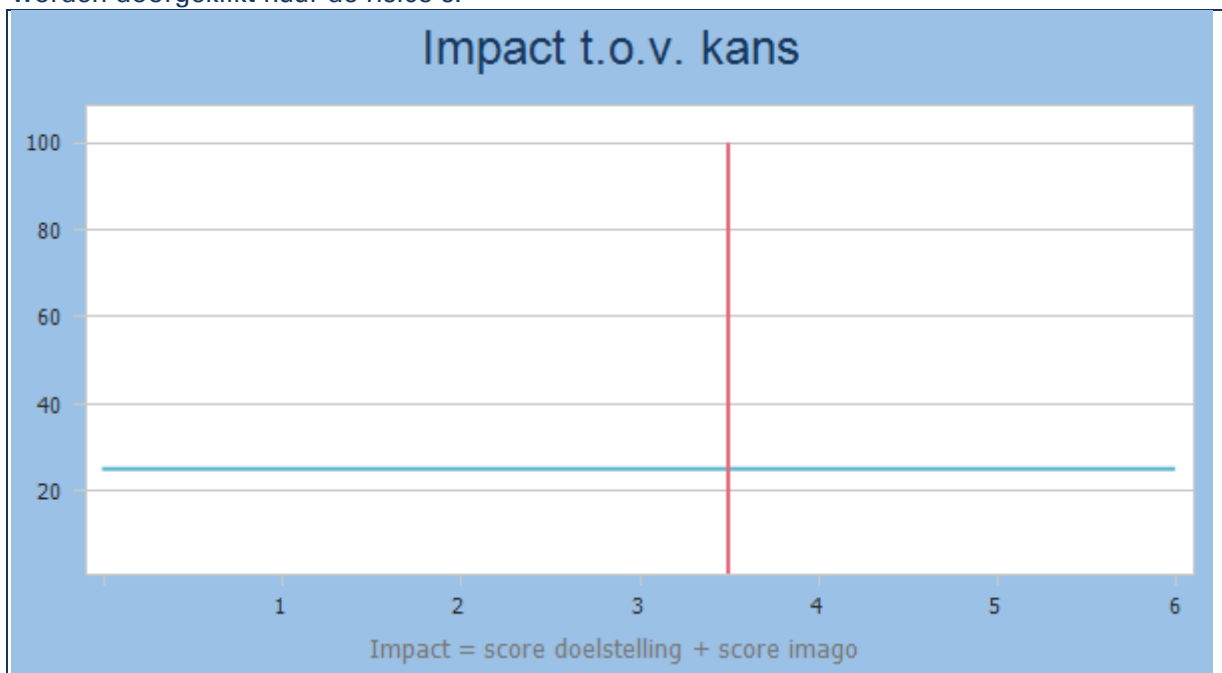
Niet ieder risico heeft een financieel gevolg, maar ze kunnen er wel voor zorgen dat wij doelstellingen niet halen en/of dat imago geschaad wordt. Ook die risico's zijn belangrijk om te beheersen en worden apart in beeld gebracht. Voor de niet-financiële risico's geldt dat zij als TOP-risico worden aangemerkt als zij een kans > 25% en een score van 4 tot en met 6 waarbij de score als onderstaand wordt bepaald:

De scores betreffen:

- Doelstelling wordt toch gehaald (1), de doelstelling wordt later gehaald (2), de doelstelling wordt niet gehaald (3);
- Imagoschade: geringe schade (1), ernstige schade (2), zeer ernstige schade (3).

Grafisch ziet het risicoprofiel van deze niet-financiële risico's er als volgt uit:

De onderstaande grafiek is alleen op de web-versie beschikbaar. Op de web-versie kan hierop worden doorgelinkt naar de risico's.

Het risicoprofiel laat zien dat er 19 niet-financiële TOP-risico's zijn, waarvan er 4 tevens een financieel TOP-risico zijn. In deze MPB zijn een fors aantal voorstellen nieuw beleid opgenomen. De uitvoeringscapaciteit, zowel intern als extern, is bij de voorstellen een belangrijke wegingsfactor geweest. Niettemin is de huidige krapte op de arbeidsmarkt een belangrijke niet-financiële risicofactor voor de uitvoerbaarheid van zowel nieuw als bestaand beleid en zowel voor onze organisatie als voor onze partners. Dit is een meer overkoepelend risico die niet specifiek in de tabel is opgenomen.

TOP-risico's Algemene dienst						
Nr.	Afdeling	Risico	Kans	Impact op de doelstelling	Impact op het imago	Totaal
Paragraaf						
1662	Afdeling informatie	Beperkt absorptievermogen organisatie bij digitalisering van processen	25%	Doelstelling wordt later gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	4
Programma 1						
1601	Afdeling financiën en control	Financieel effect COVID-19	25%	Doelstelling wordt later gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	4
861	Afdeling concern zaken	Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken	25%	Doelstelling is gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	4
503	Afdeling concern zaken	Focus op actuele strategische koers en toekomstagenda	31%	Doelstelling wordt niet gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	6
Programma 3						
1421	Afdeling beheer en onderhoud	Overlastgevende soorten	70%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1381	Afdeling beheer en onderhoud	Gevolgen langdurige droogte	45%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
303	Afdeling beheer en onderhoud	Beheer en onderhoud wegen, bruggen etc.	30%	Doelstelling wordt niet gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	6
1781	Afdeling beheer en onderhoud	Vervangingsgolf wegen als gevolg van naoorlogse groei van Apeldoorn kan niet opgevangen worden binnen toekomstige beschikbare financiële ruimte	25%	Doelstelling wordt later gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	4
302	Afdeling beheer en onderhoud	Onveiligheid medewerkers en derden	40%	Doelstelling is gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	4
1383	Afdeling beheer en onderhoud	Groen: toename van invasieve soorten	75%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
301	Afdeling beheer en onderhoud	Ongeval door gladheid	80%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1461	Afdeling projecten, programma's en interimmanagement	Tunnel Laan van Osseveld	50%	Doelstelling wordt later gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	4
Programma 4						
1802	Afdeling omgevingsbeleid	Wijzigingen in Rijks- en provinciaal beleid t.a.v. energietransitie	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
1801	Afdeling omgevingsbeleid	Uitvoering energietransitie blijft achter, waardoor doelen niet worden gehaald	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
1803	Afdeling omgevingsbeleid	Ombuigingen op Rijks- en provinciale bijdragen energietransitie	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
Programma 7						

761	Afdeling loket sociaal	Oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) WMO (als gevolg van vergrijzing en inwoners zo lang mogelijk zelfstandig laten wonen)	25%	Doelstelling wordt niet gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	6
1441	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling	Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage beschermd Wonen	25%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
Programma 8						
1681	Afdeling Vitaal ondernemend Apeldoorn	Zwembad Noord Oost	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
Programma 9						
1501	Afdeling omgevingsbeleid	Gevolgen en aanpak verplichtingen uit diverse natuur-, water-, en klimaatdoelstellingen	50%	Doelstelling wordt later gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	4

Ten opzichte van de jaarrekening 2021 zijn er vier nieuwe TOP-risico toegevoegd, verder zijn er geen wijzigingen in de niet-financiële TOP-risico's.

Nieuw:

1781 Vervangingsgolf wegen na-oorlogse groei van Apeldoorn

Veel assets lopen tegen het eind van hun levensduur. Momenteel ligt 87% tot 90% van de wegen er goed bij, maar het moment dat we deze wegen niet meer met onderhoud alleen op orde houden, komt naderbij. Vandaar dat dit risico is opgenomen.

1802 Wijziging in Rijks- en provinciaal beleid t.a.v. energietransitie

Het is mogelijk dat ons beleid niet meer aansluit op provinciaal en Rijksbeleid.

1801 Uitvoering energietransitie blijft achter, waardoor doelen niet worden gehaald

Het risico bestaat dat projecten stagneren of niet worden geïnitieerd doordat de opgaven steeds groter worden en er bijvoorbeeld gebrek aan capaciteit ontstaat.

1803 Ombuigingen op Rijks- en provinciale bijdragen energietransitie

Het risico bestaat dat er onvoldoende financiële middelen vanuit het Rijk en de Provincie beschikbaar komen om de uitvoering te realiseren.

Risicobeheersing: actief aan de slag

Ook op de niet-financiële TOP-risico's treffen wij de nodige beheersmaatregelen. Voor een belangrijk deel gaat het daarbij om een pro-actieve houding.

4.1.4.2 Risico's (projecten) Grondbedrijf

De risico's van het Grondbedrijf worden in eerste instantie binnen het Grondbedrijf zelf opgevangen. Voor het risico op de projecten van het Grondbedrijf is de Algemene Reserve Grondbedrijf (ARG) gevormd. Deze risicoreserve bepaalt vooral de weerstandscapaciteit van het Grondbedrijf. Voor het Grondbedrijf geldt als norm, dat de weerstandscapaciteit minimaal gelijk is aan het risicobedrag, met andere woorden: weerstandsvermogen > 1.

Grootte van de risico's van het Grondbedrijf

Deze paragraaf gaat in op de vraag hoe groot de ARG van het Grondbedrijf moet zijn om voldoende weerstand te kunnen bieden aan de voorziene risico's.

nr	Risico-onderdelen	Brutobedrag	Verwijzing naar MPG
1	Projectoverstijgende risico's wonen	€ 0,9 miljoen	§ 6.2
2	Projectoverstijgende risico's niet-wonen	€ 0,9 miljoen	§ 6.2
3	Risico's projecten op basis van statistische methode	€ 5,7 miljoen	§ 6.3
4	Risico's projecten op basis van IFLO-methode	€ 0,7 miljoen	§ 6.4
5	Risico kaderwijziging Zuidwest Poort	€ 1,6 miljoen	§ 6.5
6	Risicovoorziening winstnames	€ 3,4 miljoen	§ 6.5
Totaal		€ 13,2 miljoen	

Toelichting bij deze tabel:

Bovengenoemde risicobedragen die optellen naar € 13,2 miljoen zijn de bruto risico's binnen het Grondbedrijf. Tegenover deze bedragen staan namelijk ook winstverwachtingen en posten onvoorzien welke (gedeeltelijk) als dekking ingezet kunnen worden voor het opvangen van de risico's. Wanneer deze bedragen van de bruto risico's afgetrokken worden resteert er per 1-1-2022 een benodigde netto weerstandscapaciteit van € 9,4 miljoen.

De afgelopen jaren zijn de projecten steeds verder tot uitvoering gekomen. Hierdoor zijn de posten onvoorzien kleiner geworden en is de winstverwachting lager geworden doordat winsten ook daadwerkelijk genomen en vrijgevallen zijn. Logische ontwikkelingen die passen bij de huidige positie van het grondbedrijf. Hierdoor is het verschil tussen het bruto en netto benodigde weerstandscapaciteit afgenomen.

Voor een toelichting op de onderdelen wordt verwezen naar hoofdstuk 6 van het MPG 2022 (zie verwijzing in laatste kolom).

Grootste risico's

Hieronder lichten we de grootste risico's toe. U vindt een uitgebreidere beschrijving in het MPG 2022.

Externe omstandigheden (nummers 1 en 2 in de tabel)

Deze risico's van het Grondbedrijf zijn gelegen in omstandigheden waar de gemeente geen of heel beperkt invloed op heeft. Bijvoorbeeld risico's door inflatie, lagere grondopbrengsten en vertraging in de uitgifte. Deze risico's worden nagenoeg volledig ingegeven door economische omstandigheden en zijn meegenomen bij de onderdelen 1 en 2. Inmiddels bevindt het Grondbedrijf zich al jaren in economische gunstige omstandigheden en door de afbouw van het grondbedrijf zijn deze risico's over de jaren afgenomen. Desondanks is het belangrijk om rekening te houden met tijden dat het economisch minder goed gaat. Het eerste half jaar van 2022 laat een forse inflatie zien en een stijgende hypotheekrente. Hoe dit zich in de toekomst verder gaat uitpakken blijft ongewis. Toch is het denkbaar dat dit van invloed kan zijn op de toekomstige prijsstelling van woningen en de verkooptijd. Deze ontwikkelingen zullen nauwlettend in de gaten worden gehouden en indien nodig zal hierop adequaat worden gereageerd.

Daarnaast zijn het afgelopen jaar 4 nieuwe grondexploitaties geopend voor de realisatie van woningen. Daarmee is het risicoprofiel van het grondbedrijf minder hard afgenomen t.o.v. voorgaande jaren.

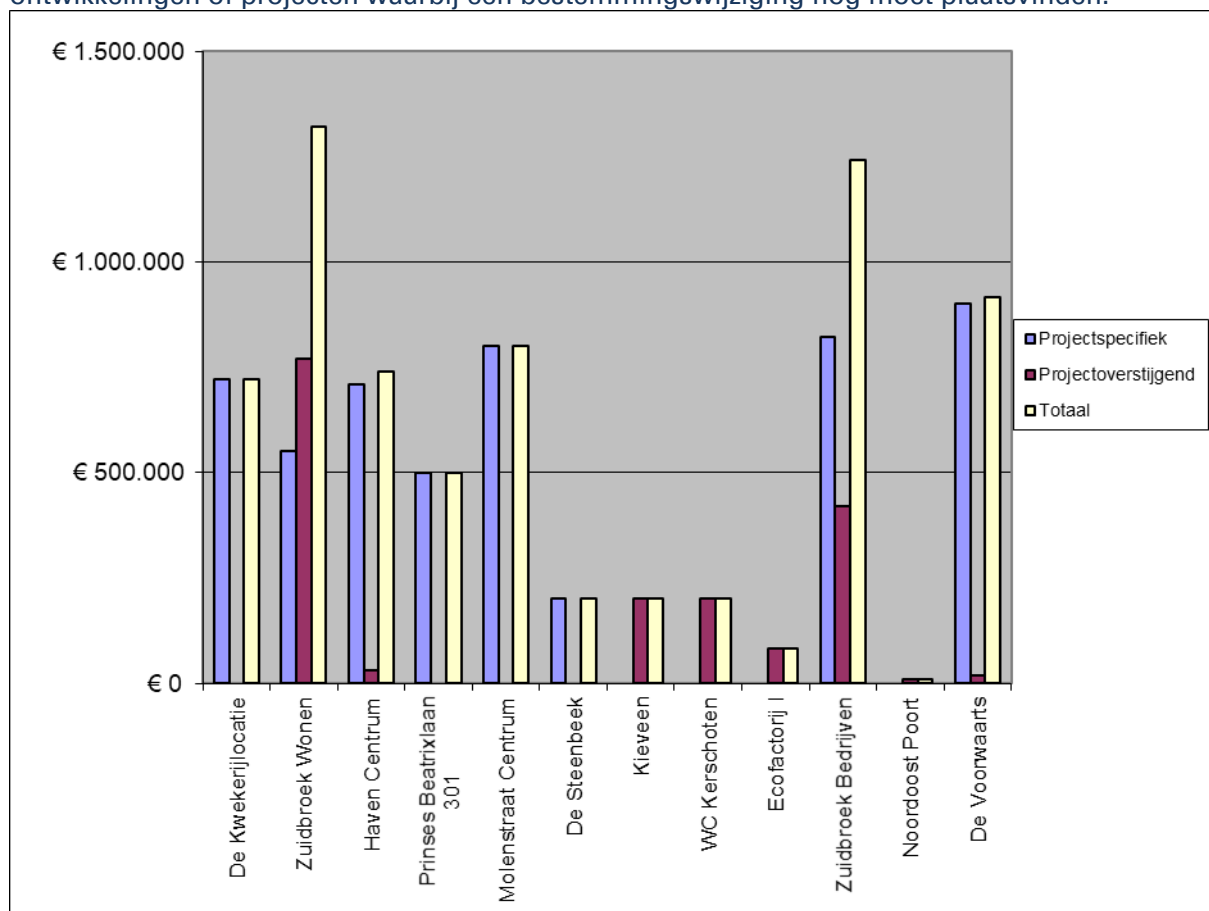
Project specifieke (openbare) risico's (nummer 3 in de tabel)

De projectspecifieke risico's zijn de risico's die zich kunnen voordoen binnen de projecten en kunnen voor ieder project uniek zijn. De projectspecifieke risico's zijn ten opzichte van vorig jaar toegenomen. Dit heeft te maken met de afgenomen capaciteit van de posten onvoorzien en de winstverwachting maar ook door het openen van nieuwe grondexploitaties binnen het Grondbedrijf (Veldhuis Molenstraat Centrum, Prinses Beatrixlaan 301 en de Steenbeek) en de actualisatie van de risico's in Haven Centrum.

Hieronder zijn de belangrijkste risico's weergegeven:

- Mee- en tegenvallers op de civiele ramingen
- Stikstofrisico bij gewenste bestemmingswijzigingen
- De prijsstelling van enkele woningbouw kavels en bedrijfskavels die nog verkocht moeten worden
- Eventuele planschade uitkeringen vanwege bestemmingswijzigingen
- Risico op tegenvallende saneringskosten
- Vertragingen in grondverkoop

Binnen verschillende projecten is rekening gehouden met risico's op het gebied van stikstof. Dit zorgt met name voor vertragingrisico's als gevolg van extra onderzoeken en de complexiteit van bestemmingswijzigingen. De impact op de grondverkoop binnen de bestaande projecten waarbij sprake is van een juiste bestemming is beperkt. Dit geldt niet voor eventuele nieuwe ontwikkelingen of projecten waarbij een bestemmingswijziging nog moet plaatsvinden.

Risico's projecten op basis van IFLO-methode (nummer 4 in de tabel)

De IFLO-methode wordt toegepast op de overige complexen binnen het grondbedrijf. Het uitgangspunt hierbij is dat 10% van de negatieve boekwaarde en 10% van de resterende kosten wordt meegenomen als risico. Het risico vanuit de IFLO methode is met € 0,7 mln. nagenoeg gelijk gebleven. In deze categorie is de vierde nieuwe grondexploitatie opgenomen omdat het een hele kleine exploitatie betreft.

Specifieke gebeurtenissen (nummers 5 en 6 in de tabel)

5: Risico kaderwijziging Zuidwest Poort

Op 14 februari 2019 heeft uw raad het raadsvoorstel 'Addendum Wegenerlocatie locatie – Zuidwestpoort' vastgesteld. Onderdeel van het voorstel was het rekening houden met het

gemeentelijk aandeel in het risico van € 1,6 miljoen voor het niet kunnen realiseren van alle beoogde bestemmingen.

6: Risicovoorziening winstnames

In februari 2018 heeft het college uw gemeenteraad per brief geïnformeerd over een wijziging in de systematiek van tussentijdse winstneming van het Grondbedrijf als gevolg van een duiding van de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). In het kort betrof dit een verschuiving van het door de raad vastgestelde voorzichtigheidsprincipe naar een realisatieprincipe. Gekozen is voor een methodiek dat de genomen winsten pas vrij kunnen vallen als deze voldoen aan het voorzichtigheidsbeginsel. Op basis van de meest recente berekeningen moet op basis van het voorzichtigheidsprincipe circa € 3,4 miljoen vastgehouden worden.

De weerstandsratio van het Grondbedrijf

De weerstandsratio geeft inzicht in het vermogen van een gemeente om onverwachte verliezen door incidentele tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de continuïteit of de dienstverlening van de organisatie direct in gevaar komt of financiële noodmaatregelen nodig zijn. Door het aanwezige weerstandscapaciteit te delen door het benodigde weerstandscapaciteit ontstaat de weerstandsratio.

De aanwezige weerstandscapaciteit van het Grondbedrijf bestaat uit de volgende onderdelen:

- Post onvoorzien binnen grondexploitatiebegrotingen
- Eventuele winstverwachting van grondexploitatiebegrotingen
- Algemene Reserve Grondbedrijf

Op basis van de meest recente berekeningen zou op basis van de risicoberekeningen de ARG per 1-1-2022 dus € 9,4 miljoen moeten bedragen.

4.1.4.3 Samenvatting financiële risico's

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de financiële risico's, bestaande uit de risico's met betrekking tot de algemene dienst en de risico's op de grondexploitatie.

Tabel 4.1.9 Totaal risico's (=benodigde weerstandscapaciteit) * € 1 miljoen

Omschrijving	Peildatum / verwerkt in P&C-document				
	1-9-2020	31-12-2020	1-9-2021	31-12-2021	01-9-2022
	MPB 2021-2024 Begroting 2021	Jaarrekening 2020	MPB 2022- 2025 Begroting 2022	Jaarrekening 2021	MPB 2023-2026 Begroting 2023
Algemene Dienst	54,9	47,6	48,9	24,4	24,4
Grondexploitatie	9,5	9,7	9,7	9,4	9,4
Totaal	79,6	57,3	58,6	33,8	33,8

De totaalbedragen in de bovengenoemde tabel worden aangeduid als benodigde weerstandscapaciteit. Voor het begrotingsjaar 2023 is dit bedrag € 33,8 miljoen. Of deze weerstandscapaciteit ook beschikbaar is, is hieronder uitgewerkt.

4.1.5 Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die we hebben om kosten te dekken van risicogebeurtenissen die we niet hebben begroot. Deze weerstandscapaciteit kan, evenals de risico's, worden onderverdeeld in de algemene dienst en grondexploitaties.

Algemene Dienst

De weerstandscapaciteit van de Algemene Dienst is opgebouwd uit:

- Het risicodeel van de Algemene Reserve;
- Het surplus van de Algemene reserve, dat bijdraagt aan de financiële weerbaarheid van de gemeente op langere termijn;
- Eventuele buffers in de exploitatie, die opgenomen zijn om te kunnen anticiperen op risico's en autonome ontwikkelingen op kortere termijn.

De weerstandscapaciteit is eind 2022 € 173,2 miljoen en daalt in 2023 vanwege de voeding van de BROA. Daarna stijgt deze weer iets.

Grondbedrijf

De weerstandscapaciteit van het Grondbedrijf bestaat uit de volgende onderdelen:

- Het risicodeel van de Algemene Reserve van het Grondbedrijf;
- Een eventuele buffer in de Algemene Reserve van het Grondbedrijf;
- Een eventueel bedrag voor de post onvoorzien of een eventuele winstverwachting van grondexploitatiebegrotingen.

Het weerstandsvermogen wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door het risicobedrag. Op basis van de huidige inzichten (september 2022) zou de streefwaarde van de ARG per 31-12-2022 € 9,4 miljoen (risicobedrag) moeten bedragen. Dat is precies de waarde van de ARG.

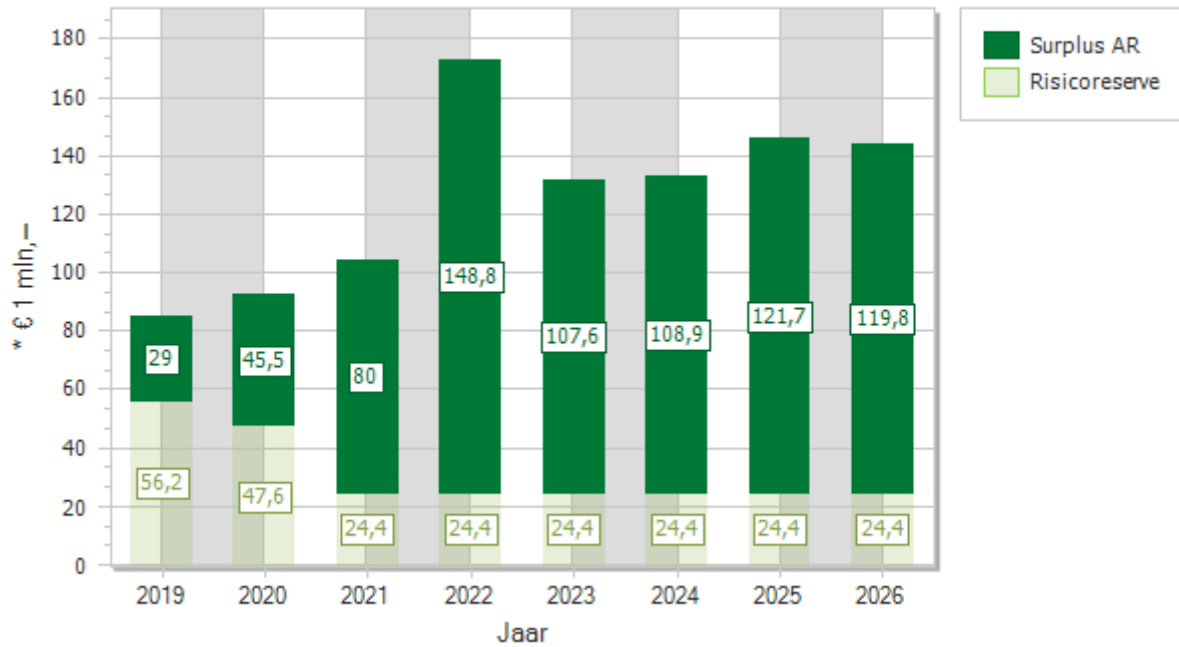
Tabel 4.1.10 Totaal weerstandscapaciteit * € 1 miljoen

Omschrijving	JR	JR	prognose				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
ALGEMENE DIENST							
Surplus Algemene Reserve	45,5	80	148,8	107,6	108,9	121,7	119,8
Risicodeel Algemene Reserve	47,6	24,4	24,4	24,4	24,4	24,4	24,4
Risicobuffer in de begroting	0,5	0					
Weerstandscapaciteit AD	93,6	104,4	173,2	132,0	133,3	146,1	144,2
GRONDBEDRIJF							
Risicodeel Algemene Reserve GB	12,5	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4
Buffer Algemene Reserve GB	4,7	8					
Onvoorzien/winstreservering		2,7					
Weerstandscapaciteit GRB	17,2	20,1	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4
Totaal beschikbaar	110,8	124,5	182,6	141,4	142,7	155,5	153,6

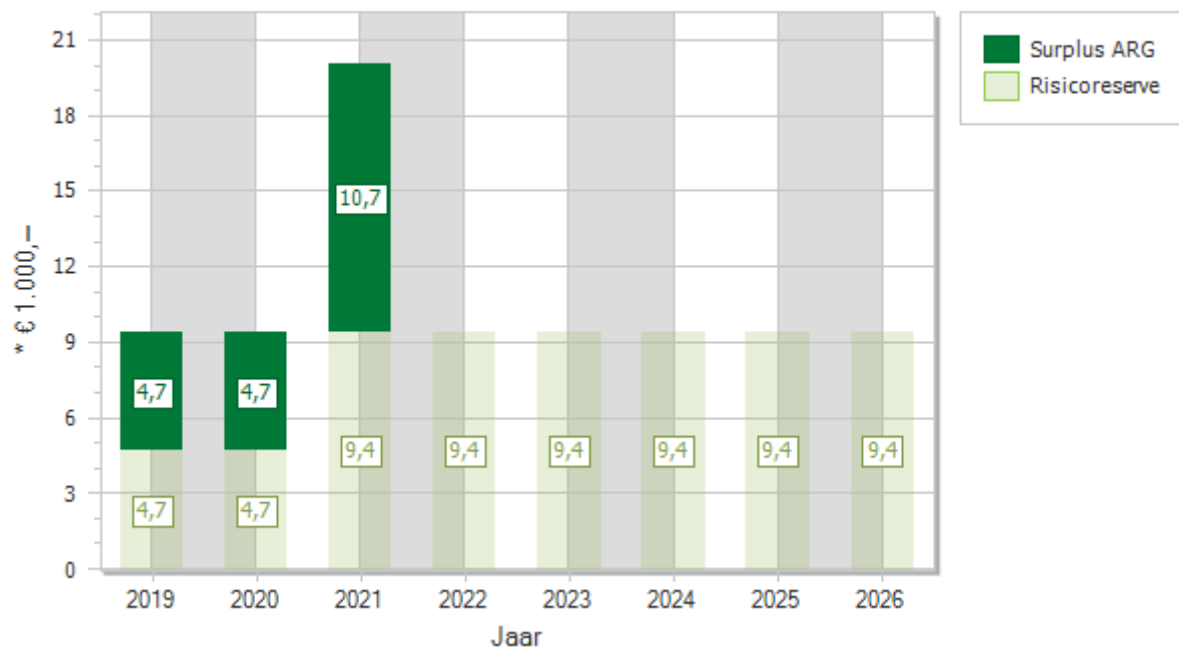
Zoals aangegeven in onze Nota Reserves en Voorzieningen laten we in onze begroting en jaarrekening de ontwikkeling zien van de Algemene Reserve en de Algemene Reserve Grondbedrijf, waarbij we in beeld brengen welk deel als 'vrije' buffer' aangemerkt kan worden.

De weerstandscapaciteit van het concern neemt toe tot € 173,2 miljoen in 2022. In 2023 daalt het bedrag naar € 132,0 miljoen vanwege met name een verschuiving naar de BROA. In de jaren daarna stijgt deze weer iets.

Ontwikkeling AR algemene dienst

Algemene reserve grondbedrijf (x 1 mln)

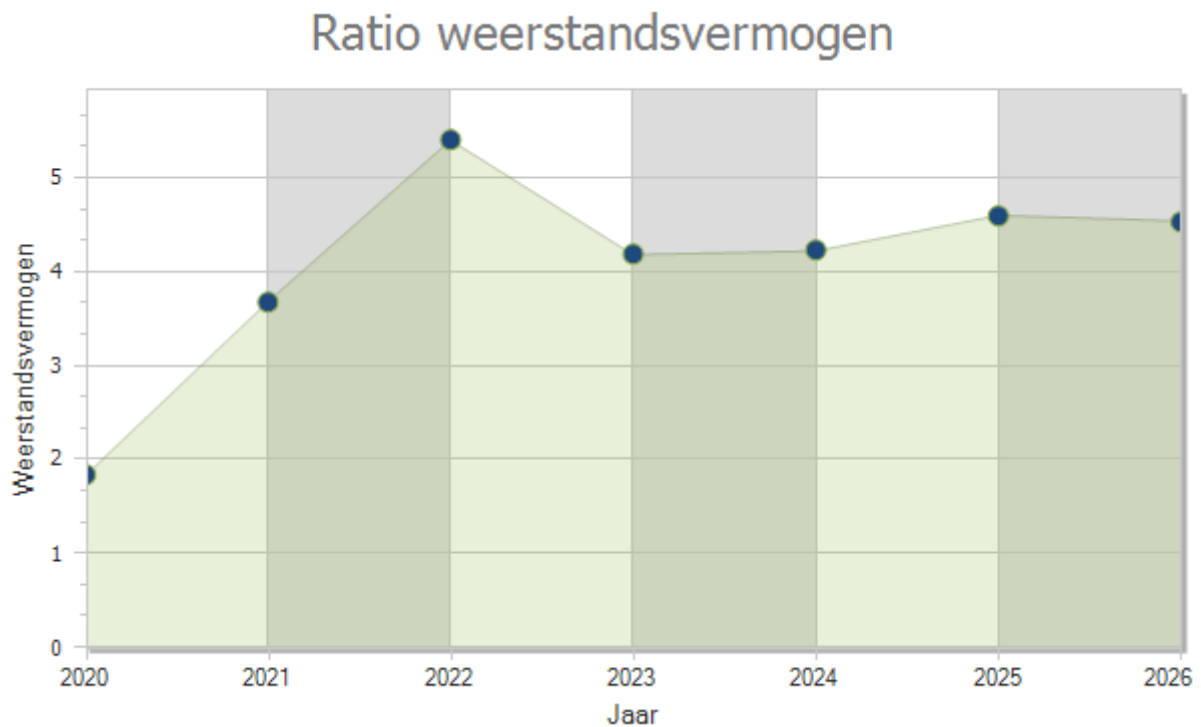

4.1.6 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen wordt tot slot bepaald door de benodigde weerstandscapaciteit af te zetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De onderstaande tabel laat deze confrontatie zien op basis waarvan de ratio voor het weerstandsvermogen zichtbaar wordt.

Tabel 4.1.11 Totaal weerstandsvermogen

Omschrijving	JR	JR	Prognose MPB 2023- 2026				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
ALGEMENE DIENST							
Weerstandsvermogen AD	1,95	4,28	7,10	5,41	5,46	5,99	5,91
GRONDBEDRIJF							
Weerstandsvermogen GB	1,38	2,14	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Totaal Weerstandsvermogen	1,83	3,68	5,40	4,18	4,22	4,60	4,54

4.4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

4.4.2.1 Inleiding

De gemeente Apeldoorn heeft veel geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, openbare verlichting, riolering, groen, water, sportvoorzieningen, gemeente- en onderwijsgebouwen. In deze paragraaf treft u een overzicht van onze kernvoorraad aan met uitzondering van het gemeentelijk vastgoed. Daarvoor is er een bijzondere paragraaf vastgoed opgenomen. Het onderhoud van de kapitaalgoederen is van groot belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op vele terreinen. Vanwege het belang hiervan is dit onderhoud grotendeels vastgelegd in meerjarenplannen, nota's, visies en regelingen. In deze paragraaf wordt per onderwerp ingegaan op de notities en plannen waarin het beleidskader is aangegeven, de stand van zaken en de voornemens voor de komende periode. Hiermee willen we inzicht geven op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen wordt geborgd. Voor het beheer van onze openbare ruimte wordt de komende jaren het Strategisch Assetmanagement Plan (SAMP) leidend. Hierin wordt onder meer de huidige kwaliteit van de assets, de ontwikkelingen op functioneel en technisch vlak en de ambities die we met de assets hebben uitgewerkt.

Het onderhoudsbudget gemeentelijk vastgoed betreft het Vastgoedbedrijf. Dit is exclusief interne uren en inclusief de stortingen in de voorziening onderhoud Vastgoedbedrijf. Ook het onderhoudsbudget voor de dienstverleningsovereenkomst met Accres ad € 1,8 miljoen is hierbij meegenomen. Voor de panden Orpheus (theater) en CODA (museum) is het eigenarenonderhoud via de gemeentelijke subsidie belegd bij deze huurders.

Omschrijving	Beleidsnota	Vaststelling jaar	Budget
Integrale openbare ruimte	Groen: Kadernotitie beheer openbare ruimte (2009) en Groenplan (2018). Wegen: Beheerprogramma (2020)	2018	
1.a. Groen	Groenplan (2018), Beheerprogramma (2022) en Strategisch Asset Management Plan (SAMP) vast te stellen in 2023.		4.114.000
1.b. Wegen	Beheerprogramma	2022	2.439.000
2. Openbare verlichting	Handboek openbare verlichting en Beheerprogramma 2022	2022	427.000
3. Bruggen	Beheerprogramma (2022)/nota Bruggen	2010	86.000
4. Begraafplaatsen	Beleidsactualisatie begraafplaatsen (2022)	2022	237.000
5. Water & riolering	Gemeentelijk rioleringsplan	2021	1.780.000
6. Verkeersapparatuur	Verkeersvisie	2016	397.000
7. Parkeren	Actualisatie parkeernota (2004), parkeervisie (2019)	2019	782.000
8. Gemeentelijk vastgoed (gebouwen en sportvelden)	Vastgoednota Apeldoorn (2010) en Uitvoeringskader Meerjaren Perspectief Vastgoed (2013 & 2017)	2017	4.714.000

Integrale openbare ruimte

Stand van zaken

De openbare ruimte is de plek waar alles letterlijk en figuurlijk samen komt; het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Het is ook de plek waar ambities rondom bijvoorbeeld klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit kunnen worden gerealiseerd. De openbare ruimte vervult daarmee een belangrijke rol in onze brede welvaart. Via onze eigendommen (assets) in de openbare ruimte sturen we op de leefkwaliteit voor mens en dier. Die assets moeten allereerst functioneel en veilig zijn. In totaliteit beheren we de volgende assets, met een totale waarde van 2 miljard euro.

Veel assets lopen tegen het eind van hun levensduur. Momenteel ligt 87% tot 90% van de wegen er goed bij, maar het moment dat we deze wegen niet meer met onderhoud alleen op orde houden, komt naderbij. De omvangrijke naoorlogse groei van Apeldoorn leidt 60 tot 80 jaar later tot een grote vervangingsopgave.

In het Beheerprogramma openbare ruimte dat de gemeenteraad in januari 2021 besprak, werd uitgegaan van oplopende structurele kosten tot circa 30 miljoen euro per jaar vanaf 2030 - 2040. Ook onze ambitie om extra groen en extra bomen vraagt om investeringen en onderhoudsmiddelen. Om deze reden hebben we ook in het coalitieakkoord opgenomen dat er meer geld nodig is om het beheer van de openbare ruimte op een passend niveau te borgen in elke wijk, dorp en buurt.

Wij leggen de gemeenteraad een Strategisch Assetmanagementplan (SAMP) voor waarin de raad kan bepalen hoe moet worden omgegaan met de “knoppen” kwaliteit, geld en risico's.

1.a. Groen

Stand van zaken

Groen is een onderscheidende kwaliteit van Apeldoorn. Het is ons natuurlijke kapitaal.

In het beheer van de gemeente merken we de gevolgen van de klimaatverandering. Er is bijvoorbeeld sprake van verdroging en wateroverlast bij hevige stortbuien. Daarnaast is er sprake van verzuring door stikstof. Dit betekent dat we extra moeten investeren in groeiplaatsen voor bomen, het totale kroonvolume van bomen moeten vergroten en stenige omgevingen moeten omvormen naar groen. Voor een deel doen we dat natuurlijk al, onder meer via Bokashi voor de bomen en de actie Steenbreek voor het omvormen naar groen.

De uitwerking vanuit het Groenplan loopt nog door in 2023. Het onderhoud en vervanging vindt plaats conform het beheerprogramma.

1.b. Wegen

Stand van zaken

In 2014 is gestart met de uitvoering van de maatregelen die zijn opgenomen in het Herstelplan Wegen (fiets-, voetpaden en wegen). Mede door de extra provinciale middelen is de kwaliteit van onze wegen in de afgelopen jaren grotendeels hersteld. Vooral de asfaltwegen zijn in kwaliteit toegenomen (wat ook de insteek was van het Herstelplan).

Hiermee is de basis nu redelijk op orde. Zoals benoemd in de paragraaf “integrale openbare ruimte” voorzien we een nieuwe grote opgave voor de vroeg na-oorlogse wijken. Deze vertaalt zich naar circa 30 miljoen euro per jaar vanaf 2030 - 2040.

We zetten een deel van het budget in voor het omvormen van asfalt naar elementenverharding en een deel op specifieke projecten waar grote kansen liggen om meerwaarde toe te voegen (bijvoorbeeld een grote plus in beeldkwaliteit, veiligheid of functionaliteit). Bij dergelijke ingrijpende projecten geven we inwonersparticipatie een grotere rol. Het zijn immers de bewoners en gebruikers die echt kunnen vertellen hoe hun straat een aantrekkelijk verblijfsklimaat krijgt.

Het is belangrijk om het Herstelplan Wegen in de toekomst te verbreden. Het strategisch assetmanagementplan (SAMP) gaat hiervoor de kaders bieden. Voor 2023 staan in ieder geval de volgende wegen: GP Duuringlaan, woonstraten in Dreven Noord en De Parken, woonstraten in Ugchelen, industrieweg Dijkgraafweg, Sleutelbloem en omgeving en fietspad Kanaal Noord op het programma.”

In 2023 worden de wegen en fiets/wandelpaden conform het integrale beheerprogramma in uitvoering gebracht.

2. Openbare verlichting

Stand van zaken

Apeldoorn zet de komende jaren sterk in op het vervangen van minder energie efficiënte armaturen door dimbare LED armaturen.

De verwachting is dat de openbare verlichting in 2030 geheel vervangen is door dimbare LED's.

Naast het vervangen van de armaturen worden jaarlijks ook ca. 600 slechte masten vervangen door gepoedercoate masten en ca. 1000 masten geschilderd.

Met de bovenstaande werkzaamheden dragen we bij aan een mooi, aantrekkelijk en duurzamer Apeldoorn.

Het planmatig onderhoudsbudget wordt overeenkomstig het jaarlijkse onderhoud- en vervangingsplan ingezet conform het integrale beheerprogramma.

3. Bruggen

Stand van zaken

Het algemene beeld is dat er voldoende middelen zijn om de bruggen, tunnels en viaducten op orde te houden. Er zijn geen vervangingsgelden voor kanaalbruggen en spoorviaducten. De verwachting is dat hier tot 2030 geen financiële middelen voor nodig zijn.

In 2023 worden de volgende bruggen vervangen: Mheenpark ter hoogte van de boerderij en de smalle brug vanaf het Veluws College Mheenpark naar het sportveld.

Tevens wordt er onderhoud gepleegd aan de Deventerstraatbrug en worden er op diverse bruggen, zoals de brug in het Oranjepark, nieuwe slijtlagen aangebracht.

Ook worden een aantal bruggen, zoals bijvoorbeeld de brug aan de Beemterweg en de Bruggelerbrug, opnieuw geconserveerd.

4. Begraafplaatsen

Stand van zaken

Begin 2022 is het nieuwe beleid actualisatie begraafplaatsen vastgesteld. Hierin wordt park van herinneringen, grafrechten Ambonese KNIL Veteranen en Islamitisch begraven beschreven. Apeldoorn heeft een breed aanbod aan begraafplaatsen. Heidehof, Soerenseweg, Beekbergen, Uddel en Wenum Wiesel zijn de openbare begraafplaatsen die door de afdeling Beheer en Onderhoud beheerd worden. Wij willen dit aanbod verbreden en onderzoeken of er een natuurbegraafplaats kan worden gerealiseerd. Daarnaast willen we een plek om te herdenken toevoegen. Uitgangspunt is en blijft dat er evenwicht moet blijven tussen de kosten en de opbrengsten. Het nieuwe beheerplan 'begraafplaats Soerenseweg' is inmiddels van kracht en in uitvoering.

5. Water & riolering

Stand van zaken

Het jaarprogramma wordt uitgevoerd. Speerpunten van het plan zijn anticiperen op klimaatverandering door het afkoppelen van regenwater en de openbare ruimte meer geschikt maken voor de opvang van regenwater. Er wordt ingezet op het afkoppelen van 6 ha verhard oppervlak o.a. in de openbare ruimte, bij scholen en particulieren door middel van een subsidieregeling.

Samen met het waterschap wordt gewerkt aan een verdere verduurzaming van de afvalwaterketen. Een reguliere taak is het dagelijks beheer en groot onderhoud van de riolering door vervanging en reparatie.

Binnen het programma worden diverse projecten uitgevoerd. De belangrijkste zijn: maatregelen tegen wateroverlast, waterkwaliteitsmaatregelen, groot onderhoud en verbeteringen in de riolering, beekherstel en diverse afkoppel projecten. Er wordt in 2023 ook weer ingezet op het afkoppelen van verhard oppervlak o.a. bij het omvormen of de rehabilitatie van straten.

In 2021 is gestart met de voorbereiding van een grote opknopbeurt van straten en riolering in Ugchelen. Insteek is om hier in 2023 te starten met de uitvoering.

In het kader van het terugdringen van rioolvreemd water bij de RWZI zal in 2023 een stamriool aan de Laan van Erica (grond)waterdicht worden gemaakt door deze te relinen (het van binnenuit repareren van een rioolbuis door het aanbrengen van een nieuwe binnenwand).

Verder zal in 2023 worden gestart met de voorbereiding van de herinrichting Oude Beekbergerweg. De noodzaak om in deze straat de aansluitleidingen te moeten vervangen zijn hiervoor de aanleiding geweest.

6. Verkeersapparatuur

Stand van zaken

Voor het beheer en onderhoud van verkeersapparatuur zijn contracten gesloten met diverse leveranciers. Dit geldt voor het vervangen en/of ombouwen van verkeersregelininstallaties (VRI) en het verhelpen van storingen. De laatste jaren is een start gemaakt met de vervanging door iVRI's (intelligente Verkeers Regel Installaties). Een iVRI is een regelininstallatie die kan communiceren met voertuigen, fietsers en voetgangers. Op basis van ontvangen data en via apps kunnen kruispunten efficiënter worden geregeld. De iVRI weet hoeveel en wat voor verkeer eraan komt en is onder andere gekoppeld aan Buienradar. Met deze optie kan bijvoorbeeld bij slecht weer meer groen voor fietsers worden gegeven. Ook zijn we gestart met het geven van prioriteit van vrachtverkeer bij VRI's zodat gewenste routes worden gestimuleerd, er minder uitstoot plaatsvindt en brandstofkosten worden bespaard.

De komende jaren worden de resterende VRI's vervangen door iVRI's. We hebben hiervoor inmiddels een rijkssubsidie ontvangen. Ook worden door middel van apps fietsers en vrachtwagen geprioriteerd bij verkeerslichten op bepaalde routes.

De bestaande afsluitingen van het voetgangersgebied worden vervangen door een nieuw systeem met kentekenherkenning

Het onderhoud en de vervanging wordt jaarlijkse planmatig uitgevoerd conform het integrale beheerprogramma.

7. Parkeren

Stand van zaken

De parkeerapparatuur in de parkeergarages is de laatste jaren vervangen. Parkeergarage Haven Centrum krijgt nog een nieuwe entree.

Als vervolg op de digitalisering van de parkeervergunningen, wordt er voor het straatparkeren kenteken parkeren ingevoerd zodat er geen tickets meer nodig zijn en er door de beoogde scanauto effectiever gecontroleerd kan worden.

In de fietsenstallingen wordt er een centraal camerasysteem geïnstalleerd voor meer veiligheid voor de medewerkers.

Onderhoud en vervanging verloopt via het integrale beheerprogramma.

8. Gemeentelijk vastgoed (gebouwen en sportvelden)

Stand van zaken

Zoals eerder aangegeven verwijzen wij u voor dit onderdeel naar de paragraaf Vastgoed.

4.3 Financiering

4.3.1 Inleiding

De paragraaf financiering gaat over de manier waarop de begroting (activiteiten en projecten) wordt gefinancierd en de manier waarop de gemeente Apeldoorn de liquiditeiten beheert. De Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDO) verplicht overheden tot het transparant en inzichtelijk maken van het lokale treasurybeheer.

Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden; de financiële geldstromen; de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.

Het actuele beleidskader voor de gemeentelijke financiering is het [TREASURYSTATUUT 2013](#). Daarnaast biedt de treasurycommissie jaarlijks ter vaststelling aan het college een Treasuryjaarplan aan. Via het Treasuryjaarplan wordt het financieringsbeleid van de gemeente nader ingevuld.

In lijn met de wettelijke voorschriften geeft deze paragraaf inzicht in:

- De beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.
- De financieringsbehoefte.
- De rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend.

4.3.2 Algemene ontwikkelingen

Ontwikkelingen geld- en kapitaalmarkt

Een fors stijgende inflatie vanaf vorig najaar naar heden met een percentage dat nu uitkomt boven het ongekend hoge niveau van 10%, bepaalt samen met de angst voor een mogelijke recessie de rentebewegingen op de geld- en kapitaalmarkt.

De belangrijkste speler voor de geldmarkt en indirect voor de kapitaalmarkt in Europa, de Europese Centrale Bank (ECB), heeft een inflatiedoel van rond 2,0%. Ze kijken hierbij naar de middellange termijn verwachtingen. De ECB heeft in juli voor het eerst in 11 jaar de rente verhoogd en wel met een 0,5%. Zeer recent is een tweede stap van maar liefst 0,75% omhoog doorgevoerd. Er werd daarbij benadrukt, gezien de inflatie ontwikkelingen, dat dit de opmaat is naar meer renteverhogingen in het restant van 2022 en mogelijk in 2023. Daarnaast zijn de eerdere opkoopprogramma's van obligaties aangepast. De ECB heeft een nieuw instrument in het leven geroepen om specifieke landen te kunnen ondersteunen indien het renteniveau onderling te veel uit de pas loopt.

Dit alles leidt er toe dat de kapitaalmarktrente zeer bewegelijk is waarbij in een week soms meer dan 0,1% erbij of eraf gaat, maar per saldo gaat de rente fors omhoog. Op moment van schrijven (9 september 2022) van deze paragraaf staat de actuele 10-jaars swaprente op 2,54%. *(De 10-jaars swaprente is de algemeen gebruikte benchmark om het renteniveau van lange leningen te duiden.)*

Voor het aantrekken van nieuwe financieringsmiddelen hebben wij te maken met de geldende rentepercentages in de markt. Om een voorspelling van de rente voor over ruim een jaar te doen is met nog meer onzekerheid omgeven dan anders. Zoals boven gezegd, marktverkenningen houden rekening met diverse rentestappen omhoog in de nabije toekomst. Een bandbreedte tussen +1,80% en +2,80% voor de 10-jaars swaprente voor het komende jaar lijkt een ruime maar realistische aanname met de kennis van nu. Echter indien de inflatieverwachtingen niet naar beneden gaan zijn mogelijk meer renteverhogingen nodig. De (korte) rente van de ECB is verhoogd naar 1,25%, en om geld uit te lenen aan de ECB is de rente nu exact 0,75%. Op basis van marktverkenningen schatten wij voor 2023 een rente voor kortlopende leningen (<1 jaar) in met een bandbreedte van +1,25% tot 2,0%. **KORTOM GELD LENEN KOST (WEER) GELD!**

In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing wordt er rekening mee gehouden dat de feitelijke rente anders kan verlopen. In de alinea (3.2.1.) over renterisicobeheer blijkt weliswaar dat de kosten van een eventuele rente stijging gedempt worden door een grotere spreiding van de leningenportefeuille dan de minimale spreiding die de wettelijk kaders voorschrijven. Echter, vanwege hiervoor geschetste onzekerheid hebben wij het risico op een grotere rentstijging dan begroot iets naar boven bijgesteld, dit is naar onze inschatting geen top risico geworden.

In de doorrekening van de begroting gaan wij uit van gemiddeld 1,5% voor korte leningen in 2023. Bij de lange rente voor nieuw aan te trekken leningen gaan wij uit van gemiddeld 2,9% in 2023. In die prijzen van de nieuwe leningen houden we rekening met een zogenaamde liquiditeitstoeslag, die de afgelopen periode op het niveau van circa 0,2% bij een 10-jaars lening beweegt.

De Wet schatkistbankieren is ingesteld om medeoverheden te verplichten eventueel tijdelijk overtollige middelen te stallen bij het Rijk en niet buiten de overheid aan te houden. Met betrekking tot deze Wet streven wij er naar in 2023 in principe geen geld onder te brengen in de Schatkist, echter de positie in rekening-courant saldi kunnen fluctueren en positief worden. Indien een positief saldo op de rekening-courant langer aanhoudt, kan het mogelijk interessant zijn om tijdelijk geld bij medeoverheden uit te zetten. In de Wet Schatkistbankieren is deze optie opgenomen omdat medeoverheden net zo veilig zijn als het Rijk, en het EMU-saldo ook positief beïnvloedt. Rentevergoedingen bij medeoverheden kunnen hoger uitvallen dan bij Rijksschatkist.

Om de nationale schuld en het Nederlandse begrotingstekort te beheersen, zijn er afspraken gemaakt tussen het Rijk en de gemeenten. Deze afspraken zijn in een wet vastgelegd, de zogenaamde Wet Hof (Houdbare overheidsfinanciën). In de komende septembercirculaire worden de nieuwe referentiewaarden opgenomen, alhoewel wij ons kunnen voorstellen dat gezien de huidige economische situatie er minder aandacht voor is.

Eind 2014 is de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO) als onderdeel van de Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDO) aangepast. De beperkingen die zijn opgelegd gaan minder ver dan bij de overige publieke entiteiten. De ratingeisen voor de mogelijke tegenpartijen zijn aangepast aan de huidige realiteit, dat willen zeggen dat er wettelijk nu een single A-rating als ondergrens geldt. Wij hanteren in ons treasurystatuut voorlopig nog een ondergrens van AA-. *(Met deze AA-rating komen alleen tegenpartijen in aanmerking die bijna van het allerhoogste kredietwaardigheidsniveau zijn.)* Vanuit spreiding in de financieringsvormen ligt de voorkeur bij nieuwe financieringen niet op de eerste plaats bij de inzet van rente-instrumenten.

De administratieve organisatie van de treasuryfunctie is georganiseerd conform het door ons in 2014 vastgestelde Treasurystatuut. Naar verwachting zal het Treasurystatuut in deze raadsperiode worden geactualiseerd.

4.3.3 Risicobeheer

4.3.3.1 Renterisicobeheer

Renterisico over de vlottende schuld

De kasgeldlimiet wordt conform de Wet FiDO berekend naar een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor 2023 schatten wij de kasgeldlimiet voorlopig in op € 57,1 miljoen.

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

Het beleid is er op gericht om, zolang de rente voor kort lopende leningen lager is dan de rente voor leningen met een langere looptijden, de kasgeldlimiet optimaal te benutten. Bij extreem

lage rente voor lange leningen is het mogelijk dat er eerder wordt besloten om kort lopende leningen om te zetten in langer lopende leningen. Daarnaast kunnen afwijkende renteontwikkelingen (bijvoorbeeld een hogere rente bij kortlopende leningen dan bij langer lopende leningen) redenen zijn om eerder langer lopende leningen aan te trekken.

Renterisico over de vaste schuld

Voor het renterisico over het begrotingstotaal geldt een norm van maximaal 20% per jaar. Dit houdt in dat wij in enig jaar niet meer dan een bedrag ter grootte van 20% van het begrotingstotaal aan herfinanciering dan wel renteherziening mogen hebben. Dat maximum percentage is door het Rijk ingesteld om een enigszins stabiele rentelast over de jaren te bewerkstelligen. In onderstaand overzicht is dit voor onze gemeente weergegeven voor het lopende jaar en de komende 4 jaren.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln.)	2022	2023	2024	2025	2026
- Maximaal renterisico op vaste schuld	30,7	40,7	45,0	35,0	55,0
- Renterisiconorm	117,7	134,5	129,8	132,1	136,4
Ruimte onder limiet	87,0	93,8	84,8	97,1	81,4

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de renterisiconorm in 2022 en verdere jaren niet overschreden gaat worden.

Voor 2023 houden we voorlopig rekening met € 40 miljoen aan nieuwe leningen. Het te lenen bedrag is voor herfinanciering en nieuwe investeringen, besteding van gelden in reserves e.d. Wij verwachten tevens dat, rekening houdend met enige onderuitputting van investeringen en inkomsten en uitgaven bij het grondbedrijf ongeveer gelijk, dat per saldo de lange schuld nog iets zal afnemen. Zie verder het onderdeel Gemeente financiering.

4.3.3.2 Kredietrisico's op beleggingen

Kredietrisico op beleggingen (bedragen x € 1 mln)	Restant vordering Per 1-1-2022		Waarvan met aanvullende zekerheid
	Absoluu t	%	
- Gemeenten / provincies	-	-	
- Woningbouwcorporaties met garantie WSW	7,9	22,0%	
- Semi-overheidsinstanties	15,1	42,1%	
- Financiële instellingen met rating A, of hoger	9,0	25,1%	
- Energiefonds Apeldoorn	0,2	0,5%	
- Overige instellingen	3,7	10,3%	0,5
Totaal	35,9	100,0%	

De beleggingen zijn oplopend gerangschikt naar risico, waarbij alle beleggingen binnen de toegestane kredietrisico's vallen.

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

Wij monitoren van de belangrijkste partijen de kredietrisico's door in elk geval de jaarverslagen te beoordelen en/of rating ontwikkelingen te volgen.

4.3.3.3 Risico's op gemeentegaranties

De gemeenteraad heeft vooral in het verleden garanties verstrekt voor leningen die onder meer door lokale woningbouwverenigingen, verzorgingstehuizen, sportverenigingen en dergelijke zijn aangegaan. Tegenwoordig opereren er waarborgfondsen voor o.a. woningbouw, zorg en

sport. Hiermee wordt een rechtstreeks beroep op de gemeente om garant te staan voor leningen, aangegaan door deze instanties, steeds kleiner. Bij de sociale woningbouw is de gemeente nog steeds verplicht om als 'achtervang' garant te staan. Ons college heeft besloten om vanaf 1-1-2011 niet meer garant te staan voor nieuwe leningen die worden verstrekt onder de Nationale Hypotheek Garantie (NHG).

Risico op gemeentegaranties (bedragen x € 1 mln.)	Restant bedrag per 1-1-2022	
	Absoluut	%
- Rechtstreekse garantstelling	6,3	1,0%
- Als achtervang met WSW-garantie	378,2	58,5%
- Als achtervang NHG tot 2011	262,5	40,5%
Totaal	647,0	100,0%

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

Ten aanzien van rechtstreekse borg/ garantstellingen zullen wij een terughoudend beleid voeren.

4.3.4 Gemeentefinanciering

4.3.4.1 Financieringspositie

De jaarlijkse financieringsbehoefte wordt bepaald door een aantal elementen:

- mutaties in de leningen- en beleggingenportefeuille;
- de begrote besteding van de reserves en voorzieningen;
- Meerjarige investeringsplannen;
- het meerjarige liquiditeitsverloop van het Grondbedrijf.

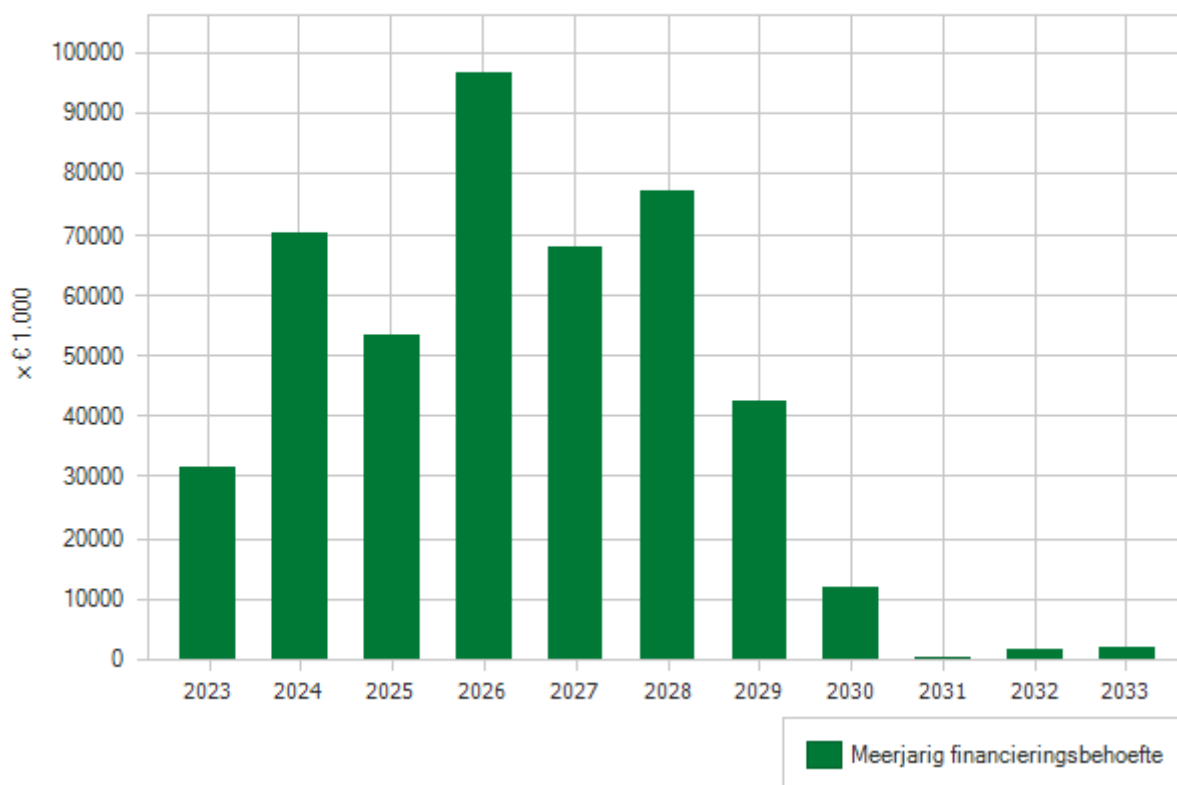
In 2023 voorzien wij een financieringsbehoefte van circa € 40 miljoen. Dit gaat per saldo om herfinanciering van de huidige leningenportefeuille en additionele investeringen. Ten aanzien van de additionele investeringen merken wij op dat er in 2021 en 2022 vertragingen in de uitvoeringsplannen waren en nog zijn, zodat de financieringsbehoefte daarvan doorschuift naar 2023 en verder. Er is voor het eerst een aparte paragraaf over investeringen in deze begroting opgenomen. We hopen met deze paragraaf beter vorm te gaan geven aan de sturing op investeringen, met als gevolg dat we ook de kasstromen (lees financieringsbehoefte) beter kunnen inschatten.

Daarnaast verwachten wij ongeveer gelijke inkomsten en uitgaven uit de grondbedrijf activiteiten .

De beleidsvoornemens van de treasuryfunctie

Ons beleid is er in 2023 op gericht om een redelijk gelijkmatige financieringsbehoefte te verkrijgen. Bij het afsluiten van nieuwe lange leningen, rekening te houden met de meerjarige financieringsbehoefte en de huidige vervalkalender van de bestaande portefeuille.

Meerjarig financieringsbehoefte (incl. herfinanciering)

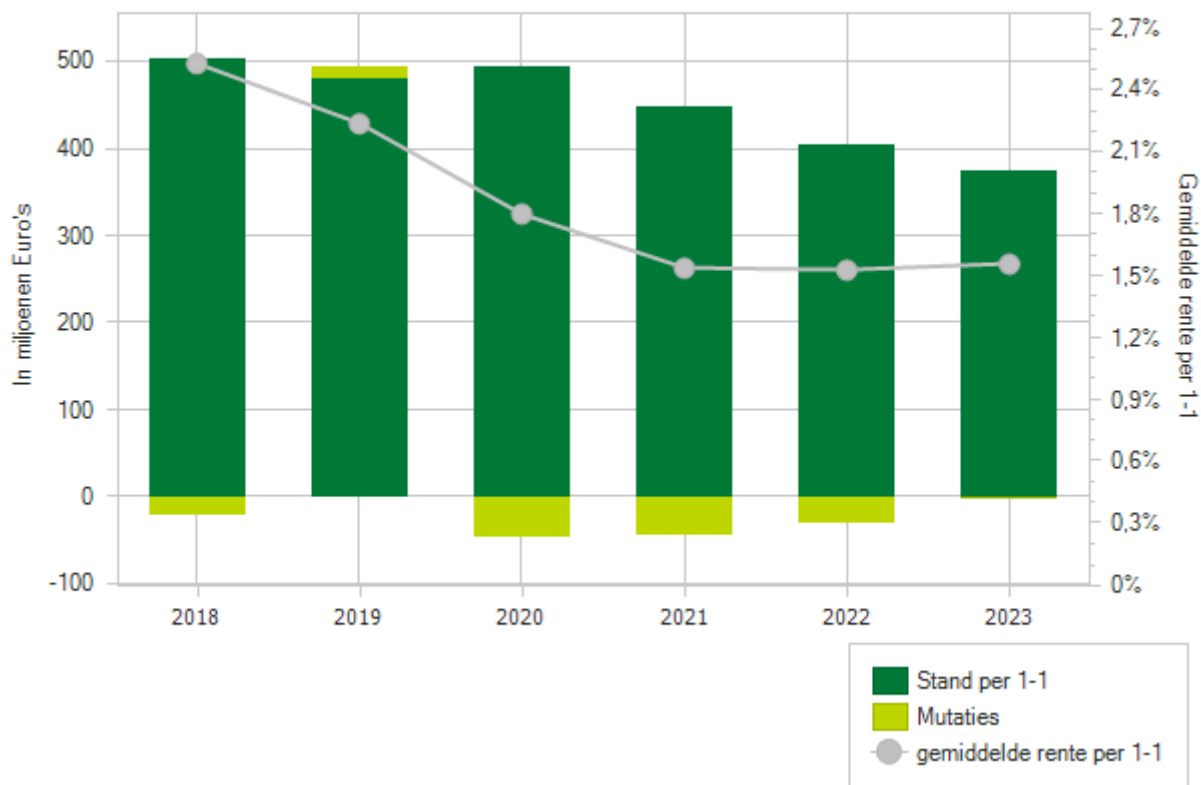
4.3.4.2 Leningenportefeuille opgenomen gelden

Mutaties leningenportefeuille	Bedrag (x €1.000)	Gemiddelde rente
Verw stand per 1 januari 2023	374,3	1,53%
- Nieuwe leningen	+30,0	2,9%
- Reguliere aflossing	-40,7	2,51%
- Vervroegde aflossing	n.v.t.	
- Renteherziening oud	n.v.t.	
- Renteherziening nieuw	n.v.t.	
Stand per 31 december 2023	373,6	1,56%

Zolang de korte rente lager is dan de lange rente, zullen wij zo optimaal mogelijk gebruik maken van de kasgeldlimiet, steeds met een doorkijk naar de toekomst. Volgens de voorlopige raming zal in 2023 voor circa € 40 miljoen aan leningen moeten worden aangetrokken. De looptijden van de nieuwe leningen worden afgestemd op het meer jaren financieringsperspectief. Wij verwachten dat de gemiddelde rente over de leningenportefeuille voorsnog licht zal stijgen, mogelijk daarna meer. De externe rentelasten zullen in absolute zin nog afnemen omdat in 2021 en 2022 geen nieuwe lange leningen zijn of worden aangetrokken. De verwachting is dat de gemiddelde rente per eind 2023 iets oploopt ten opzichte van het begin van het jaar.

Het verloop van de leningenportefeuille vanaf 2018 is:

Verloop leningenportefeuille

4.3.4.3 Leningenportefeuille uitgezette gelden

Tot deze portefeuille behoren vooral de leningen die conform uw besluiten zijn verstrekt aan woningbouwverenigingen, leningen verstrekt via het SVN, leningen verstrekt via het Apeldoornse Energiefonds, sportverenigingen, en dergelijke. Verder vallen hier de gelden onder die belegd zijn vanwege de verkoop van voormalige VNB-aandelen.

Mutaties beleggingenportefeuille	Bedrag (x € 1 mln)	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2022	35,9	4,73%
- Nieuwe beleggingen	0,0	0,0%
- Reguliere aflossing	1,5	5,98%
- Vervroegde aflossing	n.v.t.	n.v.t.
- Renteherziening (oud percentage)	0,0	n.v.t.
- Renteherziening (nieuw percentage)	0,0	n.v.t.
Stand per 31 december 2022	34,4	4,67%

In het bedrag aan aflossingen zit één groot bedrag van belegde oud VNB gelden uit het verleden waar een lineaire aflossing op plaats vindt van bijna € 1,1 miljoen. Met dit bedrag wordt onze schuld teruggebracht. Daarnaast vele kleinere aflossingen vanuit met name de sportinfrastructuurleningen en energieleningen. In deze tabel is geen rekening gehouden met mogelijk nieuw te verstrekken leningen na 29 augustus 2022. Dit kunnen leningen zijn vanuit de diverse stimuleringsregelingen, waaronder die voor duurzaamheid en sportvelden. Daarnaast merken wij op dat Stichting Apenheul een beroep kan doen op de verstrekte Rekening-courant faciliteit van nog maximaal € 1.800.000.

4.3.5 Netto schuldquote en houdbaarheid financiën

In het college werkprogramma hebben wij als aandachtspunt de Schuld(quote) benoemd.

Voor de definitie van de schuld sluiten wij aan bij de wettelijk gehanteerde definitie. Deze berekeningswijze van de Netto Schuldquote is vastgesteld als één van de financiële kengetallen voor gemeenten, waarbij zowel terug als vooruit gekeken wordt. In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing hebben wij ijkpunten voor enkele kengetallen benoemd, waaronder die voor de (Gecorrigeerde) Netto Schuldquote.

De definitie van de gecorrigeerde Netto Schuldquote luidt:

(Onderhandse leningen+overige vaste schuld+kortlopende schuld+overlopende passiva - langlopende uitzettingen - kortlopende (debiteuren) vorderingen en uitzettingen – liquide middelen – overlopende activa)/ totaal van de inkomsten op de exploitatiebegroting.

Het doel gedurende deze collegeperiode is om onze netto schuldquote te houden beneden de 90%.

Jaar	Begroting	Rekening	Waarde ijkpunt	Provincie Begroting	Provincie Rekening
2019	82,08%	83,42%	Goed	A	A
2020	90,99%	69,09%	Goed	B	A
2021	87,55%	55,99%	Goed	A	A
2022	78,86%		Goed	A	A
2023	66,79%		Goed	A	

Al vanaf 2016 zien wij een trend van verbetering van de schuldquote, met bij de jaarrekening 2021 zelfs een niveau van beneden 60%. Met de MPB 2023-2026 en de investeringen onderhanden en die voor ons liggen, verwachten wij een oplopende Schuldquote, waarbij wij rekening houden met een behoorlijk netto toename van ons bezit (vaste activa) in de komende begrotingsjaren. Daarnaast kunnen lagere baten dit kengetal negatief beïnvloeden. Wij voorzien voor nu met een doorkijk naar de nabije jaren dat de corrigeerde netto schuldquote beneden de 90% blijft. Wij blijven de ontwikkeling van dit kengetal nauwgezet volgen.

EMU-saldo

In de nieuwe septembercirculaire zal het kabinet waarschijnlijk de nieuwe individuele referentiewaarden voor individuele gemeenten presenteren. Wij verwachten dat hier voorsnog geen prioriteit aangegeven wordt, gezien de onzekere economische situatie. Hieronder staat een overzicht hoe wij de ontwikkeling van ons EMU-saldo inschatten.

	Referentiewaarde EMU-saldo	Begroting EMU-Saldo	Werkelijk EMU-Saldo
2019	€ 22,4 mln*	+ € 2.442 mln	- € 261051 mln
2020	€ 23,1 mln*	- € 7,391 mln	- € 54,169 mln
2021	€ 21,7 mln*	-.€ 15.599 mln	+€ 89,712 mln
2022	€ 22,0 mln*	- € 16.029 mln	
2023	Nog niet bekend	- € 16.117 mln	

* Vastgesteld op basis van het 0,27% van het Bruto Binnenlands Product voor alle gemeenten gezamenlijk

Ook via de EMU-saldo ontwikkeling kunt u zien of onze schulden juist afnemen of juist iets oplopen. Zoals eerder gezegd, het jaarrekeningoverschot en de achterblijvende investeringen in 2021, zorgden voor een zeer gunstig EMU-saldo. Gezien het verwachte positieve exploitatiesaldi bij de turap over 2022, achterblijvende investeringen en per saldo positieve

grondverkoop in het lopende jaar zal het EMU- saldo positief uitkomen over 2022. Voor 2023 is het een stuk onzekerder om binnen de referentiewaarden van EMU-tekort te blijven.

Hoe kunnen we meer concreet de Schuldquote verlagen en het EMU saldo positief beïnvloeden?

- Indien we de inkomsten in de exploitatie kunnen opvoeren heeft dat een positief effect. Als die inkomsten worden toegevoegd aan de reserves kan er schuld worden afgelost. Dan ontstaat een extra positief effect op de netto schuldquote;
- Wij zijn al enkele jaren onderweg om een belangrijk deel van de voorraad oneigenlijk bezit te verkopen. Met de opbrengst is en zal een deel van de schulden worden afgelost;
- Indien de grondverkoop de investeringen overstijgen dan heeft dat een positief effect op de Schuldquote en het EMU-saldo.

Al deze mogelijkheden hebben (politiek bestuurlijke) consequenties, die verder gaan dan alleen een verlaging van de Netto Schuldquote.

Overigens is de verwachting dat de netto schuldquote in de komende jaren, met de ambities die wij hebben, gaat op lopen, daarbij zijn de volgende aandachtspunten te noemen:

- De Algemene Reserve zal deels besteed gaan worden , in elk geval zullen middelen richting BROA worden ingezet. Afhankelijk van hoe snel middelen in de BROA werkelijk worden aangewend zal dit de schuldquote negatief beïnvloeden;
- Diverse investeringen waaronder die in Activa met maatschappelijk nut e.d. waardoor de schuld weer kan toenemen;
- Overige grotere nog niet bekende investeringen kunnen dit kengetal negatief beïnvloeden;
- Ontwikkelingen met betrekking tot de Schaalsprong.
- Als de begroting niet volledig tot besteding komt, dan kan het overschot worden aangewend om schuld af te lossen, een positief effect.

Rentetoerekening

In het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) zijn met ingang van 2017 regels omtrent de rentetoerekening voorgeschreven. Het te hanteren renteomslagpercentage dient op een éénduidige wijze berekend te worden door alle gemeenten. Middels onderstaand schema wordt inzicht verschaft tussen de rentekosten en rentedekking binnen de begroting.

Renteschema (bedragen * € 1.000)		Begroting 2023
a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	7.158
b	De externe rentebaten (idem)	-/ - 1.871
c	Saldo rentelasten en rentebaten	<u>5.287</u>
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/ - 938
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/ - 322
c3	De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+ / + 322
		<u>-/ - 938</u>
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	<u>4.349</u>
d1	Rente over eigen vermogen	+ / + -
d2	Rente over voorzieningen	+ / + 1.704
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	<u>6.053</u>
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/ - <u>6.907</u>
f	Renteresultaat op taakveld treasury	<u>854</u>

De aan de taakvelden toegerekende rente is omgeslagen tegen 1,1%. Wij verwachten dat dit percentage de komende jaren omhoog gaat. De hardnekkige inflatie zal de ECB nopen om de rente langere tijd hoog te houden. De hogere rente van nieuwe leningen in de komende jaren zal doorwerken in het renteomslagpercentage.

Wij verwachten dat nieuwe financieringen in 2023 bijdragen aan hoger gemiddelde externe rentekosten.

4.4 Verbonden partijen

4.4.1 Inleiding

Verbonden partijen zijn derde rechtspersonen waarmee de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een rechtspersoon of het hebben van stemrecht. Financieel belang is er, als de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Wij hebben bestuurlijke en financiële belangen in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en publiek private samenwerking (pps). De mate van verbondenheid bepaalt onze mogelijkheden om invloed op het beleid van de betreffende verbonden partij uit te kunnen oefenen.

In november 2015 heeft de raad de Kadernota verbonden partijen vastgesteld. Hierin wordt onder meer ingegaan op de keuze om een verbonden partij in te stellen, de sturing op onze deelnemingen en de rol van de raad daarin. Wij verwijzen naar deze nota. ([Kadernota](#))

In oktober 2016 heeft de commissie BBV de richtlijnen voor verbonden partijen aangepast. Hierin is een aanbeveling opgenomen ten aanzien van derden, die in formeel juridische zin geen verbonden partij zijn vanwege het ontbreken van financieel belang in de zin van de BBV (bijv. een gestort aandelenkapitaal), maar waar wel sprake is van:

- een structurele bekostiging in overwegende mate in de activiteiten van een organisatie;
- een bestuurlijk belang (zeggenschap uit hoofde van stemrecht of vertegenwoordiging in het bestuur).

De commissie BBV adviseert om derde partijen, die hieraan voldoen vanwege het maatschappelijk belang en/of vanuit hun risicopositie richting de gemeente op te nemen in de paragraaf verbonden partijen. In onze gemeente kennen wij echter geen partijen, die onder deze categorie vallen.

De afgelopen jaren is een werkgroep uit de raad actief geweest op het terrein van verbonden partijen waarbij vooral is gekeken naar sturing op samenwerkingsverbanden, met als voorbeeld de GR Stedendriehoek. Vraag was o.a. of samen optrekken met raden van de regiogemeenten leidt tot betere sturing en besluitvorming.

Deze paragraaf is een resumé van de verbonden partijen van onze gemeente. Digitaal is per verbonden partij informatie beschikbaar, waarin wordt ingegaan op onder meer (beleidsmatige) ontwikkelingen, risico's, vermogenspositie en exploitatieresultaten. Om het belang van de verbonden partijen te benadrukken verlangt de wetgever, dat ook in de begrotingsprogramma's wordt ingegaan op onder meer het financiële belang in en op de belangrijkste risico's van de verbonden partij.

4.4.2 Overzicht van verbonden partijen

Prg.	Verbonden partij	Wat	Bestuurlijk belang of aandelen belang	Financiële bijdrage/subsidie	Portefeuillehouder(s)
01	Alliander NV	DLN	0,043% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge
01	Bank Nederlandse Gemeenten	DLN			H. van den Berge
01	Leisurelands (RGV)	DLN	16,23%	n.v.t.	H. van den Berge
01	NV Luchthaven Teuge	DLN			H. van den Berge
01	Vitens	DLN			H. van den Berge
01	Regio Stedendriehoek	GR	DB lid en voorzitter	€ 493.912	J. Joon (DB), P.C.J. Messerschmidt (AB)
01	Tribuut	GR		€ 3.509.000	H. van den Berge
02	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland/GHOR	GR	n.v.t.	€ 10.474.000	A.J.M. Heerts
04	Zonnepark Brinkenweg Exploitatie B.V.	DLN	50%		W. Willems, H. van den Berge (aandeelhouder)
04	Circulus BV	DLN	34,1%	€ 19.485.000 (prognose)	H. van den Berge (aandeelhouder), D.S. Huizer (opdrachtgever)
04	Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ)	GR	n.v.t.	€ 4.761.358	D.S. Huizer
06	Werkbedrijf Lucrato	GR	Voorzitter van het bestuur	€ 22.190.600 (verwacht)	S. Biharie
07	Accres Holding BV	DLN	100% aandelen	€ 14.823.000 (prognose)	H. van den Berge (aandeelhouder), P.C.J. Messerschmidt (opdrachtgever)
07	GGD Noord- en Oost-Gelderland	GR		€ 1.424.269	A.J. Prins
07	Vervoerscentrale Stedendriehoek	GR		€ 2.921.990	A.J. Prins
08	Stichting Apeldoorns Archief	PPS		n.b.	P.C.J. Messerschmidt
08	NV Orpheus theater/congrescentrum	DLN		€ 4.559.220 (prognose)	H. van den Berge (aandeelhouder), P.C.J. Messerschmidt (cultuur)
09	Kanaalzone Zuid (Schatkamer van Zuid)	PPS			P.C.J. Messerschmidt
09	Veldekster	PPS			P.C.J. Messerschmidt
09	Wegener	PPS			P.C.J. Messerschmidt
09	BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken	DLN	10,88%	nog niet	H. van den Berge (aandeelhouder), J. Joon
09	Centrum voor Veiligheid en Digitalisering	PPS		€ 116.000	A.J.M. Heerts

* DLN=deelneming, GR=gemeenschappelijke regeling, PPS=publiek private samenwerking

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Burgers leven zo veel mogelijk in veiligheid en gezondheid. Doel en openbaar belang: het bewaken, beschermen en verbeteren van de gezondheid van de inwoners. De taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg zijn per 2017 overgedragen aan het CJG.
Betrokken partijen	22 gemeenten in de regio Noord- en Oost-Gelderland
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De stemverhouding in het algemeen bestuur is gebaseerd op het aantal inwoners per gemeente. Apeldoorn heeft 20% van het aantal stemmen in het bestuur.
Portefeuillehouder(s)	A.J. Prins
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2021
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Het algemeen bestuur (AB) heeft een Bestuursagenda voor de periode 2019 - 2023 vastgesteld met daarin vier prioriteiten: 1. NOG gezondere jeugd (niet Apeldoorn) 2. NOG gezondere leefomgeving 3. NOG gezonder oud worden 4. NOG gezondere leefstijl. Voor alle vier prioriteiten geldt: • GGD sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen en bij het gezondheidsbeleid en de preventieagenda's van de gemeenten. • GGD heeft specifieke aandacht voor kwetsbare groepen (mensen met een lage sociaaleconomische status, in armoede, laaggeletterdheid, nieuwkomers en psychisch kwetsbare mensen). • GGD zoekt innovatieve strategieën om het bereik en de effecten van gezondheidsprogramma's te vergroten.

Risico's

De GGD voert een nieuwe HR waarderingsytematiek in, dit kan financiële gevolgen hebben voor de bijdrage van gemeenten. Indien de inwonersbijdrage moet worden verhoogd zal een zienswijze procedure van start gaan.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.424.269

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 77.000		
Eigen vermogen	€ 2.912.000	€ 2.500.000	€ 2.205.000
Vreemd vermogen	€ 10.226.000	€ 2.500.000	€ 2.485.000

Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Een goede fysieke leefomgeving (o.a. schoner, stiller en duurzamer) creëren door regulering op basis van vergunningverlening, milieutoezicht, handhaving en milieuadviesing.
Betrokken partijen	De gemeenten Apeldoorn, Brummen, Voorst en Epe en provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur bestaat uit een algemeen bestuur van 6 leden en een dagelijks bestuur van 3 leden. Danny Huizer vertegenwoordigt de gemeente Apeldoorn in beide besturen. Elk lid heeft 1 stem en besluiten worden genomen met gewone meerderheid van uitgebrachte stemmen. In geval van herstemming heeft Apeldoorn als enige 4 stemmen en wordt besloten met ten minste twee derde meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

Portefuillehouder(s) D.S. Huizer
Link naar jaarstukken [Jaarrekening OVIJ 2021](#)
Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

Risico's

In de begroting en jaarrekening van de OVIJ staan interne risico's. Die kan OVIJ zelf opvangen binnen haar eigen begroting. Er wordt een stijgende lijn in het aantal adviesproducten geconstateerd. Met name op het gebied van bodem/asbest, ecologie en energietransitie. Voor 2022 kon deze stijging nog weer opgevangen worden binnen de begroting. Dit begint echter wel op gespannen voet te staan met de bijdrage van de OVIJ op onze strategische doelen. Het weerstandsvermogen van OVIJ is goed te noemen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 4.761.358

Aandelenbelang n.v.t.

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 13.783		
Eigen vermogen	€ 271.608		
Vreemd vermogen	€ 1.484.795		

Regio Stedendriehoek

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Regio Stedendriehoek draagt bij aan onze ambities uit programma 3, 4 en 9 door belangenbehartiging op het gebied van duurzaamheid, ruimtelijke ordening (waaronder milieu en mobiliteit) en economische zaken.

Betrokken partijen De gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst, Heerde en Zutphen.

Bestuurlijk belang/stemverhouding Het bestuur bestaat uit een regioraad van 16 leden en het dagelijks bestuur uit 8 vaste leden (de gemeenten) en 2 agendaleden (provincie Gelderland en Overijssel).

Portefuillehouder(s) J. Joon (DB), P.C.J. Messerschmidt (AB)

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2021](#)

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

Risico's

Het weerstandsvermogen van de Regio Stedendriehoek is zeer beperkt. Bij deze WGR 'light' is de afspraak gemaakt dat de Stedendriehoek geen eigen vermogen opbouwt. Indien de Regio Stedendriehoek op enig moment onverhoopt niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 493.912

Aandelenbelang	DB lid en voorzitter			
		2021	2022	2023
Rekeningresultaat		€ 152.012	n.t.b.	
Eigen vermogen		€ 152.012	n.t.b.	
Vreemd vermogen		€ 0	n.t.b.	

Tribuut

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Met ingang van 1 januari 2016 voert Tribuut voor de gemeente Apeldoorn de belastingtaak uit. Naast de uitkeringen van de rijksoverheid vormen de gemeentelijke belastingen een belangrijke bron van inkomsten.
Betrokken partijen	Tribuut is een samenwerkingsverband van de gemeenten Apeldoorn, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur van Tribuut bestaat uit 5 leden, onder wie de voorzitter. Iedere deelnemende gemeente levert 1 bestuurslid. Voor de gemeente Apeldoorn is dit wethouder van den Berge. Elk lid heeft 1 stem en besluiten worden genomen met gewone meerderheid van uitgebrachte stemmen. In geval van herstemming heeft Apeldoorn als enige 4 stemmen en wordt besloten met ten minste twee derde meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Portefuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarverslag 2021
Link naar kaderstelling	Gemeenschappelijke regeling Tribuut CSO Tribuut belastingsamenwerking

Prestatie afspraken

Risico's

In 2021 zal voor Apeldoorn omzetting van de waardering op basis van gebruiksoppervlakten in plaats van inhoud plaatsvinden voor de herwaardering in het belastingjaar 2022. Ervaring leert dat een dergelijke stelselwijziging leidt tot extra bezwaren.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 3.509.000

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	n.t.b.		
Eigen vermogen	n.t.b.		
Vreemd vermogen	n.t.b.		

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland/GHOR

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland voert de regionale taken uit op het terrein van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De Veiligheidsregio doet dat ook op lokaal niveau zoals dat is aangegeven in de Wet Veiligheidsregio's. Daarmee draagt de VNOG bij aan het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse burgers, bedrijven en instellingen.
Betrokken partijen	De VNOG is een gemeenschappelijke regeling (GR) en bestaat uit 22 gemeenten in Noord- en Oost- Gelderland.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De VNOG heeft een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. De gemeente Apeldoorn levert de voorzitter van deze besturen. Op grond van de Wet Veiligheidsregio's is dit de burgemeester. De gemeente Apeldoorn heeft 6 van de totaal 50 stemmen.
Portefuillehouder(s)	A.J.M. Heerts
Link naar jaarstukken	Jaarverslag 2021
Link naar kaderstelling	Regionaal Risicoprofiel en Beleidsplan 2021-2024.

Prestatie afspraken

Risico's

De VNOG kan normaal gesproken de risico's opvangen binnen haar eigen reserves. In het rapport commissie van Arkel wordt geadviseerd het weerstandsvermogen aanzienlijk te verhogen. Het algemeen bestuur heeft dit voorstel overgenomen. De weerstandscapaciteit bestaat uit het totaal van middelen dat beschikbaar is om de risico's financieel af te dekken. Het beschikbare weerstandsvermogen rekening 2020 bedraagt € 3.745.114. De benodigde weerstandscapaciteit is € 3.166.100. De ratio is 1,18 en daarmee ruim voldoende.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie	€ 10.474.000
Aandelenbelang	n.v.t.

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 5.256.000 Voordelig	n.t.b.	n.t.b.
Eigen vermogen	€ 15.524.488	€ 13.570.000	€ 12.325.000
Vreemd vermogen	€ 37.034.133	€ 43.635.000	€ 46.547.000

Vervoerscentrale Stedendriehoek

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Acties om personen met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen te helpen zich zoveel mogelijk zelf te redden in de eigen leefomgeving en mee te doen in de maatschappij (programma 7). De jeugd krijgt genoeg kansen om de eigen talenten te ontwikkelen (programma 5). De jeugd kan opgroeien in veiligheid en geborgenheid (programma 5). Inwoners zijn aan het werk of maatschappelijk actief (programma 6).
Betrokken partijen	Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen

Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur van de Vervoercentrale Stedendriehoek bestaat uit 9 leden, onder wie de voorzitter. Iedere deelnemende gemeente levert 1 bestuurslid. Voor de gemeente Apeldoorn is dit wethouder Stukker. Bij stemmingen heeft elk lid 1 stem. Voor een besluit is een gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen nodig. Voor een aantal besluiten is een meerderheid van ten minste twee derde van de uitgebrachte stemmen nodig is. In het geval van herstemming geldt het principe van gewogen stemmen op basis van het aantal inwoners per gemeente.
Portefeuillehouder(s)	A.J. Prins
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2021
Link naar kaderstelling	De Gemeenschappelijke Regeling Vervoerscentrale Stedendriehoek (PlusOV)

Prestatie afspraken

-

Risico's

De samenvoeging van vervoertaken van de 9 gemeenten brengt risico's met zich mee, die in het bedrijfsplan van de vervoercentrale staan. Als één van deze risico's zich voordoet, kan dit leiden tot onrust bij reizigers en extra kosten. De vervoercentrale heeft weinig financiële ruimte in de begroting om financiële risico's op te vangen. Als de vervoercentrale niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moeten de deelnemende gemeenten meer betalen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 2.921.990

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	23.639		
Eigen vermogen	€ 620.920	€ 409.559	
Vreemd vermogen	€ 7.848.363	€ 6.113.998	

Werkbedrijf Lucrato

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Lucrato bedient drie doelgroepen. Ten eerste is zij werkgever voor mensen met een indicatie Wsw. In dit kader begeleidt Lucrato mensen naar een werkplek, zoveel mogelijk bij een reguliere werkgever. Daarnaast is Lucrato ook werkgever voor inwoners die in het kader van Beschut Werk een werkplek nodig hebben. De derde taak die Lucrato heeft is dat zij mensen vanuit de Participatiewet, die naar verwachting binnen een jaar aan het werk kunnen gaan, begeleidt.

Betrokken partijen De Gemeenschappelijke Regeling Lucrato is een verbonden partij tussen de gemeenten Apeldoorn, Epe en Heerde.

Bestuurlijk belang/stemverhouding Het bestuur van Werkbedrijf Lucrato bestaat uit drie leden, onder wie een voorzitter. Gemeente Apeldoorn levert de voorzitter en deze heeft bij het staken der stemmen de doorslaggevende stem. Het lid van de gemeente Apeldoorn heeft twee stemmen. Het lid van de gemeente Epe en het lid van de gemeente Heerde hebben ieder één stem. Een besluit van het bestuur is genomen als dit meer dan de helft van het aantal uitgebrachte stemmen heeft verkregen.

Portefeuillehouder(s) S. Biharie

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2021](#)

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

Jaarlijks worden door het college prestatieafspraken met het bestuur van Lucrato overeengekomen. Voor 2023 zullen deze worden opgesteld en ter kennisneming aan de Raad worden toegezonden.

Risico's

Het financiële risico is benoemd onder het kopje "Ontwikkelingen beleid".

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 22.190.600 (verwacht)

Aandelenbelang Voorzitter van het bestuur

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 0	€ 0 (verwacht)	€ 0 (verwacht)
Eigen vermogen	€ 3.109.000	€ 2.812.000 (verwacht)	€ 2.764.000 (verwacht)
Vreemd vermogen	€ 4.384.000	€ 3.336.000 (verwacht)	€ 3.098.000 (verwacht)

Accres Holding BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Accres Apeldoorn BV is een dochter van Accres Holding BV. Accres Apeldoorn BV beheert en exploiteert voor de gemeente maatschappelijk vastgoed en verleent diensten op het gebied van natuur, onderwijs, welzijn, educatie, recreatie en sport. Daarmee draagt zij bij aan doelstellingen van de programma's 3 (openbare ruimte), 5 (jeugd en onderwijs), 7 (maatschappelijke ondersteuning) en 8 (cultuur, erfgoed evenementen en sport).

Betrokken partijen Gemeente Apeldoorn is de enige eigenaar van Accres Holding BV. De holding heeft drie dochters: Accres Apeldoorn BV, Accres Shared Services BV en Accres Deelnemingen BV. Gemeente Apeldoorn heeft een dienstverleningsovereenkomst met Accres Apeldoorn BV. Accres Shared Services BV ondersteunt Accres Apeldoorn BV, de holding en de andere dochters. In Accres Deelnemingen BV zijn opdrachten van andere gemeenten, zoals Almelo en Bilthoven, en overige leisure-activiteiten ZERO55 Enschede en ZERO55 Apeldoorn ondergebracht.

Bestuurlijk belang/stemverhouding Apeldoorn bezit 100% van de aandelen van Accres Holding BV, 1% van de aandelen van Accres Apeldoorn BV en 1% van de aandelen van Accres Shared Services BV.

Portefeuillehouder(s) H. van den Berge (aandeelhouder), P.C.J. Messerschmidt (opdrachtgever)

Link naar jaarstukken [Jaarrapport 2021 Accres](#)

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

De gemeente heeft een dienstverleningsovereenkomst met Accres Apeldoorn BV. Deze dienstverleningsovereenkomst geldt voor de periode 2021 tot en met 2024. Accres beheert en exploiteert in opdracht van de gemeente maatschappelijk vastgoed en sportaccommodaties.

Risico's

Het financiële risico van de gemeente als eigenaar van Accres is in principe beperkt tot de waarde van het aandelenbezit. Maar Accres draagt als opdrachtnemer ook bij aan verschillende begrotingsprogramma's. Als Accres de afgesproken prestaties niet of niet goed genoeg levert, kan dat gevolgen hebben voor de inwoners van Apeldoorn en omgeving. Die zouden de gemeente als opdrachtgever hierop kunnen aanspreken. Als een dochteronderneming van Accres verlies lijdt, kan dit voor Apeldoorn als 100% eigenaar van het moederbedrijf tot imagoschade leiden. We hebben hier

invloed op door als aandeelhouder periodiek met de directie van Accres de ontwikkeling van het bedrijf te bespreken. Daarnaast beschikt Accres over een governancestructuur die inzicht biedt in toezicht en verantwoordelijkheden. Door corona heeft Accres te maken met omzetsdalingen en verliezen. De hoogte van deze verliezen zijn in kaart gebracht en weergegeven in de jaarrekening van Accres. Als Accres zich meer als ondernemer gaat opstellen, kan dat betekenen dat zij activiteiten start die ook door private partijen uitgevoerd kunnen worden. Een marktpartij kan dit als concurrentieverstorend zien. We kunnen dat risico op twee manieren beperken. Ten eerste hebben wij met Accres afgesproken om de opdrachten die wij haar geven, juridisch en financieel duidelijk te scheiden van andere opdrachten en Accres brengt die andere opdrachten onder in aparte vennootschappen (zie ook de nieuwe juridische structuur per 2019). Ten tweede toetsen we de afspraken die we met Accres maken aan Europese en nationale wetgeving, onder andere de regels over ongeoorloofde staatssteun en de Wet Markt en Overheid.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 14.823.000 (prognose)

Aandelenbelang 100% aandelen

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 170.000		
Eigen vermogen	€ 3.118.000		
Vreemd vermogen	€ 9.898.000		

Alliander NV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Alliander is het energienetwerkbedrijf dat verantwoordelijk is voor de levering van gas en electriciteit naar inwoners en bedrijven in onze gemeente. Alliander is het netwerkbedrijf van het vroegere Nuon. Het is in 2009 afgesplitst van Nuon. Alliander heeft alleen publieke aandeelhouders.

Betrokken partijen Apeldoorn heeft 0,043% van het aandelenkapitaal van Alliander.

Bestuurlijk belang/stemverhouding Over 2021 heeft Alliander een bedrijfsresultaat gerealiseerd van € 242 mln. Van dit bedrag is € 101,1 mln aan dividend uitgekeerd. Apeldoorn heeft een aandeel van 0,043% en heeft € 43.473 aan dividend ontvangen.

Portefuillehouder(s) H. van den Berge

Link naar jaarstukken [Jaarverslag 2021](#)

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

N.v.t.

Risico's

N.v.t.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 0,043% aandelen

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 242 mln		

Eigen vermogen	€ 4.470 mld
Vreemd vermogen	€ 5.730 mld

Bank Nederlandse Gemeenten

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang. Via financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Betrokken partijen	De Staat heeft de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	
Portefuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2021
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het dividend kan tegenvallen, als de winst van de BNG tegenvalt of als de BNG minder dividend over de winst betaalt. Daarnaast kunnen toezichhouders beperkingen opleggen ten aanzien van dividenduitkeringen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 236 miljoen		
Eigen vermogen	€ 5,1 miljard		
Vreemd vermogen	€ 143,995 miljard		

BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Bijdrage aan toeristische recreatieve versterking van vakantieparken
Betrokken partijen	Provincie Gelderland en de gemeenten Putten, Barneveld, Ermelo, Ede, Elburg, Epe, Oldebroek, Apeldoorn, Heerde en Harderwijk
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Actieve invulling geven aan de strategische doelstelling om van de gemeente Apeldoorn een toeristisch toplandschap te maken. Daarbij consistent handelen in lijn met het bestuursakkoord 'De samenwerking geborgd' en de regionale visie over de transformatie van parken met een beperkt toekomstperspectief. De stemverhouding is overeenkomstig de aandelenverhouding.
Portefuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), J. Joon
Link naar jaarstukken	Jaarrekening 2021 Ontwikkelmaatschappij Vitale Vakantieparken
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Risico's bij opheffing en risico's bij revolverendheid.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie nog niet

Aandelenbelang 10,88%

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 298.932 nadelig	n.t.b.	n.t.b.
Eigen vermogen	€ 7.272.632	n.t.b.	n.t.b.
Vreemd vermogen	€ 58.810	n.t.b.	n.t.b.

Circulus BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Circulus BV is de overheids-bv van 9 gemeenten die specifiek is aangewezen voor de inzameling van het afval. Afvalbeheer en advisering over vermindering van restafval hoort ook tot haar taken.
Betrokken partijen	Gemeenten Apeldoorn, Deventer, Zutphen, Voorst, Epe, Brummen, Lochem, Bronckhorst, Doesburg.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Gemeente Apeldoorn heeft een belang van 33,9%. Vanaf 2023 wordt dat 34,1%
Portefuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), D.S. Huizer (opdrachtgever)
Link naar jaarstukken	Jaarstukken Circulus Berkel BV 2021

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

De prestatieafspraken worden jaarlijks vastgelegd in de Resultatenovereenkomst deel C Afval.

Risico's

Wij krijgen dividend van Circulus op basis van de winst van CIREC BV. Dat is het overslagbedrijf van Circulus-Berkel. In onze begroting gaan we uit van een dividend van € 350.000 per jaar. De prognose van Circulus is dat de omzet en winst van CIREC komende jaren ongeveer gelijk blijven. Het risico is beperkt.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 19.485.000 (prognose)

Aandelenbelang 34,1%

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 1.469.343	€ 1.446.000 (prognose)	€ 1.416.000 (prognose)
Eigen vermogen	€ 16.142.268	€ 16.934.000 (prognose)	€ 17.868.000 (prognose)
Vreemd vermogen	€ 37.406.372	€ 41.810.000 (prognose)	€ 38.525.000 (prognose)

Leisurelands (RGV)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Samenwerking
Betrokken partijen	De (31) deelnemende gemeenten regio Gelderland.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het (laten) exploiteren van voorzieningen voor dagrecreatie voor een breed publiek. Apeldoorn heeft 16,2% van de aandelen. Voor Apeldoorn is het belangrijk dat de voorzieningen (zoals Bussloo) laagdrempelig en goed onderhouden blijven. We kunnen hierop in hoofdlijnen invloed uitoefenen.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarverslag 2021
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

De kans is klein dat er bij ontbinding van de BV verplichtingen zijn die we nu niet kennen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 16,23%

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 3,91 mln (voordelig, na belastingen)	n.b.	
Eigen vermogen	€ 79,651 mln	n.b.	
Vreemd vermogen	€ 15,651 mln	n.b.	

NV Luchthaven Teuge

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Luchthaven Teuge biedt voorzieningen voor General Aviation (kleine luchtvaart) en draagt bij aan de recreatieve, educatieve en economische doelstellingen van de gemeente. De luchthaven zet zich in voor de ontwikkeling van duurzaam vliegverkeer en verduurzaming van de luchthaven.
Betrokken partijen	De gemeenten Apeldoorn, Deventer, Voorst en Zutphen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De gemeente Apeldoorn heeft een belang van 54,62%.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarrekening 2020 NV Luchthaven Teuge
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het blijft onzeker wanneer Lelystad Airport open zal gaan voor burgerluchtvaart, besluitvorming hierover is in elk geval uitgesteld tot 2024. Parallel aan deze besluitvorming bereidt het Ministerie van I&W de herindeling van het luchtruim voor. Deze besluiten kunnen effect hebben op het aantal

vliegbewegingen op vliegveld Teuge en de exploitatie en verdere ontwikkeling van de luchthaven beïnvloeden. Voorsnog heeft de NV een sluitende exploitatie.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 47.251	n.t.b.	
Eigen vermogen	€ 1.388.914	n.t.b.	
Vreemd vermogen	€ 1.327.	n.t.b.	

NV Orpheus theater/congrescentrum

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Orpheus draagt met zijn theater- en congresfunctie bij aan de culturele en economische doelstellingen van de gemeente Apeldoorn: een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, een goed leefklimaat voor bewoners en een aantrekkelijke stad voor bezoekers.
Betrokken partijen	Gemeente Apeldoorn is de grootste aandeelhouder. Daarnaast hebben particulieren en bedrijven een belang in de NV.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De gemeente Apeldoorn heeft een prioriteitsbelang van 72,7%.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), P.C.J. Messerschmidt (cultuur)
Link naar jaarstukken	Jaarverslag 2021 Orpheus
Link naar kaderstelling	Cultuur- en Erfgoednota Apeldoorn 2021-2024

Prestatie afspraken

Risico's

Het eigen vermogen van de NV is € 1.545000. Orpheus heeft daarmee voldoende buffers om operationele financiële tegenvallers opvangen. Corona heeft de activiteiten van Orpheus 2021 deels stilgelegd. Mede dankzij steun van het Rijk, Provincie en gemeente Apeldoorn heeft Orpheus eind 2021 geen financiële problemen. Het is nog onzeker in welk tempo het herstel zal gaan. Ook in 2022 verwacht Orpheus nog niet op een 100% bezetting. Orpheus informeert Apeldoorn als aandeelhouder door het jaar heen actief over de financiële ontwikkelingen en resultaten.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 4.559.220 (prognose)

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 128.000	n.t.b.	
Eigen vermogen	€ 1.545.000	n.t.b.	
Vreemd vermogen	€ 5.634.000	n.t.b.	

Vitens

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf in Nederland. Het verzorgt ook de drinkwatervoorziening in onze gemeente. Vitens is in de afgelopen jaren ontstaan door fusies van lokale en regionale drinkwaterbedrijven. Wij hebben sinds 2007 een belang in Vitens.

Betrokken partijen

Bestuurlijk
belang/stemverhouding

De gemeente Apeldoorn heeft 1 aandeel. Het financieel belang is klein. In 2021 realiseerde Vitens een netto resultaatwinst van € 19,4 miljoen. De solvabiliteit bevindt zich met 30,2% net boven de continuïteitsdoelstelling van 30%. Wel is er sprake van een opwaartse druk op het investeringsplan. Ook staan enkele financiële ratio's die nodig zijn om op termijn betaalbare financiering via de kapitaalmarkt aan te trekken onder druk. Deze ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat Vitens ook over 2021 geen dividend heeft uitgekeerd. Het netto resultaat is toegevoegd aan de reserves.

Portefuillehouder(s)

H. van den Berge

Link naar jaarstukken

[Jaarverslag 2021](#)

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

Risico's

Er zijn geen risico's.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	€ 19,4 mln		
Eigen vermogen	€ 600 mln		
Vreemd vermogen	€ 1.388 mln		

Zonnepark Brinkenweg Exploitatie B.V.

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

De B.V. exploiteert een park met zonnepanelen. De opwek van zonne-energie draagt bij aan energieneutraliteit in 2050

Betrokken partijen

Gemeente Apeldoorn; energiecoöperatie De A

Bestuurlijk
belang/stemverhouding

Aandelenverhouding 50% gemeente Apeldoorn en 50% De A

Portefuillehouder(s)

W. Willems, H. van den Berge (aandeelhouder)

Link naar jaarstukken

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

Risico's

Reguliere exploitatierisico's

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Aandelenbelang 50%

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	0		
Eigen vermogen		60000	60000
Vreemd vermogen		2144000	2028000

Centrum voor Veiligheid en Digitalisering

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering draagt bij aan ons strategische doel van De ondernemende stad en is als volgt omschreven: 'Ons breed midden- en kleinbedrijf is relatief stabiel, maar vraagt wel om vernieuwingsimpulsen, kennis en kenniswerkers. We willen innovatie stimuleren en gaan daarover in gesprek met hoger onderwijsinstellingen en Apeldoornse bedrijven.'
Betrokken partijen	Hogeschool Saxion, Universiteit Twente, Politieacademie, gemeente Apeldoorn en vanaf september 2022 ook het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en ROC Aventus
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Met de komst van een Centrum voor Veiligheid en Digitalisering wordt de kennisinfrastructuur van de arbeidsmarkt sterker in Apeldoorn en zijn bedrijven en organisatie beter in staat gekwalificeerd personeel te vinden. De gemeente heeft een belang bij het slagen van dit initiatief Om die reden neemt de gemeente Apeldoorn deel aan de Raad van Toezicht en is in die hoedanigheid voorzitter.
Portefuillehouder(s)	A.J.M. Heerts
Link naar jaarstukken	
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Het uitbouwen van het CVD de komende jaren tot een toonaangevend kenniscentrum op het gebied van digitale veiligheid.

Risico's

Risico's komen voort uit het doel van dit project. Het hoofdoel is om samen met de kennisinstellingen en het Apeldoornse bedrijfsleven te werken aan een gezond en aantrekkelijk kennis-ecosysteem in Apeldoorn en daarmee de grote vraag naar kennisspecialisten op de arbeidsmarkt op te lossen. Het risico is dat de doelstellingen niet- of onvoldoende gehaald worden aangezien er geen verplichtingen aan deze samenwerking zijn verbonden.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 116.000

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat			
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			

Kanaalzone Zuid (Schatkamer van Zuid)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Herontwikkeling plangebied volgens ontwikkelingskader Kanaalzone Zuid.
Betrokken partijen	Woningbouwcorporaties De Woonmensen en Ons Huis.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Wij zijn lid van de projectgroep. Het gaat hier om een publiek-private samenwerking. Wij doen hierin mee voor 50%.
Portefuillehouder(s)	P.C.J. Messerschmidt
Link naar jaarstukken	
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het belangrijkste risico zijn eventuele tegenvallers in het civieltechnische werk, zoals bodemsaneringen en verrassingen tijdens het bouw- en woonrijp maken. In de exploitatie is een post onvoorzien als buffer tegen risico's opgenomen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	-/- € 6.182.000	-/- € 6.182.000	-/- € 6.182.000

Veldekster

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Gemeenschappelijk tot exploitatie brengen van bouwgrond voor woningbouw. Het gaat om de locatie waar camping De Veldekster was gevestigd.
Betrokken partijen	De Veldekster BV.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Wij zijn lid van de projectgroep. Het gaat hier om een publiek-private samenwerking. Wij doen hierin mee voor 25%.
Portefuillehouder(s)	P.C.J. Messerschmidt
Link naar jaarstukken	
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Geen; in afrondende fase

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	€ 0

Wegener

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De PPS Wegener is oorspronkelijk bedoeld voor de realisatie van kantoren en enkele kavels voor vrijstaande woningen.
Betrokken partijen	Wieap Beheer BV (W. Goudkuil) en de VOF Apeldoornse Vastgoedcombinatie I, een samenwerking tussen 3 vennootschappen van de familie Roeterdink, de heer Van Berlo en de heer Van Riggelen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding Portefuillehouder(s)	Wij zijn lid van de projectgroep. Het gaat hier om een publiek-private samenwerking. Wij doen hierin mee voor 33 1/3 %. P.C.J. Messerschmidt
Link naar jaarstukken	
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Van het programma dat is opgenomen in de PPS Wegener valt een derde deel toe aan de gemeente. Dit deel is opgenomen in de grondbedrijf programmering per 1 januari 2019. Het risico voor het aandeel van de gemeente is afgedekt door een verliesvoorziening.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Aandelenbelang

	2021	2022	2023
Rekeningresultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 10.019.000	€ 10.019.000	€ 10.019.000

4.5 Grondbeleid

4.5.1 Algemeen

Wat zijn wij verplicht te regelen in deze paragraaf?

Het grondbeleid vormt een vast onderdeel van de begroting en verantwoordingscyclus van de gemeente. De paragraaf grondbeleid is een vast onderdeel van de MPB (voortblik) en de jaarrekening (terugblik) op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De paragraaf grondbeleid bevat tenminste:

- a. de visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de gemeentelijke meerjarenbegroting;
- b. een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert
- c. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- d. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- e. beleidsuitgangspunten over reserves voor grondexploitatie in relatie tot de risico's die daaraan verbonden zijn.

Ad a + b - Nota Grond- en vastgoedbeleid

De gemeente Apeldoorn heeft haar visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de gemeentelijke meerjarenbegroting vastgelegd in de nota Grond- en vastgoedbeleid, welke overigens geen wettelijke verplichting is, die in september 2021 door uw raad is vastgesteld.

Grondbeleid is de manier waarop de gemeente Apeldoorn zich beweegt op de grondmarkt. Van het geheel overlaten aan marktpartijen (passief) tot actief verwerven van gronden en opstellen en het transformeren hiervan tot bouwrijpe percelen (actief). Omdat ontwikkelingen verschillende uitgangspunten en oorzaken hebben kan hier niet op een algemene wijze op gestuurd worden. Voor het bereiken van de gemeentelijke inhoudelijke programmatische doelstellingen is er daarom gekozen voor een situationeel grondbeleid, wat een koerswijziging is ten opzichte van eerder vastgesteld beleid.

In de Nota Grond- en Vastgoedbeleid is de gereedschapskist voor het grondbeleid verder uitgewerkt, waarin het situationeel grondbeleid het uitgangspunt is. In deze nota onderscheiden we twee hoofddoelen voor grondbeleid. Enerzijds willen we met grondbeleid sturen op de realisatie van gewenste ontwikkelingen, zodat we een gewenste maatschappelijke impact in Apeldoorn kunnen realiseren. Anderzijds willen we inzicht geven in de impact van ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij streven we naar een zo goed mogelijk integraal resultaat. Een optimale mix van maatschappelijk en financieel rendement. Om deze doelen te bewerkstelligen is de rolkeuze van de gemeente afhankelijk. We maken hierin onderscheid in regierollen en productierollen. Welke rol we kiezen komt voort uit een afwegingsmodel, de voorkeursrol is hierbij afhankelijk van de urgentie, potentie en positie van een project.

Het grond- en vastgoedbeleid is een hulpmiddel om doelen op andere terreinen te verwezenlijken. In dit kader is het breder kijken naar het grond- en vastgoedbeleid een logische stap. Hierbij wordt dan ook nadrukkelijk gekeken op welke manier het grond- en vastgoedbedrijf ondersteunend kan zijn bij de uitvoering van de visies en de verkenning naar de ruimtelijke maar ook maatschappelijke ontwikkeling van Apeldoorn.

Ad c+d+e – [Meerjaren Perspectief Grondexploitaties](#)

In aanvulling op de paragrafen grondbeleid in de begroting en jaarrekening kent de gemeente Apeldoorn een meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG). Het MPG geeft informatie over de actuele voortgang van de grondexploitaties. In het MPG wordt teruggekeken op het afgelopen jaar en vooruitgekeken naar de komende jaren. De te verwachten ontwikkelingen worden financieel vertaald. Ook wordt een inschatting gemaakt van de risico's. Kortheidshalve wordt naar het MPG 2022 verwezen dat in de gemeenteraad van 16 juni 2022 is vastgesteld.

Wat willen wij regelen in deze paragraaf?

De paragraaf is geen middel om 'nieuw beleid' vast te stellen. Nieuw beleid wordt via de lijn College ter bespreking naar u als Raad gebracht. Deze paragraaf is een middel om:

- actuele onderwerpen terug te laten komen en nader uit te werken;
- toekomstige ontwikkelingen waar grondbeleid een relatie mee heeft, te agenderen.

Vastgesteld beleid	
Algemeen	Nota Grond- en Vastgoedbeleid
	Paragraaf Grondbeleid (begroting + rekening)
Financieel	Uitvoeringskader Grondbedrijf
Specifiek	Nota Grondprijnsbeleid
	Notitie werkwijze en kostenverhaal bij zelfrealisatie

Actuele ontwikkelingen (Onderwerpen in deze Paragraaf)
Beleidskader behorende bij Nota Grond- en vastgoedbeleid
Nieuwe Nota Kostenverhaal/gebiedsoverstijgende kosten
Actualisatie Nota Grondprijnsbeleid & Nota Gronduitgiftebeleid
Toevoeging herontwikkelingsopgaven aan het Grondbedrijf
Overige ontwikkelingen

4.5.2 Actuele ontwikkelingen

4.5.2 Actuele ontwikkelingen

Beleidskader/proces behorende bij een actieve rol in grond- en vastgoedbeleid

Bij een koerswijziging van het vastgoed- en grondbeleid hoort een check op het huidig- en (mogelijk) ontbrekend beleid. Om goed in te kunnen spelen op de beleidsverandering wordt in de komende perioden gewerkt aan een beleidskader behorende bij de een actieve rol op de grondmarkt. Dit is in principe een uitwerking van de Nota grond- en vastgoedbeleid waar uw raad om heeft gevraagd. Hierin wordt beschreven hoe en op welke wijze wij als gemeente te werk gaan wanneer wij een actieve rol in de gebiedsontwikkeling innemen. Een belangrijk onderdeel hiervan zijn strategische verwervingen. Strategische verwervingen kunnen zijn aankopen om een ongewenste situatie op te heffen, aankopen binnen toekomstige grondbedrijfprojecten voorafgaande aan de opening van grondbedrijfcomplexen maar ook de 'buitenkans' niet gelegen binnen projectgrenzen. Bij de strategische verwervingen gaat het vaak om het direct kunnen handelen wanneer een kans zich aandient. In het kader zal de werkwijze, het proces en geldend mandaat besproken worden. Het streven van aanlevering en vaststelling door uw raad is in het 4e kwartaal van 2022.

Nieuwe Nota Kostenverhaal/gebiedsoverstijgende kosten

Een groot deel van de ontwikkelingen binnen de gemeente wordt uitgevoerd door private partijen, niet door het grondbedrijf. Voor de uitvoering en ontwikkeling sluit de gemeente anterieure contracten met deze partijen. De gemeente is wettelijk verplicht om kosten die de gemeente voor deze ontwikkelingen maakt, te verhalen. Het kostenverhaalsinstrumentarium is daarom onderdeel van ons grondbeleid. Daarnaast biedt de wet de mogelijkheid om financiële bijdragen voor gebiedsoverstijgende kosten te vragen aan de private ontwikkelaars. Dit kan gaan om bovenwijkse kosten en om bijdragen voor fondsen, zodat kosten en baten efficiënt en eerlijk kunnen worden verdeeld over de ontwikkelingen. Hier ligt een link naar de Omgevingsvisie, waarin de functionele samenhang tussen de gevraagde bijdrage en de uit te voeren werkzaamheden moet worden aangetoond.

In de voorgaande MPB is aangegeven dat er werd gewerkt aan een herziening van de huidige werkwijze voor de bijdragen voor bovenwijkse voorzieningen. Deze uitwerking is vertraagd en er is voor gekozen om dit te verwerken in een nieuwe, integrale nota Kostenverhaal, waarin de benoemde onderdelen worden uitgewerkt. Daarbij moet aan toegevoegd worden dat het tijdspad ook deels afhankelijk is van de inwerkingtreding van de nieuw Omgevingswet. De

verwachting is nu dat de Nota Kostenverhaal in 2023 ter vaststelling aan uw raad wordt voorgelegd.

Actualisatie Nota Grondprijnsbeleid & Nota Gronduitgiftebeleid

16 juni 2022 is de actualisatie van de Nota Grondprijnsbeleid vastgesteld door uw raad. De Nota Grondprijnsbeleid is een beleidsdocument waarin we de uitgangspunten en methodieken beschrijven op basis waarvan we de grondprijzen bij verkoop van bouwrijpe grond bepalen. Veelal gaat het om uitgifte van grond door ons aan marktpartijen, woningbouwcorporaties of particulieren. Incidenteel vindt verkoop/overdracht van bouwrijpe grond intern binnen de gemeente Apeldoorn plaats. Verder is het van belang dat vanuit één punt in de organisatie grondprijzen worden aangereikt. Een kleine wijziging is dat in de MPG 2022 het document aangeduid is als "Gronduitgifteprijsbeleid"; de nota is bestempeld als "Grondprijnsbeleid".

Tevens wordt gewerkt aan de nota gronduitgiftebeleid om onder andere te kunnen voldoen aan het Didam-arrest. Hierin zullen de criteria worden vastgelegd voor de verkoop van onze gronden en opstallen. Het streven voor vaststelling van de nota door de raad is in het 4e kwartaal van 2022. Projecten blijven doorlopen, op dit moment bekijken wij bij verkoop per geval wat de meest geëigende manier van selecteren is.

Toevoegen (her-)ontwikkelingsopgaven aan het Grondbedrijf

Aan de toevoeging van woningen aan de huidige voorraad wordt gewerkt. Op basis van de planning zijn wij, zonder toevoeging van programma, eind 2026 door onze grondvoorraad van woningbouw heen. In de vastgestelde Omgevingsvisie wordt de groei (schaalsprong) van Apeldoorn besproken. Deze sprong moet onder andere worden gemaakt met de toevoeging van duizenden woningen. Het situationele grondbeleid zal hier een grote rol in gaan spelen. De locaties zijn namelijk veelal niet in bezit van de gemeente. Per situatie zal er gekeken moeten worden welke regie- en productierol passend is en welke wij hier in gaan nemen.

De verwachting is dat onze voorraad gronden voor bedrijvigheid in 2028 nagenoeg uitverkocht zal zijn. Met dit gegeven koersen we met de Nota Grond- en Vastgoedbeleid nog duidelijker op de inzet van het Grondbedrijf om de gewenste doelen te bereiken. Op dit moment wordt gewerkt aan de uitbreiding van onze bedrijventerreinen, bijvoorbeeld met de ontwikkeling van Ecofactorij II.

4.5.2.1 Overige ontwikkelingen

Op het moment van schrijven spelen er verschillende invloedrijke zaken. Zo hebben de oorlog in Oekraïne, de stijgende hypotheekrente, de hoge inflatie en stijgende rente invloed op de (economische) situatie in Nederland. Een direct gevolg van dergelijke ontwikkelingen zijn de stijgende grondkosten. Samen met de grote vraag naar personeel zorgt dit voor hogere kosten op de grondmarkt. Dit heeft uiteindelijk ook invloed op de gebiedsontwikkeling en grondopbrengsten waar de gemeente rekening mee houdt.

Een ander invloedrijke gebeurtenis is de stikstofcrisis. Deze heeft grote invloed op de woningbouwontwikkeling in Nederland en zorgt mogelijk voor vertraging. Wanneer er te veel stikstof in de bodem, lucht of het water terecht komt is dit schadelijk voor de natuur. Vooral ontwikkelingen rondom groene gebieden zullen moeten gaan inspelen op het veranderende beleid. Veelal gaat de ontwikkeling van woning- en niet-woningbouw namelijk gepaard met de productie van stikstof en andere schadelijke stoffen. Op dit moment wordt vanuit de gemeente en provincie gewerkt aan beleid rondom stikstof en waar en op welke gebieden ingegrepen en ingespeeld moet gaan worden.

4.4.6 Lokale heffingen

4.6.1 Inleiding

De totale baten van de gemeente Apeldoorn bedragen voor 2023 € 636 miljoen exclusief verrekening met reserves. Het grootste deel hiervan wordt ontvangen van het Rijk via de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en specifieke uitkeringen (bijv. sociale zekerheid, maatschappelijke dienstverlening). Bij de overige baten moet u denken aan bouwgrondexploitatie, interne verrekeningen en eigen belastingen (heffingen, rechten en leges). Bij de heffingen is de onroerende-zaakbelasting de belangrijkste component. In deze paragraaf is conform de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) per gebonden heffing een overzicht opgenomen van de kostendekkendheid. Ook worden de gehanteerde beleidsuitgangspunten en eventuele kruissubsidiëring toegelicht.

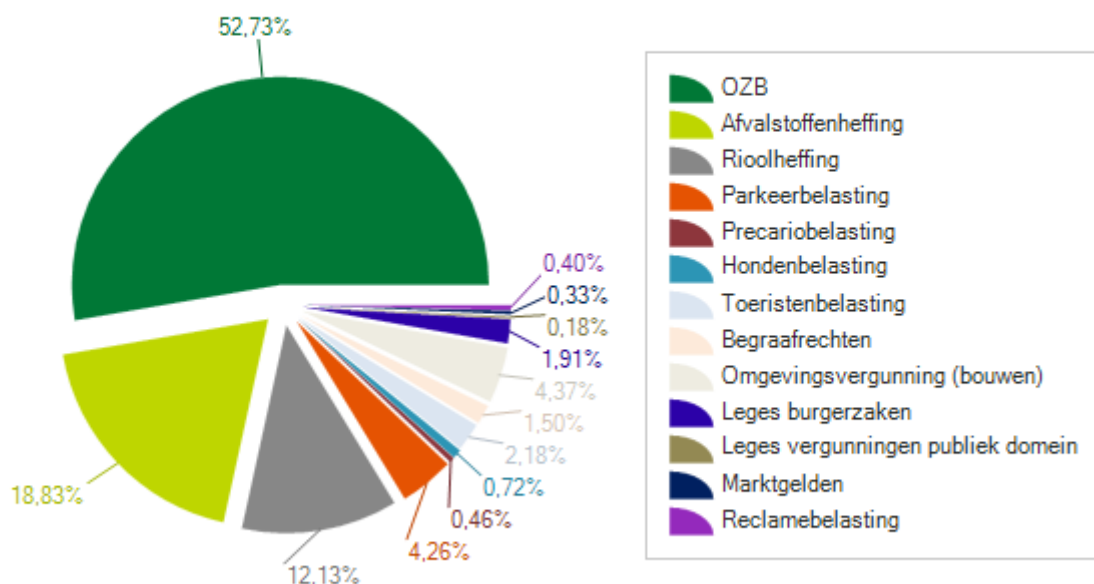
Notitie Commissie BBV

De commissie BBV heeft een notitie geschreven waarin een overzicht wordt gegeven van alle relevante aspecten van lokale heffingen en bijbehorende voorzieningen en reserves met betrekking tot vraagstukken van begroting en verantwoording. Het doel van de notitie is inzicht te bieden aan raadsleden en meer specifiek duiding te geven aan vakspecialisten op het gebied van lokale heffingen en met name de tariefstelling. De stellige uitspraken en aanbevelingen uit deze notitie zijn verwerkt in de paragraaf lokale heffingen.

Huidige stand van zaken bouwstenen nieuw belastingstelsel

Momenteel wordt tussen rijk en gemeenten gesproken over een nieuwe of aangepaste financieringssysteem. De wens is om per 2026 tot een nieuwe wijze van bekostigen te komen, waarbij verruiming van het lokale belastinggebied een te onderzoeken onderdeel is. Wij hopen hierover op korte termijn meer duidelijkheid over te verkrijgen.

Lokale heffingen 2023

4.6.2 Overzicht belastingen en heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. De tarieven van deze belastingen worden in beginsel jaarlijks trendmatig verhoogd, echter per belastingsoort kan daarvan worden afgeweken. Het inflatiepercentage

baseren we op de trendmatige groei BBP, prijsontwikkeling nationale bestedingen (pNb), zoals opgenomen in de meicirculaire gemeentefonds en bedraagt voor 2023 3,1%.

Naast deze belastingen heft de gemeente rechten, heffingen en leges voor taken en individuele dienstverlening aan haar burgers. De gemeentelijke kosten voor deze zogenaamde gebonden belastingen worden maximaal kostendekkend doorberekend in de tarieven. De kosten die de gemeente maakt om deze diensten te verlenen, stijgen gemiddeld met 4,7% (gewogen kostenontwikkeling). De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2023 in Apeldoorn worden geheven zijn:

	Belastingen	Rechten/retributies	Bestemmingsheffingen
Besteding	Algemene middelen	Specifieke lasten, verband houdend met individuele diensten	Specifieke lasten, verband houdend met collectieve voorzieningen
Opbrengst	Vrij	Maximaal kostendekkend	Maximaal kostendekkend
Soort	Onroerende-zaakbelastingen	Marktgeden	Afvalstoffenheffing
	Hondenbelasting	Begraafplaatsrechten	Rioolheffing
	Parkeerbelastingen	Leges	
	Precariobelasting		
	Toeristenbelasting*		
	Reclamebelasting*		

* Voor deze belastingen zijn bijzondere afspraken gemaakt met betrekking tot de besteding.

Het Besluit Begroting en Verantwoording

Het BBV schrijft voor dat de kosten van overhead doorberekend mogen worden in de tarieven van gebonden belastingen. Dit doen we met een extra comptabele berekening:

- de kosten van overhead worden centraal geraamd op het taakveld overhead (zie Paragraaf Bedrijfsvoering). Vanuit dit taakveld kan vervolgens een overheadtarief per uur berekend worden.
- op basis van de geraamde uren per gebonden belasting worden de overheadkosten toegerekend

Het overheadtarief 2023 € 36,44 per uur. In de overzichten van de kostendekkendheid van de gebonden belastingen, zijn de overheadkosten apart vermeld. Ook de kosten van het betreffende taakveld en de btw zijn apart opgenomen. De wijze waarop de rente wordt toegerekend, wordt toegelicht in de Paragraaf Financiering.

4.6.3 Voorstel per belastingsoort

Onroerende- zaakbelasting (OZB)

De gemeente Apeldoorn heft sinds lange tijd belastingen op onroerende zaken. Onroerende zaakbelastingen (OZB) zijn de grootste eigen inkomstenbron van gemeenten en bedragen gemiddeld 9% van de totale gemeentelijke inkomsten (exclusief verrekeningen met reserves). De opbrengst valt in de algemene middelen en wordt gebruikt om een deel van de taken van gemeenten te bekostigen en draagt bij aan het voorzieningenniveau van onze gemeente. De gemeenteraad bepaalt bij de begrotingsbehandeling waarvoor de opbrengsten worden ingezet.

De OZB aanslag wordt berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak, de heffingsmaatstaf. De nieuwe vastgestelde WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2022 zijn bepalend voor het belastingjaar 2023. In 2023 worden voor alle onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen nieuwe WOZ-beschikkingen afgegeven die het hele jaar 2023 geldig zijn. De waarde van een woning in Apeldoorn is ten opzichte van peildatum 1 januari 2021 (aanslag 2022) gemiddeld met 21% gestegen. De gemiddelde waarde van een niet-woning is ten opzichte van de peildatum 2021 gelijk gebleven.

Bovenstaande wijzigingen leiden tot de volgende OZB- tarieven voor 2023:

Percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde) voor berekening		
	2022	2023
Gebruikersbelasting: niet-woningen	0,3595%	0,3706%
Eigenarenbelasting: woningen	0,1175%	0,1001%
niet-woningen	0,4563%	0,4704%

Bij de berekening van de tarieven OZB is het uitgangspunt dat gemiddelde waardestijgingen (of waardedalingen) van woningen en niet-woningen geen invloed hebben op het bedrag dat betaald moet worden. Als de gemiddelde woningwaarde bijvoorbeeld met een procent stijgt, dan daalt het tarief ook met een procent, waardoor de aanslag gelijk blijft. De grote waardestijging van woningen in de afgelopen jaren hebben hierdoor geen invloed op de bedragen die de eigenaren aan OZB moeten betalen. Wel wordt rekening gehouden met een indexering van de OZB-aanslag. Voor 2023 indexeren we met het inflatiepercentage van 3,1%. Door de toename van de waarde van woningen daalt het OZB-tarief voor woningen, zoals te zien is in bovenstaande tabel. Omdat de waarde voor niet- woningen gelijk is gebleven, stijgen deze tarieven met het inflatiepercentage. De gemiddelde aanslag stijgt met het inflatiepercentage van 3,1%.

Toepassing woningtarief ozb sportverenigingen

Landelijk is er veel gesproken over de mogelijkheid van toepassing van het woningtarief voor sportverenigingen in plaats van het hogere niet-woning tarief. November 2020 heeft toenmalig minister Ollongren de Tweede Kamer per [brief](#) medegedeeld dat het woningtarief nog niet toe te passen is voor gemeenten. Verder geeft ze aan om in overleg met de gemeenten te treden. Op 8 juni 2022 heeft minister Bruins Slot (BZK) de Kamer per [brief](#) geïnformeerd over de resultaten van het overleg met de gemeenten. Gemeenten constateerden dat er bij deze fiscale mogelijkheid zwaarwegende praktische uitvoerings- en toepassingsvraagstukken spelen, met betrekking tot de afbakening, die niet eenvoudig zijn op te lossen. De minister geeft daarom opdracht tot een extern onderzoek om te bezien of en hoe deze vraagstukken het beste geadresseerd kunnen worden. In de begeleidingscommissie van dit onderzoek zullen het rijk, de VNG en gemeenten (G4, 100.000+ gemeenten en kleine gemeenten) plaatsnemen.

Rioolheffing

Naast de zorg voor inzameling en transport van afvalwater hebben gemeenten ook een regenwater zorgplicht en hebben zij een rol als regisseur bij de aanpak van grondwaterproblemen. De gemeente is dus niet alleen verantwoordelijk voor het onderdeel afvalwater, maar voor bijna de gehele gemeentelijke waterhuishouding. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden met de rioolheffing verhaald op gebruikers van woningen en De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens. Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval betalen. De opbrengst van de heffing mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De belasting wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die opgenomen zijn in de verordening, te weten een vast tarief per perceel, verhoogd met een of meerde gedifferentieerde tarieven zoals besproken in de [recycleservice 2025](#).

Het systeem van omgekeerd inzamelen dat in 2020 en 2021 is ingevoerd, is stabiel en voldoet aan onze verwachtingen. De inwoners van Apeldoorn zijn een kei in het scheiden van hun afval.

De kosten voor afvalverwerking blijven hierdoor relatief laag. Daarnaast doen zich fluctuaties voor met name op het verwerkingsdeel van de afval. Dat deel is sterk afhankelijk van marktschommelingen. Ontwikkelingen waar we als gemeente geen invloed op hebben. Een voorbeeld daarvan is de gunstige prijs voor papier. Naast meevallers is ook sprake van nadelen zoals een lagere vergoeding voor PMD afval. Voor 2023 trachten we zoveel mogelijk rekening te houden met deze ontwikkelingen die niet altijd makkelijk te voorspellen zijn. Deze ontwikkelingen zijn zo goed als dat kan verwerkt in het afvaltarief. Voor 2023 hebben we zonder een tariefstijging een kostendekkende begroting. Voor 2023 hebben we de volgende begroting opgesteld.

niet-woningen. De aanslagen rioolheffing worden berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. De werkzaamheden, zoals opgenomen in het Gemeentelijk Riolerings Plan 2021-2025(GRP) zijn de basis voor de raming van de tarieven 2023.

Voor 2023 hebben we de volgende begroting opgesteld:

Berekening kostendekkendheid van de rioolheffing in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	11.122.000	
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	-17.000	
Netto kosten taakveld	11.105.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	695.000	
BTW	1.846.000	
Totale kosten	13.646.000	
Opbrengst heffingen	13.362.000	
Dekking		98%

Beleidsuitgangspunten

Het tarief in 2023 is kostendekkend, met uitzondering van de verwachte grote stijging van de energiekosten. De verwachting is dat de energiekosten voor riolen en gemalen in 2023 ongeveer 570.000 euro hoger worden dan waar aanvankelijk rekening mee was gehouden. Dit bedrag is niet doorberekend in de heffing, maar wordt voor de helft uit de algemene middelen gedekt. De andere helft wordt gedekt uit de voorziening riolering. In de voorziening riolering is ruimte om schommelingen op te vangen. De straatveegkosten worden voor 50% doorberekend in het tarief en de overige kosten, zoals onderhoud van gemalen en riolen, inclusief kwijschelding, worden volledig doorberekend in het tarief. Op basis van deze uitgangspunten bedraagt in 2023 de kostendekkendheid van de rioolheffing 98%.

Voor de rioolheffing hanteren we één tarief, waarbij onder meer rekening is gehouden met een areaalacres. De opbrengst voor rioolheffing stijgt naast de trendmatige verhoging ook als gevolg van extra lasten voor asbestonderzoek, grondstofprijzen en onderhoud. Voor 2023 is, conform het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan, gerekend met een opbrengststijging van 2%. Net als bij de OZB beïnvloedt de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen het tarief. Ondanks de kostenstijging daalt het tarief vanwege de toegenomen waarde. Voor een gemiddelde gezinswoning stijgt de aanslag voor de rioolheffing in 2022 met circa 4,2% ten opzichte van 2022.

Percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde) voor berekening rioolheffing		
	2022	2023
gebruikers (woningen en niet woningen)	0,0512%	0,0441%

Afvalstoffenheffing

De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens. Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval betalen. De opbrengst van de heffing mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De belasting wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die opgenomen zijn in de verordening, te weten een vast tarief per perceel, verhoogd met een of meerde gedifferentieerde tarieven zoals besproken in de [recycleservice 2025](#).

Het systeem van omgekeerd inzamelen dat in 2020 en 2021 is ingevoerd, is stabiel en voldoet aan onze verwachtingen. De inwoners van Apeldoorn zijn een kei in het scheiden van hun afval. De kosten voor afvalverwerking blijven hierdoor relatief laag. Daarnaast doen zich fluctuaties voor met name op het verwerkingsdeel van de afval. Dat deel is sterk afhankelijk van marktschommelingen. Ontwikkelingen waar we als gemeente geen invloed op hebben. Een voorbeeld daarvan is de gunstige prijs voor papier. Naast meevallers is ook sprake van nadelen zoals een lagere vergoeding voor PMD afval. Voor 2023 trachten we zoveel mogelijk rekening te houden met deze ontwikkelingen die niet altijd makkelijk te voorspellen zijn. Deze ontwikkelingen zijn zo goed als dat kan verwerkt in het afvaltarief. Voor 2023 hebben we zonder een tariefstijging een kostendekkende begroting.

Voor 2023 hebben we de volgende begroting opgesteld.

Berekening kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	18.817.000	
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	-1.566.000	
Netto kosten taakveld	17.251.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente en overige kosten	164.000	
BTW	3.322.000	
Totale kosten	20.737.000	
Opbrengst heffingen	20.737.000	
Dekking		100%

De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast en een variabel gedeelte. Elk huishouden is het vast gedeelte verschuldigd dat bestaat uit één tarief per jaar, ongeacht de omvang van dat

huishouden. Dit deel blijft op afgerond € 255 in 2023. Het variabele deel wordt berekend op basis van het aantal liters restafval en blijft in 2023 op gemiddeld € 33 per jaar voor een gemiddeld huishouden. De kostendeekkende begroting leidt tot een gemiddelde afvalstoffenheffing van € 288 (€ 255 vast deel + € 33 variabel deel) per huishouden in 2023. Er blijft echter sprake van risico's, met name op het verwerken van afval. Voor bijvoorbeeld het PMD bestaat het risico dat er bij de afrekening over 2022 nog een korting op de vergoeding wordt toegepast vanwege het afkeuren van PMD door een strengere acceptatie aan de poort. Ook is de vergoeding uit het Afvalfonds is nog onzeker. Verder bestaat het risico dat we te maken krijgen met hogere inzamelkosten als gevolg van sterk gestegen energie- en brandstofkosten. We zijn echter goed in staat om mogelijke schommelingen en tegenvallers in de kosten en opbrengsten op vangen met de huidige voorziening afvalstoffenheffing.

Beleidsuitgangspunten

Het afvalbeleid is gebaseerd op het recycleplan "Recycleservice 2025" dat juni 2017 door de gemeenteraad is vastgesteld. De raming van 2022 en verder is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Voorlopig geen wijzigingen in het beleid van "Recycleservice 2025". Ongewijzigd hoog serviceniveau.
- Een 100% kostendeekkend tarief (gedekt door de ruim 73.000 huishoudens). Geen beroep op de algemene middelen.
- Behoud van de financiële diltariprikel t.b.v. maximaal scheidingsgedrag.
- Geen wijzigingen in kwijscheldingsbeleid, wel prikkel op scheidingsgedrag. De kosten van kwijschelding worden gedekt uit het tarief van de afvalstoffenheffing.
- Vorming van een buffer/egalisatievoorziening gezien het groot aantal in omvang wisselende variabelen.

Ontwikkeling woonlasten

De gemeentelijke woonlasten betreffen voor huishoudens met een eigen woning, de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel wordt een totaalbeeld gegeven van de ontwikkeling van de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met een woningwaarde van € 367.775 (afgerond € 368.000). Een stijging van deze woningwaarde ten opzichte van vorig jaar met 21%.

Daarnaast komen we in 2023 met een eenmalige belastingkorting van 75 euro voor inwoners en ondernemers, die we betalen vanuit het verwachte overschot van 2022.

Op totaalniveau dalen de gemiddelde woonlasten in 2023 met 7%.

Woonlasten meerpersoonshuishouden	2022 MPB 2022-2025	2023	% ontw.
Gemiddelde woningwaarde	€ 313.000	€ 378.730	21,0%
Ozb	€ 367,60	€ 379,11	3,1%
Rioolheffing	€ 160,34	€ 167,02	4,2%
Afvalstoffenheffing	€ 288,00	€ 288,00	0,0%
Totaal	€ 815,95	€ 834,13	2,2%
Enmalige teruggave belasting in 2023		€ -75,00	
Totaal na voorstel	€ 815,95	€ 759,13	-7,0%

Onze woonlasten zijn in 2022 volgens Coelo € 919 voor een meerpersoonshuishouden. Het landelijk gemiddelde voor een meerpersoonshuishouden is € 904 (bron: Coelo). Coelo kijkt af van onze berekeningen omdat zij werkt met gewogen gemiddelden. Zo gaat Coelo voor de

gemiddelde WOZ-waarde uit van de gemiddelde waarde van het voorgaande jaar (bron CBS), verhoogd met het waardestijgingspercentage (bron: Waarderingskamer).

Voor de afvaltarieven gaat Coelo uit van het gemiddeld aanbod van restafval en gft afval per inwoner per gemeente dat het CBS publiceert met daarbij een correctie voor het aanbod bij hogere tarieven (minder afvalaanbod). Wij gaan echter uit van de meest recente gegevens betreffende het afvalaanbod en waardeontwikkeling in onze berekeningen.

Woonlasten meerpersoonshuishouden Apeldoorn volgens 'waar staat je gemeente'/Coelo	2022	prognose 2023	% ontw.
Gemiddelde woningwaarde	€ 373.000	€ 451.000	21,0%
Ozb	€ 438	€ 451	3,1%
Rioolheffing	€ 191	€ 199	4,2%
Afvalstoffenheffing	€ 290	€ 290	0,0%
Totaal	€ 919	€ 940,34	2,2%
Eenmalige teruggave belasting in 2023		€ -75,00	
Totaal na voorstel	€ 919,25	€ 865,34	-5,9%

Overige belastingen, heffingen en rechten

- Parkeerbelastingen

De parkeerbelasting heeft een regulerend karakter. Het parkeergedrag van bewoners en/of bezoekers van de gemeente Apeldoorn wordt door de parkeerbelasting gereguleerd. In de gemeente Apeldoorn worden de inkomsten uit de parkeerbelastingen ook gebruikt om de kosten voor parkeervoorzieningen te compenseren. We maken onderscheid tussen parkeren voor bewoners, bezoekers, woon- werk parkeren op de daarvoor aangewezen plaatsen en vergunningen. Het streven is zo min mogelijk auto's langs de openbare weg te laten parkeren en het gebruik van alternatieven voor de auto voor woon- werkverkeer te stimuleren.

Voor de bepaling van de parkeertarieven wordt een gedifferentieerd systeem toegepast. Op 21 maart 2019 is de nieuwe Parkeervisie vastgesteld met daarin het nieuwe beleid voor parkeren en de tarieven. De belangrijkste aanpassing van de tarieven is dat die niet jaarlijks worden geïndexeerd, maar eens in de twee jaar worden aangepast. Vorig jaar zijn de tarieven in totaal met 3,6% geïndexeerd. De tarieven voor 2023 worden, conform de Parkeervisie niet geïndexeerd.

- Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven als vergoeding voor het gebruik van gemeente/openbare grond. Hieronder valt niet alleen het plaatsen van containers langs- of op de openbare weg, maar bijvoorbeeld ook lichtbakken aan winkels die boven gemeentegrond hangen. Precariobelasting is een ongebonden belasting, waarbij de gemeente volledige vrijheid heeft in de vaststelling van de hoogte van de tarieven. In de verordening worden verschillende maatstaven en tarieven gehanteerd.

Voorgesteld wordt om de tarieven voor de precariobelasting te verhogen met 3,1%.

- Hondenbelasting

"Duurzaam houders" van een hond betalen hondenbelasting. De maatstaf van heffing is het aantal honden dat wordt gehouden. Het tarief is vrij en bestaat uit een vast bedrag. Onze gemeente kent een oplopend tarief om zodoende het hondenbezit in te perken. Voor kennels geldt een apart tarief.

Hondenbelasting is een algemene belasting. Voorgesteld wordt om de tarieven voor hondenbelasting te verhogen met 3,1%.

Afschaffing hondenbelasting

Naar aanleiding van een burgerinitiatief heeft de Tweede Kamer gedebatteerd over de hondenbelasting. Een motie om de hondenbelasting uit de Gemeentewet te halen is niet aangenomen. De Tweede Kamer heeft het kabinet wel verzocht om met de gemeenten te onderzoeken of de hondenbelasting kan worden afgeschaft en wat daar de financiële consequenties van zijn. Een overgangstermijn behoort tot de mogelijkheden.

- Toeristenbelasting

Mensen buiten de gemeente Apeldoorn betalen toeristenbelasting over zakelijke of privé overnachtingen waar een vergoeding voor wordt gevraagd. De belasting wordt geheven naar het aantal overnachtingen in het belastingjaar.

De toeristenbelasting wordt in de basis in Apeldoorn geheven om de eigen inkomsten te verhogen en daarna gebruikt om voorzieningen binnen de gemeente op peil te brengen en/of te houden. Daarnaast worden de extra opbrengsten ten opzichte van de totaalopbrengst sinds 2016 exclusief bestemd voor structuurversterking van de toeristische sector binnen het vastgesteld raads kader van Welkom in Apeldoorn en in het kader van de gebiedsopgave Veluwe. De meeropbrengst als gevolg van de wijzigingen wordt geoormerkt toegevoegd aan het werkbudget van het programma Welkom in Apeldoorn.

Met de toeristische sector zijn in 2020 nieuwe afspraken gemaakt. Voor de tarieven betekent dit dat de tarieven toeristenbelasting met ingang van 1-1-2021 voor vier jaar worden gewijzigd met het consumentenprijsindexcijfer juni van het jaar t-1. In juni 2022 betrof dit percentage 8,6%.

- Reclamebelasting

De gemeente Apeldoorn heft reclamebelasting over de openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg in het centrum van Apeldoorn. De reclame wordt geheven per vestiging en bedraagt een vast bedrag. Voor zover de waarde van de vestiging meer bedraagt dan € 100.000 dan wordt het vaste bedrag vermeerderd met een bedrag per € 1.000 aan waarde. De reclamebelasting is een algemene belasting en de inkomsten zijn in principe vrij besteedbaar. In Apeldoorn wordt de opbrengst van de reclamebelasting echter, na aftrek van de gemeentelijke in- en uitvoeringskosten, als subsidie beschikbaar gesteld aan de stichting Centrum Management Apeldoorn. Aan de subsidie is de conditie verbonden dat de stichting met haar activiteiten de aantrekkelijkheid van de binnenstad versterkt. De tarieven reclamebelasting verhogen we met de inflatie van 3,1%.

- Marktgeden

Marktgeld is een retributie voor het innemen van een standplaats op een (gewoonlijk periodiek gehouden) markt. Dit zijn de dag- of weekmarkten waar voor de consument bijvoorbeeld eetwaren en textielwaren te koop zijn.

Voorgesteld wordt om de tarieven te verhogen met 4,7% voor 2023 op basis van indexering gewogen kostenontwikkeling voor de BBB 2023-2026.

Berekening kostendekkendheid van de marktgeden in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	201.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	0	
Netto kosten taakveld	201.000	
Toe te rekenen kosten:		

Extracomptabel B&O	52.300	
Overhead incl. (omslag)rente	103.900	
BTW	1.300	
Totale kosten	358.400	100%
Opbrengst heffingen	358.400	
Dekking		100%

- Grafrechten

De lijkbezorgings- of begraafplaatsrechten zijn retributies voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats of het crematorium. Naast een retributie voor de uitgifte en het onderhoud van graven en urnen, regelt de verordening ook de vergoeding voor het gebruik van gemeentelijke diensten in verband met de begraafplaats en het crematorium.

Voorgesteld wordt om de tarieven van de grafrechten per 2023 gemiddeld te verhogen met een prijsindex van 3,1%. Hiermee zijn de grafrechten kostendekkend.

Een aantal tarieven (1.2, 1.4, 2,2, 4.1.1.1 en 4.1.6) in de verordening Grafrechten 2023 worden tot en met 2023 niet geïndexeerd om meer balans te krijgen in de tariefstelling tussen de kosten van cremeren en begraven.

Berekening kostendekkendheid van de grafrechten in €		
kosten taakveld incl. (omslag)rente	1.243.100	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-156.000	
Netto kosten taakveld	1.087.100	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag) rente	577.700	
BTW	45.300	
Totale kosten	1.710.000	100%
Opbrengt heffingen	1.647.000	
Dekking		96%

- Leges en rechten

De verschillende leges en rechten die worden geheven, worden in principe verhoogd met 4,7%. Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals leges burgerzaken, is rekening gehouden met wettelijk vastgestelde tarieven.

De leges voor burgerzaken hebben in hoofdzaak betrekking op wettelijke tarieven. De dekking voor de leges voor het publiek domein bedraagt 28% en hiermee vrijwel gelijk aan 2022 (27%) en 2021 (26%).

Berekening kostendekkendheid van de leges burgerzaken (inclusief Naturalisatie) in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	1.863.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen		
Netto kosten taakveld	1.863.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	380.000	
BTW	40.000	
Totale kosten	2.283.000	100%
Opbrengst heffingen	2.144.000	
Dekking		94%

Berekening kostendekkendheid van de leges Publiek Domein in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	434.300	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	0	
Netto kosten taakveld	434.300	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	287.400	
Totale kosten	721.700	100%
Opbrengst heffingen	201.400	
Dekking		28%

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten zijn opgenomen in de legesverordening:

- Het verstrekken van een digitaal aangevraagd uittreksel voor een persoon is goedkoper dan indien dit aan de balie of schriftelijk wordt aangevraagd. Een digitale afwikkeling is immers minder arbeidsintensief en daarom goedkoper.
- De maximale tarieven van reisdocumenten en rijbewijzen worden door het Rijk vastgesteld. De gemeente hanteert deze maximumtarieven.
- Het Rijk stelt de tarieven voor naturalisatie, Verklaring omtrent gedrag, uittreksel Burgerlijke Stand, verklaring huwelijkstoestemming en bewijs van in leven zijn vast.

Berekening kostendekkendheid van de leges omgevingsvergunning, activiteit bouwen in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	3.453.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen		
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	1.029.000	
BTW	333.000	
Totale kosten	4.815.000	
Opbrengst heffingen	4.815.000	
Dekking		100%

Het legestartief omgevingsvergunning, activiteit bouwen wordt in 2023 geïndexeerd met 4,5% i.v.m. de gestegen kosten. De prognose van de opbrengsten 2023 is daarmee in verhouding met de lasten.

Wij verwachten voor 2023 een lager bedrag (€ 0,5 mln.) aan bouwlegesopbrengsten te ontvangen dan in 2022.

Voor wat betreft deze opbrengstraming spelen er ieder jaar onzekerheden qua hoeveelheden bouwaanvragen die per jaar kunnen leiden tot forse fluctuaties in kosten of opbrengsten. Dat wordt onder andere veroorzaakt door economische ontwikkelingen, stikstofproblematiek en de invoering van omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging (Wkb) (beiden thans voorzien per 1 januari 2023). Onze uitgaven kunnen hierop binnen een bandbreedte meebewegen omdat we werken met een flexibele schil. Eventuele tekorten worden gedekt uit de opgebouwde voorziening.

Als de invoering van de omgevingswet en de Wkb per 1 januari 2023 doorgaat, is dit najaar nog een herziening van onze verordening noodzakelijk. We zullen o.g.v. actuele inzichten (indien nodig) een voorstel tot aanpassing van de tariefstelling doen.

Beleidsuitgangspunten leges omgevingsvergunning

De volgende beleidsuitgangspunten tarieven omgevingsvergunning, activiteit bouwen zijn opgenomen in de legesverordening:

- Volledige kostendekking (100%) van de taak vergunningverlening voor de activiteit bouwen (voorheen bouwvergunningen) bij alle betrokken organisatieonderdelen.
- Fluctuaties in de opbrengsten, gelet op het aantal grote plannen, moeten kunnen worden opgevangen door de ingestelde voorziening leges omgevingsvergunning wonen.
- Het beschikbaar zijn van een buffer in de vorm van de egalisatievoorziening bouwleges in relatie tot de risico's vanuit de bedrijfsvoering en continuïteit in de tariefstelling.
- Kruissubsidiëring binnen het tarief omgevingsvergunning, activiteit bouwen. Vergunningen met een lage bouwsom zijn niet kostendekkend. Hiervoor is gekozen om de drempel voor het indienen van aanvragen voor kleine plannen zo laag mogelijk te houden en daarmee te bevorderen dat aanvragen voor omgevingsvergunningen worden ingediend. Een hoge drempel kan de clandestiene bouw bevorderen en daarmee de handhavingstaak vergroten. De kosten van handhaving dienen uit de algemene middelen opgebracht te worden.
- Normkostensystematiek: voor nieuwbouw en uitbreiding van gebouwen wordt de zogenaamde normkostensystematiek toegepast. Hierbij worden de leges berekend aan de hand van een vast bedrag per vierkante meter gebruiksoppervlakte. Met deze systematiek wordt ten dele tegemoet gekomen aan de kritiek op de berekening van bouwleges aan de hand van alleen de bouwkosten omdat dan grote projecten relatief veel meer betalen dan de kleine initiatieven (kruissubsidiëring).

De vastgestelde normkosten komen hier enigszins aan tegemoet door kortingspercentages toe te passen op de grotere gebruiksoppervlaktes zodat hier enige nivellerende werking van uitgaat. Bovendien is het zo dat normkosten objectief zijn vast te stellen.

- Door de ervaringen in ons energieloket hebben we een goed beeld van de gevallen waarin leges een belemmering kunnen zijn om tot duurzaamheidsmaatregelen over te gaan. De tarieven voor de leges zijn daarom waar mogelijk zo vastgesteld dat leges geen onnodige drempel vormen voor het uitvoeren van duurzaamheidsmaatregelen bij bouw en verbouw. Dit betreft lagere leges bij het plaatsen van zonnepanelen, warmtepompen, installaties voor warmteterugwinning en laagtemperatuursystemen (en een combinatie van de laatste twee maatregelen).

4.6.4 Geraamde opbrengsten

In de tabel hieronder zijn, met inachtneming van de voorstellen uit hoofdstuk 3, de geraamde opbrengsten voor 2023 vergeleken met de geraamde opbrengsten van 2022 en de realisatie 2021. Voor een toelichting op de hierna vermelde bedragen verwijzen wij u naar de toelichting per belastingsoort in hoofdstuk 4.6.3.

(bedragen in €)	2021 (rekening)	2022	2023
- OZB	53.787.000	55.477.000	58.064.000
- Afvalstoffenheffing	21.171.000	20.811.000	20.737.000
- Rioolheffing	12.123.000	12.846.000	13.362.000
- Parkeerbelasting	2.153.000	4.332.000	4.693.000
- Omgevingsvergunning bouwen	5.531.000	5.351.000	4.815.000
- Leges burgerzaken	1.884.000	2.101.000	2.144.000
Overig			
- Precariobelasting*	8.196.000	487.000	502.000
- Hondenbelasting	781.000	771.000	795.000
- Toeristenbelasting	3.147.000	2.206.000	2.396.000
- Begraafrechten	1.611.000	1.647.000	1.647.000
- Leges vergunningen publiek domein	103.000	187.000	201.000
- Reclamebelasting	-10.000	428.000	441.000
- Marktgeden	229.000	341.000	358.000
Totaal	110.706.000	106.985.000	110.155.000

* inclusief precario kabels en leidingen, waarvan de aanslag nog niet definitief is vastgesteld.

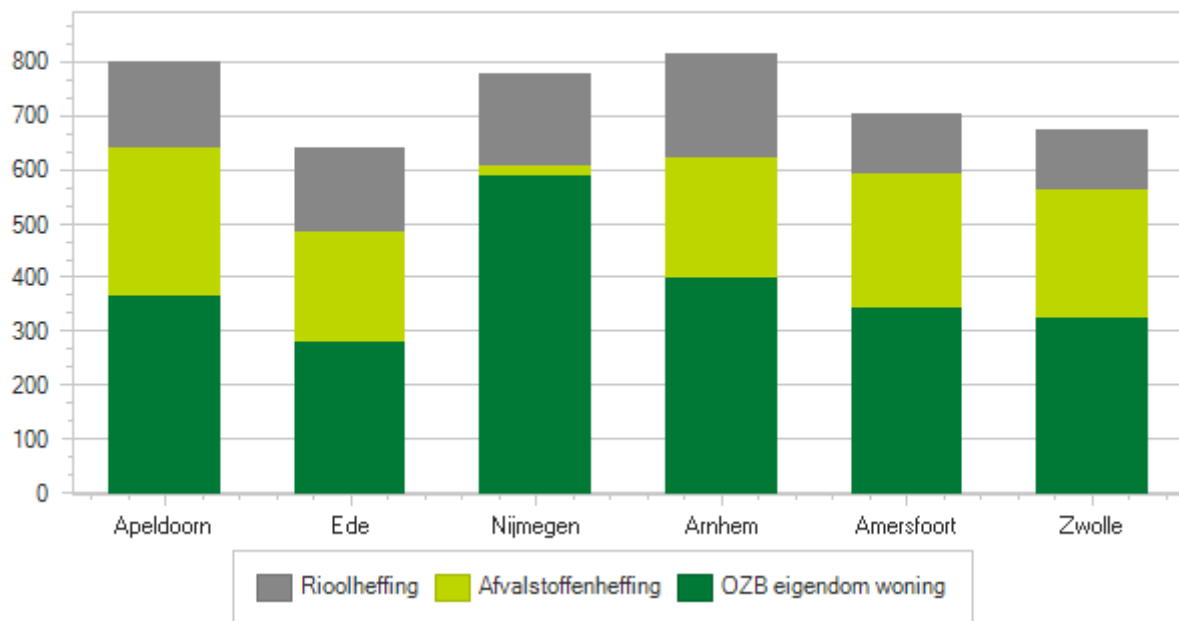
Toelichting:

- De totale opbrengsten zullen ca. € 6,1 miljoen lager uitvallen als gevolg van de eenmalige teruggaaf van € 75 voor huishoudens en ondernemers;
- De opbrengst 2021 precariobelasting is fors hoger. Dit was het laatste jaar dat het toegestaan was om precariobelasting op kabels en leidingen in gemeentegrond te heffen. Deze opbrengst bedroeg € 7,5 miljoen;
- Ook de opbrengst toeristenbelasting 2021 is hoger. Bij het opstellen van de jaarrekening 2020 was de verwachting dat er vanwege corona een bedrag van € 0,9 miljoen minder aan toeristenbelasting ontvangen zou worden. In 2021 zijn de definitieve aanslagen opgelegd en is gebleken dat dit nadeel zich niet voor heeft gedaan.
- De opbrengst reclamebelasting 2021 is lager, omdat er over het jaar 2020 vanwege corona geen reclamebelasting is opgelegd.

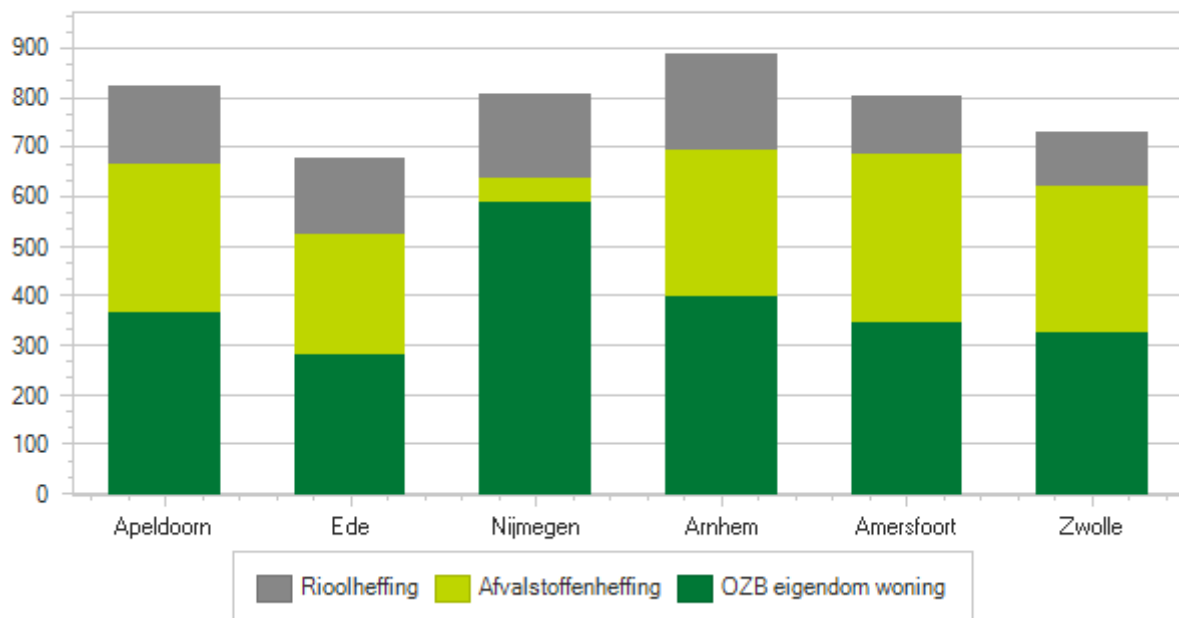
4.6.5 Lokale lastendruk 2022

Uit onderstaande grafieken blijkt dat de totale woonlasten van een éénpersoons en vierpersoons huishouden in Apeldoorn in 2022 lager liggen dan die van de gemeente Arnhem maar hoger zijn dan de andere referentiegemeenten. Momenteel is nog niet duidelijk welke tarieven volgend jaar in de omliggende gemeenten en landelijk gaan gelden. De bedragen zijn overgenomen uit COELO lokale lasten calculator en betreffen gemiddelden en wijken daarom af van onze eigen bedragen, zoals toegelicht in paragraaf 4.6.3.

Lokale lastendruk 2022 eenpersoonshuishouden

Lokale lastendruk 2022 meerpersoonshuishouden

4.6.6 Kwijtscheldingsbeleid

Apeldoorn hanteert als kwijtscheldingsnorm 100% van de bijstandsuitkering. Voor gepensioneerden geldt 100% van de AOW-norm. Apeldoorn maakt daarmee, net als in het overgrote deel van de andere gemeenten in Nederland, gebruik van het recht dat lokale

overheden hebben om de landelijke norm van 90% van het bijstandsniveau te verhogen tot maximaal 100% van die norm. Dit houdt in dat als men onder de norm komt, men in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Het kwijtscheldingsbesluit is zodanig aangepast dat ook zelfstandigen met een minimum inkomen en zonder BBZ uitkering in aanmerking komen voor kwijtschelding van de privé aanslag.

Niet voor alle heffingen wordt kwijtschelding verleend. De afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting (voor 1 hond) en een gedeelte van de onderhoudsrechten graven komen in Apeldoorn in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking. Voor het onderhoudsrecht van graven wordt slechts zeer beperkt kwijtschelding aangevraagd en verleend. Voor de overige heffingen zijn voor 2023 de kosten van kwijtschelding geraamd op:

Hondenbelasting	€ 46.000
Afvalstoffenheffing	€ 1.300.000
Rioolrechten	€ 375.000

4.4.7 Bedrijfsvoering

Goede dienstverlening start bij een gezonde bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering ondersteunt de organisatie in de publiekdiensverlening, bij haar toezichthoudende en handhavende taken, in de realisatie van beleidsdoelen in het maatschappelijk en ruimtelijk domein.

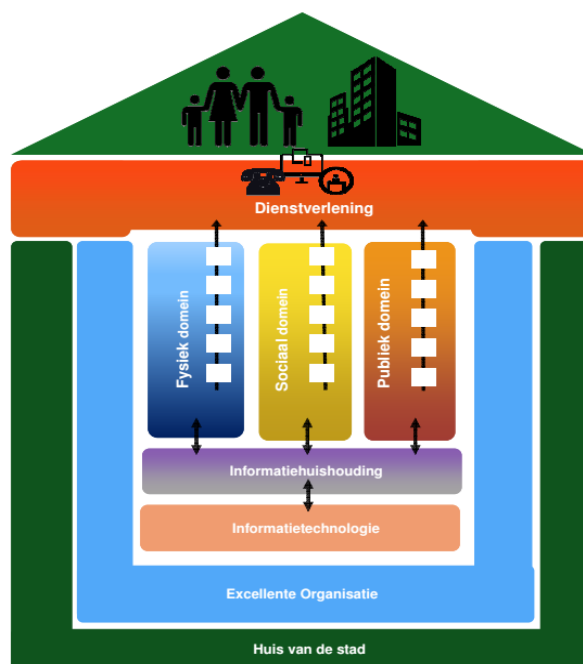
Communicatie, ICT/informatietechnologie, kwaliteitszorg in processen, HRM-beleid, facilitaire ondersteuning en financiële en juridische advisering – ze zijn onmisbaar voor beleidsvorming en -uitvoering.

In het coalitieakkoord 'Handen uit de mouwen en aan de slag!' is dienstverlening als één van de speerpunten benoemd. Onze dienstverlening wordt meer inwonergegericht. We gaan uit van 'ja, mits' in plaats van 'nee tenzij'.

Dat kan niet zonder een goede informatievoorziening. De hogere eisen die daaraan gesteld worden, zoals

informatiebeveiliging, vragen om investeringen. De verwachting is dat gemeenten de komende periode te maken blijven houden met de krapte op de arbeidsmarkt. Dat stelt ons voor de uitdaging om onze dienstverlening door te ontwikkelen, onze aantrekkelijkheid als werkgever te vergroten en te investeren in onze medewerkers. Als we daar niet in slagen, kan dit gevolgen hebben voor de dienstverlening.

De sterk gestegen behoefte aan thuiswerken stelt ons voor uitdagingen: de combinatie met werken vanuit huis faciliteren, de werkomgeving inrichten op hybride werkvormen en werkprocessen herinrichten. We hebben daarbij zeker oog voor de werkdruk van onze medewerkers.

Hoofddoelstelling

Subdoelstelling

Prestatie

1. Bedrijfsvoering ondersteunt effectief de realisatie van de doelen van de gemeente

1.1 Eigentijdse en gastvrije dienstverlening

1.1.1 We optimaliseren de digitale dienstverlening

1.1.2 De inwoner stelt een vraag nooit verkeerd of op de verkeerde plek

1.1.3 We werken transparant en betrouwbaar

1.1.4 We zijn goed telefonisch bereikbaar

1.1.5 We monitoren de dienstverlening

1.1.6 We communiceren in heldere, eenvoudige taal (Taal van de Stad)

1.1.7 We komen tot een nadere uitwerking op dienstverlening voor Apeldoorn

1.2 Onze organisatie is in control

1.2.1 Onze interne beheersing is steeds meer op orde

1.2.2 We werken continu aan risicomanagement

1.2.3 We versterken de beleidscyclus

1.2.4 We versterken de interne beheersing

1.2.5 We ontwikkelen de inkoopfunctie verder

1.2.6 We werken aan privacy

1.2.7 We werken aan informatiebeveiliging

1.2.8 We werken aan informatiebeheer

1.2.9 Juridisch advies en juridische kwaliteitszorg

1.3 iVisie 2022-2026	1.3.1 Gegevens op wijk- en buurtniveau
	1.3.2 Publiceren, toegankelijkheid, vindbaarheid en regie
	1.3.3 Digitale tweelingstad
	1.3.4 Informatiebeveiliging
	1.3.5 Ethisch kader
	1.3.6 Datastrategie
1.4 We werken samen aan het Apeldoorn van morgen	1.4.1 We leveren vakmanschap
	1.4.2 We tonen Innovatiekracht
	1.4.3 We zijn betrouwbaar
	1.4.4 We werken samen
1.5 Onze huisvesting is toekomstbestendig	1.5.1 We werken in toekomstbestendige werklocaties
	1.5.2 We faciliteren de nieuwe werkomgeving bij de Samen055-locaties.

Ambitie van het programma

Inwoners, instellingen en ondernemers zijn voor gemeentelijke producten en diensten aangewezen op de gemeente Apeldoorn. Wij bedienen hen daarin graag optimaal. Daarvoor is een organisatie nodig die zowel resultaatgericht efficiënt als wendbaar is.

In het bestuursakkoord 2022-2026 'Handen uit de mouwen en aan de slag!' schrijven wij dat “een heldere, begrijpelijke, tijdige en benaderbare dienstverlening centraal moet staan waarbij we voorkomen dat inwoners en ondernemers last hebben van een opeenstapeling van regels.” Daarvoor hebben wij deskundige en flexibele medewerkers, die continu leren en zichzelf ontwikkelen. We rusten die medewerkers ook goed toe. We beschikken over duurzame en toekomstbestendige werklocaties. De ontwikkelingen in de afgelopen jaren vragen een veel wendbaarder omgang met de inrichting van onze locaties. Dat geldt ook voor de informatievoorziening en het applicatielandschap: de wendbaarheid neemt toe, en daarmee ook de eisen en risico's op het vlak van informatiebeveiliging en privacy.

De bedrijfsvoeringsprocessen verbeteren we zodanig dat deze adequaat, betrouwbaar én aanpasbaar zijn. Maar niet alleen de processen verbeteren we, het gaat ook over ontwikkeling van medewerkers en over een versterking van resultaatgerichtheid, innovatie en risicomanagement in de organisatiecultuur. Door procesverbetering beschikken we over steeds meer actuele en correcte informatie over prestaties, kwaliteit, financiën en risico's. Dat geeft bestuur en management een betrouwbare basis voor beslissingen.

Speerpunten van beleid

Hoofddoelstelling 1. Bedrijfsvoering ondersteunt effectief de realisatie van de doelen van de gemeente

Met goede bedrijfsvoering ondersteunen wij de organisatie in het realiseren van haar doelstellingen. We willen een betrouwbare, aanspreekbare en betrokken overheid zijn. Alle onderdelen van de gemeentelijke bedrijfsvoering leveren daar een bijdrage aan. Zo is voor een stijging van de Brede Welvaart in Apeldoorn en beleidskeuzes die daarbij horen in veel gevallen begrijpelijke, toegankelijke en aansprekende communicatie essentieel voor het welslagen. Voor het verder verbeteren van onze online dienstverlening is adequate informatievoorziening noodzakelijk (ICT), en zonder werklocaties als werk- en ontmoetingsplek kunnen bestuur en medewerkers niet functioneren. De medewerkers die werken aan de dienstverlening en aan de bedrijfsvoering zijn zich daarvan zeer bewust.

Hoofddoelstelling **1. Bedrijfsvoering ondersteunt effectief de realisatie van de doelen van de gemeente**

In onze dienstverlening zijn we helder, begrijpelijk, tijdig en benaderbaar. We willen iedere dag weer goed presteren, streven naar verbetering en ontwikkelen ons permanent. Het uitgangspunt is digitaal waar het kan en persoonlijk waar het nodig is. Onze digitale dienstverlening is gebruiksvriendelijk en persoonlijk. We houden rekening met inwoners die niet met digitale dienstverlening uit de voeten kunnen. We werken heel praktisch aan een betere klachtbehandeling en het leren van klachten.

Doelstelling **1.1 Eigentijdse en gastvrije dienstverlening**

In onze dienstverlening zijn we helder, begrijpelijk, tijdig en benaderbaar. We willen iedere dag weer goed presteren, streven naar verbetering en ontwikkelen ons permanent. Het uitgangspunt is digitaal waar het kan en persoonlijk waar het nodig is. Onze digitale dienstverlening is gebruiksvriendelijk en persoonlijk. We houden rekening met inwoners die niet met digitale dienstverlening uit de voeten kunnen. We werken heel praktisch aan een betere klachtbehandeling en het leren van klachten.

PRESTATIE

1.1.1 We optimaliseren de digitale dienstverlening

- We laten ons inspireren door voorbeelden in het land om Mijn Apeldoorn van meer toegevoegde waarde te laten zijn voor onze inwoners.
- Bij de optimalisering van onze digitale dienstverlening betrekken we de Monitor Doelgerichte Digitalisering (MDD) en het Dashboard Dienstverlening en Digitalisering (DDD). Deze instrumenten helpen gemeenten hun ambities op het gebied van digitale dienstverlening te realiseren.
- In 2023 zetten we de mogelijkheden die ons nieuwe zaakstelsel biedt in om onze dienstverlening te optimaliseren, bv. met een steeds vollediger klantbeeld omdat we naast terugbelnotities en contactformulieren ook e-mails hierin registreren.
- We continueren initiatieven die de digitale zelfredzaamheid van inwoners vergroten en hebben extra aandacht voor digitale inclusie. We werken hierbij samen met CODA. Inwoners die niet met de digitale kanalen uit de voeten kunnen, bieden we een alternatief.

1.1.2 De inwoner stelt een vraag nooit verkeerd of op de verkeerde plek

- Onze frontoffice staat voor inwoners en ondernemers klaar en zorgt ervoor dat zij antwoord op hun vraag krijgen. De inwoner hoeft niet meer dan één keer het initiatief te nemen.
- Het verlenen van goede dienstverlening is in alle domeinen onze kernopgave. Belangrijk daarbij is dat de inwoner één gemeente ervaart. Daar spannen we ons ook in 2023 voor in, met als doel dat onze frontoffice 80% van alle vragen die inwoners en ondernemers aan ons stellen direct en goed beantwoordt.

1.1.3 We werken transparant en betrouwbaar

- We meten of we doen wat we zeggen, zodat we continu ontwikkelen. We rapporteren aan en gaan in gesprek met afdelingen en teams over hun prestaties en maken afspraken om tot verbeteringen van prestaties te komen.
- We werken aan een betere klachtbehandeling. Daarbij sturen we actief op het leereffect van de klacht en het verbeteren van onze dienstverlening. We richten ons op een eenvoudige toegang, een goede registratie, een uniforme aanpak en het leren van klachten.

1.1.4 We zijn goed telefonisch bereikbaar

- We breiden onze telefonische bereikbaarheid uit en hanteren gelijke openingstijden.
- Onze medewerkers zijn, conform onze eigen normen, goed telefonisch bereikbaar. We rapporteren over en sturen op de opvolging van terugbelnotities door alle medewerkers.

1.1.5 We monitoren de dienstverlening

- We meten aan de balie, aan de telefoon en digitaal hoe tevreden onze inwoners zijn over onze dienstverlening.
- We verzamelen doorlopend input van inwoners en ondernemers en gebruiken die om onze digitale dienstverlening (onze website, onze webformulieren en Mijn Apeldoorn) te verbeteren.

1.1.6 We communiceren in heldere, eenvoudige taal (Taal van de Stad)

- We maken onze organisatie ervan bewust dat de manier waarop we inwoners benaderen belangrijk is voor het slagen van de uitvoering van ons beleid. We pakken de schriftelijke communicatie aan, van C1 naar B1 niveau. Dat doen we onder andere door het aanbieden van de training Direct duidelijk schrijven: klantgerichte brieven en e-mails.
- We betrekken inwoners bij het project Taal van de Stad. Want wie kan ons nu beter een spiegel voorhouden dan de inwoners waarvoor we schrijven? We roepen inwoners op om onduidelijke brieven aan ons te mailen of bij ons in te leveren.
- We implementeren de tool Klinkende Taal in de gehele organisatie.

1.1.7 We komen tot een nadere uitwerking op dienstverlening voor Apeldoorn

- In 2023 komen we tot een toekomstbestendig uitwerking waaraan we alle initiatieven die onze dienstverlening raken verbinden. We leggen dit vast in een kadernota. Het resultaat zal een breed gedragen aanpak zijn die de organisatie helpt de juiste keuzes te maken bij huidige en nieuwe uitdagingen op het gebied van dienstverlening.

Doelstelling 1.2 Onze organisatie is in control

We zijn er voor inwoners, ondernemingen en gasten van onze stad en de omliggende dorpen. Zij mogen verwachten dat we ons effectief en efficiënt organiseren en dat we 'onze zaken' op orde hebben. Verrassingen passen daar niet bij. Een organisatie is 'in control' als deze zodanig is ingericht dat de juiste discussie, met de juiste middelen (mensen, informatie, etc.) op het juiste moment op het juiste niveau wordt gevoerd en tijdige bijsturing op de realisatie van doelen mogelijk is. Rode draad hierbij is dat we kritisch zijn op wat en hoe we dingen doen, en leren van de fouten die worden gemaakt. De controlfunctie vervult hierbij een belangrijke ondersteunende, adviserende en signalerende rol.

In 2019 hebben we het meerjaren beheersplan 'Interne beheersing & beleidscyclus' opgesteld. In 2022 zijn de resultaten van het beheersplan verankerd in de reguliere lijnorganisatie, met helder onderscheidde functies, sturingslijnen en opdrachten. Het vergt geduld en vastberadenheid om te komen tot een organisatie waar de basis op orde is en die tegelijkertijd kan inspelen op ontwikkelingen in onze samenleving. De ontwikkelingen en aanpassingen grijpen in op organisatiestructuur, administratie en ondersteunende systemen. Niet alles kan tegelijk, ook gezien de recente reorganisatie van het concern, de enorme impact die Corona op de organisatie heeft gehad en nog steeds heeft en daarom zullen wij prioriteiten blijven stellen. Onze focus daarbij ligt steeds op de zorgvuldigheid en het bouwen vanuit het fundament, in plaats van op snelheid en (alleen) quick wins.

PRESTATIE

1.2.1 Onze interne beheersing is steeds meer op orde

- In 2023/24 hebben we een verbeterde, toekomstvaste, betrouwbare en efficiënte financiële informatievoorziening, waarmee de bedrijfsprocessen rondom financiën, inkoop- en contractmanagement en verantwoording worden ondersteund en waarmee kan worden voorzien in de informatiebehoefte van de organisatie.
- Dit betekent dat administraties op elk moment juist en volledig zijn en dat dit ook blijkt uit de interne controles die we uitvoeren.
- In 2023 verbeteren we de interne rapportagesystematiek. Hierin zijn doelen, prestaties, ontwikkelingen en financiën met elkaar in verbinding. Dit stelt het management in staat om optimaal bij te sturen.

1.2.2 We werken continu aan risicomanagement

- We voeren in 2023 op alle top risico's expliciet en systematisch het gesprek en organiseren voor de belangrijkste risico's risicosessies.
- We benaderen risicomanagement meer vanuit een positieve invalshoek, wat wil zeggen dat we soms bewust zekere risico's nemen om bepaalde doelen te halen (risk appetite). In 2023 stellen we hiervoor een kader op en experimenteren met deze aanpak voor de aanwezige TOP-risico's.
- In 2023 borgen we risicomanagement in de 1ste lijn en de reguliere P&C cyclus.

1.2.3 We versterken de beleidscyclus

- In 2023 verbeteren we de samenhang tussen de beleids- en planning en controldocumenten.
- We vergroten verder de uniformiteit van documenten, verbeteren het inzicht in concrete doelen en prestaties en zetten in op een duidelijke koppeling tussen doelen en middelen.
- We zorgen voor een aansluiting van de P&C documenten bij het coalitieakkoord.

1.2.4 We versterken de interne beheersing

De (verbijzonderde) interne controle is een meetinstrument voor kwaliteit en efficiency van de gemeentelijke bedrijfsvoering. Per begrotingsjaar 2023 is het college verantwoordelijk voor de rechtmatigheid en moet zich daar zelf over verantwoorden in plaats van dat de accountant dat doet. Speerpunten blijven in 2023:

- We professionaliseren de rollen binnen het three lines of defense model zodat we adequaat kunnen sturen en ook de risico's kunnen beheersen.
- Binnen de interne controle verleggen we de focus van repressief naar preventief, van 'controle' naar 'control'. Beheersing aan de voorkant is beter dan controle achteraf.

1.2.5 We ontwikkelen de inkoopfunctie verder

Team inkoop werkt in de komende jaren aan een aantal aspecten waarbij nauwe samenwerking gezocht wordt en noodzakelijk is met medewerkers van andere afdelingen en budgethouders. Een doel is om voor het gehele concern de inkoop en aanbestedingsrisico's verder te verminderen (rechtmatigheid). Daarnaast willen we met behulp van inkoop meer sturing geven om de strategische en innovatieve beleidsdoelen mogelijk te maken (doelmatigheid). Dit vraagt om een meerjarige inspanning waar we in 2023 - en in de daarop volgende jaren - verdere stappen gaan zetten:

- We onderzoeken hoe stapsgewijs de inkoopfunctie verder ontwikkeld kan worden naar een expertisecentrum inkoop om daarmee meer centraal inzicht, grip en overzicht te krijgen op concern brede inkoopprocessen. Hierbij wordt tevens onderzocht welke onderdelen beter centraal kunnen worden georganiseerd (bijvoorbeeld inhuur) en welke onderdelen beter decentraal.
- We completeren en actualiseren - als gevolg van een systeemwijziging - opnieuw het centrale contractregister, verzorgen de contractarchivering centraal en we voorzien deze van een betrouwbare signaleringfunctie.
- We ontwikkelen een uniforme werkwijze rondom contractbeheer en contract- en leveranciersmanagement waarbij een ieder gebruik maakt van hetzelfde systeem.
- We verbeteren de kwaliteit van spendoverzichten om de rechtmatigheid van inkopen op concernniveau te bewaken.
- We standaardiseren en uniformeren het inkoopproces inclusief documenten en templates zoveel mogelijk in de 'Taal van de Stad'.
- We herpositioneren de inkoopboard om vanuit meer verschillende achtergronden en disciplines invulling te geven aan deze adviesfunctie. Doel is om via inkoop en aanbestedingstrajecten meer bij te dragen aan het opgevoerde werken, de innovatiekracht en de strategische doelstellingen van de organisatie.

1.2.6 We werken aan privacy

Privacy is een regulier onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering. Als onderwerp staat het structureel op de politieke en bestuurlijke agenda's. We gaan als gemeente zorgvuldig om met de persoonsgegevens van onze burgers en eigen medewerkers en doen dat in lijn met de privacywetgeving (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg).

Awareness

- Medewerkers en management worden blijvend bewust gemaakt van de risico's en krijgen handreikingen over hoe ze zorgvuldig en veilig met informatie kunnen omgaan. We zien dit terug in hun handelen. We analyseren en evalueren incidenten om er van te leren.

Doorontwikkeling

De gemeente beschikt, als overheidsorganisatie, over grote hoeveelheden - vaak gevoelige - persoonsgegevens. De inwoners van Apeldoorn zijn bovendien meestal verplicht om hun gegevens aan de gemeente af te staan. Daarom moet iedereen erop kunnen vertrouwen dat de gemeente uiterst zorgvuldig met hun gegevens omgaat en voldoet aan haar informatieplicht en het transparantiebeginsel.

- Door verdergaande digitalisering en een toename van (cyber)dreigingen is het noodzakelijk op basis van risico- en impactanalyses voortdurend een afweging te maken of aanvullende maatregelen nodig zijn. We verbeteren processen waarbij de proceseigenaren voorgenomen wijzigingen vanuit integraal oogpunt beoordelen en daarin ook privacy risico's afwegen (privacy bij ontwerp).
- We brengen de privacy risico's in kaart voor processen waar veel gevoelige persoonsgegevens in worden verwerkt. Zo kunnen we maatregelen treffen om deze risico's te verkleinen tot een aanvaardbaar niveau. Verantwoordelijkheden en taken beschrijven we helder en beleggen we bij de juiste functionarissen. Het is duidelijk wie stuurt op welk risico en wie bepaalt of een risico aanvaardbaar is voor de gemeente.
- We werken aan de acties en beheersmaatregelen uit het toetsplan privacy, zodat de behoorlijke en transparante verwerking van persoonsgegevens binnen de organisatie wordt geborgd.
- We geven uitvoering aan de genoemde generieke en domein specifieke maatregelen voortkomend uit de interne en externe Wpg-audit

Verantwoording

- Via intern toezicht en de planning & control-cyclus wordt de structurele naleving gemonitord en geborgd. Dit gebeurt door periodiek te toetsen wat de stand van zaken is, daarover te rapporteren en, waar nodig, bij te sturen en verbeteracties te beleggen binnen de organisatie. Via het risico register wordt de voortgang van verbeterpunten gemonitord.
- De verantwoording over de Wpg vindt plaats via de jaarlijkse interne audit en eens per vier jaar via de externe audit. De resultaten van de externe audit worden aangeboden aan de Autoriteit Persoonsgegevens.

1.2.7 We werken aan informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging is een regulier onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering. Als onderwerp staat het structureel op de politieke en bestuurlijke agenda's. Om er voor te zorgen dat onze informatie betrouwbaar is en beschermd is tegen aanvallen vanuit het internet en andere bedreigingen hebben we het basis beveiligingsniveau geïmplementeerd zoals opgenomen in de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Awareness

- Medewerkers en management zijn zich bewust van de risico's en krijgen handreikingen over hoe ze zorgvuldig en veilig met informatie kunnen omgaan. We zien dit terug in hun handelen. We analyseren en evalueren incidenten om er van te leren.

Doorontwikkeling

- Verantwoordelijkheden en taken zijn helder beschreven en belegd, waardoor duidelijk is wie stuurt op welk risico en wie kan bepalen of een risico aanvaardbaar is voor de gemeente.
- Door verdergaande digitalisering en een toename van (cyber)dreigingen is het noodzakelijk op basis van risico- en impactanalyses voortdurend een afweging te maken of aanvullende maatregelen nodig zijn. We verbeteren processen, waarbij de proceseigenaren voorgenomen wijzigingen vanuit integraal oogpunt beoordelen en daarin ook beveiligingsrisico's afwegen. Op basis van risicoclassificatie hebben we de hoogste risico's goed in beeld en sturen we op het terugbrengen van deze risico's tot een aanvaardbaar niveau.
- De gemeente is goed voorbereid op mogelijke (cyber)crisissituaties die de dienstverlening raken. Noodzakelijke preventieve maatregelen zijn genomen, continuïteitsplannen zijn actueel en getest en de gemeente beschikt over een getrainde crisisorganisatie voor het afhandelen van grote verstoringen in de dienstverlening.

Verantwoording

- Via intern toezicht en de planning & control-cyclus wordt de naleving structureel gemonitord en geborgd. Dit gebeurt door periodiek te toetsen wat de stand van zaken is, daarover te rapporteren en, waar nodig, bij te sturen en verbeteracties te beleggen binnen de organisatie. Via het security risico register wordt de voortgang van verbeteracties gemonitord.
- De verantwoording over informatiebeveiliging vanuit het college aan de raad en aan de landelijke toezichthouders op de basisregistraties en de centrale voorzieningen (waaronder DigiD en Suwinet) gebeurt via het voor gemeenten verplichte ENSIA-verantwoordingstraject. Door dit traject planmatig aan te sturen voldoen we aan onze verplichtingen. Naast het ENSIA-verantwoordingstraject vindt ook verantwoording over informatiebeveiliging plaats via de IT-audit die wordt uitgevoerd in het kader van de jaarrekeningcontrole.

1.2.8 We werken aan informatiebeheer

Informatiebeheer (voorheen archiefbeheer) is een regulier onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering. Als onderwerp staat het structureel op de politieke en bestuurlijke agenda's. Door zorgvuldig informatiebeheer zorgen we als gemeente voor juiste, toegankelijke en vindbare informatie die binnen de wettelijke kaders beschikbaar is.

Awareness

We maken medewerkers en management blijvend bewust van de risico's van onjuist informatiebeheer. Zij krijgen handreikingen over hoe ze zorgvuldig informatie kunnen beheren zodat deze juist, toegankelijk, vindbaar en beschikbaar is. We zien dit terug in hun handelen. We analyseren en evalueren het informatiebeheer om er van te leren en verbeteringen door te voeren.

Doorontwikkeling

De Wet open overheid (WOO) verplicht overheidsorganen om een groot deel van hun documenten openbaar te maken. Het is dan noodzakelijk om het informatiebeheer op orde te hebben om te voorkomen dat niet openbare informatie wordt gepubliceerd en alle openbare informatie voor iedereen tijdig beschikbaar en vindbaar is. Bij het optimaliseren van werkprocessen zorgen we ervoor dat rollen, taken en verantwoordelijkheden voor het informatiebeheer juist zijn belegd en dat medewerkers zich daar bewust van zijn en daar naar handelen. We benutten in 2023 de implementatie van de WOO om het kwaliteitskader voor het informatiebeheer vast te stellen. Tevens dient dit in de diverse themaplannen nader te worden geconcretiseerd. Op die manier borgen we verdere uitwerking in onze reguliere P&C cyclus.

Verantwoording

Via intern toezicht en de planning & control-cyclus wordt de kwaliteit van het informatiebeheer gemonitord en geborgd. Dit gebeurt door periodiek de beheerplannen te toetsen op de voortgang, daarover te rapporteren en, waar nodig, bij te sturen en verbeteracties te beleggen binnen de organisatie. Via het risico register wordt de voortgang van verbeterpunten gemonitord. Tweejaarlijks brengt de gemeentearchivaris aan het college een inspectieverslag uit over de toestand van de informatiehuishouding. Het college brengt het verslag per raadsbrief ter kennis aan de raad.

1.2.9 Juridisch advies en juridische kwaliteitszorg

In 2023 stellen we een klachtenregeling op en maken we een handreiking voor zogenaamde veelklagers (in overleg met de Nationale Ombudsman).

De komende periode richt de vakgroep JKZ zich op:

- het vernieuwen van de interne juridische pagina, genaamd Jurinet. Door actuele handreikingen, een overzicht van meeste gestelde vragen enz. worden collega's beter ondersteund en bewust gemaakt van de juridische vraagstukken in hun werk.
- de doorontwikkeling van de basiscursus Recht in die zin dat er leergangen worden ontwikkeld die qua inhoud aansluiten bij de doelgroep zodanig dat de basiskennis op orde blijft (leergangen voor medewerkers, management en bestuursorganen).
- de doorontwikkeling van de rol van accounthouder als verbindende schakel tussen de afdelingen en de afdeling Juridische Zaken.

NIEUWE ONTWIKKELING

Maatschappelijk verantwoord inkopen

Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) betekent dat naast op de prijs van de producten, diensten of werken ook gelet wordt op de effecten van de inkoop op milieu en sociale aspecten. Inkoop kan een effectief instrument zijn om een positieve impact te maken.

Er zijn verschillende actuele ontwikkelingen zoals klimaatverandering, de oorlog in de Ukraine, de energiecrisis en de toenemende grondstoffen schaarste die van invloed zijn op de bedrijfsvoering van de gemeente.

Hierdoor neemt de urgentie toe om duidelijk te hebben of en welke bruikbare alternatieve vormen (lokaal, duurzaam, circulair, innovatief) van inkoop- en aanbesteding er zijn. Zo kunnen we bijvoorbeeld in de toekomst op een alternatieve wijze energie inkopen en/of energiebesparende maatregelen mogelijk maken.

Op basis van het onderzoek naar positieve ervaringen en inzichten die worden opgedaan in 2023 zal voor de opeenvolgende jaren 2024, 2025 en 2026 een concretere inschatting en verfijning gemaakt kunnen worden welke voorwaarden en middelen hiervoor nodig zijn.

Benodigd budget: In 2024, 2025 en 2026 pm.

Robuuste en Wendbare bedrijfsvoering

Nieuw beleid robuuste en wendbare organisatie

We bouwen aan een robuuste en wendbare organisatie. Een bedrijfsvoering waarin expertise, capaciteit en hulpmiddelen in omvang en kwaliteit van voldoende niveau zijn om het primaire proces in de organisatie te ondersteunen en te onderhouden. En die snel en gemakkelijk meebeweegt met de maatschappelijke ontwikkelingen. De achterliggende 2 jaar hebben we mede aan de hand van het beheersplan gewerkt aan zorgvuldigheid, kwaliteit en sturing in de organisatie. We hebben bestaande rollen aangescherpt, nieuwe rollen en taken geïntroduceerd, tijdelijke expertise aangetrokken en werkwijzen verbeterd. Om verbetering vast te houden en verder te versterken moeten we investeren in kwalitatief hoogwaardig personeel en up-to-date faciliteiten.

Benodigd budget: Hierbij gaat het om:

- Versterken interne beheersing (€ 1,0 miljoen)
- Ontwikkelslag informatievoorziening (€ 1,0 miljoen)
- Investeren in plaats- en tijdonafhankelijk werken (€ 200K)
- Eigen flexibele capaciteit voor sturing op realisatie van ambities en projecten (€135K)

Doelstelling 1.3 iVisie 2022-2026

De iVisie 2023-2026 is in december 2021 met brede steun vastgesteld door de gemeenteraad en vervolgens ook opgenomen in het bestuursakkoord. In het onderliggende MPB-voorstel geven we invulling aan de noodzakelijke eerste stappen richting het realiseren van de ambities uit de iVisie. Daarbij hebben we alleen de speerpunten opgenomen die op relatief korte termijn urgent en haalbaar zijn én aansluiten bij het bestuursakkoord en de eerder vastgestelde kadernota's.

In het bijzonder zetten we nu in op: een digitale tweelingstad realiseren, de datakwaliteit van de gemeente verhogen, effectiever datagestuurd werken, gegevens proactief publiceren, de ict-beveiliging versterken en ethische afwegingen in ons werk met data en algoritmen borgen. Dit zijn nadrukkelijk punten waarop we vanuit Apeldoorn eigen ambities hebben of die randvoorwaardelijk zijn voor het realiseren van ambities in andere domeinen. Waar mogelijk sluiten we aan op landelijke ontwikkelingen en zoeken we de samenwerking met andere gemeenten om onze doelen te bereiken. Diverse speerpunten uit de iVisie met betrekking tot noodzakelijke investeringen in het ict-fundament zijn opgenomen in het MPB-voorstel "Robuuste en wendbare bedrijfsvoering".

Apeldoorn heeft ambitie. We willen woningen bouwen, verduurzamen en het sociaal fundament van de stad verstevigen. Die ambities hebben we ook verankerd in een aantal nota's, zoals de kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling en de Omgevingsvisie, en in het bestuursakkoord. We zijn bovendien niet alleen ambitieus in wát we willen bereiken maar ook in de manier waarop. Zo willen we meer datagestuurd werken, informatie hebben op wijk- en buurtniveau en vraagstukken over de domeinen aan elkaar verbinden. Om dat op een goede manier te doen werken we vanuit de iVisie aan het realiseren van de noodzakelijke randvoorwaarden, zowel op techniek als borging binnen de organisatie. En we investeren in een aantal eigen ambities, bijvoorbeeld op het gebied van digitale veiligheid.

Datagestuurd werken maakt het mogelijk om een gedeeld beeld te ontwikkelen van opgaven en oplossingsrichtingen binnen wijken en buurten. We investeren daarom in kwalitatief goede data op wijk- en buurtniveau en de kennis en kunde binnen de organisatie om ermee te werken. In eerste instantie met onze eigen data maar we richten ook technische voorzieningen in om data uit te kunnen wisselen met partners. Zo kunnen we vraagstukken gericht oppakken, relevante samenwerkingspartners identificeren en domeinoverstijgend werken. Dit maakt ons wendbaarder en stelt ons in de gelegenheid snel op ontwikkelingen in te spelen. Bijvoorbeeld op het gebied van armoedebestrijding. We werken ernaartoe dat we gegevens zoals inkomen, woningtypen en woningisolatie kunnen combineren om in één oogopslag te identificeren in welke wijk het risico op energiearmoede het grootst is. En dat allemaal binnen de privacyrichtlijnen, op basis van transparante en ethische afwegingen. De toeslagenaffaire heeft ons tenslotte laten zien hoe belangrijk dat laatste is

Data verschaft niet alleen inzicht maar is ook een belangrijk middel om draagvlak te creëren en in gesprek te gaan met inwoners, beleidsmakers en andere belanghebbenden. Zo kunnen we straks door middel van een digitale tweelingstad in een 3D-model visualiseren wat het effect zal zijn van bijvoorbeeld een autovrije stad, hittestress en groenvolumes of het plaatsen van hoogbouw en windmolens. Door de effecten van bouw- en ontwikkelplannen op een laagdrempelige manier inzichtelijk te maken, bevorderen we participatie en samenwerking. Ook gegevens zoals sensoren en algoritmes maken we toegankelijk en inzichtelijk.

Tot slot hebben we als gemeente een aantal uitgesproken ambities, bijvoorbeeld als de stad van Safety & Security. Dit maakt dat we een aanjaagfunctie hebben, bijvoorbeeld op gebied van digitale veiligheid, en we daarom onze capaciteit en innovatiekracht willen opschalen om onszelf nog beter op de kaart te zetten. Zo verbeteren we de veiligheid van onze eigen organisatie en stimuleren we onze partners om hetzelfde ook te doen.

Onze medewerkers werken met passie voor en met de Apeldoornse samenleving. Onze medewerkers zijn loyaal en hebben oog voor elkaar en voor de inwoners, instellingen en ondernemers van Apeldoorn. Deze betrokkenheid willen we vasthouden. Maar we gaan ook werken aan onze zakelijkheid, waarbij we elkaar aanspreken op gemaakte afspraken en kritisch zijn op het proces en het resultaat. Medewerkers krijgen en nemen hun verantwoordelijkheid, vanuit vertrouwen en eigenaarschap. Veranderingen in cultuur (gedrag en handelen) vragen veel tijd en aandacht en moeten we samen doen. Wij doen dit door ons vakmanschap, onze innovatiekracht en betrouwbaarheid leidend te laten zijn op elke plek in onze organisatie, en door samenwerkingen aan te gaan binnen en zeker ook buiten het stadhuis. We hebben te maken met grote opgaven, zoals de woonopgave, energietransitie en veiligheid, en met complexe vraagstukken, zoals het dalende vertrouwen in de overheid en de krapte op de arbeidsmarkt. Dit vraagt van onze organisatie wendbaarheid en veerkracht om onze ambities waar te kunnen maken en onze resultaten te kunnen behalen.

PRESTATIE

1.3.1 Gegevens op wijk- en buurniveau

Speerpunt 1 iVisie: "Het is noodzakelijk om in samenhang te kunnen sturen op complexe maatschappelijke vraagstukken en opgaven: Ambitie Apeldoorn 2040, omgevingsvisie, sociaal fundament, transitieopgaven, digitale veiligheid en ondermijning. Hiervoor is het nodig om onze gegevens op wijk- en buurniveau te organiseren en ontsluiten. De komende vier jaren zullen we de basis leggen in onze informatievoorziening om dit mogelijk te maken."

Voor veel onderwerpen geldt dat we dichtbij de (leefwereld van de) inwoner willen zijn. Oplossingen en werkwijzen die voor de ene buurt of wijk werken, pakken in een andere wijk of dorp misschien juist verkeerd uit. Een aanpak op buurt of gebiedsniveau is dan ook van groot belang voor de doelstellingen van de Brede Welvaart en het slagen van onze inzet.

Onze fysieke leefomgeving levert een belangrijk aandeel aan de gezondheid en veiligheid binnen onze gemeente. Van de energie(transitie) tot klimaat en natuur. En van wonen tot bereikbaarheid. De buitenruimte heeft onze aandacht. We gaan steeds meer uit van het principe dat we onze stad en dorpen willen inrichten naar het leven van onze inwoners. Door gegevens op wijk- en buurniveau te organiseren is het mogelijk om de juiste oplossingen te kiezen, toegesneden op een specifieke wijk of buurt.

Daarbij zoeken we de samenwerking met doelgroepen en relevante stakeholders, passend bij de specifieke opgaven van wijken en buurten. Op basis van kwalitatief goede gegevens op wijk- en buurniveau kunnen we namelijk een goed onderbouwd beeld vormen en vervolgens gezamenlijk aan de slag gaan met vraagstukken zoals armoedebestrijding, verhoging van veiligheid en uitvoering van de vitaliteitsagenda.

1.3.2 Publiceren, toegankelijkheid, vindbaarheid en regie

Speerpunt 2 iVisie: "We willen een open, transparante en betrouwbare gemeente zijn die participatie in de samenleving faciliteert. Daarom publiceren we proactief onze openbare gegevens op ons dataportaal. Daarnaast maken we de komende vier jaren inzichtelijk waar zich in de stad sensoren bevinden en sluiten we aan op het landelijke sensorenregister dat nog in ontwikkeling is."

Speerpunt 7 iVisie: "Conform de wet maken we informatie toegankelijk en vindbaar en faciliteren we regie op eigen gegevens voor inwoners. We zetten de komende jaren de al in gang gezette fundamentele transformatie van ons ict-landschap door om dit mogelijk te maken."

Als gemeente bestaan we bij de gratie van onze inwoners. Betrokkenheid en participatie is dan ook van groot belang. Voor inwoners die willen participeren, is het van belang dat zij over een zo gelijkwaardig mogelijke informatiepositie beschikken. Daarom investeren we in het verbeteren van onze informatieontsluiting, door proactief gegevens te publiceren en de vindbaarheid te vergroten. Zo stellen we Apeldoornse inwoners en ondernemers in de gelegenheid invloed uit te oefenen op ontwikkelingen in de stad en in de dorpen. Ook vindt er een herijking van de visie op dienstverlening plaats, om te onderzoeken wat er de komende periode aanvullend nodig is op het gebied van onze digitale dienstverlening.

Digitale dienstverlening is een breed begrip. Denk bijvoorbeeld aan voorzieningen in de stad, zoals locaties van speeltuinen en parken. We vergroten daarom de toegankelijkheid en vindbaarheid van gegevens via apeldoorn.nl en ons dataportaal. We maken hierbij ook inzichtelijk welke algoritmen we gebruiken en waar de sensoren zich in de stad bevinden door middel van het algoritme- en sensorenregister. Het is niet uit te sluiten dat hiervoor aanvullende middelen nodig zijn (orde van grootte 120k). We sluiten hierbij proactief aan op de landelijke ontwikkelingen. Komende jaren implementeert Apeldoorn een aantal belangrijke nieuwe wetten, waaronder de Wet Open Overheid (Woo). We benutten de gelden die we vanuit het Rijk krijgen om de wet te implementeren. We beoordelen komende periode wat er eventueel aanvullend nodig is om de gewenste ambitie te realiseren en zullen hiervoor indien een claim indienen. We vinden het daarbij belangrijk dat onze digitale dienstverlening toegankelijk en transparant is voor iedereen, met name ook voor de kwetsbare groepen in onze samenleving. Heldere, begrijpelijke, tijdige en benaderbare dienstverlening staat centraal.

1.3.3 Digitale tweelingstad

Speerpunt 3 iVisie: Om participatie te ondersteunen en om de realisatie van onze opgaven te faciliteren ontwikkelen we in stapjes de basis van een digitale tweeling-/spiegelstad. Hiermee maken we vroegtijdig inzichtelijk wat de effecten van keuzes en scenario's zijn voor het beheer en de ontwikkeling van onze stad en haar dorpen. Ook dit draagt bij aan ons strategisch vermogen.

De stad staat voor een grote groeiambitie. Informatie die de samenhang toont tussen de verschillende ruimtelijke vraagstukken van Apeldoorn is noodzakelijk om niet alleen te kunnen sturen op de delen, maar ook op het geheel. Als het om de ontwikkeling van de fysieke stad gaat, willen we digitaal, driedimensionaal scenario's kunnen maken en simuleren in de zogeheten "digitale tweeling-/spiegelstad". Dit maakt het voor inwoners en medewerkers van de gemeente veel begrijpelijker en aanschouwelijker wat effecten van keuzes zijn. Denk bijvoorbeeld aan het effect van het autovrij maken van locaties in de stad of het effect van plaatsing van windmolens op de omgeving. Dit vergroot niet alleen het inzicht in de samenhang van complexe vraagstukken, maar ook de betrokkenheid en het gedeelde begrip. Zo blijven we dichtbij de (leefwereld van de) inwoner en kan vroegtijdig de juiste besluitvorming plaatsvinden.

De ontwikkelingen in de buitenruimte staan prominent op de agenda. We gaan steeds meer uit van het principe dat we onze stad en dorpen willen inrichten naar het leven van onze inwoners. De schaa sprong, herinrichting van de binnenstad, energietransitie, klimaatadaptatie, mobiliteit en circulariteit, maar ook de sociale ambities van Apeldoorn hangen nauw met elkaar samen. We voegen tot 2030 zeker 8000 woningen toe. Dat doen we zowel in de stad (de gebieden Binnenstad, Spoorzone en Kanaalzone), de dorpen als in de nieuwe uitleglocatie Beekbergsebroek, die we gelijktijdig gaan ontwikkelen. Bij het toevoegen van dergelijke aantallen woningen spelen veel vragen. Voor klimaat en natuur is gebiedsgericht maatwerk noodzakelijk. We kijken hierbij nadrukkelijk naar innovatieve oplossingen in bijvoorbeeld de bouw, mobiliteit en landbouw

1.3.4 Informatiebeveiliging

Speerpunt 4 iVisie: "De komende vier jaren versterken we de basis van de beveiliging van onze informatievoorziening omdat de veranderende wereld steeds hogere eisen stelt op dit terrein. Dit doen we om de beveiliging van onze gegevens en de continuïteit van de dienstverlening en bedrijfsvoering te borgen."

Veiligheid is een belangrijk onderwerp, niet in de minste plaats de digitale veiligheid. We functioneren in een internationale context, alles staat in verbinding met het internet. Dit vraagt een 24/7 paraat- en alertheid. Cyberaanvallen op bedrijven en organisaties komen steeds frequenter voor en houden zich niet aan kantoor tijden. Dus ook 's avonds, 's nachts, in het weekend en op feestdagen is paraat- en alertheid noodzakelijk. Indien we onze (digitale) dienstverlening niet willen beperken tot kantoor tijden, is het noodzakelijk dat we 24/7 alert zijn en paraat staan. We onderzoeken daarom hoe we in Apeldoorn de digitale veiligheid op basis van 24/7 paraat- en alertheid kunnen versterken. Het is niet uit te sluiten dat hiervoor aanvullende middelen nodig zijn (orde van grootte 200 tot 400k).

1.3.5 Ethisch kader

Speerpunt 5 iVisie: "We ontwikkelen een werkwijze en instrument om de goede ethische afwegingen te maken die voortkomen uit de digitalisering met aandacht voor mensenrechtelijke aspecten. Dit doen we op transparante wijze, met de juiste belanghebbenden. We borgen hiermee het toezicht en de verantwoording."

De digitalisering van de samenleving roept fundamentele ethische en maatschappelijke vragen op. We leven sinds de toelagenaffaire namelijk in een nieuwe werkelijkheid. We zijn met onze neus op de feiten gedrukt en hebben gezien dat profilering in een klein hoekje zit. Juist bij het werken met data, algoritmes of andere (semi)automatische processen voltrekt dit risico zich in eerste instantie grotendeels buiten ons gezichtsveld. Dit maakt dat het noodzakelijk is om te komen tot een goede borging van ethische kaders in ons werk met data. Borging door middel van een zorgvuldige afweging vooraf, toetsing tussentijds en controle achteraf. En transparantie op elke stap in het proces. Dit is randvoorwaardelijk voor een betrouwbare, aanspreekbare en betrokken overheid en een open en modern bestuur.

1.3.6 Datastrategie

Speerpunt 8 iVisie: "We ontwikkelen een datastrategie zodat we beschikbare gegevens goed kunnen inzetten voor onze opgaven. We richten ons hierbij op de kwaliteit van de basisregistraties en verbreden onze strategie zodat alle belangrijke registraties die de gemeente in gebruik heeft een kwaliteitsregime krijgen."

Apeldoorn staat voor diverse opgaven komende jaren en streeft Brede Welvaart na. Brede Welvaart betekent dat we 'groei van welvaart' niet beperken tot economische groei, maar dat we continu zoeken naar manieren om economisch, sociaal én ecologisch vooruitgang te boeken, in balans met elkaar. Om inzicht te krijgen in de diverse vraagstukken en hun onderlinge samenhang is data nodig. Databronnen, datakwaliteit en uitwisselbaarheid van data moet continue op orde zijn willen we de opgaven zoals wijk en buurtgericht werken kunnen realiseren.

Indien wij snel en wendbaar op ontwikkelingen willen kunnen anticiperen, is het van groot belang dat de kwaliteit van onze gegevens en databronnen continu op orde en betrouwbaar is. Waar het zwaartepunt van onze focus eerder lag op de kwaliteit van de basisregistraties, verbreden we onze strategie zodat alle belangrijke registraties die de gemeente in gebruik heeft een kwaliteitsregime krijgen. Daarnaast dient data toegankelijk en uitwisselbaar te zijn tussen systemen, om bij te dragen aan kwalitatief betere en snellere dienstverlening. De informatiebeveiliging en privacy dienen daarbij op orde te zijn.

We ontwikkelen hiervoor een brede datastrategie voor de gemeente, waarbij we een fundament leggen voor de toekomst. We kijken ook naar de lange lijnen, zetten koers naar 2030 en we versterken zo het strategisch vermogen en de dienstverlening van de organisatie.

NIEUWE ONTWIKKELING

I-visie 2023-2026

Bovenstaand zijn de actiepunten uit de I-visie toegelicht.

Benodigd budget: Om de I-visie 2023-2026 uit te kunnen voeren wordt voorgesteld in 2023 € 0,62 mln. ter beschikking te stellen, in 2024 € 0,82 mln. en € 1.285 mln. in de jaren 2025 en verder.

Doelstelling 1.4 We werken samen aan het Apeldoorn van morgen

PRESTATIE

1.4.1 We leveren vakmanschap

- Onze medewerkers ontwikkelen zich continu, zowel vakinhoudelijk als op het gebied van persoonlijke en professionele ontwikkeling. Dat doen we via (klassikale) trainingen, maar ook door sociaal- en werkplekleren (learning on the job).
- Managers ontwikkelen zich in o.a. in het Management Development (MD) programma. Hierin trainen we managers vanuit het 5-R model: richting, ruimte, rekenschap, relatie en resultaat. En reflecteren managers via intervisie en coaching op hun werk en hun handelen.
- Onze medewerkers zijn flexibel, vitaal en gezond. Medewerkers zijn primair verantwoordelijk voor hun eigen inzetbaarheid. We bieden faciliteiten om vitaal inzetbaar te zijn en te blijven. Het loopbaancentrum biedt ondersteuning in loopbaanvraagstukken door coaching aan medewerkers die met hun loopbaan aan de slag moeten of willen gaan. We sturen op het terugdringen van verzuim, door casemanagers te ondersteunen in de gesprekken met medewerkers en inzet op vitaliteitsbevorderende activiteiten.

Indicatoren

- 80% van de medewerkers is actief in het opdoen van inhoudelijke vakkennis en/of in het ontwikkelen van competenties
- 90% van de managers neemt jaarlijks actief deel aan het Management Development programma
- concernbrede ziekteverzuimpercentage van maximaal 4,9%

1.4.2 We tonen Innovatiekracht

- We zijn aantrekkelijk voor jonge talentvolle starters. Het Apeldoorns traineeprogramma biedt starters de gelegenheid zich te ontwikkelen in het werk en op persoonlijke professionaliteit. In stages en BBL-trajecten bieden we scholieren en studenten de gelegenheid om werkervaring op te doen en proberen we hen vroegtijdig te interesseren in het werken voor de gemeentelijke overheid. We zoeken actief de samenwerking met onderwijsinstellingen en lokale partners om een aantrekkelijke gemeente te zijn voor stagiaires.
- Door natuurlijk verloop vindt er de komende jaren een sterke uitstroom plaats. Dit grijpen we aan om verjonging door te zetten. De innovatie die jonge medewerkers meebrengen combineren we met de ervaring van senioren medewerkers.
- We werken aan een organisatie die wendbaar en resultaatgericht is. Dit vraagt om andere vormen van sturing. Naast regulier werk en lijnsturing gaan we werken in strategische projecten, programma's en opgaven. Dit ontwikkeltraject, waarbij de ontwikkelbehoefte verschilt per sturingsvorm, blijft de komende jaren aandacht vragen.
- We proberen de druk op de arbeidsmarkt op te vangen, door onder anderen interventies te plegen op het gebied van recruitment, opleiden en herscholen, flexibele inzet van medewerkers en samenwerking op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Strategische personeelsplanning en portfoliomanagement worden doorontwikkeld om een betere match te maken tussen de interne en externe arbeidsmarkt en om in te kunnen spelen op toekomstige fluctuaties.
- Om (nieuwe) medewerkers te binden en te boeien verkennen we de mogelijkheden om onze secundaire arbeidsvoorwaarden verduurzaamd uit kunnen breiden.

Indicatoren

- Minimaal 15% van het totaal personeelsbestand is in de leeftijd tot 35 jr.
- Maximaal 28% van het totaal personeelsbestand is vanaf 55 jr.

1.4.3 We zijn betrouwbaar

- We bevorderen het kritisch vermogen van de organisatie door te werken met buddy's, leertafels, expedities en one-minute papers. Het gesprek en de reflectie bedden we in in ons dagelijks werk.
- Medewerkers voeren jaarlijks met hun leidinggevende het Resultaat & Ontwikkelgesprek. Hierin maken we afspraken over de resultaten en de ontwikkeling van de medewerker.
- In de steeds sneller veranderende samenleving komen dilemma's voor een moreel juiste beslissing in het werk vaker voor. Die moeten bespreekbaar zijn. Als gemeente bevorderen we integer handelen. We zetten in op bewustzijn, transparantie en bespreekbaar maken van integriteit. Onder begeleiding van een intern getrainde procesbegeleider bespreken we dilemma's met behulp van de morele oordeelsvorming methode (7 stappen model).

Indicatoren

- minimaal 80 % van de medewerkers voert ieder jaar een resultaat- en ontwikkelgesprek, waarin actief feedback wordt gevraagd en gegeven
- 5 x per jaar wordt een introductiebijeenkomst georganiseerd voor nieuwe medewerkers, waarin het integriteitsbeleid nadrukkelijk aan de orde komt

1.4.4 We werken samen

- De gemeente Apeldoorn is een inclusieve organisatie; met een diverse organisatie zijn we beter voorbereid op de ontwikkelingen in de samenleving. We bieden kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, we voldoen daarbij minimaal aan de banenafpraak. We stimuleren bewustwording van diversiteit en de voordelen hiervan bij medewerkers en management.
- We willen de samenwerking zowel in- als extern bevorderen. We werken op een andere manier samen door meer collectieve verantwoordelijkheden van afdelingshoofden te beleggen binnen een thema én 'cirkelsturing' buiten de thema's. Door ruimte te geven aan professionaliteit, nemen medewerkers meer initiatief.
- We werken plaatsonafhankelijk, waarbij we de plek waar we werken afstemmen op het werk dat voorligt. We faciliteren het (digitaal) thuiswerken en gaan actief het gesprek aan over de manier waarop we plaatsonafhankelijk (samen)werken. Onze werklocaties zijn voor medewerkers meer dan voorheen plekken van ontmoeten en samenwerken.
- We waarderen onze medewerkers op een passende wijze met een uitstraling die past bij de organisatie van de hoofdstad van de Veluwe.

Indicatoren

- jaarlijks organiseren we minimaal twee activiteiten die bijdragen aan bewustwording mbt diversiteit
- thuiswerkende medewerkers beschikken over de faciliteiten die voldoen aan ons thuiswerkplekbeleid

Doelstelling 1.5 Onze huisvesting is toekomstbestendig

PRESTATIE

1.5.1 We werken in toekomstbestendige werklocaties

- We creëren (thuis)werk-, vergader- en ontmoetingsplekken die voldoen aan de geldende normering.
- Wij richten de facilitaire voorzieningen (catering, schoonmaak) zo in, dat collega's werken in een prettige, veilige en schone werkomgeving.

1.5.2 We faciliteren de nieuwe werkomgeving bij de Samen055-locaties.

We maken uniforme facilitaire dienstverleningsafspraken, waarbij het uitgangspunt is dat de afspraken passen binnen de kaders duurzame en toekomstbestendige huisvesting. De Raad heeft in 2019 middelen vrijgemaakt voor vier nieuwe wijklocaties, waarvan er twee in 2020 zijn opgeleverd en één in 2021. In 2023 wordt de laatste locatie opgeleverd en ingericht. Deze 'huiskamers van de wijk' faciliteren de professionals die werken voor Samen055 om inwoners dichtbij en preventief van hulp en ondersteuning te voorzien.

Taakveld 0.4 (bedragen * € 1.000)	Realisatie 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Loonkosten/inhuur	41.664	43.565	40.249	42.241	43.979	45.538
Overige personele lasten	1.945	2.242	2.394	2.457	2.527	2.601
Huisvestingslasten	8.286	8.209	8.791	8.990	9.020	9.071
Facilitaire lasten	2.264	2.739	2.875	2.828	2.821	2.877
Automatiseringslasten	6.716	8.834	9.440	9.745	10.598	11.293
Overige lasten	2.632	4.278	8.452	8.226	8.186	7.977
Totaal lasten overhead	63.508	69.866	72.200	74.488	77.130	79.356
Baten overhead	4.518	3.874	4.056	4.282	4.474	4.626
Saldo overhead	58.989	65.992	68.144	70.206	72.656	74.731
0.10 Mutaties reserves	-51	-1.263	183	183	183	418
Totaal	58.938	64.729	68.327	70.389	72.840	75.149

De loonkosten van 2023 m.b.t. taakveld overhead zijn lager dan in 2022 a.g.v. toekenning van loonkosten naar andere taakvelden.

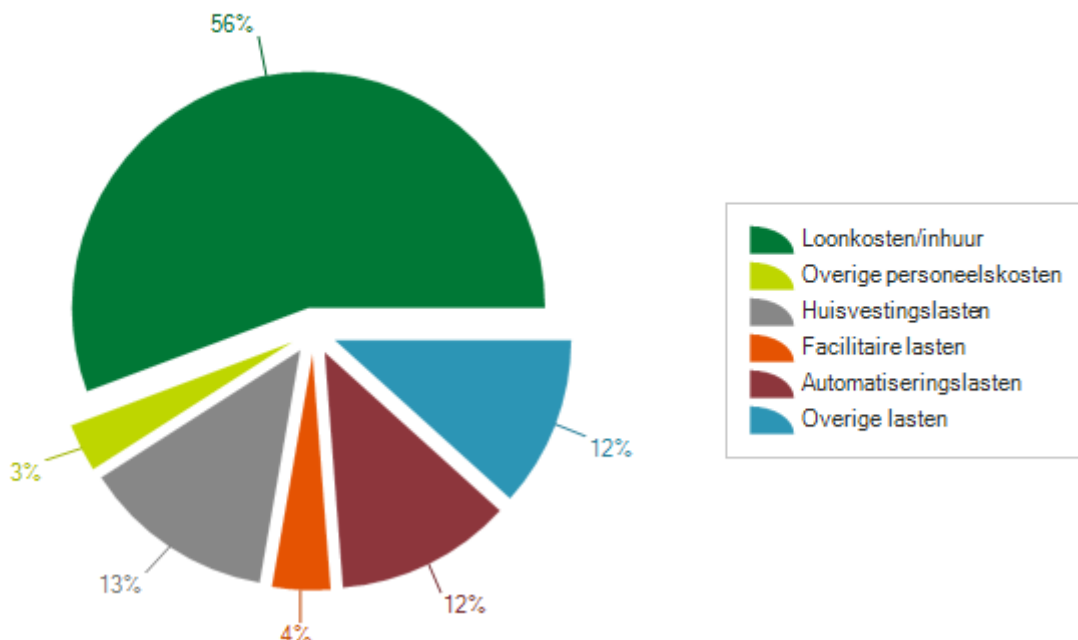
Verder zijn de huisvestingslasten hoger. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een toename van de kapitaallasten.

Daarnaast is er een stijging van de overige lasten te zien door nieuw beleid m.b.t. een robuuste en wendbare organisatie (+2,3 mln) en door een toename van de stelpost overhead (+1,7 mln).

Tenslotte zijn de automatiseringskosten gestegen i.v.m. de opname van een stelpost I-visie 2.0 (+ 0,5 mln) en door hogere kapitaallasten m.b.t. functioneel beheer.

Lastenverdeling overhead (taakveld 0.4) 2023

(bedragen * € 1.000)

Effectindicatoren

	Rekening 2020	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Toelichting
Formatie: aantal FTE per 1.000 inwoners	7,5	7,7	7,7	8,0	
Bezetting: aantal FTE per 1.000 inwoners	7,6	7,8	7,1	7,4	
Ruimte	-0,1	-0,1	0,6	0,6	
Formatie (excl. Griffie): aantal FTE	1.225	1.262	1.265	1.312	
Bezetting (excl. Griffie): aantal FTE	1.240	1.287	1.165	1.219	
Formatieruimte (aantal FTE)	-15	-25	100	93	
Inhuur (aantal FTE)	186	206	n.t.b.	n.t.b.	over het aantal fte inhuur wordt op realisatiebasis gerapporteerd. De omvang hangt samen met (tijdelijk) invullen van vacatureruimte, vervanging als gevolg van ziekte, projecten, tijdelijke behoefte aan specifieke deskundigheid en opvang van piekwerkzaamheden.
Apparaatskosten: kosten per inwoner	€ 798,00	€ 692,00	€ 758,00	€ 891,00	
Externe inhuur: Kosten als % van totale loonsom	15,33%	15,10%	n.t.b.	n.t.b.	over de externe inhuur wordt op rekeningbasis gerapporteerd
Automatiseringskosten (* € 1 mln.)	€ 11,6	€ 13,5	€ 14,4	€ 16,0	
Inkoop % uitgaven bij lokale bedrijven			40,0%	40,0%	binnen de kaders van wet- en regelgeving proberen we lokale ondernemers maximale kansen te bieden

Leren en Ontwikkelen: gemiddelde kosten per medewerker		1.018	1.124	1.264	
Overhead: % van totale lasten	8,90%	8,80%	10,20%	10,24%	

Formatiecijfers: De formatiecijfers zijn exclusief Loopbaancentrum en Raadsgriffie.

Bezettingcijfers: Het overzicht geeft de bezetting op het formatieplan weer. De bezettingcijfers zijn inclusief medewerkers in vaste en tijdelijke dienst, medewerkers die bovenformatief in de eenheden geplaatst zijn, medewerkers met een proefplaatsing, re-integratie kandidaten en HPK'ers. De bezettingcijfers zijn exclusief BBL- medewerker

Ten opzichte van de begroting 2022 zien we een toename van 47 fte. Dit betreft de uitwerking van besluiten uit de MPB, nieuw beleid en herschikking, waarin extra formatie is toegekend. Een aanzienlijk deel betreft een formatietoename binnen het thema Ruimte (o.a. Apeldoorn 2040 en herstel disbalans).

Binnen het thema Maatschappelijke Ontwikkeling neemt de formatie toe vanwege de nieuwe wet inburgering en extra budget voor vroegsignalering.

Daarnaast zien we binnen het thema bedrijfsvoering een toename van medewerkers als gevolg van het verwerken van besluitvorming uit de MPB 2022 en is er vanwege intensivering sprake van uitbreidingen die (tijdelijk) vanuit het uitbestedingsbudget

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1662	<u>Bepert absorptievermogen organisatie bij digitalisering van processen</u>	25%	2	2	
	Risicogebeurtenis: Nieuwe ontwikkelingen op IT-gebied kunnen onvoldoende door de organisatie worden geabsorbeerd <u>Beheersmaatregelen</u> <ul style="list-style-type: none"> * Continu investeren in medewerkers * Verder ontwikkelen procesmanagement * Eisen stellen aan organisatieonderdelen voordat tot implementatie nieuw IT-middel wordt overgegaan * Borgen dat middelen en capaciteit voldoende aanwezig zijn voordat tot implementatie van it middelen wordt overgegaan. 				

Bijzondere paragrafen 2023-2026

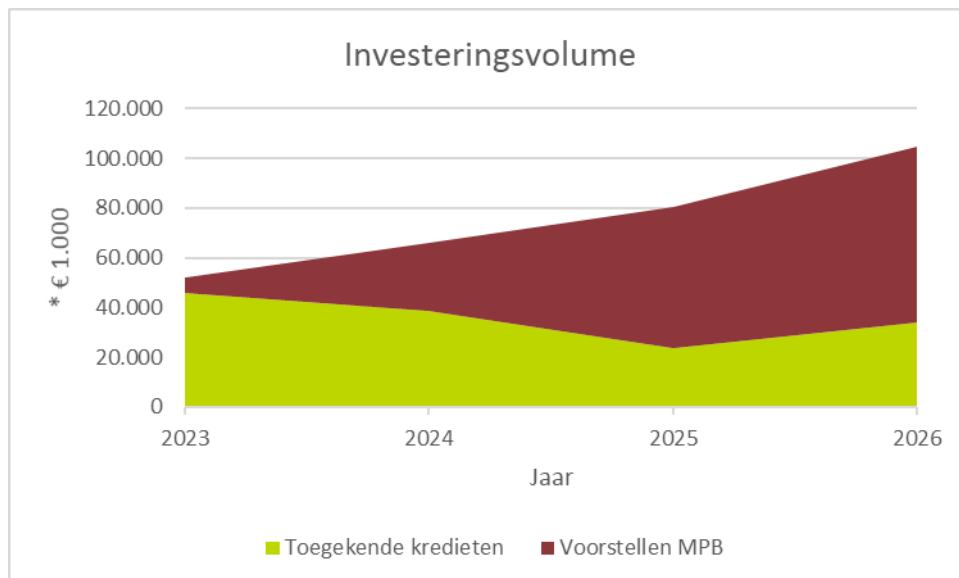
4.8 Investerings

Inleiding

Afgelopen februari hebben we in het audit comité een eerste schets gepresenteerd van de aanpak ten aanzien van kredieten en het verdelen van investeringsmiddelen. Een aanpak die toekomstbestendig is en handvatten geeft voor de investeringsopgaven waarvoor we de komende jaren staan. In deze MPB hebben we dan ook voor de eerste keer een paragraaf investeringen opgenomen waarin we een integraal beeld geven van de door de raad reeds toegekende kredieten en van de investeringen die in deze MPB op verschillende begrotingsprogramma's zijn opgenomen. Een eerste versie die we de komende jaren uitbreiden, onder meer door verder dan de 4 jaar MPB-periode vooruit te gaan kijken. Apeldoorn groeit, verandert en veroudert. Om hierop in te spelen moet de gemeente investeren. Investeringsopgaven leiden tot jaarlijkse kapitaallasten gekoppeld aan de verwachte gebruiksduur van het bezit. Deze termijnen zijn vastgelegd in de Financiële Verordening 2016 en variëren tussen de 3 en 60 jaar. Gezien de lange periode en omvang van de investeringsopgaven vinden wij het belangrijk om hier specifiek op in te zoomen. Dit biedt uw raad ook de kans om eerder te gaan sturen en keuzes te maken in de verdeling van de investeringsruimte. De integrale benadering van onze investeringsopgave willen we ook een vaste plek gaan geven in de andere documenten van de planning en control cyclus.

Investerings

In de onderstaande grafiek ziet u een groei van het investeringsvolume in de komende vier jaar. Deze groei wordt veroorzaakt door voorstellen die we doen in deze MPB, dus nieuwe investeringen om onze ambities waar te maken.

Onder de toegekende kredieten zijn de vervangingskredieten, zoals wegen, riolering en vervoersmiddelen, en investeringsprojecten, zoals de ondertunneling van de Laan van Osseveld, die in voorgaande jaren door uw raad zijn vastgesteld opgenomen. Deze zijn voor de komende 4 jaar circa € 140 miljoen. In deze MPB doen we u voorstellen om verder te investeren in de stad. Deze nieuwe investeringen bedragen circa € 158 miljoen voor de komende 4 jaar:

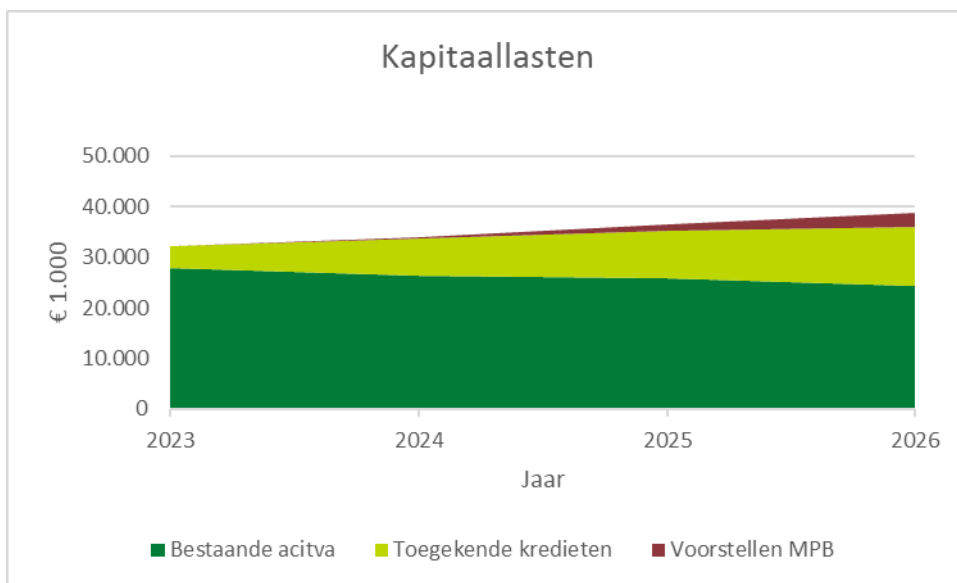
- Stadmaken op de Veluwe € 102 miljoen
- Stedelijke mobiliteit € 31 miljoen
- Klimaatstrategie (biodiversiteit) € 13 miljoen
- Beheer en onderhoud openbare ruimte € 12 miljoen

We zijn bij deze inschatting uitgegaan van netto-investeringsbedragen. Dit houdt in dat we verwachten dat aan deze investeringen door derden (zoals het Rijk, provincie, projectontwikkelaars) wordt bijgedragen. De ingeschatte € 158 miljoen zijn dus de eigen in te zetten middelen.

Aan de vervangingskredieten en reeds vastgestelde investeringsprojecten zullen wij zonder tussenkomst van uw raad uitvoering geven. Wanneer de nieuwe investeringen omgezet gaan worden in projecten, zullen we deze projecten ter vaststelling aan uw raad voorleggen.

Kapitaallasten

Uit de investeringen vloeien kapitaallasten voort of anders gezegd: het structurele effect in de begroting als gevolg van de investeringen. Met een groei van het investeringsvolume gaan ook de kapitaallasten groeien, dit ziet u in de onderstaande grafiek.

Als eerste zien we de kapitaallasten van bestaande eigendommen. Dit zijn de structurele lasten van de eigendommen die we in gebruik hebben. Deze lasten lopen de komende jaren terug van circa € 28 miljoen naar circa € 24 miljoen en dat biedt dekking voor onder meer de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen

Vervolgens zien we de structurele lasten van de vervangingskredieten en vastgestelde investeringsprojecten. De structurele lasten van deze kredieten en investeringen lopen de komende jaren op van circa € 4 miljoen naar circa € 12 miljoen.

Tenslotte de structurele gevolgen van de investeringsvoorstellen in deze MPB. In deze MPB nemen we hiervoor een stelpost op die in 2026 oploopt naar € 1,4 miljoen en is gebaseerd op 50% van de kapitaallasten in 2026 van deze voorstellen. Dit heeft een aantal redenen. Als eerste zien we in de afgelopen jaren een onderbesteding van de kredieten. Daarnaast wordt de voortgang ook bepaald door juridische complexiteit (o.a. stikstof) en beschikbare personele capaciteit. Middels portfoliomanagement zoeken we de optimale balans waarbij we werken met elkaar combineren en prioriteren. Op deze wijze kan de beperkte capaciteit doelgericht worden ingezet. Hierdoor zal de sturing op en voorspelbaarheid van investeringen verbeteren.

De kapitaallasten van nieuwe investeringen starten in het jaar na oplevering waardoor in de jaarschijf 2026 nog niet alle structurele gevolgen van de stijging van het investeringsvolume zichtbaar zijn. Wanneer alle investeringsvoorstellen (circa € 158 miljoen) zijn uitgevoerd loopt het structurele effect op naar ongeveer € 5,5 miljoen, uitgaande van de rentestand die is gehanteerd bij het opstellen van deze MPB. Kort samengevat: De structurele lasten van bestaande activa en ruimte voor toekomstige investeringen lopen deze MPB-periode op van circa € 32 miljoen naar circa € 37 miljoen. In de reguliere planning en control instrumenten worden deze kapitaallasten jaarlijks geactualiseerd op basis van voortgang realisatie en renteontwikkelingen.

In de paragraaf weerstandsvermogen hebben we, zoals toegezegd bij de behandeling van de Jaarstukken 2021, een nieuw kengetal opgenomen, de kapitaallastenratio. De kapitaallastenratio zegt iets over de mate van flexibiliteit van de begroting. De kapitaallasten van investeringen drukken langjarig als last op de begroting, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. De informatiewaarde zit vooral in de ontwikkeling van de kapitaallastenratio over de tijd.

Risico's

Kapitaallasten bestaan uit 2 componenten: rente en afschrijving.

Op dit moment is het rentepercentage van de kapitaallasten 1,1%. Wanneer de marktrente gaat stijgen zal dit op termijn ook effect hebben op het rentepercentage waarmee we de kapitaallasten berekenen. Wanneer dit percentage gaat stijgen zullen ook de kapitaallasten van alle investeringen (bestaande en nieuwe) stijgen en daarmee de structurele lasten in de begroting. Met een groter structureel beslag op de begroting zal ook de wendbaarheid van de begroting afnemen.

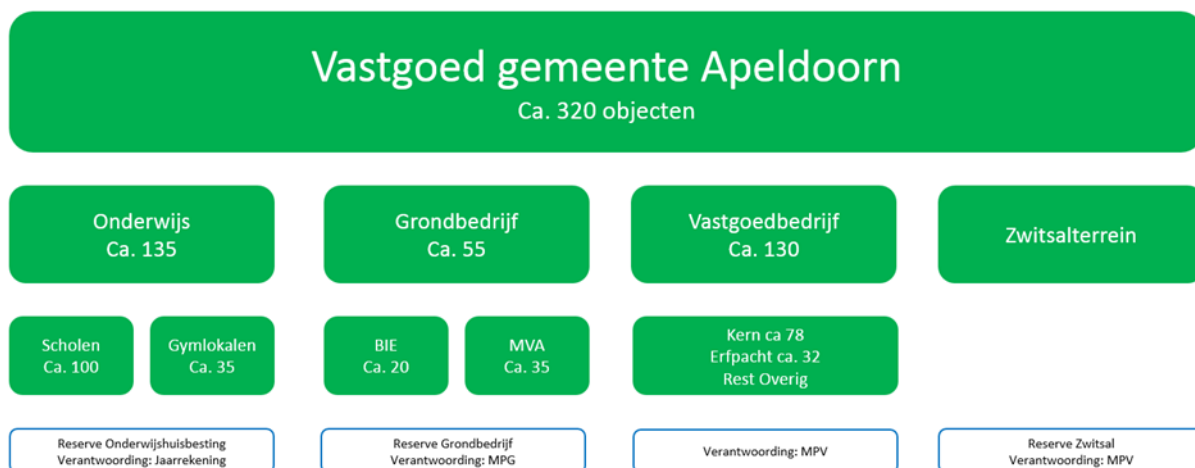
4.4.9 Vastgoed

4.9.1 Inleiding

De gemeente Apeldoorn is eigenaar van veel kadastrale eigendommen. Binnen onze gemeente maken we onderscheid in de gebruiksportefeuille die hoofdzakelijk is ondergebracht bij het Vastgoedbedrijf (circa 130 objecten) en de ontwikkelportefeuille (circa 55 objecten) die valt onder het Grondbedrijf. Beide "bedrijven" vallen onder de verantwoordelijkheid van de afdeling Vastgoed en Grond. Daarnaast heeft onze gemeente een economisch claimrecht op circa 100 schoolgebouwen, waarvan het juridisch eigendom voor het merendeel bij de schoolbesturen ligt, en heeft de gemeente circa 35 gymlokalen in eigendom ten behoeve van de Onderwijshuisvesting. In 2022 wordt ambtelijk de positionering van Onderwijshuisvesting ten opzichte van het Vastgoedbedrijf onderzocht.

Tevens is de afdeling sinds 2017 verantwoordelijk voor het beheer van de Zwitsal-locatie als industrieel erfgoed. Binnen deze locatie worden (delen van) panden tijdelijk verhuurd en onderhouden. De opbrengsten en kosten die dat met zich meebrengt worden begroot en verantwoord binnen het project Zwitsal. Dit project kent tevens een reserve die gebruikt wordt om de baten en de lasten budgetneutraal te laten verlopen totdat het project verkocht wordt.

In onderstaand overzicht wordt totale gemeentelijke vastgoedportefeuille in beeld gebracht.

(Accres Apeldoorn B.V. beheert en exploiteert de 35 gymlokalen en circa 20 maatschappelijke objecten van de kernportefeuille van het Vastgoedbedrijf)

4.9.2 Actuele ontwikkelingen

Beleidskaders

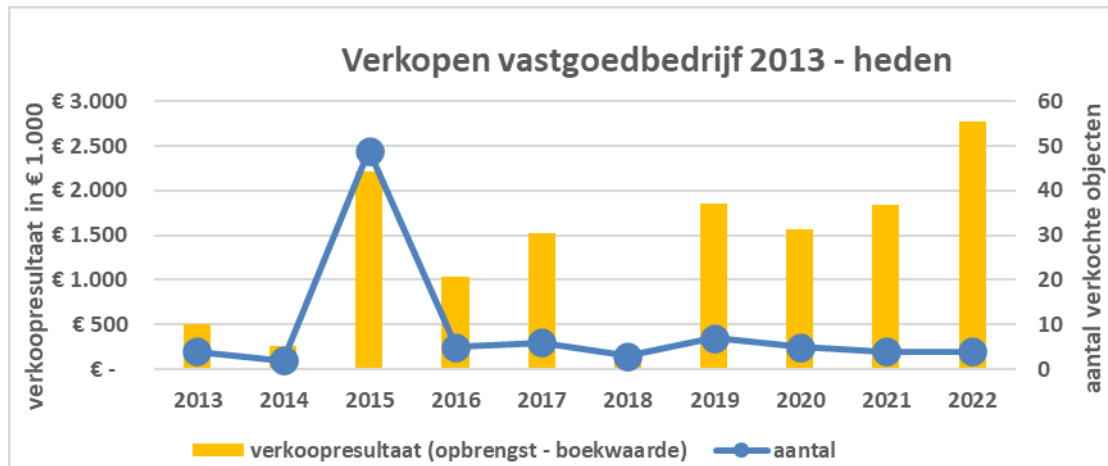
Voor het vastgoed gelden de beleidskaders zoals vastgesteld in de Vastgoednota Apeldoorn (2010), het Uitvoeringskader Vastgoedbedrijf (2017). Het uitvoeringskader wordt geactualiseerd, waarbij het streven voor vaststelling daarvan begin 2023 is. Het Meerjarenjaren Perspectief Vastgoedexploitaties

Verkoop (maatschappelijk) vastgoed

De structurele taakstelling die het Vastgoedbedrijf sinds 2012 heeft gehad, is volledig gerealiseerd. Tot en met 2022 heeft het Vastgoedbedrijf te maken met een incidentele

taakstelling. Deze taakstelling is gericht op de verkoop van vastgoed die buiten onze grondexploitaties en aangekochte strategische panden vallen.

In onderstaand overzicht is opgenomen het verkoopresultaat van de afgelopen jaren tot medio 2022, zowel in financieel opzicht als qua aantal verkochte eigendommen van het Vastgoedbedrijf. In het jaar 2015 is het merendeel van het oneigenlijk woningbezit verkocht. In 2022 is de locatie van het voormalige Sportfondsenbad verkocht en bij de notaris gepasseerd.

De voorraad per medio 2022 bedraagt nog circa 25 locaties, welke nog opgepakt dienen te worden in de komende MPB-periode. De kanttekening die we hierbij moeten is het feit dat het laaghangend fruit inmiddels is verkocht. Dit mandje omvat dan ook met name panden met verkoopbeperkingen (zoals lage huur), hoge boekwaarden (met mogelijk een boekhoudkundig verkoopverlies) en lange verkooptrajecten (milieu-onderzoeken, type pand). In de komende tijd zullen ook panden vanuit onderwijshuisvesting via het Vastgoedbedrijf moeten worden verkocht.

Wettelijke bepalingen brandveiligheid

Naar aanleiding van het project Huis van de Stad is ook voor de overige grote objecten (top 15 van de vastgoedportefeuille) een scan uitgevoerd. Deze heeft geleid tot het krediet zoals opgenomen in de MPB 2020-2023 voor aanpassingen in het Huis voor Schoone Kunsten. De werkzaamheden worden in 2022 afgerond zodat het pand weer voldoet aan de richtlijnen van het bouwbesluit 2012. Voor de overige panden in de portefeuille wordt samen met de gebruiker - die verantwoordelijk is voor de gebruiksvergunning of gebruiksmelding - gekeken of de vergunningen nog voldoen.

Accres dienstverleningsovereenkomst (dvo)

Het jaar 2021 was het nieuwe startjaar van verlengde dienstverleningsovereenkomst. In 2022 bereiden we de evaluatie voor die in 2023 conform contract moet plaatsvinden. De vraag van het college om de toekomstige rol en de samenwerking met Accres te onderzoeken, wordt daarbij opgepakt.

Onderhoud en vervangingsinvesteringen

Zoals gemeld in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen betrekken we het onderhoud van de panden van het Vastgoedbedrijf in deze paragraaf.

Met betrekking tot het onderhoud wordt gewerkt met Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's), conform de NEN 2767.

In de onderhoudsvoorziening wordt jaarlijks geld gestort en onttrokken voor met name planmatig groot onderhoud. Dit om te voorkomen dat de exploitatiebegroting voor onderhoud teveel fluctueert per jaar. Maar ook om te waarborgen dat we kunnen voldoen aan de

onderhoudsverplichting voor aan derden verhuurde panden. Uitvoering van het onderhoud in 2023 vindt plaats op basis van het te actualiseren meerjarig onderhoudsplan 2023-2042 zoals dat in het najaar 2022 zal worden vastgesteld binnen het Vastgoedbedrijf.

Dan wordt ook in beeld gebracht welke vervangingsinvesteringen (sloop/nieuwbouw, renovaties) voor die panden noodzakelijk zijn in die periode gelet op de huidige technische levensduur van die panden. Veel panden zijn in de periode 1970-1990 gebouwd bij de verdere ontwikkeling van de stad destijds. Deze investeringen zullen worden opgenomen in een meerjarig investeringsplan (MIP). De financiële effecten van het geheel zullen dan – indien nodig - worden betrokken bij de Voorjaarsnota 2023.

Voor de panden die recent zijn/worden verbouwd en/of nieuw/aangekocht zal conform het Uitvoeringskader Vastgoedbedrijf een actualisatie van het huidig MJOP plaatsvinden. Wanneer achterstallig onderhoud wordt vastgesteld ten opzichte van het raads kader Uitvoeringskader Vastgoedbedrijf 2017 moet een extra storting in de onderhoudsvoorziening worden gedaan.

In de risicokaart onderhoud Vastgoedbedrijf als onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen worden risico's voorzien op het benodigd onderhoudsbudget versus het beschikbaar budget in de MPB. Enerzijds als gevolg van prijsontwikkelingen versus gemeentelijke indexeringen, maar soms ook voor de onderhoudsbegroting van enkele (majeure) panden.

De onderhoudsvoorziening Vastgoedbedrijf kent een stand van € 3,3 miljoen per 1 januari 2022 en dient voor de komende 20 jaar voldoende dekkend te zijn. In het najaar 2022 zal dus een actualisatie van deze voorziening plaatsvinden.

Risico's

Voor het vastgoedbedrijf onderkennen we een aantal risico's die ook zijn betrokken bij de paragraaf weerstandsvermogen. Deze vloeien voort uit de reguliere taken van het Vastgoedbedrijf. Het betreft op dit moment nog niet toprisico's op financiën en doelstellingen/imago. De risico's omvatten onderhoud, leegstand, vervangingsinvesteringen en afwaardering. Het risico op gebouwaanpassingen vanuit het oogpunt van ventilatie naar aanleiding van de coronapandemie is opgenomen in het concernbrede risico financiële effecten COVID-19.

4.9.3 Meerjarige projecten en investeringen

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Tot en met 2017 heeft besluitvorming en kredietverlening plaatsgevonden over het project verduurzaming gemeentelijk vastgoed. Door de Raad is een krediet van totaal € 9,5 mio beschikbaar gesteld, waarover jaarlijks wordt gerapporteerd in het MPV (Meerjarenperspectief Vastgoedexploitaties).

In 2021 is de "Monitor verduurzaming gemeentelijk vastgoed" aan de Raad gezonden. Daarin is terug lezen wat deze opgave behelst, hoe we het hebben aangepakt, welke resultaten we hebben behaald en wat ons nog te doen staat. We hebben t/m 2020 een energiebesparing behaald van 35 procent ten opzichte van 2015. De afgelopen jaren is in onze gemeentelijke gebouwen totaal 2.300.000 m³ aan gas en 8.300.000 kWh aan elektra bespaard. Dat staat gelijk aan 1.850 jaarlijkse gas-verbruiken respectievelijk 3.000 jaarlijkse elektra-verbruiken van een gemiddeld huishouden. Hiervoor zijn tal van maatregelen doorgevoerd in onze vastgoedportefeuille. Van isolerende maatregelen, led verlichting, warmtepompen, zonnepanelen - meer dan 5.000 op onze gemeentelijke daken en een zonnepark Ecofactorij - tot ook meer innovatieve maatregelen zoals een waterstof generator.

We zijn nog niet klaar. Om de doelstelling van 50 procent besparing te behalen voeren we in 2022 nog diverse maatregelen uit, met een uitloop naar 2023. Daarnaast is het door de hogere energieprijzen mogelijk om maatregelen die eerder niet financieel haalbaar waren nu alsnog op te pakken. Ook daar zetten we in 2023 verder op in. Het restant krediet geeft daar (vooralsnog) nogruimte voor. In 2023 zullen wij een eindmonitor uitbrengen waarin het totaal aan uitgevoerde maatregelen en de daarbij behorende eindresultaten gepresenteerd zullen worden.

Toewerken naar Verduurzaming 2.0

In de loop der jaren verbreedde de scope van verduurzaming en zijn er – naast energiebesparing – meer thema's gekoppeld aan het verduurzamen van vastgoed, zoals biodiversiteit, circulair en gezonde gebouwen (o.a. ventilatie). Al deze thema's hebben hun eigen doelen, opgaven en kansen voor ons vastgoed. Deze geven 'haakjes' voor het herdefiniëren van onze duurzaamheidsopgave. Voor energie gaat het om de landelijke en gemeentelijke energiedoelen voor besparen, opwekken en aardgasvrij, zoals:

- aardgasvrij in 2050,
- 55% CO₂ reductie in 2030 t.o.v. 1990
- 95% CO₂ reductie in 2050 t.o.v. 1990

De komende jaren willen wij de verduurzaming van de gebouwen in deze bredere zin vormgeven en daarbij het principe van de terugverdientijd binnen de financiële afschrijvingstermijn verlaten. Een duurzame investering is namelijk niet altijd terug te verdienen binnen de financiële afschrijvingstermijn en brengt ook andere (maatschappelijke) waarden met zich mee die zich minder makkelijk of indirect in geld laten uitdrukken. Zoals bijvoorbeeld een grotere biodiversiteit, het voorkomen van (gezondheids- of materiele) schade en het goede voorbeeld geven. In gesprekken met inwoners en ondernemers worden wij hier ook op aangesproken. Voor wat betreft de budgettering komen we hier bij u op terug.

In Q4 van 2022 en Q1 van 2023 werken wij toe naar een routekaart voor de verbrede verduurzamingsopgave 2.0 waarin ook de vervolgstappen (hoe) vorm krijgen. Onderdeel daarvan is dat we de vastgoedportefeuille willen gaan scannen in welke mate deze kansrijk zijn op gebied van:

- aanvullende energiebesparende maatregelen,
- welke panden van het gas af zouden kunnen,

- welke panden geschikt zijn om vergroeningsmaatregelen door te voeren,
- welke panden verbeteringen behoeven op het gebied van gezondheid (bijv. ventilatie) en toegankelijkheid (mindervaliden), en
- welke maatregelen circulair toegepast/ingekocht zullen moeten worden.

Over de financiering en dekking van deze maatregelen ook daarover zal in de nieuwe opgave duidelijkheid worden verschaft.

Brandweerposten (programma 2 Veiligheid taakveld 1.1 Brandweer)

Op dit moment worden 9 brandweerposten verhuurd aan de VNOG. Vier brandweerposten gelegen in de dorpen buiten Apeldoorn bereiken binnen vijf jaar het einde van hun technische levensduur. Voor deze locaties is eind 2020 een projectplan vastgesteld voor de sloop en nieuwbouw van deze 4 posten in 2024/ 2025. Dit met als doel om de haalbaarheid en de effecten voor de investeringskosten en beheer- en exploitatiekosten in kaart te brengen en de bestuurlijke besluitvorming in 2022 op te starten. Uit de eerste inventarisatie is gebleken dat de blauwdruk ontwikkeld door de VNOG, die voldoet aan de actuele wet-en regelgeving, op het merendeel van de locaties niet past. Momenteel wordt een advies opgesteld voor het vervolgtraject.

P-garage Haven Centrum (programma 3 Openbare Ruimte taakveld 2.2 Parkeergarages)

In relatie tot de ontwikkeling van het projectgebied Haven Centrum wordt naar verwachting, na gereedkomen van de nieuwbouw van appartementen, in 2024 de entree van parkeergarage Haven Centrum verplaatst. Momenteel wordt een plan voor vergroening van de gevel en verduurzaming uitgewerkt.

Landgoed Woudhuis (programma 3 openbare Ruimte taakveld 5.7 Openbaar groen)

De monumentale boerderij (Woldhuis 13) bleek in slechtere bouwkundige staat dan oorspronkelijk gedacht. Op 24 februari 2022 is de begrotingswijziging voor een extra krediet goedgekeurd. De planning is dat het bestemmingsplan in 2022 ter visie kan. Vanwege vertraging in dat proces en de verstrekte flora en faunavergunning worden de werkzaamheden geknipt in 2 fasen.

Samen055 (programma 7 Maatschappelijke ondersteuning taakveld 6.1 Samenkracht e.d.)

De locaties De Stolp, dok Zuid en de Zilver schoon zijn inmiddels opgeleverd en in gebruik genomen. In maart 2023 wordt de laatste locatie Julianakwartier opgeleverd, die door ons wordt aangehuurd.

Omnisport (programma 8 Sport en Cultuur taakveld 5.2 Sportaccommodaties)

De atletiekvloer wordt bij Omnisport vervangen. Dit zal naar alle waarschijnlijkheid in 2023 gebeuren. Op deze manier is er een nieuwe vloer waar de atleten bij EK atletiek in 2025 gebruik van kunnen maken.

CODA (programma 8 Sport en Cultuur taakveld 5.4 Musea)

De zonwering in de ramen bij CODA zijn deels defect en moeten vervangen worden. Deze zonwering maakt onderdeel uit van het installatieontwerp en koeling van het gebouw en is daarmee onmisbaar. Deze vervroegde vervanging zal worden betrokken bij het op te stellen Meerjaren Investerings Plan in het najaar 2022. Daarnaast starten we in 2022 met de voorbereidingen voor een nieuw huurcontract met ingang van medio 2023. Naar verwachting zal met name de onderhoudsvergoeding aan CODA een aandachtspunt worden. Dit omdat CODA zowel het huurders- als het eigenaren verzorgt.

Omnizorg (programma 7 Maatsch. ondersteuning taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg)

Zoals aan u is meegedeeld in een raadsbrief van april 2022 heeft het college medio 2022 een besluit genomen dat voor Omnizorg de verbouwvariant verder uitgewerkt kan worden. Voor de 3e en 4e verdieping wordt een toekomstbestendige programmatische invulling in samenwerking met Omnizorg uitgewerkt. Vervolgens wordt op basis van een Definitief Ontwerp met een kostenraming een voorstel voor een investeringskrediet naar verwachting in

2023 aan u voorgelegd. De regiogemeenten worden voorafgaand geraadpleegd worden voor onderdelen die de begroting Algemene voorzieningen Maatschappelijke Opvang/Beschermd Wonen raken. Na besluitvorming door de raad start de uitvoeringsfase.

Sportvelden en kledaccommodaties (programma 8 taakveld 5.2)

Er wordt in samenwerking met Sport gewerkt aan een duidelijkere taak- en rolverdeling tussen verenigingen en gemeente. Er vindt in 2022 vanuit Vastgoed en Beleid een onderzoek plaats naar hoe deze verdeling beter kan en daarna zal de afstemming met bestuur en verenigingen worden gezocht om met elkaar de juiste werkwijze te vinden.

Eigen huisvesting (paragraaf overhead taakveld 0.4)

In 2023 wordt de huisvesting voor de politieke fracties onderzocht en in het verlengde daarvan het toekomstperspectief voor het Oude Raadhuis. De te verwachten mutaties in het Stadhuis en Werkgebouw Zuid worden bij dit advies betrokken.

Werkgebouw Zuid (paragraaf overhead taakveld 0.4)

Het is wenselijk om het gebruik van grondstoffen te verminderen. Om die reden wil de gemeente meer circulair inkopen en eigen materialen hergebruiken. Naast de locaties Kerkeveld en Laan van Zodiak is de wens om ook het gemeentelijk werfterrein bij Werkgebouw Zuid om te vormen tot een circulair terrein. De omvorming van het terrein is van invloed op de routing naar de entree van het gebouw; deze zal aangepast moeten worden om aan te sluiten op het terrein. Naar verwachting wordt hiervoor in 2023 een integraal voorstel met een kredietaanvraag uitgewerkt.

Ontwikkelingen die reeds in de MPB-programma's zijn benoemd

Centrale Brandweerpost (programma 2 Veiligheid taakveld 1.1 Brandweer)

Het Dagelijks Bestuur (DB) van de VNOG heeft op 30 mei 2022 haar voorkeur uitgesproken voor de samenvoeging van drie brandweerkazernes en het hoofdkantoor binnen de grenzen van Apeldoorn door de realisatie van één centrale brandweerpost om daarmee de kwaliteit van de brandweezorg te borgen en toekomstbestendig te maken. Het DB heeft daarnaast ook de voorkeur uitgesproken voor de nieuwbouwvariant en houdt vast aan budgetneutraliteit bij gelijkblijvende functionaliteit. Wanneer de omvang van de regionale functies toeneemt, overlegt de VNOG met de gemeente over de financiering daarvan en wordt een voorstel daartoe aan het VNOG-bestuur voorgelegd.

Het college heeft op 31 mei 2022 een principebesluit genomen over de voorkeurslocatie en het verder uitwerken tot een definitief ontwerp voor de nieuwbouwvariant en de brug, voorzien van een kostenraming voor de eenmalige en structurele effecten. De raad wordt in oktober 2022 over het principebesluit geconsulteerd. Vervolgens wordt op basis van een Definitief Ontwerp voor de nieuwbouw en de brug een aanvraag van een investeringsbudget ter besluitvorming aan u voorgelegd. Het Algemeen Bestuur (AB) van de VNOG wordt dan een voorstel ter besluitvorming voorgelegd voor het commitment van een langdurig beoogd gebruik van het vastgoed en de beheer- en exploitatielasten.

Sporthal Zuiderpark (programma 8 Cultuur en Sport taakveld 5.2 Sportaccommodaties)

Vanaf 2017 is gewerkt aan een scenariostudie voor de toekomst van sporthal Zuiderpark. In 2017 is de raad hierover geconsulteerd en deze heeft aangegeven nieuwbouw een interessante optie te vinden. Op 29 maart 2021 is de raad middels een raadsbrief geïnformeerd over nieuwbouw op de locatie van voetbalvereniging Columbia. Om de wensen en behoeften nog beter in beeld te krijgen, worden de toekomstige gebruikers gevraagd hun wensen aan te geven. Vanuit daar zullen we een Programma van Eisen (PvE) opstellen. Aan de hand van het PvE wordt een planning gemaakt voor het vervolg. In dit PvE wordt ook de combinatie met een nieuwe turnhal meegenomen en het effect daarvan op de voorkeurslocatie.

Er wordt op dit moment onderzocht welke maatregelen nodig zijn om de huidige sporthal nog 5 jaar in de lucht te houden. Naar verwachting zal de nieuwe sporthal eerder worden opgeleverd, alleen een nieuwe datum is op dit moment nog niet af te geven. De verwachting is dat in 2023 het PvE wordt afgerond.

Zwembad Noord (programma 8 Cultuur en Sport taakveld 5.2 Sportaccommodaties)

Op 20 februari 2020 is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de haalbaarheids- en locatieonderzoeken voor het nieuwe zwembad waarna op 5 maart een consultatie heeft plaatsgevonden. De voorkeur voor het bouwen van een nieuw overdekt zwembad is hierbij uitgesproken. Realisatie van het nieuwe zwembad is op z'n vroegst 2026/ begin 2027. Inmiddels is in 2022 de locatiekeuze (Vlijtseweg) vastgesteld en wordt momenteel de optie van een 2*25 meter bad nader beschouwd. In 2023 zal een investeringsvoorstel voor de realisatie van het zwembad aan u worden voorgelegd.

4.9.4 Financiële context

Begroting 2023

Financieel gezien loopt het Vastgoedbedrijf door bijna alle beleidsprogramma's en vele taakvelden heen. Het betreft hier de baten en lasten die betrekking hebben op het vastgoed exclusief de bijbehorende bedrijfsvoeringslasten van de organisatie.

Begroting Vastgoedbedrijf in € 1.000		2023	2024	2025	2026
<u>exclusief</u> vastgoed onderwijs, Zwital en Grondbedrijf		saldo	saldo	saldo	saldo
P01/0.1 Bestuur	Raadhuis	1	0	0	0
P01/0.3 Beheer overige gebouwen	Verkoop, erfpachten, overig	791	1.218	1.308	1.437
P10/0.4 Overhead	Eigen huisvesting	2.746	2.751	2.771	2.791
P02/1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Brandweerposten	-73	-85	-93	-101
P03/2.2 Parkeren	Parkeergarages, rijwielstallingen	1.352	1.366	1.388	1.412
P08/5.2 Sportaccommodaties	Zwembaden, sporthallen, sportvelden, Omnisport	1.644	1.350	1.470	1.466
P08/5.3 Cultuurpresentatie	Orpheus, ACEC, Huis voor Schoone Kunsten	-398	-388	-399	-478
P08/5.4 Musea	CODA	-418	-443	-470	-499
P08/5.5 Cultureel erfgoed	Historische objecten	19	19	18	17
P03/5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Landgoederen, Berg & Bos, kinderboerderijen, overig	-626	-561	-574	-602
P07/6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	MFC's, wijkcentra	-282	-270	-317	-365
P07/6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Omnizorg	-285	-304	-322	-341
P04/7.3 Afval	Afvalverwerking	-357	-371	-384	-399
P03/7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Begraafplaatsen	131	132	134	97
MPB 2023-2026 d.d. 1-9-2022		4.244	4.416	4.529	4.434

Binnen de programma's zelf vindt u het totaalbeeld voor de specifieke taakvelden. Voor het vastgoedbedrijf gerelateerde deel zijn bovenstaande lasten en baten daarin opgenomen. Wanneer we inzoomen op de begroting 2023, is de begroting van het Vastgoedbedrijf als volgt:

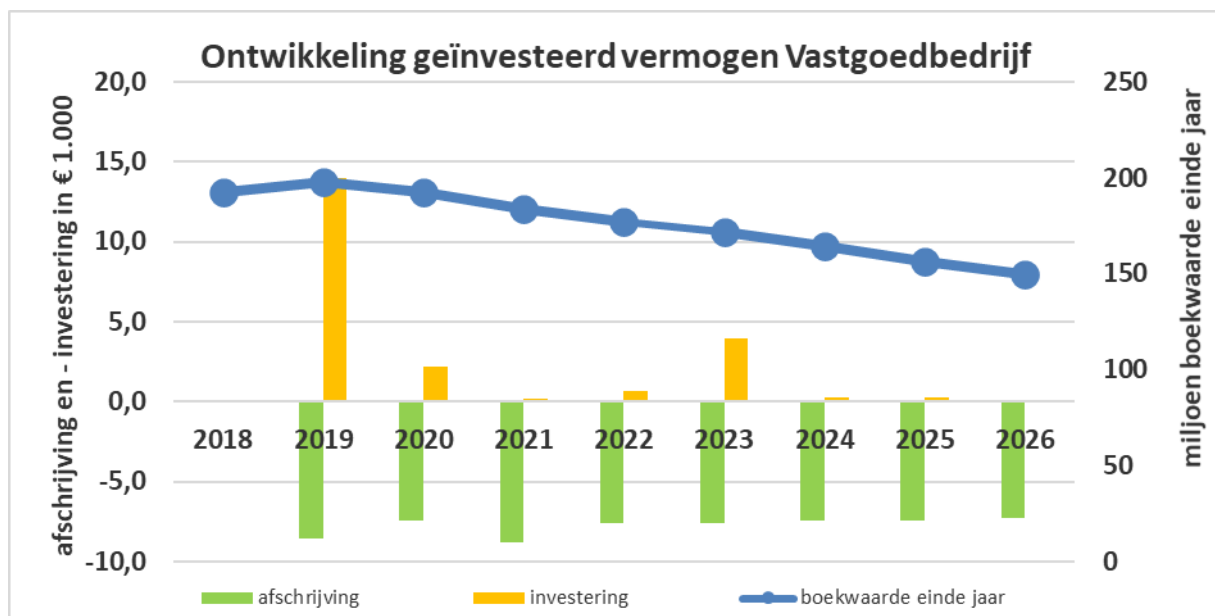

Duidelijk is dat ruim 60% van de lasten betrekking heeft op niet te beïnvloeden kapitaallasten.

Waardeontwikkeling van het vastgoed

De exploitatie is er op gericht dat we ons vastgoed goed beheren, exploiteren en onderhouden. Dat is belangrijk in het kader van veiligheid en ook gezien de totale marktwaarde die in ons vastgoed is geïnvesteerd.

De totale boekwaarde van het vastgoed van het Vastgoedbedrijf bedraagt eind 2022 circa € 175 miljoen. In onderstaande grafiek geven we u een beeld van de ontwikkeling van de totale boekwaarde van het vastgoed Vastgoedbedrijf in de afgelopen jaren, zoals die ook in onze jaarrekeningen op de balans verantwoord wordt. In 2019 omvatte de investeringen onder andere de aankoop van de parkeergarage Anklaar.

De structurele daling heeft onder meer te maken met afschrijvingen in de tijd (circa € 7,5 miljoen per jaar) en met de verkoop van diverse vastgoedpanden in de afgelopen jaren. Met ingang van 2024 wordt de vrijval aan kapitaallasten ten opzichte van 2023 opgenomen in de stelpost kapitaallasten toekomstige vervangingsinvesteringen Vastgoedbedrijf. Een en ander conform uw besluitvorming bij de vaststelling van het Meerjaren Perspectief Vastgoedexploitaties 2019-2020. Daarmee is deze budgetpost beschikbaar voor het in 2022 op te stellen Meerjaren Investeringsplan Vastgoedbedrijf (MIP).

De waardeontwikkeling betreft de boekwaarde en is dus exclusief eventuele stille reserves als gevolg van marktontwikkelingen. Ook zijn gewenste toekomstige investeringen waarover door u nog geen besluitvorming is genomen, hierin niet opgenomen. Dit betreft bijvoorbeeld het nieuwe zwembad, de nieuwe brandweerlocatie, een nieuwe sporthal Zuid en de investeringen vanuit het Meerjaren Investeringsplan Vastgoedbedrijf.

Bijlagen

Bijlage 5.1

Doorrekening Algemene reserve

1. Algemene reserve

Algemene Reserve

Stand per 1-1-2021	93.151.073
Resultaat jaarrekening 2020	17.068.003
Bestemmingsvoorstellen resultaat 2020	-11.385.000
onttrekking reserve Zwitsalpark	0
Precario Liander 2021	7.622.164
Besparing Huis van de Stad	270.000
Bijdrage uit netto vrije ruimte	0
Bijdrage uit energietransitie	0
Onttrekking disbalans Ruimte	-875.000
Storting restant Corona 2020 in Reserve Corona	-1.581.000
Archeologisch noodfonds	11.215
Afsteek verbod vuurwerk	-137.000
Resultaat 2021 (inclusief onttrekking 1e en 2e wijziging)	220.125
Stand per 31-12-2021	104.364.580
Resultaat jaarrekening 2021	39.099.000
Bestemmingsvoorstellen resultaat 2021	0
Storting in ARG uit jaarrekening resultaat	-2.700.000
Besparing Huis van de Stad	270.000
Onttrekking tgv BROA	-10.000.000
Prognose resultaat 2022	6.403.000
Eerste wijziging afdelingsplannen	-679.000
Bijdrage vuurwerkvrije jaarwisseling	-75.000
Aanvullend prognose resultaat 2022 nav Turap	28.226.000
Storting uit ARG	10.700.000
Versterking reserve bedrijfsvoering	-1.000.000
Versterking dienstverlening voor mensen in kwets	-1.407.000
Verbeteren moteriek jeugd cf BV jaarrekening	-23.000
Bijdrage tbv Archeologisch noodfonds	-11.215
Bijdrage uit netto vrije ruimte	0
Stand per 31-12-2022	173.167.365
Besparing Huis van de Stad	270.000
Prognose resultaat 2023	1.178.000
Verbeteren moteriek jeugd cf BV jaarrekening	-45.000
Bijdrage tbv Archeologisch noodfonds	-11.215
Bijdrage uit netto vrije ruimte	0

Eénmalige bijdrage ivm belastingkorting 2023	-6.156.000
Energietransitie	-3.250.000
Preventieaanpak Jeugdzorg & Onderwijs	-750.000
Actieplan welzijn	-1.000.000
Armoede aanvalsplan	-3.850.000
Preventieaanpak zorg	-500.000
Aanpak wonen en zorg	-205.000
Actieprogramma Veluwe	-1.733.000
Storting in reserve "Minder milieu belastende sportvelden"	-1.150.000
Storting in BROA ivm Bedrijventerreinen	-19.000.000
Storting in BROA tbv progr bureau IPOR	-5.000.000
Stand per 31-12-2023	131.965.150
Besparing Huis van de Stad	270.000
Bijdrage tbv Archeologisch noodfonds	-11.215
Preventieaanpak Jeugdzorg & Onderwijs	-750.000
Actieplan welzijn	-1.000.000
Armoede aanvalsplan	-3.500.000
Preventieaanpak zorg	-500.000
Aanpak wonen en zorg	-205.000
Energietransitie	-250.000
Actieprogramma Veluwe	-1.433.000
Prognose resultaat 2024	8.938.000
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030.000
Storting in reserve "Minder milieu belastende sportvelden"	-1.150.000
Verbeteren motoriek jeugd cf BV jaarrekening	-70.000
Stand per 31-12-2024	133.333.935
Bijdrage tbv Archeologisch noodfonds	-11.215
Actieplan welzijn	-1.000.000
Preventieaanpak zorg	-500.000
Aanpak wonen en zorg	-205.000
Energietransitie	-250.000
Actieprogramma Veluwe	-1.311.000
Bijdrage aan Zwembad Noord	-1.320.000
Besparing Huis van de Stad	270.000
Prognose resultaat 2025	16.036.000
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030.000
Stand per 31-12-2025	146.072.720
Besparing Huis van de Stad	270.000
Actieplan welzijn	-1.000.000
Preventieaanpak zorg	-500.000
Aanpak wonen en zorg	-205.000

Energietransitie	-250.000
Actieprogramma Veluwe	-1.189.000
Bijdrage tbv Archeologisch noodfonds	-11.215
Prognose resultaat 2026	0
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030.000
Stand per 31-12-2026	144.217.505

Bijlage 5.2

Doorrekening bestemmingsreserves

2. Bestemmingsreserve Ontwikkeling Apeldoorn (BROA)

1. Inleiding

In deze BROA doorrekening is een aanvullende storting opgenomen vanuit de algemene reserve van € 14 mln voor de projecten Bedrijventerreinen (€ 19 miljoen) en niet te verhalen kosten (IPOR) conform besluitvorming MPB 2023-2026. De uitgaven hiervan zijn opgenomen in de jaren 2023 t/m 2027.

In deze BROA-bijlage worden deze projecten nader toegelicht.

2. Financieel-technische actualisatie meerjarendoorrekening BROA

2.1 Financieel technische actualisatie

De BROA is in het kader van de BBB 2023-2026 in financieel-technische zin geactualiseerd. Hierbij zijn de rekeningcijfers 2021 verwerkt. Deze actualisatie heeft plaatsgevonden onder handhaving van bestaand beleid, conform de door de raad laatst vastgestelde BROA (MPB 2022-2025).

Per project is nagegaan

- wat er moet gebeuren met in 2021 niet bestede budgetten;
- in hoeverre de fasering van de opgenomen budgetten over de verschillende jaarschijven op basis van actuele inzichten bijgesteld moet worden. De vertraging of versnelling in de uitvoering heeft in veel gevallen een herverdeling van de budgetten over de jaarschijven tot gevolg gehad;

Daarnaast is de actualisatie toegelicht en zijn de rekeningcijfers 2021 in de financiële doorrekening verwerkt.

3. Resultaten financieel technische actualisatie

De financieel technische actualisatie heeft geleid tot een actuele doorrekening van de BROA. De actualisatie van de projecten heeft ertoe geleid dat de fasering van de meeste projecten is gewijzigd en enkele BROA-projecten financieel zijn afgerond

Zoals bekend, mogen reserves op grond van het landelijk geldende Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in geen van de jaarschijven een negatieve stand vertonen. De doorrekening van BROA voldoet aan dit criterium. De BROA laat in het laatste jaar een voordelig saldo zien van € 428.000.

4. Toelichting BROA-projecten 2022 en latere jaren

Om meer inzicht te geven in het verloop van de BROA projecten wordt ook een toelichting gegeven op de projecten die in het lopende begrotingsjaar (2022) zijn of worden afgerond. Voor deze projecten is een aparte toelichting opgenomen.

Ook de lopende en de nieuwe BROA projecten worden, zoals boven vermeld, hier nader toegelicht.

(bedragen x € 1.000)

Bestemmingsreserve Ontwikkeling Apeldoorn (BROA)		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	Reserve per 1-1	9.446	17.096	25.573	18.604	11.739	5.616	2.206	803	428
Algemene voeding										
1)	Onttrekking Algemene Reserve 2022	10.000								
2)	Toevoeging vanuit Algemene Reserve voor bedrijventerreinen		19.000							
3)	Toevoeging vanuit Algemene Reserve voor IPOR		5.000							
Totaal algemene voeding (excl. 'pm')		10.000	24.000	0	0	0	0	0	0	0
Programma 1: Groene Mal		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 2: Ambities 2040		-2.015	-19.335	-2.465	-2.465	-5.220	-2.500	0	0	0
Programma 8: Kanaalzone		-429	-450	0	0	0	0	0	0	0
Programma 9: Complete wijken		-235	-330	0	0	0	0	0	0	0
Programma 14: Verkeer		-200	-102	0	0	0	0	0	0	0
Programma 15: Milieu		-478	-1.240	-2.173	-1.750	-1.631	0	0	0	0
Programma 16: Overige		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal netto onttrekkingen lopend en lopend nieuw beleid		-3.357	-21.457	-4.638	-4.215	-6.851	-2.500	0	0	0
Verwacht uitgavenpatroon										
- verwachte uitgaven 1e jaar	70%	2022	-2.350	-504	-504					
- verwachte uitgaven 2e jaar	15%	2023		-15.020	-3.219	-3.219				
- verwachte uitgaven 3e jaar	15%	2024			-3.247	-696	-696			
		2025			-2.951	-632	-632			
		2026				-4.796	-1.028	-1.028		
		2027					-1.750	-375	-375	
		2028						0	0	0
		2029							0	0
		2030								0
Saldo per 31-12 (excl. 'pm')		17.096	25.573	18.604	11.739	5.616	2.206	803	428	428

Uitgaven na 2029	0
Eindsaldo	428

Bestemmingsreserve Ontwikkeling Apeldoorn (BROA)

(bedragen x € 1.000)

Overzicht BROA-projecten

(bedragen x € 1.000)

Bestemmingsreserve Ontwikkeling Apeldoorn (BROA)	Afdeling	MPB progr./ taakveld	Restant t/m 2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Programma 1: Groene Mal											
3.19 Natuurinclusieve landbouw - bijdragen derden	Ruimte Omg.beleid	prog. 3/ 5.7	-23 23								
Totaal projecten programma 1			0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 2: Ambities 2040											
2.1 Ambities Apeldoorn 2040/gebalanceerde groei en niet te verhalen kosten (IPOR)	Concern PROJ	prog. 9/ 8.1									
Programmbureau Stadmaken op de Veluwe			-2.015	-1.815	-1.815	-1.815	-235				
IPOR Aanvulling IPOR gelden vanuit MPB 2023-2026				-520	-650	-650	-485	-2.500	-2.500		
2.2 Bedrijventerreinen				-17.000			-2.000				
Totaal projecten programma 2			-2.015	-19.335	-2.465	-2.465	-5.220	-2.500	0	0	0
Programma 8: Kanaalzone											
14.1 Kanaalzone - Aanleg kade Pilot Zuid/tekorten GB	Concern PROJ	prog. 9/ 3.2	-379	-450							

- Programma-management (AD)	PROJ	prog. 9/ 3.2	-50								
Totaal projecten programma 8			-429	-450	0	0	0	0	0	0	0
Programma 9: Complete Wijken											
15.1 Wijkontwikkelingsplan Zevenhuizen (t Podium/openbare ruimte)	Concern PROJ	prog. 9/ 8.1	-235	-330							
Totaal projecten programma 9			-235	-330	0	0	0	0	0	0	0
Programma 14: Verkeer											
25.11 Startbudget Tunnel Laan van Osseveld	Ruimte Omg.beleid	prog. 3/ 2.1	-200	-102							
Totaal projecten programma 14			-200	-102	0	0	0	0	0	0	0
Programma 15: Milieu											
27.2 Interreg subsidie: Community based powerplants - geraamde uitgaven - te ontvangen Europese subsidie	Concern PROJ	Prog. 4/ 7.4		56							
27.3 Cityloops - bijdrage derden	Concern PROJ	Progr 4/ 7.4	-100	-50	-413						
				235	-85						
27.4 Sha repair - bijdragen derden	Concern PROJ	Progr 4/ 7.4	-46	40							
27.5 Smartwaste - bijdragen derden	Concern PROJ	Progr 4/ 7.4	-22	30							
27.6 CCC hub	Concern	Progr 4/	-4								

- bijdragen derden	PROJ	7.4	18									
27.8 Warmtenet Kerschoten	Concern	Progr 4/										
- geraamde uitgaven	PROJ	7.4	-300	-1.500	-1.750	-1.750	-1.631					
- bijdragen derden												
27.9 Intensivering toezicht energiemaatregelen		Progr 4/										
- geraamde uitgaven		7.4	113	123	123							
- bijdrage vanuit exploitatiebudget			-215									
- bijdrage provincie Gelderland			-48	-48	-48							
Totaal projecten programma 15			-478	-1.240	-2.173	-1.750	-1.631	0	0	0	0	0
TOTAAL			-3.357	-21.457	-4.638	-4.215	-6.851	-2.500	0	0	0	0

Toelichting projecten BROA

1. In 2023 lopende BROA projecten

Programma 2: Ambities Apeldoorn 2040

BROA 2.1 Programma Stadmaken op de Veluwe

In 2022 is het programmabureau voor Stadmaken op de Veluwe gegroeid naar een volledig bezet programmabureau. Om het programma Stadmaken op de Veluwe, naast de reguliere taken, uit te voeren hebben wij ingeschat dat er een programmabureau voor de duur van 6 jaar nodig is. De bezetting en kosten van het programmabureau worden gedekt uit de BROA.

IPOR gelden

We gaan veel nieuwe projecten opstarten voor de opgave 2040. De ervaring leert dat we niet alle I-fasekosten kunnen verhalen. In 2022 verwachten we nog geen gebruik te gaan maken van deze middelen. In 2023 gaan we een deel inzetten voor de verdere ontwikkeling van de Zuidrand.

BROA 2.2 Bedrijventerreinen

Zie hiervoor ook de toelichting op programma 9. De bedragen in de BROA zijn voor de volgende projecten bestemd:

Ecofactorij 2

Wanneer we in 2023 een grondexploitatie openen verwachten we een negatieve grondexploitatie van € 17 mln., dit is inclusief de ontsluiting (de ondertunneling van het spoor). De regelgeving schrijft voor dat we dit verlies gelijk nemen of in een voorziening reserveren.

Ecofactorij 3

- Voorbereidingsbudget: € 0,4 miljoen (zit in IPOR, BROA)
- Planontwikkeling en diverse onderzoeken: € 2,0 miljoen (extra reservering)

Programma 8: Kanaalzone

BROA 14.1 Kanaalzone

MPB programma 9/taakveld 3.2

In De Schatkamer van Zuid werken de gemeente Apeldoorn en de woningcorporaties Ons Huis en de Woonmensen samen aan de ontwikkeling van de Schatkamer. De eerste twee ontwikkelfases zijn afgerond. Wat nog resteert is fase drie: de aanpak van het Dorpdeel, tussen de Aalscholverweg en Lepelaarweg, en fase 4 De Koldewijnlocatie. Afgelopen jaar is verder gewerkt aan de ontwikkeling van de resterende twee fases. Waaronder het verkennen van de hindercirkels uit Kayersmolen-Noord en het uitgeven van verschillende kavels in 2022. Verder wordt er in de gewijzigde planopzet nu rekening gehouden met de realisatie van 13 extra sociale huurwoningen op de Koldewijnlocatie. Op korte termijn gaan vier kavels aan de Lepelaarweg in de verkoop. Het is de bedoeling dat hier twee tweekappers worden gerealiseerd die qua bouwmassa aansluiten op de directe omgeving. De 17 kavels in de Dorpdeel zullen volgens planning in 2023 worden verkocht.

Programma 9: Complete wijken

BROA 15.1 Wijkontwikkelingsplan Zevenhuizen

MPB programma 9/taakveld 8.1

In 2021 is het uitwerkingsplan vastgesteld. Een bewoner heeft beroep ingesteld en een voorlopige voorziening aangevraagd. Zowel de voorlopige voorziening als het beroep zijn ongegrond verklaard. Hierdoor heeft de uitvoering enige vertraging opgelopen. De uitvoering van het project kan nu verder ter hand genomen worden. Het terrein is bouwrijp gemaakt en er is gestart met de bouw van twee appartementencomplexen. Aansluitend zullen de grondgebonden woningen gerealiseerd worden. Na de bouw van de woningen kan de openbare ruimte definitief worden ingericht. Na de oplevering kan in 2023 het project worden afgerond.

Programma 14 : Verkeer

25.11 Startbudget Tunnel Laan van Osseveld

MPB programma 3/taakveld 2.1

Na een paar jaar voorbereiding is in 2022 gestart met de uitvoering van het werk Tunnel Laan van Osseveld. De verwachte opleverdatum is 31 maart 2023. In 2022 en 2023 zal de rest van het budget worden besteed aan omgevingsmanagement.

Programma 15 : Milieu

BROA 27.3 Cityloops

MPB programma 4/ taakveld 7.4

Na de coronajaren kunnen we vanaf 2022 we intensiever aan de slag met de demo's/pilots. Er staan volop sessies gepland met experts en delen we onze kennis en ervaringen over de circulaire economie. We denken heel goed en scherp te hebben welke voor- en nadelen er kleven aan het opzetten van een circulair proces. De demo's worden aangevuld met businesscasebeschrijvingen, zodat we straks een volwaardige onderbouwing kunnen gaan leveren aan circulaire businesscases. Budgettair maken we een inhaalslag, zodat we weer redelijk op koers zijn. Daarbij moet worden opgemerkt dat er een budgetverschuiving gaat plaats vinden, waardoor de gemeente Apeldoorn minder subsidie gaat ontvangen (mede vanwege beperking in capaciteit)

BROA 27.8 Warmtenet Kerschoten

MPB programma 4/ taakveld 7.4

Dit project betreft het ontwikkelen van een haalbaar en betaalbaar alternatief voor aardgas in Kerschoten-west.

De subsidie voor Warmtenet Kerschoten loopt door tot en met 2029. De meeste uitgaven zullen voornamelijk over enkele jaren worden gedaan.

BROA 27.9 Intensivering toezicht energemaatregelen

MPB programma 4/ taakveld 7.4

Dit project betreft energie besparende voorzieningen en maatregelen die door bedrijven dienen te worden uitgevoerd aan de "gebouwde schil van bedrijfspanden" (muren, dak en glas), verlichting en specifiek bij bepaalde branches behorende maatregelen zoals het gebruik van perslucht, koeling etc. De geraamde uitgaven worden gedekt uit een subsidie van de provincie Gelderland en het bij de jaarrekening 2021 hiervoor gereserveerde overlopende budget.

2. In 2022 af te ronden BROA projecten

Programma 1: Groene Mal

BROA 3.19 Natuurinclusieve landbouw

MPB programma 3/taakveld 5.7

De Cleantech gemeenten Apeldoorn, Voorst, Brummen en Lochem faciliteren pachters van agrarische gemeentelijke gronden en geïnteresseerde boeren uit de regio om meer kennis van en inzicht in natuurinclusieve landbouw te krijgen en om natuurinclusieve landbouw (natuur, bodem- en waterkwaliteit, landschap en biodiversiteit) toe te passen in hun bedrijfsvoering. De deelnemende boeren, 23 in totaal, krijgen hier via inspiratiebijeenkomsten, excursies, een cursus en groepscoaching op hun bedrijfsplannen concrete handvatten voor. We werken zo op de agrarische bedrijven en in de Cleantech regio aan de doelen van de Provincie Gelderland: het versterken van de landschappelijke kwaliteit en biodiversiteit, het economisch perspectief voor agrarische bedrijven en een gezonde bodem en goede waterkwaliteit. Het project is in september 2020 begonnen en wordt in het eerste kwartaal van 2022 afgerond. De deelnemers werken toe naar bedrijfsnatuurplannen voor hun eigen bedrijf.

Programma 15 : Milieu

BROA 27.2 Interreg subsidie: Community based powerplants

MPB programma 4/ taakveld 7.4

Een community-based Virtual PowerPlant (cVPP) is een middel om lokale vraag naar en aanbod van energie op elkaar af te stemmen. Door middel van een cVPP gedraagt een cluster decentrale, duurzame energiebronnen zich als één flexibele partij naar de energiemarkt. Dit geeft duurzame energie producerende burgers ("prosumers") een betere positie op die markt, helpt bij het opvangen van schommelingen op het energienetwerk. Dit geeft duurzame energie producerende burgers ("prosumers") een betere positie op die markt, helpt bij het opvangen van schommelingen op het energienetwerk. Project community-based Virtual PowerPlant (cVPP) is eind september 2020 afgerond. Apeldoorn heeft bericht gehad dat meegedaan kan worden met het afsluitende project, genaamd Capitalisation. In de zomer van 2020 is het projectplan uitgewerkt inclusief begroting. Het project is eind 2020 gestart. Capitalisation biedt de gemeente Apeldoorn de kans om twee gemeenschappen nog een stap verder te helpen. Het project loopt tot begin 2022 door. De uitgaven cf. projectplan bedragen € 100.000-€ 105.000, het subsidie bedraagt 60% en max € 60.000 (60%).

BROA 27.4 Sha repair

MPB programma 4/ taakveld 7.4

Er zijn verschillende activiteiten worden uitgerold. Ten eerste het city platform zal worden gelanceerd "heelapeldoornrepareert". Hier kunnen inwoners van Apeldoorn, maar ook repair cafes, kringloop winkels en professioneel herstellende uit Apeldoorn informatie vinden over het duurzaam herstellen van elektronische apparatuur. Middels een bewustwordingscampagne wordt de noodzaak van het zelf herstellen van elektronische apparaten onder de aandacht gebracht bij de inwoners van Apeldoorn - centraal hierin figureert de website www.heelapeldoornrepareert.nl. Andere activiteiten zijn onder andere het faciliteren van lessen op basisscholen om kinderen te enthousiasmeren voor reparatie en herstel. Ook worden er activiteiten geïnitieerd om het

netwerk van steden verder uit te breiden om zo gezamenlijk, op Europees niveau, de strijd tegen elektronisch afval aan te gaan. Officieel loopt het project tot eind 2022, maar i.v.m. covid-19 en de hierdoor aangepaste activiteiten wordt het project wellicht verlengd tot medio 2023.

BROA 27.5 Smartwaste

MPB programma 4/ taakveld 7.4

In het project wordt gewerkt aan twee beleidsinterventies. De ene interventie richt zich op gedragsverandering bij consumenten. De andere richt zich op het stimuleren van het scheiden van afval bij bedrijven. Samen met partners in Europa worden good practices geanalyseerd, zodat een actieplan kan worden opgesteld om aanvullende winst te behalen. Dit project wordt afgerond in 2022.

Bijlage 5.3

Overige bijlagen

3.1 Totaal overzicht baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022 (incl. 1e wijz.)	Begroting 2023		
			Saldo	Lasten	Baten
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	425.575	408.224	36.923	4.499	-32.424
Programma 2 Veiligheid	-18.765	-15.154	20.758	1.261	-19.497
Programma 3 Openbare ruimte	-27.309	-24.958	54.081	24.614	-29.467
Programma 4 Milieu	-787	-3.263	31.949	23.375	-8.574
Programma 5 Jeugd en onderwijs	-82.698	-97.980	115.881	9.156	-106.725
Programma 6 Apeldoorn activeert	-50.029	-48.852	110.918	59.608	-51.310
Programma 7 Zorg en welzijn	-100.244	-111.382	125.788	5.614	-120.174
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	-24.900	-28.000	38.591	9.199	-29.392
Programma 9 Buitenstad	-7.967	-14.176	56.070	21.050	-35.020
* Overhead	-58.990	-64.325	72.231	4.056	-68.175
* Algemene dekkingsmiddelen			8.944	473.308	464.364
* Heffing VPB					
* Onvoorzien			178		-178
Subtotaal programma's	53.886	134	672.312	635.740	36.572

Toevoegingen en onttrekkingen reserves					
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	-6.296	-5.893	1.546	42.639	41.093
Programma 2 Veiligheid	140			81	81
Programma 3 Openbare ruimte	-309	246	14	248	234
Programma 4 Milieu	-1.446	1.645	207	3.858	3.651
Programma 5 Jeugd en onderwijs	-4.323	-654		973	973
Programma 6 Apeldoorn activeert	2.486				
Programma 7 Zorg en welzijn	-1.636		5.700	250	-5.450
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	361	-17	1.167		-1.167
Programma 9 Buitenstad	-3.814	4.670	24.000	21.341	-2.659
* Overhead	51	-130	418	235	-183
Totaal mutaties reserves	-14.786	-133	33.052	69.625	-36.573

Saldo na bestemming	39.100	1	705.364	705.365	-1
----------------------------	---------------	----------	----------------	----------------	-----------

3.2 Overzicht incidentele baten en lasten

In dit overzicht zijn de incidentele baten en lasten vermeld. Deze baten en lasten (> € 500.000) hebben betrekking op de exploitatiebegroting, zijn in de programma's opgenomen en beïnvloeden eenmalig het begrotingsresultaat.

		bedragen x € 1.000							
Progr.	Omschrijving	2023		2024		2025		2026	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Bestuur, inwoners en geld								
	Impuls gebiedsgericht werken (MPB 2023-2026)	-500							
	Index en prijsstijgingen groter dan BBB indexatie (MPB 2023-2026)	-3.900		-2.000		-1.000			
3	Openbare ruimte								
	Parkeren Apeldoorn West (MPB 2023-2026)	-600							
	Vermindering ziekten en plagen (MPB 2023-2026)	-500							
7	Maatschappelijke ondersteuning								
	Omnizorg (MPB 2023-2026)								
	- tijdelijke huisvesting	-1.200							
	- vervroegd afschrijven bestaande krediet installaties	-1.038							
9	Buitenstad								
	Veldhuisontwikkeling/Campus Apeldoorn (MPB 2023-2026)			-2.000					
	Verkabeling hoogspanning Woudhuis- Osseveld (MPB 2023-2026)			-3.300					
	Bedrijfsvoering								
	Raming 25% onderbesteding nieuwe formatie	1.243							
	Totaal	-6.495	0	-7.300	0	-1.000	0	0	0

3.3 Overzicht jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Afdeling	Loonkosten, uitkeringen, vergoedingen in €	Totaal aantal fte's	Loonsom per fte in €
Huidig personeel			
Raadsleden	1.235.778		
Bestuur (incl lasten APPA)	1.218.256		
Griffie	1.109.084	11,00	100.826
Organisatie afdelingen			
Concern			
Directieraad	893.288	5,00	178.658
Concernzaken	3.724.981	33,21	112.168
PPIM	5.643.829	53,30	105.888
F&C	6.090.733	64,97	93.747
Ruimte			
Omgevingsbeleid	4.142.608	40,13	103.217
ROR	4.723.033	49,29	95.817
Omgevingsrecht en vergunningen	3.677.040	41,23	89.182
Vastgoed en grond	3.115.786	29,98	103.937
Beheer en onderhoud	12.293.115	195,28	62.951
PTH	3.943.776	52,42	75.239
VOA	4.599.804	44,39	103.630
Maatschappelijke ontwikkeling			
Beleid Maatschappelijke Ontwikkeling	3.156.443	30,61	103.118
Keten en accountmanagement sociaal	2.434.084	24,34	100.003
Realisatie sociaal	9.829.578	139,50	70.463
Loket sociaal	12.011.513	146,37	82.063
Dienstverlening en bedrijfsvoering			
Informatie	10.904.513	114,85	94.946
Interne dienstverlening	6.484.306	91,99	70.489
Personeel en organisatie	2.341.464	24,09	97.197
Juridische zaken	3.821.319	39,51	96.718
KCC	4.538.935	61,85	73.386
Communicatie en kabinetzaken	2.944.247	30,28	97.234
Totaal huidig personeel	114.877.512	1.323,59	
Voormalig personeel			
Pensioenen wethouders	223.175		
WW uitkeringen (totaal concern)	177.911		

Totaal voormalig personeel	401.086		
Totaal personele lasten	115.278.598	1.324	

3.4 Overzicht kapitaallasten en nieuwe investeringen

Bedragen * € 1.000								
Balans nr.	Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2022	Vermeerdering (Investing)	Verminderen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2022	Rente	Totaal kapitaallasten
B0101a	Gronden en terreinen	48.550	818		0	49.368	534	534
	<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
	- Groene wig		818			818		0
B0101b	Strategische gronden	21.405	0		0	21.405	235	235
B0102	Woonruimten	309	0		0	309	3	3
B0103	Bedrijfsgebouwen	379.537	13.094	1.441	13.669	377.521	4.174	17.843
	<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
	- Huisvesting scholen		10.340			10.340		0
	- Binnenstad		20	1.441		-1.421		0
	- Sporthal Zuiderpark		500			500		0
	- Verduurzaming		1.350			1.350		0
	- Diverse kleinere investeringen		885			885		0
B0104	Grond- weg- en waterbouwk.werken	112.650	25.523		4.236	133.937	1.190	5.427
	<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
	- Tunnel laan van Osseveld		6.688			6.688		0
	- Investeren maatschappelijk nut		8.702			8.702		0
	- Riolering/Klimaat adaptie/beken en sprengen		1.618			1.618		0
	- Binnenstad/Plein vd Stad		4.133			4.133		0
	- Mobiliteit		976			976		0
	- Revitalisering bedrijventerreinen		2.000			2.000		0
	- Parkeren Apeldoorn-West		885			885		0
	- Diverse kleinere investeringen		520			520		0
B0105	Vervoermiddelen	2.826	733		578	2.982	31	609
	<i>Specificatie vermeerdering</i>							
	- Routine investeringen		708			708		0
	- Diverse kleinere investeringen		25			25		0
B0106	Machines/apparaten/installaties	40.011	3.811		4.075	39.747	440	4.515
	<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
	- Automatisering		1.875			1.875		0
	- Investeren maatschappelijk nut		1.721			1.721		0

	- Diverse kleinere investeringen		214			214		0
B0107	Overige materiële vaste activa	16.902	6.234		1.158	21.978	207	1.365
	<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
	- Investerings maatschappelijk nut		1.672			1.672		0
	- Groenplan		2.461			2.461		0
	- Comfortabele gezinsstad		510			510		0
	- Diverse kleinere investeringen		1.591			1.591		0
	Investerings nieuwe ontwikkelingen					0		0
	<i>Her prioritering investeringen</i>		-4.000					
	<i>Mobiliteitsvisie binnenstad</i>		100					
	<i>Impuls slimme verkeerslichten</i>		200					
	<i>Reizend zand</i>		400					
	<i>Park Berg en Bos</i>		520					
	<i>Verkeerslicht IJsseldijk</i>		250					
	Totaal materiële activa	622.191	50.213	1.441	23.716	647.246	6.816	30.532

3.5 Overzicht reserves en voorzieningen (meerjarendoorrekening)

Staat van reserves

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Vermeerderingen	Verminderen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2026	Minimum	Maximum	Doel en bijzonderheden
Algemene reserves											
Algemene reserve	104.364.580	173.167.365	1.448.000	42.650.215	131.965.150	133.333.935	146.072.720	144.217.505	n.v.t.	n.v.t.	De algemene reserve dient voldoende te zijn om financiële risico's op te kunnen vangen; wordt ook wel gebruikt ter dekking van incidentele uitgaven.
Totaal Algemene Reserve	104.364.580	173.167.365	1.448.000	42.650.215	131.965.150	133.333.935	146.072.720	144.217.505			
Bestemmingsreserves											
Reserve bedrijfsvoering GRF	50.000	50.000			50.000	50.000	50.000	50.000	0	50.000	Waarborgen continuïteit bedrijfsvoering
Vernieuwen bomenbestand	901.117	914.672	13.555		928.227	941.782	955.337	968.892	0	750.000	Aanplant nieuwe bomen ter compensatie gekapte bomen
Reserve Onderwijshuisvesting	5.858.267	6.621.617		972.978	5.648.639	6.243.338	5.892.978	6.348.713	2.500.000	n.v.t.	Reserve t.b.v. opvang risico's en fluctuaties in de uitgaven/inkomsten
Sportactiviteiten	67.969	74.036	6.067		80.103	86.170	92.237	98.304	125.000	600.000	Ondersteuning van sportevenementen
Reserve topsportevenementen	319.955	139.955			139.955	139.955	139.955	139.955			
Overlopende projecten	11.526.614								0	n.v.t.	Geoormerkte gelden
Reserve frictiekosten	1.650.295	1.650.295			1.650.295	1.650.295	1.650.295	1.650.295		n.v.t.	Middelen om de mobiliteit te bevorderen
Reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer	1.576.636	1.576.636	50.000	50.000	1.576.636	1.286.636	1.286.636	1.286.636			
Reserve bommenregeling	737.880	737.880			737.880	737.880	737.880	737.880			Reserve dekt de gemeentelijke kosten voor explosievenopruiiming; het rijk vergoed 70% van de gemaakte kosten.
Ontwikkeling Apeldoorn (BROA)	9.445.463	17.095.799	24.000.000	15.523.000	25.572.799	18.603.799	11.738.799	5.615.799	0	n.v.t.	Gecombineerde reserve voor diverse doeleinden
Reserve MO/BW			5.700.000		5.700.000	10.700.000	15.700.000	17.600.000			
Reserve kunstgrasvelden			1.150.000		1.150.000	2.300.000	2.300.000	2.300.000			
Reserve ondergronds brengen hoogspanningskabels	4.000.000	4.000.000			4.000.000	7.300.000	7.300.000	7.300.000			
Reserve Corona	7.623.875	7.552.875		331.000	7.221.875	7.221.875	7.221.875	7.221.875			
Concern reserve bedrijfsvoering	2.000.000	440.000	500.000	600.000	340.000	340.000	340.000	340.000	0	2.000.000	Waarborgen continuïteit van de bedrijfsvoering

Archeologisch noodfonds		11.215	11.215		22.430	33.645	44.860	56.075			
Reserve Hoger onderwijs	4.694.956	3.822.956		352.500	3.470.456	5.257.956	5.085.456	4.837.956			
Reserve Zwitsal Park	4.300.497	3.847.629	368.000	903.395	3.312.234	2.985.356	2.862.790	2.740.143			
Algemene reserve Grondbedrijf	17.459.315	9.459.315			9.459.315	9.459.315	9.459.315	9.459.315	10.000.000	12.500.000	T.b.v. algemeen ondernemersrisico's van het Grondbedrijf. Afhankelijk van het risicoprofiel van het Grondbedrijf.
Totaal bestemmingsreserves	72.212.839	57.994.880	31.798.837	18.732.873	71.060.844	75.338.002	72.858.413	68.751.838			
Totaal reserves	176.577.419	231.162.245	33.246.837	61.383.088	203.025.994	208.671.937	218.931.133	212.969.343			

Staat van voorzieningen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Vermeerdering	Vermindering	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2026	Doel en bijzonderheden
Voorzieningen									
Voorz. Wijkzaken	100.222	80.222		20.000	60.222	60.222	60.222	60.222	Ter dekking van kosten voor specifieke wijkontwikkelingsprojecten die reeds zijn toegezegd aan de wijkraden
Voorziening riolen grootonderhoud	479.314	179.314	230.000	230.000	179.314	179.314	179.314	179.314	ter dekking grootonderhoud riolering
Voorziening riolen vervanging	128.635	128.635	953.377	741.000	341.012	342.012	342.012	342.012	ter dekking vervanging riolering
Voorziening riolen egalisatie/ sparen	1.293.718	1.277.296	13.102.961	13.354.679	1.025.578	1.008.578	991.303	973.683	egalisatie tarief rioolheffing
Voorz. vervanging pompen en gemalen	139.804	139.804	150.000	150.000	139.804	139.804	139.804	139.804	ter dekking vervanging pompen en gemalen
Voorz. groot onderhoud pompen en gemalen	147.330	147.330	225.000	225.000	147.330	147.330	147.330	147.330	
Voorziening riolen klimaatadaptatie	877.308	877.308	1.225.000	1.225.000	877.308	877.308	877.308	877.308	ter dekking investeringen klimaatadaptatie
Voorz. Vorderingen/Zaken onder recht									Ter dekking (toekomstige) vorderingen n.a.v. rechterlijke uitspraken
Voorz. Bovenwijken	2.481.973	2.481.973			2.481.973	2.481.973	2.481.973	2.481.973	Ter dekking van kosten voor bovenwijkse voorzieningen
Voorziening huisvuilrechten	4.594.564	4.594.564	98.277		4.692.841	4.791.892	4.893.222	4.996.882	Ter dekking van kosten huisvuiltaken
Voorziening leges omgevingsvergunning bouwen	2.245.115	2.245.115	4.833.987	4.833.987	2.245.115	2.245.115	2.245.115	2.245.115	Egalisatievoorziening leges omgevingsvergunning wonen (bouwleges)
Voorziening exploitatie begraafplaatsen	627.773	581.431	1.802.487	1.859.150	524.768	487.306	473.719	482.363	ter dekking beheer begraafplaatsen
Voorz. Sociaal Deficiet	158.599	158.599			158.599	158.599	158.599	158.599	Ter dekking van kosten voor sociaal deficiet
Voorz. Landschapsversterking	47.104	47.104			47.104	47.104	47.104	47.104	Ter dekking van kosten landschapsversterking
Voorz. Schenking kinderboerderij	111.213	123.963	12.750		136.713	149.463	162.213	174.963	Ter dekking afgesproken schenkingen aan kinderboerderijen
Voorziening SPUK									
Voorziening groot onderhoud Stadhuis org	852.910	1.071.556	229.578		1.301.134	1.535.992	1.776.251	2.022.036	
Voorziening onderhoud Post Zuid	180.625	264.957	88.549		353.506	444.091	536.760	631.560	
Voorziening onderhoud Post Noord	19.008	44.433	26.696		71.129	98.440	126.379	154.961	
Voorziening onderhoud Vastgoedbedrijf	3.340.766	3.432.815	1.233.147	739.282	3.926.680	4.224.268	4.250.447	4.891.598	Ter dekking van de kosten van toekomstig onderhoud van gemeentelijk vastgoed
Totaal	17.825.981	17.876.419	24.211.809	23.378.098	18.710.130	19.418.811	19.889.075	21.006.827	

3.6 Enkele kerngegevens

Gegevens per 1 januari van het jaar op basis van de meicirculaire 2023. Met de invoering van een nieuw verdeelmodel voor het Gemeentefonds is het aantal maatstaven verminderd, zijn nieuwe maatstaven toegevoegd of is de inhoud van een maatstaf gewijzigd. Hierdoor is geen volledige vergelijking met 2022 mogelijk. Vanaf 2023 wordt een nieuwe historie

Omschrijving		Begroting	
		2022	2023
A.	Belangrijkste maatstafgegevens voor uitkering Gemeentefonds		
1.	Waarde woningen (x € 1.000)	20.975.000	23.767.232
	Waarde niet woningen (x € 1.000)	4.183.000	4.223.863
	totale waarde onroerende zaken binnen de gemeente	25.158.000	27.991.095
2.	Inwoners	164.510	165.773
3.	Jongeren; inwoners jonger dan 18 jaar	31.172	30.383
4.	Ouderen; inwoners ouder dan 75 jaar (incl. drempelaantal)	nb	5.373
5.	Huishoudens met een laag inkomen (incl. drempelaantal)	nb	13.924
6.	Bijstandsontvangers o.b.v. 3 jaarsgemiddelde (WWB, IOAW, IOAZ)	3.375	3.557
7.	Loonkostensubsidie	138	163
8.	Eenpersoonshuishoudens	27.126	27.449
9.	Grote woonkernen	nb	5
10.	Kernen	27	27
11.	Laag opleidingsniveau incl. drempelaantal	nb	17.041
12.	Migratie achtergrond	nb	16.952
13.	Landelijke centrumfunctie	nb	243.236
13.	Lokale centrumfunctie	nb	170.068
14.	Regionale centrumfunctie	nb	249.785
15.	Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	11.747	11.747
16.	Oeverlengte*bodemfactor gemeente	2.432	2.432
17.	Omgevingsadressendichtheid	138.566	140.749
18.	Onderwijsachterstand	nb	7.212
19.	Oppervlakte bebouwing buitengebied	184	185
20.	Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	184	185
21.	Oppervlakte bebouwing woonkern	851	859
22.	Oppervlakte bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	851	859
23.	Oppervlakte binnenwater	132	132
24.	Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	33.983	33.983
25.	Bewoonde oorden 1930	11.306	11.306
26.	Woonruimten	78.749	79.429
27.	Bedrijven	18.054	18.870
B.	Overige fysieke structuurgegevens		
1.	Lengte van de wegen (oppervlakte in ha.):		
	- buiten de bebouwde kom *)	250	256
	- binnen de bebouwde kom *)	806	802
	totaal	1.056	1.058

2.	Lengte van de riolering in km	1.350	1.377
3.	Oppervlakte openbaar groen excl. bossen en begraafplaatsen (in ha)	941	967

*) kleine verschuiving van de KOM grens waardoor een verschuiving van binnen naar buiten!

3.7 Meerjaren balans

Activa (bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	vermeerdering	vermindering	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vaste activa								
00 Immateriële vaste activa								
- Bijdrage aan activa in eigendom van derden	1.970	1.970			1.970	1.970	1.970	1.970
01 Materiële vaste activa								
- Economisch nut	476.582	491.676	49.738	25.601	515.813	541.834	565.775	606.070
- economisch nut, met heffingsgrondslag	47.911	47.911			47.911	47.911	47.911	47.911
- Maatschappelijk nut	64.130	64.130			64.130	64.130	64.130	64.130
02 Financiële vaste activa								
- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	1.664	1.664			1.664	1.664	1.664	1.664
- Leningen aan woningbouwcorporaties	7.900	7.900			7.900	7.900	7.900	7.900
- Leningen aan deelnemingen	0	0			0	0	0	0
- Overige langlopende leningen	28.693	27.739		1.544	26.195	17.742	17.327	16.972
- Overige uitzettingen	0	0			0	0	0	0
<i>Totaal vaste activa</i>	<i>628.850</i>	<i>642.990</i>	<i>49.738</i>	<i>27.145</i>	<i>665.583</i>	<i>683.151</i>	<i>706.677</i>	<i>746.617</i>
Vlottende activa								
03 Voorraden								
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden								
- Overige grond en hulpstoffen	243	243			243	243	243	243
- In exploitatie genomen bouwgronden/Onderhanden werk	6.098	6.763	14.338	14.338	6.763	6.763	6.763	6.763
- Vooruitbetalingen	0	0			0	0	0	0
04 Vorderingen korte termijn (< 1 jaar)								
- Vorderingen op openbare lichamen	43.884	43.884			43.884	43.884	43.884	43.884
- Overige vorderingen	18.979	18.979			18.979	18.979	18.979	18.979
- Rekening courant	211	211			211	211	211	211
05 Liquide middelen								
- Kas	7.155	7.155		5.000	2.155	2.155	2.155	2.155
- Banken	0	0			0	0	0	0

06 Overlopende activa	<u>30.050</u>	<u>30.050</u>			30.050	30.050	30.050	30.050
<i>Totaal vlottende activa</i>	<i>106.620</i>	<i>107.285</i>	<i>14.338</i>	<i>19.338</i>	<i>102.285</i>	<i>102.285</i>	<i>102.285</i>	<i>102.285</i>
Totaal Activa	<u>735.470</u>	<u>750.275</u>	<u>64.076</u>	<u>46.483</u>	<u>767.868</u>	<u>785.436</u>	<u>808.962</u>	<u>848.902</u>

Passiva (bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022			31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vaste passiva								
07 Eigen vermogen								
- Algemene reserve	104.365	173.167	1.448	42.650	131.965	133.334	146.073	144.218
- Bestemmingsreserves	64.380	50.162	31.799	18.733	63.228	67.506	65.027	60.921
- Rekeningresultaat	39.099	0			0	0	0	0
<i>Totaal reserves</i>	<i>207.844</i>	<i>223.329</i>	<i>33.247</i>	<i>61.383</i>	<i>195.193</i>	<i>200.840</i>	<i>211.100</i>	<i>205.139</i>
08 Voorzieningen	17.826	17.876	24.212	23.378	18.710	19.419	19.889	21.007
09 Schulden met een rentevaste periode > 1 jaar	<u>405.328</u>	<u>374.665</u>	40.000	40.666	<u>373.999</u>	<u>388.968</u>	<u>413.935</u>	<u>428.901</u>
<i>Totaal vaste passiva</i>	<i>630.998</i>	<i>615.870</i>	<i>97.459</i>	<i>125.427</i>	<i>587.902</i>	<i>609.227</i>	<i>644.924</i>	<i>655.047</i>
10 Vlottende passiva								
Schulden met een rentevaste periode < 1 jaar								
- Kasgeldleningen	0	0	50.000		50.000	50.000	50.000	50.000
- Overige schulden	7.810	7.810			7.810	7.810	7.810	7.810
11 Overlopende passiva	<u>96.662</u>	<u>126.595</u>		4.440	<u>122.155</u>	118.399	106.228	136.045
<i>Totaal vlottende passiva</i>	<i>104.472</i>	<i>134.405</i>	<i>50.000</i>	<i>4.440</i>	<i>179.965</i>	<i>176.209</i>	<i>164.038</i>	<i>193.855</i>
Totaal Passiva	<u>735.470</u>	<u>750.275</u>	<u>147.459</u>	<u>129.867</u>	<u>767.867</u>	<u>785.436</u>	<u>808.962</u>	<u>848.902</u>

3.8 EMU-saldo

(bedragen
x € 1.000,-)

	Omschrijving	Realisatie/raming	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2022	2023	2024	2025	2026
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	18.181	725	7.985	16.083	0
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	23.696	23.773	25.579	26.713	27.584
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	2.500	1.469	709	470	1.118
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	38.736	48.771	43.077	36.549	29.525
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4					
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:					
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord					
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	21.922	12.930	6.771	5.952	4.563
8	Baten bouwgrondexploitatie:	22.734	19.617	14.559	8.106	2.276
	Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord					
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen					
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten					
	Verkoop van effecten:					
11	Verkoop van effecten:					
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?					
	Berekend EMU-saldo	6.453	-16.117	-1.016	8.871	-3.110

3.9 Lasten en baten per taakveld

Taakveld/programma (* € 1.000,-)	Rekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
99 Resultaat																		
Resultaat Resultaat		-39.099	-39.099															
Programma 5 Jeugd en onderwijs	6.341	271	-6.069	9.151	138	-9.013	10.303	285	-10.018	10.388	294	-10.094	10.742	303	-10.439	11.123	309	-10.814
Programma 6 Apeldoorn activeert	19.159		-19.159	19.723		-19.723	19.135		-19.135	18.384		-18.384	17.656		-17.656	16.895		-16.895
Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning	10.987	215	-10.773	13.222	206	-13.015	17.851	75	-17.776	16.949	80	-16.868	17.119	86	-17.033	17.605	95	-17.510
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport				871		-871	1.072		-1.072	1.106		-1.106	1.141		-1.141	1.177		-1.177
Programma 9 Door! met de buitenstad	6.733	1.299	-5.434	8.578	775	-7.803	11.143	1.353	-9.791	9.685	995	-8.690	9.098	982	-8.116	10.134	520	-9.614
Sub-totaal	43.220	-37.314	-80.534	51.545	1.119	-50.426	59.505	1.712	-57.792	56.512	1.369	-55.143	55.756	1.371	-54.386	56.934	924	-56.010
0.1 Bestuur																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	9.291	190	-9.101	10.633	147	-10.486	14.730	152	-14.578	14.369	155	-14.213	14.699	159	-14.540	15.259	162	-15.097
Sub-totaal	9.291	190	-9.101	10.633	147	-10.486	14.730	152	-14.578	14.369	155	-14.213	14.699	159	-14.540	15.259	162	-15.097
0.2 Burgerzaken																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	3.750	1.954	-1.796	4.062	2.123	-1.939	4.096	2.168	-1.928	4.676	3.509	-1.167	4.840	3.625	-1.215	5.159	4.028	-1.131
Sub-totaal	3.750	1.954	-1.796	4.062	2.123	-1.939	4.096	2.168	-1.928	4.676	3.509	-1.167	4.840	3.625	-1.215	5.159	4.028	-1.131
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	3.993	3.295	-698	3.276	1.248	-2.029	2.952	1.408	-1.544	3.142	941	-2.200	3.002	478	-2.524	3.189	487	-2.702
Sub-totaal	3.993	3.295	-698	3.276	1.248	-2.029	2.952	1.408	-1.544	3.142	941	-2.200	3.002	478	-2.524	3.189	487	-2.702
0.4 Overhead																		
Paragraaf bedrijfsvoering	63.508	4.518	-58.989	68.687	4.362	-64.325	72.231	4.056	-68.175	74.514	4.282	-70.232	77.381	4.474	-72.907	79.582	4.626	-74.957
Sub-totaal	63.508	4.518	-58.989	68.687	4.362	-64.325	72.231	4.056	-68.175	74.514	4.282	-70.232	77.381	4.474	-72.907	79.582	4.626	-74.957
0.5 Treasury																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	8.498	10.496	1.998	8.360	10.286	1.926	8.944	10.346	1.402	10.341	10.259	-82	11.798	9.967	-1.831	13.400	9.915	-3.486
Sub-totaal	8.498	10.496	1.998	8.360	10.286	1.926	8.944	10.346	1.402	10.341	10.259	-82	11.798	9.967	-1.831	13.400	9.915	-3.486
0.61 OZB Woningen																		

Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	2.028	25.904	23.876	1.950	26.536	24.585	1.766	28.015	26.249	1.799	28.927	27.128	1.834	29.868	28.034	1.869	30.719	28.850
Sub-totaal	2.028	25.904	23.876	1.950	26.536	24.585	1.766	28.015	26.249	1.799	28.927	27.128	1.834	29.868	28.034	1.869	30.719	28.850
0.62 OZB Niet-woningen																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	319	27.897	27.578	309	28.941	28.632	272	30.049	29.777	274	31.255	30.980	280	32.509	32.229	285	33.681	33.396
Sub-totaal	319	27.897	27.578	309	28.941	28.632	272	30.049	29.777	274	31.255	30.980	280	32.509	32.229	285	33.681	33.396
0.63 Parkeerbelasting																		
Programma 3 Openbare ruimte	13	2.153	2.140		4.333	4.333		4.694	4.694		4.801	4.801		4.906	4.906		5.015	5.015
Sub-totaal	13	2.153	2.140	0	4.333	4.333	0	4.694	4.694	0	4.801	4.801	0	4.906	4.906	0	5.015	5.015
0.64 Belastingen overig																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	-187	9.749	9.936	74	2.047	1.973	6.211	2.110	-4.101	56	2.151	2.095	57	2.173	2.117	58	2.197	2.139
Sub-totaal	-187	9.749	9.936	74	2.047	1.973	6.211	2.110	-4.101	56	2.151	2.095	57	2.173	2.117	58	2.197	2.139
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld		371.597	371.597		361.189	361.189		400.763	400.763		419.867	419.867		432.396	432.396		420.350	420.350
Sub-totaal	0	371.597	371.597	0	361.189	361.189	0	400.763	400.763	0	419.867	419.867	0	432.396	432.396	0	420.350	420.350
0.8 Overige baten en lasten																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	6.694	6.842	148	-1.953	385	2.338	6.868	399	-6.469	5.128	413	-4.715	667	416	-250	403	12.694	12.290
Sub-totaal	6.694	6.842	148	-1.953	385	2.338	6.868	399	-6.469	5.128	413	-4.715	667	416	-250	403	12.694	12.290
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	145		-145															
Sub-totaal	145	0	-145	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer																		
Programma 2 Veiligheid	12.492	350	-12.141	12.460	356	-12.104	12.874	365	-12.509	13.004	373	-12.631	13.342	382	-12.960	13.345	391	-12.955
Sub-totaal	12.492	350	-12.141	12.460	356	-12.104	12.874	365	-12.509	13.004	373	-12.631	13.342	382	-12.960	13.345	391	-12.955
1.2 Openbare orde en veiligheid																		
Programma 2 Veiligheid	7.660	1.083	-6.576	3.932	882	-3.051	7.884	896	-6.988	7.894	914	-6.980	7.900	921	-6.978	8.022	929	-7.093

Programma 3 Openbare ruimte	199		-199	208		-208	218		-218	225		-225	232		-232	240		-240
Sub-totaal	7.859	1.083	-6.776	4.140	882	-3.259	8.101	896	-7.205	8.118	914	-7.205	8.132	921	-7.211	8.262	929	-7.333
2.1 Verkeer en vervoer																		
Programma 3 Openbare ruimte	16.748	2.863	-13.884	16.527	1.547	-14.980	18.438	1.294	-17.143	20.032	1.303	-18.730	21.487	1.318	-20.170	22.230	1.322	-20.909
Sub-totaal	16.748	2.863	-13.884	16.527	1.547	-14.980	18.438	1.294	-17.143	20.032	1.303	-18.730	21.487	1.318	-20.170	22.230	1.322	-20.909
2.2 Parkeren																		
Programma 3 Openbare ruimte	4.740	128	-4.612	3.963	3	-3.960	4.568	3	-4.565	4.011	3	-4.008	4.139	3	-4.137	4.233	3	-4.230
Sub-totaal	4.740	128	-4.612	3.963	3	-3.960	4.568	3	-4.565	4.011	3	-4.008	4.139	3	-4.137	4.233	3	-4.230
2.5 Openbaar vervoer																		
Programma 3 Openbare ruimte	47		-47	85		-85	99		-99	102		-102	106		-106	110		-110
Sub-totaal	47	0	-47	85	0	-85	99	0	-99	102	0	-102	106	0	-106	110	0	-110
3.1 Economische ontwikkeling																		
Programma 9 Door! met de buitenstad	2.803	227	-2.576	3.834		-3.834	4.248		-4.248	4.249		-4.249	4.260		-4.260	4.707		-4.707
Sub-totaal	2.803	227	-2.576	3.834	0	-3.834	4.248	0	-4.248	4.249	0	-4.249	4.260	0	-4.260	4.707	0	-4.707
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur																		
Programma 9 Door! met de buitenstad	7.214	9.144	1.931	5.042	5.042		20.586	3.586	-17.000	3.013	3.013		2.758	2.758		3.802	1.802	-2.000
Sub-totaal	7.214	9.144	1.931	5.042	5.042	0	20.586	3.586	-17.000	3.013	3.013	0	2.758	2.758	0	3.802	1.802	-2.000
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen																		
Programma 6 Apeldoorn activeert	378	38	-340	478	68	-410	485	70	-415	501	72	-429	519	74	-445	537	75	-462
Programma 9 Door! met de buitenstad	662	285	-377	150	416	266	234	436	202	240	450	210	245	464	219	250	479	229
Sub-totaal	1.040	323	-717	628	484	-144	720	506	-214	741	522	-219	764	537	-227	787	554	-233
3.4 Economische promotie																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	941	3.146	2.205	138	2.206	2.068	146	2.396	2.249	151	2.446	2.295	156	2.500	2.345	161	2.556	2.396
Sub-totaal	941	3.146	2.205	138	2.206	2.068	146	2.396	2.249	151	2.446	2.295	156	2.500	2.345	161	2.556	2.396
4.2 Onderwijshuisvesting																		

Programma 5 Jeugd en onderwijs	20.647	7.524	-13.124	16.489	812	-15.677	18.832	1.068	-17.764	17.701	1.080	-16.621	19.094	1.093	-18.001	18.745	1.106	-17.640
Sub-totaal	20.647	7.524	-13.124	16.489	812	-15.677	18.832	1.068	-17.764	17.701	1.080	-16.621	19.094	1.093	-18.001	18.745	1.106	-17.640
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken																		
Programma 5 Jeugd en onderwijs	8.814	3.079	-5.735	10.666	5.246	-5.420	13.231	6.118	-7.113	12.546	5.218	-7.328	11.456	4.655	-6.800	11.694	4.663	-7.031
Programma 6 Apeldoorn activeert	2.006	1.795	-211	2.029	1.855	-174	2.046	1.855	-192	2.065	1.855	-210	1.855	1.855		1.855	1.855	
Sub-totaal	10.820	4.874	-5.946	12.695	7.101	-5.594	15.277	7.973	-7.305	14.611	7.073	-7.538	13.310	6.510	-6.800	13.549	6.517	-7.031
5.1 Sportbeleid en activering																		
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	1.781	303	-1.479	1.841		-1.841	2.995		-2.995	2.939		-2.939	3.010		-3.010	3.083		-3.083
Sub-totaal	1.781	303	-1.479	1.841	0	-1.841	2.995	0	-2.995	2.939	0	-2.939	3.010	0	-3.010	3.083	0	-3.083
5.2 Sportaccommodaties																		
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	16.672	10.019	-6.654	12.900	4.658	-8.241	11.961	4.774	-7.187	11.937	4.878	-7.059	13.656	4.990	-8.666	13.708	5.109	-8.599
Sub-totaal	16.672	10.019	-6.654	12.900	4.658	-8.241	11.961	4.774	-7.187	11.937	4.878	-7.059	13.656	4.990	-8.666	13.708	5.109	-8.599
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie																		
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	26	4	-23	56		-56	59		-59	61		-61	63		-63	65		-65
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	11.828	3.058	-8.770	12.305	3.043	-9.262	12.596	3.078	-9.518	12.855	3.108	-9.747	13.049	3.140	-9.909	13.336	3.174	-10.162
Sub-totaal	11.854	3.062	-8.792	12.361	3.043	-9.318	12.654	3.078	-9.576	12.916	3.108	-9.808	13.112	3.140	-9.971	13.401	3.174	-10.227
5.4 Musea																		
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	2.446	1.165	-1.281	2.280	1.192	-1.088	2.354	1.222	-1.132	2.405	1.249	-1.157	2.458	1.277	-1.181	2.513	1.308	-1.205
Sub-totaal	2.446	1.165	-1.281	2.280	1.192	-1.088	2.354	1.222	-1.132	2.405	1.249	-1.157	2.458	1.277	-1.181	2.513	1.308	-1.205
5.5 Cultureel erfgoed																		
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	998	95	-903	937	125	-812	1.452	125	-1.327	1.147	125	-1.022	1.180	125	-1.055	1.219	125	-1.094
Sub-totaal	998	95	-903	937	125	-812	1.452	125	-1.327	1.147	125	-1.022	1.180	125	-1.055	1.219	125	-1.094
5.6 Media																		

Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	5.813		-5.813	5.884		-5.884	6.161		-6.161	6.364		-6.364	6.574		-6.574	6.791		-6.791
Sub-totaal	5.813	0	-5.813	5.884	0	-5.884	6.161	0	-6.161	6.364	0	-6.364	6.574	0	-6.574	6.791	0	-6.791
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie																		
Programma 3 Openbare ruimte	15.446	1.477	-13.969	15.622	1.571	-14.050	17.564	1.498	-16.065	17.594	1.551	-16.043	18.334	1.573	-16.761	18.998	1.597	-17.401
Programma 9 Door! met de buitenstad	2.776	1.602	-1.174	1.270		-1.270	3.195		-3.195	3.135		-3.135	3.140		-3.140	3.064		-3.064
Sub-totaal	18.223	3.079	-15.143	16.892	1.571	-15.321	20.758	1.498	-19.260	20.729	1.551	-19.178	21.474	1.573	-19.901	22.062	1.597	-20.466
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie																		
Programma 5 Jeugd en onderwijs	7.377	2.162	-5.215	7.899	1.685	-6.213	7.418	1.685	-5.733	7.614	1.685	-5.929	7.823	1.685	-6.138	8.040	1.685	-6.354
Programma 6 Apeldoorn activeert	275	9	-266	131	5	-126	138	6	-132	141	6	-135	144	6	-138	148	6	-142
Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning	12.467	1.918	-10.548	10.937	1.668	-9.269	11.994	1.708	-10.286	12.342	1.709	-10.633	12.649	1.748	-10.901	12.977	1.788	-11.189
Sub-totaal	20.118	4.089	-16.029	18.967	3.358	-15.608	19.550	3.399	-16.151	20.097	3.400	-16.697	20.616	3.439	-17.177	21.164	3.479	-17.685
6.3 Inkomensregelingen																		
Programma 6 Apeldoorn activeert	80.564	66.322	-14.242	73.315	56.645	-16.669	76.124	57.188	-18.936	76.544	59.053	-17.491	74.874	60.479	-14.395	75.410	60.595	-14.815
Sub-totaal	80.564	66.322	-14.242	73.315	56.645	-16.669	76.124	57.188	-18.936	76.544	59.053	-17.491	74.874	60.479	-14.395	75.410	60.595	-14.815
6.5 Arbeidsparticipatie																		
Programma 6 Apeldoorn activeert	13.600	1.125	-12.475	8.145	188	-7.956	8.509	189	-8.320	8.767	184	-8.583	9.045	184	-8.861	9.349	184	-9.166
Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning	242		-242	206		-206	216		-216	223		-223	230		-230	238		-238
Sub-totaal	13.841	1.125	-12.716	8.351	188	-8.162	8.725	189	-8.536	8.990	184	-8.806	9.275	184	-9.092	9.587	184	-9.404
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)																		
Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning	4.672	62	-4.610	6.764	303	-6.461	7.210	315	-6.895	7.710	324	-7.387	8.172	327	-7.845	8.681	331	-8.351
Sub-totaal	4.672	62	-4.610	6.764	303	-6.461	7.210	315	-6.895	7.710	324	-7.387	8.172	327	-7.845	8.681	331	-8.351

6.71																		
Maatwerkdienstverlening 18+																		
Programma 6 Apeldoorn activeert	3.570	234	-3.336	4.079	287	-3.792	4.481	300	-4.181	4.907	303	-4.605	5.085	311	-4.774	5.271	319	-4.951
Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning	32.574	793	-31.780	41.413	1.064	-40.349	41.272	1.103	-40.169	44.361	1.134	-43.227	46.305	1.145	-45.160	50.160	1.155	-49.004
Sub-totaal	36.143	1.027	-35.116	45.493	1.352	-44.141	45.753	1.403	-44.350	49.268	1.437	-47.832	51.390	1.455	-49.935	55.431	1.475	-53.956
6.72																		
Maatwerkdienstverlening 18-																		
Programma 5 Jeugd en onderwijs	43.731	31	-43.700	51.811		-51.811	55.515		-55.515	59.713		-59.713	64.399		-64.399	69.331		-69.331
Sub-totaal	43.731	31	-43.700	51.811	0	-51.811	55.515	0	-55.515	59.713	0	-59.713	64.399	0	-64.399	69.331	0	-69.331
6.81 Geëscaleerde zorg 18+																		
Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning	44.304	3.625	-40.679	42.541	2.376	-40.165	44.794	2.413	-42.382	42.166	2.447	-39.719	41.786	2.482	-39.304	41.950	2.506	-39.444
Sub-totaal	44.304	3.625	-40.679	42.541	2.376	-40.165	44.794	2.413	-42.382	42.166	2.447	-39.719	41.786	2.482	-39.304	41.950	2.506	-39.444
6.82 Geëscaleerde zorg 18-																		
Programma 5 Jeugd en onderwijs	4.445		-4.445	5.300		-5.300	5.800		-5.800	6.200		-6.200	6.572		-6.572	7.048		-7.048
Sub-totaal	4.445	0	-4.445	5.300	0	-5.300	5.800	0	-5.800	6.200	0	-6.200	6.572	0	-6.572	7.048	0	-7.048
7.1 Volksgezondheid																		
Programma 5 Jeugd en onderwijs	4.410		-4.410	4.526		-4.526	4.782		-4.782	4.908		-4.908	4.996		-4.996	5.161		-5.161
Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning	1.823	211	-1.612	1.916		-1.916	2.451		-2.451	2.470		-2.470	2.499		-2.499	2.515		-2.515
Sub-totaal	6.233	211	-6.023	6.441	0	-6.441	7.232	0	-7.232	7.378	0	-7.378	7.494	0	-7.494	7.676	0	-7.676
7.2 Riolering																		
Programma 3 Openbare ruimte	21.309	24.610	3.301	9.086	12.862	3.777	9.594	13.390	3.796	9.926	13.821	3.896	10.299	14.277	3.978	11.027	14.748	3.721
Sub-totaal	21.309	24.610	3.301	9.086	12.862	3.777	9.594	13.390	3.796	9.926	13.821	3.896	10.299	14.277	3.978	11.027	14.748	3.721
7.3 Afval																		
Programma 4 Milieu	20.339	24.691	4.352	18.977	23.676	4.699	18.682	23.609	4.928	19.131	24.218	5.086	19.759	25.009	5.251	20.406	25.828	5.422
Sub-totaal	20.339	24.691	4.352	18.977	23.676	4.699	18.682	23.609	4.928	19.131	24.218	5.086	19.759	25.009	5.251	20.406	25.828	5.422

7.4 Milieubeheer																		
Programma 3 Openbare ruimte	531	73	-458	358		-358	372		-372	379		-379	387		-387	394		-394
Programma 4 Milieu	8.119	2.979	-5.139	8.703	741	-7.962	13.267	-234	-13.501	9.399	50	-9.349	7.627	50	-7.577	7.823	50	-7.773
Sub-totaal	8.650	3.052	-5.597	9.061	741	-8.320	13.639	-234	-13.874	9.778	50	-9.728	8.013	50	-7.963	8.217	50	-8.167
7.5 Begraafplaatsen en crematoria																		
Programma 3 Openbare ruimte	3.107	3.526	419	3.138	3.713	575	3.228	3.735	508	3.300	3.825	525	3.331	3.874	543	3.325	3.925	600
Sub-totaal	3.107	3.526	419	3.138	3.713	575	3.228	3.735	508	3.300	3.825	525	3.331	3.874	543	3.325	3.925	600
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)																		
Programma 2 Veiligheid	48		-48															
Programma 9 Door! met de buitenstad	13.743	14.214	471	12.279	11.614	-664	10.752	10.752		7.987	7.987		7.095	7.095		6.300	6.300	
Sub-totaal	13.791	14.214	423	12.279	11.614	-664	10.752	10.752	0	7.987	7.987	0	7.095	7.095	0	6.300	6.300	0
8.3 Wonen en bouwen																		
Programma 9 Door! met de buitenstad	6.561	5.754	-808	6.327	5.457	-869	5.912	4.923	-989	6.080	5.148	-932	7.862	5.188	-2.674	8.024	5.306	-2.718
Sub-totaal	6.561	5.754	-808	6.327	5.457	-869	5.912	4.923	-989	6.080	5.148	-932	7.862	5.188	-2.674	8.024	5.306	-2.718
0.10 Mutaties reserves																		
Paragraaf bedrijfsvoering	1.434	1.485	51	418	288	-130	418	235	-183	418	235	-183	418	235	-183	418		-418
Programma 1 Bestuur, inwoners en geld	32.237	25.941	-6.296	17.427	11.534	-5.893	1.546	42.639	41.093	10.152	8.858	-1.294	17.066	3.270	-13.796	1.030	3.148	2.118
Programma 2 Veiligheid	351	491	140					81	81									
Programma 3 Openbare ruimte	2.024	1.714	-309	37	283	246	14	248	234	14	135	121	14	135	121	14		-14
Programma 4 Milieu	2.486	1.040	-1.446	552	2.197	1.644	207	3.858	3.650	207	2.363	2.155	207	348	140	207	288	80
Programma 5 Jeugd en onderwijs	7.640	3.317	-4.323	654		-654		973	973	595		-595		350	350	456		-456
Programma 6 Apeldoorn activeert	909	3.396	2.486															
Programma 7 Maatschappelijke ondersteuning	2.585	949	-1.636				5.700	250	-5.450	5.000		-5.000	5.000		-5.000	1.900		-1.900
Programma 8 Cultuur, erfgoed, evenementen en sport	628	989	361	17		-17	1.167		-1.167	1.167		-1.167	17	1.320	1.303	17		-17
Programma 9 Door! met de buitenstad	12.428	8.614	-3.814		4.670	4.670	24.000	21.341	-2.659	5.300	3.052	-2.248		3.998	3.998		7.014	7.014

Sub-totaal	62.722	47.936	-14.787	19.105	18.971	-134	33.052	69.625	36.573	22.853	14.642	-8.211	22.722	9.656	-13.066	4.042	10.450	6.408
Totaal	674.94 2	674.94 2	0	612.99 6	612.99 6	0	705.36 2	705.36 2	0	672.10 2	672.10 1	-1	682.98 6	682.98 6	0	686.46 7	686.46 6	-1